GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM

THANH TỪ

soạn dịch

Thiền Sư TRUNG HOA

THÀNH HỘI PHẬT GIÁO TP. HỒ CHÍ MINH

ẤN HÀNH – PL. 2534 – 1990

https://thuviensach.vn

THIỀN SƯ TRUNG HOA

TẬP MỘT

HT Thích Thanh Từ soạn dịch

PL 2542-1998

LỜI NÓI ĐẦU

ĐỜI THỨ NHẤT

1. THIỀN SƯ HÀNH TƯ ở Núi Thanh Nguyên - (? - 740)

2. THIỀN SƯ HOÀI NHƯỢNG ở Nam Nhạc - (677-744)

3. THIỀN SƯ HUYỀN GIÁC ở Vĩnh Gia-(665 - 713)

4. THIỀN SƯ BỔN TỊNH (? - 761)

5. QUỐC SƯ HUỆ TRUNG (? - 772)

6. THIỀN SƯ THẦN HỘI Hà Trạch-(668 - 760)

ĐỜI THỨ HAI SAU LỤC TỔ

7. THIỀN SƯ HY THIÊN Thạch Đầu - (695 - 785)

8. THIỀN SƯ ĐẠO NHẤT Mã Tổ - (709 - 788)

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ

9. THIỀN SƯ DUY NGHIỄM Dược Sơn - (751-834)

10. THIỀN SƯ THIÊN NHIÊN Đơn Hà - (738 - 824)

11. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Hoàng Tự - (747 - 806)

12. THIỀN SƯ BẢO THÔNG (Đại Điên)

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ

13. THIỀN SƯ HOÀI HẢI Bá Trượng - (724 - 814)

14. THIỀN SƯ PHỔ NGUYỆN Nam Tuyền - (749 - 834)

15. THIỀN SƯ HUỆ HẢI (Đại Châu)

https://thuviensach.vn

16. THIỀN SƯ ẨN PHONG (Đặng Ẩn Phong)
17. THIỀN SƯ HUỆ TẠNG (Thạch Củng)
18. THIỀN SƯ TRÍ TẠNG Tây Đường - (735 - 814)
19. THIỀN SƯ TRÍ THƯỜNG (Qui Tông)
20. THIỀN SƯ PHÁP THƯỜNG Đại Mai - (752 - 839)
21. THIỀN SƯ VÔ NGHIỆP (760 - 821)
22. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Vương Đạo Ngộ - (716 - 808)
23. THIỀN SƯ LINH MẶC (747 - 818)
24. THIỀN SƯ DUY KHOAN (755 - 817)
25. THIỀN SƯ NHƯ HỘI (742 - 821)
26. THIỀN SƯ BẢO TRIỆT (Ma Cốc)
27. THIỀN SƯ TỀ AN
28. CƯ SĨ LONG UẨN
ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ
29. THIỀN SƯ ĐÀM THẠNH Vân Nham - (782 - 841)
30. THIỀN SƯ VIÊN TRÍ Đạo Ngô - (768 - 835)
31. THIỀN SƯ ĐỨC THÀNH (Hoa Đình Thuyền Tử)
32. SA-DI CAO
33. THIỀN SƯ VÔ HỌC (Thúy Vi)
34. THIỀN SƯ NGHĨA TRUNG (Tam Bình)
ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ
35. THIỀN SƯ LINH HỰU Qui Sơn - (771 - 853)
36. THIỀN SƯ HY VẬN Hoàng Bá - (? - 850)
37. THIỀN SƯ ĐẠI AN (? - 883)
38. THIỀN SƯ THẦN TÁN
39. THIỀN SƯ VÔ NGÔN THÔNG (? - 826)

https://thuviensach.vn

40. THIỀN SƯ HOẰNG BIỆN
41. THIỀN SƯ TRÍ CHƠN (782 - 865)
42. THIỀN SƯ CẢNH SẦM (Trường Sa)
43. THIỀN SƯ TÙNG THẨM Triệu Châu - (778 - 897)
44. THIỀN SƯ SÙNG TÍN (Long Đàm)

https://thuviensach.vn

LỜI NÓI ĐẦU

Tập I Thiền sư Trung Hoa này, chúng tôi góp dịch trong ba bộ sách

Cảnh Đức Truyền Đăng Lục, Chỉ Nguyệt Lục và Cao Tăng Truyện. Tuy chung hội cả ba bộ sách, song hành trạng của Thiền sư ra đi không lưu lại dấu vết, nên chi không thể tìm kiếm đầy đủ được. Mặc dù thế, chúng tôi nghĩ một câu nói của Thiền sư, nếu độc giả lãnh hội được, cũng có thể đủ tu hành đến giải thoát. Cho nên, chúng tôi không ngại phiên dịch ra đây.

Đặc điểm trong sự truyền bá Thiền tông, Thiền sư không khi nào nói trắng ra những cái gì mình muốn dạy cho kẻ tham vấn. Các ngài khéo dùng những hành động lạ thường, những ngôn ngữ bí hiểm khiến cho người tham vấn phải ngạc nhiên, phải nghi ngờ. Vì thế, chỉ có những người lanh lợi mới có thể ngay đó thể hội được. Bằng người không thể ngay đó thể hội, thì phải ôm hoài nghi mãi trong lòng, đến bao giờ gặp cơ duyên mới tỉnh ngộ. Có một Thiền sư đã nói: Tôi không quí Tiên sư về đức hạnh, mà chỉ quí chỗ không giải nghi cho tôi. Do đó, khi cầm viết dịch tập sách này, tôi chỉ muốn hoàn toàn là dịch giả, không muốn xen vào một ý kiến nào.

Nhưng hành trạng Thiền sư thật quá khó hiểu. Có khi các ngài như quá ngang tàng không kể gì tội phước, như Thiền sư Đơn Hà thiêu tượng Phật. Có khi các ngài như thô bạo dám giết hại chúng sanh, như Nam Tuyền cầm dao chặt con mèo. Có khi các ngài như tàn nhẫn không biết thương kẻ hậu học, như Hoàng Bá đánh Lâm Tế. Hoặc các ngài tự bảo sau khi chết sẽ sanh làm con trâu, như Nam Tuyền, Qui Sơn... Vì thế, nếu chúng tôi không điểm sơ qua, quí độc giả khó bề lãnh hội được thâm ý. Chẳng những không lãnh hội được thâm ý, trái lại còn đâm ra nghi ngờ hoang mang, có khi phỉ báng các ngài là khác.

Bởi lẽ ấy, buộc lòng chúng tôi phải dẫn giải một vài điểm đặc biệt ở sau đây, gọi là hé cửa cho quí độc giả bước vào nhà Thiền.

https://thuviensach.vn

*

Người tu theo Thiền tông cốt nhận được bản tâm, thấy được bản tánh của mình. Khi nhận được bản tâm, mới tin tâm tức là Phật. Khi thấy được bản tánh, mới tin tánh mình đầy đủ tất cả, xưa nay vẫn thanh tịnh. Nhưng tâm tánh ở đâu? thế nào? Tất cả người tu Phật đều thắc mắc vấn đề này. Khi đặt câu hỏi tâm tánh ở đâu? thế nào? thì khác gì người cỡi trâu tìm trâu, vác Phật đi cầu Phật, biết bao giờ thấy được. Sao chúng ta không mạnh mẽ như Thiền sư Huệ Hải? Khi Sư đến tham vấn Mã Tổ, Mã Tổ hỏi: - Đến đây tính cầu việc gì?

Sư thưa:

- Đến cầu Phật pháp.

- Kho báu nhà mình chẳng đoái hoài, bỏ nhà chạy đi tìm cái gì? Ta trong ấy không có một vật, cầu Phật pháp cái gì?

- Cái gì là kho báu nhà mình của Huệ Hải?

- Chính nay ngươi hỏi ta, đó là kho báu của ngươi, đầy đủ tất cả không thiếu thốn, tự do sử dụng đâu nhờ tìm cầu bên ngoài.

Ngay câu nói này, Sư nhận được bản tâm.

Thật không xa, nếu chúng ta can đảm tin nhận thì nó sờ sờ trước mắt.

Bằng chúng ta không tin nhận thì tìm mãi suốt đời không ra. Bởi chúng ta đã tưởng tượng quá nhiều về tâm tánh, những tưởng tượng ấy đã tô đắp vẽ vời khiến bộ mặt thật của tâm tánh biến thành hình tướng lạ kỳ huyền bí. Giờ đây, nghe các Thiền sư chỉ thẳng bộ mặt thật của nó rất tầm thường bình dị, tất cả chúng ta không ai chịu tin. Do đó, muốn thấy bộ mặt thật của mình (Bản lai diện mục) qua các lời chỉ dạy của các Thiền sư, chúng ta phải gạt bỏ mọi tưởng tượng đã có lâu nay đi, khả dĩ mới trực nhận được tâm tánh.

*

https://thuviensach.vn

Thiền tông lấy bản tâm làm chủ, nên sự tu hành của Thiền sư là sống trở lại với ông chủ của mình, trong mọi hành động, mọi thời gian. Tất cả hình thức bên ngoài đối với Thiền sư không có gì là quan trọng. Dù ngồi thiền suốt ngày, dưới con mắt các ngài vẫn thấy chưa phải là tinh tấn. Vì thế, Thiền sư Hoài Nhượng mới đặt câu hỏi với Thiền sư Đạo Nhất, khi Sư này đang mải mê ngồi thiền, rằng: Như trâu kéo xe, xe không đi, đánh xe là phải hay đánh trâu là phải? Huống nữa, quên tâm mình chạy theo hình thức bên ngoài, càng tu càng xa đạo. Không có sự giác ngộ nào ngoài tâm mà có. Phật là giác, nếu chúng ta cầu Phật mà quên tâm, thử hỏi bao giờ thấy Phật. Những hình tượng Phật, Bồ tát thờ bên ngoài, chỉ là phương tiện gợi lại cho chúng ta nhớ bản tâm. Nếu chúng ta không chịu nhớ lại bản tâm, cứ cầu cạnh nơi hình tượng bên ngoài, thật là một việc làm trái đạo. Vì thế, Thiền sư Đơn Hà đã bạo dạn thiêu tượng Phật gỗ. Viện chủ Hướng nóng lòng hỏi: Tại sao thiêu tượng Phật của tôi? Sư đáp: Thiêu tìm xá-lợi. Thật là một câu đáp bất hủ. Vậy mà Viện chủ còn ngây thơ nói: Phật gỗ làm gì có xá-lợi. Sư bảo: Thỉnh thêm hai vị nữa thiêu. Quả nhiên một tiếng sấm tét màng tai, làm sao Viện chủ không tỉnh ngộ được. Do đó, người sau nói: Đơn Hà thiêu Phật gỗ, Viện chủ rụng lông mày. (Đơn Hà thiêu mộc Phật, Viện chủ lạc mi mao.) Hành động táo bạo của Thiền sư Đơn Hà là một sức mạnh phi thường, đánh thức được người đang chìm trong giấc mê hình thức.

*

Muốn trắc nghiệm chỗ thấy biết của người, không gì hay hơn ở trong một trường hợp bất thần bắt buộc họ phải thố lộ ra lời nói, hoặc hành động.

Thiền sư Nam Tuyền giơ dao sắp chặt con mèo một cách đột ngột giữa đại chúng, bắt buộc chúng phải đáp một câu cho hợp ý, Sư sẽ cứu con mèo. Rốt cuộc trong đại chúng không có người đáp được, buộc lòng Sư phải hạ dao.

Hành động ấy không phải nhằm vào con mèo, mà nhằm thẳng đại chúng.

Nhưng đại chúng đã bất lực, Sư bất đắc dĩ phải giết con mèo như lời đã nói.

https://thuviensach.vn

Khi Tùng Thẩm đi ngoài về, Sư cũng thuật lại lời ấy, Tùng Thẩm liền cổi giày đội trên đầu. Sư bảo: Giá khi nãy có ngươi thì đã cứu được con mèo. Hành động bất thần của Sư chẳng khác nào cơn sét đánh, chỉ có Tùng Thẩm biết được ý Sư nên cổi giày đội trên đầu. Bởi vì chỗ tột quí của con người là đầu, cái ti tiện nhất là giầy. Tùng Thẩm cổi giày đội trên đầu là nói lên cái thấy của mình không có quí tiện, không còn phàm thánh, vượt ngoài vòng đối đãi. Đó là chỗ thầy trò thông hội nhau. Người thời nay thấy hành động giết con mèo của Sư, liền kết án Sư phạm tội sát sanh. Họ có biết đâu, Sư đã khéo mượn phương tiện để thấy cứu kính.

*

Chân tâm là chỗ bặt suy nghĩ, càng suy nghĩ càng xa. Thiền tông xưa nay truyền trao chỉ một chân tâm không gì khác. Người tu thiền vừa móng lòng tìm chân tâm thì không bao giờ thấy nó. Vì thế, Sư Lâm Tế Nghĩa Huyền vừa hỏi thế nào là đại ý Phật pháp liền bị Thiền sư Hoàng Bá đập cho một gậy, ba phen hỏi đều ăn ba gậy, mà không được một lời chỉ dạy. Thế mà, đi đến Thiền sư Đại Ngu, Lâm Tế thuật lại việc bị đánh, mà không biết có lỗi gì, Đại Ngu còn nói: Hoàng Bá dạy ngươi rất thống thiết, chỉ tại ngươi còn tìm lỗi. Ngay câu nói này, Lâm Tế tỉnh ngộ. Thế mới biết, cái đánh của Hoàng Bá thật thống thiết. Nhưng, nếu không có Thiền sư Đại Ngu thì cái đánh ấy trở thành vô nghĩa.

*

Chân tâm hằng lộ liễu trong mọi hành động của ta. Nếu ta trực nhận là thấy, bằng không trực nhận tìm hoài suốt kiếp cũng chẳng gặp. Người học đạo không chịu ngay nơi hành động trực nhận chân tâm, mãi cầu thiện tri thức chỉ dạy cho thế hội. Nhưng làm sao chỉ dạy được, vừa nói ra là đã sai rồi. Vì thế, Sư Sùng Tín theo hầu Thiền sư Đạo Ngộ mấy năm mà không nghe chỉ dạy. Nóng lòng, Sư hỏi: Con theo hầu Thầy mấy năm mà chưa được Thầy chỉ dạy tâm yếu. Đạo Ngộ bảo: Ta đã từng chỉ dạy tâm yếu cho ngươi rồi. - Thầy dạy con lúc nào? - Khi ngươi bưng cơm lên thì ta nhận, ngươi dâng trà thì ta tiếp, ngươi xá lui ra thì ta gật đầu, đâu không dạy tâm yếu cho ngươi?

https://thuviensach.vn

Nhân câu nói này, Sư Sùng Tín tỉnh ngộ. Thật, dạy mà không dạy, nói mà không nói.

Đây là đại dụng của Thiền sư, những người học ngôn ngữ không sao hiểu thấu.

*

Người tu Thiền phải dẹp sạch bản ngã, dù là bản ngã thánh cũng không còn. Nếu còn thấy sở đắc là còn bản ngã, giả sử thấy đắc quả thánh cũng là vị thánh tương đối, chớ chưa thật giải thoát. Chỗ giải thoát cứu kính là tâm không còn dính mắc một chỗ nào, như câu: Ưng vô sở trụ nhi sanh kỳ tâm. Vì thế vua Đường Túc Tông hỏi Thiền sư Huệ Trung: Thầy được pháp gì? Huệ Trung đáp: Bệ hạ thấy một mảnh mây trong hư không chăng? - Thấy - Nó do đóng đinh mắc hay cột dây mắc? Được không dính mắc mới tự tại giải thoát, còn dính mắc bất cứ một quả vị nào cũng là chưa tự tại. Thế mà, người tu thiền hiện nay ngồi lại là mong thấy cái này, chứng quả kia. Khởi tâm vọng cầu như vậy làm sao không lạc vào cảnh giới ma? Làm sao tránh khỏi cuồng loạn?

*

Chẳng những tâm không còn dính mắc trong quả vị, mà cũng sạch hết phàm tình thánh giải. Kinh Lăng Nghiêm nói: Nhược tác thánh giải tức thọ quần tà. Phàm tình là tình chấp của chúng sanh trong lục đạo. Thánh giải là cái hiểu thánh, hiểu rằng mình chứng mình đắc trong các quả vị thánh. Nếu chưa sạch phàm tình thánh giải thì người tu khó bề thoát khỏi cảnh ma. Tổ Qui Sơn sắp tịch, bảo chúng: Sau khi Lão tăng trăm tuổi sẽ đến dưới núi làm con trâu, hông bên trái đề năm chữ 'Qui Sơn Tăng Linh Hựu'. Khi ấy, gọi là Qui Sơn tăng hay gọi là con trâu? Gọi là con trâu hay gọi là Qui Sơn tăng? Gọi thế nào mới đúng? Người thời nay nghe câu nói này bèn sanh nghi tại sao Ngài tu như vậy mà đọa làm súc sanh? Thật là cái biết của kẻ mù, làm sao thấy được trời đất bao la? Nơi Ngài tâm phàm thánh đã sạch mới thốt ra được câu ấy. Chúng tôi mong quí độc giả khi đọc quyển sách này, mỗi người

https://thuviensach.vn

tự cổi sạch những thiên chấp của mình để thấy được đại cơ đại dụng của Thiền sư, đừng bị đầu lưỡi các Ngài lừa.

*

Tập sách này, chúng tôi soạn dịch các vị Thiền sư từ đời thứ nhất sau Lục tổ Huệ Năng đến đời thứ tư, tức là đến bắt đầu chia tông phái. Tập thứ hai, chúng tôi soạn dịch từ đời thứ năm sau Lục Tổ đến đầy đủ chia năm Tông và bảy Phái, nghĩa là Tông Tào Động, Lâm Tế, Qui Ngưỡng, Vân Môn, Pháp Nhãn và đến Tông Lâm Tế chia làm hai phái Huỳnh Long và Dương Kỳ. Về phần sử chư Thiền đức ở Trung Hoa đến đây không phải là hết, song những nhân vật trọng yếu trong nhà Thiền cũng gần tạm đủ. Đợi khi có thì giờ rỗi, chúng tôi có thể sẽ dịch thêm để cống hiến quí độc giả.

Kính ghi

THÍCH THANH TỪ

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ NHẤT

MÔN ĐỆ LỤC TỔ HUỆ NĂNG

Có Bốn Mươi Ba Vị:

1- Thiền sư Hành Tư (Thanh Nguyên)

2- Thiền sư Hoài Nhượng (Nam Nhạc)

3- Thiền sư Huyền Giác (Vĩnh Gia)

4- Thiền sư Bổn Tịnh

5- Quốc sư Huệ Trung

6- Thiền sư Thần Hội (Hà Trạch)

7- Thiền sư Pháp Hải

8- Thiền sư Chí Thành

9- Quật-đa Tam Tạng (Tây Ấn Độ)

10- Thiền sư Hiểu Liễu

11- Thiền sư Trí Hoàng

12- Thiền sư Pháp Đạt

13- Thiền sư Trí Thông

14- Thiền sư Chí Triệt

15- Thiền sư Trí Thường

16- Thiền sư Chí Đạo

17- Thiền sư Ấn Tông

https://thuviensach.vn

18- Thiền sư Huyền Sách

19- Thiền sư Linh Thao

20- Thiền sư Kỳ-đà

21- Thiền sư Tịnh An

22- Thiền sư Tâm

23- Thiền sư Định Chơn

24- Thiền sư Kiên Cố

25- Thiền sư Đạo Tiến

26- Thiền sư Thiện Khoái

27- Thiền sư Duyên Tố

28- Thiền sư Tông Nhất

29- Thiền sư Thiên Hiện

30- Thiền sư Phạm Hạnh

31- Thiền sư Tự Tại

32- Thiền sư Hàm Thông

33- Thiền sư Thái Tường

34- Thiền sư Pháp Tịnh

35- Thiền sư Biện Tài

36- Thiền sư Dạo Dung

37- Ngô Đầu-đà

38- Thiền sư Đạo Anh

39- Thiền sư Trí Bổn

https://thuviensach.vn

40- Thiền sư Pháp Chơn

41- Thiền sư Huyền Giai

42- Thiền sư Đàm Thổi

43- Thích sử Vi Cừ

https://thuviensach.vn

1. THIỀN SƯ HÀNH TƯ ở Núi Thanh Nguyên - (? - 740)

Sư họ Lưu, quê ở Kiết Châu, An Thành, xuất gia từ thuở bé. Mỗi khi trong chúng họp lại luận bàn đạo lý thì Sư chỉ lặng thinh. Sau này, nghe Lục tổ

Huệ Năng ở Tào Khê, Sư liền đến tham học.

Sư hỏi Tổ:

- Phải làm việc gì khỏi rơi vào giai cấp?

Tổ gạn lại:

- Ngươi từng làm việc gì?

- Thánh đế cũng chẳng làm.

- Vậy rơi vào giai cấp nào?

- Thánh đế cũng chẳng làm, làm gì có giai cấp.

Tổ thầm hứa nhận.

Tại Tào Khê học chúng khá đông, Sư là người đứng đầu trong chúng.

Một hôm Tổ gọi Sư bảo:

- Từ trước y pháp cả hai đều được thầy truyền cho trò, y để tiêu biểu làm tin, pháp để ấn tâm, nay không còn sợ người chẳng tin. Ta từ nhận y đến nay đã gặp nhiều tai nạn, huống là đời sau cạnh tranh quá nhiều. Y để lại nơi đây, ngươi đến một phương truyền bá Tâm tông không để cho đoạn dứt.

*

Sau khi đắc pháp, Sư trở về trụ trì chùa Tịnh Cư trên núi Thanh Nguyên ở Kiết Châu. Có ông Sa-di Hy Thiên đến, Sư hỏi:

- Ngươi phương nào đến?

https://thuviensach.vn

Hy Thiên thưa:

- Con từ Tào Khê đến.

- Đem được cái gì đến?

- Chưa đến Tào Khê cũng chẳng mất.

- Mặc tình dùng đi, đến Tào Khê làm gì?

- Nếu không đến Tào Khê đâu biết chẳng mất.

Hy Thiên hỏi:

- Đại sư Tào Khê lại biết Hòa thượng chăng?

- Nay ngươi biết ta chăng?

- Biết. Lại đâu có thể biết được.

- Loài có sừng tuy nhiều, một con lân là đủ.

- Hòa thượng rời Tào Khê đến giờ là bao lâu?

- Ta cũng chẳng biết. Ngươi mới lìa Tào Khê.

- Hy Thiên không từ Tào Khê đến.

- Ta cũng biết chỗ ngươi đi.

- Hòa thượng thật là đại nhân chớ tạo thứ lớp.

Hôm khác, Sư lại hỏi Hy Thiên:

- Ngươi từ đâu đến?

Hy Thiên thưa:

- Con từ Tào Khê đến.

Sư bèn dựng phất tử hỏi:

- Tào Khê lại có cái này chăng?

https://thuviensach.vn

- Chẳng những Tào Khê, Tây thiên cũng không.

- Ngươi đã từng đến Tây thiên chăng?

- Nếu đến tức có.

- Chưa đúng, hãy nói lại.

- Hòa thượng cũng cần nói giúp phân nửa chớ hoàn toàn trông vào học nhân.

- Không từ chối nói với ngươi, chỉ ngại về sau không có người đảm đang thừa kế.

*

Một hôm Sư sai Hy Thiên đem thơ sang Thiền sư Hoài Nhượng, dặn rằng: - Ngươi đem thơ xong về nhanh, ta có chiếc búa nhỏ sẽ cho ngươi ở núi.

Hy Thiên đến Thiền sư Hoài Nhượng, chưa trình thơ đã hỏi:

- Khi chẳng mộ chư Thánh, chẳng trọng tánh linh mình thì thế nào?

Thiền sư Hoài Nhượng đáp:

- Ngươi hỏi tột cao xanh, sao không hỏi trở xuống?

- Thà chịu vĩnh kiếp trầm luân, chớ chẳng mộ chư Thánh giải thoát.

Thiền sư Hoài Nhượng bèn thôi.

Hy Thiên về đến chùa Tịnh Cư, Sư hỏi:

- Ngươi đi không lâu, đem thơ đến chăng?

- Tin cũng chẳng thông, thơ cũng chẳng đến.

- Làm thế nào?

Hy Thiên thuật lại lúc đến Thiền sư Hoài Nhượng cho Sư nghe xong, bèn thưa:

- Khi đi nhờ ơn Hòa thượng hứa cho chiếc búa, tiện đây xin nhận lấy.

https://thuviensach.vn

Sư liền duỗi một chân.

Hy Thiên lễ bái.

Sau đó, Hy Thiên từ giã Sư lên núi Nam Nhạc ở tu.

*

Một hôm Thiền sư Thần Hội đến tham vấn, Sư hỏi: - Ở đâu đến?

Thần Hội đáp:

- Tào Khê đến.

- Ý chỉ Tào Khê thế nào?

Thần Hội chỉnh thân rồi thôi.

Sư bảo:

- Vẫn còn đeo ngói gạch.

- Ở đây Hòa thượng có vàng ròng cho người chăng?

- Giả sử có cho, ông để vào chỗ nào?

*

Có vị Tăng đến hỏi Sư: - Thế nào là đại ý Phật pháp?

Sư đáp:

- Gạo ở Lô Lăng giá bao nhiêu?

Sư truyền pháp cho Hy Thiên xong, đến ngày mười ba tháng chạp năm Canh Thìn, nhằm đời Đường niên hiệu Khai Nguyên năm thứ 28 (740 T.L.), Sư lên pháp đường từ biệt chúng, ngồi kiết già thị tịch.

Sau này, vua Hiến Tông ban hiệu là Hoàng Tế Thiền sư, tháp tên Qui Sơn.

*

https://thuviensach.vn

2. THIỀN SƯ HOÀI NHƯỢNG ở Nam Nhạc - (677-744)

Người sau vì kính trọng Sư nên lấy chỗ ở mà gọi hiệu là Nam Nhạc.

Sư họ Đỗ, quê ở Kim Châu, sanh ngày mùng tám tháng tư đời Đường niên hiệu Nghi Phụng năm thứ hai (677 T.L.). Được mười lăm tuổi, Sư theo Luật sư Hoàng Cảnh ở chùa Ngọc Tuyền đất Kinh Châu xuất gia.

Sau khi thọ giới cụ túc, Sư học tập tạng Luật. Một hôm, Sư tự than:

Phàm người xuất gia phải vì pháp vô vi, trên trời và nhân gian không gì hơn được!

Bạn đồng học là Thản Nhiên biết Sư có chí cao siêu, khuyên Sư cùng đi đến yết kiến Hòa thượng Huệ An ở Tung Sơn. Hòa thượng An chỉ dạy và sau bảo Sư đến Tào Khê tham vấn Lục tổ Huệ Năng.

Sư đến Tào Khê, Tổ hỏi:- Ở đâu đến?

Sư thưa:- Ở Tung Sơn đến.

Tổ hỏi:- Vật gì đến?

Sư thưa:

- Nói in tuồng một vật tức không trúng.

- Lại có thể tu chứng chăng?

- Tu chứng tức chẳng không, nhiễm ô tức chẳng được.

- Chính cái không nhiễm ô này là chỗ hộ niệm của chư Phật, ngươi đã như thế, ta cũng như thế. Tổ Bát-nhã-đa-la ở Tây thiên có lời sấm rằng: Dưới chân ngươi sẽ xuất hiện NHẤT MÃ CAU (con ngựa tơ) đạp chết người trong thiên hạ. Ứng tại tâm ngươi chẳng cần nói sớm.

Sư hoát nhiên kế hội. Từ đây, Sư ở hầu hạ Tổ ngót mười lăm năm.

https://thuviensach.vn

*

Đời Đường niên hiệu Tiên Thiên năm thứ hai (713 T.L.), Sư đến Hoành Nhạc (dãy núi liên tục) ở chùa Bát-nhã. Có vị Sa-môn ở viện Truyền pháp hiệu Đạo Nhất hằng ngày ngồi thiền.

Sư biết đó là pháp khí (người hữu ích trong Phật pháp) bèn đi đến hỏi:

- Đại đức ngồi thiền để làm gì?

Đạo Nhất thưa:- Để làm Phật.

Sau đó, Sư lấy một cục gạch đêán trên hòn đá ở trước am Đạo Nhất ngồi mài. Đạo Nhất thấy lạ hỏi:

- Thầy mài gạch để làm gì?

Sư đáp:

- Mài để làm gương.

- Mài gạch đâu có thể thành gương được?

- Ngồi thiền đâu có thể thành Phật được?

- Vậy làm thế nào mới phải?

- Như trâu kéo xe, nếu xe không đi, đánh xe là phải? đánh trâu là phải?

Đạo Nhất lặng thinh, Sư nói tiếp:

- Ngươi học ngồi thiền hay học ngồi Phật? Nếu học ngồi thiền, thiền không phải ngồi nằm. Nếu học ngồi Phật, Phật không có tướng nhất định, đối pháp không trụ, chẳng nên thủ xả. Ngươi nếu ngồi Phật tức là giết Phật, nếu chấp tướng ngồi chẳng đạt ý kia.

Đạo Nhất nghe Sư chỉ dạy như uống đề-hồ, lễ bái hỏi:

- Dụng tâm thế nào mới hợp với vô tướng tam-muội?

Sư bảo:

https://thuviensach.vn

- Ngươi học pháp môn tâm địa như gieo giống, ta nói pháp yếu như mưa móc, nếu duyên ngươi hợp sẽ thấy đạo này.

- Đạo không phải sắc tướng làm sao thấy được?

- Con mắt pháp tâm địa hay thấy được đạo, Vô tướng tam-muội cũng lại như vậy.

- Có thành hoại chăng?

- Nếu lấy cái thành hoại tụ tán mà thấy đạo là không thể thấy đạo. Nghe ta nói kệ:

Tâm địa hàm chư chủng

Ngộ trạch tức giai manh

Tam-muội hoa vô tướng

Hà hoại phục hà thành?

Dịch:

Đất tâm chứa các giống

Gặp ướt liền nảy mầm

Hoa tam-muội không tướng

Nào hoại lại nào thành?

Đạo Nhất nhờ khai ngộ tâm ý siêu nhiên, theo hầu Sư suốt mười năm, mỗi ngày càng nhận sâu lý đạo.

*

Đệ tử nhập thất gồm có sáu người. Sư ấn khả rằng: - Sáu người các ngươi đồng chứng thân ta, mỗi người khế hội một phần: Người được chân mày ta, giỏi về oai nghi là Thường Hạo.

Người được mắt ta, giỏi về ngó liếc là Trí Đạt.

https://thuviensach.vn

Người được tai ta, giỏi về nghe lý là Thản Nhiên.

Người được mũi ta, giỏi về biết mùi là Thần Chiếu.

Người được lưỡi ta, giỏi về đàm luận là Nghiêm Tuấn.

Người được tâm ta, giỏi về xưa nay là Đạo Nhất.

Sư lại bảo:

- Tất cả các pháp đều từ tâm sanh, tâm không chỗ sanh, pháp không thể trụ.

Nếu đạt tâm địa việc làm không ngại, không phải thượng căn dè dặt chớ nói.

(Nhất thiết chư pháp giai tùng tâm sanh, tâm vô sở sanh, pháp vô sở trụ. Nhược đạt tâm địa sở tác vô ngại, phi ngộ thượng căn nghi thận từ tai.)

*

Có vị Đại đức đến hỏi Sư: - Như gương đúc tượng, sau khi tượng thành không biết cái sáng của gương đi về chỗ nào?

Sư bảo:

- Như Đại đức tướng mạo lúc trẻ thơ hiện thời ở đâu?

- Tại sao sau khi thành tượng không chiếu soi?

- Tuy không chiếu soi, nhưng dối y một điểm cũng chẳng được.

*

Sau Đạo Nhất đi giáo hóa ở Giang Tây, Sư hỏi chúng: - Đạo Nhất vì chúng thuyết pháp chăng?

Chúng thưa:

- Đã vì chúng thuyết pháp.

- Sao không thấy người đem tin tức về?

Chúng lặng thinh.

https://thuviensach.vn

Sư bèn sai một vị Tăng đi thăm. Trước khi đi, Sư dặn:

- Đợi khi y thượng đường (lên thuyết pháp) chỉ hỏi làm cái gì. Y trả lời, nhớ ghi những lời ấy đem về đây.

Vị Tăng đi thăm làm đúng như lời Sư đã dặn. Khi trở về, vị Tăng thưa:

- Đạo Nhất nói: Từ loạn Hồ sau ba mươi năm, chưa từng thiếu tương muối.

Sư nghe xong gật đầu.

*

Đến ngày mười một tháng tám, đời Đường niên hiệu Thiên Bảo năm thứ ba (744 T.L.) Sư viên tịch tại Hoành Nhạc, thọ sáu mươi bảy tuổi. Vua sắc ban hiệu là Đại Huệ Thiền sư, tháp hiệu Thắng Luân.

*

https://thuviensach.vn

3. THIỀN SƯ HUYỀN GIÁC ở Vĩnh Gia-(665 - 713)

Sư họ Đới, quê ở Vĩnh Gia On Châu, xuất gia từ thuở nhỏ. Sư xem khắp ba tạng Kinh, trí đức viên mãn, trụ trì chùa Hưng Long. Sư tinh thâm về pháp môn Chỉ Quán của Đại sư Trí Khải ở núi Thiên Thai, trong bốn oai nghi lúc nào cũng khế hợp thiền quán. Thấy cạnh chùa dưới sườn núi có cảnh đẹp, Sư bèn xuống cất một Thiền am, lưng tựa ngọn núi xanh, hông kề dòng suối trong.

Sư sống một đời thanh đạm, không hề nghĩ đến việc thế tục.

Sư nhân xem kinh Duy-ma phát minh được tâm địa. Gặp đệ tử của Lục Tổ là Thiền sư Huyền Sách, hai bên nói chuyện nhau đều thích hợp chư Tổ.

Huyền Sách hỏi:

- Nhân giả đắc pháp nơi thầy nào?

Sư đáp:

- Tôi nghe trong các kinh luận Phương Đẳng mỗi vị đều có thầy trò trao truyền. Sau xem kinh Duy-ma ngộ được Tâm tông, mà chưa có người chứng minh.

Huyền Sách bảo:

- Từ đức Phật Oai Am Vương về trước, không có thầy chứng minh thì được. Từ đức Phật Oai Am Vương về sau, không thầy tự ngộ đều là ngoại đạo thiên nhiên.

Sư nói:- Xin nhân giả vì tôi chứng minh.

Huyền Sách bảo:

- Lời nói tôi nhẹ lắm. Ở Tào Khê có Lục Tổ Đại sư bốn phương học giả tụ họp về thọ pháp, nếu nhân giả muốn đi thì tôi cùng với. Sư bèn theo Huyền

https://thuviensach.vn

Sách đi đến Tào Khê.

Đến nơi, Sư tay cầm tích trượng vai mang bình bát đi nhiễu Tổ ba vòng.

Tổ hỏi:

- Phàm Sa-môn phải đủ ba ngàn oai nghi tám muôn tế hạnh, Đại đức là người phương nào đến, mà sanh đại ngã mạn như vậy?

Sư thưa:- Sanh tử là việc lớn, vô thường quá nhanh.

Tổ bảo:- Sao không ngay nơi đó thể nhận lấy vô sanh, liễu chẳng mau ư?

Sư thưa:- Thể tức vô sanh, liễu vốn không mau.

Tổ khen:- Đúng thế! đúng thế!

Lúc đó đại chúng nghe nói đều ngạc nhiên. Sư bèn đầy đủ oai nghi lễ tạ Tổ. Chốc lát sau Sư xin cáo từ.

Tổ bảo:- Trở về quá nhanh!

Sư thưa:- Vốn tự không động thì đâu có nhanh.

Tổ bảo:- Cái gì biết không động?

Sư thưa:- Ngài tự phân biệt.

Tổ bảo:- Ngươi được ý vô sanh rất sâu.

Sư thưa:- Vô sanh có ý sao?

Tổ bảo:- Không ý, cái gì biết phân biệt?

Sư thưa:- Phân biệt cũng không phải ý.

Tổ khen:- Lành thay! lành thay!

Sư ở lại đây một đêm để hỏi thêm đạo lý. Sáng hôm sau, Sư cùng Huyền Sách đồng xuống núi trở về On Giang. Thời nhân gọi Sư là Nhất Túc Giác (một đêm giác ngộ).

https://thuviensach.vn

Từ đây về sau, học chúng bốn phương tìm đến tham vấn Sư thật đông.

Sư được tặng hiệu là Chơn Giác Đại sư.

Đời Đường niên hiệu Tiên Thiên thứ hai (713 T.L.) ngày mười bảy tháng mười, tại viện riêng ở chùa Hưng Long, Sư ngồi vui vẻ thị tịch, thọ bốn mươi chín tuổi. Vua sắc ban là Vô Tướng Đại sư, tháp hiệu Tịnh Quang.

Tập Chứng Đạo Ca và Thiền Tông Ngộ Tu Viên Chỉ do Sư trước tác, sau này môn đồ là Ngụy Tinh làm Thích sử Khánh Châu, góp lại làm thành mười thiên gọi là Vĩnh Gia Tập.

*

https://thuviensach.vn

4. THIỀN SƯ BỔN TỊNH (? - 761)

Sư họ Trương, quê ở Ráng Châu, xuất gia từ thuở bé. Sau Sư đến tham học với Lục tổ Huệ Năng được Tổ truyền tâm. Sư từ giã Tổ, tìm đến núi Tư Không ở chùa Vô Tướng, chuyên ở nơi đây tu hành.

Đời Đường niên hiệu Thiên Bảo năm thứ ba (744 T.L.) vua Huyền Tông sai Trung sứ Dương Quang Đình vào núi cắt dây thường xuân. Dương Quang Đình tình cờ gặp được thất của Sư. Đình lễ bái thưa:

- Đệ tử mộ đạo đã lâu, cúi xin Hòa thượng từ bi tóm tắt chỉ dạy.

Sư bảo:

- Người nghiên học Thiền tông trong thiên hạ đều hội về Kinh sư (kinh đô vua), thiên sứ nên trở về triều thưa hỏi là đầy đủ. Bần đạo ở gọp núi cạnh khe không có chỗ dụng tâm.

Quang Đình thiết tha khóc lóc lễ lạy.

Sư bảo:

- Thôi! Chớ lễ bần đạo. Thiên sứ vì cầu Phật hay vì hỏi đạo?

Đình thưa:

- Đệ tử trí thức tối tăm chưa biết Phật với Đạo nghĩa ấy thế nào?

Sư bảo:

- Nếu muốn cầu Phật, tức tâm là Phật. Nếu muốn hội Đạo, không tâm là Đạo.

- Thế nào tức tâm là Phật?

- Phật nhân tâm mà ngộ, tâm do Phật được bày. Nếu ngộ không tâm thì Phật cũng chẳng có.

https://thuviensach.vn

- Thế nào không tâm là Đạo?

- Đạo vốn không tâm, không tâm gọi là Đạo. Nếu rõ không tâm thì không tâm tức là Đạo vậy.

Quang Đình đảnh lễ tin nhận.

Trở về triều, Quang Đình tâu hết việc trong núi cho vua nghe. Vua ban sắc lệnh sai Quang Đình đi thỉnh Sư. Ngày mười ba tháng chạp, Sư theo sứ về đến đế đô, Vua thỉnh ở chùa Bạch Liên.

Đến ngày rằm tháng hai năm sau, Vua mời hết những danh Tăng và các người học Phật uyên bác đến nội đạo tràng (đạo tràng trong cung) cùng Sư xiển dương Phật lý.

Khi ấy, có Thiền sư Viễn lên tiếng hỏi Sư:

- Nay đối Thánh thượng để xét lường tôn chỉ, cần phải hỏi thẳng, đáp thẳng, không cần dùng nhiều lời. Như chỗ thấy của Thiền sư lấy gì làm đạo?

Sư đáp:- Không tâm là đạo.

Viễn hỏi:- Đạo nhân tâm mà có, đâu được nói không tâm là đạo?

Sư đáp:

- Đạo vốn không tên, nhân tâm có đạo. Tâm và tên nếu có thì đạo không rỗng suốt. Tột tâm đã không thì đạo nương đâu mà lập? Cả hai đều là giả danh.

Viễn hỏi:- Thiền sư thấy thân tâm là đạo rồi chăng?

Sư đáp:- Sơn tăng thân tâm xưa nay là đạo.

Viễn hỏi:

- Vừa nói không tâm là đạo, giờ lại nói thân tâm xưa nay là đạo, đâu không trái nhau?

Sư đáp:

https://thuviensach.vn

- Không tâm là đạo, tâm mất đạo không, tâm đạo nhất như nên nói không tâm là đạo. Thân tâm xưa nay là đạo, đạo cũng vốn là thân tâm, thân tâm vốn đã là không, đạo cũng không tột nguồn chẳng có.

Viễn hỏi:- Xem hình thể Thiền sư rất nhỏ đâu thể hội được lý này?

Sư đáp:

- Đại đức chỉ thấy tướng Sơn tăng, chẳng thấy được không tướng của Sơn tăng. Thấy tướng là chỗ thấy của Đại đức, kinh nói phàm có tướng đều là hư vọng, nếu thấy các tướng chẳng phải tướng, tức ngộ được đạo kia. Nếu lấy tướng cho là thật thì cùng kiếp không thể ngộ đạo.

Viễn bảo:- Nay thỉnh Thiền sư ở trên tướng nói không tướng.

Sư đáp:

- Kinh Tịnh Danh nói: Bốn đại không chủ, thân cũng không ngã, chỗ thấy không ngã, cùng đạo tương ưng. Đại đức nếu cho tứ đại có chủ là ngã, nếu thấy có ngã thì cùng kiếp không thể hội đạo.

Viễn nghe nói thất sắc lặng lẽ rút lui.

Sư có bài kệ:

Tứ đại vô chủ phục như thủy

Ngộ khúc phùng trực vô bỉ thử

Tịnh uế lưỡng xứ bất sanh tâm

Ủng quyết hà tằng hữu nhị ý

Xúc cảnh đản tợ thủy vô tâm

Tại thế tung hoành hữu hà sự.

Dịch:

Bốn đại không chủ cũng như nước

https://thuviensach.vn

Dù gặp cong ngay chẳng kia đây

Hai nơi nhơ sạch tâm không sanh

Thông bít chưa từng có hai ý

Xúc cảnh chỉ như nước không tâm

Ở thế tung hoành nào có việc?

Một đại như thế, bốn đại cũng vậy. Nếu rõ bốn đại không chủ tức ngộ không tâm. Nếu rõ không tâm tự nhiên hợp đạo.

*

Thiền sư Minh Chí hỏi: - Nếu nói không tâm là đạo, ngói gạch không tâm cũng ưng là đạo?

Thân tâm xưa nay là đạo, tứ sanh thập loại đều có thân tâm cũng ưng là đạo?

Sư đáp:

- Đại đức nếu hiểu bằng vào thấy nghe hiểu biết thì cùng đạo khác xa, tức là người cầu thấy nghe hiểu biết, không phải là người cầu đạo. Kinh nói: không mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý.... Sáu căn còn không, thấy nghe hiểu biết nương đâu mà lập. Cùng tột gốc nguồn chẳng có thì chỗ nào còn tâm? Đâu không đồng với cỏ cây ngói gạch.

Minh Chí lặng thinh thối lui.

Sư có bài kệ:

Kiến văn giác tri vô chướng ngại

Thanh hương vị xúc thường tam-muội

Như điểu không trung chỉ ma phi

Vô thủ vô xả vô tắng ái

Nhược hội ứng xứ bản vô tâm

https://thuviensach.vn

Thủy đắc danh vi Quán Tự Tại.

Dịch:

Thấy nghe hiểu biết không chướng ngại

Tiếng mùi vị chạm thường tam-muội

Như chim trong không mặc tình bay

Không thủ không xả không thương ghét

Nếu hội mỗi nơi vốn không tâm

Mới được tên là Quán Tự Tại.

*

Thiền sư Chơn hỏi: - Đạo đã không tâm, Phật có tâm chăng? Phật cùng với đạo là một, là khác?

Sư đáp:- Chẳng một chẳng khác.

Chơn hỏi:

- Phật độ chúng sanh vì có tâm, đạo không độ chúng sanh vì không tâm.

Một độ một không độ đâu được không khác?

Sư đáp:

- Nếu nói Phật độ chúng sanh, đạo không độ, đây là Đại đức vọng sanh thấy hai. Theo Sơn tăng tức chẳng phải vậy. Phật là tên suông, đạo cũng dối lập, cả hai đều không thật, toàn là giả danh. Trong một cái giả sao lại phân làm hai?

Chơn hỏi:

- Phật với đạo đều là giả danh, chính khi lập danh nhân cái gì mà lập?

Nếu có lập được, đâu thể nói là không?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:

- Phật với đạo nhân tâm mà lập, xét cùng cái tâm dựng lập, tâm ấy cũng không, tâm đã là không liền ngộ cả hai đều chẳng thật, biết như mộng huyễn liền ngộ vốn không. Gắng lập hai tên Phật, Đạo, đây là cái thấy biết của người Nhị thừa.

Sư bèn nói bài kệ (Không Tu, Không Tác):

Kiến đạo phương tu đạo

Bất kiến phục hà tu

Đạo tánh như hư không

Hư không hà sở tu

Biến quán tu đạo giả

Bác hỏa mích phù âu

Đản khán lộng khối lỗi

Tuyến đoạn nhất thời hưu.

Dịch:

Thấy đạo mới tu đạo

Chẳng thấy lấy gì tu

Tánh đạo như hư không

Hư không tu chỗ nào?

Khắp xem người tu đạo

Vạch lửa tìm bọt nổi

Chỉ xem người gỗ máy

Đứt dây một lúc dừng.

https://thuviensach.vn

*

Thiền sư Pháp Không hỏi: - Phật với đạo đều là giả danh, mười hai phần giáo (tất cả Kinh điển) cũng phải chẳng thật, vì sao các hàng tôn túc từ xưa đều nói có tu có đạo?

- Đại đức lầm hội ý kinh; đạo vốn không tu, Đại đức cưỡng tu, đạo vốn không tác, Đại đức cưỡng tác, đạo vốn không sự, Đại đức cưỡng sanh đa sự, đạo vốn không biết, ở trong ấy cưỡng biết. Thấy hiểu như thế cùng đạo trái nhau. Tôn túc từ xưa không như thế, tự Đại đức không hội, xin suy gẫm đó.

Sư có bài kệ:

Đạo thể bản vô tu

Bất tu tự hiệp đạo

Nhược khởi tu đạo tâm

Thử nhân bất hội đạo

Khí khước nhất chân tánh

Khước nhập náo hạo hạo

Hốt phùng tu đạo nhân

Đệ nhất mạc hướng đạo.

Dịch:

Thể đạo vốn không tu

Chẳng tu tự hiệp đạo

Nếu khởi tâm tu đạo

Người này không hiệp đạo

Bỏ mất một tánh chân

https://thuviensach.vn

Lại vào nơi phiền lụy

Chợt gặp người tu đạo

Bậc nhất chớ hướng đạo.

*

Thiền sư An hỏi: - Đạo đã giả danh, Phật nói dối lập, mười hai phần giáo (tất cả Kinh điển) cũng là phương tiện tiếp vật độ sanh, tất cả là vọng lấy gì làm chân?

Sư đáp:

- Vì có vọng nên đem chân đối vọng. Xét cùng tánh vọng vốn không, chân cũng chưa từng có. Thế thì biết chân vọng đều là giả danh, hai việc đối trị trọn không thật thể, tột cội gốc nó thì tất cả đều không.

An hỏi:

- Đã nói tất cả là vọng, vọng cũng đồng chân, chân vọng không khác, lại là vật gì?

Sư đáp:

- Nếu nói vật gì, vật gì cũng vọng. Kinh nói không tương tợ, không so sánh, bặt đường nói năng, như chim bay trong không.

Thiền sư An thầm phục mà không biết mối manh.

Sư có bài kệ:

Suy chân, chân vô tướng

Cùng vọng, vọng vô hình

Phản quán suy cùng tâm

Tri tâm diệc giả danh

Hội đạo diệc như thử

https://thuviensach.vn

Đáo đầu diệc tự ninh.

Dịch:

Xét chân, chân không tướng

Tìm vọng, vọng không hình

Quán lại tâm tìm xét

Biết tâm cũng giả danh

Hội đạo cũng như vậy

Đến cùng chỉ lặng yên.

*

Thiền sư Đạt Tánh hỏi: - Thiền thật chí vi chí diệu, chân vọng cả hai đều bặt, Phật, đạo cả hai chẳng còn, tu hành tánh là không, danh tướng chẳng thật, thế giới như huyễn, tất cả đều giả danh. Khi người đạt đến cái hiểu biết này cũng không thể đoạn dứt hai gốc thiện ác của chúng sanh!

Sư đáp:

- Hai gốc thiện ác đều nhân tâm mà có, tìm tột tâm nếu có thì gốc ắt thật, xét tâm đã không thì gốc nhân đâu mà lập. Kinh nói: Pháp thiện pháp ác từ tâm hóa sanh, nghiệp duyên thiện ác vốn không thật có.

Sư nói bài kệ:

Thiện ký tùng tâm sanh

Ác khởi ly tâm hữu

Thiện ác thị ngoại duyên

Ư tâm thật bất hữu

Xả ác tống hà xứ

https://thuviensach.vn

Thủ thiện linh thùy thủ

Thương nha nhị kiến nhân

Phan duyên lưỡng đầu tẩu

Nhược ngộ bản vô tâm

Thủy hối tùng tiền cựu.

Dịch:

Thiện đã từ tâm sanh

Ác đâu rời tâm có

Thiện ác là duyên ngoài

Nơi tâm thật chẳng có

Bỏ ác đẩy chỗ nào?

Lấy thiện bảo ai giữ?

Than ôi! Người thấy hai

Bám víu hai đầu chạy.

Nếu ngộ vốn không tâm

Mới hối lỗi từ trước.

*

Vị quan cận thần hỏi: - Thân này từ đâu mà đến? Sau khi trăm tuổi trở về đâu?

Sư đáp:

- Như người khi mộng từ đâu mà đến? Khi thức giấc lại đi về đâu?

Quan thưa:

https://thuviensach.vn

- Khi mộng không thể nói không, đã thức không thể nói có. Tuy có mà không từ đâu đến, đi không đi về đâu.

Sư nói:- Bần đạo thấy thân này cũng như mộng.

Có bài kệ:

Thị sanh như tại mộng

Mộng lý thật thị náo

Hốt giác vạn sự hưu

Hườn đồng thùy thời ngộ

Trí giả hội ngộ mộng

Mê nhân tín mộng náo

Hội mộng như lưỡng ban

Nhất ngộ vô biệt ngộ

Phú quí dữ bần tiện

Cánh diệc vô biệt lộ.

Dịch:

Thấy cuộc sống như mộng

Trong mộng thật là ồn

Chợt giác muôn việc hết

Lại đồng tỉnh cơn mộng

Người trí nhận biết mộng

Kẻ mê tin mộng ồn

Biết mộng như hai việc

https://thuviensach.vn

Một ngộ không ngộ khác

Giàu sang cùng nghèo hèn

Lại cũng không đường khác.

*

Niên hiệu Thượng Nguyên năm thứ hai (761 T.L.), ngày mùng năm tháng năm, Sư qui tịch. Vua sắc ban hiệu là Đại Hiển Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

5. QUỐC SƯ HUỆ TRUNG (? - 772)

Sư họ Nhiễm, quê ở Chư Kỵ, Việt Châu. Thuở nhỏ, Sư da trắng như tuyết, dáng vẻ đoan trang, mộ Phật xuất gia. Sư giới luật thanh tịnh, đức hạnh siêu nhiên, thường tìm đến các vị Thiền đức hỏi đạo.

Sau khi được tâm ấn nơi Lục tổ Huệ Năng, Sư về ở cốc Đảng Tử trên núi Bạch Nhai, Nam Dương. Nơi đây tu hành, hơn bốn mươi năm Sư chưa từng xuống núi. Đạo hạnh của Sư được dân chúng đồn đãi đến tai nhà vua.

Đời Đường niên hiệu Thượng Nguyên năm thứ hai (761 T.L.) vua Túc Tông sai Trung sử Tôn Triều Tiến mang chiếu đến thỉnh Sư về kinh đô. Sư về đến triều, Vua kính Sư làm thầy. Lúc đầu thỉnh Sư ở Tây Thiền viện tại chùa Thiên Phước, sau Vua thỉnh về chùa Quang Trạch gần nội cung. Hơn mười sáu năm, Sư tùy cơ thuyết pháp.

Một hôm, có Đại Nhĩ Tam Tạng người Ấn sang đến kinh đô, tự nói được tuệ nhãn và tha tâm thông. Vua muốn trắc nghiệm nên mời ông đến ra mắt Sư.

Tam Tạng đến, vừa thấy Sư, liền lễ bái khoanh tay đứng hầu bên hữu.

Sư hỏi:- Ong được tha tâm thông chăng?

Tam Tạng đáp:- Chẳng dám.

Sư hỏi:- Ong nói xem, hiện giờ Lão tăng đang ở chỗ nào?

Tam Tạng đáp:- Hòa thượng là thầy một nước sao lại đến Tây Xuyên xem đò đua.

Sư lại hỏi:- Ong nói xem, hiện giờ Lão tăng đang ở chỗ nào?

Tam Tạng đáp:

- Hòa thượng là thầy một nước sao lại đứng trên cầu Thiên Tân xem khỉ giỡn?

https://thuviensach.vn

Sư lần thứ ba cũng hỏi y như trước. Tam Tạng lặng thinh không biết chỗ đi.

Sư nạt:- Hồ tinh! Tha tâm thông ở chỗ nào? Tam Tạng lặng câm.

Một hôm, Sư gọi: Thị giả!

Thị giả: Dạ!

Sư gọi như thế ba lần, thị giả cũng dạ ba lần.

Sư bảo:- Tưởng là ta cô phụ ngươi, nào ngờ ngươi cô phụ ta.

*

Nam Tuyền đến tham vấn, Sư hỏi: - Ở đâu đến?

Nam Tuyền thưa:

- Ở Giang Tây đến.

- Có đem được hình của Mã sư đến chăng?

- Chỉ thế ấy.

- Ở sau lưng.

Nam Tuyền bèn lui ra.

*

Ma Cốc đến tham vấn, đi nhiễu quanh giường thiền của Sư ba vòng, rồi chống tích trượng đứng trước Sư. Sư bảo:- Đã như thế cần gì thấy bần đạo?

Ma Cốc lại chống tích trượng.

Sư nạt:- Hồ tinh! đi đi!

Sư thường dạy chúng:

- Người học Thiền tông nên theo lời Phật, lấy Nhất thừa liễu nghĩa khế hợp với nguồn tâm của mình, kinh không liễu nghĩa chẳng nên phối hợp. Như

https://thuviensach.vn

bọn trùng trong thân sư tử, khi vì người làm thầy, nếu dính mắc danh lợi bèn bày điều dị đoan, thế là mình và người có lợi ích gì? Như người thợ mộc giỏi, búa rìu không đứt tay họ. Sức con voi lớn chở, con lừa không thể kham.

*

Có vị Tăng hỏi:- Làm sao được thành Phật? Sư đáp:

- Phật và chúng sanh đồng thời dẹp đi, ngay đó được giải thoát.

- Làm thế nào được tương ưng?

- Không nghĩ thiện ác tự thấy Phật tánh.

- Làm sao được chứng Pháp thân?

- Vượt cảnh giới Tỳ-lô.

- Pháp thân thanh tịnh làm sao được?

- Không chấp Phật để cầu.

- Thế nào là Phật?

- Tâm tức là Phật.

- Tâm có phiền não chăng?

- Tánh phiền não tự lìa.

- Đâu không đoạn sao?

- Đoạn phiền não tức gọi Nhị thừa. Phiền não không sanh gọi Đại Niết-bàn.

- Ngồi thiền quán tịnh là làm gì?

- Chẳng cấu chẳng tịnh đâu cần khởi tâm quán tướng tịnh.

- Thiền sư thấy mười phương hư không là Pháp thân chăng?

- Lấy tâm tưởng nhận, đó là thấy điên đảo.

https://thuviensach.vn

- Tâm tức là Phật, lại cần tu vạn hạnh chăng?

- Chư thánh đều đủ hai thứ trang nghiêm (phước tuệ) đâu có bác không nhân quả.

Sư lại nói:

- Nay tôi đáp những câu hỏi của ông cùng kiếp không hết, nói nhiều cách đạo càng xa. Cho nên nói: Thuyết pháp có sở đắc, đây là dã can kêu; thuyết pháp không sở đắc, ấy gọi là sư tử rống.

*

Có người cư sĩ ở Nam Dương tên Trương Phần đến hỏi: - Được nghe Hòa thượng nói vô tình thuyết pháp, con chưa hiểu được ý này, xin Hòa thượng từ bi chỉ dạy.

Sư đáp:

- Ông nếu hỏi vô tình thuyết pháp, hiểu vô tình kia mới được nghe tôi thuyết pháp. Ông chỉ nghe lấy vô tình thuyết pháp đi!

- Chỉ nhằm hiện nay trong phương tiện của hữu tình, thế nào là nhân duyên của vô tình?

- Hiện nay trong tất cả động dụng, nhưng hai dòng phàm thánh trọn không có ít phần khởi diệt, là ra khỏi thức, không thuộc có không, rõ ràng thấy giác, chỉ nghe không có tình thức buộc chấp kia. Sở dĩ, Lục Tổ nói: Sáu căn đối cảnh phân biệt mà không phải thức.

*

Có vị Tăng đến tham lễ, Sư hỏi: - Ong chứa đựng sự nghiệp gì?

Tăng thưa:

- Giảng kinh Kim Cang.

- Hai chữ rốt đầu kinh là gì?

https://thuviensach.vn

- Như thị.

- Là gì?

Tăng không đáp được.

*

Có người hỏi Sư:- Thế nào là giải thoát? Sư đáp:

- Các pháp không đến nhau, ngay đó là giải thoát.

- Làm sao đoạn được?

- Đã nói với ông các pháp không đến nhau, đoạn cái gì?

*

Vua Túc Tông hỏi:- Thầy được pháp gì? Sư đáp:- Bệ hạ thấy một mảnh mây trong hư không chăng?

- Thấy.

- Nó do đóng đinh mắc, hay cột dây mắc?

- Thế nào là mười thân của Phật?

Sư đứng dậy hỏi:

- Hội chăng?

- Chẳng hội.

- Đem tịnh bình qua cho Lão tăng.

- Thế nào là Vô tránh tam-muội?

- Đàn việt đi đạp trên đảnh Tỳ-lô.

- Ý này thế nào?

https://thuviensach.vn

- Chớ nhận thân này, là Pháp thân thanh tịnh.

Vua lại hỏi Sư. Sư đều không nhìn Vua. Vua bảo:

- Trẫm là thiên tử nước Đại Đường, tại sao Thầy không nhìn đến?

Sư đáp:

- Bệ hạ thấy hư không chăng?

- Thấy.

- Hư không có nhìn bệ hạ không?

*

Ngư Quân Dung hỏi: - Thầy ở núi Bạch Nhai trong mười hai giờ tu thế nào?

Sư gọi một đứa trẻ đến, vò đầu nó, bảo:

- Tỉnh tỉnh hẳn vậy tỉnh tỉnh. Rõ ràng hẳn vậy rõ ràng. Về sau chớ bị người gạt.

Một hôm, Sư hỏi Tử Lân Cung Phụng:- Phật là nghĩa gì?

Phụng thưa:

- Là nghĩa giác.

- Phật từng mê chăng?

- Chẳng từng mê.

- Dùng giác làm gì?

Cung Phụng không thể đáp được, hỏi lại Sư:

- Thế nào là thật tướng?

- Đem hư không lại!

- Hư không đâu thể đem được!

https://thuviensach.vn

- Hư không còn không thể đem được, hỏi thật tướng làm gì?

*

Sư thấy duyên quá độ sắp mãn, giờ Niết-bàn sắp đến, bèn từ giã vua Đại Tông trở về núi. Đại Tông hỏi:

- Thầy sau khi diệt độ, đệ tử sẽ làm gì để kỷ niệm?

Sư đáp:

- Bảo đàn việt tạo một ngôi tháp vô phùng.

- Xin Thầy cho họa đồ?

Sư lặng thinh giây lâu hỏi:

- Hội chăng?

- Không hội.

- Bần đạo đi rồi có thị giả hiệu Ứng Chơn sẽ biết việc này.

Ngày mùng chín tháng chạp năm Đại Lịch thứ mười (772 T.L.), Sư nằm nghiêng bên hữu thị tịch. Đệ tử xây tháp cạnh cốc Đảng Tử thờ Sư. Vua sắc ban hiệu là Đại Chứng Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

6. THIỀN SƯ THẦN HỘI Hà Trạch-(668 - 760)

Sư họ Cao, quê ở Tương Dương. Lúc nhỏ theo thầy học Nho, Sư thông suốt Ngũ kinh, hiểu rành Lão Trang, sau nghiên cứu Phật pháp. Sư theo Pháp sư Hạo Nguyên ở chùa Quốc Xướng tại phủ nhà xuất gia, học thông Kinh Luật.

Năm mười bốn tuổi là Sa-di ở chùa Ngọc Tuyền, Sư tìm đến yết kiến Lục tổ Huệ Năng.

Tổ hỏi:

- Tri thức từ phương xa nhọc nhằn tìm đến, có được gốc (Bản) theo chăng? Nếu có gốc phải biết chủ, thử nói xem?

Sư thưa:- Lấy không trụ làm gốc, thấy tức là chủ.

Tổ bảo:- Sa-di đâu nên dùng lời đó.

Sư thưa:- Hòa thượng ngồi thiền là thấy hay chẳng thấy?

Tổ cầm gậy đánh Sư ba gậy, hỏi:- Ta đánh ngươi đau hay chẳng đau?

- Cũng đau cũng chẳng đau.

- Ta cũng thấy cũng chẳng thấy.

- Thế nào là cũng thấy cũng chẳng thấy?

- Chỗ ta thấy là thường thấy lỗi lầm nơi tâm mình, không thấy việc phải quấy của người khác. Ấy là cũng thấy cũng chẳng thấy. Ngươi nói cũng đau cũng chẳng đau là sao? Nếu ngươi chẳng đau thì đồng cây cỏ, nếu ngươi đau thì đồng với phàm phu, ắt khởi tâm giận hờn. Trước ngươi nói thấy chẳng thấy là hai bên, đau chẳng đau là sanh diệt. Ngươi không thấy tự tánh mà dám cợt với người.

Sư lễ bái sám hối.

https://thuviensach.vn

Tổ bảo:

- Nếu ngươi tâm mê không thấy nên hỏi thiện tri thức chỉ đường. Nếu ngươi tâm ngộ liền tự thấy tánh, y pháp tu hành. Ngươi đã mê không thấy tâm mình, trở lại hỏi ta thấy cùng chẳng thấy. Ta thấy thì ta tự biết, đâu thế cái mê cho ngươi được. Nếu ngươi tự thấy cũng không thế được cái mê cho ta. Tại sao không tự biết tự thấy, lại hỏi ta thấy cùng chẳng thấy?

Sư lễ bái hơn trăm lạy cầu xin sám hối.

Từ đây, Sư ở lại hầu hạ Tổ không lúc nào rời.

*

Một hôm Tổ bảo đại chúng: - Ta có một vật không đầu không đuôi, không tên không họ, không lưng không mặt, các ngươi biết chăng?

Sư bước ra thưa:

- Ấy là bản nguyên của chư Phật, là Phật tánh của Thần Hội.

Tổ bảo:

- Đã nói với các ngươi là không tên không họ, ngươi lại kêu là bản nguyên, Phật tánh. Ngươi lại đi lấy tranh che đầu, cũng chỉ thành tông đồ của hàng tri giải.

Sư lễ bái lui ra.

*

Có sáu điều nghi trong tạng Kinh, Sư đem ra hỏi Lục Tổ: - Giới định tuệ dùng như thế nào? Giới vật gì? Định từ chỗ nào tu? Tuệ nhân chỗ nào khởi? Chỗ thấy của con chưa thông suốt.

Tổ đáp:

- Định là định tâm kia, đem giới để giới hạnh kia, trong tánh thường có tuệ chiếu, tự thấy tự biết sâu.

https://thuviensach.vn

- Xưa không nay có, có vật gì? Xưa có nay không, không vật gì? Tụng kinh chẳng thấy nghĩa có không, thật giống người cỡi lừa lại tìm lừa.

- Niệm trước nghiệp ác xưa không, niệm sau thiện sanh nay có, niệm niệm thường làm hạnh lành, đời sau sanh người trời chẳng khó. Chính ngươi nay nghe ta nói, ta tức xưa không nay có.

- Đem sanh diệt dẹp diệt, đem diệt diệt dẹp sanh, không rõ nghĩa sanh diệt, chỗ thấy in mù điếc.

- Đem sanh diệt dẹp diệt, khiến người không chấp tánh. Đem diệt diệt dẹp sanh, khiến người tâm lìa cảnh. Nếu lìa được hai bên, tự trừ bệnh sanh diệt.

- Trước đốn mà sau tiệm, trước tiệm mà sau đốn, người không ngộ đốn tiệm, trong tâm thường mê muộn.

- Nghe pháp trong đốn mà tiệm, ngộ pháp trong tiệm mà đốn, tu hành trong đốn mà tiệm, chứng quả trong tiệm mà đốn. Đốn tiệm là nhân thường, trong ngộ không mê muộn.

- Trước định sau tuệ, trước tuệ sau định, định tuệ cái nào sanh trước cái nào sanh sau là đúng?

- Thường sanh tâm thanh tịnh, trong định mà có tuệ, ở trên cảnh mà không tâm, trong tuệ mà có định; định tuệ đồng không trước, tu cả hai tự tâm chánh.

- Trước Phật sau Pháp, trước Pháp sau Phật, nguồn gốc Phật Pháp từ đâu khởi?

- Nói, tức trước Phật sau Pháp, nghe tức trước Pháp sau Phật. Nếu luận nguồn gốc Phật Pháp, xuất phát trong tâm tất cả chúng sanh.

*

Lục Tổ biết sắp đến ngày qui tịch nên họp chúng lại bảo: - Ta đến tháng tám sắp lìa thế gian, các ngươi có nghi phải ra hỏi sớm, ta sẽ vì các ngươi giải nghi, khiến các ngươi hết mê lầm, sau khi ta đi rồi không có người dạy các

https://thuviensach.vn

ngươi. Toàn hội chúng đều khóc dầm dề, chỉ có Sư thần tình chẳng động, cũng không ứa nước mắt. Tổ bảo:

- Thần Hội tiểu sư lại được thiện ác, khen chê, vui buồn... đều chẳng động, các ngươi chẳng bằng...

Sau Sư đi đến Tây kinh thọ giới cụ túc.

*

Niên hiệu Khai Nguyên năm thứ tám (720 T.L.) vua Đường Huyền Tông thỉnh Sư về chùa Long Hưng tại Nam Dương, lại đến Lạc Dương. Ở đây, Sư đã thắp sáng ngọn đuốc Thiền tông đốn ngộ của Lục Tổ. Trước kia, hai kinh đô này chỉ dùng pháp thiền tiệm tu của ngài Thần Tú, đến nay mới nhận rõ đốn tiệm hai tông. Vì thế, phái thiền Thần Tú trước thạnh, từ đây suy dần dần.

Khoảng niên hiệu Thiên Bảo (742-756 T.L.) ngự sử Lư Dịch a tùng cùng môn đồ Thần Tú tâu dối với vua rằng: Sư nhóm họp đồ chúng manh tâm làm phản. Vua Huyền Tông mời Sư về kinh đô để tham vấn. Ra mắt Vua, Sư giải bày hợp lý, Vua rất hài lòng. Vua mời Sư dời về ở Quân Bộ. Sau Vua ra sắc lệnh đày Sư đến ở viện Bát-nhã chùa Khai Nguyên tại Kinh Châu.

Sau vua Túc Tông xuống chiếu thỉnh Sư vào cung cúng dường và lập ngôi chùa Hà Trạch thỉnh Sư trụ trì ở đó. Nơi đây, Sư hiển phát tông phong của Lục Tổ, đồ chúng tham học rất đông.

*

Sư dạy chúng: - Phàm người học đạo phải đạt tột nguồn gốc của mình; hàng Tứ quả Tam hiền đều gọi là điều phục, Bích-chi, La-hán chưa dứt hoài nghi, Đẳng giác, Diệu giác liễu đạt tường tận. Giác có cạn sâu, giáo có đốn tiệm. Tiệm giáo trải kiếp A-tăng-kỳ vẫn còn luân hồi; đốn giáo chỉ khoảng co duỗi cánh tay liền lên Diệu giác. Nếu trước không giống đạo, luống học biết nhiều. Tất cả tại tâm, tà chánh do mình. Không nghĩ một vật tức là tâm mình, không phải chỗ biết của trí. Không có hạnh nào riêng để ngộ vào đây.

https://thuviensach.vn

Pháp Tam-ma-đề chân thật không có đi đến, dứt mé trước sau. Nếu biết vô niệm là Tối thượng thừa, rộng suốt trời xanh chóng mở kho báu. Tâm chẳng phải sanh diệt, tánh bặt đổi dời.

Tự tịnh thì niệm cảnh không sanh, vô tác thì vin theo tự dứt.

Ngày xưa, ta đẩy chiếc xe bất thối, nay được định tuệ song tu, như bàn tay với cánh tay. Thấy thể vô niệm chẳng theo vật mà sanh, thường liễu ngộ Như Lai thì còn chỗ nào mà khởi. Nay huyễn chất này nguyên là thường chân, tự tánh như không, xưa nay không tướng. Đã đạt lý này thì còn gì sợ, gì buồn.

Trời đất không thể đổi thể kia. Tâm về pháp giới, vạn tượng nhất như. Xa lìa suy tính, trí đồng pháp tánh. Ngàn kinh muôn luận chỉ nói rõ tâm. Đã chẳng lập tâm tức thể hội chân lý, hoàn toàn không sở đắc. Bảo các học chúng không tìm cầu bên ngoài, nếu là Tối thượng thừa cần phải vô tác. Trân trọng!

*

Có người hỏi Sư:- Vô niệm thì pháp có, không chăng? Sư đáp:- Chẳng nói có không.

- Khi ấy thế nào?

- Cũng không khi ấy. Ví như gương sáng nếu không đối hình tượng trọn không thấy hình tượng, nếu thấy không vật mới là thấy gương thật.

*

Đời Đường niên hiệu Thượng Nguyên năm đầu (760 T.L.) tháng năm đêm mười hai, Sư từ biệt đại chúng, đến nửa đêm thị tịch, thọ chín mươi ba tuổi.

Vua sắc ban hiệu là Chơn Tông Đại sư, tháp hiệu Bát-nhã. Sư có trước tác tập Hiển Tông Ký, hiện giờ còn lưu hành.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ HAI SAU LỤC TỔ

I.- PHÁI THIỀN SƯ HÀNH TƯ (có một vị)

Thiền sư Hy Thiên (Thạch Đầu)

II.- PHÁI THIỀN SƯ HOÀI NHƯỢNG (có chín vị)

1- Thiền sư Đạo Nhất (Mã Tổ)

2- Thiền sư Thường Hạo

3- Thiền sư Trí Đạt

4- Thiền sư Thản Nhiên

5- Thiền sư Thần Chiếu

6- Thiền sư Nghiêm Tuấn

7- Thiền sư Bổn Như (nước Tân La)

8- Thiền sư Huyền Ngang

9- Thiền sư Pháp Không

III- PHÁI THIỀN SƯ THẦN HỘI (có 18 vị)

1- Thiền sư Phước Lâm

2- Thiền sư Quang Bảo

3- Thiền sư Pháp Như

4- Thiền sư Tiến Bình

5- Thiền sư Huệ Diễn

6- Thiền sư Hoài Không

https://thuviensach.vn

7- Thiền sư Viên Chấn

8- Thiền sư Quảng Phu

9- Thiền sư Hành Giác

10- Thiền sư Thần Anh

11- Thiền sư Vô Danh

12- Thiền sư Hạo Ngọc

13- Thiền sư Chí Mãn

14- Thiền sư Lãng

15- Thiền sư Linh Thản

16- Thiền sư Thông Ẩn

17- Thiền sư Nam Ấn

18- Thiền sư Lý Thường

IV.- PHÁI QUỐC SƯ HUỆ TRUNG (có 5 vị)

1- Thiền sư Ứng Chân (Đam Nguyên)

2- Thiền sư Duy Giới

3- Vua Đường Túc Tông

4- Vua Đường Đại Tông

5- Tri Cổ

*

https://thuviensach.vn

7. THIỀN SƯ HY THIÊN Thạch Đầu - (695 - 785)

Sư họ Trần, quê ở Cao Yếu, Đoan Châu. Lúc thọ thai Sư, mẹ thích ăn chay, không ưa đồ mặn. Khi còn hài nhi, Sư tự hành động lấy, không phiền mẹ săn sóc. Đến lớn khôn, Sư tự an ổn vui tươi, không khi nào tỏ vẻ không bằng lòng người. Ở thôn Động Liêu, dân chúng sợ quỉ thần nên lập nhiều miếu thờ, thường họp nhau mua rượu làm bò tế lễ. Một hôm, đi chơi thấy dân chúng tế lễ, Sư bèn phá miếu giựt bò đem về. Đến tuổi vài mươi, Sư từ giã quyến thuộc đi xuất gia.

Nghe Lục tổ Huệ Năng đang giáo hóa tại Tào Khê, Sư tìm đến thọ giáo.

Lục Tổ độ Sư làm đệ tử. Sư chưa thọ giới cụ túc, cũng chưa đạt đạo, Tổ đã báo tin sắp tịch, Sư hỏi Tổ:

- Sau khi Hòa thượng viên tịch, con phải nương tựa nơi ai?

Tổ bảo:

- Tầm Tư đi.

Tổ tịch rồi, mỗi ngày Sư đến bên cạnh tháp ngồi tư duy đến quên cả ăn ngủ. Có vị Thượng tọa thấy thế hỏi:

- Thầy đã tịch, ngươi làm gì ngồi đây mãi?

Sư thưa:

- Trước khi thầy tịch, tôi hỏi chỗ nương tựa, thầy dạy tầm Tư, nên tôi ngồi tư duy.

Thượng tọa bảo:

- Ngươi có sư huynh hiệu Hành Tư đang ở núi Thanh Nguyên, nên đến đó nương tựa, thầy dạy đã rõ, ngươi còn nghi gì?

https://thuviensach.vn

Nghe lời dạy này, Sư thu xếp đồ đạc, tìm đến núi Thanh Nguyên ra mắt Thiền sư Hành Tư [Phần đối đáp khi Sư đến núi Thanh Nguyên, xem lại bài Thiền sư Hành Tư.]

Một hôm Thiền sư Hành Tư hỏi:

- Có người nói Lãnh Nam có tin tức.

Sư thưa:

- Có người không nói Lãnh Nam không có tin tức.

- Nếu thế, đại tạng tiểu tạng từ đâu mà ra?

- Thảy từ trong ấy, trọn không thiếu việc lạ.

Thiền sư Hành Tư gật đầu.

Đời Đường niên hiệu Khai Nguyên thứ mười sáu (728 T.L.), Sư đến La Phù thọ giới cụ túc. Niên hiệu Thiên Bảo năm đầu (742 T.L.) Sư tìm đến Hoành Nhạc tại Nam Tự, cạnh chùa phía đông có gộp đá cao giống như cái đài, Sư lên đó cất am tranh ở. Thời nhân kính trọng Sư nên gọi là Hòa thượng Thạch Đầu.

*

Một hôm, thượng đường dạy chúng, Sư bảo: - Pháp môn của ta do Phật trước truyền trao, không luận thiền định tinh tấn, chỉ đạt Tri kiến Phật, tức tâm tức Phật. Tâm, Phật, chúng sanh, Bồ-đề, phiền não tên tuy khác mà thể vẫn đồng. Các ngươi nên biết, thể tâm linh của mình lìa tánh đoạn và thường, không phải nhơ sạch, lặng lẽ tròn đầy, phàm thánh ngang bằng nhau, ứng dụng không lường, lìa tâm ý thức, ba cõi sáu đường chỉ do tâm mình hiện, như trăng đáy nước, bóng trong gương, đâu có sanh diệt. Các ngươi khéo biết nó thì không gì chẳng đủ.

*

Đệ tử Đạo Ngộ hỏi:- Ý chỉ Tào Khê người nào được?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:- Người hội Phật pháp được.

- Thầy được chăng?

- Ta không hội Phật pháp.

*

Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là giải thoát?

Sư đáp:- Ai trói ngươi?

- Thế nào là Tịnh độ?

- Cái gì làm nhơ ngươi?

- Thế nào là Niết-bàn?

- Ai đem sanh tử cho ngươi?

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến:- Từ đâu đến? Tăng thưa:- Từ Giang Tây đến.

- Thấy Mã Đại sư chăng?

- Dạ thấy.

Sư bèn chỉ khúc cây bảo:- Mã Đại sư sao giống cái này?

Tăng không đáp được, trở về thuật lại Mã Tổ.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ sang? Sư đáp:- Hỏi cây cột cái đi!

- Con không hội.

- Ta cũng chẳng hội.

*

https://thuviensach.vn

Đại Điên hỏi:- Nó có nói không là hai cái đáng chê, xin Thầy trừ? Sư đáp:- Một vật cũng không, trừ cái gì?

Sư lại hỏi:- Dẹp bỏ cổ, họng, môi, lưỡi, ngươi nói đi?

Đại Điên thưa:- Không cái ấy.

Sư bảo:- Như thế là ngươi được vào cửa.

*

Đạo Ngộ hỏi:- Thế nào là đại ý Phật pháp?

Sư đáp:- Không được, không biết.

- Tiến lên lại có chỗ chuyển hay không?

- Hư không dài không ngại mây trắng bay.

*

Sư ở Nam Nhạc có nhiều vị thần linh hiện ra nghe pháp và xin thọ qui giới. Đời Đường niên hiệu Quảng Đức năm thứ hai (763 T.L.), đệ tử thỉnh Sư xuống Lương Đoan xiển hóa. Từ đây, hóa chủ Hồ Nam là Thạch Đầu, hóa chủ Giang Tây là Mã Tổ.

Đến ngày rằm tháng chạp niên hiệu Trinh Nguyên năm thứ sáu (785

T.L.), Sư viên tịch, thọ chín mươi mốt tuổi, sáu mươi ba tuổi hạ. Vua sắc ban là Vô Tế Đại sư, tháp hiệu Kiến Tướng.

Sư trước tác một thiên Đồng Tham Khế có chú giải lưu hành khá rộng lại có làm một bài ca Thảo Am:

THẢO AM CA

Ngô kết thảo am vô bảo bối

Phạn liễu tùng dung đồ thùy khoái

Thành thời sơ kiến mao thảo tân

https://thuviensach.vn

Phá hậu hườn tương mao thảo cái.

Trụ am nhân, trấn thường tại

Bất thuộc trung gian dữ nội ngoại

Thế nhân trụ xứ ngã bất trụ

Thế nhân ái xứ ngã bất ái.

Am tuy tiểu, hàm pháp giới

Phương trượng lão nhân tương thể giải

Thượng thừa Bồ-tát tín vô nghị

Trung hạ văn chi tất sanh quái.

Vấn thử am, hoại bất hoại?

Hoại dữ bất hoại chủ nguyên tại

Bất cư nam bắc dữ đông tây

Cơ thượng kiên lao dĩ vi tối.

Thanh tùng hạ, minh song nội

Ngọc điện châu lâu vị vi đối

Nạp bì mông đầu vạn sự hưu

Thử thời Sơn tăng đô bất hội.

Trụ thử am, hưu tác giai

Thùy khoa phô tịch đồ nhân mãi

Hồi quang phản chiếu tiện qui lai

Khoách đạt linh căn phi hướng bối.

Ngộ Tổ sư thân huấn hối

https://thuviensach.vn

Kết thảo vi am mạc sanh thối

Bách niên phao phước nhậm tung hoành

Bãi thủ tiện hành thả vô tội.

Thiên chủng ngôn, vạn ban giải

Chỉ yếu giáo quân trường bất muội

Dục thức am trung bất tử nhân

Khởi ly nhi kim giá bì đại.

Dịch:

Bài ca THẢO AM

Tôi cất am tranh không của báu

Ăn xong thỏng thả ngủ ngon lành

Khi thành nhìn thấy cỏ tranh xanh

Lúc hỏng lại tìm cỏ tranh lợp.

Người chủ am vẫn mãi còn

Không thuộc khoảng giữa chẳng ngoài trong

Chỗ trụ người đời, ta chẳng trụ

Chỗ yêu người đời, ta chẳng yêu (ưa).

Am tuy nhỏ, trùm khắp giới

Lão già phương trượng mới hiểu tường

Bồ-tát thượng thừa tin chẳng ngại

Trung hạ nghe đây ắt lạ kỳ.

Hỏi am này hoại chẳng hoại?

https://thuviensach.vn

Hoại cùng chẳng hoại chủ mãi còn

Chẳng ở đông tây hoặc nam bắc

Nền móng vững vàng là rất chắc.

Dưới tùng xanh, trăng giọi song

Điện ngọc lầu châu chưa dám đối

Màn che chăn đắp muôn việc thôi

Khi này Sơn tăng toàn chẳng hội.

Ở am này, thôi khởi nghỉ

Ai khéo trải chiếu mời người mua

Hồi quang phản chiếu là trở về

Đạt suốt linh căn không theo bỏ.

Gặp Tổ sư thân chỉ dạy

Kết cỏ làm am chớ thối lui

Trăm năm bỏ sạch mặc tung hoành

Buông thõng tay đi vẫn không tội.

Ngàn thứ nói, muôn điều hiểu

Chỉ cốt dạy anh thường chẳng muội

Muốn biết không chết, người trong am

Đâu rời đãy da hiện nay có.

*

https://thuviensach.vn

8. THIỀN SƯ ĐẠO NHẤT Mã Tổ - (709 - 788)

Vì người đời sau quá kính trọng Sư nên nhân Sư họ Mã gọi là Mã Tổ: ông Tổ họ Mã.

Sư họ Mã, quê ở huyện Thập Phương, Hán Châu. Thuở nhỏ, Sư dung mạo lạ thường: đi như trâu, nhìn như cọp, lưỡi dài khỏi mũi, dưới chân có hai khu ốc. Lúc bé, Sư đến chùa La-hán xin xuất gia với Hòa thượng Đường ở Từ Châu. Sau Sư thọ giới cụ túc nơi Luật sư Viên ở Du Châu.

Đời Đường khoảng niên hiệu Khai Nguyên (713-742 T.L.), Sư tập thiền định ở Viện truyền pháp tại Hoành Nhạc, nhân Thiền sư Hoài Nhượng giáo hóa được giải ngộ. Bạn đồng tham học với Sư có sáu người, chỉ riêng Sư được truyền tâm ấn.

Sau khi tạm biệt thầy, Sư đến Kiến Dương ở ngọn núi Phật Tích, kế dời sang Lâm Xuyên, sau lại đến núi Cung Công Nam Dương. Niên hiệu Đại Lịch (765 T.L.) Liên soái Lộ Từ Cung và Linh Phong, Cảnh Mộ thỉnh Sư khai đường để truyền bá tông phong. Từ đây học giả bốn phương tụ hội về rất đông. Có thể nói Giang Tây là một trường thi Phật.

*

Một hôm Sư dạy chúng:

- Các ngươi mỗi người tin tâm mình là Phật, tâm này tức là tâm Phật. Tổ Đạt-ma từ Nam Ấn sang Trung Hoa truyền pháp Thượng thừa nhất tâm, khiến các ngươi khai ngộ. Tổ lại dẫn kinh Lăng-già để ấn tâm địa chúng sanh. Sợ e các ngươi điên đảo không tự tin pháp tâm này mỗi người tự có, nên kinh Lăng-già nói: Phật nói tâm là chủ, cửa không là cửa pháp. (Phật ngữ tâm vi tông, vô môn vi pháp môn.)

Phàm người cầu pháp nên không có chỗ cầu, ngoài tâm không riêng có Phật, ngoài Phật không riêng có tâm, không lấy thiện chẳng bỏ ác, hai bên nhơ

https://thuviensach.vn

sạch đều không nương cậy, đạt tánh tội là không, mỗi niệm đều không thật, vì không có tự tánh nên tam giới chỉ là tâm, sum la vạn tượng đều là cái bóng của một pháp, thấy sắc tức là thấy tâm, tâm không tự là tâm, nhân sắc mới có.

Các ngươi chỉ tùy thời nói năng tức sự là lý, trọn không có chỗ ngại, đạo quả Bồ-đề cũng như thế. Nơi tâm sanh ra thì gọi là sắc, vì biết sắc không, nên sanh tức chẳng sanh. Nếu nhận rõ tâm này, mới có thể tùy thời ăn cơm mặc áo nuôi lớn thai thánh, mặc tình tháng ngày trôi qua, đâu còn có việc gì.

Các ngươi nhận ta dạy hãy nghe bài kệ này:

Tâm địa tùy thời thuyết

Bồ-đề diệc chỉ ninh

Sự lý câu vô ngại

Đương sanh tức bất sanh.

Dịch:

Đất tâm tùy thời nói

Bồ-đề cũng thế thôi

Sự lý đều không ngại

Chính sanh là chẳng sanh.

*

Có vị Tăng hỏi:- Hòa thượng vì cái gì nói tức tâm tức Phật?

Sư đáp:- Vì vỗ con nít khóc.

- Con nít nín rồi thì thế nào?

- Phi tâm phi Phật.

- Người trừ được hai thứ này rồi, phải dạy thế nào?

https://thuviensach.vn

- Nói với y là phi vật.

- Khi chợt gặp người thế ấy đến thì phải làm sao?

- Hãy dạy y thể hội đại đạo.

*

Có vị Tăng hỏi: - Ly tứ cú tuyệt bách phi, thỉnh Thầy chỉ thẳng ý Tổ sư từ Ấn Độ sang?

Sư đáp:

- Hôm nay ta mệt nhọc không thể vì ngươi nói, ngươi đến hỏi Trí Tạng.

Vị Tăng ấy đến hỏi Trí Tạng.

Trí Tạng bảo:- Sao không hỏi Hòa thượng?

Tăng đáp:- Hòa thượng dạy đến hỏi Thầy.

Trí Tạng hỏi:

- Hôm nay tôi đau đầu, không thể vì ông nói, đến hỏi Sư huynh Hải.

Tăng đến hỏi Hoài Hải, Hoài Hải bảo:- Đến chỗ ấy tôi cũng chẳng hội.

Tăng trở lại trình Sư, Sư bảo:- Tạng đầu bạch, Hải đầu hắc.

*

Cư sĩ Long Uẩn đến hỏi: - Nước không gân xương hay thắng chiếc thuyền muôn hộc, lý này thế nào?

Sư đáp:- Trong ấy không nước cũng không thuyền, nói gì là gân xương?

Uẩn bảo:- Người không lầm xưa nay, thỉnh Thầy để mắt nhìn lên!

Sư liền nhìn thẳng xuống.

Uẩn nói:- Một cây đàn cầm không dây, mà Thầy đàn rất hay.

https://thuviensach.vn

Sư liền nhìn thẳng lên. Uẩn lễ bái. Sư trở về phương trượng. Uẩn theo sau thưa:- Vừa rồi muốn làm khéo trở thành vụng.

*

Một đêm, Trí Tạng, Hoài Hải, Phổ Nguyện theo hầu Sư xem trăng. Sư hỏi:- Ngay bây giờ nên làm gì?

Trí Tạng thưa:- Nên cúng dường.

Hoài Hải thưa:- Nên tu hành.

Phổ Nguyện phủi áo ra đi.

Sư bảo:- Kinh vào Tạng, Thiền về Hải, chỉ có Phổ Nguyện vượt ngoài sự vật.

*

Hoài Hải hỏi:- Thế nào là chỉ thú Phật pháp? Sư đáp:- Chính là chỗ ngươi bỏ thân mạng.

Sư lại hỏi Hoài Hải:- Ngươi lấy pháp gì chỉ dạy người?

Hoài Hải dựng đứng cây phất tử.

Sư bảo:- Chỉ thế thôi hay còn gì khác?

Hoài Hải ném cây phất tử xuống.

*

Tăng hỏi:- Thế nào được hiệp đạo? Sư đáp:- Ta sớm chẳng hiệp đạo.

Tăng hỏi:- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ sang?

Sư liền đánh và nói:- Ta nếu không đánh ngươi, các nơi sẽ cười ta.

*

Đặng Ẩn Phong từ biệt Sư đi nơi khác, Sư hỏi:- Đi đến đâu?

https://thuviensach.vn

Ẩn Phong thưa:- Đi đến Thạch Đầu.

- Đường Thạch Đầu trơn.

- Có cây gậy tùy thân, gặp trường thì đùa.

Ẩn Phong vừa đi đến Thạch Đầu đi nhiễu giường thiền một vòng, dựng tích trượng động đất một tiếng, hỏi:

- Ấy là tông chỉ gì?

Thạch Đầu nói:- Trời xanh! trời xanh!

Ẩn Phong không đáp được, lại trở về thưa với Sư. Sư bảo:

- Ngươi nên đi lại bên ấy, nếu Thạch Đầu nói trời xanh! ngươi hư!

hư!

Ẩn Phong lại đi đến Thạch Đầu làm như trước.

Thạch Đầu bèn: Hư! hư!

Ẩn Phong không đáp được, lại trở về trình với Sư. Sư bảo:

- Ta đã nói với ngươi đường Thạch Đầu trơn.

*

Có vị Giảng sư đến hỏi:- Thiền tông truyền giữ pháp gì? Sư hỏi lại:- Tọa chủ truyền giữ pháp gì?

- Tôi giảng được hơn hai mươi bản kinh luận.

- Đâu không phải là sư tử con?

- Không dám.

Sư thốt ra tiếng: Hư! hư!

Giảng sư nói:

https://thuviensach.vn

- Đây là pháp.

- Là pháp gì?

- Pháp sư tử ra khỏi hang.

Sư bèn im lặng.

Giảng sư nói:

- Đây cũng là pháp.

- Là pháp gì?

- Pháp sư tử ở trong hang.

- Không ra không vào là pháp gì?

Giảng sư không đáp được, bèn từ giã đi ra đến cửa, Sư gọi:

- Chủ tọa!

Giảng sư xoay đầu lại.

Sư hỏi:- Là pháp gì?

Giảng sư cũng không đáp được.

Sư bảo:- Ông thầy độn căn.

*

Một hôm Sư dạy chúng:

- Đạo không dụng tu, chỉ đừng ô nhiễm. Sao là ô nhiễm? - Có tâm sanh tử, tạo tác, thú hướng đều là ô nhiễm. Nếu muốn hội thẳng đạo ấy, tâm bình thường là đạo. Sao gọi là tâm bình thường? -Không tạo tác, không thị phi, không thủ xả, không đoạn thường, không phàm thánh. Kinh nói: Chẳng phải hạnh phàm phu, chẳng phải hạnh thánh hiền, là hạnh Bồ-tát. Chỉ như hiện nay đi đứng ngồi nằm, ứng cơ tiếp vật đều là đạo. Đạo tức là pháp giới, cho đến diệu dụng như hà sa đều không ngoài pháp giới. Nếu chẳng phải vậy, tại

https://thuviensach.vn

sao nói pháp môn tăng địa, tại sao nói vô tận đăng? Tất cả pháp đều là pháp của tâm, tất cả tên đều là tên của tâm. Muôn pháp đều từ tâm sanh, tâm là cội gốc của muôn pháp. Kinh nói: Biết tâm đạt cội nguồn nên hiệu là Sa-môn.

Tên đồng nghĩa đồng, tất cả pháp đều đồng thuần nhất không lẫn lộn.

Nếu ở trong giáo môn được tùy thời tự tại thì dựng lập pháp giới trọn là pháp giới, lập chân như là chân như, lập lý tất cả pháp trọn là lý, lập sự tất cả pháp trọn là sự, nắm giở một thì ngàn theo, sự lý không khác, toàn là diệu dụng.

Lại không có lý riêng, đều do xoay lại của tâm. Ví như bao nhiêu bóng mặt trăng thì có, mà bao nhiêu mặt trăng thật thì không, bao nhiêu nguồn nước thì có, mà bao nhiêu tánh nước thì không, bao nhiêu sum la vạn tượng thì có, mà bao nhiêu hư không thì không, bao nhiêu lời nói đạo lý thì có, mà bao nhiêu Tuệ vô ngại thì không; bao nhiêu các thứ thành lập đều do một tâm. Dựng lập cũng được, dẹp hết cũng được, thảy là diệu dụng. Diệu dụng trọn là nhà mình, chẳng phải lìa chân mà có, nơi nơi đều chân, thảy đều là thể của nhà mình.

Nếu chẳng vậy, lại là người nào? Tất cả pháp đều là Phật pháp, các pháp tức là giải thoát, giải thoát tức là chân như, các pháp không ngoài chân như, đi đứng ngồi nằm thảy là dụng bất tư nghì, không đợi thời tiết. Kinh nói:

Chỗ chỗ nơi nơi đều có Phật. Phật là năng nhân, có trí tuệ khéo hợp lòng người, hay phá lưới nghi cho tất cả chúng sanh, vượt ra vòng trói buộc của có và không v.v... tình chấp phàm thánh hết, nhân pháp đều không, chuyển bánh xe không gì hơn, vượt các số lượng, việc làm không ngại, sự lý đều thông, như trời hiện mây, chợt có lại không, chẳng để dấu vết. Ví như vẽ nước thành lằn, không sanh không diệt. Đại tịch diệt tại triền gọi là Như lai tàng, xuất triền gọi là Pháp thân thanh tịnh. Thể không tăng giảm, hay lớn hay nhỏ, hay vuông hay tròn, hợp vật hiện hình như trăng trong nước, vận dụng mênh mông, không lập mầm gốc chẳng hết hữu vi, không trụ vô vi. Hữu vi là dụng của vô vi, vô vi là chỗ nương của hữu vi, chẳng trụ chỗ

https://thuviensach.vn

nương, nên nói: Như không chẳng chỗ nương. Nghĩa tâm sanh diệt, nghĩa tâm chân như: Tâm chân như dụ như gương sáng soi vật tượng. Gương dụ tâm, vật tượng dụ pháp. Nếu tâm chấp pháp là dính với cái nhân bên ngoài, tức là nghĩa sanh diệt. Tâm không chấp pháp tức là nghĩa chân như.

Thanh văn tai nghe Phật tánh. Bồ-tát mắt thấy Phật tánh. Liễu đạt không hai gọi là bình đẳng tánh. Tánh không có khác, dụng thì chẳng đồng. Tại mê là thức, tại ngộ là trí. Thuận lý là ngộ, theo sự là mê. Mê tức là mê bản tâm mình, ngộ là ngộ bản tánh mình. Một phen ngộ là hằng ngộ chẳng trở lại mê. Như đang khi mặt trời mọc lên không trở lại tối. Mặt trời trí tuệ xuất hiện, không chung cùng cái tối phiền não. Liễu đạt cảnh giới của tâm liền trừ vọng tưởng.

Vọng tưởng đã trừ tức là vô sanh. Pháp tánh sẵn có, có chẳng nhờ tu. Thiền không thuộc ngồi, ngồi tức có chấp trước. Nếu thấy lý này là chân chánh hiệp đạo, tùy duyên qua ngày, đứng ngồi theo nhau, giới hạnh huân thêm, nhóm nơi tịnh nghiệp. Chỉ hay như thế, lo gì chẳng thông.

Đệ tử của Sư được nhập thất (được vào thiền thất, là đã ngộ đạo) có đến tám mươi bốn vị, mỗi người làm chủ một phương truyền hóa vô cùng.

Đời Đường niên hiệu Trinh Nguyên năm thứ tư (788 T.L.) khoảng tháng giêng, Sư lên núi Thạch Môn, Kiến Xương, đi kinh hành trong rừng thấy chỗ hang động bằng phẳng, bèn bảo thị giả:

- Thân cũ mục của ta sẽ ở tháng sau và trở về nơi này. Nói xong, Sư trở về.

Đến ngày mùng bốn tháng hai, Sư có chút bệnh, tắm gội xong, ngồi kiết già nhập diệt, thọ tám mươi tuổi, được sáu mươi tuổi hạ.

Sau vua sắc ban hiệu Đại Tịch.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ

A. PHÁI HÀNH TƯ

I.- ĐỆ TỬ THIỀN SƯ HY THIEN (có 21 vị)

1- Thiền sư Duy Nghiễm (Dược Sơn)

2- Thiền sư Thiên Nhiên (Đơn Hà)

3- Thiền sư Đạo Ngộ (Thiên Hoàng Tự)

4- Thiền sư Bảo Thông (Đại Điên)

5- Thiền sư Thị Lợi

6- Thiền sư Huệ Lãng

7- Thiền sư Chấn Lãng

8- Thiền sư Đại Xuyên

9- Thiền sư Thạch Lâu

10- Thiền sư Phật-đà

11- Thiền sư Hoa Lâm

12- Thiền sư Tỳ Quảng

13- Thiền sư Thủy Không

14- Thiền sư Bảo Thông

15- Thiền sư Đại Biện

16- Thiền sư Chữ Kính

17- Thiền sư Đạo Tiên

https://thuviensach.vn

18- Thiền sư Thường Thanh

19- Thiền sư Túy Thạch

20- Thiền sư Thương Lãnh

21- Thiền sư Nghĩa Hưng

*

https://thuviensach.vn

9. THIỀN SƯ DUY NGHIỄM Dược Sơn - (751-834)

Sư họ Hàn, quê ở Ráng Châu. Năm mười bảy tuổi, Sư theo Thiền sư Huệ Chiếu ở Tây Sơn Triều Dương xuất gia. Đời Đường niên hiệu Đại Lịch thứ tám (774 T.L.) Sư thọ đại giới nơi Luật sư Hy Tháo ở Hoành Nhạc. Sư học thông kinh luận, nghiêm trì giới luật. Một hôm, Sư tự than:

- Đại trượng phu phải rời pháp tự tịnh, đâu thể theo việc vụn vặt, làm hạnh áo khăn này.

Sư tìm đến Thiền sư Hy Thiên (Thạch Đầu) hỏi:

- Đối Tam thừa mười hai phần giáo, con còn hiểu biết thô sơ, đến như thường nghe phương Nam nói chỉ thẳng tâm người, thấy tánh thành Phật, thật con mù tịt. Cúi mong Hòa thượng từ bi chỉ dạy.

Thiền sư Hy Thiên bảo:

- Thế ấy cũng chẳng được, không thế ấy cũng chẳng được, thế ấy không thế ấy đều chẳng được, ngươi làm sao?

Sư mờ tịt không hiểu.

Thiền sư Hy Thiên bảo:

- Nhân duyên của ngươi không phải ở đây, hãy đến chỗ Mã Đại sư (Đạo Nhất).

Sư vâng lệnh đến yết kiến Thiền sư Đạo Nhất (Mã Tổ). Sư thưa lại câu đã thưa với Thiền sư Hy Thiên.

Thiền sư Đạo Nhất bảo:

- Ta có khi dạy y nhướng mày chớp mắt, có khi không dạy y nhướng mày chớp mắt; có khi nhướng mày chớp mắt là phải, có khi nhướng mày chớp mắt là không phải, ngươi làm sao?

https://thuviensach.vn

Ngay câu nói này, Sư liền khế ngộ, bèn lễ bái.

Thiền sư Đạo Nhất hỏi:- Ngươi thấy đạo lý gì lễ bái?

Sư thưa:- Con ở chỗ Thạch Đầu như con muỗi đậu trên trâu sắt.

Thiền sư Đạo Nhất bảo:- Ngươi đã biết như thế, tự khéo gìn giữ.

Sư ở đây hầu hạ ba năm.

Một hôm Thiền sư Đạo Nhất hỏi:

- Ngày gần đây chỗ thấy của ngươi thế nào?

Sư thưa:- Da mỏng da dày đều rớt sạch, chỉ có một chân thật.

Thiền sư Đạo Nhất bảo:

- Sở đắc của ngươi đã hợp với tâm thể, khắp hết tứ chi. Đã được như thế, nên đem ba cật tre cột da bụng, tùy chỗ ở núi đi.

Sư thưa:- Con là người gì dám nói ở núi?

Thiền sư Đạo Nhất bảo:

- Chẳng phải vậy, chưa có thường đi mà chẳng đứng, chưa có thường đứng mà chẳng đi, muốn lợi ích không chỗ lợi ích, muốn làm không chỗ làm, nên tạo thuyền bè, không nên ở đây lâu.

Sư từ giã Mã Tổ trở về Thạch Đầu.

*

Một hôm Sư ngồi trên cục đá, Thạch Đầu trông thấy hỏi: - Ngươi ở đây làm gì?

Sư thưa:- Tất cả chẳng làm.

- Tại sao ngồi yên?

- Nếu ngồi yên tức làm.

https://thuviensach.vn

- Ngươi nói chẳng làm, chẳng làm cái gì?

- Ngàn thánh cũng không biết.

Thạch Đầu dùng kệ khen:

Tùng lai cộng trụ bất tri danh

Nhậm vận tương tương chỉ ma hành

Tự cổ thượng hiền du bất thức

Tạo thứ phàm lưu khởi khả minh.

Dịch:

Chung ở từ lâu chẳng biết chi

Lặng lẽ theo nhau chỉ thế đi

Thượng hiền từ trước còn chẳng biết

Huống bọn phàm phu đâu dễ tri.

Thạch Đầu dạy:- Nói năng động dụng chớ giao thiệp.

Sư thưa:- Chẳng nói năng động dụng cũng chớ giao thiệp.

- Ta trong ấy mũi kim mảnh bụi chẳng lọt vào.

- Con trong ấy như trồng hoa trên đá.

Thạch Đầu ấn khả.

*

Sau Sư đến ở Dược Sơn Lễ Châu, đồ chúng theo học rất đông. Một hôm, Sư ngồi, Đạo Ngô, Vân Nham đứng hầu. Sư chỉ hai cây, một tươi, một khô đứng trên núi, hỏi Đạo Ngô: - Khô là phải hay tươi là phải?

Đạo Ngô thưa:- Tươi là phải.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Sáng tỏ tất cả chỗ, quang minh xán lạn.

Sư lại hỏi Vân Nham:- Khô là phải hay tươi là phải?

Vân Nham thưa:- Khô là phải.

Sư bảo:- Sáng tỏ tất cả chỗ, thôi dạy khô lạt.

Chợt Sa-di Cao đến. Sư hỏi:- Khô là phải hay tươi là phải?

Sa-di Cao thưa:

- Khô là từ nơi khác mà khô, tươi là từ nơi khác mà tươi. Sư nhìn Đạo Ngô, Vân Nham bảo:

- Chẳng phải, chẳng phải.

*

Viện chủ thưa:- Đánh chuông rồi, thỉnh Hòa thượng thượng đường. Sư bảo:- Ông bưng giùm bát cho tôi.

- Hòa thượng không tay từ bao giờ?

- Ông chỉ là uổng mặc ca-sa.

- Con chỉ là thế, Hòa thượng thì sao?

- Ta không quyến thuộc ấy.

*

Thấy thầy Tri viên trồng rau, Sư bảo: - Trồng thì không ngăn ngươi trồng, chớ cho nó mọc rễ.

Thầy Tri viên thưa: - Không cho mọc rễ thì đại chúng lấy gì ăn?

Sư bảo:- Ngươi có miệng sao?

Thầy Tri viên không đáp được.

*

https://thuviensach.vn

Có vị Tăng hỏi: - Tổ sư chưa đến nước này (Trung Hoa), nước này có ý Tổ sư chăng?

Sư đáp:- Có.

- Đã có ý Tổ sư, lại đến làm gì?

- Bởi có, cho nên đến.

*

Sư xem kinh, có vị Tăng thấy, hỏi: - Hòa thượng bình thường không cho chúng con xem kinh, vì sao Hòa thượng lại xem?

Sư đáp:- Ta xem chỉ để che mắt.

- Chúng con học theo Hòa thượng được chăng?

- Nếu các ngươi xem thì da trâu cũng lủng.

*

Thích sử Lý Tường ở Lãng Châu, nghe danh Sư, nhiều phen sai người đến thỉnh mà Sư không đi. Ong đích thân lên núi yết kiến Sư. Sư cầm quyển kinh xem không nhìn lại. Thị giả bạch: - Thái thú đến đây!

Lý Tường tánh nóng nảy nói:- Thấy mặt không bằng nghe danh.

Sư gọi:- Thái thú!

Lý Tường:- Dạ!

Sư bảo:- Sao lại quí lỗ tai mà khinh con mắt?

Lý Tường chấp tay xin lỗi, rồi hỏi:- Thế nào là đạo?

Sư lấy tay chỉ trên, chỉ dưới, hỏi:- Hội chăng?

Tường thưa:- Chẳng hội.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Mây ở trời xanh, nước trong bình. (Vân tại thanh thiên, thủy tại bình.)

Lý Tường vui mừng thỏa thích làm lễ, trình một bài kệ:

Luyện đắc thân hình tợ nhạn hình

Thiên châu tùng hạ lưỡng hàm kinh

Ngã lai vấn đạo vô dư thuyết

Vân tại thanh thiên thủy tại bình.

Dịch:

Luyện được thân hình giống nhạn hình

Dưới tùng ngàn gốc hai hòm kinh

Ta tìm hỏi đạo không lời khác

Mây ở trời xanh, nước trong bình.

Tường lại hỏi:- Thế nào là giới định tuệ?

Sư bảo:- Bần đạo trong ấy không có gia cụ nhàn này.

Lý Tường không lường nổi huyền chỉ.

Sư lại bảo:- Thái thú muốn gìn giữ được việc này, cần phải tiến lên ngọn núi cao chót vót mà ngồi, xuống tận đáy biển sâu mà đi, việc trong khuê các nếu bỏ chẳng được bèn là lủng chảy.

*

Sư thượng đường dạy chúng:

- Tổ sư chỉ dạy bảo hộ, nếu tham sân khởi lên cần phải phòng ngự, chớ cho khởi dậy. Các ngươi muốn biết cây khô ở Thạch Đầu cần phải gánh vác, trọn không có cành lá. Tuy nhiên như thế, lại phải tự xem, không được bặt ngôn

https://thuviensach.vn

ngữ. Nay ta vì các ngươi nói ngôn ngữ ấy để hiển bày không ngôn ngữ, cái này xưa nay không tướng mạo tai mắt...

*

Một hôm Sư lên núi đi kinh hành, chợt mây tan thấy trăng sáng, Sư cười to một tiếng, vang xa gần chín mươi dặm. Dân chúng ở xa nghe tiếng, hôm sau tìm đến hỏi Tăng chúng. Tăng chúng bảo: - Đó là tiếng của Hòa thượng đêm qua ở trên núi cười.

Lý Tường nghe việc này lại làm bài thơ tặng:

Tuyển đắc u cư hiệp dã tình

Chung niên vô tống diệc vô nghinh

Hữu thời trực thướng cô phong đảnh

Nguyệt hạ phi vân tiếu nhất thanh.

Dịch:

Chọn nơi xa vắng hợp lòng quê

Năm tròn mặc khách đến hay về

Có khi tiến thẳng lên đảnh núi

Mây tan trăng hiện tiếng cười hề!

*

Đời Đường niên hiệu Thái Hòa, năm thứ tám (834 T.L.) tháng hai, sắp thị tịch, Sư kêu to:

Pháp đường ngã! Pháp đường ngã!

Đại chúng đều mang cột đến chống.

Sư khoát tay bảo:- Các ngươi không hiểu ý ta.

https://thuviensach.vn

Sư bèn từ giã chúng thị tịch, thọ tám mươi bốn tuổi, sáu mươi tuổi hạ.

Vua sắc phong là Hoàng Đạo Đại sư, tháp hiệu là Hóa Thành.

*

https://thuviensach.vn

10. THIỀN SƯ THIÊN NHIÊN Đơn Hà - (738 - 824)

Không biết Sư quê quán ở đâu, chỉ biết Sư trước học Nho đi vào Trường An ứng cử, dừng nghỉ ở nhà trọ, chợt mộng thấy hào quang trắng đầy nhà.

Người chiếm mộng đoán: điềm hiểu Không. Gặp một Thiền khách hỏi:

- Nhân giả đi đâu?

Sư đáp:- Đi thi làm quan.

- Thi làm quan đâu bằng thi làm Phật?

- Thi làm Phật phải đến chỗ nào?

- Hiện nay ở Giang Tây có Mã Đại sư ra đời, là trường thi làm Phật, nhân giả nên đến đó.

Sư bỏ thi, tìm đến Giang Tây ra mắt Mã Đại sư (Đạo Nhất). Vừa thấy Mã Đại sư, Sư bèn lấy tay giở chiếc khăn trên đầu.

Mã Đại sư nhìn giây lâu bảo:- Nam Nhạc Thạch Đầu là thầy của ngươi.

Sư từ giã Mã Đại sư đi sang Thạch Đầu.

Đến Thạch Đầu, Sư cũng làm giống như ở Mã Đại sư.

Thạch Đầu bảo:- Ra nhà đi.

Sư lễ tạ xong, vào phòng cư sĩ, luân phiên làm bếp ngót ba năm.

*

Một hôm Thạch Đầu bảo chúng:- Ngày mai cắt cỏ ở trước điện Phật. Sáng hôm sau, đại chúng mỗi người cầm liềm cầm cuốc đến trước chùa làm cỏ. Chỉ riêng Sư lấy thau múc nước gội đầu, đến quì gối trước Hòa thượng.

https://thuviensach.vn

Thạch Đầu thấy thế cười, liền cạo tóc cho Sư. Cạo xong Thạch Đầu lại vì Sư nói giới. Sư bịt tai ra đi.

Sư trở lại Giang Tây yết kiến Mã Đại sư. Chưa lễ ra mắt, Sư đi thẳng về tăng đường trèo lên cổ tượng Thánh tăng ngồi. Đại chúng kinh ngạc chạy báo cho Mã Đại sư hay. Mã Đại sư đích thân vào tăng đường trông thấy bèn nói:

- Con ta, Thiên Nhiên.

Sư bèn bước xuống đất lễ bái, thưa:- Cảm tạ Thầy ban cho pháp hiệu.

Mã Đại sư hỏi:- Từ đâu đến?

Sư thưa:- Từ Thạch Đầu đến.

- Đường Thạch Đầu trơn, ngươi có té chăng?

- Nếu có trợt té thì chẳng đến đây.

*

Từ biệt Mã Tổ, Sư đi dọc đường gặp một ông già dắt một đứa bé. Sư hỏi:- Ong nhà ở đâu?

Ong già đáp: - Trên là trời dưới là đất.

Sư bảo:- Chợt gặp trời đổ đất sụp thì sao?

Ong già đáp: - Trời xanh! Trời xanh!

Đứa bé: hư! một tiếng.

Sư bảo:- Không phải cha này chẳng sanh được đứa con kia.

Ong già dắt đứa bé vào núi mất.

*

Sư đi du phương, đến núi Thiên Thai, chót Hoa Đảnh dừng ở ba năm, sau đó, Sư viếng những nơi như Cảnh Sơn yết kiến Thiền sư Quốc Nhất. Đời Đường khoảng niên hiệu Nguyên Hòa (806-821 T.L.) Sư đến Lạc Kinh

https://thuviensach.vn

Long Môn Hương Sơn làm bạn với Hòa thượng Phục Ngưu. Sư lại đến chùa Huệ Lâm, gặp lúc trời đại hàn, Sư bèn thỉnh tượng Phật gỗ đốt để hơ, Viện chủ Hướng trông thấy quở: - Sao đốt tượng Phật của tôi?

Sư lấy gậy bới tro nói:- Tôi thiêu để lấy xá-lợi.

Viện chủ bảo:- Phật gỗ làm gì có xá-lợi.

Sư nói:- Đã không có xá-lợi thì thỉnh thêm hai vị nữa thiêu.

Viện chủ nghe câu nói này tất cả chấp đều tan vỡ.

*

Một hôm, Sư đến yết kiến Quốc sư Huệ Trung, trước hỏi thị giả: - Quốc sư có ở nhà chăng?

Thị giả bảo:- Ở nhà thì ở mà không thấy khách.

Sư bảo:- Rất sâu xa thay!

Thị giả bảo:- Mắt Phật cũng nhìn chẳng thấy.

Sư khen:- Rồng sanh rồng con, phụng sanh phụng con.

Quốc sư ngủ dậy, thị giả thuật lại, Quốc sư đánh thị giả hai chục gậy đuổi ra.

Sư nghe việc ấy bèn nói:- Không lầm là Nam Dương Quốc sư.

*

Hôm sau, Sư lại đến yết kiến Quốc sư, thấy Quốc sư, Sư bèn trải tọa cụ. Quốc sư bảo:

- Chẳng dùng, chẳng dùng.

Sư bước lui.

Quốc sư bảo: - Như thế, như thế.

Sư tiến lại trước.

https://thuviensach.vn

Quốc sư bảo: - Chẳng phải, chẳng phải.

Sư đi quanh Quốc sư một vòng rồi lui ra.

Quốc sư bảo: - Cách Phật đã xa người nhiều lười biếng, ba mươi năm sau tìm kẻ này lại khó được.

*

Sư đến thăm cư sĩ Long Uẩn, thấy con gái Long Uẩn là Linh Chiếu đang rửa rau, Sư hỏi: - Cư sĩ có nhà chăng?

Linh Chiếu buông rổ rau xuống, đứng khoanh tay.

Sư lại hỏi:- Cư sĩ có nhà chăng?

Linh Chiếu bèn bưng rổ rau lên đi thẳng.

Sư bèn trở về. Chốc lát sau, Long Uẩn về. Linh Chiếu đem việc rồi thuật lại. Long Uẩn hỏi:

- Đơn Hà ở đâu?

Linh Chiếu thưa:- Đã về.

Long Uẩn bảo:- Con lấy đất đỏ nặn trâu.

Lại một hôm, Sư đến thăm Long Uẩn, vừa đến cửa gặp nhau.

Sư hỏi:- Cư sĩ có nhà chăng?

Long Uẩn đáp:- Đói chẳng chọn thức ăn.

Sư lại hỏi:- Ong Long có nhà chăng?

Long Uẩn đáp:- Trời xanh! trời xanh!

Nói xong Long Uẩn vào nhà.

Sư nói:- Trời xanh! trời xanh!

Nói xong Sư trở về.

https://thuviensach.vn

Hôm sau, Sư lại đến Long Uẩn, Sư bảo:

- Hôm qua thấy nhau đâu giống ngày nay.

Long Uẩn đáp:- Đúng pháp nhắc lại việc hôm qua để làm con mắt quí.

- Chỉ như con mắt quí lại xem đến Long công chăng?

- Tôi ở trong con mắt của Thầy.

- Con mắt tôi chật hẹp chỗ nào an thân?

- Là con mắt gì chật? là thân nào an?

Sư thôi bỏ đi.

Long Uẩn nói:- Lại nói lấy một câu là được tròn lời này.

Sư vẫn không nói.

Long Uẩn lại nói:- Tựu trung một câu cũng không người nói được.

*

Đời Đường niên hiệu Nguyên Hòa thứ ba (808 T.L.) một hôm, Sư nằm ngang trên cầu Thiên Tân. Hội lưu thú là Trịnh Công ra đuổi mà Sư không dậy.

Trịnh Công gạn hỏi duyên do. Sư chậm rãi đáp:

- Tăng vô sự.

Trịnh Công lấy làm lạ, phát tâm dâng hai bó lụa và hai áo ngắn. Từ đây mỗi ngày, Trịnh Công thường dâng cúng gạo bún. Dân chúng ở kinh đô Lạc Dương đồng qui kính Sư.

*

Đến niên hiệu Nguyên Hòa thứ mười lăm (820 T.L.) vào mùa Xuân, Sư bảo đồ đệ: - Ta nhớ suối rừng chỗ gởi thân ngày già.

https://thuviensach.vn

Môn đệ sai Tề Tịnh Phương đến Nam Dương núi Đơn Hà cất am cúng dường. Sư về núi Đơn Hà khoảng ba năm, những người học đạo tìm đến tham học số thường đến ba trăm. Chúng xây cất thành viện lớn.

Sư thượng đường dạy chúng:

- Tất cả các ngươi đều phải bảo hộ một vật linh, chẳng phải các ngươi tạo tác danh mạo, lại nói gì là tiến cùng chẳng tiến. Ta ngày xưa yết kiến Hòa thượng Thạch Đầu cũng chỉ dạy cần phải tự bảo hộ. Việc này không phải tự các ngươi nói bàn mà được. Tất cả mỗi người các ngươi đều tự có một chỗ đất ngồi, lại nghi cái gì? Thiền đâu phải là vật để các ngươi hiểu, đâu có Phật khá thành. Một chữ Phật hằng không thích nghe. Các ngươi tự xem, thiện xảo phương tiện từ bi hỉ xả chẳng phải từ ngoài được, chẳng dính một tấc vuông, thiện xảo là Văn-thù, phương tiện là Phổ Hiền. Các ngươi lại nghĩ tìm đuổi vật gì? Chẳng cần hằng cầu, chẳng rơi vào không. Học giả thời nay lăng xăng lộn xộn cho là tham thiền hỏi đạo. Ta dạo này không đạo có thể tu, không pháp có thể chứng, miếng ăn thức uống mỗi cái tự có phần, đâu cần phải nghi ngờ. Mỗi nơi mỗi chỗ có cái gì? Nếu biết Thích-ca tức là ông già phàm phu, các ngươi phải tự xem xét lấy. Chớ để một người mù dẫn đám mù kéo nhau rơi vào hầm lửa, đêm tối hai đường, màu sắc mập mờ. Vô sự trân trọng!

*

Có vị Tăng đến tham học, vừa tới chân núi gặp Sư. Tăng hỏi: - Núi Đơn Hà phải đi đường nào?

Sư chỉ núi bảo:- Chỗ xanh sâm sẩm.

Tăng thưa:- Chớ chỉ cái ấy là phải sao?

Sư bảo:- Thật sư tử con, một phen khêu động liền nhảy.

*

Sư hỏi vị Tăng:- Nghỉ ở đâu?

https://thuviensach.vn

Tăng thưa:- Nghỉ dưới núi.

- Ăn cơm chỗ nào? Người đem cơm cho Xà-lê ăn có đủ mắt không?

Tăng không đáp được.

*

Niên hiệu Trường Khánh năm thứ tư (824 T.L.) ngày hai mươi ba tháng sáu, Sư gọi đệ tử bảo: - Lấy nước nóng tắm, ta sắp đi đây.

Tắm xong, Sư đội mũ mang giày cầm trượng, duỗi một chân chưa đến đất liền tịch, thọ tám mươi sáu tuổi. Vua sắc phong là Trí Thông Thiền sư, tháp hiệu Diệu Giác.

*

Sư có làm hai bài Ngoạn Châu Ngâm, hiện còn lưu hành.

*

https://thuviensach.vn

11. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Hoàng Tự - (747 - 806)

[Đạo Ngộ có hai vị đồng thời đồng xứ, một vị ở chùa Thiên Hoàng đệ tử Thạch Đầu, một vị ở chùa Thiên Vương đệ tử Mã Tổ. Truyền Đăng Lục chép một vị là sai.]

Sư họ Trương, quê ở Đông Dương, Vụ Châu. Lúc bé, Sư dung nghi thù đặc, không học mà biết. Năm mười bốn tuổi, Sư xin cha mẹ xuất gia, cha mẹ không cho, Sư thệ bớt ăn bớt uống, mỗi ngày ăn một bữa, dần dần thân thể tiều tụy. Cha mẹ bất đắc dĩ hứa cho Sư xuất gia.

Sư xuất gia với Đạo Đức ở Minh Châu. Năm hai mươi lăm tuổi, Sư đến chùa Trúc Lâm ở Hoàng Châu thọ giới cụ túc. Sư tinh tấn tu hành giới luật trang nghiêm. Ban đêm, Sư thường ra gò mả ngồi thiền, không kể gió mưa, chẳng chút sợ sệt.

Sau, Sư đến Cảnh Sơn yết kiến Thiền sư Quốc Nhất, nhận được tâm pháp, ở lại đây hầu năm năm. Niên hiệu Đại Lịch (766 T.L.), Sư đến Chung Lăng yết kiến Mã Tổ, chỉ được ấn định lại những chỗ hiểu trước, không có pháp gì khác. Sư dừng lại đây hai năm.

Sư lại đến yết kiến Thạch Đầu. Đến Thạch Đầu, Sư hỏi:

- Lìa định tuệ lấy pháp gì dạy người?

Thạch Đầu đáp:- Ta trong ấy không có nô tỳ, lìa cái gì?

- Thế nào rõ được?

- Ngươi chụp được hư không chăng?

- Thế ấy tức chẳng từ ngày nay đi.

- Chưa biết bao giờ ngươi từ bên này đến?

- Đạo Ngộ chẳng phải người bên này.

https://thuviensach.vn

- Ta đã biết trước chỗ ngươi đến.

- Sao Thầy lấy tang vật vu khống người?

- Thân ngươi hiện tại.

- Tuy nhiên như thế, cứu kính làm sao chỉ dạy người sau?

- Ngươi nói ai là người sau?

Sư nhân đây đốn ngộ, đối với lời dạy của hai vị thầy trước tâm còn sở đắc, nơi đây sạch hết dấu vết.

*

Về sau Sư đến Kinh Châu ở núi Sài Tử Đương Dương, học chúng theo học rất đông. Dân chúng trong đô thành nghe danh lũ lượt kéo đến tham vấn. Trong đô thành có chùa Thiên Hoàng là nơi danh lam, bị hỏa hoạn hư sập, thầy trụ trì là Linh Giám tìm cách xây cất lại. Linh Giám ước rằng: Nếu được Thiền sư Đạo Ngộ về làm Hóa chủ ở đây là phước lớn của ta. Lúc nửa đêm, Linh Giám đến cầu thỉnh Sư, Sư hoan hỉ nhận chịu. Từ đây về sau, Sư dựng trụ ở chùa Thiên Hoàng.

Có Bùi Công đến cúi đầu hỏi pháp, Sư trọn không đưa đón. Bùi Công càng kính trọng. Đối với khách, Sư không phân biệt sang hèn đều ngồi chào họ.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là nói huyền diệu?

Sư đáp:- Chớ bảo ta hiểu Phật pháp.

- Nỡ để học nhân đeo nghi mãi sao?

- Sao chẳng hỏi Lão tăng?

- Hỏi rồi.

- Đi! Không phải chỗ ngươi ngụ.

Đời Đường niên hiệu Nguyên Hòa (806 T.L.) tháng tư, Sư có chút bệnh bảo đệ tử báo trước ngày tịch. Đến ngày cuối tháng, chúng họp nhau đến thăm

https://thuviensach.vn

bệnh Sư. Bỗng nhiên, Sư gọi: Điển tọa! Điển tọa lại gần, Sư bảo:

- Hội chăng?

Điển tọa thưa:

- Chẳng hội.

Sư cầm chiếc gối ném xuống đất, rồi từ biệt chúng thị tịch. Sư thọ sáu mươi tuổi, ba mươi lăm tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

12. THIỀN SƯ BẢO THÔNG (Đại Điên)

Không biết quê quán và tên tộc của Sư. Chỉ biết buổi đầu Sư đến tham vấn Thạch Đầu. Thạch Đầu hỏi:

- Cái gì là tâm ngươi?

Sư thưa:- Nói năng là tâm.

Bị Thạch Đầu nạt đuổi ra.

Hơn một tuần, Sư lại đến hỏi:

- Trước đó đã chẳng phải, ngoại trừ cái này, gì là tâm?

Thạch Đầu bảo:- Trừ bỏ nhướng mày chớp mắt, đem tâm lại!

- Không tâm có thể đem lại.

- Nguyên lai có tâm sao nói không tâm? Không tâm trọn đồng với không.

Nghe câu nói ấy, Sư đại ngộ.

*

Một hôm Sư đứng hầu, Thạch Đầu hỏi: - Ngươi là Tăng tham thiền hay là Tăng châu huyện?

Sư thưa:- Tăng tham thiền.

- Sao là thiền?

- Nhướng mày chớp mắt.

- Trừ ngoài nhướng mày chớp mắt, đem bản lai diện mục (bộ mặt thật xưa nay) của ngươi ra trình xem?

- Trừ ngoài nhướng mày chớp mắt, thỉnh Hòa thượng xem con!

https://thuviensach.vn

- Ta trừ xong.

- Con trình Hòa thượng rồi.

- Ngươi đã đem trình, tâm ta thế nào?

- Chẳng khác Hòa thượng.

- Không quan hệ việc ngươi.

- Vốn không vật.

- Ngươi cũng không vật.

- Đã không vật tức vật thật.

- Vật thật không thể được. Tâm ngươi thấy lượng ý chỉ như vậy phải khéo hộ trì.

*

Sau, Sư từ biệt Thạch Đầu đến Linh Sơn, Triều Châu, ở ẩn. Học chúng bốn phương qui tụ về khá đông. Sư thượng đường dạy chúng:

- Phàm người học đạo phải biết bản tâm nhà mình, đem tâm chỉ nhau mới có thể thấy đạo. Thấy nhóm người hiện thời phần nhiều chỉ nhận nhướng mày chớp mắt, một nói một nín, chợt nhận ấn khả cho là tâm yếu, đây thật là chưa rõ. Nay ta vì các ngươi nói trắng ra, mỗi người phải lắng nghe nhận lấy:

Chỉ trừ bỏ tất cả vọng động tưởng niệm xét lường, tức chân tâm của ngươi.

Tâm này cùng trần cảnh và khi kềm giữ lặng lẽ hoàn toàn không dính dấp. Tức tâm là Phật không đợi tu sửa. Vì cớ sao? Vì hợp cơ tùy chiếu, lặng lẽ tự dùng, tột chỗ dùng kia trọn không thể được. Bảo là diệu dụng chính là bản tâm, cần yếu hộ trì chớ nên dễ ngươi.

Có vị Tăng hỏi:- Trong kia, khi người thấy nhau thì thế nào?

Sư đáp:- Trước chẳng có trong kia.

https://thuviensach.vn

- Trong kia thế nào?

- Chẳng hỏi câu ấy.

*

Hàn Văn Công hỏi Sư:- Hòa thượng tuổi được bao nhiêu? Sư cầm xâu chuỗi giở lên bảo:- Hội chăng?

Văn Công thưa:- Chẳng hội.

Sư bảo:- Ngày đêm trăm lẻ tám.

Văn Công không hiểu trở về.

Hôm sau, Văn Công lại đến, vừa tới cửa gặp Thủ tọa, Văn Công thuật câu nói hôm qua của Sư, hỏi ý kiến thế nào? Thủ tọa vỗ răng ba cái. Văn Công vào trong gặp Sư, hỏi lại ý kiến hôm qua. Sư cũng vỗ răng ba cái.

Văn Công thưa:- Nguyên lai Phật pháp không hai thứ.

Sư hỏi:- Là đạo lý gì?

Văn Công thưa:- Vừa đến hỏi Thủ tọa cũng như thế.

Sư gọi Thủ tọa hỏi:- Phải ngươi đáp như thế chăng?

Thủ tọa thưa:

- Phải.

Sư đánh đuổi ra.

Lại một hôm Văn Công đến bạch Sư:

- Đệ tử ở quận châu nhiều việc, xin Thầy cho một câu tóm tắt hết Phật pháp.

Sư lặng thinh.

Văn Công mờ mịt.

Lúc ấy Tam Bình làm thị giả đứng hầu, bèn gõ giường thiền ba cái.

https://thuviensach.vn

Sư hỏi:- Làm gì?

Tam Bình thưa:- Trước lấy định động, sau lấy trí nhổ.

Văn Công thưa:- Môn phong Hòa thượng cao vót, đệ tử từ bên thị giả được chỗ vào.

*

Có vị Tăng hỏi:- Biển khổ sóng to lấy gì làm thuyền bè? Sư bảo:- Lấy cây làm thuyền bè.

- Thế nào được qua?

- Người mù nương kẻ mù trước, người câm nương kẻ câm trước.

Không biết Sư tịch lúc nào và nơi nào.

*

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ

B. PHÁI HOÀI NHƯỢNG

Đệ tử THIỀN SƯ ĐẠO NHẤT (138 vị)

1- Thiền sư Hoài Hải (Bá Trượng)

2- Thiền sư Phổ Nguyện (Nam Tuyền)

3- Thiền sư Huệ Hải

4- Thiền sư Ẩn Phong

5- Thiền sư Đạo Ngộ

6- Thiền sư Huệ Tạng

7- Thiền sư Trí Tạng

8- Thiền sư Vô Nghiệp

9- Thiền sư Pháp Hội

10- Thiền sư Trí Kiên

11- Thiền sư Qui Kiến

12- Thiền sư Đạo Hạnh

13- Thiền sư Đạo Thông

14- Thiền sư Lan Nhương

15- Thiền sư Như Mãn

16- Thiền sư Pháp Thường (Đại Mai)

17- Thiền sư Đạo Minh

https://thuviensach.vn

18- Thiền sư Từ Mãn

19- Thiền sư Hồng An

20- Thiền sư Tổng Ấn

21- Thiền sư Bảo Vân

22- Thiền sư Thường Hưng

23- Thiền sư Hoài Uẩn

24- Thiền sư Minh Triết

25- Thiền sư Đại Nghĩa

26- Thiền sư Tự Tại

27- Thiền sư Bảo Tích

28- Thiền sư Đại Dục

29- Thiền sư Bảo Triệt

30- Thiền sư Tề An

31- Thiền sư Linh Mặc

32- Thiền sư Duy Khoan

33- Thiền sư Như Hội

34- Thiền sư Vô Đẳng

35- Thiền sư Trí Thường

36- Thiền sư Quảng Trừng

37- Thiền sư O Cựu

38- Thiền sư Thảo Đường

39- Thiền sư Đàm Tạng

https://thuviensach.vn

40- Thiền sư Thiện Giác

41- Thiền sư Thần Giám

42- Thiền sư Pháp Tạng

43- Thiền sư Chí Hiền

44- Thiền sư Pháp Nhu

45- Thiền sư Bảo Khánh

46- Thiền sư Hoài Thản

47- Thiền sư Giác Bình

48- Thiền sư Khánh Vân

49- Thiền sư Huyền Hư

50- Thiền sư Thắng Biện

*

https://thuviensach.vn

13. THIỀN SƯ HOÀI HẢI Bá Trượng - (724 - 814)

Sư họ Vương, quê ở Trường Lạc, Phước Châu. Lúc bé theo mẹ đi chùa lễ Phật, Sư chỉ tượng Phật hỏi mẹ: Đây là gì? Mẹ bảo: Phật. Sư nói: Hình dung không khác với người, con sau cũng sẽ làm Phật. Sư xuất gia lúc còn để chóp và hằng chuyên cần tu học giới định tuệ.

Sau, Sư đến tham học với Mã Tổ (Đạo Nhất) làm thị giả. Mỗi khi thí chủ đem trai phạn đến, Sư vừa giở lồng bàn ra, Mã Tổ liền cầm nửa cái bánh chỉ chúng hỏi: Đây là gì? Như thế mãi đến ba năm.

Một hôm, Sư theo hầu Mã Tổ đi dạo, thấy một bầy vịt trời bay qua.

Mã Tổ hỏi:- Đó là cái gì?

Sư thưa:- Con vịt trời.

- Bay đi đâu?

- Bay qua.

Mã Tổ bèn nắm lỗ mũi Sư kéo mạnh, đau quá Sư la thất thanh.

Mã Tổ bảo:- Lại nói bay qua đi.

Ngay câu ấy, Sư tỉnh ngộ.

Trở về phòng thị giả, Sư khóc lóc rất thống thiết. Những người đồng phòng nghe, hỏi:

- Huynh nhớ cha mẹ phải chăng?

Sư đáp:- Không.

- Bị người ta mắng chửi chăng?

- Không.

https://thuviensach.vn

- Tại sao khóc?

- Lỗ mũi tôi bị Hòa thượng kéo đau thấu xương.

- Có nhân duyên gì không khế hội?

- Huynh hỏi Hòa thượng đi.

Những vị ấy đến hỏi Mã Tổ:

- Thị giả Hải có nhân duyên gì chẳng khế hội ở trong phòng khóc, xin Hòa thượng vì chúng con nói.

Mã Tổ bảo:

- Y đã khế hội, các ngươi tự hỏi lấy y.

Các vị ấy về phòng hỏi:

- Hòa thượng nói huynh đã hội, bảo chúng tôi về hỏi huynh.

Sư bèn cười hả! hả!

Các vị ấy bảo:- Vừa rồi khóc, sao bây giờ cười?

Sư đáp:- Vừa rồi khóc, bây giờ cười.

Các vị ấy mờ mịt không hiểu.

Hôm sau, Mã Tổ vừa lên tòa, chúng nhóm họp xong, Sư bước ra cuốn chiếu. Mã Tổ xuống tòa, Sư theo sau đến phương trượng.

Mã Tổ hỏi:- Ta chưa nói câu nào, tại sao ngươi cuốn chiếu?

Sư thưa:- Hôm qua bị Hòa thượng kéo chót mũi đau.

- Hôm qua ngươi để tâm chỗ nào?

- Chót mũi ngày nay lại chẳng đau.

- Ngươi hiểu sâu việc hôm qua.

https://thuviensach.vn

Sư làm lễ, lui ra.

*

Đứng hầu Mã Tổ, Sư thấy phất tử (đồ quét bụi) ở góc giường, bèn hỏi: - Tức đây dùng, lìa đây dùng?

Mã Tổ bảo:- Về sau ngươi mở miệng sẽ lấy cái gì vì người?

Sư cầm phất tử dựng đứng.

Mã Tổ hỏi:- Tức đây dùng, lìa đây dùng?

Sư để phất tử lại chỗ cũ.

Mã Tổ nghiêm chỉnh nạt một tiếng, đến ba ngày Sư còn điếc tai.

*

Sau, Sư về núi Đại Hùng tại Hồng Châu. Ngọn núi này cao vót đến trăm trượng nên thời nhân gọi Sư là Bá Trượng. Bốn phương học giả đua nhau đến tham học rất đông. Trong số học chúng có Thiền sư Hy Vận và Linh Hựu là hàng đầu. Một hôm, Sư bảo chúng:

- Phật pháp không phải là việc nhỏ, Lão tăng xưa bị Mã Tổ một nạt đến ba ngày lỗ tai còn điếc.

Hy Vận nghe nói bất giác le lưỡi.

Sư bảo:- Con về sau thừa kế Mã Tổ chăng?

Hy Vận thưa:

- Không. Nay nhân Hòa thượng nhắc lại, con được thấy Mã Tổ đại cơ, đại dụng, nhưng vẫn không biết Mã Tổ. Nếu con thừa kế Mã Tổ, về sau mất hết con cháu của con.

Sư bảo:

https://thuviensach.vn

- Đúng thế, đúng thế, thấy bằng với thầy là kém thầy nửa đức, thấy vượt hơn thầy mới kham truyền trao. Con hẳn có cái thấy vượt hơn thầy.

Hy Vận liền lễ bái.

*

Lại một hôm, có vị Tăng vừa đi vừa khóc đi thẳng vào pháp đường. Sư hỏi:- Làm gì?

Tăng thưa:- Cha mẹ đồng thời chết, thỉnh Thầy chọn ngày.

Sư bảo:- Ngày mai đồng thời chôn.

*

Sư mỗi khi thượng đường dạy chúng có một ông già theo chúng nghe pháp. Hôm nọ, chúng ra hết chỉ còn ông già không đi. Sư hỏi: - Ông là người gì?

Ông già thưa:

- Con chẳng phải người. Thời quá khứ thuở đức Phật Ca-diếp, con làm Tăng ở núi này, nhân học trò hỏi: người đại tu hành lại rơi vào nhân quả chăng, con đáp: không rơi vào nhân quả. Do đó, đến năm trăm đời đọa làm thân chồn. Nay thỉnh Hòa thượng chuyển một câu nói để con thoát khỏi thân chồn.

Sư bảo:- Ông hỏi đi.

Ông già hỏi:- Người đại tu hành có rơi vào nhân quả chăng?

Sư đáp:- Không lầm nhân quả.

Ngay câu nói ấy, ông già đại ngộ, làm lễ thưa:

- Con đã thoát thân chồn. Con ở sau núi, dám xin Hòa thượng lấy theo lễ Tăng chết mà tống táng con.

Sư vào trong kêu duy-na đánh kiểng bảo chúng ăn cơm xong đưa đám một vị Tăng, đại chúng nhóm nhau bàn tán đại chúng đều mạnh, nhà dưỡng bệnh

https://thuviensach.vn

không có người nào nằm, tại sao có việc này?

Sau khi cơm xong, Sư dẫn chúng đến hang núi phía sau, lấy gậy khơi lên thấy xác một con chồn vừa chết, bèn làm lễ thiêu như vị Tăng.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Linh quang chói sáng vượt khỏi căn trần, thể bày chân thường không cuộc văn tự, tâm tánh không nhiễm vốn tự viên thành, chỉ lìa vọng duyên tức như như Phật.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là pháp yếu Đại thừa đốn ngộ?

Sư đáp:

- Các ngươi trước dứt sạch các duyên, thôi hết muôn việc, tất cả các pháp thiện cùng chẳng thiện, thế gian và xuất thế gian chớ ghi nhớ, chớ duyên niệm, buông bỏ hết khiến tâm tự tại. Tâm như cây đá không có phân biệt, không có chỗ đi. Đất tâm nếu không, mặt trời trí tuệ tự hiện. Như mây tan thì trăng hiện. Chỉ dứt tất cả thứ vin theo, tình cảm tham sân ái thủ nhơ sạch đều hết. Đối với ngũ dục, bát phong không bị thấy nghe hiểu biết ràng buộc, không bị các cảnh làm mê hoặc, tự nhiên đầy đủ thần thông diệu dụng, ấy là người giải thoát.

Đối với tất cả cảnh, tâm không yêu không loạn, không thu nhiếp không phân tán, thấu tất cả thanh sắc không bị dính ngại, gọi là Đạo nhân.

Thiện ác phải quấy đều không dùng, không mến một pháp, cũng không bỏ một pháp, gọi là người Đại thừa.

Không bị tất cả pháp thiện ác, không hữu, nhơ sạch, hữu vi, vô vi, thế gian, xuất thế gian, phước đức trí tuệ ràng buộc, gọi là Phật tuệ.

Phải quấy, tốt xấu, đúng lý phi lý, các tình cảm thấy biết hết sạch, không thể trói buộc, nơi nơi đều được tự tại, gọi là Bồ-tát mới phát tâm liền lên địa vị Phật.

Tăng hỏi:- Đối tất cả cảnh làm sao tâm được như cây đá?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:

- Tất cả pháp vốn chẳng tự nói không, chẳng tự nói sắc, chẳng nói phải quấy nhơ sạch, cũng không có tâm trói buộc người, chỉ tự người hư vọng tính chấp, tạo bao nhiêu thứ hiểu, khởi bao nhiêu thứ thấy biết, sanh bao nhiêu thứ yêu sợ. Cần phải nhận rõ các pháp không tự sanh, đều do một niệm vọng tưởng điên đảo của mình chấp tướng mà có. Biết tâm cùng cảnh vốn không đến nhau thì ngay nơi đó là giải thoát, mỗi mỗi pháp ngay nơi đó là lặng lẽ, ngay nơi đó là đạo tràng.

Lại, tánh sẵn có không thể gọi tên, xưa nay không phải phàm không phải thánh, chẳng phải nhơ sạch, chẳng phải hữu không, cũng chẳng phải thiện ác, cùng các pháp nhiễm hợp nhau, gọi là người trời nhị thừa. Nếu tâm nhơ sạch hết, chẳng trụ nơi ràng buộc chẳng trụ nơi giải thoát, không tất cả tâm lượng hữu vi vô vi, phược thoát, ở nơi sanh tử tâm vẫn tự tại. Hoàn toàn không hòa hợp với uẩn, giới, sanh tử, các nhập, trần lao hư huyễn, siêu nhiên không nương tựa, tất cả không ràng buộc, đi ở không ngại, qua lại trong sanh tử như cửa mở.

Phàm người học đạo nếu gặp các thứ khổ vui, việc vừa ý không vừa ý, tâm không lui sụt, chẳng để tâm đến danh dự lợi dưỡng ăn mặc, chẳng tham tất cả công đức lợi ích, không bị các pháp thế gian buộc ngại, không thân mến khổ vui, tâm hằng bình đẳng, ăn cơm hẩm cốt nuôi mạng sống, mặc áo vá chỉ để ngừa lạnh; ngơ ngơ như ngu như điếc, sẽ được ít phần tương ưng. Nếu trong tâm ham học rộng biết nhiều, cầu phước cầu trí, đều là ở trong sanh tử, đối với lý đạo thật vô ích, lại bị gió hiểu biết thổi trôi giạt trở lại trong biển sanh tử.

Phật là người không cầu, có cầu tức trái lý, lý không cầu này nếu cầu liền mất. Nếu chấp không cầu, lại đồng có cầu. Nếu chấp vô vi, lại đồng hữu vi.

Cho nên kinh nói: Không thủ pháp không thủ phi pháp, không thủ phi phi pháp. Lại nói: Như Lai đã được pháp, pháp này không thật không hư.

https://thuviensach.vn

Nếu người hay một lúc tâm giống như cây đá, không bị ấm, giới, ngũ dục, bát phong thổi trôi giạt, liền đoạn được nhân sanh tử, đi đứng tự do, chẳng bị tất cả hữu vi nhân quả ràng buộc, chẳng bị hữu lậu câu thúc. Khi khác, trở lại đem thân không phược làm lợi ích chúng sanh, lấy tâm không phược ứng hợp tất cả tâm, dùng tuệ không phược cởi tất cả phược, cũng nói hợp bệnh cho thuốc.

Tăng hỏi:

- Như nay thọ giới rồi thân khẩu được thanh tịnh, lại làm đủ các việc thiện, như thế được giải thoát chăng?

Sư đáp:

- Được ít phần giải thoát, chưa được tâm giải thoát, chưa được tất cả chỗ giải thoát.

Tăng hỏi:

- Thế nào là tâm giải thoát và tất cả chỗ giải thoát?

Sư đáp:

- Chẳng cầu Phật, Pháp, Tăng, cho đến chẳng cầu phước trí tri giải, tình cảm nhơ sạch hết, chẳng chấp tâm không cầu là phải, chẳng trụ chỗ hết, cũng chẳng mến thiên đường sợ địa ngục, trói buộc cởi mở không ngại, tức thân tâm và tất cả chỗ đều gọi giải thoát.

Ngươi chớ cho có ít phần giới thân khẩu ý tịnh là xong, đâu biết môn giới định tuệ như hà sa, mà vô lậu giải thoát toàn chưa dính một mảy.

Cố gắng! Nhằm hiện nay cố tìm xét lấy, đừng đợi mắt mờ tai điếc, tóc bạc, mặt nhăn, già khổ đến thân, buồn thảm triền miên mắt hằng rơi lệ, trong tâm hoảng sợ không một nơi y cứ, chẳng biết chỗ đi. Đến khi ấy, muốn nghiêm chỉnh tay chân cũng không thể kềm được, dù có phước trí, danh dự lợi dưỡng trọn không cứu được. Vì mắt tâm chưa mở, chỉ nhớ các cảnh, không biết phản chiếu, lại chẳng thấy Phật đạo. Một đời có tạo việc thiện ác thảy

https://thuviensach.vn

hiện ở trước, hoặc vui hoặc sợ, sáu đạo năm uẩn thảy bày hiện tiền. Trang sức nhà cửa ghe thuyền xe cộ đẹp đẽ hiển hách, đều từ tâm tham ái của mình hiện ra, tất cả cảnh ác đều biến thành cảnh thù thắng. Chỉ tùy tâm tham ái chỗ nào nặng, nghiệp thức dẫn đến thọ sanh, hoàn toàn không có phần tự do, rồng súc tốt xấu trọn chưa định được.

Tăng hỏi:- Thế nào được phần tự do?

Sư đáp:

- Hiện nay đối với ngũ dục bát phong lòng không lấy bỏ, xan tham tật đố tham ái ngã sở đều hết, nhơ sạch chẳng còn, như mặt trời mặt trăng trong hư không, không duyên mà chiếu. Tâm tâm như cây đá, niệm niệm như cứu lửa cháy đầu, cũng như con voi lớn qua sông vừa ùm xuống là đến bờ kia, không bị ngăn ngại. Người này không nhiếp thuộc về thiên đường hay địa ngục.

Phàm học kinh xem giáo lý, mỗi câu đều phải uyển chuyển xoay về nơi mình, tất cả ngôn giáo chỉ làm sáng tỏ tánh giác hiện nay của mình. Chỉ không bị tất cả cảnh có, không... lôi là Đạo sư của người; hay chiếu phá tất cả cảnh có, không... là tuệ Kim Cang, tức có phần tự do tự tại. Nếu không như thế để hội đạo, dù có tụng được mười hai phần giáo cũng chỉ thành Tăng thượng mạn, lại là người chê bai Phật, không phải là người tu hành. Chỉ lìa tất cả thanh sắc, cũng chẳng trụ nơi lìa, chẳng trụ nơi tri giải, là người tu hành.

Đọc kinh xem giáo lý, nếu chiếu theo thế gian là việc tốt, nếu nhằm vào người minh lý thì thường đọc xem là kẻ bế tắc. Người thập địa vượt ra, không đi vào vòng sanh tử, nhưng giáo lý Tam thừa để trị bệnh tham, sân... như hiện nay niệm niệm nếu có bệnh tham, sân... thì trước phải trị nó, chẳng cần tìm cầu câu nghĩa hiểu biết. Hiểu biết thuộc về tham, tham thì trở thành bệnh. Như hiện nay chỉ lìa tất cả pháp có, không, cũng lìa cái lìa vượt ngoài ba câu (có, không, chẳng phải có chẳng phải không) tự nhiên cùng Phật không khác. Đã tự là Phật, lo gì Phật không hiểu ngôn ngữ. Chỉ e không phải là Phật, bị các pháp có, không trói buộc chẳng được tự do. Bởi lý chưa

https://thuviensach.vn

vững, trước có phước trí, bị phước trí chở đi, như người nghèo ở trong cảnh sang. Không bằng trước vững lý, sau mới có phước trí. Nếu cần phước trí thì tạm thời làm được, nắm đất biến thành vàng, nắm vàng biến thành đất, biến nước biển thành tô-lạc, đập núi Tu-di thành bụi nhỏ, hốt nước bốn biển dồn vào một lỗ chân lông, nơi một nghĩa làm vô lượng nghĩa, nơi vô lượng nghĩa làm một nghĩa.

*

Có vị Tăng hỏi: - Cuốc cỏ chặt cây, khai mương đào đất, có tướng tội báo chăng?

Sư đáp:

- Không thể nói quyết định có tội, cũng không thể nói quyết định không tội, có tội không tội việc tại người đương thời. Nếu tham nhiễm tất cả pháp có, không... có tâm lấy bỏ, còn chưa vượt khỏi ba câu, người này nhất định nói có tội. Nếu vượt ngoài ba câu, tâm như hư không, cũng chẳng tưởng hư không, người này nhất định nói không tội.

Lại nữa, nếu tạo tội rồi, nói không thấy có tội thì thật vô lý. Nếu không làm tội, mà nói có tội thì cũng vô lý. Như trong Luật, do mê giết người và chuyển tướng giết, còn không phạm tội sát. Huống là Thiền tông truyền trao nhau tâm như hư không, không dừng ở một vật, cũng không có tướng hư không, thì đem tội để ở chỗ nào?

*

Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là hữu tình không Phật tánh, vô tình có Phật tánh?

Sư đáp:

- Từ người đến Phật là tình chấp thánh, từ người đến địa ngục là tình chấp phàm. Chỉ như hiện nay đối hai cảnh phàm, thánh có tâm nhiễm ái gọi là hữu tình không Phật tánh. Hiện nay đối hai cảnh phàm, thánh và tất cả pháp có, không... trọn không có tâm lấy bỏ, cũng không cái hiểu biết không lấy bỏ, ấy là vô tình có Phật tánh. Chỉ không có tình ràng buộc, nên gọi vô tình.

https://thuviensach.vn

Không đồng với loài vô tình như: cây, đá, hư không, hoa vàng, trúc biếc, mà cho là có Phật tánh. Nếu nói loài vô tình ấy có Phật tánh, tại sao trong kinh không thấy thọ ký được thành Phật? Chỉ cái giác chiếu soi hiện nay không bị hữu tình thay đổi, dụ như trúc biếc, ứng cơ biết thời thiết dụ như hoa vàng.

Lại, nếu bước lên nấc thang Phật thì vô tình có Phật tánh, chưa bước lên nấc thang Phật thì hữu tình không Phật tánh.

*

Hằng ngày làm công tác, Sư đều dẫn đầu trong chúng. Một hôm, chúng Tăng lén giấu dụng cụ không cho Sư làm, Sư tìm mãi không được, bảo:

- Tôi không có đức hạnh, đâu dám làm nhọc người. Sư nhịn ăn hôm ấy, nên có câu một ngày không làm, một ngày không ăn (nhất nhật bất tác, nhất nhật bất thực).

Sư có soạn bộ qui tắc trong nhà Thiền, lấy tên là Bá Trượng Thanh Qui. Đời Đường niên hiệu Nguyên Hòa năm thứ chín (814 T.L.) ngày mười bảy tháng giêng, Sư qui tịch, thọ chín mươi lăm tuổi. Vua ban hiệu là Đại Trí Thiền sư, tháp hiệu Đại Bảo Thắng Luân.

*

https://thuviensach.vn

14. THIỀN SƯ PHỔ NGUYỆN Nam Tuyền - (749 - 834)

Sư họ Vương, quê ở Tân Trịnh, Trịnh Châu. Đời Đường niên hiệu Chí Đức thứ hai (758 T.L.), Sư theo Thiền sư Đại Huệ ở núi Đại Ngung xuất gia học đạo. Năm ba mươi tuổi, Sư lên núi Cao Nhạc thọ giới cụ túc. Lúc đầu, Sư học tập Tướng tông và Luật tông, kế tìm đến các nơi giảng Kinh Luận thọ học.

Sư đã học được kinh Lăng-già, Hoa Nghiêm, Trung Luận, Bách Luận...

*

Sau, Sư đến Mã Tổ bỗng nhiên được cá quên nôm (đạt lý quên lời), được du hí tam-muội (chánh định ngao du tự tại). Một hôm, Sư bưng cháo cho chúng Tăng, Mã Tổ hỏi: - Trong thùng thông là cái gì?

Sư thưa:- Ong già nên ngậm miệng, nói năng làm gì?

Mã Tổ bèn thôi.

Từ đây về sau, những bạn đồng tham học không ai dám gạn hỏi Sư điều gì.

*

Niên hiệu Trinh Nguyên thứ mười một (795 T.L.), Sư tạm biệt Mã Tổ đi tìm nơi cất am. Sau khi rời Mã Tổ, Sư đồng đi với Thiền sư Bảo Vân, Trí Thường, Trí Kiên cả thảy bốn người. Đến giữa đường, sắp từ biệt nhau, Sư cắm gậy xuống đất bảo: - Nói được cũng bị cái ấy ngại, nói không được cũng bị cái ấy ngại.

Trí Thường liền nhổ gậy, đập Sư một gậy, rồi nói:

- Cũng chỉ cái ấy, Vương lão sư (thầy già họ Vương) nói cái gì ngại, chẳng ngại?

Bảo Vân nói:- Chỉ một câu này truyền khắp thiên hạ.

https://thuviensach.vn

Trí Thường hỏi:- Lại có cái chẳng khắp chăng?

Bảo Vân đáp:- Có.

Trí Thường hỏi:- Thế nào là cái chẳng khắp?

Bảo Vân ra bộ tát tai.

*

Bốn vị ngồi uống trà. Bảo Vân đưa chung trà lên nói: - Khi thế giới chưa thành vẫn có cái ấy.

Sư bảo:- Người nay chỉ biết cái ấy, chưa biết thế giới.

Trí Thường nói:- Phải.

Sư bảo:- Sư huynh đâu đồng cái thấy này.

Trí Thường lại đưa cái chung trà lên bảo:

- Khi thế giới chưa thành nói được chăng?

Sư ra bộ tát tai, Trí Thường đưa mặt nhận tát tai.

*

Sư đến núi Nam Tuyền cất am, ở mãi hơn ba mươi năm chưa từng xuống núi. Niên hiệu Thái Hòa năm đầu (827 T.L.), Liêm sứ thành Tuyền Châu là Lục Công Tuyên nghe đạo phong của Sư bèn cùng Giám quân đồng đến thỉnh Sư xuống núi, với tư cách đệ tử thỉnh thầy. Từ đây, Sư mở rộng đạo huyền, số người tham học không khi nào dưới vài trăm. Các nơi gọi Sư là người mô phạm đất Dĩnh.

*

Dưới núi Nam Tuyền có một Am chủ, có người nói: Gần đây có Hòa thượng Nam Tuyền ra đời, sao ông không đến yết kiến? Am chủ bảo: Chẳng những Nam Tuyền ra đời, dù có ngàn đức Phật xuất thế, tôi cũng chẳng đến. Sư nghe lời này, bèn sai Tùng Thẩm (Triệu Châu) đi khám phá. Tùng Thẩm đến

https://thuviensach.vn

làm lễ, Am chủ chẳng thèm nhìn. Tùng Thẩm từ Đông qua Tây, lại từ Tây qua Đông, Am chủ cũng chẳng nhìn. Tùng Thẩm bảo: giặc cỏ đại bại, bèn bỏ tấm mành xuống ra về. Tùng Thẩm về thuật lại Sư nghe. Sư bảo:

- Ta từ lâu nghi lão ấy.

Một hôm, Sư đến Trang sở, Trang chủ dự bị đón tiếp. Sư hỏi:

- Lão tăng ra vào thường không cho người biết, sao Trang chủ biết trước mà bày biện như vậy?

Trang chủ thưa:

- Đêm qua thổ địa mách ngày nay Hòa thượng đến.

Sư bảo:- Vương lão sư tu hành vô lực bị quỉ thần xem thấy.

Thị giả hỏi:- Hòa thượng đã là thiện tri thức, vì sao bị quỉ thần xem thấy?

Sư bảo:- Trước thổ địa để một phần cơm.

*

Tùng Thẩm hỏi:

- Đạo chẳng ngoài vật, ngoài vật chẳng đạo, thế nào là đạo ngoài vật?

Sư liền đánh. Tùng Thẩm nắm gậy lại, nói:

- Từ đây về sau chớ có đánh lầm người.

Sư bảo:- Rồng rắn dễ phân biệt, nạp tử (tăng sĩ) khó lường.

*

Một hôm, Sư đóng cửa phương trượng (nhà thầy trụ trì ở vuông vức một trượng), lấy tro rắc ngoài cửa, bảo: - Nếu có người nói được liền mở cửa.

Có nhiều vị Tăng nói, mà không hợp ý Sư.

Tùng Thẩm nói:- Trời xanh.

https://thuviensach.vn

Sư liền mở cửa.

*

Sư dạy chúng: - Mã Tổ ở Giang Tây nói tức tâm tức Phật, Vương lão sư chẳng nói thế ấy, mà nói chẳng phải tâm, chẳng phải Phật, chẳng phải vật, nói thế có lỗi chăng?

Tùng Thẩm lễ bái đi ra.

Khi ấy có vị Tăng theo hỏi Tùng Thẩm:

- Thượng tọa lễ bái đi ra, ý thế nào?

Tùng Thẩm bảo:- Thầy nên hỏi Hòa thượng.

Vị Tăng ấy đến hỏi Sư:

- Hành động vừa rồi của Thượng tọa Thẩm, ý thế nào?

Sư bảo:- Ong ấy đã nhận được ý chỉ của Lão tăng.

*

Nhà Đông, nhà Tây tranh nhau con mèo. Sư trông thấy, liền bảo chúng: - Nói được là cứu con mèo, nói không được thì chém nó.

Chúng Tăng đều ngơ ngác không nói được. Sư liền chém con mèo. Tùng Thẩm ở ngoài đi vào, Sư dùng câu nói trước hỏi. Tùng Thẩm liền cổi giày để trên đầu đi ra. Sư bảo:

- Giá khi nãy có ngươi ở đây, đã cứu được con mèo.

*

Lục đại phu hỏi Sư: - Trong nhà đệ tử có một phiến đá, hoặc khi ngồi, hoặc khi nằm, nay tính đem làm tượng Phật được chăng?

Sư đáp:- Được.

Đại phu hỏi:- Chẳng được chăng?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:- Chẳng được.

Đại phu hỏi:- Đại Bi Bồ-tát dùng nhiều mắt tay như thế để làm gì?

Sư hỏi lại:- Quốc gia dùng Đại phu để làm gì?

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Vương lão sư từ nhỏ nuôi một con trâu đực, tính thả ăn ở khe Đông sợ e không khỏi phạm nước cỏ của quốc vương, tính thả ăn ở khe Tây cũng sợ e không khỏi phạm nước cỏ của quốc vương, chi bằng tùy thời nhận chút ít trọn chẳng thấy được.

*

Sư thượng đường bảo:

- Phật Nhiên Đăng nói nếu tâm tướng khởi nghĩ sanh ra các pháp là hư giả chẳng thật. Vì cớ sao? Vì tâm còn không có, lấy gì sanh ra các pháp, ví như bóng phân biệt hư không, như người lấy tiếng để trong rương, cũng như thổi lưới muốn được đầy hơi. Cho nên Lão túc bảo chẳng phải tâm, chẳng phải Phật, chẳng phải vật. Nói thế là dạy các huynh đệ chỗ đi vững chắc. Nói:

Bồ-tát Thập địa trụ chánh định Thủ Lăng Nghiêm được pháp tạng bí mật của chư Phật, tự nhiên được tất cả thiền định giải thoát thần thông diệu dụng, đến tất cả thế giới khắp hiện sắc thân, hoặc thị hiện thành Phật chuyển bánh xe đại pháp, vào Niết-bàn, khiến vô lượng vào một lỗ chân lông, nói một câu trải vô lượng kiếp cũng không hết nghĩa, giáo hóa vô lượng ngàn ức chúng sanh được vô sanh pháp nhẫn, còn gọi là sở tri ngu vi tế. Sở tri ngu cùng đạo trái nhau.

Rất khó! rất khó! trân trọng.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Các ngươi! Lão tăng lúc mười tám tuổi đã biết kế sống, có ai biết kế sống ra trình, sẽ cùng ngươi thương lượng, người ấy mới đáng ở núi.

https://thuviensach.vn

Sư lặng thinh giây lâu, nhìn đại chúng chấp tay, nói:

- Vô sự! Trân trọng! Mỗi người tự tu hành.

Đại chúng vẫn ngồi yên.

Sư bảo:

- Huynh đệ người thời nay gánh Phật để trên vai mà đi, nghe Lão tăng nói: tâm chẳng phải Phật, trí chẳng phải đạo, bèn hội họp suy nghĩ. Lão tăng không có chỗ để các ngươi suy nghĩ. Nếu các ngươi trói hư không lấy gậy đập được, Lão tăng sẽ cho suy nghĩ.

Có vị Tăng ra hỏi:

- Từ Thượng Tổ cho đến Đại sư ở Giang Tây đều nói: tức tâm là Phật,

tâm bình thường là đạo. Nay Hòa thượng nói tâm chẳng phải Phật, trí chẳng phải đạo, học nhân chắc sanh nghi ngờ, xin Hòa thượng từ bi chỉ dạy.

Sư đáp:

- Ngươi nếu là Phật thì đâu còn phải nghi, lại hỏi Lão tăng chỗ gì? Có nhà bên cạnh nghi Phật như thế đến, Lão tăng chẳng phải Phật cũng chẳng từng thấy Tổ sư, ngươi nói như thế, tự tìm Tổ sư đi!

Tăng thưa:- Hòa thượng nói như thế, dạy học nhân làm sao phù trì được?

Sư bảo:- Ngươi mau lấy tay bắt hư không đi!

Tăng thưa:- Hư không không tướng không động, làm sao mà bắt?

Sư bảo:

- Ngươi nói không tướng không động tức là động vậy. Hư không đâu biết nói ta không tướng không động. Đây đều là tình kiến của ngươi.

Tăng thưa:

https://thuviensach.vn

- Hư không không tướng không động còn là tình kiến, trước Hòa thượng dạy con bắt hư không là còn vật gì?

Sư bảo:

- Ngươi đã biết không nên nói bắt, mà lại nghĩ làm sao phù trì?

Tăng thưa:

- Tức tâm là Phật đã chẳng được, thị tâm tức Phật được chăng?

Sư bảo:

- Thị tâm thị Phật, thị tâm tác Phật, do tình chấp mà có, đều bởi tưởng mà thành. Phật là người trí, tâm là chủ nhóm phân biệt, khi đối vật phát ra diệu dụng. Đại đức chớ nhận tâm, nhận Phật, dù nhận được cảnh ấy vẫn còn bị người gọi là Sở tri ngu. Cho nên Đại sư ở Giang Tây bảo: Chẳng phải tâm, chẳng phải Phật, chẳng phải vật. Vả lại đã dạy người sau các ngươi chỗ đi như thế. Người học thời nay mặc y phục nhà bên cạnh nghi như thế, muốn được rảnh việc có được chăng?

- Đã chẳng phải tâm chẳng phải Phật chẳng phải vật, nay Hòa thượng lại nói tâm chẳng phải Phật, trí chẳng phải đạo, chưa biết thế nào?

- Ngươi chẳng nhận tâm là Phật, trí là đạo, Lão tăng chợt được tâm lại để chỗ nào?

- Đã hoàn toàn chẳng được thì đâu khác hư không?

- Đã chẳng phải vật làm sao so với hư không, lại nói cái gì là khác chẳng khác?

- Chẳng lẽ không cái chẳng phải tâm chẳng phải Phật, chẳng phải vật?

- Ngươi nếu nhận cái ấy, lại thành tâm Phật rồi.

- Thỉnh Hòa thượng nói.

- Lão tăng tự chẳng biết.

https://thuviensach.vn

- Tại sao chẳng biết?

- Bảo ta nói làm sao?

- Đành chẳng cho học nhân hội đạo sao?

- Hội đạo gì? Lại làm sao hội?

- Con không biết.

- Không biết lại tốt. Nếu lấy lời Lão tăng cho là người nương tựa thông suốt, dù thấy Phật Di-lặc ra đời vẫn bị Ngài nhổ hết lông đầu.

- Dạy người sau thế nào?

- Ngươi tự xem, chớ lo những người sau.

- Trước Hòa thượng chẳng cho con hội thông, giờ lại bảo con tự xem, chưa biết thế nào?

- Thầm hội, diệu hội, làm sao cho ngươi hội?

- Thế nào là diệu hội?

- Lại muốn học ngữ của Lão tăng, dù có nói, là Lão tăng nói, Đại đức thế nào?

- Con nếu tự hội thì đâu phiền xin Hòa thượng từ bi chỉ dạy?

- Không thể chỉ Đông chỉ Tây lừa người, ngươi khi còn khóc tu oa! tu oa!

Sao chẳng đến hỏi Lão tăng? Bây giờ khôn ngoan mới nói con chẳng hội, mong cái gì? Nếu người đời này lọt lòng mẹ bèn nói ta xuất gia làm Thiền sư, vậy khi chưa xuất gia từng làm việc gì, hãy nói xem, ta sẽ cùng ngươi thương lượng?

- Khi ấy con chẳng biết.

- Đã chẳng biết thì hiện nay nhận được, có thể phải sao?

- Nhận được đã chẳng phải, không nhận được phải chăng?

https://thuviensach.vn

- Nhận, chẳng nhận là lời nói gì?

- Đến trong ấy con càng chẳng hội.

- Ngươi nếu chẳng hội, ta cũng chẳng hội.

- Con là học nhân tức chẳng hội, Hòa thượng là thiện tri thức phải hội.

- Chỉ nói với ngươi chẳng hội, ai luận thiện tri thức.

Chớ khôn xảo, xem như Mã Tổ lúc còn tại tiền, có một học sĩ đến hỏi:

Như nước không gân xương, hay thắng thuyền muôn đấu, lý này thế nào?

Mã Tổ bảo: Trong ấy không nước cũng không thuyền, luận gì gân xương.

Huynh đệ! học sĩ ấy bèn thôi, đâu không tỉnh lực. Sở dĩ thường thường nói với các ngươi Phật không hội đạo, ta tự tu hành, dùng biết để làm gì?

- Thế nào là tu hành?

- Không thể nghĩ lường, đâu thể nói với ngươi tu thế này, hành thế này, đại nạn!

- Lại cho học nhân tu hành chăng?

- Lão tăng không thể ngăn ngươi.

- Con làm sao tu hành?

- Cần hành thì hành, không nên chuyên tầm bọn khác.

- Nếu không nhờ thiện tri thức chỉ dạy thì không do đâu được hội? Như Hòa thượng mọi khi nói tu hành phải hiểu mới được, nếu không hiểu thì rơi vào nhân quả, không có phần tự do, chưa biết tu hành thế nào khỏi vào nhân quả?

- Lại chẳng cần thương lượng. Nếu luận tu hành thì chỗ nào chẳng hành được?

- Thế nào hành được?

https://thuviensach.vn

- Ngươi không thể theo bọn kia tìm được.

- Hòa thượng chưa nói dạy, con làm sao tìm?

- Giả sử nói chỗ tìm đó, vả như ngươi từ sáng đến tối chợt đi Đông, đi Tây, ngươi còn không suy nghĩ nói, đi được chẳng được, người khác không thể biết được ngươi.

- Ngay khi đi Đông đi Tây toàn không suy nghĩ, là phải chăng?

- Khi ấy, ai nói là phải chẳng phải?

*

Có vị Tăng hỏi: - Trong hư không có một hạt châu làm sao lấy được?

Sư bảo:

- Chặt tre làm thang bắc trong hư không lấy.

- Trong hư không làm sao bắc thang?

- Ngươi nghĩ thế nào lấy?

*

Sư dạy chúng: - Chỉ hội được tánh từ vô lượng kiếp đến giờ không biến đổi tức tu hành, diệu dụng mà chẳng trụ tức là hạnh Bồ-tát. Đạt các pháp không, diệu dụng tự tại, sắc thân tam-muội rõ ràng. Hành lục ba-la-mật không, thì nơi nơi không ngại, dạo trong địa ngục như xem vườn đẹp, không thể nói y chẳng được tác dụng. Chúng sanh từ vô lượng kiếp đến giờ quên bản tánh, chẳng tự liễu ngộ chân thể, bị mây trần che lấp, đắm mê sắc dục, như mây bay thấy trăng chạy, thuyền đi thấy bờ dời, tạm thời chia đường, chẳng được tự tại, thọ các thứ khổ chẳng tự hiểu biết. Đến hôm nay hội được tánh bản lai, tánh ấy cùng hiện giờ không khác.

*

Sư sắp tịch, đệ nhất tọa hỏi: - Sau khi Hòa thượng trăm tuổi đi về chỗ nào?

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Làm con trâu dưới núi.

Tăng hỏi:- Con theo Hòa thượng được chăng?

Sư bảo:- Nếu ngươi muốn theo ta phải ngậm theo một bó cỏ.

Niên hiệu Thái Hòa thứ tám (834 T.L.) ngày rằm tháng hai, Sư có chút bệnh. Sáng hôm sau, Sư bảo chúng:

- Sao che đèn huyễn lâu vậy, chớ bảo ta có đi lại. Sư nói xong liền tịch, thọ tám mươi bảy tuổi.

*

https://thuviensach.vn

15. THIỀN SƯ HUỆ HẢI (Đại Châu)

Sư họ Châu, quê ở Kiến Châu, theo Hòa thượng Đạo Trí chùa Đạo Vân ở Việt Châu xuất gia học đạo.

Sư đến tham vấn Mã Tổ.

Mã Tổ hỏi:- Từ đâu đến?

Sư thưa:- Ở Việt Châu chùa Đại Vân đến.

- Đến đây tính cầu việc gì?

- Đến cầu Phật pháp.

- Kho báu nhà mình chẳng đoái hoài, bỏ nhà chạy đi tìm cái gì? Ta trong ấy không có một vật, cầu Phật pháp cái gì?

Sư lễ bái, thưa:- Cái gì là kho báu nhà mình của Huệ Hải?

- Chính nay ngươi hỏi ta, là kho báu của ngươi, đầy đủ tất cả không thiếu thốn, tự do sử dụng, đâu nhờ tìm cầu bên ngoài.

Ngay câu này, Sư tự nhận bản tâm không do hiểu biết, vui mừng lễ tạ.

Sư ở hầu Mã Tổ sáu năm.

*

Vì bổn sư tuổi già, Sư phải về phụng dưỡng. Từ đây, Sư tàng ẩn chỗ thâm ngộ của mình, chỉ hiện bề ngoài như kẻ tầm thường. Sư có soạn quyển Đốn Ngộ Nhập Đạo Yếu Môn Luận, bị Huyền Ấn là cháu trong pháp môn lén lấy đến trình Mã Tổ.

Mã Tổ xem xong, bảo chúng:

https://thuviensach.vn

- Việt Châu có Đại Châu (hạt châu lớn) tròn sáng thấu suốt tự tại không ngại.

Khi ấy, ở trong chúng có người biết Sư họ Châu bèn rủ nhau lần lượt tìm đến Sư, thưa hỏi và nương tựa. Từ đó người ta gọi Sư là Đại Châu Hòa thượng.

*

Sư bảo những vị đến tham vấn: - Thiền khách! Tôi chẳng hội thiền, trọn không có một pháp có thể chỉ dạy người, không phiền các vị đứng lâu, hãy tự đi nghỉ.

Tuy vậy, mà học chúng dần dần thêm đông, ngày đêm thưa hỏi. Sư bất đắc dĩ vì hỏi giải đáp, biện tài không ngại.

*

Có vài vị Pháp sư đến hỏi: - Định hỏi một câu, Thầy có vui lòng đáp lại chăng?

Sư bảo:- Bóng trăng dưới đầm sâu, mặc ý mò bắt.

- Thế nào là Phật?

- Hồ nước trong đối diện, chẳng phải Phật là gì?

Các vị ấy còn ngơ ngác, không biết gì cả. Giây lâu có vị lại hỏi:

- Thầy nói pháp gì độ người?

- Bần đạo chưa từng có một pháp gì độ người.

- Thiền sư nhà tối như thế.

- Đại đức nói pháp gì độ người?

- Giảng kinh Kim Cang Bát-nhã.

- Giảng được bao nhiêu lần?

https://thuviensach.vn

- Hơn hai mươi lần.

- Kinh này ai nói?

Pháp sư tằng hắng lên giọng gắt:

- Thiền sư khéo nói đùa, há không biết Phật nói sao?

- Nếu nói Như Lai có nói pháp là chê bai Phật, người ấy không hiểu nghĩa ta nói. (kinh Kim Cang) Nếu nói kinh này không phải Phật nói tức là phỉ báng kinh. Thỉnh Đại đức nói xem?

Pháp sư im lặng không đáp được.

Sư lại hỏi:

- Kinh nói: Nếu lấy sắc thấy ta, lấy âm thanh cầu ta, người ấy hành đạo tà, không thể thấy Như Lai. Đại đức hãy nói cái gì là Như Lai?

- Đến chỗ này tôi mê hẳn?

- Từ trước đến giờ chưa từng ngộ, nói cái gì là mê?

- Thỉnh Thiền sư vì tôi nói!

- Đại đức giảng kinh hơn hai mươi lượt, lại chưa biết Như Lai?

Pháp sư lại lễ bái, cầu xin chỉ dạy.

Sư bảo:

- Như Lai là nghĩa như của các pháp, đâu thể quên được.

- Phải. Là nghĩa như của các pháp.

- Đại đức nói phải, cũng chưa phải.

- Văn kinh rõ ràng đâu thể chưa phải?

- Đại đức Như chăng?

- Như.

https://thuviensach.vn

- Cây cỏ như chăng?

- Như.

- Đại đức như, đồng cây cỏ như chăng?

- Không hai.

- Đại đức cùng cây cỏ đâu khác?

Pháp sư không đáp được, im lặng giây lâu lại hỏi:

- Thế nào được Đại Niết-bàn?

- Chẳng tạo nghiệp sanh tử.

- Thế nào là nghiệp sanh tử?

- Cầu Đại Niết-bàn là nghiệp sanh tử, bỏ nhơ lấy sạch là nghiệp sanh tử, có đắc có chứng là nghiệp sanh tử, không vượt khỏi môn đối trị là nghiệp sanh tử.

- Thế nào chóng được giải thoát?

- Vốn tự không phược (trói buộc) chẳng cần cầu giải thoát, dùng thẳng hành thẳng là không thứ bực.

Pháp sư khen:- Thiền sư như Hòa thượng thật là ít có.

Khen xong, Pháp sư lễ tạ lui ra.

*

Có vị cư sĩ đến hỏi:- Tức tâm tức Phật, cái gì là Phật? Sư bảo:- Ong nghi cái gì không phải Phật chỉ ra xem!

Cư sĩ lặng thinh.

Sư nói tiếp:- Đạt thì khắp cảnh là Phật, chẳng ngộ hằng trái xa.

*

https://thuviensach.vn

Có Luật sư hiệu Pháp Minh đến nói: - Các Thiền sư phần nhiều rơi vào không.

Sư bảo:- Trái lại, các Tọa chủ phần nhiều rơi vào không.

Pháp Minh hoảng sợ hỏi:- Tại sao rơi vào không?

- Kinh luận là giấy mực văn tự, giấy mực văn tự đều là không, dù trên tiếng dựng lập danh, cú, văn, thân, đâu chẳng phải là không, Tọa chủ bám chặt vào giáo thể đâu chẳng rơi vào không?

- Thiền sư rơi vào không chăng?

- Văn tự v.v... đều từ trí tuệ mà sanh, đại dụng hiện tiền đâu thể rơi vào không.

- Cho biết một pháp không đạt, chẳng gọi là tất-đạt.

- Luật sư chẳng những rơi vào không, lại còn dùng lầm danh ngôn.

Pháp Minh đổi sắc mặt, hỏi:- Lầm chỗ nào?

- Luật sư chưa rành âm Trung Hoa và Phạn, làm sao giảng thuyết?

- Thỉnh Thiền sư chỉ ra chỗ lầm của Pháp Minh?

- Đâu chẳng biết tất-đạt là tiếng Phạn sao?

Pháp Minh tuy nhận thấy lỗi, mà tâm vẫn còn giận, lại hỏi:

- Phàm Kinh, Luật, Luận là lời Phật, đọc tụng y giáo phụng hành, sao chẳng thấy tánh?

- Như chó điên đuổi bóng, sư tử ăn thịt người. Kinh, Luật, Luận là tự tánh dụng, người đọc tụng là tánh pháp.

- Phật A-di-đà có cha mẹ và họ chăng?

- Phật A-di-đà họ Kiều-thi-ca, cha tên Nguyệt Thượng, mẹ tên Thù Thắng Diệu Nhan.

https://thuviensach.vn

- Xuất phát từ kinh điển nào?

- Xuất phát từ tập Đà-la-ni.

Pháp Minh lễ tạ khen ngợi lui ra.

*

Có vị Pháp sư thông Tam tạng đến hỏi:- Chân như có biến đổi chăng? Sư đáp:- Có biến đổi.

- Thiền sư lầm.

- Đại đức có chân như chăng?

- Có.

- Nếu không biến đổi quyết định Đại đức là phàm Tăng. Đâu chẳng nghe: Thiện tri thức hay chuyển ba độc thành ba món tịnh giới, chuyển sáu thức thành sáu thần thông, chuyển phiền não thành Bồ-đề, chuyển vô minh thành đại trí chân như. Nếu không biến đổi , Đại đức thật là ngoại đạo chủ trương tự nhiên vậy.

- Nếu vậy chân như tức có biến đổi.

- Nếu chấp chân như có biến đổi cũng là ngoại đạo.

- Thiền sư vừa nói chân như có biến đổi, giờ lại nói không biến đổi, vậy thế nào thật đúng?

- Nếu người thấy tánh rõ ràng, như hạt châu ma-ni hiện sắc, nói biến đổi cũng được, nói không biến đổi cũng được. Nếu người không thấy tánh, nghe nói chân như biến đổi bèn hiểu biến đổi, nghe nói không biến đổi bèn hiểu không biến đổi.

Pháp sư khen:

- Nên biết, Nam tông (Thiền đốn ngộ miền Nam) không thể lường.

*

https://thuviensach.vn

Luật sư Nguyên đến hỏi:- Hòa thượng tu có dụng công chăng? Sư đáp:- Dụng công.

- Dụng công thế nào?

- Khi đói thì ăn, khi mệt thì ngủ.

- Tất cả người đều như vậy, đồng chỗ dụng công của Thầy chăng?

- Chẳng đồng.

- Tại sao chẳng đồng?

- Họ khi ăn chẳng chịu ăn, đòi trăm thứ cần dùng, khi ngủ chẳng chịu ngủ, tính toán ngàn chuyện, do đó chẳng đồng.

Nguyên im lặng.

*

Đại đức Uẩn Quang đến hỏi:- Thiền sư tự biết chỗ sanh chăng? Sư đáp:

- Chưa từng tử đâu cần luận sanh. Biết sanh tức là pháp không sanh, chẳng lìa pháp sanh nói có không sanh. Tổ sư nói: Chính cái sanh tức không sanh.

- Người không thấy tánh cũng được như vậy chăng?

- Tự chẳng thấy tánh chẳng phải không tánh. Vì sao? Thấy tức là tánh, không tánh thì không thể thấy. Thức tức là tánh, nên gọi thức tánh. Liễu tức là tánh, nên gọi liễu tánh. Hay sanh muôn pháp gọi là pháp tánh, cũng gọi là pháp thân. Tổ sư Mã Minh nói: Nói là pháp tức là tâm chúng sanh, nếu tâm sanh nên tất cả pháp sanh, nếu tâm không sanh, pháp không nương đâu sanh, cũng không danh tự. Người mê không biết pháp thân không hình tượng hay ứng vật hiện hình, bèn nói: Trúc biếc xanh xanh đồng là pháp thân, hoa vàng mịt mịt thảy đều Bát-nhã.(Thanh thanh thúy trúc tổng thị pháp thân, uất uất hoàng hoa vô phi Bát-nhã.) Hoa vàng nếu là Bát-nhã, Bát-nhã tức đồng vô tình, trúc biếc nếu là pháp thân, pháp thân tức đồng cây cỏ. Như người ăn măng tức là ăn pháp thân.

https://thuviensach.vn

Những lối nói như thế đâu thể kể chép hết. Đối diện mê Phật nhiều kiếp mong cầu, trong pháp thể mà mê lầm, chạy tìm kiếm bên ngoài. Thế nên, người hiểu đạo đi đứng ngồi nằm đều là đạo, người ngộ pháp tung hoành tự tại đều là pháp.

- Hư không hay sanh linh tri chăng? Chân tâm duyên thiện ác chăng?

Người tham dục là đạo chăng? Người chấp phải quấy về sau tâm thông chăng?

Người xúc cảnh sanh tâm có định chăng? Người trụ chỗ yên lặng có tuệ chăng?

Người ôm lòng khinh người có ngã chăng? Người chấp không chấp hữu có trí chăng? Người tầm văn thủ chứng, người khổ hạnh cầu Phật, người lìa tâm cầu Phật, người chấp tâm là Phật, trí này hợp đạo chăng? Thỉnh Thiền sư mỗi mỗi vì đáp:

Hư không chẳng sanh linh tri, chân tâm chẳng duyên thiện ác, người chìm sâu trong tham dục căn cơ cạn, người phải quấy lăng xăng chưa thông, người xúc cảnh sanh tâm ít định, người yên lặng quên hết là tuệ chìm, người khinh người cao mạn là ngã mạn, người chấp không chấp có đều ngu, người tầm văn thủ chứng thêm kẹt, người khổ hạnh cầu Phật là mê, lìa tâm cầu Phật là ngoại đạo, chấp tâm là Phật là ma.

- Nếu như thế thì rốt ráo không thể có?

- Rốt ráo là Đại đức, chẳng phải rốt ráo không thể có.

Uẩn Quang vui mừng lễ tạ.

*

Tọa chủ giảng kinh Duy-ma-cật hỏi: - Kinh nói: Lục sư v.v... ngoại đạo kia là thầy của ngươi, nhân kia xuất gia, thầy kia bị đọa ngươi cũng theo đó mà đọa. Người thí cho ngươi chẳng gọi phước điền, cúng dường cho ngươi đọa trong ba đường ác. Chê Phật, hủy Pháp, chẳng vào chúng số, trọn chẳng

https://thuviensach.vn

được diệt độ. Ngươi nếu như thế mới nên nhận thức ăn. (kinh Duy-ma) Thỉnh Thiền sư vì giải thích.

Sư đáp:

- Người mê chạy theo sáu căn gọi là lục sư, ngoài tâm cầu Phật gọi là ngoại đạo, thấy có vật để thí chẳng gọi phước điền, sanh tâm nhận cúng dường đọa ba đường ác. Người nếu hay chê bai Phật là chẳng dám cầu Phật, hủy báng pháp là chẳng dám cầu Pháp, chẳng vào chúng số là chẳng dám cầu Tăng, trọn chẳng được diệt độ là trí dụng hiện tiền. Nếu có người hay hiểu như thế liền được thức ăn thiền duyệt pháp hỉ.

*

Tọa chủ hỏi: - Kinh Bát-nhã nói: độ chín loài chúng sanh đều vào vô dư Niết-bàn, lại nói: thật không chúng sanh được diệt độ. Hai đoạn văn kinh này làm sao hội thông? Người xưa nay đều nói thật độ chúng sanh mà chẳng nhận tướng chúng sanh. Tôi còn nghi chưa giải quyết, thỉnh Thiền sư vì giải thích.

- Chín loài chúng sanh trong một thân đầy đủ, tùy tạo tùy hành: vô minh là noãn sanh (sanh bằng trứng), ôm ấp phiền não ở trong là thai sanh (sanh bằng bào thai), nước ái thấm ướt là thấp sanh (sanh chỗ ẩm ướt), nóng nảy khởi phiền não là hóa sanh (từ loài này hóa sanh loài khác). Ngộ tức là Phật, mê gọi là chúng sanh. Bồ-tát chỉ lấy tâm sanh niệm niệm làm chúng sanh, nếu rõ tâm ở trên bản tế (nguồn tâm) của mình mà độ lúc chưa hiện bày, chưa hiện bày đều không, tức biết thật không có chúng sanh được diệt độ.

*

Sư thượng đường dạy: - Các ngươi may mắn tự khéo giữ cái vô sự. Kẻ nhọc nhằn tạo tác là mang cùm sa ngục chớ gì? Mỗi ngày từ sáng đến tối bôn ba nói: ta tham thiền học đạo, hiểu thấu Phật pháp. Như thế càng không dính dáng gì, chỉ chạy theo thanh sắc, biết khi nào dứt. Bần đạo đến tham vấn Hòa thượng ở Giang Tây (Mã Tổ), Hòa thượng dạy: Kho báu nhà của ngươi đầy đủ tất cả, sử dụng tự tại chẳng nhờ cầu bên ngoài. Bần đạo từ đây thảy

https://thuviensach.vn

thôi, của báu của mình tùy thân thọ dụng, có thể nói sống thích thú, không một pháp có thể thủ, không một pháp có thể xả, chẳng thấy một pháp tướng sanh diệt, chẳng thấy một vật tướng qua lại, khắp mười phương thế giới không có bằng hạt bụi mà chẳng phải của báu nhà mình. Chỉ tự quan sát kỹ càng, tâm mình một thể Tam Bảo, thường tự hiện trước, không thể nghi ngờ. Chớ suy xét, chớ tìm kiếm, tâm tánh xưa nay thanh tịnh. Kinh Hoa Nghiêm nói: Tất cả pháp chẳng sanh, tất cả pháp chẳng diệt, nếu hay hiểu như thế, chư Phật thường hiện tiền. Kinh Tịnh Danh nói:

Quán thân thật tướng, quán Phật cũng vậy. Nếu chẳng theo thanh sắc mà động niệm, chẳng theo tướng mạo mà sanh hiểu, tự nhiên vô sự. Đi! Chớ đứng lâu. Trân trọng!

Hôm nay đại chúng nhóm họp mãi không giải tán.

Sư hỏi:

- Các ngươi vì cớ sao ở đây mãi không đi? Bần đạo đã đối diện trình nhau, lại chịu thôi chăng? Có việc gì khả nghi? Chớ lầm dụng tâm uổng phí khí lực. Nếu có nghi ngờ, các ngươi tùy ý thưa hỏi.

Có vị Tăng hỏi:

- Thế nào là Phật? Thế nào là Pháp? Thế nào là Tăng? Thế nào là một thể Tam Bảo?

Sư đáp:

- Tâm là Phật, chẳng cần đem Phật cầu Phật, tâm là Pháp, chẳng cần đem pháp cầu pháp, Phật Pháp hòa hợp không hai là Tăng, tức là một thể Tam Bảo. Kinh nói: Tâm, Phật, Chúng sanh cả ba không khác. Thân khẩu ý thanh tịnh gọi là Phật ra đời, ba nghiệp thanh tịnh gọi là Phật diệt độ. Dụ như khi giận thì không vui, khi vui thì không giận. Chỉ là một tâm, thật không hai thể. Bản trí sẵn vậy, vô lậu hiện tiền, như rắn hóa thành rồng không đổi vảy, chúng sanh hồi tâm thành Phật chẳng đổi mặt. Tánh vốn thanh tịnh chẳng đợi tu hành, có chứng có tu tức đồng người tăng thượng mạn. Chân không

https://thuviensach.vn

chẳng kẹt, ứng dụng không cùng, không thủy không chung. Người lợi căn đốn ngộ dụng không thứ bực, tức là A-nậu-bồ-đề (Vô thượng chánh giác). Tâm không hình tướng tức là Sắc thân vi diệu. Không tướng là thật tướng pháp thân. Thể tánh tướng đều không tức là thân hư không vô biên. Muôn hạnh trang nghiêm tức là công đức Pháp thân. Pháp thân này là gốc của muôn hóa, tùy chỗ đặt tên: trí dụng không hết gọi là Vô tận tạng (kho không hết), hay sanh muôn pháp gọi là Bản pháp tạng (kho gốc các pháp), đủ tất cả trí gọi là Trí tuệ tạng (kho trí tuệ), muôn pháp về như gọi là Như lai tạng (kho như lai). Kinh nói: như lai đó, tức nghĩa như của các pháp, lại nói: Tất cả pháp sanh diệt thế gian, không có một pháp chẳng về như.

*

Sư thọ bao nhiêu tuổi, tịch lúc nào và nơi nào, chẳng thấy ở đâu ghi.

*

https://thuviensach.vn

16. THIỀN SƯ ẨN PHONG (Đặng Ẩn Phong)

Sư họ Đặng, quê ở Thiền Võ, Phước Kiến. Trước Sư đến tham vấn Mã Tổ mà chưa nhận được chỗ huyền áo, Sư lại đến Thạch Đầu đôi ba phen vẫn không thấy đạo.

Lúc ở chỗ Thạch Đầu, Sư hỏi:- Làm sao được hội đạo?

Thạch Đầu bảo:- Ta cũng chẳng hội đạo.

- Cứu kính thế nào?

- Ngươi bị cái ấy bao vây rồi!

Một hôm, Hòa thượng Thạch Đầu hớt cỏ. Sư khoanh tay đứng bên trái.

Thạch Đầu xoay nhanh chiếc kéo sang trước mặt Sư hớt một gốc cỏ.

Sư thưa:

- Hòa thượng chỉ hớt được cái ấy, không hớt được cái này.

Thạch Đầu đưa chiếc kéo lên. Sư nắm chiếc kéo, làm thế hớt.

Thạch Đầu bảo:

- Ngươi chỉ hớt được cái này, không hớt được cái ấy.

Sư không đáp được.

Sau, nơi Mã Tổ một câu nói, Sư ngộ đạo.

Một hôm, Sư đẩy xe đất, Mã Tổ ngồi duỗi chân trên đường.

Sư thưa:- Thỉnh Thầy rút chân.

Mã Tổ bảo:- Đã duỗi thì không rút.

- Đã tiến thì không lùi.

https://thuviensach.vn

Sư bèn đẩy xe qua, cán chân Mã Tổ bị thương. Mã Tổ vào pháp đường cầm chiếc búa gọi:

- Vừa rồi ai đẩy xe cán chân Lão tăng bị thương, hãy ra đây!

Sư bước ra đưa cổ trước Mã Tổ. Mã Tổ liền dẹp búa.

*

Sư đến chỗ Nam Tuyền Phổ Nguyện, thấy chúng Tăng đang thẩm vấn. Nam Tuyền chỉ tịnh bình bảo:

- Bình đồng (bình bằng đồng) là cảnh, trong bình có nước, chẳng được động đến cảnh, đem nước đến cho Lão tăng.

Sư bèn nắm tịnh bình đem đến trước mặt Nam Tuyền đổ nước.

Nam Tuyền bèn thôi.

*

Sư đến Qui Sơn vào nhà Tăng, cởi y bát bỏ chỗ Thượng tọa. Qui Sơn nghe Sư thúc đến, sửa soạn oai nghi vào nhà Tăng chào. Sư thấy Qui Sơn đến bèn làm thế nằm ngủ. Qui Sơn trở về phương trượng. Sư ra đi giây lâu, Qui Sơn hỏi thị giả: - Sư thúc còn đó chăng?

Thị giả thưa:- Đã đi.

- Khi đi có nói lời gì chăng?

- Không nói lời nào.

- Chớ nói không nói lời nào, tiếng kia vang như sấm.

*

Sư mùa Đông ở Hoành Nhạc, mùa Hạ dừng nơi Thanh Lương. Đời Đường khoảng niên hiệu Nguyên Hòa (806-821 T.L.), Sư định lên Ngũ Đài Sơn, đi đường đến Hoài Tây gặp Ngô Nguyên Tế khởi binh chống triều đình. Quân hai bên đang đánh nhau chưa phân hơn thua. Sư nghĩ: ta phải cứu nạn này,

https://thuviensach.vn

bèn ném tích trượng trong hư không, phi thân bay qua. Tướng sĩ hai bên trông thấy, tâm tranh đấu dứt sạch, liền rút quân. Sư đã dùng phép lạ, ngại làm mê hoặc quần chúng, bèn vào Ngũ Đài Sơn nơi hang Kim Cang thị tịch. Trước khi thị tịch, Sư hỏi chúng:

- Tôi thường thấy các vị tiền bối khi tịch hoặc ngồi, hoặc nằm, có vị nào đứng tịch chăng?

Chúng thưa:- Có.

Sư hỏi:- Có vị nào lộn ngược tịch chăng?

- Chưa từng thấy.

Sư bèn lộn ngược mà tịch, nhưng y phục vẫn nguyên vẹn như đứng.

Chúng định để vào áo quan trà-tỳ, mà xô không lung lay. Dân chúng xa gần đồn đãi nhau kéo đến xem đông vô số. Sư có người em gái xuất gia làm Ni cũng có mặt tại đây. Cô Ni ấy nắm thân Sư, vừa trách:

- Lão huynh ngày trước chẳng giữ luật, khi chết lại làm mê hoặc người.

Trách xong, cô xô một cái, thân Sư ngã xuống.

Chúng đem trà-tỳ lấy xá-lợi.

*

https://thuviensach.vn

17. THIỀN SƯ HUỆ TẠNG (Thạch Củng)

Lúc còn tại gia, Sư chuyên nghề săn bắn, không thích gặp các nhà tu.

Một hôm, nhân đuổi bầy nai chạy qua trước am Mã Tổ, gặp Mã Tổ đứng trước.

Sư hỏi:- Hòa thượng thấy bầy nai chạy qua đây chăng?

Mã Tổ hỏi lại:- Chú là người gì?

- Thợ săn.

- Chú bắn giỏi không?

- Bắn giỏi.

- Một mũi tên chú bắn được mấy con?

- Một mũi bắn được một con.

- Chú bắn không giỏi.

- Hòa thượng bắn giỏi không?

- Bắn giỏi.

- Một mũi tên Hòa thượng bắn được mấy con?

- Một mũi tên bắn được một bầy.

- Sanh mạng chúng nó, đâu nên bắn một bầy.

- Chú đã biết như thế, sao không tự bắn?

- Nếu dạy tôi bắn tức không có chỗ hạ thủ.

- Chú này phiền não vô minh nhiều kiếp, ngày nay chóng dứt.

https://thuviensach.vn

Ngay khi đó, Sư ném cung bẻ tên, tự lấy dao cạo tóc, theo Mã Tổ xuất gia.

*

Một hôm, Sư làm việc ở nhà trù, Mã Tổ xuống hỏi: - Làm việc gì?

Sư thưa:- Chăn trâu.

- Làm sao chăn?

- Một khi vào cỏ, bèn nắm mũi kéo lại.

- Con thật là chăn trâu.

*

Sư cùng Trí Tạng (Tây Đường) đi dạo chơi. Sư hỏi Trí Tạng: - Sư đệ biết bắt hư không chăng?

Trí Tạng đáp:- Biết bắt.

- Làm sao bắt được?

Trí Tạng lấy tay chụp hư không.

Sư bảo:- Làm thế ấy đâu bắt được hư không!

- Sư huynh làm sao bắt được?

Sư liền nắm mũi Trí Tạng kéo mạnh.

Trí Tạng đau quá la:- Giết chết lỗ mũi người ta! buông ngay!

Sư bảo:- Phải làm như thế mới bắt được hư không.

Trí Tạng về đến khuya mới nhận ra ý chỉ ấy.

*

Về sau, Sư trụ trì, thường dùng cung tên để tiếp độ người. Chúng Tăng đến tham vấn, Sư hỏi: - Vừa rồi ở chỗ nào?

https://thuviensach.vn

Vị Tăng thưa:- Ở.

- Ở chỗ nào?

Tăng khảy móng tay một tiếng, đến lễ bái Sư.

Sư hỏi:- Đem được cái này đến chăng?

- Đem được.

- Ở chỗ nào?

Tăng khảy móng tay ba tiếng, hỏi Sư:

- Thế nào khỏi được sanh tử?

- Dùng khỏi làm gì?

- Thế nào khỏi được?

- Đến ấy không sanh tử.

*

Không hiểu Sư tịch lúc nào và ở đâu.

*

https://thuviensach.vn

18. THIỀN SƯ TRÍ TẠNG Tây Đường - (735 - 814)

Sư họ Liệu, quê ở Kiền Hóa, xuất gia lúc tám tuổi, hai mươi lăm tuổi thọ giới cụ túc. Có ông thầy tướng thấy tướng Sư nói: Thầy cốt cách phi phàm sẽ làm phụ tá cho vị Pháp vương.

Sư tìm đến tham vấn Mã Tổ, được Mã Tổ chấp nhận chỉ dạy. Sư đồng nhập thất với Thiền sư Hoài Hải v.v... cũng đồng được ấn ký. Mã Tổ sai Sư đến Trường An dâng thơ cho Quốc sư Huệ Trung.

Quốc sư hỏi:- Thầy ngươi nói pháp gì?

Sư từ bên Đông sang bên Tây đứng.

Quốc sư hỏi:- Chỉ cái ấy hay còn gì khác?

Sư trở lại bên Đông đứng.

Quốc sư bảo: - Cái đó là của Mã sư, còn ngươi thế nào?

Sư thưa:- Đã trình tương tợ với Hòa thượng.

*

Mã Tổ hỏi Sư:- Sao con chẳng xem kinh? Sư thưa:- Kinh đâu có khác.

-Tuy nhiên như thế, song con về sau vì người cần phải xem.

- Con bệnh cần phải trị dưỡng, đâu dám nói vì người.

- Con lúc lớn tuổi sẽ làm Phật pháp hưng thạnh ở đời.

*

Sau khi Mã Tổ tịch, chúng thỉnh Sư khai đường giáo hóa, nhằm năm thứ bảy niên hiệu Trinh Nguyên đời Đường (791 T.L.). Thượng thơ Lý Tường thường hỏi Tăng chúng:

https://thuviensach.vn

- Mã Tổ có dạy pháp gì?

Tăng chúng đáp:

- Hoặc nói tức tâm tức Phật, hoặc nói phi tâm phi Phật.

Lý Tường nói:- Đều sai, bên ấy.

Lý Tường đến hỏi Sư:- Mã Tổ có dạy pháp gì?

Sư gọi:- Lý Tường!

Lý Tường đáp:- Dạ.

Sư bảo:- Gốc trống động.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Nhân quả rõ ràng, phải làm sao, phải làm sao?

Có vị Tăng bước ra, lấy tay bươi dưới đất.

Sư hỏi:- Làm gì?

Tăng thưa:- Cứu nhau, cứu nhau.

Sư bảo:- Đại chúng! vị Tăng này vẫn còn chút ít so sánh.

Vị Tăng ấy phủi áo chạy đi.

Sư bảo:- Trùng trong thân sư tử tự ăn thịt sư tử.

*

Có người thế tục đến hỏi Sư: - Có thiên đường, có địa ngục chăng?

Sư đáp:- Có.

- Có Phật, Pháp, Tăng, Tam Bảo chăng?

- Có.

https://thuviensach.vn

Người ấy hỏi nhiều vấn đề nữa, Sư đều đáp có. Người ấy thưa:

- Hòa thượng nói thế e lầm chăng?

- Ông đã hỏi vị tôn túc nào rồi mới đến đây chăng?

- Con đã hỏi Hòa thượng Cảnh Sơn.

- Hòa thượng Cảnh Sơn nói với ông thế nào?

- Ngài nói tất cả đều không.

- Ông có vợ chăng?

- Có.

- Hòa thượng Cảnh Sơn có vợ chăng?

- Không.

- Hòa thượng Cảnh Sơn nói không là phải.

Người ấy lễ tạ lui ra.

Niên hiệu Nguyên Hòa năm thứ chín (814 T.L.) ngày mùng tám tháng tư, Sư qui tịch, thọ tám mươi tuổi.

Vua Hiến Tông sắc ban hiệu là Đại Tuyên Giáo Thiền sư, tháp hiệu Nguyên Hòa Chứng Chơn.

https://thuviensach.vn

19. THIỀN SƯ TRÍ THƯỜNG (Qui Tông)

Lúc còn tại gia không rõ danh tánh và quê quán ở đâu. Người ta chỉ biết Sư đến tham vấn Mã Tổ, được đại ngộ. Sau từ giã Mã Tổ, Sư đi tìm nơi an trụ.

Lúc Sư ra đi đồng thời với Sư Phổ Nguyện, Trí Kiên...

Sau, Sư an trụ tại chùa Qui Tông, ở Lô Sơn.

Sư thượng đường dạy chúng:

- Các bậc cổ đức từ trước không phải chẳng hiểu biết, các ngài là bậc cao thượng chẳng đồng hạng thường. Người thời nay không thể tự thành tự lập, để tháng ngày qua suông. Các ngươi chớ lầm dụng tâm, không ai thế được ngươi, cũng không có chỗ ngươi dụng tâm. Chớ đến người khác tìm, từ trước chỉ nương người khác mà hiểu, nói ra đều kẹt, ánh sáng không thấy suốt, chỉ vì trước mắt có vật.

*

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là huyền chỉ? Sư đáp:- Không người hay hội.

- Người hướng về thì sao?

- Có hướng tức trái.

- Người chẳng hướng về thì sao?

- Ai cầu huyền chỉ?

- Đi! Không có chỗ ngươi dụng tâm.

- Đâu không có cửa phương tiện khiến học nhân được vào?

- Quan Am sức diệu trí hay cứu khổ thế gian.

- Thế nào là sức diệu trí Quan Am?

https://thuviensach.vn

Sư gõ cái đỉnh ba tiếng, hỏi:- Ngươi nghe chăng?

- Nghe.

- Sao ta chẳng nghe?

Tăng không đáp được.

Sư cầm gậy đuổi ra.

*

Đại Ngu đến từ biệt Sư. Sư hỏi:- Đi đâu?

- Đi các nơi học ngũ vị thiền.

- Các nơi có ngũ vị thiền, ta trong ấy chỉ có nhất vị thiền.

- Thế nào là nhất vị thiền?

Sư liền đánh.

Đại Ngu bỗng nhiên đại ngộ, thưa:- Ngưng, con hội rồi.

- Nói! nói!

Đại Ngu vừa nghĩ trả lời.

Sư lại đánh đuổi ra.

*

Sau, Đại Ngu đến Hoàng Bá đem việc này thuật lại, Hoàng Bá thượng đường dạy chúng: - Mã đại sư sanh ra tám mươi bốn vị thiện tri thức, hỏi đến cái tiêu chảy, tiêu chảy đầy đất chỉ có Qui Tông.

*

Sư vào vườn hái rau, bèn vẽ một vòng tròn quanh bụi rau, bảo chúng: Không được động đến cái này. Toàn chúng đều không dám động. Giây lâu,

https://thuviensach.vn

Sư lại đến xem bụi rau, thấy còn nguyên, Sư bèn cầm gậy đuổi chúng Tăng bảo: Cả bọn mà không có một người trí tuệ.

*

Vân Nham đến tham vấn, Sư làm thế kéo cung. Vân Nham giây lâu mới làm thế rút kiếm. Sư bảo: - Sao đến rất chậm?

*

Có vị Tăng đến từ giã, Sư bảo: - Lại gần đây, ta vì ngươi nói Phật pháp.

Tăng đến gần.

Sư bảo:

- Các ngươi trọn còn việc, ngươi khi khác lại đến, trong ấy không người biết ngươi. Trời lạnh trên đường khéo mà đi.

*

Sư thượng đường bảo: - Nay tôi muốn nói thiền, các ngươi tất cả lại gần đây.

Đại chúng tiến đến gần.

Sư bảo:- Các ngươi nghe, hạnh Quan Âm khéo hiện các nơi chốn.

Tăng hỏi:- Thế nào là hạnh Quan Âm?

Sư khảy móng tay, hỏi:- Các ngươi có nghe chăng?

- Nghe.

- Một bọn hướng trong ấy tìm cái gì?

Sư cầm gậy đuổi ra, rồi cười lớn, vào phương trượng.

*

Thích sử Giang Châu là Lý Bột đến hỏi Sư: - Trong kinh nói: hạt cải để trong núi Tu-di, Bột không nghi. Lại nói:

https://thuviensach.vn

núi Tu-di để trong hạt cải, phải là nói dối chăng?

Sư gạn lại:

- Người ta đồn Sử quân đọc hết muôn quyển sách phải chăng?

- Đúng vậy.

- Rờ từ đầu đến chân bằng cây dừa lớn, muôn quyển sách để chỗ nào?

Lý Bột cúi đầu lặng thinh.

*

Sư có làm bài tụng:

Qui Tông sự lý tuyệt

Nhật luân chánh đương ngọ

Tự tại như sư tử

Bất dữ vật y cổ

Độc bộ tứ sơn đảnh

Ưu du tam đại lộ

Khiếm khư phi cầm trụy

Tần thân chúng tà bố

Cơ thụ tiễn dị cập

Ảnh một thủ nan phú

Thi trương nhược công kỹ

Tài tiễn như xích độ

Xảo lũ vạn ban danh

Qui Tông hườn tợ thổ

https://thuviensach.vn

Ngữ mặc âm thanh tuyệt

Chỉ diệu tình nan thố

Khí cá nhãn hườn huy

Thủ cá nhĩ hườn cổ

Nhất thốc phá tam quan

Phân minh tiền hậu lộ

Khả lân đại trượng phu

Tiên thiên vi tâm tổ.

Dịch:

Qui Tông sự lý bặt

Mặt trời đứng giữa trưa

Tự tại như sư tử

Chẳng tựa nương nơi vật.

Riêng lên chót bốn núi

Dạo chơi ba đường lớn

Tiếng gầm chim thú rớt

Hầm hừ bọn tà kinh.

Máy dựng tên dễ đến

Bóng lặn tay khó che

Bày ra dường thợ khéo

Cắt xén tợ thước đo.

Chạm khéo muôn thứ tên

https://thuviensach.vn

Qui Tông lại giống đất

Nói nín tiếng tâm dứt

Diệu chỉ tình khó dò.

Bỏ mắt kia thành điếc

Lấy tai nọ thành mù

Một dùi phủng ba cổng

Rõ ràng đường tên sau.

Đáng thương đại trượng phu!

Tiên thiên là tâm tổ.

*

Sau khi Sư tịch, vua ban sắc hiệu là Chí Chơn Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

20. THIỀN SƯ PHÁP THƯỜNG Đại Mai - (752 - 839)

Sư họ Trịnh, quê ở Tương Dương, lúc nhỏ xuất gia theo thầy ở chùa Ngọc Tuyền, Kinh Châu.

Ban sơ đến tham vấn Mã Tổ, Sư hỏi:- Thế nào là Phật?

Mã Tổ đáp:- Tức tâm là Phật.

Sư liền đại ngộ.

*

Đời Đường khoảng niên hiệu Trinh Nguyên (785-805 T.L.), Sư đến núi Đại Mai cách xa huyện Ngân bảy mươi dặm, kết cỏ làm am, ở ẩn trong rừng mai. Trong hội Diêm Quan (chỗ giáo hóa của Thiền sư Tề An) có vị Tăng vào núi tìm cây gậy, lạc đường đến am Sư. Vị Tăng hỏi:

- Hòa thượng ở núi này được bao lâu?

Sư đáp:- Chỉ thấy bốn núi xanh lại vàng.

- Ra núi đi đường nào?

- Đi theo dòng suối.

Vị Tăng về thuật lại cho Thiền sư Tề An nghe, Tề An nói:

- Ta hồi ở chỗ Mã Tổ từng thấy một vị Tăng, sau này không biết tin tức gì, có phải là vị Tăng này chăng?

Tề An bèn sai vị Tăng ấy đi thỉnh Sư xuống núi.

Sư có bài kệ đáp:

Tồi tàn khô mộc ỷ hàn lâm

Kỷ độ phùng xuân bất biến tâm

https://thuviensach.vn

Tiều khách ngộ chi du bất cố

Dĩnh nhân na đắc khổ truy tầm.

Dịch:

Cây khô gãy mục tựa rừng xanh

Mấy độ xuân về chẳng đổi lòng

Tiều phu trông thấy nào đoái nghĩ

Dĩnh khách thôi thì chớ kiếm tìm.

*

Mã Tổ nghe Sư ở núi bèn sai một vị Tăng đến thăm dò. Tăng đến hỏi Sư:

- Hòa thượng gặp Mã Tổ đã được cái gì? về ở núi này?

Sư đáp:

- Mã Tổ nói với tôi: tức tâm là Phật, tôi bèn đến ở núi này.

- Gần đây Mã Tổ lại nói phi tâm phi Phật.

- Ong già mê hoặc người chưa có ngày xong, mặc ông phi tâm phi Phật, tôi chỉ biết tức tâm là Phật.

Vị Tăng trở về thưa lại Mã Tổ những lời Sư nói.

Mã Tổ nói với đại chúng:- Đại chúng! trái Mai đã chín.

Từ đây nhiều vị Thiền khách đến tham vấn Sư.

*

Cư sĩ Long Uẩn muốn thí nghiệm Sư, tìm đến phỏng vấn, vừa gặp Sư ông liền hỏi: - Nghe danh Đại Mai đã lâu, chẳng biết trái Mai chín chưa?

Sư đáp:- Chín! Ông nhằm chỗ nào mà hỏi?

https://thuviensach.vn

- Trăm thứ vụn vặt lẫn lộn.

Sư duỗi tay bảo:- Trả hạt trái cho ta.

Cư sĩ im lặng.

Sư thượng đường dạy chúng:

Tất cả các ngươi mỗi người tự xoay tâm lại tận nơi gốc, chớ theo ngọn của nó. Chỉ được gốc thì ngọn tự đến. Nếu muốn biết gốc cần rõ tâm mình.

Tâm này nguyên là cội gốc tất cả pháp thế gian và xuất thế gian, tâm sanh thì các thứ pháp sanh, tâm diệt thì các thứ pháp diệt. Tâm chẳng tựa tất cả thiện ác, mà sanh muôn pháp, vốn tự như như.

*

Hiệp Sơn cùng Định Sơn đồng đi đường cùng nói chuyện với nhau. Định Sơn nói:- Trong sanh tử, không Phật tức phi sanh tử.

Hiệp Sơn nói:- Trong sanh tử, có Phật tức chẳng mê sanh tử.

Hai người lên núi lễ vấn Sư. Hiệp Sơn đem câu nói của hai người thuật lại Sư nghe và hỏi Sư:

- Chưa biết chỗ thấy của hai người ai được thân (gần gũi)?

Sư bảo:- Một thân một sơ.

- Ai được thân?

- Hãy đi sáng mai lại.

Sáng hôm sau Hiệp Sơn lại đến hỏi Sư.

Sư bảo:- Người thân thì chẳng hỏi, người hỏi thì chẳng thân.

*

Bên núi Đại Mai có một pho đá, tương truyền là chỗ để thuốc của thần tiên. Một đêm, Sư nằm mộng thấy có thần nhân đến bảo: - Thầy không phải

https://thuviensach.vn

phàm phu, trong pho đá có quyển sách thánh, người nhận được là chủ cõi này, chẳng thế cũng là bực đế vương.

Ngay trong mộng Sư đáp:

- Xưa Tăng Trù không màng đến kinh tiên thì quyển kinh ấy tự mất. Tôi lấy Niết-bàn tự vui, tuổi thọ kia đâu thể cùng trời đồng ư?

Thần nói:- Đất này là linh phủ, người thế tục ở đây liền sanh tai biến.

Sư bảo:- Tôi tạm ẩn nơi làng Mai Úy, chẳng phải chiếm lâu.

*

Chợt một hôm, Sư gọi đồ chúng đến bảo: - Đến không thể kềm, đi không thể tìm.

Sư thản nhiên lặng lẽ, nghe tiếng chuột kêu, Sư lại hỏi:

- Tức vật này không phải vật khác, các ngươi phải khéo gìn giữ. Nay ta đi đây.

Nói xong, Sư thị tịch, thọ tám mươi tám tuổi.

PHỤ.

Sau này Thiền sư Trí Giác có làm bài tán Diên Thọ rằng: Sư sơ đắc đạo

Tức tâm thị Phật

Tối hậu thị đồ

Vật phi tha vật

Cùng vạn pháp nguyên

Triệt thiên thánh cốt

Chân hóa bất di

Hà phòng xuất một

https://thuviensach.vn

Dịch:

Sư mới được đạo

Tức tâm là Phật

Rốt sau dạy chúng

Vật chẳng vật khác.

Tột nguồn muôn pháp

Thấu xương muôn thánh

Hóa thật chẳng dời

Ngại gì còn mất.

*

https://thuviensach.vn

21. THIỀN SƯ VÔ NGHIỆP (760 - 821)

Sư họ Đỗ, quê ở Thượng Lạc, Thương Châu. Mẹ Sư họ Lý, một hôm bà nghe trong hư không có tiếng nói cho ở nhờ được chăng, bà liền biết có thai.

Sư lọt lòng mẹ nhằm lúc ban đêm, có hào quang sáng đầy nhà. Được bốn năm tuổi mà Sư đi thì nhìn thẳng, ngồi thì tréo kiết già.

Đến chín tuổi, Sư theo Thiền sư Chí Bổn ở chùa Khai Nguyên học kinh Đại thừa. Năm mười hai tuổi, Sư cạo tóc xuất gia. Hai mươi tuổi, Sư thọ giới cụ túc với Luật sư U ở Nhưỡng Châu. Sư học luật Tứ phần vừa xong, liền vì chúng diễn giảng. Sư giảng kinh Đại Niết-bàn suốt mùa hạ mùa đông chẳng dừng.

*

Nghe tiếng Mã Tổ, Sư tìm đến yết kiến. Mã Tổ thấy tướng mạo Sư kỳ đặc, tiếng nói thanh như chuông, bèn bảo:

- Cao lớn nghiêm chỉnh mà trong ấy không Phật.

Sư lễ bái, quì thưa:

- Về kinh điển con hiểu biết đơn sơ, thường nghe thiền môn tức tâm là Phật thật chưa hiểu thấu.

- Chỉ cái tâm chưa hiểu đó là phải, lại không có vật khác.

- Thế nào là mật truyền tâm ấn của Tổ sư từ Ấn Độ sang?

- Đại đức chính đang ồn. Hãy đi! Khi khác lại.

Sư vừa đi, Mã Tổ gọi:- Đại đức!

Sư xoay đầu lại.

Mã Tổ hỏi:- Là cái gì?

https://thuviensach.vn

Sư liền lãnh hội, lễ bái.

Mã Tổ bảo:- Kẻ độn, lễ bái làm gì?

*

Sau khi nhận được ý chỉ, Sư tìm đến Tào Khê lễ tháp Lục Tổ và đi viếng Lô Sơn, Thiên Thai... các thánh tích. Sư lại đến Thanh Lương, dừng ở chùa Kim Các tám năm để xem Đại Tạng Kinh. Sau đó, Sư sang phương Nam đến Tây Hà gặp Thích sử Đổng Thúc Triền thỉnh Sư ở lại tịnh xá Khai Nguyên. Sư nói:- Duyên của ta ở đây vậy.

Ở đây hơn hai mươi năm, Sư xiển dương thiền học, các nơi đều nghe tiếng, người học đạo tìm đến càng ngày càng đông. Đáp những câu hỏi của người, Sư thường nói câu:

- Chớ vọng tưởng.

*

Sư dạy chúng: - Chư Phật chưa từng ra đời, cũng không có một pháp dạy người, chỉ tùy bệnh cho thuốc nên có mười hai phần giáo, như lấy chuối ngọt nhét thuốc đắng vào, cốt gột sạch gốc nghiệp cho các ngươi.

Những vị cổ đức xưa, sau khi hội được ý chỉ, bèn cất am tranh hoặc ở thất đá, nấu cơm bằng lò bễ, như vậy trải hơn hai, ba mươi năm, danh lợi không bận lòng, tiền của chẳng phiền nghĩ, quên cả người đời, ở ẩn chốn núi rừng, vua chúa mời chẳng đến, chư hầu thỉnh cũng chẳng đi. Đâu như chúng ta ngày nay, tham danh mến lợi, chìm đắm trong bụi đời, như bọn con buôn.

Bồ-tát học Bát-nhã không được khinh mạn, như đi trên băng, như chạy trên kiếm bén. Khi lâm chung một mảy tình phàm lượng thánh chưa sạch, chút bụi tư niệm chưa quên liền tùy niệm thọ sanh, thọ thân năm ấm nặng hay nhẹ, đến trong thai lừa bụng ngựa, hoặc gá sanh trong địa ngục chịu vạc dầu sôi, đồng cháy quấn mình. Từ trước những ghi nhớ nghĩ tưởng, hiểu biết trí tuệ thảy đều một thời mất hết. Sau đó lại sanh làm trùng, kiến, làm muỗi mòng. Tuy là nhân lành mà mắc quả dữ, lại mong điều gì?

https://thuviensach.vn

Huynh đệ! chỉ vì tham dục thành tánh nên hai mươi lăm cõi ràng buộc chân mình, không biết chừng nào xong xuôi. Tổ sư xem chúng sanh cõi này (Trung Hoa) có căn tánh Đại thừa nên chỉ truyền tâm ấn để dạy mê tình. Người được đó chẳng chọn phàm thánh, ngu hay trí, vả lại nhiều rỗng, không bằng ít thật. Kẻ đại trượng phu hiện nay thẳng đó liền hết sạch, chóng dứt muôn duyên, vượt khỏi dòng sanh tử, ra ngoài tánh cách tầm thường. Linh quang riêng chiếu, vật không thể buộc, vòi vọi rỡ rỡ riêng đi trong tam giới. Đâu chỉ thân cao trượng sáu vàng ròng chói sáng, cổ đeo vòng bóng, tướng lưỡi rộng dài. Nếu lấy sắc thấy ta là hành đạo tà. Dù có quyến thuộc, chẳng cầu mà tự được, quả đất núi sông chẳng ngại mắt sáng, được đại tổng trì, một nghe ngàn ngộ, trọn chẳng cần giá trị bằng bữa ăn.

Các ngươi nếu chẳng như thế, Tổ sư đến cõi này chẳng phải thường, có tổn mà có ích. Có ích là trong ngàn người chọn lọc được một người, nửa người là pháp khí. Có tổn, như đoạn trước đã nói. Theo kinh điển ba thừa tu hành chẳng ngại được tứ quả tam hiền, có phần tiến tu. Sở dĩ tiên đức nói: Liễu tức nghiệp chướng xưa nay không, chưa liễu trở lại đền nợ trước.

*

Vua Hiến Tông nhà Đường nhiều phen thỉnh Sư, Sư đều lấy lý do bệnh từ chối không đến. Đến Mục Tông lên ngôi lại sai Lưỡng nhai Tăng lục là Linh Phụ v.v... đến thỉnh Sư. Những vị này đến làm lễ thưa: - Hoàng thượng ân chỉ phen này chẳng giống lúc thường, xin Hòa thượng hãy thuận thiên tâm, không nên nói bệnh.

Sư cười chúm chím nói:

- Bần đạo có đức gì làm phiền Thế chủ. Mời các Ngài đi trước, tôi sẽ đi đường riêng.

Sư bèn tắm gội, đến nửa đêm bảo đệ tử Huệ Am v.v...

- Các ngươi! tánh thấy nghe hiểu biết cùng hư không đồng tuổi, chẳng sanh chẳng diệt, tất cả cảnh giới vốn tự không lặng, không một pháp có thật, người mê không hiểu bị cảnh làm lầm, trôi lăn không cùng. Các ngươi phải

https://thuviensach.vn

biết, tâm tánh vốn tự có, chẳng phải do tạo tác, ví như Kim cang không thể phá hoại.

Tất cả pháp như bóng như vang không có thật. Cho nên kinh nói: Chỉ đây một việc thật, ngoài hai thì chẳng chân. Thường hiểu tất cả không, không một vật hợp tình, là chỗ chư Phật dụng tâm. Các ngươi cố gắng thật hành!

Nói xong, Sư ngồi kiết già thị tịch. Ngày thiêu Sư, có mây lành năm sắc, mùi hương lạ khắp bốn phương, được xá-lợi như ngọc sáng. Sư thọ sáu mươi hai tuổi, bốn mươi hai tuổi hạ. Vua sắc ban hiệu là Đại Đạt Quốc sư, tháp hiệu Trừng Nguyên.

https://thuviensach.vn

22. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Vương Đạo Ngộ - (716 - 808)

Sư xuất gia lúc mười lăm tuổi, đến hai mươi ba tuổi thọ giới cụ túc. Năm ba mươi tuổi, Sư yết kiến Thạch Đầu, được nhiều lần chỉ dạy mà Sư không khế hội. Kế đó, Sư đến yết kiến Quốc sư Huệ Trung. Năm ba mươi bốn tuổi, Sư cùng thị giả Ứng Chơn đến yết kiến Mã Tổ.

Mã Tổ bảo:

- Nhận biết tâm mình xưa nay là Phật, chẳng thuộc thứ lớp, chẳng nhờ tu hành, thể tự nó như, muôn đức tròn đầy. Ngay câu nói này Sư đại ngộ.

Mã Tổ dặn:- Nếu trụ trì, ngươi chớ rời chỗ cũ.

*

Sư nhờ chỉ dạy rồi, trở về Kinh Châu cất một am tranh ở ngoài thành không xa. Tiết sử họ Lư đến phỏng vấn Sư, Sư không đáp lễ. Tiết sử nổi nóng bắt Sư đem ném xuống sông. Tiết sử về đến nha môn thấy khắp nhà đều phát hỏa, lại nghe trong hư không có tiếng quở trách của thần Thiên Vương. Tiết sử lễ tạ xin sám hối, phút chốc lửa tắt, nha môn vẫn còn nguyên, Tiết sử đích thân đi đến bờ sông rước Sư, thấy Sư ở trong nước mà không ướt y, ông càng thêm quí kính. Ong tạo ngôi chùa Thiên Vương ở phía tây phủ, cúng dường cho Sư.

*

Sùng Tín hỏi:- Từ trước việc truyền trao thế nào? Sư đáp:- Chẳng phải sáng, chỗ ngươi đến chẳng được.

- Con mắt ấy, mấy người được đủ?

- Cỏ úa đổi thành lâu đài.

*

https://thuviensach.vn

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là nói huyền diệu? Sư bảo:- Chớ bảo ta hiểu Phật pháp là tốt.

- Nỡ để học nhân ôm nghi mãi sao?

- Sao chẳng hỏi Lão tăng?

- Hiện nay đã hỏi.

- Đi! không phải chỗ ngươi nương tựa.

*

Thường ngày, Sư hay nói: Sống vui! sống vui! Đến khi sắp qui tịch, Sư kêu: khổ! khổ! lại nói Diêm vương đến bắt ta. Viện chủ hỏi:

- Đương thời Hòa thượng bị Tiết sử ném xuống sông mà thần sắc chẳng động, hôm nay sao lại thế ấy?

Sư đưa chiếc gối lên, bảo:- Ngươi nói đương thời phải, hôm nay phải?

Viện chủ không đáp được.

*

Sư nhập diệt ngày mười ba tháng mười niên hiệu Nguyên Hòa thứ ba (808 T.L.), thọ tám mươi hai tuổi, sáu mươi ba tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

23. THIỀN SƯ LINH MẶC (747 - 818)

Sư họ Tuyên, quê ở Tỳ Lăng. Ban sơ Sư đến yết kiến Mã Tổ, nhân đây hiểu đạo mới cạo tóc xuất gia thọ giới cụ túc.

Sư đến yết kiến Thạch Đầu, tự hứa nếu một câu khế hợp thì ở, chẳng hợp liền đi. Nhưng khi thưa hỏi, Sư vẫn không khế hợp. Sư bèn ra đi. Thạch Đầu theo sau đến cửa ngoài, liền gọi:

- Xà-lê!

Sư xoay đầu lại.

Thạch Đầu bảo:

- Từ sanh đến tử chỉ là cái ấy, xoay đầu chuyển não làm gì?

Sư nhân câu nói này liền đại ngộ, dừng lại đây hai năm.

*

Đời Đường niên hiệu Trinh Nguyên năm đầu (785 T.L.), Sư vào núi Thiên Thai ở đạo tràng Bạch Sa, lại đến Ngũ Duệ. Có vị Tăng hỏi:- Có vật gì lớn trùm trời đất?

Sư đáp:- Không người biết được y.

- Lại có thể đục giũa chăng?

- Ngươi thử hạ thủ xem.

- Cái nấy trong thiền môn, việc trước sau, thế nào?

- Ngươi nói trước mắt, từ thành đến nay bao lâu?

- Học nhân chẳng hội.

- Ta khoảng này không có người hỏi.

https://thuviensach.vn

- Hòa thượng đâu không có chỗ tiếp người?

- Đợi người cần tiếp ta sẽ tiếp.

- Thỉnh Hòa thượng tiếp.

- Ngươi thiếu thốn chỗ nào?

- Làm sao được không tâm?

- Dời non lấp biển vẫn an nhiên lặng lẽ, động đất vẫn ngủ yên, đâu lay động được y.

*

Niên hiệu Nguyên Hòa năm thứ mười ba (818 T.L.), ngày hai mươi ba tháng ba, Sư tắm gội xong, thắp hương ngồi ngay thẳng, bảo chúng: - Pháp thân hoàn toàn lặng lẽ, thị hiện có đến đi, ngàn thánh đồng nguồn, vạn linh về một. Nay ta bọt tan đâu bởi hưng suy, không tự nhọc thân phải giữ chánh niệm. Nếu tuân lời dạy này là đền ơn ta, bằng cố trái lời chẳng phải con ta.

Có vị Tăng hỏi:- Hòa thượng đi về đâu?

Sư bảo:- Không có chỗ đi.

- Sao con chẳng thấy?

- Chẳng phải chỗ mắt thấy.

Nói xong, Sư an nhiên thị tịch, thọ bảy mươi hai tuổi, bốn mươi mốt tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

24. THIỀN SƯ DUY KHOAN (755 - 817)

Sư họ Chúc, quê ở Tín An, Cù Châu. Lúc mười ba tuổi Sư thấy người sát sanh, bất nhẫn không nỡ ăn thịt, cầu xin xuất gia. Xuất gia rồi, lúc đầu Sư học Luật, kế tập tu chỉ quán. Sau, Sư tìm đến yết kiến Mã Tổ, nơi đây Sư ngộ được tâm yếu.

Đời Đường niên hiệu Trinh Nguyên thứ sáu (790 T.L.), Sư đi du phương.

Sau này, Sư dừng ở chùa Thiếu Lâm tại Tung Sơn.

Có vị Tăng đến hỏi:

- Thế nào là đạo?

Sư đáp:- Núi rất tốt.

- Con hỏi đạo, sao Thầy nói núi tốt?

- Ngươi chỉ biết núi tốt đâu từng đạt đạo?

*

Vị Tăng khác hỏi:- Con chó có Phật tánh không? Sư đáp:- Có.

- Hòa thượng có chăng?

- Ta không.

- Tất cả chúng sanh đều có Phật tánh, tại sao riêng Hòa thượng lại không?

- Ta chẳng phải tất cả chúng sanh.

- Đã chẳng phải chúng sanh, là Phật chăng?

- Chẳng phải Phật.

- Cứu kính là vật gì?

https://thuviensach.vn

- Cũng chẳng phải vật.

- Có thể thấy, có thể nghĩ chăng?

- Nghĩ đó chẳng đến, bàn đó chẳng được. Cho nên nói: Không thể nghĩ bàn.

*

Niên hiệu Nguyên Hòa thứ tư (809 T.L.), vua Hiến Tông thỉnh Sư về kinh đô. Bạch Cư Dị thường đến thăm hỏi Sư.

Bạch Cư Dị hỏi:- Đã nói Thiền sư sao lại thuyết pháp?

Sư đáp:

- Vô thượng Bồ-đề, trùm nơi thân là Luật, nói ra miệng là Pháp, hành nơi tâm là Thiền. Ứng dụng thì có ba, chỗ tột cùng chỉ có một. Ví như sông Hồ, sông Hán, sông Hoài tùy chỗ đặt tên, tên tuy chẳng phải một, mà tánh nước không hai. Luật tức là Pháp, Pháp chẳng lìa Thiền, sao trong đó vọng khởi phân biệt?

- Đã không phân biệt lấy gì tu tâm?

- Tâm vốn không tổn thương, tại sao cầu tu sửa? Không luận nhơ cùng sạch, tất cả chớ khởi niệm.

- Nhơ tức không nên niệm, sạch không niệm được sao?

- Như trong tròng con mắt người, không thể dính một vật gì, mạt vàng tuy quí báu, dính cũng thành bệnh.

- Không tu không niệm thì đâu khác phàm phu?

- Phàm phu thì vô minh, Nhị thừa thì chấp trước, lìa hai bệnh này gọi là chân tu. Người chân tu không được chăm chú, không được quên lãng, chăm chú thì gần chấp trước, quên lãng liền rơi vào vô minh. Đây là tâm yếu vậy.

*

Tăng hỏi:- Đạo ở chỗ nào? Sư đáp:- Ở trước mắt.

https://thuviensach.vn

- Sao con không thấy?

- Vì ngươi có ngã nên không thấy.

- Con có ngã nên không thấy, Hòa thượng thấy chăng?

- Có ngươi có ta nên rồi cũng chẳng thấy.

- Không con không Ngài lại thấy chăng?

- Không ngươi không ta còn ai cần thấy?

*

Niên hiệu Nguyên Hòa thứ mười một (817 T.L.), ngày ba mươi tháng hai, Sư thăng đường thuyết pháp xong liền thị tịch, thọ sáu mươi ba tuổi, hai mươi chín tuổi hạ. Vua sắc ban hiệu là Đại Triệt Thiền sư, tháp hiệu Nguyên Hòa Chánh Chơn.

*

https://thuviensach.vn

25. THIỀN SƯ NHƯ HỘI (742 - 821)

Sư quê ở Thủy Hưng, Khúc Giang. Ban sơ đến tham vấn Cảnh Sơn, sau mới đến yết kiến Mã Tổ. Nơi Mã Tổ, Sư ngộ yếu chỉ Thiền tông.

Về sau, Sư trụ trì Đông Tự, học chúng rất đông đến nỗi nhà Tăng giường chõng gãy vẹo, thời nhân gọi hội giường gãy.

Mã Tổ tịch rồi, Sư thường lo môn đồ lấy câu tức tâm tức Phật học thuộc lòng tụng mãi. Vì thế Sư bảo: Nói Phật trụ ở đâu, mà sao tức tâm. Tâm như ông thợ vẽ, mà sao tức Phật? Sư bèn dạy chúng:

- Tâm chẳng phải Phật, trí chẳng phải đạo. Kiếm rơi đã lâu, ngươi mới khắc dấu thuyền.

*

Tướng quốc Thôi Công Quần bị đổi ra Hồ Nam làm Quán sát sử, đến yết kiến Sư, hỏi: - Thầy lấy gì được?

Sư đáp:- Thấy tánh là được.

Ít lâu sau, Sư bị bệnh con mắt. Thôi Công Quần ngạo rằng:

- Đã nói thấy tánh, tại sao con mắt như thế?

Sư bảo:- Thấy tánh không phải do mắt, con mắt bệnh có hại gì?

Thôi Công Quần lễ tạ sám hối.

*

Sư hỏi Nam Tuyền: - Vừa rồi chỗ nào đến? - Giang Tây.

- Đem được hình Mã đại sư đến chăng?

- Chỉ thế ấy.

https://thuviensach.vn

- Sau lưng rồi.

Nam Tuyền không đáp.

*

Ngưỡng Sơn (Huệ Tịch) đến tham vấn. Sư hỏi:- Ngươi người ở đâu?

Ngưỡng Sơn thưa:- Người Quảng Nam.

- Ta nghe ở Quảng Nam có hạt minh châu trấn hải phải chăng?

- Phải.

- Hạt châu ấy thế nào?

- Ba mươi thì ẩn, rằm thì hiện.

- Lại đem đến được chăng?

- Đem đến được.

- Sao chẳng trình tương tợ cho Lão tăng?

Ngưỡng Sơn khoanh tay đến gần thưa:

- Vừa đến Qui Sơn cũng bị đòi hạt châu này, bèn được không lời có thể đáp, không lý có thể bày.

Sư khen:- Thật là sư tử con rống rất giỏi!

Ngưỡng Sơn lễ bái.

*

Có người hỏi Sư: - Con tính thỉnh Hòa thượng khai đường (mở cửa giáo hóa) được chăng?

Sư đáp:- Đợi đem vật vùi trong hòn đá mà nóng thì được.

Vị ấy không thể đáp.

https://thuviensach.vn

*

Niên hiệu Trường Khánh (821 T.L.), ngày mười chín tháng tám năm Quí Mão, Sư qui tịch, thọ tám mươi tuổi. Vua sắc phong hiệu là Truyền Minh Đại sư, tháp hiệu Vĩnh Tế.

https://thuviensach.vn

26. THIỀN SƯ BẢO TRIỆT (Ma Cốc)

Một hôm, theo Mã Tổ đi dạo, Sư hỏi Mã Tổ:

- Thế nào là Đại Niết-bàn?

Mã Tổ đáp:- Gấp!

- Gấp cái gì?

- Xem nước.

*

Sư cùng Nam Tuyền, Qui Tông đến yết kiến Cảnh Sơn, đi đường gặp một bà già. Sư hỏi: - Cảnh Sơn đi đường nào bà?

Bà già đáp:- Đi thẳng.

- Đầu trước nước sâu qua được chăng?

- Chẳng ướt gót chân.

- Bờ trên lúa trúng gai tốt, bờ dưới lúa trúng gai gầy?

- Thảy bị cua ăn hết.

- Nếp thơm ngon.

- Hết mùi hơi.

- Bà ở chỗ nào?

- Chỉ ở trong ấy.

Ba người đồng vào quán ngồi. Bà già nấu một bình trà, bưng ba chén chung đến hỏi:

- Hòa thượng có thần thông thì uống trà?

https://thuviensach.vn

Ba người nhìn nhau chưa nói câu nào.

Bà già liền bảo:- Xem kẻ già này trình thần thông đây.

Nói xong bà cầm chung nghiêng bình rót trà, rồi đi.

*

Sư cùng Đơn Hà đi dạo núi, thấy cá lội trong nước, Sư lấy tay chỉ. Đơn Hà nói: - Thiên nhiên! Thiên nhiên!

Đến hôm sau, Sư hỏi Đơn Hà:- Hôm qua ý thế nào?

Đơn Hà nhảy tới làm thế nằm.

Sư nói:- Trời xanh.

*

Sư cùng Sơn Hà đi đến núi Ma Cốc. Sư hỏi: - Tôi đến trong đó trụ.

Đơn Hà nói:- Trụ tức lại trở về, có cái này không?

Sư nói:- Trân trọng!

*

Có vị Tăng đến hỏi: - Mười hai phần giáo con chẳng nghi. Thế nào ý Tổ sư từ Ấn Độ qua?

Sư bèn đứng dậy lấy trượng xoay quanh thân một vòng, đứng một chân, bảo:

- Hội chăng?

Tăng thưa:- Không hội.

Sư liền đánh.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là đại ý Phật pháp? Sư lặng thinh.

https://thuviensach.vn

*

Đam Nguyên hỏi:- Quan Am mười hai mặt là phàm là thánh? Sư đáp:- Là thánh.

Đam Nguyên liền đánh Sư một cái.

Sư bảo:- Biết ông chẳng đến cảnh giới ấy.

*

https://thuviensach.vn

27. THIỀN SƯ TỀ AN

Sư họ Lý, quê ở quận Hải Môn. Khi Sư ra đời có hào quang chiếu đầy nhà, lại có vị Tăng lạ đến nói: Sứ giả dựng cờ vô thắng, xoay mặt trời Phật soi trở lại, đâu không phải người này? Lớn lên, Sư xuất gia với Thiền sư Vâng Tông tại bản quận.

Sau, Sư nghe Mã Tổ giáo hóa ở núi Cung Công, bèn tìm đến yết kiến.

Mã Tổ thấy Sư có tướng lạ liền thâu nhận và cho vào thất thầm dạy chánh pháp.

*

Về sau, Sư trụ viện Hải Xướng tại Diêm Quan Trấn Quốc ở Hàng Châu để hoằng hóa. Thời nhân gọi là hội Diêm Quan. Có vị Tăng đến hỏi:

- Thế nào là bản thân Phật Lô-xá-na?

Sư bảo:- Đem cái bình đồng kia đến cho ta.

Vị Tăng liền lấy tịnh bình đem lại.

Sư bảo:- Đem để lại chỗ cũ.

Vị Tăng đem bình để lại chỗ cũ rồi, bèn hỏi lại câu trước.

Sư bảo:- Phật xưa đã quá khứ lâu rồi.

*

Có vị Giảng sư đến tham vấn. Sư hỏi:- Tọa chủ chứa chất sự nghiệp gì?

Giảng sư đáp:- Giảng kinh Hoa Nghiêm.

- Có mấy thứ pháp giới?

- Nói rộng thì có lớp lớp không cùng, nói lược có bốn thứ pháp giới.

https://thuviensach.vn

Sư dựng đứng cây phất tử, hỏi:

- Cái này là pháp giới thứ mấy?

Giảng sư trầm ngâm lựa lời để đáp.

Sư bảo:

- Suy mà biết, nghĩ mà hiểu là kế sống nhà quỉ, ngọn đèn côi dưới trời quả nhiên mất chiếu.

*

Có vị Tăng hỏi Đại Mai (Pháp Thường): - Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ qua?

Đại Mai đáp:

- Tổ sư từ Ấn Độ qua không ý.

Sư nghe câu chuyện này bèn nói: Một cái quan tài, hai cái tử thi.

*

Sư gọi thị giả:- Đem cái quạt tê ngưu lại đây. Thị giả thưa:- Rách rồi.

- Quạt đã rách, trả con tê ngưu lại cho ta!

Thị giả không đáp được.

*

Một hôm, Sư bảo chúng:

- Hư không là trống, Tu-di là dùi, người nào đánh được?

Chúng đều không đáp được.

*

Có Thiền sư Pháp Không đến thưa hỏi những nghĩa lý trong kinh, mỗi mỗi Sư đáp xong, Sư bèn bảo: - Từ Thiền sư lại đến giờ, bần đạo thảy đều không được làm chủ nhân.

https://thuviensach.vn

Pháp Không thưa:- Thỉnh Hòa thượng làm chủ nhân lại.

Sư bảo:

- Ngày nay tối rồi hãy về chỗ cũ nghỉ ngơi, đợi sáng mai sẽ đến.

Sáng sớm hôm sau, Sư sai Sa-di đi mời Thiền sư Pháp Không. Pháp Không đến, Sư nhìn Sa-di bảo:

- Bậy! Ong Sa-di này không hiểu việc, dạy mời Thiền sư Pháp Không, lại mời cái người giữ nhà đến!

Pháp Không chẳng đáp được.

*

Viện chủ Pháp Hân đến tham vấn. Sư hỏi:- Ong là ai?

- Pháp Hân.

- Tôi không biết ông.

Pháp Hân không đáp được.

*

Sau, Sư không bệnh ngồi an nhiên thị tịch. Vua sắc phong hiệu Ngộ Không Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

28. CƯ SĨ LONG UẨN

Ông người huyện Hành Dương, Xung Châu, tự là Đạo Huyền, gia thế chuyên nghiệp Nho, đời sống rất thanh đạm, hiểu ngộ ít phần trần lao, quyết chí cầu giải thoát.

Đời Đường niên hiệu Trinh Nguyên năm đầu (785 T.L.), ông đến yết kiến Hòa thượng Thạch Đầu, hỏi:

- Chẳng cùng muôn pháp làm bạn là người gì?

Thạch Đầu lấy tay bụm miệng ông. Ong bỗng nhiên tỉnh ngộ.

Một hôm Thạch Đầu hỏi:

- Từ ngày ông thấy Lão tăng đến nay hằng ngày ông làm việc gì?

Ông thưa:

- Nếu hỏi việc làm hằng ngày tức không có chỗ mở miệng.

Ông liền trình một bài kệ:

Nhật dụng sự vô biệt

Duy ngô tự ngẫu hài

Đầu đầu phi thủ xả

Xứ xứ vật tương oai

Châu tử thùy vi hiệu

Khưu sơn tuyệt điểm ai

Thần thông tịnh diệu dụng

Vận thủy cập ban sài.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Hằng ngày không việc khác

Chỉ tôi tự biết hay

Vật vật chẳng bỏ lấy

Chỗ chỗ nào trái bày

Đỏ tía gì làm hiệu

Núi gò bặt trần ai

Thần thông cùng diệu dụng

Gánh nước bửa củi tài.

Thạch Đầu hứa khả, bảo:- Ong làm cư sĩ hay làm xuất gia?

Ông thưa:- Xin cho con theo sở nguyện không cạo tóc xuất gia.

Ông đến tham vấn Mã Tổ, hỏi:

- Chẳng cùng muôn pháp làm bạn là người gì?

Mã Tổ bảo:

- Đợi miệng ông hút hết nước Giang Tây, ta sẽ nói với ông.

Ngay câu nói này, ông ngộ được huyền chỉ. Ông dừng ở chỗ Mã Tổ hai năm.

*

Sau khi đốn ngộ, ông về nhà lấy thuyền chở của cải đem đổ xuống sông Tương. Ông chỉ cất một cái thất nhỏ ở tu hành. Có người con gái tên Linh Chiếu thường theo hầu hạ, chuyên việc chẻ tre bện sáo bán nuôi cha. Ông có làm bài kệ:

Hữu nam bất thú

Hữu nữ bất giá

https://thuviensach.vn

Đại gia đoàn biến đầu

Cọng thuyết vô sanh thoại.

Dịch:

Có trai không cưới

Có gái không gả

Cả nhà chung hội họp

Đồng bàn lời vô sanh.

Ông nói năng lanh lợi, các nơi đều nghe tiếng. Ông thường đến các chỗ giảng kinh phát tâm tùy hỉ.

Có vị Sư giảng kinh Kim Cang đến chỗ vô ngã vô nhân. Ông bèn hỏi:

- Tọa chủ đã vô ngã vô nhân (không ta không người), vậy ai giảng ai nghe?

Tọa chủ không đáp được.

Ông nói:- Tuy tôi là người tục cũng tin biết thô thiển.

Tọa chủ hỏi:- Theo cư sĩ ý thế nào?

Ông bèn giải bằng bài kệ:

Vô ngã phục vô nhân

Tác ma hữu sơ thân

Khuyến quân hưu lịch tọa

Bất tợ trực cầu chân

Kim Cang Bát-nhã tánh

Ngoại tuyệt nhất tim trần

Ngã văn tịnh tín thọ

https://thuviensach.vn

Tổng thị giả danh trần.

Dịch:

Không ngã lại không nhân

Làm gì có thân sơ

Khuyên ông đừng ngồi mãi

Đâu bằng thẳng cầu chân

Tánh Kim Cang Bát-nhã

Chẳng dính một mảy trần

Tôi nghe với tin nhận

Thảy đều giả danh trần.

Tọa chủ nghe kệ rồi, vui vẻ khen ngợi:

- Chỗ cư sĩ đến phần nhiều các bậc lão túc đã qua.

*

Ông đến viếng Đơn Hà. Đơn Hà làm thế chạy. Ông nói:- Vẫn là thế phóng thân, thế nào là thế tần thân?

Đơn Hà liền ngồi.

Ông lấy gậy vẽ dưới đất chữ Thất.

Đơn Hà vẽ đáp chữ Nhất.

Ông nói:- Nhân bảy thấy một, thấy một quên bảy.

Đơn Hà đứng dậy đi.

Ông gọi:- Hãy ngồi nán một chút, vẫn còn câu thứ hai.

Đơn Hà bảo: - Trong ấy nói được sao?

https://thuviensach.vn

Ông bèn khóc ra đi.

*

Một hôm, ngồi trong am, ông chợt nói: - Khó khó mười tạ dầu mè trên cây vuốt. (Nan nan thập thạch du ma thọ thượng than.)

Long bà đáp:

- Dễ dễ trên đầu trăm cỏ ý Tổ sư. (Dị dị bách thảo đầu thượng Tổ sư ý.) Linh Chiếu tiếp:

- Cũng chẳng khó cũng chẳng dễ, đói đến thì ăn, mệt ngủ khò. (Dã bất nan, dã bất dị, cơ lai khiết phạn khốn lai thùy.)

*

Ông ngồi hỏi Linh Chiếu: - Cổ nhân nói: sáng sáng đầu trăm cỏ, sáng sáng ý Tổ sư (minh minh bách thảo đầu, minh minh Tổ sư ý) là sao?

Linh Chiếu thưa:

- Lớn lớn già già thốt ra lời nói ấy. (Lão lão đại đại tác giá cá ngữ thoại.)

Ông hỏi:- Con thế nào?

- Sáng sáng đầu trăm cỏ, sáng sáng ý Tổ sư.

Ông bèn cười.

*

Ông có làm bài kệ:

Tâm như cảnh diệc như

Vô thật diệc vô hư

Hữu diệc bất quản

Vô diệc bất cư

https://thuviensach.vn

Bất thị Hiền Thánh

Liễu sự phàm phu

Dị phục dị

Tức thử ngũ uẩn hữu chân trí

Thập phương thế giới nhất thừa đồng

Vô tướng pháp thân khởi hữu nhị

Nhược xả phiền não nhập Bồ-đề

Bất tri hà phương hữu Phật địa.

Dịch:

Tâm như cảnh cũng như

Không thật cũng không hư

Có cũng chẳng quản

Không cũng chẳng cư

Chẳng phải hiền thánh

Xong việc phàm phu

Dễ lại dễ

Tức năm uẩn này có chân trí

Thế giới mười phương đồng một thừa

Pháp thân không tướng nào có nhị

Nếu bỏ phiền não vào Bồ-đề

Chẳng biết nơi nào có Phật địa?

Lại có bài kệ:

https://thuviensach.vn

Hộ sanh tu thị sát

Sát tận thủy an cư

Hội đắc cá trung ý

Thiết truyền thủy thượng phù.

Dịch:

Hộ sanh cần phải giết

Giết hết mới ở yên

Hiểu được ý trong đó

Thuyền sắt nổi phao phao.

*

Sắp tịch, ông bảo Linh Chiếu ra xem mặt trời đúng ngọ vô cho ông hay. Linh Chiếu ra xem vào thưa:

- Mặt trời đã đúng ngọ, mà có nguyệt thực.

Ông ra cửa xem.

Linh Chiếu lên tòa của ông ngồi kiết già chấp tay thị tịch.

Ông vào xem thấy cười, nói:- Con gái ta lanh lợi quá!

Ông bèn chậm lại bảy ngày sau.

*

Châu mục Vu Công đến thăm bệnh ông. Ông bảo:

- Chỉ mong các cái có đều không, dè dặt các cái không đều thật, khéo ở thế gian đều như bóng vang.

Nói xong, ông nằm gác đầu trên gối Vu Công mà thị tịch.

https://thuviensach.vn

*

Tin ông tịch đưa về nhà cho bà hay. Bà nói:

- Con gái ngu si với ông già vô tri, không báo tin mà đi, sao đành vậy?

Bà ra báo tin cho con trai đang làm ngoài đồng. Bà nói:

- Long công với Linh Chiếu đi rồi con!

Người con trai đang bừa đáp:- Dạ!

Rồi lặng thinh giây lâu bèn đứng mà tịch.

Bà nói:- Thằng này sao ngu si lắm vậy!

Lo thiêu con xong, bà đi từ biệt thân thuộc rồi biệt tích.

*

Ông Long Uẩn có làm thi kệ hơn ba trăm thiên còn lưu truyền ở đời.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ

A. PHÁI HÀNH TƯ

NỐI PHÁP THIỀN SƯ DUY NGHIỄM (Dược Sơn)

1- Thiền sư Đàm Thạnh (Vân Nham)

2- Thiền sư Đức Thành

3- Thiền sư Huệ Tỉnh

4- Sa-di Cao

5- Thiền sư Minh Triết

6- Thiền sư Viên Trí

7- Thiền sư Quang Mật

8- Thiền sư Lạc Hà

9- Thiền sư Quì

10- Thích sử Lý Tường

NỐI PHÁP THIỀN SƯ THIEN NHIEN (Đơn Hà)

1- Thiền sư Vô Học

2- Thiền sư Nghĩa An

3- Thiền sư Tánh Không

4- Thiền sư Bổn Đồng

5- Thiền sư Mễ Thương

6- Thiền sư Đại Ẩn

https://thuviensach.vn

7- Thiền sư Huệ Cần

NỐI PHÁP THIỀN SƯ ĐẠI ĐIÊN

1- Thiền sư Nghĩa Trung

2- Hòa thượng Thự Sơn

*

https://thuviensach.vn

29. THIỀN SƯ ĐÀM THẠNH Vân Nham - (782 - 841)

Sư họ Vương, quê ở Kiến Xương, Chung Lăng. Lúc nhỏ, Sư xuất gia tại Thạch Môn. Ban đầu, Sư đến tham học với Bá Trượng Hoài Hải ngót hai mươi năm mà chưa ngộ huyền chỉ. Bá Trượng qui tịch, Sư đến tham học với Dược Sơn Duy Nghiễm.

Dược Sơn hỏi:- Ở đâu đến?

Sư thưa:- Ở Bá Trượng đến.

- Bá Trượng có ngôn cú gì để chỉ dạy đồ chúng?

- Thường ngày hay nói ta có một câu đầy đủ trăm vị.

- Mặn là vị mặn, lạt là vị lạt, không mặn không lạt là vị thường, thế nào một câu đầy đủ trăm vị?

Sư không đáp được.

*

Hôm khác, Dược Sơn hỏi:- Bá Trượng nói pháp gì? Sư thưa:

- Có khi Thầy thượng đường đại chúng ngồi yên, cầm gậy đồng thời đuổi tan hết, lại gọi: Đại chúng! Chúng xoay đầu lại, Thầy bảo: Ấy là gì?

Dược Sơn bảo:

- Sao không sớm nói thế đó? Hôm nay nhân ngươi thuật lại, ta được thấy Hải huynh.

Ngay câu nói ấy Sư tỉnh ngộ, lễ bái.

*

https://thuviensach.vn

Dược Sơn hỏi:- Ngoài chỗ Bá Trượng ngươi còn đến đâu chăng? Sư thưa:- Con từng đến Quảng Nam.

- Ta nghe nói ngoài cửa thành Đông ở Quảng Châu có một hòn đá bị Châu chủ dời đi chăng?

- Chẳng những Châu chủ, dù họp tất cả người toàn quốc dời cũng chẳng động.

- Ta nghe ngươi biết làm sư tử múa phải chăng?

- Phải.

- Múa được mấy xuất?

- Múa được sáu xuất.

- Ta cũng múa được.

- Hòa thượng múa được mấy xuất?

- Ta múa được một xuất.

- Một tức sáu, sáu tức một.

*

Sư đến Qui Sơn Linh Hựu, Qui Sơn hỏi: - Nghe Trưởng lão ở Dược Sơn làm sư tử múa phải chăng?

Sư đáp:- Phải.

- Thường múa hay có khi nghỉ?

- Cần múa thì múa, cần nghỉ thì nghỉ.

- Khi nghỉ sư tử ở chỗ nào?

- Nghỉ, nghỉ.

*

https://thuviensach.vn

Sư nấu trà, Đạo Ngô hỏi:- Nấu trà cho ai? Sư đáp:- Có một người cần.

- Sao không dạy y tự nấu?

- Nay có tôi ở đây.

*

Thạch Sương Khánh Chư đến. Sư hỏi:- Ở đâu đến?

Thạch Sương thưa:- Qui Sơn đến.

- Ở trong ấy bao lâu?

- Vừa trải một Đông một Hạ.

- Như thế tức thành núi dài?

- Tuy ở trong đó mà chẳng biết.

- Người khác cũng chẳng hiểu chẳng biết.

Thạch Sương không đáp được.

*

Sau, Sư trụ trì núi Vân Nham huyện Du, Đàm Châu. Một hôm, Sư bảo chúng:- Có đứa trẻ nhà kia, hỏi đến không có gì nói chẳng được.

Động Sơn Lương Giới hỏi: - Trong ấy có kinh sách nhiều ít?

- Một chữ cũng không.

- Sao được biết nhiều thế ấy?

- Ngày đêm chưa từng ngủ.

- Làm một việc được chăng?

- Nói được lại chẳng nói.

*

https://thuviensach.vn

Sư hỏi vị Tăng:- Ở đâu đến? Tăng thưa:- Thêm hương rồi đến.

- Thấy Phật chăng?

- Thấy.

- Thấy ở đâu?

- Thấy ở hạ giới.

- Phật xưa! Phật xưa!

*

Đạo Ngô hỏi:- Đại Bi ngàn tay mắt, mắt nào là mắt chánh? Sư bảo:- Như người ban đêm vói tay lại sau mò chiếc gối.

- Tôi hội rồi.

- Hội thế nào?

- Khắp thân là tay mắt.

- Nói tột cùng lời nói, chỉ nói được tám phần.

- Sư huynh thế nào?

- Khắp thân là tay mắt.

*

Sư ngồi bện giày cỏ, Động Sơn Lương Giới đến trước thưa: - Xin Thầy tròng mắt được chăng?

Sư bảo:- Ngươi đi với ai?

- Lương Giới: không.

- Giả sử có, ngươi nhằm để chỗ nào?

Lương Giới không đáp được.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Xin tròng mắt là mắt chăng?

- Chẳng phải mắt.

Sư nạt đuổi ra.

*

Tăng hỏi:- Khi một niệm chợt khởi liền rơi vào ma giới, là thế nào? Sư bảo:- Ngươi nhân đâu từ Phật giới đến?

Tăng không đáp được.

Sư hỏi:- Hội chăng?

- Chẳng hội.

- Chớ bảo hội chẳng được, giả sử hội được cũng chỉ là bên trái bên phải.

*

Đời Đường niên hiệu Hội Xương năm đầu (841 T.L.), tháng mười ngày hai mươi sáu, Sư có chút ít bệnh, tắm gội xong, kêu chủ sự bảo: Sắm sửa trai, ngày mai có Thượng tọa đi. Đến tối đêm hai mươi bảy, Sư qui tịch, thọ sáu mươi tuổi. Trà-tỳ được xá-lợi rất nhiều.

*

https://thuviensach.vn

30. THIỀN SƯ VIÊN TRÍ Đạo Ngô - (768 - 835)

[Trong Truyền Đăng Lục thì để Viên Trí, trong Chỉ Nguyệt Lục để Tông Trí.]

Sư họ Trương, quê ở Hải Hôn, Dự Chương. Lúc nhỏ, Sư theo Hòa thượng Bàn xuất gia và thọ giới. Sau, Sư đến pháp hội Dược Sơn thầm được tâm ấn.

Một hôm, Dược Sơn hỏi Sư:- Ngươi đi đâu về?

Sư thưa:- Đi dạo núi về.

Dược Sơn bảo:- Chẳng rời thất này, đem gì về, nói mau!

Sư thưa:

- Trên núi chim con đầu tợ tuyết,

Đáy khe cá lội lo chẳng cùng.

(Sơn thượng điểu nhi đầu tợ tuyết,

Gián để du ngư mang bất triệt.)

*

Sư cùng Đàm Thạnh đứng hầu Dược Sơn. Dược Sơn bảo: - Chỗ trí chẳng nghĩ đến, tối kỵ nói tới, nói tới tức đầu mọc sừng, Trí đầu-đà (chỉ Sư) hiểu thế nào?

Sư liền đi ra.

Đàm Thạnh hỏi Dược Sơn:

- Sư huynh Trí vì sao không đáp lời Hòa thượng?

Dược Sơn bảo:

https://thuviensach.vn

- Hôm nay ta đau lưng, y đã hội, ngươi hỏi lấy y.

Đàm Thạnh đến hỏi Sư:

- Vừa rồi, sao sư huynh không đáp lời Hòa thượng?

Sư bảo:- Huynh đến hỏi Hòa thượng đi.

*

Qui Sơn Linh Hựu hỏi Vân Nham Đàm Thạnh: - Bồ-đề lấy gì làm tòa?

Đàm Thạnh đáp:- Lấy vô vi làm tòa.

Đàm Thạnh lại hỏi Linh Hựu câu ấy.

Linh Hựu đáp:- Lấy các pháp không làm tòa.

Linh Hựu lại đem câu ấy hỏi Sư.

Sư đáp:

- Ngồi thì cho y ngồi, nằm thì cho y nằm. Có một người chẳng ngồi chẳng nằm, hãy nói mau! nói mau!

*

Linh Hựu hỏi Sư:- Ở đâu đến? Sư đáp:- Khán bệnh đến.

- Có bao nhiêu người bệnh?

- Có người bệnh có người chẳng bệnh.

- Có người không bệnh đâu không phải Trí đầu-đà?

- Bệnh cùng chẳng bệnh đều không can hệ việc nó, nói mau! nói mau!

*

Thấy Đàm Thạnh bệnh, Sư hỏi: - Lìa cái vỏ lủng này đến chỗ nào thấy nhau?

https://thuviensach.vn

- Đến chỗ chẳng sanh chẳng diệt thấy nhau.

- Sao không nói chỗ phi chẳng sanh chẳng diệt, cũng chẳng cầu thấy nhau.

*

Đàm Thạnh vá lại đôi giày cỏ, Sư thấy hỏi:

- Làm gì?

- Đem bại hoại vá bại hoại.

- Sao không nói tức bại hoại phi bại hoại.

*

Sau, Sư đến núi Đạo Ngô an trụ ở đây, Tăng chúng đến tham vấn rất đông. Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là chỗ đắc lực hiện giờ?

Sư đáp:

- Ngàn muôn người gọi mà chẳng xoay đầu, mới có ít phần tương ưng.

- Chợt gặp lửa cháy thì sao?

- Đốt cả quả đất.

Sư lại hỏi vị Tăng ấy:- Dẹp than và lửa, cái gì là lửa?

- Chẳng phải lửa.

*

Thạch Sương Khánh Chư hỏi: - Trăm năm sau có người hỏi việc pháp tắc cùng tột, làm sao nói với họ?

Sư gọi:- Sa-di!

Sa-di đáp:- Dạ!

Sư bảo:- Thêm nước trong tịnh bình.

https://thuviensach.vn

Giây lâu, Sư lại hỏi Khánh Chư:- Vừa rồi hỏi gì?

Khánh Chư lặp lại câu trước.

Sư đứng dậy đi.

*

Hôm khác, Khánh Chư hỏi: - Một mảnh xương của Hòa thượng gõ in tiếng đồng, đi về chỗ nào?

Sư gọi:- Thị giả!

Thị giả đáp:- Dạ!

Sư bảo:- Năm lừa đi.

*

Sư mắc bệnh, Tăng chúng đến thăm hỏi. Sư bảo:- Có nhận chẳng đến, các ngươi biết nó chăng?

Chúng đều buồn thảm.

Sư bảo:- Ta sẽ đi xa bên tây, lý không rời bên đông.

Đến ngày mùng mười tháng chín niên hiệu Thái Hòa năm thứ chín (835T.L.) đời Đường, Sư qui tịch, thọ sáu mươi bảy tuổi.

Vua sắc ban là Tu Nhất Đại sư, tháp hiệu Bảo Tướng.

*

https://thuviensach.vn

31. THIỀN SƯ ĐỨC THÀNH (Hoa Đình Thuyền Tử)

Sư người tiết tháo tuyệt vời, độ lượng xuất chúng. Nơi Dược Sơn, Sư được tâm ấn, cùng Đàm Thạnh, Viên Trí là bạn đồng học thâm giao.

Khi rời Dược Sơn, Sư bảo hai bạn:

- Hai huynh mỗi người sẽ ở một nơi để dựng lập tông chỉ Dược Sơn, riêng tôi tánh tình quê mùa, chỉ ưa sơn thủy làm vui thú, không có tài năng.

Ngày sau, hai huynh biết tôi dừng ở đâu, có gặp vị tọa chủ nào lanh lợi mách cho một người đến, nếu kham chỉ bảo tôi sẽ đem chỗ bình sanh thọ nhận trao lại, gọi là đền đáp ơn của Tiên sư.

Chia tay nhau, Sư đi đến Tú Châu nơi sông Ngô, bến Hoa Đình, sắm một chiếc thuyền nhỏ tiếp chúng bốn phương qua lại, tùy duyên độ nhật. Người thời ấy không biết tung tích Sư, bèn gọi Sư là Thuyền Tử Hòa thượng.

*

Một hôm, thuyền đậu bên bờ, Sư ngồi rảnh rang, có vị quan hỏi: - Thế nào là việc hằng ngày của Hòa thượng?

Sư dựng đứng cây chèo, bảo:- Hội chăng?

Vị quan thưa:- Không hội.

Sư bảo:

- Chèo tạt sóng xanh, cá vàng ít gặp. (Trạo bát thanh ba, kim lân hãn ngộ.)

*

Sau này, Thiền sư Viên Trí có dịp đi đến Kinh Khẩu, gặp lúc Thiền sư Thiện Hội thượng đường. Có vị Tăng hỏi: Thế nào là pháp thân? Thiện Hội đáp: Pháp thân không tướng. Tăng hỏi: Thế nào là pháp nhãn? Thiện Hội đáp:

https://thuviensach.vn

Pháp nhãn không vết. Viên Trí bất chợt phát cười. Thiện Hội xuống tòa, hỏi Viên Trí:

- Tôi vừa đáp câu hỏi của Tăng, chắc có chỗ không đúng khiến Thượng tọa phát cười, xin Thượng tọa từ bi chỉ dạy.

Viên Trí bảo:

- Hòa thượng nhất đẳng (bậc nhất) là đúng, về xuất thế thì chưa có thầy.

Thiện Hội thưa:

- Chỗ nào tôi không đúng, mong Thượng tọa vì nói để phá.

- Tôi hoàn toàn không nói, mời Hòa thượng đi đến chỗ Hoa Đình Thuyền Tử.

- Người ấy như thế nào?

- Người ấy trên không có miếng ngói, dưới không có mũi dùi. Hòa thượng muốn đi xin đổi y phục mà đến.

Thiện Hội bèn giải tán chúng, sửa sang hành lý, đi thẳng đến Hoa Đình Thuyền Tử.

*

Vừa thấy Thiện Hội đến, Sư liền hỏi: - Đại đức trụ trì chùa nào?

Thiện Hội thưa:- Chùa tức chẳng trụ, trụ tức chẳng giống.

- Chẳng giống, giống cái gì?

- Chẳng pháp trước mắt.

- Ở đâu học được nó?

- Chẳng phải chỗ mắt tai đến.

Sư cười bảo:

https://thuviensach.vn

- Một câu hợp đầu ngữ, muôn kiếp cọc cột lừa. Thả ngàn thước tơ ý ở đầm sâu, lìa lưỡi câu ba tấc, nói mau! nói mau!

Thiện Hội vừa mở miệng, bị Sư đánh một chèo té xuống nước. Thiện Hội mới leo lên thuyền, Sư lại thúc:

- Nói! Nói!

Thiện Hội vừa mở miệng, lại bị Sư đánh. Thiện Hội hoát nhiên đại ngộ, bèn gật đầu ba cái.

Sư bảo:

- Sợi nhợ đầu sào mặc ngươi đùa, chẳng chạm sóng xanh ý tự khác. (Can đầu ty tuyến tùng quân lộng, bất phạm thanh ba ý tự thù.) Thiện Hội bèn hỏi:

- Thả nhợ buông câu ý Thầy thế nào?

- Nhợ tơ nổi trên mặt nước biếc.

- Lời kèm huyền mà không đường, đầu lưỡi nói mà không nói.

- Câu khắp dòng sông mới gặp cá vàng.

Thiện Hội bịt tai.

Sư bảo:- Như thế! như thế!

Sư phó chúc rằng:

- Ngươi ra đi phải tìm chỗ ẩn thân mất dấu vết, chỗ mất dấu vết chớ ẩn thân. Ta ba mươi năm ở Dược Sơn chỉ sáng tỏ việc này. Nay ngươi đã được nó, sau chớ ở chỗ xóm làng thành thị, nên vào trong núi sâu bên cạnh đồng để tìm lấy một cái, nửa cái tiếp tục không để đoạn dứt.

- Thiện Hội liền từ giã Sư ra đi, thỉnh thoảng ngó lại.

Sư bèn gọi:- Xà-lê!

https://thuviensach.vn

Thiện Hội quay đầu ngó lại.

Sư liền dựng đứng cây chèo, bảo:

- Ngươi sẽ bảo riêng có.

Nói xong, Sư lật úp thuyền xuống nước mà tịch.

*

https://thuviensach.vn

32. SA-DI CAO

Không biết tung tích và quê quán của Sư thế nào. Chỉ biết khi Sư mới đến tham vấn Dược Sơn, Dược Sơn hỏi:

- Ở đâu đến?

Sư thưa:- Ở Nam Nhạc đến.

- Đi lại đâu?

- Đi Giang Lăng thọ giới.

- Thọ giới mong làm gì?

- Mong khỏi sanh tử.

- Có một người không thọ giới cũng khỏi sanh tử, ngươi biết chăng?

- Thế thì giới Phật dùng làm gì?

- Vẫn còn quải môi lưỡi.

Sư lễ bái lui ra.

Đạo Ngô đến đứng hầu, Dược Sơn bảo:

- Vừa rồi có một Sa-di mới đến, có chút khí tức này.

Đạo Ngô thưa:

- Chưa nên toàn tin, cần phải khám phá mới được.

Đến chiều, Dược Sơn thượng đường gọi:

- Sa-di mới đến ở đâu?

Sư ra khỏi chúng đứng im.

https://thuviensach.vn

Dược Sơn hỏi:

- Ta nghe ở Trường An rất náo loạn, ngươi có biết chăng?

Sư thưa:

- Nước con an ổn.

- Ngươi do xem kinh được hay thưa hỏi được?

- Chẳng do xem kinh được, cũng chẳng do thưa hỏi được.

- Có lắm người chẳng xem kinh, chẳng thưa hỏi, sao chẳng được?

- Chẳng nói họ không được, chỉ vì không chịu thừa nhận.

Dược Sơn ngó Đạo Ngô, Vân Nham, nói:

- Chẳng tin ta nói.

*

Một hôm, Sư từ giã Dược Sơn.

Dược Sơn hỏi:- Đi ở đâu?

Sư thưa:

- Con ở trong chúng có ngại, nên đến bên đường cất một am tranh để tiếp đãi nước trà cho khách qua lại.

- Sanh tử là việc lớn, sao ngươi không thọ giới đi?

- Biết thì những việc ấy liền thôi, lại bảo thọ giới làm gì?

- Như thế chẳng được lìa xa ta, có khi ta cần gặp ngươi.

*

Sư dầm mưa đến thăm Dược Sơn. Dược Sơn bảo:- Ngươi mới đến?

- Con mới đến.

https://thuviensach.vn

- Ướt cả rồi.

- Không đánh cái trống sáo ấy.

Vân Nham nói:- Da cũng không đánh, cái gì là trống?

Đạo Ngô nói:- Trống cũng không đánh, cái gì là da?

Dược Sơn bảo:- Hôm nay rất hay, một trường hòa nhạc.

*

Đến giờ thọ trai, Dược Sơn tự đánh trống, Sư ôm bát múa đi vào trai đường. Dược Sơn bỏ dùi trống xuống hỏi:- Hòa thứ mấy?

- Hòa thứ hai.

- Thế nào là hòa thứ nhất?

Sư đến thùng cơm lãnh một phần cơm rồi đi ra.

*

https://thuviensach.vn

33. THIỀN SƯ VÔ HỌC (Thúy Vi)

Sư đến hỏi Đơn Hà: - Thế nào là thầy chư Phật?

Đơn Hà quở:- Thật tự đáng thương, cần thiết cầm khăn lau làm gì?

Sư lùi ba bước.

Đơn Hà bảo:- Lầm!

Sư tiến tới ba bước.

Đơn Hà bảo:- Lầm! lầm!

Sư dở một chân, xoay thân một vòng, đi ra.

Đơn Hà bảo:- Được tức được, cô phụ chư Phật khác.

Sư do đây lãnh ngộ ý chỉ, về trụ Thúy Vi tại Chung Nam sơn.

*

Thiền sư Đại Đồng đến hỏi Sư:

- Không biết Nhị Tổ mới thấy Tổ Đạt-ma có sở đắc gì?

Sư bảo:- Nay ngươi thấy ta lại có sở đắc gì?

Đại Đồng đốn ngộ huyền chỉ.

*

Một hôm, Sư đi trong pháp đường, Đại Đồng tiến đến trước lễ, thưa: - Mật chỉ từ Ấn Độ qua, Hòa thượng dạy người thế nào?

Sư dừng bước một chút.

Đại Đồng lại thưa:- Xin Thầy chỉ dạy.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Lại cần cái bầu nước nhỏ thứ hai sao?

Đại Đồng lễ tạ lui ra.

Sư bảo:- Chớ lấp gốc.

Đại Đồng thưa:- Thời tiết đến, gốc mầm tự sanh.

*

Nhân Sư cúng dường La-hán, có vị Tăng hỏi: - Đơn Hà thiêu tượng Phật gỗ, Hòa thượng vì sao cúng dường La-hán?

Sư bảo:

- Thiêu cũng chẳng thiêu đến, cúng dường cũng một bề cúng dường.

Tăng lại hỏi:- Cúng dường La-hán có đến chăng?

Sư bảo:- Ngươi mỗi ngày có ăn cơm chăng?

Tăng không đáp được.

Sư bảo:- Có chút lanh lợi.

*

https://thuviensach.vn

34. THIỀN SƯ NGHĨA TRUNG (Tam Bình)

Sư họ Dương, quê ở Phước Châu. Ban sơ, Sư đến tham vấn Thạch Củng (Huệ Tạng). Thạch Củng chuyên môn giương cung lắp tên để giáo hóa đồ chúng. Sư vào pháp hội, Thạch Củng bảo:

- Xem mũi tên đây!

Sư bèn vạch ngực thưa:

- Đây là mũi tên giết người, mũi tên cứu người lại làm sao?

Thạch Củng gảy dây cung ba cái.

Sư liền làm lễ.

Thạch Củng bảo:

- Ba mươi năm một phen giương cung, một hai mũi tên chỉ bắn được nửa người thánh.

*

Sư đến tham vấn Đại Điên thuật lại việc trên. Đại Điên bảo: - Đã là mũi tên cứu người, vì sao nhằm trên dây cung mà biện?

Sư đáp không được.

Đại Điên bảo:

- Ba mươi năm sau cần người nhắc câu này cũng khó được.

Sư hỏi:- Chẳng cần chỉ đông vẽ tây, thỉnh Thầy chỉ thẳng.

- Cửa sông U Châu người đá ngồi xổm.

- Vẫn là chỉ đông vẽ tây.

https://thuviensach.vn

- Nếu phụng hoàng con không đến bên này bàn.

Sư làm lễ.

Đại Điên bảo:

- Nếu chẳng đặng câu sau thì lời trước cũng khó tròn.

*

Về sau, Sư đến Chương Châu ở núi Tam Bình tiếp độ hậu lai. Sư dạy chúng:

- Thời nay người học chỉ biết rong ruổi tìm kiếm, tương đương nhãn mục chính mình có chăng? Các ngươi muốn học cái tương đương ấy chăng? Chẳng cầu các thứ khác, các ngươi mỗi người có việc bổn phận sao chẳng nhận ngay?

Tại sao tâm bực tức, miệng lẩm bẩm có lợi ích gì? Nói thẳng rằng: Nếu cần con đường tu hành và hóa môn do chư thánh dựng lập thì có ba tạng kinh điển. Nếu là việc trong tông môn (Thiền tông), ngươi cốt không lầm dụng tâm.

Có vị Tăng ra thưa:- Lại có con đường học hay không?

Sư bảo:- Có một con đường trơn như rêu.

- Học nhân bước nhẹ theo được chăng?

- Tâm chẳng nghĩ, ngươi tự xem.

*

Có vị Tăng hỏi:- Đậu đen khi chưa nảy mầm là thế nào? Sư đáp:- Phật cũng chẳng biết.

*

Có vị Giảng sư đến hỏi: - Ba thừa và mười hai phần giáo tôi không nghi, thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ đến?

https://thuviensach.vn

Sư bảo:

- Phất tử bằng lông rùa, cây gậy bằng sừng thỏ, Đại đức núp ở chỗ nào?

- Lông rùa sừng thỏ lại là có sao?

- Thịt nặng ngàn cân, trí không cân lượng.

*

Sư dạy chúng: - Các ngươi! Nếu chưa gặp tri thức thì chẳng nên, nếu từng gặp tri thức rồi, phải nhận ngay ý độ ấy, đến trên chót núi, hóc đá, ăn cây, mặc lá, thế ấy mới có ít phần tương ưng. Nếu chạy cầu hiểu biết nghĩa cú, tức là trông quê hương muôn dặm xa vậy.

Trân trọng!

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ

B. PHÁI HOÀI NHƯỢNG

I. NỐI PHÁP BÁ TRƯỢNG HOÀI HẢI (30 vị)

1- Thiền sư Linh Hựu (Qui Sơn)

2- Thiền sư Hy Vận (Hoàng Bá)

3- Thiền sư Hoàn Trung

4- Thiền sư Phổ Ngạn

5- Thiền sư Thường Quán

6- Thiền sư Tánh Không

7- Thiền sư Đại An

8- Thiền sư Thần Tán

9- Thiền sư Thông

10- Thiền sư Long Vân Đài

11- Thiền sư Vệ Quốc Đạo

12- Hòa thượng Vạn Tuế

13- Hòa thượng Niết-bàn

14- Hòa thượng Đông Sơn

II. NỐI PHÁP TAY ĐƯỜNG TRÍ TẠNG (4 vị)

1- Thiền sư Xứ Vi

2- Thiền sư Đạo Nghĩa

https://thuviensach.vn

3- Thiền sư Huệ (Tân La quốc)

4- Thiền sư Hồng Trực (Tân La quốc)

III. NỐI PHÁP MA CỐC BẢO TRIỆT (2 vị)

1- Thiền sư Lương Toại

2- Thiền sư Vô Nhiễm (Tân La quốc)

IV. NỐI PHÁP THIỀN SƯ NHƯ HỘI (4 vị)

1- Thiền sư Huệ Siêu

2- Thiền sư Cảnh Chư

3- Thiền sư Quang Triệu

4- Thiền sư Sơn Chiêu

V. NỐI PHÁP CHƯƠNG KỈNH HOÀI UẨN (16 vị)

1- Thiền sư Hoằng Biện

2- Thiền sư Trí Chơn

3- Thiền sư Hoài Chánh

4- Thiền sư Thao

5- Thiền sư Cổ Đệ

6- Thiền sư Công Kỳ

VI. NỐI PHÁP NAM TUYỀN PHỔ NGUYỆN (17 vị)

1- Thiền sư Cảnh Sầm (Trường Sa)

2- Thiền sư Đảm Chiếu

3- Thiền sư Vân Tế Sư Tổ

4- Thiền sư Nghĩa Đoan

https://thuviensach.vn

5- Thiền sư Tùng Thẩm (Triệu Châu)

6-Thiền sư Nhàn

7- Thiền sư Lợi Tung

8- Hòa thượng Thù Du Sơn

9- Hòa thượng Tung Sơn

10- Hòa thượng Nhựt Tử

11- Hòa thượng Tây Thiền

12- Cư sĩ Lục Hoàng

13- Cư sĩ Cam Chí

VII. NỐI PHÁP THIEN VƯƠNG ĐẠO NGỘ (1 vị)

1- Thiền sư Long Đàm Sùng Tín

*

https://thuviensach.vn

35. THIỀN SƯ LINH HỰU Qui Sơn - (771 - 853)

Sư họ Triệu, quê ở Trường Khê, Phước Châu. Năm mười lăm tuổi, Sư từ thân xuất gia theo Luật sư Pháp Thường ở chùa Kiến Thiện tại bản quận thế phát. Sau, Sư đến chùa Long Hưng ở Hàng Châu thọ giới. Sư học kinh, luật Đại thừa, Tiểu thừa rất uyên thâm.

Năm hai mươi ba tuổi, Sư đến Giang Tây tham học với Bá Trượng Hoài Hải. Bá Trượng vừa thấy Sư liền nhận cho nhập chúng. Trong chúng, Sư là người được cử đứng hàng đầu.

Một hôm, Sư đứng hầu Bá Trượng. Bá Trượng hỏi:- Ai?

Sư thưa:- Con. Linh Hựu!

Bá Trượng bảo:- Ngươi vạch trong lò xem có lửa chăng?

Sư vạch ra, thưa:- Không lửa.

Bá Trượng đứng dậy, đến vạch sâu trong lò được chút lửa, đưa lên chỉ Sư, bảo:

- Ngươi bảo không, cái này là cái gì?

Sư do đây phát ngộ, lễ tạ trình bày chỗ giải ngộ của mình.

Bá Trượng bảo:

- Đây là con đường rẽ tạm thời. Kinh nói: Muốn thấy Phật tánh phải quán thời tiết nhân duyên, thời tiết đã đến như mê chợt ngộ, như quên được nhớ, mới tỉnh vật của mình không từ bên ngoài được. Cho nên Tổ sư bảo:

Ngộ rồi đồng chưa ngộ, không tâm cũng không pháp. Chỉ là không tâm hư vọng phàm thánh v.v..., xưa nay tâm pháp nguyên tự đầy đủ. Nay ngươi đã vậy, tự khéo gìn giữ.

https://thuviensach.vn

*

Sư theo Bá Trượng làm việc trong núi, Bá Trượng hỏi: - Đem được lửa đến chăng?

- Đem được.

- Ở chỗ nào?

Sư cầm một cành cây thổi vài cái, đem trao cho Bá Trượng.

Bá Trượng bảo:- Như trùng đục cây.

*

Tư Mã Đầu-đà [là một Thiền sư thông cả địa lý và tướng số.] từ Hồ Nam đến yết kiến Bá Trượng, thưa: - Qui Sơn là thắng cảnh nên lập đại đạo tràng kết tập bạn pháp.

Bá Trượng hỏi:- Lão tăng muốn đến Qui Sơn nên chăng?

- Qui Sơn kỳ tuyệt có thể họp một ngàn năm trăm chúng, nhưng chẳng phải chỗ Hòa thượng ở.

- Sao vậy?

- Hòa thượng là người xương, núi kia là núi thịt, dù có ở, đồ đệ chẳng đầy một ngàn.

- Trong chúng ta có người ở được chăng?

- Đợi xem qua mới biết.

Bá Trượng sai thị giả gọi đệ nhất tọa đến, tức Thiền sư Hoa Lâm, hỏi:

- Người này thế nào?

Đầu-đà bảo Hoa Lâm tằng hắng một tiếng, đi vài bước, thưa:

- Người này không được.

https://thuviensach.vn

Bá Trượng sai thị giả gọi Điển tọa đến, tức Sư Linh Hựu.

Đầu-đà thưa: - Đây chính là chủ Qui Sơn.

Tối lại, Bá Trượng gọi Sư vào thất dặn dò:

- Ta hóa duyên tại đây, ngươi sẽ ở thắng cảnh Qui Sơn để nối tiếp tông môn của ta và rộng độ kẻ hậu học.

*

Hoa Lâm nghe tin này đến thưa: - Con là thượng thủ, tại sao Linh Hựu được trụ trì?

Bá Trượng bảo:

- Nếu ai hay ngay trong chúng này nói được một câu xuất cách, sẽ cho trụ trì.

Bá Trượng liền chỉ tịnh bình hỏi:

- Chẳng được kêu là tịnh bình, ngươi kêu là gì?

Hoa Lâm thưa:- Không thể kêu là cây lủng vậy.

Bá Trượng lại hỏi Sư.

Sư đạp nhào tịnh bình rồi đi ra.

Bá Trượng cười bảo:- Đệ nhất tọa thối lui núi này.

Bá Trượng bèn sai Sư đến Qui Sơn.

*

Non Qui cao vót không có bóng người lai vãng, là hang ổ của cọp sói. Sư đến đây cất một am tranh, hằng ngày lượm trái lật, trái dẻ làm thức ăn nuôi sống. Đã bảy năm qua, một hôm Sư tự nghĩ: Đạo cốt tiếp vật lợi sanh, ở một mình chẳng phải. Sư bèn đi lần xuống núi, thấy cọp sói, Sư bảo: Nếu ta có duyên với núi này, các ngươi nên đi tránh chỗ khác. Nếu ta không có duyên

https://thuviensach.vn

ở đây thì các ngươi cứ ăn thịt ta đi. Sư nói xong, các loài thú dữ đều đi tứ tán, Sư trở về am yên ở như trước.

Không bao lâu, dân cư dưới chân núi từ từ hay biết, họ rủ nhau kéo lên núi cất một ngôi chùa cho Sư. Sau này, Liên soái Lý Cảnh Nhượng tâu vua xin ban hiệu chùa, vua ban hiệu là Đồng Khánh. Kế đến, có Thượng tọa Đại An và một số chúng từ Bá Trượng đến phụ tá Sư. Đại An nói: Tôi sẽ làm điển tọa cho Hòa thượng. Số chúng lần lần lên đến cả ngàn. Tướng quốc Bùi Hưu cũng thường tới lui thưa hỏi chỗ huyền ảo.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Phàm tâm của người học đạo phải ngay thẳng chân thật không dối gạt, không tâm hạnh sau lưng trước mặt, lừa phỉnh, trong tất cả giờ thấy nghe bình thường không có chiều uốn, cũng chẳng phải nhắm mắt bịt tai, chỉ lòng chẳng chạy theo vật là được. Từ trước chư thánh chỉ nói: bên nhơ bợn là lỗi lầm. Nếu không như thế, lòng nhiều nghĩ ác là việc tình kiến tưởng tập. Ví như nước mùa thu lóng đứng trong trẻo lặng lẽ không động không ngại, gọi người này là Đạo nhân, cũng gọi là người vô sự.

Khi ấy, có vị Tăng hỏi:- Người được đốn ngộ có tu chăng?

Sư bảo:

- Nếu người khi thật ngộ được gốc thì họ tự biết, tu cùng không tu là lời nói hai đầu. Như nay có người sơ tâm tuy từ duyên được một niệm đốn ngộ chân lý nơi mình, nhưng vẫn còn tập khí (thói quen) nhiều kiếp từ vô thủy chưa có thể chóng sạch, nên dạy hắn trừ sạch dòng thức tạo nghiệp hiện tại, tức là tu vậy.

Không nói có một pháp riêng dạy hắn tu hành thú hướng. Từ nghe nhập được lý, nghe và lý sâu mầu, tâm tự tròn sáng không ở chỗ mê lầm, hiện thời dù có trăm ngàn diệu nghĩa thăng trầm, hắn vẫn được ngồi yên mặc áo, tự biết tạo sinh kế. Nói tóm lại, chỗ lý chân thật không nhận một mảy bụi, trong cửa muôn hạnh chẳng bỏ một pháp (thật tế lý địa bất thọ nhất trần, vạn

https://thuviensach.vn

hạnh môn trung bất xả nhất pháp). Nếu được như vậy, là một mình cầm đao thẳng vào, lòng phàm thánh sạch, hiện bày chân thường, lý sự không hai, tức Phật như như.

*

Thiền sư Huệ Tịch (Ngưỡng Sơn) hỏi: - Trăm ngàn muôn cảnh đồng thời đến, phải làm sao?

Sư đáp:

- Xanh chẳng phải là vàng, dài chẳng phải là ngắn, các pháp mỗi pháp ở địa vị của nó, chẳng can hệ đến việc của ta.

- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ đến?

Sư chỉ lồng đèn bảo:- Lồng đèn rất tốt.

- Đâu chỉ cái ấy là phải sao?

- Cái ấy là cái gì?

- Lồng đèn rất tốt.

- Hẳn là chẳng thấy.

*

Sư cùng chúng đi hái trà. Sư bảo Huệ Tịch: - Trọn ngày hái trà chỉ nghe tiếng con mà chẳng thấy hình con, hãy hiện bản hình cho ta thấy coi.

Huệ Tịch liền đập cây trà.

Sư bảo:- Con chỉ được cái dụng của nó, chẳng được cái thể của nó.

Huệ Tịch thưa:- Chưa biết Hòa thượng thế nào?

Sư im lặng.

- Hòa thượng chỉ được cái thể của nó, không được cái dụng của nó.

https://thuviensach.vn

- Cho con hai chục gậy.

*

Sư ngồi, Huệ Tịch đi vào, Sư bảo: - Tịch con! hãy nói mau chớ vào ấm giới.

Huệ Tịch thưa:- Huệ Tịch tin cũng chẳng lập.

- Con tin rồi chẳng lập hay chẳng tin chẳng lập?

- Chỉ là Huệ Tịch lại tin cái gì?

- Nếu thế ấy chỉ là định tánh Thanh văn.

- Huệ Tịch Phật cũng chẳng lập.

*

Sư ngủ vừa thức giấc. Huệ Tịch đến hỏi thăm. Sư liền xây mặt vào vách.

Huệ Tịch thưa:

- Hòa thượng đâu được như vậy.

Sư trỗi dậy bảo:

- Vừa rồi ta nằm một điềm chiêm bao, con thử vì ta đem lại xem.

Huệ Tịch lấy thau múc một thau nước đem lại cho Sư rửa mặt. Sư rửa mặt xong, giây lát Trí Nhàn (Hương Nghiêm) đến hỏi thăm, Sư bảo:

- Vừa rồi ta nằm một điềm chiêm bao, Huệ Tịch vì ta đem lại xem xong, ngươi lại đem cho ta xem.

Trí Nhàn liền đi rót một chung trà bưng đến.

Sư bảo:- Hai con thấy hiểu còn hơn Xá-lợi-phất.

*

Sư hỏi Vân Nham (Đàm Thạnh): - Nghe huynh ở Dược Sơn lâu lắm phải chăng?

https://thuviensach.vn

- Phải.

- Tướng Dược Sơn đại nhân thế nào?

- Sau khi Niết-bàn mới có.

- Sau khi Niết-bàn mới có thế nào?

- Nước rưới chẳng dính.

Vân Nham hỏi lại Sư:- Bá Trượng đại nhân tướng thế nào?

- Chững chạc vòi vọi, sáng suốt rực rỡ, trước tiếng chẳng phải tiếng, sau sắc chẳng phải sắc, con muỗi đậu trên trâu sắt, không có chỗ huynh cắm mỏ.

*

Thấy Trí Nhàn, Huệ Tịch làm bánh, Sư bảo: - Bá Trượng Tiên sư đương thời thân được đạo lý này.

Huệ Tịch, Trí Nhàn nhìn nhau nói:

- Người nào đáp được lời này?

Sư bảo:- Có một người đáp được.

Huệ Tịch thưa:- Người nào?

Sư chỉ con trâu bảo: - Nói! nói!

Huệ Tịch chạy lấy một bó cỏ đem lại. Trí Nhàn lấy thùng múc một thùng nước đem lại để trước con trâu. Con trâu đang ăn, Sư bảo:

- Cho gì? cho gì? Chẳng cho gì? chẳng cho gì?

Huệ Tịch, Trí Nhàn đồng lễ Sư. Sư bảo:

- Hoặc khi sáng, hoặc khi tối.

*

Một hôm, Sư thúc chúng trình ngữ, bảo:

https://thuviensach.vn

- Ngoài thanh sắc cho ta cùng thấy.

Thượng tọa Giám Huyền trình ngữ:

- Chẳng từ ra đây, người ấy không mắt.

Sư chẳng nhận.

Huệ Tịch ba phen trình ngữ:

Lần đầu: - Thấy lấy, chẳng thấy lấy.

Sư bảo:- Nhỏ như chót lông, lạnh tợ sương tuyết.

Lần thứ hai: - Ngoài thanh sắc, ai cầu thấy nhau?

Sư bảo:- Chỉ kẹt Thanh văn, bên ngoài giường hẹp.

Lần thứ ba: - Như hai gương chiếu nhau, ở trong không hình tượng.

Sư bảo:

- Ngữ này chánh, ta phải ngươi chẳng phải, sớm lập hình tượng rồi vậy.

Huệ Tịch hỏi lại Sư:

- Con tinh thần tối tăm, đối đáp vụng về, chẳng biết Hòa thượng hồi còn ở với Sư ông Bá Trượng trình ngữ thế nào?

Sư bảo:

- Ta hồi ở với Tiên sư Bá Trượng trình ngữ như vầy: Như trăm ngàn gương sáng soi sáng hình bóng, chiếu nhau cõi cõi bụi bụi mỗi mỗi chẳng lầm lẫn.

Huệ Tịch lễ bái.

*

Sư thượng đường bảo chúng: - Sau khi Lão tăng trăm tuổi đến dưới núi làm con trâu, hông bên trái viết năm chữ Qui Sơn Tăng Linh Hựu. Khi ấy gọi là

https://thuviensach.vn

Qui Sơn Tăng hay gọi là con trâu? Gọi là con trâu hay gọi là Qui Sơn Tăng? Gọi thế nào mới đúng?

Sư truyền bá Thiền giáo hơn bốn mươi năm, người đạt được lý thú không thể kể hết, đệ tử được nhập thất (được truyền tâm) được bốn mươi mốt người.

Đời Đường niên hiệu Đại Trung năm thứ bảy (853 T.L.), ngày mùng chín tháng giêng, Sư tắm gội xong, ngồi kiết già vui vẻ thị tịch. Sư thọ tám mươi ba tuổi, sáu mươi bốn tuổi hạ.

Vua ban hiệu Đại Viên Thiền sư, tháp hiệu Thanh Tịnh.

Sư có trước tác tập Qui Sơn Cảnh Sách rất được lưu hành trong thiền môn.

*

https://thuviensach.vn

36. THIỀN SƯ HY VẬN Hoàng Bá - (? - 850)

Sư người tỉnh Mân (tỉnh Phước Kiến), Hồng Châu, thuở nhỏ xuất gia trên núi Hoàng Bá tại bản châu. Trên trán Sư có cục thịt nổi vun lên như hạt châu, âm thanh trong trẻo, ý chí đạm bạc.

Đi dạo núi Thiên Thai, Sư gặp một vị Tăng nói chuyện với nhau như đã quen biết từ xưa, nhìn kỹ là người Mục quang xạ. Hai người đồng hành, gặp một khe suối nước đầy chảy mạnh, Sư lột mũ chống gậy đứng lại. Vị Tăng kia thúc Sư đồng qua. Sư bảo:

- Huynh cần qua thì tự qua.

Vị Tăng kia liền vén y, bước trên sóng như đi trên đất bằng. Qua đến bờ, vị Tăng kia xây lại hối:

- Qua đây! qua đây!

Sư bảo:

- Bậy! Việc ấy tự biết. Nếu tôi sớm biết sẽ chặt bắp đùi huynh.

Vị Tăng kia khen:

- Thật là pháp khí Đại thừa, tôi không bì kịp.

Nói xong, không thấy vị Tăng ấy nữa.

*

Sư đến kinh đô nhờ người mách đến tham vấn Mã Tổ, đến nơi Mã Tổ đã tịch. Sư đến Thạch Môn lễ tháp, rồi tìm đến Bá Trượng. Bá Trượng hỏi:- Chững chạc to lớn từ đâu đến?

Sư thưa:- Chững chạc to lớn từ Lãnh Nam đến.

- Chững chạc to lớn sẽ vì việc gì?

https://thuviensach.vn

- Chững chạc to lớn chẳng vì việc khác.

Sư liền lễ bái hỏi:- Từ trước tông thừa chỉ dạy thế nào?

Bá Trượng lặng thinh.

Sư thưa:- Không thể dạy người sau, dứt hẳn mất.

Bá Trượng bảo:- Sẽ nói riêng với ngươi.

Bá Trượng đứng dậy đi vào phương trượng. Sư đi theo sau, thưa:

- Con đến riêng một mình.

Bá Trượng bảo:

- Nếu vậy, ngươi sau sẽ không cô phụ ta.

*

Một hôm, Bá Trượng hỏi:- Ở đâu đến? Sư thưa:- Nhổ nấm dưới núi Đại Hùng đến.

- Lại thấy đại trùng chăng?

Sư làm tiếng cọp rống. Bá Trượng cầm búa thủ thế. Sư vỗ vào chân Bá Trượng một cái. Bá Trượng cười to bỏ đi.

Bá Trượng thượng đường bảo chúng:

- Dưới núi Đại Hùng có con đại trùng, các ngươi nên xem. Lão Bá Trượng này hôm nay đích thân bỗng gặp và bị cắn một cái.

*

Sư ở chỗ Nam Tuyền. Một hôm, toàn chúng đi hái trà, Nam Tuyền hỏi: - Đi đâu?

Sư thưa:- Đi hái trà.

- Đem cái gì hái?

https://thuviensach.vn

Sư đưa con dao lên. Nam Tuyền bảo:- Tất cả đi hái trà đi.

*

Hôm nọ, Nam Tuyền bảo Sư: - Lão Tăng ngẫu hứng làm bài ca Chăn Trâu, mời Trưởng lão hòa.

Sư thưa:- Tôi tự có thầy rồi.

*

Sư từ giã đi nơi khác. Nam Tuyền tiễn đến cổng, cầm chiếc mũ của Sư đưa lên hỏi: - Trưởng lão thân to lớn mà chiếc mũ rất nhỏ vậy?

Sư thưa:- Tuy nhiên như thế, đại thiên thế giới đều ở trong ấy.

Nam Tuyền bảo:- Vương lão sư vậy.

Sư đội mũ ra đi.

*

Sau, Sư về trụ trì tại Hồng Châu chùa Đại An. Đồ chúng tìm đến rất đông. Có lần, Sư tránh chúng đến chùa Khai Nguyên cũng ở Hồng Châu.

Tướng quốc Bùi Hưu vào chùa thấy hình vẽ trên vách, hỏi thầy trụ trì:

- Vẽ cái gì đây?

Thầy trụ trì đáp:- Vẽ hình Cao tăng.

Bùi Hưu hỏi:- Hình có thể thấy, Cao tăng ở đâu?

Thầy trụ trì không đáp được.

Bùi Hưu hỏi:

- Trong đây có Thiền nhân chăng?

Thầy trụ trì đáp:

- Vừa có một vị Tăng vào chùa đang làm việc in tuồng Thiền giả.

https://thuviensach.vn

Bùi Hưu bèn xin cho gặp. Thấy Sư, Bùi Hưu nói:

- Hưu vừa có một câu hỏi, chư đức tiếc lời, giờ thỉnh thượng nhân đáp thế một câu.

Sư bảo:- Mời Tướng công hỏi lại.

Bùi Hưu lặp lại câu hỏi trước.

Sư dùng tiếng trong thanh gọi:- Bùi Hưu!

Bùi Hưu:- Dạ!

Sư bảo:- Ở chỗ nào?

Bùi Hưu ngay nơi đó ngộ được ý chỉ như được hạt châu trên búi tóc, bèn thỉnh Sư vào phủ kính thờ làm thầy.

*

Có hôm Bùi Hưu hỏi:- Thế nào là Phật? Sư đáp:

- Tức tâm là Phật, không tâm là đạo. Chỉ không có cái tâm khởi tâm động niệm, có không, dài ngắn, ta người, năng sở... Tâm vốn là Phật, Phật vốn là tâm, tâm như hư không, sở dĩ nói: Chân Pháp thân của Phật ví như hư không. Không nên cầu riêng, có cầu đều khổ. Giả sử trải qua số kiếp như cát sông Hằng tu hành lục độ vạn hạnh, được Phật Bồ-đề, cũng không phải cứu kính. Vì cớ sao? Vì thuộc về nhân duyên tạo tác, nhân duyên nếu hết trở lại vô thường. Sở dĩ nói: Báo, Hóa không phải chân Phật, cũng không phải nói pháp. Cốt biết tâm mình không ngã không nhân xưa nay là Phật.

Bùi Hưu hỏi:

- Tâm đã xưa nay là Phật, lại cầu tu lục độ vạn hạnh chăng?

Sư đáp:

https://thuviensach.vn

- Ngộ tại tâm, không quan hệ gì lục độ vạn hạnh. Lục độ vạn hạnh đều là cửa hóa đạo, là việc bên tiếp vật độ sanh. Giả sử Bồ-đề, chân như, thật tế, giải thoát, pháp thân, thẳng đến thập địa, bốn quả vị thánh đều là cửa hóa độ, không quan hệ Phật tâm. Tâm tức là Phật, nên nói: Tất cả trong cửa tiếp độ, Phật tâm là bậc nhất. Chỉ không tâm sanh tử phiền não v.v... tức không cần đến pháp Bồ-đề v.v... nên nói Phật nói tất cả pháp để độ tất cả tâm, ta không tất cả tâm đâu dùng tất cả pháp (Tổ Huệ Năng). Từ Phật đến Tổ không luận việc gì khác, chỉ luận một tâm, cũng nói là Nhất thừa, nên nói tìm kỹ mười phương lại không có thừa khác, chúng sanh này không còn nhánh lá, chỉ toàn hạt chắc (kinh Pháp Hoa). Bởi vì ý này khó tìm, nên Tổ Đạt-ma sang xứ này đến hai nước Lương, Ngụy mà chỉ có một mình Huệ Khả đại sư thầm tin tâm mình, ngay một câu nói liền lãnh hội tức tâm là Phật. Thân tâm đều không, ấy là đại đạo. Đại đạo xưa nay bình đẳng, nên nói tin sâu chúng hàm sanh đồng một chân tánh. Tâm tánh không khác, tức tánh tức tâm, tâm không khác tánh, gọi đó là Tổ. Lại có câu: Khi nhận được tâm tánh, nên nói không nghĩ bàn.

Sau này, Tướng quốc Bùi Hưu đến trấn Uyển Lăng lập đại Thiền uyển thỉnh Sư làm hóa chủ ở đó. Vì mến núi cũ nên Sư vẫn để hiệu là Hoàng Bá

[Phần truyền dạy của Sư cho Bùi Hưu đầy đủ, nên đọc phần sưu tập Tối Thượng Thừa Luận].

*

Một hôm, Sư thượng đường, đại chúng vân tập, Sư bảo:

- Các ngươi! các ngươi muốn cầu cái gì?

Sư cầm trượng đuổi chúng. Đại chúng không tan. Sư lại ngồi xuống bảo:

- Các ngươi toàn là bọn ăn hèm, thế mà xưng hành khước để cho người chê cười.

Thà cam thấy tám trăm, một ngàn người giải tán, chớ không thể chịu sự ồn náo. Ta khi đi hành khước hoặc gặp dưới rễ cỏ có cái ấy, là đem hết tâm tư

https://thuviensach.vn

xem xét nó. Nếu biết ngứa ngáy khả dĩ lấy đãy đựng gạo cúng dường. Trong lúc đó, nếu dễ dàng như các ngươi hiện giờ thì làm gì có việc ngày nay. Các ngươi đã xưng là hành khước, cần phải có chút ít tinh thần như thế, mới có thể biết đạo. Trong nước Đại Đường không có Thiền sư sao?

Có vị Tăng ra hỏi:

- Bậc tôn túc ở các nơi hợp chúng chỉ dạy, tại sao nói không Thiền sư?

Sư bảo:

- Chẳng nói không thiền, chỉ nói không Sư. Xà-lê chẳng thấy sao, dưới Mã Tổ Đại sư có tám mươi bốn người ngồi đạo tràng, song được chánh nhãn của Mã Tổ chỉ có hai ba người, Hòa thượng Lô Sơn Qui Tông là một trong số ấy.

Phàm người xuất gia phải biết sự phần từ trước lại mới được. Vả như, dưới Tứ Tổ, Đại sư Ngưu Đầu Pháp Dung nói dọc nói ngang vẫn chưa biết then chốt hướng thượng. Có con mắt này mới biện được tông đảng tà chánh. Người hiện giờ không hay thể hội, chỉ biết học ngôn ngữ, nghĩ nhầm trong đãy da tức chỗ đến an ổn, xưng là ta hội thiền, lại thay việc sanh tử cho ngươi được chăng?

Khinh thường bậc lão túc vào địa ngục nhanh như tên bắn. Ta vừa thấy ngươi vào cửa liền biết được rồi. Lại biết chăng? Cần kíp nỗ lực chớ dung dị. Thọ nhận chén cơm manh áo của người mà để một đời qua suông, người sáng mắt chê cười. Ngươi thời gian sau hẳn sẽ bị người tục lôi đi. Phải tự xem xa gần cái gì là việc trên mặt? Nếu hội liền hội, nếu không hội giải tán đi. Trân trọng!

*

Sư Lâm Tế Nghĩa Huyền đến hỏi:- Thế nào là đại ý Phật pháp? Sư liền đập một gậy. Đến ba phen hỏi, mỗi lần đều bị một gậy. Sau cùng, Sư Lâm Tế phải từ giã Sư đi nơi khác. Sư dạy qua tham vấn Đại Ngu. Sau này, Lâm Tế đắc ngộ ý chỉ của Sư.

https://thuviensach.vn

*

Chỗ chỉ dạy của Sư đều nhằm vào bậc thượng căn, người trung và hạ khó thấy được yếu chỉ.

Đời Đường khoảng niên hiệu Đại Trung (847-860 T.L.), Sư tịch tại núi Hoàng Bá.

Nhà vua sắc thụy là Đoạn Tế Thiền sư, tháp hiệu Quảng Nghiệp.

Sư có làm bài kệ khích lệ chúng:

Trần lao quýnh thoát sự phi thường,

Hệ bã thằng đầu tố nhất trường.

Bất thị nhất phiên hàn triệt cốt,

Tranh đắc mai hoa phốc tỷ hương.

Dịch:

Vượt khỏi trần lao việc chẳng thường,

Đầu dây nắm chặt giữ lập trường.

Chẳng phải một phen xương lạnh buốt,

Hoa mai đâu dễ ngửi mùi hương.

*

https://thuviensach.vn

37. THIỀN SƯ ĐẠI AN (? - 883)

Sư họ Trần, quê ở Phước Châu, xuất gia lúc còn bé, ở núi Hoàng Bá chuyên học Kinh Luật. Sư thường tự nghĩ: Ta tuy cố gắng nhọc nhằn mà chưa nghe được lý huyền cực. (lý cao siêu tột cùng của đạo) Do đó, Sư bèn một mình du phương, định sang Hồng Châu, đi Thượng Nguyên gặp một ông già bảo Sư: Thầy nên đến Nam Xương sẽ có sở đắc. Sư liền đi đến ra mắt Bá Trượng.

Lễ bái xong, Sư thưa:- Con muốn cầu biết Phật, thế nào là phải?

Bá Trượng bảo:- Thật là người cỡi trâu tìm trâu.

- Sau khi biết thì thế nào?

- Như người cỡi trâu về đến nhà.

- Chẳng biết trước sau gìn giữ thế nào?

- Như người chăn trâu cầm roi dòm chừng không cho nó ăn lúa mạ của người.

Sư nhân đây lãnh hội ý chỉ, chẳng đi tìm đâu nữa.

*

Nhân Thiền sư Linh Hựu khai sáng tại Qui Sơn, Sư đích thân đến đó phụ tá. Đến khi Linh Hựu tịch, đại chúng thỉnh Sư tiếp nối trụ trì. Sư thượng đường bảo chúng:

- Cả thảy các ngươi đến Đại An này tìm cầu cái gì? Nếu muốn làm Phật, các ngươi tự là Phật. Sao lại gánh Phật sang nhà bên cạnh tìm, luống tự nhọc nhằn? Ví như con nai khát nước mà chạy theo ánh nắng (ánh nắng giống như nước, con nai lầm tưởng là nước cắm đầu chạy tìm), biết bao giờ được khế hợp.

https://thuviensach.vn

Các ngươi muốn làm Phật, chỉ cần không có những tâm: điên đảo, vin theo, vọng tưởng, nghĩ ác, cấu đục, chẳng sạch của chúng sanh, tức các ngươi là Phật chánh giác mới phát tâm, lại đến chỗ riêng nào luận bàn. Sở dĩ, Đại An này ở tại núi Qui ba mươi năm, ăn cơm núi Qui, đại tiện núi Qui, mà không học thiền núi Qui, chỉ coi chừng con trâu. Nếu nó lạc đường hay vào trong cỏ, liền lôi nó lại. Nếu nó ăn lúa mạ của người, liền đánh đập điều phục nó. Đáng thương đã lâu chịu người rầy rà, hiện giờ nó đổi thành con trâu trắng đứng trước mặt, trọn ngày hiện sờ sờ đuổi cũng chẳng đi.

Cả thảy các ngươi, mỗi người có hòn ngọc lớn vô giá, từ cửa con mắt phóng quang soi sáng núi sông cây cỏ, từ cửa lỗ tai phóng quang nhận lãnh phân biệt tất cả âm thanh lành dữ, sáu cửa ngày đêm thường phóng quang sáng, cũng gọi là phóng quang tam-muội. Các ngươi tự chẳng biết, lại nhận bóng trong thân tứ đại. Nó là vật do trong ngoài giúp đỡ không dám chinh nghiêng, như người gánh nặng đi qua cây cầu khỉ, không dám để sẩy chân. Hãy nói vật gì có thể gìn giữ được? Như thế, không có một mảnh tơ, một sợi tóc có thể thấy.

Đâu chẳng nghe Hòa thượng Chí Công nói: Trong ngoài tìm kiếm trọn không ra. Trên cảnh thi vi gồm tất cả.

Trân trọng!

*

Có vị Tăng hỏi Sư: - Tất cả thi vi là dụng của pháp thân, thế nào là pháp thân?

Sư đáp:- Tất cả thi vi là dụng của pháp thân.

- Lìa năm uẩn, thế nào là thân xưa nay?

- Đất nước gió lửa, thọ tưởng hành thức.

- Cái ấy là năm uẩn?

- Cái ấy là năm uẩn.

https://thuviensach.vn

*

Tăng hỏi:- Khi ấm này đã mất, ấm kia chưa sanh thì thế nào? Sư bảo:- Ấm này chưa mất, cái gì là Đại đức?

- Chẳng hội.

- Nếu hội ấm này liền rõ ấm kia.

*

Hòa thượng Tuyết Phong nhân vào núi lượm được một nhánh cây hình giống con rắn, đề trên lưng một câu: vốn tự thiên nhiên chẳng nhờ bào gọt, gởi tặng Sư. Sư nhận, nói: - Người bản sắc ở núi, vẫn không vết dao búa.

*

Có người hỏi Sư:- Phật ở chỗ nào?

Sư đáp:- Chẳng lìa tâm.

- Người trên hai ngọn có được cái gì?

- Pháp không có chỗ được, dù có chỗ được, được vốn không được.

*

Sư giáo hóa ở thành Mân (tỉnh Phước Kiến) hơn hai mươi năm. Đời Đường niên hiệu Trung Hòa năm thứ ba (883 T.L.), ngày hai mươi hai tháng mười, Sư trở về chùa Hoàng Bá, có chút bệnh rồi tịch. Môn đồ xây tháp thờ Sư trên núi Lăng-già.

Vua ban hiệu là Viên Trí Thiền sư, tháp hiệu Chứng Chơn.

*

https://thuviensach.vn

38. THIỀN SƯ THẦN TÁN

Sư quê ở Phước Châu, xuất gia tại chùa Đại Trung quận nhà. Sau, Sư đi hành khước gặp Bá Trượng Hoài Hải chỉ dạy được khai ngộ.

Sư trở về quê, bổn sư hỏi:

- Ngươi rời ta đi các nơi, đã được sự nghiệp gì?

Sư thưa:- Hoàn toàn không có sự nghiệp.

Bổn sư sai hầu hạ như trước.

*

Một hôm, nhân bổn sư tắm, bảo Sư kỳ đất. Sư bèn vỗ vào lưng bổn sư nói: - Chỗ điện Phật đẹp mà Phật chẳng thánh.

Bổn sư xoay đầu ngó lại.

Sư nói tiếp:

- Phật tuy chẳng thánh vẫn hay phóng quang.

*

Lại một hôm, bổn sư ngồi trong cửa sổ xem kinh, có con ong chui đầu vào tấm giấy dán ở cửa sổ tìm lối ra. Sư trông thấy nói: - Thế giới thênh thang như thế mà chẳng chịu ra, dùi đầu vào giấy cũ biết năm nào ra được?

Sư liền nói bài kệ:

Không môn bất khẳn xuất

Đầu song dã thái si

Bách niên tán cổ chỉ

https://thuviensach.vn

Hà nhật xuất đầu thì?

Dịch:

Cửa không chẳng chịu ra

Quá ngu chui cửa sổ

Giấy cũ trăm năm dùi

Ngày nào dùi được phủng?

Bổn sư để kinh xuống hỏi:

- Ngươi đi hành khước gặp người nào, ta trước sau nghe ngươi nói lời dị thường?

Sư thưa:

- Con nhờ ơn Hòa thượng Bá Trượng chỉ dạy được chỗ thôi dứt, nay muốn đáp lại đức từ bi.

Bổn sư bèn bảo chúng đến giờ trai, thỉnh Sư thuyết pháp. Sư lên tòa đề cao môn phong của Bá Trượng, nói:

- Linh Hòa ngọc sáng quang riêng chiếu vượt khỏi căn trần, bày hiện chân thường chẳng câu nệ văn tự. Tâm tánh không nhiễm vốn tự viên thành, chỉ lìa vọng duyên tức như như Phật.

Bổn sư nghe câu này liền cảm ngộ, bảo:

- Có khi nào Lão tăng nghe được việc tột thế này!

*

Sau, Sư đến trụ trì tại chùa Cổ Linh, giáo hóa đồ chúng được mấy trăm. Sắp tịch, Sư cạo tóc tắm gội bảo đánh chuông, gọi chúng dặn:

- Cả thảy các ngươi có biết chánh định không tiếng tăm chăng?

Chúng thưa:- Chẳng biết.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Các ngươi lắng nghe chớ có suy nghĩ riêng.

Chúng đều lắng nghe. Sư an nhiên thị tịch.

https://thuviensach.vn

39. THIỀN SƯ VÔ NGÔN THÔNG (? - 826)

Sư họ Trịnh, quê ở Quảng Châu, xuất gia tại chùa Song Lâm xứ Vũ Châu. Tánh Sư điềm đạm ít nói mà thông minh, nên thời nhân gọi là Vô Ngôn Thông.

Sư lễ Phật, có một Thiền khách hỏi:- Tọa chủ lễ đó là cái gì?

Sư đáp:- Là Phật.

Thiền khách bèn chỉ tượng Phật hỏi:- Cái này là Phật gì?

Sư không đáp được.

Đến tối, Sư y phục chỉnh tề đến lễ Thiền khách, thưa:

- Hôm nay Thầy hỏi, tôi chưa biết ý chỉ thế nào?

Thiền khách hỏi:- Tọa chủ được mấy hạ?

Sư thưa:- Mười hạ.

Thiền khách bảo:- Đã từng xuất gia chưa?

Sư càng thêm mờ mịt.

Thiền khách khuyên Sư đồng đến tham học với Mã Tổ. Đi đến Giang Tây nghe tin Mã Tổ đã tịch, bèn đến yết kiến Bá Trượng Hoài Hải.

*

Một hôm, trong giờ tham vấn, có vị Tăng hỏi Bá Trượng: - Thế nào là pháp môn đốn ngộ của Đại thừa?

Bá Trượng đáp:

- Đất tâm nếu không, mặt trời trí tuệ tự chiếu.

https://thuviensach.vn

Nghe câu này, Sư hoát nhiên đại ngộ.

*

Sau, Sư về Quảng Châu trụ trì tại chùa Hòa An.

Có người hỏi:- Thầy phải Thiền sư chăng?

Sư đáp:- Bần đạo chẳng từng học thiền.

Sư lặng thinh giây lâu, gọi người kia:

Người kia đáp:- Dạ!

Sư chỉ cây tông lư (cây móc).

*

Một hôm, Sư bảo Huệ Tịch đem giường lại. Huệ Tịch đem đến. Sư bảo:- Đem lại chỗ cũ.

Huệ Tịch vâng theo.

Sư hỏi:- Cái giường ở bên này là vật gì?

- Không vật.

- Cái giường để bên kia là vật gì?

- Không vật.

Sư gọi: Huệ Tịch!

Huệ Tịch đáp: Dạ!

Sư bảo: Đi!

*

Năm Canh Tý niên hiệu Nguyên Hòa đời Đường (820 T.L.), Sư sang An Nam ở chùa Kiến Sơ làng Phù Đổng (Bắc Ninh). Ở đây trọn ngày, Sư ngồi xây mặt vào vách suốt mấy năm mà không ai biết, chỉ Thiền sư Cảm Thành

https://thuviensach.vn

(trụ trì chùa này) biết Sư là vị Cao tăng đắc đạo trong nhà thiền. Cảm Thành hết lòng kính trọng tôn thờ Sư làm thầy. Một hôm, Sư gọi Cảm Thành đến bảo:

- Ngày xưa Tổ sư là Nam Nhạc (Hoài Nhượng) khi sắp tịch có dặn mấy lời:

Nhất thiết chư pháp giai tùng tâm sanh

Tâm vô sở sanh pháp vô sở trụ

Nhược đạt tâm địa sở trụ vô ngại

Phi ngộ thượng căn thận vật khinh hứa.

Dịch:

Tất cả các pháp đều từ tâm sanh

Tâm không chỗ sanh, pháp không chỗ trụ

Nếu đạt tâm địa chỗ trụ không ngại

Chẳng gặp thượng căn dè dặt chớ dạy.

Nói xong, Sư chấp tay thị tịch, nhằm năm Bảo Lịch thứ hai đời Đường (826 T.L.). Cảm Thành rước Sư lên hỏa đàn, thu hài cốt xây tháp thờ ở núi Tiên Du.

https://thuviensach.vn

NỐI PHÁP CHƯƠNG KỈNH HOÀI UẨN

https://thuviensach.vn

40. THIỀN SƯ HOẰNG BIỆN

Vua Đường Tuyên Tông hỏi Sư:

- Thiền tông sao có tên Nam, Bắc?

Sư đáp:

- Thiền môn vốn không có Nam, Bắc. Xưa Như Lai đem chánh pháp nhãn trao cho Tổ Đại Ca-diếp, lần lượt truyền nhau đến đời thứ hai mươi tám là Tổ Bồ-đề-đạt-ma. Tổ Đạt-ma sang phương này (Trung Hoa) là Sơ Tổ, truyền đến vị Tổ thứ năm là Đại sư Hoằng Nhẫn. Tổ Hoằng Nhẫn mở bày chánh pháp ở Đông Sơn có hai đệ tử lỗi lạc là Huệ Năng và Thần Tú. Đại sư Huệ Năng được truyền y bát, về ở Lãnh Nam làm Tổ thứ sáu. Đại sư Thần Tú ở phương Bắc giáo hóa. Sau này, đệ tử Sư Thần Tú là Phổ Tịch lập thầy mình lên làm Tổ thứ sáu, rồi tự xưng là Tổ thứ bảy. Hai vị ấy được pháp là một, mà mở đạo khai ngộ có đốn tiệm khác nhau, cho nên gọi là Nam đốn, Bắc tiệm. Chẳng phải Thiền tông sẵn có tên Nam, Bắc vậy.

- Thế nào gọi là giới Sư?

- Ngừa lỗi dừng ác gọi là giới.

- Sao gọi là định?

- Sáu căn tiếp xúc với cảnh mà không chạy duyên theo là định.

- Sao là tuệ?

- Tâm cảnh đều không, chiếu soi chẳng lầm là tuệ.

- Sao là phương tiện?

- Phương tiện là ẩn che tướng thật, là cửa khéo léo tạm thời, để giáo hóa bậc trung, hạ căn chiều uốn dẫn dụ họ gọi là phương tiện. Dù là bậc thượng căn nói bỏ phương tiện chỉ nói đạo vô thượng, đây cũng là nói phương tiện.

https://thuviensach.vn

Cho đến Tổ sư dùng lời huyền diệu quên công bặt lời, cũng không vượt ngoài dấu vết phương tiện.

- Sao là Phật tâm?

- Phật là tiếng Ấn Độ, Trung Hoa gọi là Giác. Nghĩa là người có trí tuệ giác chiếu là Phật tâm. Tâm là tên riêng của Phật. Có trăm ngàn tên khác mà nghĩa là một, vốn không có hình trạng, chẳng phải tướng xanh, vàng, đỏ, trắng, nam nữ v.v... ở nơi trời mà chẳng phải trời, ở nơi người mà chẳng phải người, mà hay hiện trời người, hiện nam nữ chẳng trước, chẳng sau, không sanh không diệt, cho nên gọi là tánh linh giác. Như bệ hạ hằng ngày ứng dụng muôn việc tức là Phật tâm của bệ hạ. Giả sử được ngàn vị Phật đồng truyền, vẫn không nghĩ mình có sở đắc.

- Như nay có người niệm Phật là sao?

- Như Lai ra đời là bậc thầy thiện tri thức của người. Ngài tùy căn cơ nói pháp, vì bậc thượng căn mở Tối thượng thừa đốn ngộ lý cùng tột, vì bậc trung hạ căn chưa có thể chóng hiểu, ấy là Phật vì bà Vi-đề-hi tạm mở cửa mười sáu pháp quán dạy niệm Phật sanh về Cực lạc. Cho nên kinh nói: Tức tâm tức Phật, tâm ấy là Phật, ngoài tâm không có Phật, ngoài Phật không có tâm.

- Có người tụng kinh, trì chú, niệm Phật để cầu làm Phật thì sao?

- Như Lai mở bày các thứ đều vì một thừa tối thượng, như trăm sông đều chảy về biển. Các pháp sai biệt như thế đều trở về biển Bát-nhã (Phật trí).

- Tổ sư đã khế hội tâm ấn, kinh Kim Cang nói không có pháp sở đắc là sao?

- Phương pháp giáo hóa của Phật thật không có một pháp cho người. Chỉ vì chỉ dạy cho mọi người, mỗi người đều có một kho pháp bảo. Chính khi Phật Nhiên Đăng ấn chứng cho Phật Thích-ca pháp căn bản ấy, Phật Thích-ca không có sở đắc mới khế hội bản ý của Phật Nhiên Đăng. Cho nên kinh nói: Không ngã không nhân không chúng sanh không thọ giả, pháp ấy bình đẳng, tu tất cả pháp lành mà chẳng trụ nơi tướng.

https://thuviensach.vn

- Thiền sư đã hội ý Tổ, lại có lễ Phật tụng kinh chăng?

- Sa-môn Thích tử lễ Phật tụng kinh là pháp thường của Trụ trì, có bốn quả báo vậy. Song y Phật giới để tu thân, tìm học với các bậc thiện tri thức để tập tu hạnh thanh bạch, bước theo dấu Như Lai đã đi.

- Sao lại đốn ngộ? Sao là tiệm tu?

- Chóng thấy tự tánh cùng Phật đồng bậc, song còn có tập nhiễm từ vô thủy nên mượn tiệm tu để đối trị, khiến theo tánh khởi dụng. Như người ăn cơm không thể một miếng được no.

Hôm ấy, Sư đối đáp với vua bảy khắc. Vua ban cho Sư tử y (y đỏ) và phương bào (áo vuông) và ban hiệu là Viên Trí Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

41. THIỀN SƯ TRÍ CHƠN (782 - 865)

Sư họ Liễu, quê ở Dương Châu, xuất gia tại chùa Hoa Lâm ở bản châu.

Đời Đường niên hiệu Nguyên Hòa năm đầu (806 T.L.), Sư đến Nhuận Châu thọ giới ở chùa Thiên Hương. Sư không thích học tập Kinh Luận, chỉ mộ tu Thiền.

Sư tìm đến yết kiến Thiền sư Hoài Uẩn (Chương Kỉnh).

Hoài Uẩn hỏi:- Ở đâu đến?

Sư thưa:- Đến không chỗ đến, lại không chỗ lại.

Hoài Uẩn lặng thinh, Sư thầm khế hội.

*

Niên hiệu Khai Thành năm đầu (836 T.L.), Sư sang Phước Châu đến ấp Trường Khê có Trần Lượng, Hoàng Du thỉnh Sư ở lại núi Qui giáo hóa. Một hôm, Sư dạy chúng:

- Nheo mày chớp mắt chẳng ngoài người này (người chân thật), một niệm tịnh tâm xưa nay là Phật.

Sư nói kệ:

Tâm bản tuyệt trần hà dụng tẩy

Thân trung vô bệnh khởi cầu y

Dục tri thị Phật phi thân xử

Minh giám cao huyền vị chiếu thì.

Dịch:

Tâm vốn bặt trần đâu cần rửa

https://thuviensach.vn

Trong thân không bệnh rước thầy chi

Phật kia chẳng phải nơi thân ở

Gương sáng treo cao chưa chiếu gì.

*

Gặp thời Võ Tôn (841-846 T.L.) hủy diệt Phật giáo, bắt Tăng còn trẻ phải hoàn tục, Sư cũng phải hoàn tục. Lúc ấy, Sư có làm hai bài kệ dạy chúng:

Minh nguyệt phân hình xứ xứ tân

Bạch y ninh trụy giải không nhân

Thùy ngôn tại tục phòng tu đạo

Kim Túc tằng vi trưởng giả thân.

*

Nhẫn Tiên lâm hạ tọa thiền thời

Tằng bị Ca Vương cát tài chi

Huống ngã thánh triều vô thử sự

Chi kim hưu đạo diệc hà bi?

Dịch:

Trăng sáng phân hình chỗ chỗ tươi

Bạch y dễ kéo giải không người

Tại gia ai bảo tu học khó?

Kim Túc từng làm Trưởng giả chơi.

[Kim Túc nói đủ là Kim Túc Như Lai tức là tiền thân của cư sĩ Duy-ma-cật.]

*

https://thuviensach.vn

Nhẫn Tiên thiền tọa ở rừng sâu

Từng bị Lợi Vương chặt cắt đau

Huống nay thánh chúa không việc ấy

Chỉ bắt thôi tu đáng buồn đâu?

Đến vua Tuyên Tông lên ngôi (847 T.L.) sùng phụng Phật pháp, Sư trở về chùa như xưa. Niên hiệu Hàm Thông năm thứ sáu (865 T.L.), Sư tịch tại núi này, thọ tám mươi bốn tuổi, sáu mươi tuổi hạ.

Vua ban hiệu là Qui Tịch Thiền sư, tháp hiệu Bí Chơn.

*

https://thuviensach.vn

NỐI PHÁP NAM TUYỀN PHỔ NGUYỆN

https://thuviensach.vn

42. THIỀN SƯ CẢNH SẦM (Trường Sa)

Sau khi đắc pháp nơi Nam Tuyền, Sư đến Lộc Uyển an trụ. Về sau, Sư không ở một chỗ nhất định, chỉ tùy duyên tùy cảnh giáo hóa độ sanh. Vì thế, người đương thời gọi Sư là Hòa thượng Trường Sa.

Sư thượng đường dạy chúng:

- Nếu ta một bề nêu cao tông giáo thì trong pháp đường này cỏ mọc cao một trượng. Vì sự bất đắc dĩ, ta bảo các ngươi rằng: Tột mười phương thế giới là mắt của Sa-môn, tột mười phương thế giới là thân của Sa-môn, tột mười phương thế giới là ánh sáng của mình, tột mười phương thế giới ở trong ánh sáng của mình, tột mười phương thế giới không có người nào là chẳng phải chính mình. Ta thường nói với các ngươi: Chư Phật trong đời cùng chúng sanh khắp pháp giới là ánh sáng Ma-ha Bát-nhã. Khi ánh sáng này chưa phát, cả thảy các ngươi đến nương nơi đâu? Khi ánh sáng này chưa phát, còn không có tăm dạng Phật và chúng sanh, thì chỗ nào có núi sông thế giới?

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là mắt Sa-môn?

Sư đáp:

- Dài dài ra chẳng đặng, thành Phật thành Tổ ra chẳng đặng, sáu đạo luân hồi ra chẳng đặng.

- Chẳng biết ra cái gì chẳng đặng?

- Ngày thấy mặt trời, đêm thấy sao.

- Con không hội.

- Núi Diệu Cao sắc xanh lại xanh.

*

https://thuviensach.vn

Sư sai một vị Tăng đến hỏi bạn đồng sư là Hòa thượng Hiệp rằng: - Hòa thượng sau khi thấy Nam Tuyền rồi thế nào?

Hòa thượng Hiệp lặng thinh.

Tăng hỏi:- Hòa thượng trước khi chưa thấy Nam Tuyền thì sao?

Hòa thượng Hiệp đáp:- Không thể lại riêng có.

Vị Tăng về thuật lại Sư nghe, Sư làm một bài kệ chỉ bày:

Bách trượng can đầu bất động nhân

Tuy nhiên đắc nhập vị vi chân

Bách trượng can đầu tu tấn bộ

Thập phương thế giới thị toàn thân.

Dịch:

Trăm trượng đầu sào vẫn đứng yên

Tuy là được nhập chẳng phải hiền

Đầu sào trăm trượng cần vượt khỏi

Mười phương thế giới thảy thân mình.

*

Có quan khách đến yết kiến, Sư gọi:- Thượng thơ!

Quan khách:- Dạ!

- Chẳng phải bổn mạng thượng thơ.

- Không thể rời người đối đáp hiện nay lại có chủ nhân thứ hai.

- Gọi thượng thơ là chí tôn được chăng?

- Thế là khi chẳng đối, đâu không phải là chủ nhân của đệ tử?

https://thuviensach.vn

- Chẳng những khi đối và khi không đối, mà từ vô thủy kiếp đến giờ cái ấy là cội gốc của sanh tử.

Sư làm bài kệ:

Học đạo chi nhân bất thức chân

Chi vị tùng lai nhận thức thần

Vô thủy kiếp lai sanh tử bản

Si nhân hoán tác bản lai nhân.

Dịch:

Học đạo mà không hiểu lẽ chân

Bởi tại lâu rồi nhận thức thần

Gốc nguồn sanh tử vô thủy kiếp

Người ngu lại gọi chủ nhân ông.

*

Tăng Hạo Nguyệt hỏi: - Những vị thiện tri thức trong thiên hạ chứng được ba đức Niết-bàn chưa?

Sư đáp:

- Đó là Đại đức hỏi trên quả Niết-bàn hay trong nhân Niết-bàn?

- Trên quả Niết-bàn.

- Những thiện tri thức trong thiên hạ chưa chứng.

- Vì sao chưa chứng?

- Vì công chưa bằng chư thánh.

- Công chưa bằng chư thánh sao làm thiện tri thức.

https://thuviensach.vn

- Thấy rõ Phật tánh cũng được gọi là thiện tri thức.

- Chẳng biết công bằng chừng nào mới được chứng Niết-bàn?

Sư có bài kệ:

Ma-ha Bát-nhã chiếu

Giải thoát thậm thâm pháp

Pháp thân tịch diệt thể

Tam nhất lý viên thường.

Dục thức công tề xứ

Thử danh thường tịch quang.

Dịch:

Trí tuệ lớn rộng soi

Pháp giải thoát sâu xa

Thể pháp thân vắng lặng

Ba một lý thường tròn.

Muốn biết chỗ công bằng

Đây gọi thường tịch quang.

- Trên quả ba đức Niết-bàn đã nhờ chỉ dạy, thế nào là trong nhân Niết-bàn?

- Đại đức ấy.

- Trong kinh nói ý huyễn là có chăng?

- Đại đức nói gì?

- Thế là ý huyễn tại không chăng?

https://thuviensach.vn

- Đại đức nói gì?

- Thế là ý huyễn tại chẳng có chẳng không chăng?

- Đại đức nói gì?

- Con ba phen nhận định chẳng hợp ý huyễn, chưa biết Hòa thượng thế nào để rõ được ý huyễn trong kinh?

- Đại đức tin tất cả pháp không thể nghĩ bàn chăng?

- Lời thành thật của Phật đâu dám không tin.

- Đại đức nói tin, trong hai thứ tin là thứ tin nào?

- Theo con hiểu, trong hai thứ tin là tin duyên (tín duyên).

- Y giáo môn nào được sanh tin duyên?

- Theo kinh Hoa Nghiêm nói: Bồ-tát lớn lấy trí tuệ không chướng không ngại tin tất cả cảnh giới thế gian là cảnh giới Như Lai. Lại, kinh Hoa Nghiêm nói: Chư Phật Thế Tôn thảy biết thế pháp và Phật pháp tánh không sai khác, quyết định không hai. Cũng kinh Hoa Nghiêm nói: Phật pháp thế gian pháp, nếu thấy chỗ chân thật của nó, tất cả không sai khác.

- Đại đức nêu chỗ tin duyên trong giáo môn rất có bằng cứ. Nghe Lão tăng vì Đại đức nói rõ ý huyễn trong kinh:

Nhược nhân kiến huyễn bản lai chân

Thị tắc danh vi kiến Phật nhân

Viên thông pháp pháp vô sanh diệt

Vô diệt vô sanh thị Phật thân.

Dịch:

Nếu người thấy huyễn xưa nay chân

Thế ấy tức là thấy Phật nhân (người)

https://thuviensach.vn

Suốt tròn các pháp không sanh diệt

Không diệt không sanh ấy Phật thân.

*

Có vị Tăng hỏi:- Hòa thượng nối tiếp người nào?

Sư đáp:- Tôi không có người được nối tiếp.

- Lại có tham học không?

- Tôi tự tham học.

- Ý Hòa thượng thế nào?

Sư có bài kệ:

Hư không vấn vạn tượng

Vạn tượng đáp hư không

Thùy nhân thân đắc văn

Mộc xoa quán giác đồng.

Dịch:

Hư không hỏi vạn tượng

Vạn tượng đáp hư không

Người nào gần được nghe

Trẻ con đầu hai chỏm

*

Có vị Tăng hỏi:- Sắc tức là không, không tức là sắc, lý này thế nào?

Sư có bài kệ:

Ngại xứ phi tường bích

https://thuviensach.vn

Thông xứ vật hư không

Nhược nhân như thị giải

Tâm sắc bản lai đồng

Phật tánh đường đường hiển hiện

Trụ tánh hữu tình nan kiến

Nhược ngộ chúng sanh vô ngã

Ngã diện hà thù Phật diện.

Dịch:

Chỗ ngại chẳng tường vách

Chỗ thông đâu hư không

Nếu người tìm hiểu như thế

Tâm sắc xưa nay đồng

Phật tánh hiển hiện rõ ràng

Trụ tánh hữu tình khó thấy

Nếu ngộ chúng sanh vô ngã

Mặt ta mặt Phật khác gì.

Sư có bài kệ khuyến học:

Vạn trượng can đầu vị đắc hưu

Đường đường hữu lộ thiểu nhân du

Thiền sư nguyện đạt Nam Tuyền khứ

Mãn mục thanh sơn vạn vạn thu.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Muôn trượng đầu sào chẳng được dừng

Sờ sờ đường cái ít người đi

Thiền sư muốn đạt Nam Tuyền lộ

Đầy mắt núi xanh muôn muôn thu.

Vì Sư không có nơi trụ nhất định nên không biết tịch lúc nào và nơi nào.

https://thuviensach.vn

43. THIỀN SƯ TÙNG THẨM Triệu Châu - (778 - 897)

Sư họ Hác, quê ở làng Hác, thuộc Tào Châu. Lúc bé Sư xuất gia ở Hỗ Thông Viện tại bản châu, nhưng chưa thọ giới. Sư tìm đến Trì Dương tham vấn Nam Tuyền (Phổ Nguyện) gặp lúc Nam Tuyền nằm nghỉ, mà vẫn hỏi:

- Vừa rời chỗ nào?

Sư thưa:- Vừa rời Đoan Tượng.

- Thấy Đoan Tượng chăng?

- Chẳng thấy Đoan Tượng, chỉ thấy Như Lai nằm.

- Ngươi là Sa-di có chủ hay không chủ?

- Sa-di có chủ.

- Chủ ở chỗ nào?

- Giữa mùa đông rất lạnh, ngưỡng mong tôn thể Hòa thượng được muôn phước.

Nam Tuyền khen ngợi liền nhận vào chúng.

*

Sư hỏi Nam Tuyền:- Thế nào là đạo? Nam Tuyền đáp:- Tâm bình thường là đạo.

- Lại có thể nhằm tiến đến chăng?

- Nghĩ nhằm tiến đến là trái.

- Khi chẳng nghĩ làm sao biết là đạo?

- Đạo chẳng thuộc biết và chẳng biết, biết là vọng giác, không biết là vô ký. Nếu thật đạt đạo thì chẳng nghi, ví như hư không thênh thang rỗng rang đâu

https://thuviensach.vn

thể gắng nói phải quấy?

Ngay câu nói này Sư ngộ lý.

*

Sư đến đàn Lưu Ly tại Tung Nhạc thọ giới. Thọ giới xong, Sư trở lại Nam Tuyền.

Sư hỏi Nam Tuyền:- Biết có người ấy đến chỗ nào an nghỉ?

Nam Tuyền bảo:- Đến nhà đàn việt dưới núi làm con trâu đi.

- Cảm tạ Thầy chỉ dạy.

- Đêm qua canh ba trăng soi cửa.

*

Sư đến Hoàng Bá (Hy Vận). Hoàng Bá thấy Sư đến liền đóng cửa phương trượng. Sư lấy lửa đem vào pháp đường kêu: - Cứu lửa! cứu lửa!

Hoàng Bá mở cửa, nắm Sư đứng lại, bảo:- Nói! nói!

Sư bảo:- Cướp qua rồi mới trương cung.

*

Sư đến Đạo Ngô (Viên Trí), vừa vào nhà, Đạo Ngô nói: - Mũi tên Nam Tuyền đến!

Sư bảo:- Xem tên!

Đạo Ngô nói:- Trật.

Sư bảo:- Trúng.

*

Sư đến Giáp Sơn (Thiện Hội) cầm gậy vào pháp đường. Giáp Sơn hỏi:- Làm gì?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:- Dò nước.

Giáp Sơn bảo:- Một nhỏ cũng không, dò cái gì?

Sư chống gậy đi ra.

*

Sau khi được Nam Tuyền ấn khả, Sư về Tào Châu thăm bổn sư. Những người quen thuộc hay tin Sư về đều muốn đến thăm, Sư nghe được bèn nói: - Lưới ái trần tục không có ngày dứt được, ta đã từ bỏ xuất gia, không muốn gặp lại.

Sư liền mang bát cầm gậy dạo khắp các nơi. Sư thường nói:

- Trẻ con bảy tuổi hơn ta thì ta hỏi nó, ông già trăm tuổi chẳng bằng ta thì ta dạy họ.

*

Sau chúng thỉnh Sư ở viện Quan Am tại Triệu Châu. Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư bảo:- Ở trong điện.

- Trong điện đâu không phải bùn đất đắp thành tượng?

- Phải.

- Thế nào là Phật?

- Ở trong điện.

- Con mê muội xin Thầy chỉ dạy.

- Ăn cháo xong chưa?

- Ăn cháo xong.

- Rửa chén bát đi!

https://thuviensach.vn

Tăng nhân đây đại ngộ.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Như minh châu trong tay, Hồ đến thì hiện Hồ, Hán đến thì hiện Hán.

Lão tăng nắm một nắm cỏ dùng làm thân vàng (thân Phật) một trượng sáu, đem thân vàng một trượng sáu dùng làm nắm cỏ, Phật là phiền não, phiền não là Phật.

Có vị Tăng đứng lên hỏi:- Chưa biết Phật là phiền não của ai?

Sư đáp:- Là phiền não của tất cả người.

- Làm sao khỏi được?

- Dùng khỏi làm gì?

*

Có người hỏi:- Con chó có Phật tánh không? Sư đáp:- Không.

- Trên đến chư Phật, dưới đến loài trùng kiến đều có Phật tánh, vì sao con chó không có Phật tánh?

- Vì nó còn có nghiệp thức.

Lại, có người hỏi:- Con chó có Phật tánh không?

Sư đáp:- Có.

- Đã có Phật tánh vì sao chui vào trong đãy da?

- Vì biết mà cố phạm.

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến:- Từng đến đây chưa? Tăng thưa:- Từng đến.

- Uống trà đi!

https://thuviensach.vn

Sư lại hỏi Tăng:- Từng đến đây chưa?

Tăng thưa:- Chưa từng đến.

- Uống trà đi!

Sau Viện chủ hỏi Sư:

- Vì sao từng đến dạy uống trà đi, chưa từng đến cũng dạy uống trà đi?

Sư gọi:- Viện chủ!

Viện chủ đáp:- Dạ!

Sư bảo:- Uống trà đi!

*

Sư cầm chổi quét đất, có người hỏi: - Hòa thượng là thiện tri thức vì sao có bụi?

Sư bảo:- Bên ngoài đến.

- Già-lam thanh tịnh vì sao có bụi?

- Lại có một điểm.

*

Có ông Tú tài đến hỏi Sư: - Phật chẳng trái sở nguyện của chúng sanh phải chăng?

Sư đáp:- Phải.

- Con muốn xin cây gậy trong tay Hòa thượng được chăng?

- Người quân tử không đoạt cái sở thích của người.

- Con không phải là quân tử.

- Ta cũng chẳng phải là Phật.

https://thuviensach.vn

*

Có người hỏi: - Đã lâu nghe tiếng cầu đá Triệu Châu, nay đến chỉ thấy cầu nổi.

Sư bảo:- Ong chỉ thấy cầu nổi mà không thấy cầu đá.

- Thế nào là cầu đá?

- Độ lừa độ ngựa.

- Thế nào là cầu nổi?

- Mỗi mỗi độ người.

*

Sư dạy chúng: - Vừa có phải quấy thì lăng xăng mất tâm, lại có người đáp thoại (câu nói) hay chăng?

Có vị Tăng bước ra vỗ thị giả một cái, nói:

- Sao không đáp Hòa thượng?

Sư liền vào phương trượng.

Sau, thị giả thưa:

- Vừa rồi có vị Tăng làm thế ấy là hội hay chẳng hội?

Sư bảo:- Ngồi thấy đứng, đứng thấy ngồi.

*

Sư dạy chúng: - Đạo chẳng khó, chỉ hiềm lựa chọn, vừa có nói năng là lựa chọn, là minh bạch. Lão tăng chẳng ở trong minh bạch, các ngươi lại tiếc giữ chăng?

Có vị Tăng đứng ra hỏi:

- Đã chẳng ở trong minh bạch thì tiếc giữ cái gì?

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Ta cũng chẳng biết.

- Hòa thượng đã chẳng biết, vì sao chẳng ở trong minh bạch?

- Hỏi việc thì được, lễ bái xong lui ra.

*

Quan Đại phu họ Mã đến hỏi:- Hòa thượng có tu hành chăng? Sư đáp:- Lão tăng nếu tu hành là việc họa.

- Hòa thượng đã chẳng tu hành thì dạy người nào tu hành?

- Đại phu là người tu hành.

- Con sao bảo là tu hành?

- Nếu không tu hành thì đâu được đánh đập người, ở trong địa vị nhân vương đói có cơm, lạnh có áo, không biết ngày ra khỏi.

Đại phu nghe cảm động rơi nước mắt, lễ tạ Sư.

*

Có vị Tăng hỏi:- Trong mười hai giờ dụng tâm thế nào? Sư đáp:- Ngươi bị mười hai giờ sai khiến, ta sai khiến được mười hai giờ.

Sư bèn nói:

- Huynh đệ! Chớ đứng lâu. Có việc thì thương lượng, không việc thì đến nhà sau ngồi, tìm xét lý là tốt. Lão tăng lúc đi hành khước, trừ hai thời cơm cháo là tạp dụng tâm, ngoài ra không có dụng tâm khác. Nếu chẳng như thế rất là xa vậy.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Phật vàng không độ được lò đúc, Phật gỗ không độ được lửa, Phật đất không độ được nước, Phật thật ngồi ở trong. Bồ-đề Niết-bàn Chân như Phật tánh trọn là y phục đắp vào thân, cũng gọi phiền não, thật tế lý địa để ở chỗ nào? Một tâm chẳng sanh, muôn pháp

https://thuviensach.vn

không lỗi. Ngươi cứ nghiên cứu lý này, ngồi quán xét hai ba mươi năm, nếu chẳng hội thì chặt đầu Lão tăng đi! Nhọc nhằn nắm bắt mộng huyễn không hoa, tâm nếu chẳng khác thì muôn pháp nhất như. Đã chẳng từ ngoài được thì câu chấp làm gì? Giống in như con dê gặp vật gì cũng liếm cũng nhai. Lão tăng thấy Hòa thượng Dược Sơn (Duy Nghiễm) có người hỏi, Ngài liền bảo ngậm lấy miệng chó. Lão Tăng cũng dạy: Ngậm miệng chó. Chấp ngã thì nhơ, không chấp ngã thì sạch, giống như con chó săn tìm kiếm vật để ăn. Phật pháp ở chỗ nào? Ngàn người muôn người thảy đều là kẻ tìm Phật, mà ở trong đó tìm một đạo nhân (người học đạo thật) không có.

Nếu cùng vua KHONG làm đệ tử, chớ bảo tâm bệnh khó trị. Khi chưa có thế giới, trước đã có tánh này, khi thế giới hoại, tánh này chẳng hoại. Một phen được thấy Lão tăng, sau lại chẳng phải người khác, chỉ là chủ nhân này. Cái đó lại hướng ngoài tìm làm gì? Khi ấy chớ xoa đầu moi óc, nếu xoa đầu moi óc liền mất vậy.

Có vị Tăng hỏi:

- Theo lời Thầy dạy khi thế giới hoại, tánh này chẳng hoại, thế nào là tánh này?

Sư đáp:- Tứ đại ngũ uẩn.

- Các thứ ấy vẫn là hoại, thế nào là tánh này?

- Tứ đại ngũ uẩn.

*

Có vị Tăng đến từ giã Sư. Sư hỏi: - Đi đâu?

Tăng thưa:- Đến Tuyết Phong.

- Tuyết Phong nếu hỏi ngươi: Hòa thượng dạy những lời gì, ngươi đáp thế nào?

- Con nói chẳng được, thỉnh Hòa thượng nói.

https://thuviensach.vn

- Đông thì nói lạnh, hạ thì nói nóng.

Sư lại hỏi:- Tuyết Phong lại hỏi ngươi: việc cứu kính thế nào.

- Con nói chẳng được.

- Chỉ nói: chính từ Triệu Châu lại, chẳng phải miệng người truyền.

Vị Tăng ấy đến Tuyết Phong thuật lại cho Tuyết Phong nghe.

Tuyết Phong bảo:- Phải là Triệu Châu mới được.

*

Thời gian trụ trì tại viện Quan Am, có vua nước Yên, nước Triệu đồng đến ra mắt Sư. Sư vẫn ngồi tiếp, không đứng dậy. Vua Yên hỏi: - Nhân vương đáng tôn trọng hay Pháp vương đáng tôn trọng?

Sư đáp:

- Nếu ở trong nhân vương thì Nhân vương trọng, nếu ở trong pháp vương thì Pháp vương trọng.

Hai vua nghe rồi đều vui vẻ kính phục và đồng cúng dường.

*

Sư học theo người xưa trụ trì rất kham khổ, trong Tăng đường trước sau trống rỗng không có bàn ghế, chỉ nằm cái giường dây gãy một góc, lấy dây ràng rịt lại. Có người xin đóng giường mới, Sư không cho. Trụ trì hơn bốn mươi năm, Sư chưa từng biên một lá thơ cho thí chủ.

*

Niên hiệu Càng Ninh năm thứ tư đời Đường (894 T.L.), ngày mùng hai tháng mười một, Sư nằm nghiêng bên mặt an nhiên thị tịch, Sư thọ một trăm hai mươi tuổi. Vua ban hiệu là Chơn Tế Đại sư.

https://thuviensach.vn

NỐI PHÁP THIÊN VƯƠNG ĐẠO NGỘ

https://thuviensach.vn

44. THIỀN SƯ SÙNG TÍN (Long Đàm)

Sư con nhà bán bánh. Thuở nhỏ có những điềm lạ. Lúc Thiền sư Đạo Ngộ được Tiết sử họ Lư thỉnh ở chùa Thiên Vương, người ta không thể hiểu được. Nhà Sư ở đầu đường vào chùa, mỗi ngày Sư đem mười cái bánh vào cúng dường Thiền sư Đạo Ngộ. Đạo Ngộ nhận ăn xong, thường để lại một cái bánh, bảo:

- Ta cho ngươi để ân huệ cho con cháu.

Một hôm, Sư tự nghĩ: Bánh là ta đem đến, cớ sao Hòa thượng lại cho ngược lại ta? Biết đâu không có ý chỉ. Sư bèn đến hỏi Đạo Ngộ.

Đạo Ngộ bảo:

- Bánh của ngươi đem đến, ta cho lại ngươi có lỗi gì?

Sư nghe lời này hiểu được thâm ý liền xin xuất gia.

Đạo Ngộ bảo:

- Ngươi trước sùng phước thiện, nay tin lời ta, có thể gọi là Sùng Tín.

Từ đây, Sư hầu hạ bên thầy.

*

Một hôm, Sư thưa: - Từ ngày con vào đây đến giờ, chưa được Thầy chỉ dạy tâm yếu.

Đạo Ngộ bảo:

- Từ ngày ngươi vào đây, ta chưa từng chẳng chỉ dạy ngươi tâm yếu.

- Chỉ dạy ở chỗ nào?

https://thuviensach.vn

- Ngươi dâng trà lên, ta vì ngươi mà tiếp. Ngươi bưng cơm đến, ta vì ngươi mà nhận. Ngươi xá lui ra thì ta gật đầu. Chỗ nào chẳng chỉ dạy tâm yếu?

Sư cúi đầu lặng thinh giây lâu.

Đạo Ngộ bảo:

- Thấy thì thẳng đó liền thấy, suy nghĩ liền sai.

Ngay câu nói đó, Sư khai ngộ. Lại hỏi thêm:

- Làm sao gìn giữ?

- Mặc tánh tiêu dao, tùy duyên phóng khoáng, chỉ hết tâm phàm, chẳng có thánh giải khác.

Sau Sư đến Lễ Dương dừng trụ tại Long Đàm.

Có vị Tăng hỏi:- Hạt châu trong búi tóc người nào được?

Sư bảo:- Người không thưởng ngoạn được.

- Để ở chỗ nào?

- Có chỗ tức nói đến.

*

Có cô Ni hỏi:- Làm sao được làm Tăng? Sư bảo:- Làm Ni đã bao lâu?

- Lại có khi làm Tăng chăng?

- Hiện nay ngươi là gì?

- Hiện nay thân Ni ai chẳng biết?

- Ai biết ngươi?

*

Thích sử Lý Tường hỏi:- Thế nào là chân như Bát-nhã? Sư đáp:- Tôi không có chân như Bát-nhã.

https://thuviensach.vn

- Hân hạnh được gặp Hòa thượng.

- Đây vẫn là lời nói ở bên ngoài.

*

Tuyên Giám (Đức Sơn) hỏi: - Đã lâu nghe danh Long Đàm (đầm rồng), đến đây thì Đàm (đầm) chẳng thấy, Long (rồng) cũng chẳng hiện.

Sư bảo:- Ngươi đã đến gần được Long Đàm.

Tuyên Giám liền thôi.

Hết Tập 1

https://thuviensach.vn

https://thuviensach.vn

THIỀN SƯ TRUNG HOA

TẬP 2

HT THÍCH THANH TỪ

Soạn dịch

PL 2542-1998

LỜI NÓI ĐẦU

ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ

1. THIỀN SƯ LƯƠNG GIỚI Động Sơn - Khai Tổ Tông Tào Động - (807-869)

2. THIỀN SƯ TĂNG MẬT (?-?)

3. THIỀN SƯ KHÁNH CHƯ Thạch Sương - (806-888)

4. THIỀN SƯ ĐẠI ĐỒNG Núi Đầu Tử - (819-914)

5. THIỀN SƯ THIỆN HỘI ở Giáp Sơn - (741-817)

ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ

6. THIỀN SƯ NGHĨA HUYỀN ở Lâm Tế, khai Tổ tông Lâm Tế - (?-867)

7. TRẦN TÔN TÚC hiệu Đạo Minh - (?-?)

8. NGƯỠNG SƠN HUỆ TỊCH Tổ thứ hai Tông Qui Ngưỡng - (804-899)

9. HƯƠNG NGHIÊM TRÍ NHÀN (724-814)

10. THIỀN SƯ THƯỜNG THÔNG ở núi Tuyết Đậu - (834-905)

11. NI LIỄU NHIÊN Ở MẠT SƠN (? ?)

12. ĐỨC SƠN TUYEN GIÁM (780-865)

ĐỜI THỨ SÁU SAU LỤC TỔ

https://thuviensach.vn

13. TÀO SƠN BỔN TỊCH THIỀN SƯ Tổ thứ hai Tông Tào Động - (840-901)
14. THIỀN SƯ ĐẠO ƯNG ở Vân Cư - (?-902)
15. HƯNG HÓA TỒN TƯƠNG THIỀN SƯ (?-924)
16. VIỆN TAM THÁNH - THIỀN SƯ HUỆ NHIEN
17. HÒA THƯỢNG ĐẠI GIÁC
18. THIỀN SƯ VĂN HỶ (820-899)
19. THIỀN SƯ QUANG DŨNG ở Nam Tháp
20. THIỀN SƯ TOÀN KHOÁT ở Nham Đầu - (828-887)
21. THIỀN SƯ NGHĨA TỒN ở Tuyết Phong - (822-908)
ĐỜI THỨ BẢY SAU LỤC TỔ
22. THIỀN SƯ HUYỀN NGỘ Hiệu Quang Huệ ở Hà Ngọc
23. THIỀN SƯ TÙNG CHÍ hiệu Huyền Minh ở Kim Phong
24. THIỀN SƯ XỬ CHƠN ở Lộc Môn
25. THIỀN SƯ HUỆ NGUNG hiệu Bảo Ứng ở Nam Viện
26. THIỀN SƯ TOÀN PHÓ hiệu Thanh Hóa - (882-947)
27. THIỀN SƯ HUỆ THANH ở núi Ba Tiêu
28. THIỀN SƯ SƯ NHAN ở Đoan Nham
29. THIỀN SƯ TÔNG NHẤT Pháp danh Sư Bị ở Huyền Sa - (835-908)
30. THIỀN SƯ HUỆ LĂNG ở Trường Khánh - (854-932)
31. THIỀN SƯ VĂN YỂN Ở VÂN MÔN Khai Tổ tông Vân Môn - (?-949)
ĐỜI THỨ TÁM SAU LỤC TỔ
32. THIỀN SƯ TRÍ TỊNH NGỘ KHÔNG ở Cốc Ẩn
33. THIỀN SƯ HÀNH NHƠN ở Lô Sơn Phật Thủ Nham
34. THIỀN SƯ DIÊN CHIỂU ở Phong Huyệt - (896 - 973)
35. THIỀN SƯ THANH NHƯỢNG ở núi Hưng Dương

https://thuviensach.vn

36. THIỀN SƯ PHÁP MÃN Núi U Cốc

37. THIỀN SƯ QUẾ SAM ở viện La-hán - (867-928)

38. THIỀN SƯ HUỆ CẦU ở viện An Quốc núi Ngọa Long - (? - 915)

39. Bạch Vân Tường Hòa thượng Thật Tánh Đại sư

40. THIỀN SƯ TRỪNG VIỄN ở Viện Hương Lâm

41. THIỀN SƯ TÔNG HUỆ THỦ SƠ ở Động Sơn - (?-990)

ĐỜI THỨ CHÍN SAU LỤC TỔ

42. THIỀN SƯ TRÍ NGHIÊM ở Cốc Ẩn

43. THIỀN SƯ PHÁP HIỂN ở Viện Phổ Ninh

44. THIỀN SƯ TỈNH NIỆM ở Thủ Sơn Nhữ Châu - (925 - 993)

45. THIỀN SƯ CHƠN ở Quảng Huệ

46. THIỀN SƯ VĂN ÍCH - Hiệu Tịnh Huệ Khai Tổ tông Pháp Nhãn - (885 - 958)

47. THIỀN SƯ HƯU PHỤC - Ngộ Không ở viện Thanh Lương - (? - 943)

48. THIỀN SƯ THIỆU TU ở Long Tế cũng gọi Tu Sơn Chủ

49. THIỀN SƯ QUANG TỘ ở chùa Trí Môn Tùy Châu

50. THIỀN SƯ GIỚI Ở NGŨ TỔ

51. AM CHỦ TƯỜNG ở Liên Hoa Phong

ĐỜI THỨ MƯỜI SAU LỤC TỔ

52. THIỀN SƯ KỈNH HUYỀN ở núi Đại Dương -(943 - 1027)

53. THIỀN SƯ THIỆN CHIÊU ở Phần Dương - (947 - 1024)

54. THIỀN SƯ QUI TỈNH ở viện Quảng Giáo Diệp Huyện

55. THIỀN SƯ TRÍ TỤNG ở Tam Giao viện Thừa Thiên cũng gọi Đường Minh

57. THIỀN SƯ HIẾU THÔNG ở Động Sơn - (? - 1030)

58. THIỀN SƯ TỰ BẢO ở Động Sơn

https://thuviensach.vn

59. QUỐC SƯ ĐỨC THIỀU ở núi Thiên Thai - (881 - 972)

60. THIỀN SƯ HUỆ MINH ở chùa Báo Ân

61. THIỀN SƯ PHÁP ĐĂNG - Hiệu Thái Khâm ở viện Thanh Lương - (? - 974)

62. THIỀN SƯ THANH TỦNG ở Linh Ẩn Hàn Châu

ĐỜI THỨ MƯỜI MỘT SAU LỤC TỔ

63. THIỀN SƯ NGHĨA THANH ở Đầu Tử - (? - 1083)

64. THIỀN SƯ THANH PHẨU ở Hưng Dương

65. THIỀN SƯ TỪ MINH SỞ VIÊN ở Thạch Sương - (987 - 1041)

66. THIỀN SƯ QUẢNG CHIẾU - HUỆ GIÁC Núi Lang Nha

67. THIỀN SƯ NGHĨA HOÀI THIEN Y

68. CƯ SĨ TUYỂN TĂNG HỘI

69. THIỀN SƯ Ỷ NGỘ ở Pháp Xương

70. THIỀN SƯ PHẬT ẤN - Hiệu Liễu Nguyên ở Vân Cư - (? - 1098)

71. THIỀN SƯ HUỆ NHẬT TRÍ GIÁC ở chùa Vĩnh Minh Diên Thọ - (904 - 975)

72. THIỀN SƯ CHÍ PHÙNG ở chùa Hoa Nghiêm núi Ngũ Vân - (909 - 985)

73. THIỀN SƯ BỔN TIÊN ở chùa Đoan Lộc -(942 - 1008)

ĐỜI THỨ MƯỜI HAI SAU LỤC TỔ

74. THIỀN SƯ ĐẠO GIAI ở Phù Dung - (1043 - 1118)

75. THIỀN SƯ BÁO ÂN ở Núi Đại Hồng

76. THIỀN SƯ HUỆ NAM ở Hoàng Long khai Tổ hệ phái Hoàng Long - (1002-1069)

77. THIỀN SƯ PHƯƠNG HỘI ở Dương Kỳ - Khai Tổ hệ phái Dương Kỳ - (? - 1054)

78. THIỀN SƯ TÔNG BỔN Hiệu Viên Chiếu ở Huệ Lâm - (? - 1099)

79. THIỀN SƯ PHÁP TÚ Hiệu Viên Thông ở chùa Pháp Vân - (? - 1090)

https://thuviensach.vn

80. THIỀN SƯ DUY CHÁNH ở viện Tịnh độ Hàn Châu

https://thuviensach.vn

LỜI NÓI ĐẦU

Tập II Thiền sư Trung Hoa này, chúng tôi chú mục vào Ngũ gia Tông phái. Muốn độc giả thấy rõ sự kế thừa của năm Tông phái, chúng tôi soạn dịch những vị có trọng trách trong việc truyền bá sau này, với những vị tuy không quan trọng mà vẫn có mặt trong việc kế thừa của tông phái ấy. Còn lắm vị có nhiều đặc sắc, nhưng không phải nằm trong hai điều kiện trên chúng tôi lược bớt.

Sử chư Thiền đức ở Trung hoa còn quá nhiều, song chúng tôi chỉ soạn dịch đến đây tạm ngưng. Thấy rằng độc giả cần tìm hiểu đạo lý thâm sâu và những gương cao đẹp, qua bấy nhiêu vị ấy cũng đã đủ lắm rồi. Nếu cố dịch nhiều thêm nữa, chỉ có thêm người thêm lời, chớ đạo lý cũng không có gì khác lạ. Cốt chúng ta lãnh hội được thâm lý qua lời nói hành động của các ngài, không phải cần đọc nhiều để thêm kiến giải.

Sở nguyện chúng tôi soạn dịch các tập sử này nhằm vào những người đang tu thiền mà không biết nguồn gốc manh mối thiền thế nào, và những người ngưỡng mộ Thiền tông mà không đủ phương tiện tham khảo. Chớ chúng tôi không cung ứng theo xu hướng những người đọc sách thiền để tỏ ra mình là trí thức.

Chúng tôi được biết hiện thời là phong trào giới trí thức trẻ tuổi tìm hiểu thiền. Bởi muốn tìm hiểu thiền nên quyển sách nào nói về thiền mà dễ hiểu thì độc giả đông nhất. Song những quyển sách chúng tôi soạn dịch đây thật là cô đọng khô khan, hẳn độc giả không hài lòng và sẽ ít người mó tới. Biết trước số phận của nó là thế, nhưng chúng tôi vẫn giữ nguyên lập trường cũ không đổi thay. Bởi vì Thiền là một phương pháp tu cao tột, những kẻ căn cơ chậm lụt, ý chí yếu kém khó mà tu nổi. Nên chi, chư Tổ dùng lời khó khăn để lọc lựa người.

Chư Tổ đã biết chúng sanh có bệnh khinh thường, hèn nhát và dễ chán.

https://thuviensach.vn

Dù một vật quí vô giá mà trao cho họ một cách dễ dàng, họ sẽ khinh thường, đã khinh thường thì dễ quên mất. Cho nên các ngài khéo dùng những lời lẽ bí yếu, những hành động lạ thường, khiến người lãnh nhận những lời ấy phải chết sống với nó năm mười năm rồi sẽ ngộ. Một khi ngộ, suốt đời không lúc nào quên lãng. Đó là một đặc điểm trong Thiền tông.

Thiền tông cốt dạy người làm Tổ làm Phật, chớ không phải chỉ dạy tu phước đức cõi người cõi trời. Làm Tổ làm Phật đâu phải là việc dung dị. Cho nên, người bước vào cửa thiền phải là sư tử con phải gầm phải hét, không phải như những con nai tơ nhút nhát kia. Vì thế, một Thiền sinh khi ngộ đạo thường có những hành động xem như ngang ngược đối với bậc thầy. Nhưng với con mắt Thiền sư thấy thế rất hài lòng, biết đệ tử mình đã thoát khỏi vòng khuôn sáo, tập quán.

Con đường làm Tổ, làm Phật xa diệu vợi và đầy gian nguy, nếu con người dễ chán làm sao tiến đến mục đích cứu kính. Vì thế, cần có những con người sắt đá, dù thân nát mà chí không mòn, mới đủ tư cách đảm đang trọng trách này. Phải vượt khỏi đầu sào trăm trượng, phải buông tay đi trên vực thẳm đó là lời thường nhắc của các Thiền sư.

Như thế, những câu nói điếc tai của các ngài không phải không chỗ nhằm. Nếu chúng ta cố giải thích cho nó dễ hiểu, đâu không phản bội lại các ngài. Nhiều vị Đại đức tăng hiện tại thường nói: người tu thiền dễ rơi vào chấp không. Câu nói này, đứng về phương diện cảnh tỉnh thì quí giá, đứng về phương diện chân thật thì sai lầm. Vì Thiền là phá chấp, còn chấp không làm sao gọi là hội thiền, đã không hội thì lấy gì mà tu. Như thế, nói người tu thiền chấp không thật không thể có.

Tuy nhiên, vẫn có một số người không hội được thâm lý của thiền, chỉ nói thiền qua ngôn ngữ rồi sanh bệnh cố chấp. Như hiện tại có một số thanh niên trí thức đọc sách thiền thấy nói không có thiện không có ác, liền chấp rằng mọi hành động đều không. Họ không hiểu Thiền nói không thiện không ác là cố phá chấp có hai, tương đối. Bởi vì mầm gốc sanh tử luân hồi là tâm yêu ghét. Còn khen ngợi thiện là yêu thiện, còn mạt sát ác là ghét ác. Yêu ghét

https://thuviensach.vn

còn làm sao giải thoát sanh tử. Hơn nữa, yêu mà xa thì khổ, ghét mà gặp cũng khổ. Thế thì tu đến bao giờ mới hết khổ? Cho nên, khi nói không thiện không ác là lúc tâm đã bình đẳng như như. Tuy nói không thiện mà lúc nào cũng làm tất cả việc lành. Tuy nói không ác mà lúc nào cũng xa lìa tất cả tội lỗi. Đó là tư cách của người đạt được lý thiền. Khổ thay! hiện tại người ta không hiểu như thế, nói không thiện không ác để rồi ăn xổi ở thì, hay thậm tệ hơn là làm tất cả việc ác.

Hoặc đọc sách thiền thấy các Thiền đức nói đói thì ăn, mệt thì ngủ họ mặc tình buông lung theo bản năng, ưng nói thì nói ưng làm thì làm, không cần biết phải quấy tốt xấu. Đó là hạng người sa đọa tột độ, mượn lời nói của thiền để nuôi dưỡng những tham vọng điên cuồng của họ. Khi các Thiền đức nói đói thì ăn mệt thì ngủ là tâm các ngài đã sạch vọng tưởng, mọi hành động đều hợp với đạo. Như nước đã lọc sạch rồi thì san sớt cách nào cũng là nước trong. Tâm đã thanh tịnh thì mọi hành động đều là diệu dụng.

Thiền cốt dạy tu chớ không phải lý thuyết suông. Thế nên, các vị Thiền sư sau khi hội thiền, liền lên núi vào rừng ở năm năm mười năm có khi hai ba mươi năm. Do sự luyện lọc ấy mới gột sạch hết vọng tưởng, tâm thể như như, tự tại trong việc sanh tử. Cốt tủy của đạo Phật là giác ngộ nguồn gốc sanh tử và giải thoát chúng. Thiền sư đã thực hiện được điều đó trong đời sống hiện tại.

Ưng sống các ngài sống, ưng chết các ngài chết. Đó là bằng chứng cụ thể nói lên sự trung thực của Thiền đối với đạo Phật.

Thiền dạy người tu một cách thực tế, tìm lại bản lai diện mục của mình. Bởi quá thực tế nên người ta không hiểu nổi, con người là hướng ngoại, con người là cầu xin, con người là ỷ lại. Ở đây Thiền đập tan ba tánh ươn hèn ấy. Ba tánh ấy đã chôn vùi chúng ta từ vô lượng kiếp. Chúng ta phải cương quyết quả cảm đập nát chúng, để rồi chúng ta tìm lại cái mặt thật của chúng ta.

Chúng ta là chủ nhân ông của chúng ta từ vô lượng kiếp. Chúng ta phải khôi phục lại quyền năng của ông chủ bản hữu nơi chính mình. Đó là chúng ta tu

https://thuviensach.vn

thiền.

Tu thiền là vượt qua những thành quách tập quán, ngôn ngữ, văn tự. Bởi vì những cái ấy đều do vọng tưởng của người đặt ra. Còn mắc kẹt trong ấy là chúng ta còn làm tôi đòi của vọng tưởng, sẽ bị nó lôi chúng ta vào vòng sanh tử liên miên. Dù là những ngôn ngữ văn tự diễn đạt chân lý đi nữa, nó cũng chỉ là chân lý chết. Chúng ta phải sống với chân lý linh hoạt hiện hữu nơi chúng ta.

Chân lý ấy không cho phép chúng ta mắc kẹt bất cứ cái gì bên ngoài, dù là tập quán của ngàn xưa. Còn mắc kẹt là còn chấp, còn chấp thì không đạt được chân lý viên mãn. Như còn mây che thì không thấy được ánh sáng toàn vẹn của mặt trăng, dù một áng mây mỏng ánh sáng cũng vẫn bị mờ.

Đạo lý thiền là đạo lý tu chứng. Có tu chứng mới gọi là thiền, không tu chứng mà nói thiền, ấy gọi là khẩu đầu thiền, thiền ngoài môi. Tuy nhiên, tu chứng mà không có tướng tu chứng. Còn thấy có tướng tu chứng thì gọi là bệnh, chớ chẳng phải thiền. Có lắm người nghe nói tu thiền liền hỏi đã chứng gì chưa, thế là không hiểu gì về thiền. Người tu thiền mà khoe mình chứng quả này quả nọ, ấy là ma chớ không phải Thiền sư. Thiền sư là những người thâm trầm, tám gió thổi không lay, tự tại trước ngưỡng cửa sanh tử.

Mong khi đọc những tập sử của chúng tôi soạn dịch, độc giả sẽ phát minh được bản lai diện mục của chính mình. Bằng chưa phát minh được, độc giả hãy bám vào một câu nào không hiểu để sống chết với nó, một ngày kia sẽ phát minh được.

Kính ghi

THÍCH THANH TỪ

Tu viện CHAN KHONG, Đầu mùa đông 1972

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ

A. PHÁI HÀNH TƯ

I - NỐI PHÁP VAN NHAM ĐÀM THẠNH

Có 4 vị

1- Thiền sư Lương Giới (Động Sơn)

2- Thiền sư Giám Hồng

3- Thiền sư Tăng Mật

4- Hòa thượng U Khê

II - NỐI PHÁP THIỀN SƯ VIÊN TRÍ (ĐẠO NGÔ)

Có 3 vị

1- Thiền sư Khánh Chư (Thạch Sương)

2- Thiền sư Trọng Hưng

3- Thiền sư Lộc Thanh

III - NỐI PHÁP THIỀN SƯ ĐỨC THÀNH (HOA ĐÌNH THUYỀN TỬ) Có 1 vị

Thiền sư Thiện Hội (Giáp Sơn)

IV - NỐI PHÁP THIỀN SƯ VÔ HỌC (THÚY VI)

Có 5 vị

https://thuviensach.vn

1- Thiền sư Linh Tôn

2- Thiền sư Đại Đồng (Đầu Tử)

3- Thiền sư Như Nột

4- Thiền sư Ướt

5- Thiền sư Nguyên Đạo

*

https://thuviensach.vn

1. THIỀN SƯ LƯƠNG GIỚI Động Sơn - Khai Tổ Tông Tào Động - (807-869)

Sư họ Du quê ở Hội Kê. Thuở nhỏ theo thầy tụng kinh Bát-nhã đến câu

vô nhãn nhĩ tĩ thiệt thân ý, Sư chợt lấy tay rờ mặt hỏi thầy:

- Con có mắt, tai, mũi, lưỡi cớ sao trong kinh nói không? Ong thầy kinh lạ, bảo:

- Ta chẳng phải thầy của ngươi.

Ông giới thiệu Sư đến núi Ngũ Tiết làm lễ Thiền sư Linh Mặc xin xuất gia. Năm 21 tuổi, Sư đến Tung Sơn thọ giới cụ túc.

*

Sư du phương, trước yết kiến Nam Tuyền Phổ Nguyện. Gặp ngày kỵ trai Mã Tổ, Nam Tuyền hỏi chúng:

- Cúng trai Mã Tổ, vậy Mã Tổ có đến hay chăng?

Cả chúng đều không đáp được. Sư bước ra thưa:- Đợi có bạn liền đến.

Nam Tuyền bảo:- Chú nhỏ này tuy là hậu sanh rất dễ giũa gọt.

Sư thưa:- Hòa thượng chớ ếm kẻ lành thành đứa giặc.

*

Kế đến tham vấn Qui Sơn Linh Hựu, Sư thưa: - Được nghe Quốc sư Huệ Trung nói **vô tình thuyết pháp**, con chưa hiểu thấu chỗ vi diệu ấy?

Qui Sơn bảo: - Ta trong ấy cũng có, chỉ là ít gặp được người kia.

Sư thưa:- Con chưa hiểu, xin Thầy chỉ bày.

https://thuviensach.vn

Qui Sơn dựng đứng phất tử, hỏi:- Hội chăng?

Sư thưa:- Chẳng hội, thỉnh Hòa thượng nói.

Qui Sơn bảo: - Miệng do cha mẹ sanh, trọn không thể vì ngươi nói.

Sư thưa:- Lại có người cùng Thầy đồng thời mộ đạo chăng?

Qui Sơn bảo:

- Ở Lễ Lăng tại huyện Du, trong các thất đá nối nhau, có Đạo nhân Vân Nham, nếu hay vạch cỏ xem gió, ắt vị ấy là người ngươi kính trọng.

Sư bèn từ Qui Sơn thẳng đến Văn Nham.

*

Đến Vân Nham, Sư hỏi:- Vô tình thuyết pháp, người nào được nghe? Vân Nham bảo:- Vô tình thuyết pháp, vô tình được nghe.

Sư hỏi:- Hòa thượng nghe chăng?

Vân Nham bảo:- Ta nếu nghe, ngươi đâu thể được nghe ta thuyết pháp.

Sư thưa:- Con vì sao chẳng nghe?

Vân Nham dựng phất tử, hỏi:- Lại nghe chăng?

Sư thưa:- Chẳng nghe.

Vân Nham bảo:

-Ta thuyết pháp mà ngươi còn chẳng nghe, huống là vô tình thuyết pháp?

Sư hỏi:-Vô tình thuyết pháp gồm những kinh điển gì?

Vân Nham bảo:

- Đâu không thấy kinh Di-đà nói: **nước, chim, cây rừng thảy đều niệm Phật niệm Pháp**?

Ngay câu này Sư liền tỉnh ngộ, thuật bài kệ:

https://thuviensach.vn

Dã đại kỳ! Dã đại kỳ!

Vô tình thuyết pháp bất tư nghì

Nhược tương nhĩ thính chung nan hội

Nhãn xứ văn thinh phương đắc tri.

DỊCH:

Cũng rất kỳ! Cũng rất kỳ!

Vô tình nói pháp chẳng nghĩ nghì

Nếu lấy tai nghe trọn khó hội

phải đem mắt thấy mới liễu tri.

Sư thưa:- Con còn dư tập (thói quen) chưa hết.

Vân Nham hỏi:- Ngươi từng làm gì?

Sư thưa:- Thánh đế cũng chẳng làm.

Vân Nham hỏi:- Được hoan hỉ chưa?

Sư thưa:- Hoan hỉ thì chẳng không, như trong đống rác lượm được hòn ngọc sáng.

*

Sư từ Vân Nham đi nơi khác. Vân Nham hỏi:- Đi nơi nào? Sư thưa:- Tuy lìa Hòa thượng mà chưa định chỗ ở?

Văn Nham hỏi:- Phải đi Hồ Nam chăng?

Sư thưa:- Không.

Vân Nham hỏi:- Phải đi về quê chăng?

Sư thưa:- Không.

https://thuviensach.vn

Vân Nham hỏi:- Bao lâu trở lại?

Sư thưa:- Đợi Hòa thượng có chỗ ở thì trở lại.

Vân Nham bảo:- Từ đây một phen đi khó được thấy nhau.

Sư thưa:- Khó được chẳng thấy nhau.

Sắp đi, Sư lại thưa:

- Sau khi Hòa thượng trăm tuổi, chợt có người hỏi **tả được hình dáng của Thầy chăng**, con phải đáp làm sao?

Vân Nham lăëng thinh hồi lâu, bảo: - Chỉ cái ấy.

Sư trầm ngâm giây lâu. Vân Nham bảo:

- Xà-lê Lương Giới thừa đương việc lớn phải xét kỹ.

Sư vẫn còn hồ nghi.

*

Sau, Sư nhân qua suối nhìn thấy bóng, đại ngộ ý chỉ trước, liền làm một bài kệ:

Thiết kỵ tùng tha mít

Điều điều dữ ngã sơ

Ngã kim độc tự vãng

Xứ xứ đắc phùng cừ.

Cừ kim chánh thị ngã

Ngã kim bất thị cừ

Ưng tu nhậm ma hội

Phương đắc khế như như.

https://thuviensach.vn

DỊCH:

Rất kỵ tìm nơi khác

Xa xôi bỏ lảng ta,

Ta nay riêng tự đến

Chỗ chỗ đều gặp va.

Và nay chính là ta

Ta nay chẳng phải va

Phải nên như thế hội

Mới mong hợp như như.

Sư đến Phần Đàm yết kiến Thủ tọa Sơ. Thủ tọa dạy chúng có câu:

Dã đại kỳ! Dã đại kỳ!

Phật giới, đạo giới bất tư nghì.

DỊCH

Cũng rất kỳ! Cũng rất kỳ!

Phật giới, đạo giới chẳng nghĩ nghì.

Sư hỏi:

- Phật giới, đạo giới chẳng hỏi, người nói Phật giới đạo giới là gì? Chỉ xin nói một câu?

Thủ tọa làm thinh không đáp. Sư giục:- Sao chẳng nói mau?

Thủ tọa bảo:- Nói chẳng được.

Sư thưa:- Nói cũng chưa từng nói, cái gì mà nói chẳng được?

Thủ tọa cũng không đáp.

https://thuviensach.vn

Sư thưa:- Phật với đạo chỉ là danh tự, sao chẳng dẫn kinh.

Thủ tọa hỏi:- Kinh nói thế nào?

Sư thưa:- Được ý quên lời (đắc ý vong ngôn).

Thủ tọa bảo:- Vẫn còn đem ý kinh đến đầu tâm làm thành bệnh.

Sư thưa:-Nói Phật giới, đạo giới bệnh lớn nhỏ?

Thủ tọa không đáp được, sáng hôm sau tịch. Thời nhân gọi Sư là hỏi chết Thủ tọa.

*

Đến cuối niên hiệu Đại Trung đời Đường (khoảng 840), Sư trụ núi Tân Phong tiếp dẫn học chúng, về sau giáo hóa thạnh hành ở Động Sơn thuộc Dự Chương Cao An. Một hôm, nhân ngày thiết trai cúng kỵ Vân Nham, có vị Tăng hỏi:

- Hòa thượng ở chỗ Tiên sư được chỉ dạy gì?

Sư đáp:- Tuy ở trong ấy mà chẳng nhờ Tiên sư chỉ dạy.

Tăng hỏi:- Đã chẳng nhờ chỉ dạy, lại thiết trai cúng dường làm gì?

Sư bảo:- Tuy nhiên như thế, đâu dám trái lại Tiên sư.

Tăng hỏi:

- Hòa thượng trước yết kiến Nam Tuyền tìm được manh mối, vì sao lại thiết trai cúng dường Vân Nham?

Sư bảo:

- Ta chẳng trọng Tiên sư đạo đức, cũng chẳng vì Phật pháp, chỉ trọng chẳng vì ta nói phá.

Sau, Sư quyền khai Ngũ vị để giáo hóa học đồ. Ngũ vị là: 1) Chánh trung thiên. 2) Thiên trung chánh. 3) Chánh trung lai. 4) Thiên trung chí. 5) Kiêm

https://thuviensach.vn

trung đáo. Có bài tụng ngũ vị:

Chánh trung thiên

Tam canh sơ dạ nguyệt minh tiền

Mạc quái tương phùng bất tương thức

Ẩn ẩn du hoài cựu nhựt hiềm.

Thiên trung chánh

Thất hiểu lão bà phùng cổ cảnh

Phân minh địch diện biệt vô chân

Hưu cánh mê đầu du nhận ảnh.

Chánh trung lai

Vô trung hữu lộ cách trần ai

Đản năng bất xúc đương kim húy

Dã thắng tiền triều đoạn thiệt tài.

Thiên trung chí

Lưỡng nhẫn giao phong bất tu tị

Hảo thủ du như hỏa lý liên

Uyển nhiên tự hữu xung thiên chí

Kiêm trung đáo

Bất lạc hữu vô thùy cảm hòa

Nhân nhân tận dục xuất thường lưu

Chiết hiệp hoàn qui khôi lý tọa.

DỊCH

https://thuviensach.vn

Chánh trung thiên

Đêm tối canh ba trăng rọi hiên

Lạ chi cùng gặp chẳng cùng biết

Ẩn ẩn vẫn còn ôm hận phiền.

Thiên trung chánh

Mất sáng lão bà tìm cổ kính

Rõ ràng đối diện đâu riêng chân

Thôi chớ quên đầu theo nhận bóng.

Chánh trung lai

Đường cái trong không cách trần ai (bụi bặm)

Chỉ hay chẳng chạm ngày nay kỵ

Đã thắng tiền triều cắt lưỡi tài.

Thiên trung chí

Hai kiếm đua nhau cần gì tránh

Tay khéo vẫn như lò lửa sen

Nguyên vẹn nơi mình xung thiên chí

Kiêm trung đáo

Chẳng rơi không, có ai dám hòa

Người người trọn muốn vượt dòng thường

Tan hiệp trở về ngồi trong tro.

[Đại ý Ngũ vị: Chánh là chỉ cho Thể, Không, Lý. Thiên là chỉ cho Dụng, Sắc, Sự.

https://thuviensach.vn

Chánh trung thiên: Chánh vị thể có đủ thiên vị dụng sự tướng. Cái hay đủ là thể, cái bị đủ là dụng. Cho nên lấy cái thể hay đủ định làm quân vị (vị vua). Trong ngũ vị quân thần nó thuộc về vị quân. Người tu mới nhận được dụng đủ nơi thể, sự trong lý, là vị tu hành hữu vi. Về ngũ vị công huân nó thuộc vị thứ nhất. Phối hợp vị thứ của Đại thừa thì cùng vị Tam hiền trước thập địa tương đương.

Thiên trung chánh: Thiên vị dụng có đủ chánh vị thể. Nhân cái dụng hay đủ, định là Thần vị (vị tôi). Trong ngũ vị quân thần nó thuộc về thần vị. Trên phương diện tu hành mà luận, người tu nhận được lý đủ nơi sự, thể sẵn trong dụng, là vị liễu đạt được lý các pháp đều không, chỉ một chân như bình đẳng.

Đứng về mặt Đại thừa là kiến đạo.

Chánh trung lai: Các pháp hữu vi như lý tùy duyên, như tánh duyên khởi.

Là vị quân thị thần (vua xem tôi) vậy. Người tu nơi đây như lý tu sự, như tánh khởi hành, cùng với pháp thân Bồ-tát từ sơ địa đến thất địa tu hành còn dụng công, tương đương.

Thiên trung chí: Sự dụng toàn hợp nơi thể, trở về vô vi. Tức là vị thần hướng quân (tôi nhằm vào vua). Người tu đến đây trọn ngày tu mà lìa niệm tu, trọn đêm dụng mà chẳng thấy dụng công. Là tương đương với hàng Bồ-tát từ bát địa đến thập địa, trong vị tu đạo vô công dụng.

Kiêm Trung đáo: - Thể dụng đồng đến, sự lý cùng hành. Tức là vị quân thần hiệp (vua tôi hiệp) vậy. Là Phật quả tột cùng tối thượng.

Theo Tào Sơn giải: Chánh vị tức là không giới xưa nay không vật. Thiên vị là sắc giới có muôn hình tượng. Chánh Trung thiên, bỏ lý theo sự. Thiên Trung chánh, bỏ sự về lý. Kiêm đới, thần ứng hợp các duyên, không rơi vào các cõi, chẳng phải nhiễm, tịnh, chánh, thiên. Cho nên nói: Đại đạo hư huyền, chân tông vô trước. (Tào Sơn ngũ vị Quân Thần chỉ quyết)]

Sư thượng đường dạy chúng:

https://thuviensach.vn

- Khi Hướng làm sao? Khi Phụng làm sao? Khi Công làm sao? Khi Cộng Công làm sao? Khi Công Công làm sao?

Có vị Tăng đứng ra hỏi:- Thế nào là Hướng?

Sư đáp:- Khi ăn cơm thì sao?

- Thế nào là Phụng?

- Khi trái thì sao?

- Thế nào là Công?

- Khi buông cuốc thì sao?

- Thế nào là Cộng Công?

- Chẳng được sắc.

- Thế nào là Công Công?

- Chẳng chung.

Sư nói tụng:

Hướng

Thánh chúa do lai pháp đế Nghiêu

Ngự nhân dĩ lễ khúc long yêu

Hữu thời náo thị đầu biên quá

Đáo xứ văn minh hạ thánh triều.

Phụng

Tịnh tẩy nùng trang vi a thùy

Tử qui thanh lý khuyến nhân qui

Bách hoa lạc tận đề vô tận

https://thuviensach.vn

Cánh hướng loạn phong thâm xứ đề.

Công

Khô mộc hoa khai kiếp ngoại xuân

Đảo ky ngọc tượng sấn kỳ lân

Nhi kim cao ẩn thiên phong ngoại

Nguyệt kiểu phong thanh hảo nhật thần.

Cộng công

Chúng sanh chư Phật bất tương xâm,

Sơn tự cao hề thủy tự thâm

Vạn biệt thiên sai minh để sự

Chá cô đề xứ bách hoa tân.

Công Công

Đầu giác tài sanh dĩ bất kham

Nghĩ tâm cầu Phật hão tu tàm

Điều điều không kiếp vô nhân hức

Khẳng hướng nam tuần ngũ thập tam.

DỊCH

Hướng

Thánh chúa từng dùng pháp đế Nghiêu

Kẻ hầu theo lễ khúc long yêu

Chợ ồn có lúc đi qua thẳng

Đến chỗ văn minh mừng thánh triều.

https://thuviensach.vn

Phụng

Tắm sạch máu me đấy là ai?

Ngươi trong âm hưởng khuyến người về

Trăm hoa rụng hết, ca không bặt

Lại đến núi sâu hót mải mê.

Công

Hoa nở cây khô, xuân kiếp ngoại

Ngả lưng tượng ngọc, đuổi kỳ lân

Ngoài ngàn chót núi hôm nay ẩn

Trăng sáng gió lành buổi sáng tươi.

Cộng Công

Chúng sanh chư Phật nào lẫn xen

Núi tự cao chừ nước tự sâu

Ngàn sai muôn biệt sự quá rõ

Chá cô vừa hót trăm hoa cười.

Công Công

Đầu mới mọc sừng việc chẳng nên

Đem tâm cầu Phật thật hư hèn

Xa xôi không kiếp nào ai biết

Chịu hướng về nam năm mươi ba

*

Tuyết Phong (Nghĩa Tồn) bửa củi, bèn bó một bó củi ném trước mặt Sư.

https://thuviensach.vn

Sư hỏi:- Nặng nhiều ít?

Tuyết Phong thưa:- Người khắp trên mặt đất chung giở không nổi.

Sư hỏi:- Sao đem đến đây được?

Tuyết Phong đáp không được.

*

Có vị Tăng hỏi:

- Luôn luôn siêng lau chùi, vì sao không được y bát? Chẳng biết người nào nên được?

Sư bảo:- Người không vào cửa được.

Tăng thưa:- Vả như người không vào cửa lại được hay không?

Sư bảo:

- Tuy nhiên như thế, chẳng được, chẳng cùng kia từ chối. Nói thẳng rằng

xưa nay không một vật, vẫn chưa nên được y bát kia. Ngươi hỏi người nào nên được, nơi đây nên có một chuyển ngữ, hãy nói có chuyển ngữ gì?

Tăng nói đến chín mươi sáu chuyển ngữ mà chưa khế hợp, một chuyển ngữ sau rốt mới khế hợp ý Sư. Sư bảo:

- Xà-lê sao không nói chuyển ngữ ấy trước?

Có vị Tăng hỏi:

- Bình thường Thầy dạy chúng con đi đường chim (điểu đạo), chưa biết thế nào là đường chim?

Sư bảo:- Chẳng gặp một người.

Tăng thưa:- Thế nào là đi?

Sư bảo:- Phải ngay dưới chân không việc khác.

https://thuviensach.vn

Tăng thưa:- Như đi đường chim, phải là bản lai diện mục chăng?

Sư bảo:- Xà-lê nhân đâu mà điên đảo?

Tăng thưa:- Chỗ nào là con điên đảo?

Sư bảo:- Nếu không điên đảo vì sao lại nhận giặc làm con?

Tăng thưa:-Thế nào là bản lai diện mục?

Sư bảo:- Chẳng đi đường chim.

*

Ban đêm tham vấn mà không thắp đèn. Có vị Tăng ra thưa hỏi xong thối lui. Sư bảo thị giả thắp đèn và gọi vị Tăng vừa thưa hỏi đến. Vị Tăng ấy ra đến gần Sư, Sư bảo: - Lấy hai ba lượng phấn đến cho Thượng tọa này.

Vị Tăng ấy phủi áo trở lui. Từ đây tỉnh giác bèn đem tất cả y và dụng cụ cho hết, thiết trai cúng dường.

Đến ba năm sau vị Tăng ấy đến từ giã Sư, Sư bảo:

- Đi vui vẻ!

Lúc đó, Tuyết Phong đứng hầu, hỏi Sư:

- Vị Tăng này từ giã bao lâu sẽ trở lại?

Sư bảo:

- Y chỉ biết một lần đi, mà không biết trở lại.

Vị Tăng ấy về nhà tăng đến chỗ để y bát, ngồi tịch. Tuyết Phong đến báo tin cho Sư. Sư bảo:

- Tuy nhiên như thế, so với lão tăng vẫn còn ba đời.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường dạy chúng: - Lại có người không đền đáp bốn ân ba cõi chăng?

Chúng đều không đáp, Sư lại bảo:

- Nếu chẳng thể nhận ý này, làm sao vượt khỏi hoạn trước sau. Hẳn phải tâm tâm chẳng chạm vật, bước bước không chỗ nơi, thường không gián đoạn mới được tương ưng. Cần phải nỗ lực, chớ nhàn rỗi qua ngày!

*

Tào Sơn Bổn Tịch đến từ Sư, Sư bèn phó chúc: - Ta ở chỗ Tiên sư Vân Nham thân được ấn chứng Bảo cảnh tam-muội là yếu chỉ cùng tột, nay phó chúc cho ngươi. Lời rằng:

Như thị chi pháp

Phật Tổ mật phó

Nhữ kim đắc chí

Nghi thiện bảo hộ.

Ngân uyển thạnh tuyết

Minh nguyệt tàng lộ

Loại chi phất tề

Hỗn tắc tri xứ.

Ý bất tại ngôn

Lai cơ diệc phó

Động thành sào cựu

Sai lạc cố trữ.

Bối xúc câu phi

https://thuviensach.vn

Như đại hỏa tụ

Đản hình văn thể

Tức thuộc nhiễm ô.

Dạ bán chánh minh

Thiên hiểu bất lộ

Vị vật tác tắc

Dụng bạt chư khổ.

Tuy phi hữu vi

Bất thị vô ngữ

Như lâm Bảo cảnh

Hình ảnh tương đổ.

Nhữ bất thị cừ

Cừ chánh thị nhữ

Như thế anh nhi

Ngũ tướng hoàn cụ.

Bất khứ bất lai

Bất khởi bất trụ

Bà bà hòa hòa

Hữu cú vô cú.

Chung bất đắc vật

Ngữ vị chánh cố

Trùng ly lục hào

https://thuviensach.vn

Thiên chánh hồi hỗ.

Điệp nhi vi tam

Biến tận thành ngũ

Như trị thảo vị

Như kim cang Sử.

Chánh trung diệu hiệp

Sao xướng song cử.

Thông tông thông đổ

Hiệp đới hiệp lộ

Thố nhiên tắc cát

Bất khả phạm ngỗ.

Thiên chân nhi diệu

Bất thuộc mê ngộ

Nhân duyên thời tiết

Tịch nhiên chiêu trước.

Tế nhập vô gian

Đại tuyệt phương sở

Hào hốt chi sai

Bất ưng luật lữ.

Kim hữu đốn tiệm

Duyên lập tông thú

Tông thú phân hỷ

https://thuviensach.vn

Tức thị qui củ.

Thông thông thú cực

Chân thường lưu chú

Ngoại tịch trung diêu

Hệ câu phục thử.

Tiên Thánh bi chi

Vị pháp đàn độ

Tùy kỳ điên đảo

Dĩ tri vi tố.

Điên đảo tưởng diệt

Khẳng tâm tự hứa

Yếu hiệp cổ triệt

Thỉnh quân tiền cổ.

Phật đạo thùy thành

Thập kiếp quán thọ

Như hổ chi khuyết

Như mã chi chú.

Dĩ hữu hạ liệt

Bảo kỷ trân ngự

Dĩ hữu kinh dị

Ly nô bạch cổ.

Nghệ dĩ xảo lực

https://thuviensach.vn

Xạ trúng bách bộ

Tiên phong tương trị

Xảo lực hà dư.

Mộc nhân phương ca

Thạch nữ khởi vũ

Phi tình thức đáo

Ninh dung tư lự.

Thần phụng ư quân

Tử thuận ư phụ

Bất thuận phi hiếu

Bất phụng phi phụ.

Tiềm hành mật dụng

Như ngu như lỗ

Đản năng tương tục

Danh chủ trung chủ.

DỊCH

Pháp như thế ấy

Phật Tổ thầm trao

Nay ngươi được đó

Nên khéo giữ gìn.

Chén bạc đựng tuyết

https://thuviensach.vn

Trăng sáng che cò

Loại đó chẳng đồng

Lẫn thì biết chỗ.

Ý chẳng ở lời

Cơ đến cũng đến

Động thành hang ổ

Sai rơi đoái giữ.

Tránh chạm đều lỗi

Như đống lửa lớn

Chỉ bày màu vẻ

Liền thuộc nhiễm ô.

Nửa đêm sáng tỏ

Trời sáng chẳng bày

Vì vật làm phép

Dùng nhổ các khổ.

Tuy chẳng hữu vi

Chẳng phải không nói

Như đến gương báu

Hình bóng thấy nhau.

Ngươi chẳng phải y

Y chính là ngươi

Như trẻ trong nôi

https://thuviensach.vn

Năm tướng đầy đủ.

Chẳng đi chẳng lại

Chẳng dậy chẳng đứng

Tu oa! Tu oa!

Có câu không câu

Trọn chẳng được vật

Vì lời chưa rõ.

Lại lìa sáu hào

Thiên chánh hồi hỗ

Chồng chất làm ba

Biến khắp thành năm

Như vị cô trị

Như sử Kim Cang.

Chánh trung khéo gộp

Nhịp xướng đồng cử

Thông tông thông đồ

Gộp hẹp gộp rộng

Yên lặng thì tốt

Chẳng nên phạm nghịch.

Thiên chân mà diệu

Chẳng thuộc mê ngộ

Thời tiết nhân duyên

https://thuviensach.vn

Lặng lẽ rành rõ.

Nhỏ vào chẳng hở

Lớn tột chỗ nơi

Sai trong mảy may

Chẳng hợp luật lữ.

Nay có đốn tiệm

Duyên lập tông thú

Tông thú phân vậy

Tức là qui củ

Tông không thú tột

Chân thường trôi chảy.

Ngoài yên trong loạn

Cột ngựa dẹp chuột

Thánh trước thương đó

Vì làm pháp thí.

Tùy kia điên đảo

Lấy nâu làm trắng

Tưởng điên đảo diệt

Là tâm tự nhận.

Cốt hiệp vết xưa

Xin xem xưa trước

Phật đạo sắp thành

https://thuviensach.vn

Mười kiếp quán cây.

Như hang của cọp

Như trạm của ngựa

Do có thấp kém

Bàn báu xe quí.

Do có sợ hãi

Mèo nhà bò trắng

Nghề do sức kéo

Trăm bước bắn trúng.

Tên nhọn sắp chạm

Sức khéo làm gì?

Người gỗ vừa ca

Gái đá đứng múa

Tình thức chẳng đến

Đâu cho suy nghĩ.

Thần phụng nơi vua

Con thuận nơi cha

Không thuận chẳng hiếu

Không phụng chẳng phụ.

Làm thầm dụng kín

Như ngu như ngốc

Chỉ hay tiếp nối

https://thuviensach.vn

Gọi chủ trong chủ.

*

Sư lại bảo: Thời đại mạt pháp người nhiều càn tuệ, nếu cần nghiệm rõ chân ngụy có ba thứ sấm lậu (rỉ chảy). Một là kiến sấm lậu, căn cơ không rời địa vị, rơi trong biển độc. Hai là tình sấm lậu, dính mắc tại xoay về và bỏ đi, chỗ thấy chênh lệch khô khan. Ba là ngữ sấm lậu, giỏi nghiên cứu mất chân tông, căn cơ mờ mịt trước sau, trí ô trọc trôi chảy. Đối ba thứ này, ngươi phải khéo biết.

Sư lại làm ba bài kệ cương yếu:

1.- Sao xướng câu hành

Kim châm song tỏa bị

Hiệp lộ ẩn toàn cai

Bảo ấn đương phong diệu

Trùng trùng cẩm phùng khai.

2.- Kim tỏa huyền lộ

Giáo hỗ minh trung ám

Công tề chuyển giác nan

Lực cùng vong tiến thối

Kim tỏa võng man man.

3.- Bất đọa phàm thánh

Sư lý câu bất thiệp

Hồi chiếu tuyệt u vi

https://thuviensach.vn

Bối phong vô xảo chuyết

Điện hỏa thước nan trung.

DỊCH

1.- Nhịp xướng đồng hành

Chìa vàng hai khóa đủ

Ẩn bày thảy bao trùm

Ấn báu tài chống gió

Lụa gấm đứt đường khâu

2.- Lưới vàng bủa đường huyền

Lẫn nhau sáng trong tối

Chuyển giác khó, công bằng

Sức tột quên lui tới

Lưới vàng bủa khắp nơi

3.- Chẳng rơi phàm thánh

Sự lý đều chẳng mắc

Soi lại bặt u vi

Trái gió không khéo vụng

Điện chớp khó theo tầm.

Sư lại làm kệ rằng:

https://thuviensach.vn

Đạo vô tâm hiệp nhân

Nhân vô tâm hiệp đạo

Dục thức cá trung ý

Nhất lão nhất bất lão.

DỊCH

Đạo không tâm hợp người

Người không tâm hợp đạo

Muốn biết ý trong đó

Một già một chăúng già.

Sư bệnh, sai Sa-di báo tin Vân Cư hay. Sư dặn Sa-di:

- Vân Cư hoặc hỏi Hòa thượng an vui chăng, ngươi chỉ nói con đường Vân Nham sắp dứt. Ngươi nói xong phải đứng xa, e y đánh ngươi.

Sa-di lãnh mệnh đi báo tin, nói chưa dứt lời đã bị Vân Cư đánh một gậy.

*

Sắp viên tịch, Sư bảo chúng: - Ta có tiếng tăm ở đời, người nào vì ta trừ được?

Cả chúng đều không đáp được, lúc đó ông Sa-di ra thưa:

- Xin pháp hiệu Hòa thượng.

Sư bảo:- Tiếng tăm của ta đã hết.

Có vị Tăng hỏi:- Hòa thượng bệnh lại có cái chẳng bệnh chăng?

Sư đáp:- Có.

https://thuviensach.vn

Tăng thưa:- Cái chẳng bệnh lại thấy Hòa thượng chăng?

Sư bảo:- Lão tăng xem y có phần.

Tăng thưa:- Chưa biết Hòa thượng làm sao xem y?

Sư bảo:- Khi Lão tăng xem chẳng thấy có bệnh.

Sư lại hỏi Tăng:

- Lìa cái thân hình hài rỉ chảy này, ngươi đến chỗ nào cùng ta thấy nhau?

Tăng không đáp được

Sư bèn làm bài kệ:

Học giả hằng sa vô nhất ngộ

Quá tại tầm tha thiệt đầu lộ

Dục đắc vong hình dẫn tung tích

Nỗ lực ân cần không lý bộ.

DỊCH

Kẻ học hằng sa ngộ mấy người

Lỗi tại tầm y trên đầu lưỡi

Muốn được quên thân bặt dấu vết

Nỗ lực trong không bước ấy ngươi.

Sư sai cạo tóc tắm gội xong, đắp y bảo chúng đánh chuông, giã từ chúng ngồi yên mà tịch. Đại chúng khóc lóc mãi không dứt. Sư chợt mở mắt bảo:

- Người xuất gia tâm chẳng dính mắc nơi vật, là tu hành chân chánh.

Sống nhọc thích chết, thương xót có lợi ích gì?

https://thuviensach.vn

Sư bảo chủ sự sắm trai ngu si để cúng dường. Chúng vẫn luyến mến quá, kéo dài đến ngày thứ bảy. Khi thọ trai, Sư cũng tùng chúng thọ. Thọ trai xong, Sư bảo chúng: - Tăng-già không việc, sắp đến giờ ra đi, chớ làm ồn náo.

Sư vào trượng thất ngồi yên mà tịch.

Bấy giờ là tháng ba năm thứ mười niên hiệu Hàm Thông nhà Đường (869). Sư thọ sáu mươi ba tuổi, được bốn mươi hai tuổi hạ. Vua sắc phong là Ngộ Bổn Thiền sư.

*

https://thuviensach.vn

2. THIỀN SƯ TĂNG MẬT (?-?)

Sư ở chỗ Nam Tuyền đến phiên đập sợi. Nam Tuyền thấy hỏi:

- Làm gì?

Sư đáp:- Đập sợi.

Nam Tuyền hỏi:- Ong lấy tay đập hay chân đập?

Sư thưa:- Thỉnh Hòa thượng nói hộ.

Nam Tuyền bảo:

- Hãy ghi nhớ rõ ràng đợi sau gặp người tác gia sáng mắt đem ra hỏi lại.

*

Sư cùng Động Sơn (Lương Giới) qua suối .

Động Sơn bảo: - Chớ lầm hạ chân.

Sư bảo:- Lầm tức qua chẳng được.

Động Sơn bảo:- Việc chẳng lầm thì sao?

Sư bảo:- Cùng Trưởng lão qua suối.

*

Một hôm, Sư cùng Động Sơn đi cuốc cỏ trong vườn trà. Động Sơn ném cây cuốc xuống đất bảo: - Hôm nay tôi mệt không còn một chút khí lực.

Sư bảo:- Nếu không khí lực cái gì còn nói được?

Động Sơn bảo:- Huynh sẽ bảo có khí lực là phải chăng?

*

https://thuviensach.vn

Sư cùng Động Sơn đi núi, chợt thấy một con thỏ bạch chạy qua.

Sư khen: - Giỏi thay!

Động Sơn hỏi:- Cái gì?

Sư bảo:- Đại sĩ bạch y bái tướng.

Động Sơn nói:

- Lão lão đại đại tác gia cá thuyết thoại. (Lớn lớn già già nói ra lời ấy.)

Sư hỏi:- Huynh thì sao?

Động Sơn nói:- Bậc trâm anh thời xưa tạm thời mất hồn.

*

Sư may đồ. Động Sơn thấy, hỏi:- Việc may đồ thế nào?

Sư bảo:- In tuồng may may.

Động Sơn bảo:

- Hai mươi năm đồng hành, nói ra lời ấy đâu có được công phu.

Sư hỏi:- Huynh nói sao?

Động Sơn nói:- Đạo lý này như đại địa phát hỏa.

Sư hỏi:

- Chỗ trí thức đã thông, sao chẳng đi qua lối tắt, thỉnh huynh một lời?

Động Sơn bảo:- Sư bá ý đâu được chấp công.

Sư nhân đây đốn giác, lời nói phi thường.

*

Sư cùng Động Sơn qua cây cầu khỉ, Động Sơn qua trước rồi, giở cây cầu lên bảo: - Qua đây! Qua đây!

https://thuviensach.vn

Sư gọi:- Xà-lê Giới!

Động Sơn bèn hạ cây cầu xuống.

*

Bùi Hưu hỏi chúng Tăng:- Cúng dường Phật có đến ăn chăng? Chúng Tăng đáp:- Như Đại phu tế gia thần.

Bùi Hưu đem câu này đến hỏi Vân Nham. Vân Nham đáp:

- Có bao nhiêu thức ăn đồng thời đem đến.

Vân Nham lại hỏi Sư:- Đồng thời đem đến sau làm gì?

Sư đáp:- Sau dậy trã, bát.

Vân Nham gật đầu.

*

Sau, Sư về trụ tại Thần Sơn thuộc Đàm Châu. Có vị Tăng đến hỏi: - Thế nào không có chỗ nghe mới là nghe kinh?

Sư bảo:- Ghét hội chăng?

Tăng thưa:- Cần hội.

Sư bảo:- Chưa hiểu nghe kinh.

Tăng hỏi:- Tại sao Nhất địa chẳng thấy Nhị địa?

Sư bảo:- Ông chẳng lầm ư? Ông là địa nào?

*

Có một Cư sĩ hỏi:- Vì việc sanh tử xin Thầy một lời. Sư bảo:- Ngươi khi nào sanh tử?

Cư sĩ thưa:- Con chẳng hội, thỉnh Thầy nói.

Sư bảo:- Chẳng hội cần một chỗ chết đi.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

3. THIỀN SƯ KHÁNH CHƯ Thạch Sương - (806-888)

Sư họ Trần quê ở Tân Cam, Lô Lăng. Năm mười ba tuổi, Sư theo Thiền sư Thiệu Loan xuất gia, hai mươi ba tuổi đến Tung Nhạc thọ giới Cụ túc, sang Đông Lạc học luật. Tuy học luật, Sư vẫn biết là Tông tiệm. Sư lại sang Đại Qui, vào pháp hội làm mễ đầu (tri khố).

*

Một hôm, Sư ở trong liêu sàng gạo, Qui Sơn (Linh Hựu) đến bảo: - Vật của thí chủ chớ ném bỏ.

Sư thưa:- Chẳng dám ném bỏ.

Qui Sơn lượm trên đất một hạt gạo, bảo:

- Ngươi nói chẳng ném bỏ, cái này từ đâu đến?

Sư lặng câm. Qui Sơn lại bảo:

- Chớ khi một hạt này, trăm ngàn hạt từ một hạt này sanh.

Sư thưa:

- Trăm ngàn hạt từ một hạt này sanh, chưa biết một hạt này từ chỗ nào sanh?

Qui Sơn cười hả hả trở về phương trượng.

Đến chiều, Qui Sơn thượng đường bảo chúng:

- Đại chúng! Trong gạo có sâu.

*

Sư đến tham Đạo Ngô, hỏi:- Thế nào chạm mắt là Bồ-đề? Đạo Ngô gọi:- Sa-di!

Sa-di ứng thanh:- Dạ!

https://thuviensach.vn

Đạo Ngô bảo:- Thêm nước trong tịnh bình.

Đạo Ngô lại hỏi Sư:

- Ông vừa nói cái gì?

Sư thuật lại câu hỏi trước. Đạo Ngô đứng dậy đi. Sư nhân đây tỉnh giác.

*

Đạo Ngô bảo chúng: Ta đau gần muốn chết, bởi trong tâm có một vật để lâu thành bệnh, người nào hay vì ta dẹp nó?

Sư thưa:- Tâm vật đều phi, dẹp đó thêm bệnh.

Đạo Ngô khen:- Hiền thay! Hiền thay!

*

Làm Tăng mới được hai tuổi hạ, Sư bèn ẩn trong dân gian, vào xóm thợ gốm vùng Lưu Dương, Trường Sa, sáng sớm dạo đi, đến chiều trở về, mọi người không biết được Sư.

Nhân một vị Tăng từ Động Sơn đến. Sư hỏi:

- Hòa thượng có lời gì dạy chúng?

Tăng đáp:

- Hôm giải hạ, Hòa thượng thượng đường dạy: Đầu thu cuối hạ, huynh đệ hoặc đi đông đi tây, đi nên đi thẳng đến chỗ muôn dặm không có một tấc cỏ, đi làm gì?

Sư hỏi:- Có người đáp được chăng?

Tăng nói:- Không.

Sư bảo:- Sao chẳng nói ra khỏi cửa liền là cỏ.

Tăng trở về thuật lại cho Động Sơn nghe. Động Sơn bảo:

https://thuviensach.vn

- Ở Lưu Dương có cổ Phật.

*

Chúng thỉnh Sư trụ trì tại núi Thạch Sương, Sư cũng cho đây là nơi hợp với chí mình. Đạo Ngô sắp viên tịch giải tán chúng, tìm đến Thạch Sương, lấy Sư làm Trưởng tử. Sư hằng ngày chuyên cần hầu hạ, giữ đúng tư cách thờ thầy. Sau khi Đạo Ngô qui tịch, học chúng qui tụ thường trên năm trăm.

*

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ sang? Sư đáp:- Trong không, một phiến đá.

Tăng lễ bái. Sư hỏi:- Hội chăng?

Tăng thưa:- Chẳng hội.

Sư bảo:- May! Ngươi chẳng hội, nếu hội ngươi đã bị vỡ đầu.

*

Sư ở trong phương trượng, có vị Tăng ở ngoài song hỏi: - Cách nhau mấy tấc, vì sao chẳng thấy mặt Thầy?

Sư đáp:- Ta nói khắp hết chẳng từng giấu.

Vị Tăng ấy đến hỏi Tuyết Phong:

- Khắp hết chẳng từng giấu, ý chỉ thế nào?

Tuyết Phong đáp:- Chỗ nào chẳng phải Thạch Sương.

Vị Tăng trở lại thuật lời Tuyết Phong cho Sư nghe. Sư bảo:

- Cái lão này sao mà chết gấp.

Tuyết Phong nghe lời này, tự nói:- Lão tăng tội lỗi.

*

https://thuviensach.vn

Vân Cái đến hỏi:

- Muôn cửa đều đóng chẳng hỏi, khi muôn cửa đều mở thì thế nào?

Sư đáp:- Trong nhà làm việc gì?

Cái đáp:- Không người tiếp được y.

Sư bảo:- Nói đến tột chỗ nói, chỉ nói được tám chín phần.

Cái hỏi:- Chẳng biết Hòa thượng nói thế nào?

Sư đáp:- Không người biết (tiếp) được y.

*

Tú tài Trương Chuyết đến tham vấn, Sư hỏi:- Tú tài tên họ gì? Tú tài thưa:- Tôi họ Trương tên Chuyết.

Sư bảo:

- Tìm cái xảo (khéo) còn không thể được, cái Chuyết (vụng) từ đâu lại?

Chuyết chợt tỉnh ngộ, trình kệ:

Quang minh tịch chiếu biến hà sa

Phàm thánh hàm linh cộng ngã gia.

Nhất niệm bất sanh toàn thể hiện

Lục căn tài động bị vân già.

Phá trừ phiền não trùng tăng bệnh

Thú hướng chân như diệc thị tà.

Tùy thuận chúng duyên vô quái ngại

Niết-bàn sanh tử đẳng không hoa.

DỊCH

https://thuviensach.vn

Quang minh lặng chiếu khắp hà sa

Phàm thánh hàm linh vốn chung nhà.

Một niệm chẳng sanh toàn thể hiện

Sáu căn vừa động bị che lòa.

Phá trừ phiền não càng thêm bệnh

Tìm đến chân như âu cũng tà.

Tùy thuận các duyên không chướng ngại.

Niết-bàn sanh tử thảy không hoa.

*

Bùi tướng công đến. Sư nắm giở cái hốt của Bùi Công hỏi: - Cái này ở trong tay Thiên tử gọi là Khuê, ở trong tay quan nhân gọi là Hốt, ở trong tay lão tăng gọi nó là gì?

Bùi Công lặng câm. Sư giữ cái hốt lại.

*

Sư dạy chúng: - Kẻ sơ học chưa gặp được việc lớn, trước phải nhận ra đầu thì đuôi tự đến. Sơ Sơn hỏi:

- Thế nào là đầu?

Sư đáp:- Phải thẳng biết có.

- Thế nào là đuôi?

- Dẹp hết hiện giờ.

- Khi có đầu không đuôi thì sao?

- Mửa được vàng ròng kham làm việc gì?

- Khi có đuôi không đầu thì sao?

https://thuviensach.vn

- Vẫn còn nương tựa.

- Khi đầu đuôi được cân xứng thì sao?

- Y chẳng khỏi giải hội, cũng chưa cho y ở.

*

Sư ở Thạch Sương hai mươi năm, Học chúng thường ngồi chằng nằm, ngồi thăúng như gốc cây. Thời nhân gọi là chúng cây khô. Vua Đường Hiến Tông nghe đạo hạnh của Sư, sai sứ đem tử y ban cho.

Sư cố từ chối không nhận.

*

Niên hiệu Quang Khải năm thứ tư (889), ngày hai mươi tháng hai năm Mậu Thân, Sư có chút ít bệnh, báo tin chúng hay sắp tịch, thọ tám mươi hai tuổi, năm mươi chín tuổi hạ. Vua sắc phong là Phổ Hội Đại sư, tháp hiệu Kiến Tướng.

*

https://thuviensach.vn

4. THIỀN SƯ ĐẠI ĐỒNG Núi Đầu Tử - (819-914)

Sư họ Lưu người Hoài Ninh, Châu Thơ. Thuở bé, Sư xuất gia với Thiền sư Mãn ở Bảo Đường. Ban đầu, Sư tập quán hơi thở, kế xem kinh Hoa Nghiêm phát minh Tánh hải, lại đến núi Thúy Vi nơi hội của Thiền sư Vô Học tham vấn và được thâm ngộ.

Một hôm Sư hỏi:- Thế nào là Phật lý?

Thiền sư Vô Học đáp:-Phật tức chẳng lý.

- Chẳng rơi vào không chăng?

Thiền sư Vô Học lại dùng bài kệ sấm ký rằng:

Phật lý hà tằng lý

Phật lý đâu từng lý

Chân không hựu bất không.

Chân không lại chẳng không.

Đại-Đồng cư tịch trụ

Đại-Đồng ở tịch trụ

Phu diễn ngã sư tông.

Bày diễn đạo cha ông.

Sau, Sư về ở ẩn tại núi Đầu Tử cất am tranh tên Tịch Trụ.

*

Một hôm, Triệu Châu Tùng Thẩm đến huyện Đồng Thành, Sư cũng có việc xuống núi, giữa đường hai người gặp nhau mà không biết nhau. Triệu Châu

https://thuviensach.vn

hỏi thăm những người cư sĩ biết là Đầu Tử, liền nghịch rằng:

- Phải chủ núi Đầu Tử chăng?

Sư đáp:- Cho tôi xin tiền trà muối.

Triệu Châu đi thẳng đến am trước, ngồi chờ. Sư mang một bình dầu về am.Triệu Châu hỏi:

- Nghe danh Đầu Tử đã lâu, đến đây chỉ thấy ông già bán dầu.

Sư đáp:- Thầy chỉ thấy ông già bán dầu, là không biết Đầu Tử.

- Thế nào là Đầu Tử?

Sư đưa bình dầu lên đáp:-Dầu! dầu!

*

Triệu Châu hỏi:- Khi ở trong chết được sống là thế nào? Sư đáp:- Chẳng cho đi đêm, đợi sáng sẽ đến.

Triệu Châu nói:- Ta sớm là trắng, y lại là đen.

*

Từ đó, đạo hạnh của Sư đồn khắp, khách tâàm đạo đua nhau kéo đến. Sư bảo chúng rằng:

- Các ngươi đến đây nghĩ tìm ngôn ngữ hay đẹp, góp lời văn vẻ, trong miệng quí có nói ra, lão già này khí lực yếu kém, môi lưỡi chậm lụt. Nếu các ngươi hỏi ta, ta tùy câu hỏi mà đáp. Đối đáp không có gì huyền diệu có thể kịp được ngươi, cũng không dính gì đến tai ngươi. Trọn không nói hướng thượng hướng hạ, có Phật có Pháp, có phàm có thánh. Trong chỗ các ngươi bị trói buộc, biến hiện ngàn thứ, thảy đều khiến các ngươi sanh hiểu rồi tự mang gánh lấy, sau này tự làm tự chịu. Trong ấy không có gì cho các ngươi, chẳng dám lừa dối các ngươi, không ngoài không trong, có thể nói được na ná. Các ngươi lại biết chăng?

https://thuviensach.vn

*

Tuyết Phong (Nghĩa Tồn) đứng hầu, Sư chỉ một phiến đá trước am bảo: - Chư Phật ba đời thảy ở trong ấy.

Tuyết Phong thưa:-Nên biết có cái chẳng ở trong ấy.

Sư bảo:- Chẳng thích, thùng sơn.

*

Một hôm, Tuyết Phong theo Sư đi thăm am chủ Long Miên. Tuyết Phong hỏi: Đường Long Miên đi về phía nào? Sư lấy cây gậy chỉ tới trước mặt. Tuyết Phong hỏi: Đi bên đông hay đi bên tây? Sư bảo: Chẳng thích! Thùng sơn.

*

Hôm khác, Tuyết Phong hỏi:

- Khi một chùy liền thành thì thế nào?

Sư đáp:- Chẳng phải kẻ tánh thô tháo.

- Khi chẳng nhờ một chùy thì sao?

- Chẳng thích, thùng sơn.

*

Sư ngồi trong am, Tuyết Phong hỏi: Hòa thượng độ này có người tham vấn chăng? Sư với lấy cây cuốc dưới sàn ném trước mặt Tuyết Phong. Tuyết Phong thưa: Thế ấy, chính chỗ này cuốc đi. Sư bảo: Chẳng thích, thùng sơn.

*

Tuyết Phong từ ra đi, Sư tiễn ra cửa, liền gọi: Đạo giả Tuyết Phong ngoái đầu lại: dạ! Sư bảo: đi đường vui vẻ.

*

https://thuviensach.vn

Có vị Tăng hỏi Triệu Châu: Trẻ con mới sanh có đủ sáu thức chăng? Triệu Châu đáp: Trên dòng nước chảy xiết, đá cầu. Sau, vị Tăng ấy đến hỏi Sư: Trên dòng nước chảy xiết, đá cầu, ý nghĩa thế nào? Sư đáp:

- Niệm niệm chẳng tạm dừng.

*

Có vị Tăng hỏi Sư:- Cũng đồng là nước, tại sao ở biển mặn, ở sông lạt? Sư đáp:- Trên trời sao, dưới đất cây.

- Hòa thượng lâu nay ở đây có cảnh giới gì?

- Bé gái chừa hai chỏm, đầu bạc như tơ.

- Thế nào là Tỳ-lô (pháp thân)?

- Đã có danh tự.

Thế nào là Tỳ-lô sư (thầy Pháp thân)?

- Khi chưa có Tỳ-lô hội lấy.

- Khi bốn núi (sanh, lão, bệnh, tử) ép ngặt làm thế nào?

- Năm uẩn đều không.

- Khi một niệm chưa sanh là thế nào?

- Thật là lời nói dối.

- Trên trời dưới trời chỉ ta là hơn hết, thế nào là ta?

- Xô té ông già Hồ (Phật) có lỗi gì?

- Thế nào là Hòa thượng Sư?

- Đón đó chẳng thấy đầu kia, theo đó chẳng thấy hình kia.

- Khi mặt trời mặt trăng chưa sáng, Phật cùng chúng sanh ở chỗ nào?

- Thấy Lão tăng giận liền nói giận, thấy Lão tăng mừng liền nói mừng.

https://thuviensach.vn

*

Sư hỏi một vị Tăng mới đến:- Ở đâu đến?

Tăng thưa:- Ở núi Đông núi Tây lễ Tổ sư mới đến.

Sư bảo:- Tổ sư không ở núi Đông núi Tây.

Tăng lặng câm

*

Trà đầu (trưởng phòng trà) vào phương trượng thưa hỏi. Sư bảo: - Hãy đi, đợi khi không người sẽ đến, ta vì xà-lê nói.

Hôm sau, Trà đầu rình đợi lúc không người đến thưa: Thỉnh Hòa thượng nói. Sư bảo: Lại gần đây. Trà đầu đến gần. Sư bảo: Liền chẳng đặng nói lại cho người.

*

Tăng hỏi:- Sư tử là vua trong loài thú, tại sao bị sáu trần nuốt? Sư đáp:- Chẳng làm, tột không ngã nhân.

*

Sư ở núi Đầu tử hơn ba mươi năm, những Thiền khách qua lại tham vấn thường đầy cả thất. Sư dùng biện tài vô úy tùy hỏi liền đáp, ứng cơ đối đáp lời lẽ tinh vi rất nhiều, đây lược ghi ít phần mà thôi.

*

Đời Đường niên hiệu Trung Hòa (881) giặc cướp nổi dậy, dân chúng tán loạn, có bọn cuồng đồ cầm đao lên núi, hỏi Sư: Ở đây làm gì? Sư tùy nghi thuyết pháp, bọn chúng nghe đều bái phục, cởi y phục cúng dường, rồi giải tán.

*

https://thuviensach.vn

Thời Ngũ đại niên hiệu Càn Hóa năm thứ tư (914) ngày mùng sáu tháng tư, Sư có chút ít bệnh. Đại chúng rước thầy thuốc. Sư bảo chúng:

- Động tác của tứ đại họp tan là phép thường, các ngươi chớ lo, ta tự giữ lấy.

Nói xong, Sư ngồi kiết già an nhiên thị tịch. Thọ chín mươi sáu tuổi, vua ban hiệu là Từ Tế Đại sư, tháp hiệu Chân Tịch.

*

https://thuviensach.vn

5. THIỀN SƯ THIỆN HỘI ở Giáp Sơn - (741-817)

Sư họ Liêu, quê ở Hiện Đình, Quảng Châu. Lúc chín tuổi, Sư xuất gia tại núi Long Nha, Lễ Châu. Sau, Sư đến Giang Lăng tập học kinh luận chuyên luyện tam học và gắng sức tham thiền. Sư trụ trì tại Kinh Khẩu (Lễ Châu), một hôm nhân Đạo Ngô (Viên Trí) đi đến, rồi mách Sư đến tham vấn Hoa Đình Thuyền Tử, do đó được ngộ đạo. Sư trốn ẩn nơi vắng vẻ, mà học giả vẫn tấp nập tìm đến.

*

Đời Đường niên hiệu Hàm Thông thứ 11 (870), toàn chúng thỉnh Sư đến trụ tại Giáp Sơn, nơi đây liền biến thành Thiền viện. Sư thượng đường dạy chúng:

- Từ có Tổ đến đây, người ta lầm hội, nối nhau đến nay đều lấy lời Phật, Tổ làm mô phạm dạy người. Như thế, trở thành kẻ cuồng người vô trí rồi. Kia chỉ bày tỏ cho các ngươi: Không pháp vốn là đạo, đạo không một pháp; không Phật có thể thành, không Đạo có thể đắc, không Pháp có thể xả. Cho nên nói:

trước mắt không pháp, ý tại trước mắt (mục tiền vô pháp, ý tại mục tiền).

Kia chẳng phải là pháp trước mắt. Nếu nhằm bên Phật, Tổ mà học, người này chưa có mắt sáng, đều thuộc về pháp có chỗ nương không được tự tại, vẫn là thức tánh sanh tử mênh mang không có phần tự do.

Ngàn muôn dặm tìm thiện tri thức, cốt có cái thấy chân chánh hằng thoát khỏi hư dối, định lấy cái sanh tử trước mắt xem là thật có hay là thật không?

Nếu có người định được lẽ này, hứa nhận ông sẽ giải thoát.

Người thượng căn ngay lời nói liền rõ đạo; kẻ căn khí bậc trung, bậc hạ chạy lăng xăng như sóng bủa. Sao chẳng nhằm trong sanh tử mà an định? Sẽ nhận

https://thuviensach.vn

lấy chỗ nào? Lại nghi Phật nghi Tổ thế cái sanh tử cho ông được sao?

Người có trí sẽ cười ông. Nghe kệ đây:

Lão trì sanh tử pháp

Nhọc gìn pháp sanh tử

Duy hướng Phật biên cầu.

Chỉ nhằm bên Phật cầu

Mục tiền mê chánh lý

Trước mắt lầm lý chánh

Bác hỏa mích phù âu.

Trong lửa bọt có đâu.

Có vị Tăng hỏi:

- Từ trước lập ý Tổ và ý kinh, vì sao độ này Hòa thượng nói không?

Sư đáp:- Ba năm chẳng ăn cơm, trước mắt không người đói.

- Đã không người đói, tại sao con chẳng ngộ?

- Chỉ vì ngộ mê đuổi Xà-lê. Sư nói tụng:

Minh minh vô ngộ pháp

Rõ ràng không pháp ngộ

Ngộ pháp khước mê nhân

Pháp ngộ đuổi người mê.

Trường tho lưỡng cước thùy

Duỗi thẳng hai chân ngủ

https://thuviensach.vn

Vô ngụy diệc vô chân.

Không ngụy cũng không chân.

*

Sư có nuôi một đạo nhỏ theo làm thị giả đã lâu; sau khi Sư dừng trụ bèn khiến đi hành khước. Ông dạo đi khắp các Thiền hội mà không có chỗ dụng tâm, nghe thầy hợp chúng dạy đạo nổi danh vang dậy. Ông bèn trở về hầu hạ, thưa: - Hòa thượng có việc kỳ đặc như thế, tại sao trước chẳng chỉ dạy cho con?

Sư bảo:

- Ngươi nấu cơm thì ta nhóm lửa, ngươi bưng dọn thì ta giở chén, có chỗ nào mà ta cô phụ ngươi?

Ông đạo nhân đây ngộ nhập.

*

Có Đại đức đến hỏi: - Về ý kinh thì con chẳng nghi, chỉ việc trong Thiền môn là thế nào?

Sư đáp:- Lão tăng cũng chỉ biết biến sống thành chín.

- Thế nào là lý thật tế?

- Cây trên đá không rễ, núi ngậm mây chẳng động.

- Thế nào là sư tử ra khỏi hang?

- Hư không chẳng hình bóng, dưới chân mây đồng nội dậy.

*

Trong hội của Sư có một vị Tăng đi đến Thạch Sương, vào cửa liền nói: Chẳng xét. (bất thẩm) Thạch Sương bảo: Chẳng cần Xà-lê. Ông liền nói:

Thế ấy thì trân trọng. Ông lại đi đến Nham Đầu, cũng nói: Chẳng xét.

https://thuviensach.vn

Nham Đầu bèn hư! hư! Ông nói: Thế ấy thì trân trọng. Ông vừa bước trở ra, Nham Đầu bảo: Tuy là hậu sanh cũng khá sắp xếp.

Ông về tường thuật cho Sư.

Hôm sau, Sư lên tòa bèn gọi:

- Vị Tăng hôm qua từ Thạch Sương, Nham Đầu về ra xem! Vị Tăng bước ra thuật lại toàn chúng nghe. Tăng thuật xong, Sư bảo:

- Đại chúng lại hội chăng? Nếu không người nói, Lão tăng chẳng tiếc hai sợi lông mày để nói ra; Thạch Sương tuy có đao sát nhân mà không có kiếm hoạt nhân (người sống). Nham Đầu có đao sát nhân cũng có kiếm hoạt nhân.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là cảnh Giáp Sơn? Sư đáp:-

Vượn bồng con về ngọn núi xanh.

Chim ngậm hoa rơi trước đỉnh biếc.

*

Đời Đường niên hiệu Trung Hòa năm đầu (881) ngày mùng bảy tháng mười một, Sư gọi Chủ sự bảo: - Nay chất huyễn của ta khi hết liền đi, các ông khéo gìn giữ như ngày ta còn, chớ giống như người đời sinh ra buồn thảm.

Ngay đêm ấy, Sư an nhiên mà tịch, thọ bảy mươi bảy tuổi. Vua phong là Truyền Minh Đại sư, tháp hiệu Vĩnh Tế.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ

B. PHÁI HOÀI NHƯỢNG

I- NỐI PHÁP HOÀNG BÁ HY VẬN 12 vị

1- Lâm Tế Nghĩa Huyền

2- Trần Tôn Túc

3- Thiền sư Sở Nam

4- Thiền sư Linh Quán

5- Thiền sư Tông Triệt

6- Thiền sư Đức Nguyên

7- Thiền sư Sĩ Môn Tán

8- Thiền sư Chánh

9- Thiền sư Hoằng Tuyên

10- Thiền sư Siêu

11- Thiền sư Hiến

12- Tướng quốc Bùi Hưu

II.- NỐI PHÁP QUI SƠN LINH HỰU 43 vị

1- Ngưỡng Sơn Huệ Tịch

2- Hương Nghiêm Trí Nhàn

3- Thiền sư Pháp Đoan

4- Thiền sư Hồng Châu

https://thuviensach.vn

5- Linh Vân Chí Cần

6- Cửu Phong Từ Huệ

7- Hòa thượng Ứng Thiên

III.- NỐI PHÁP HÒA THƯỢNG THIÊN LONG 2 vị

1- Hòa thượng Câu Chi

2- Thiền sư Ngạn Trung nước Tân La (Triều Tiên)

IV.- NỐI PHÁP TRƯỜNG SA CẢNH SẦM 2 vị

1- Thiền sư Thường Thông núi Tuyết Đậu

2- Thiền sư Nghiêm Linh

V.- NỐI PHÁP THIỀN SƯ ĐẠI NGU 1 vị

1- Ni Liễu Nhiên

VI.- NỐI PHÁP LONG ĐÀM SÙNG TÍN có 2 vị

1- Đức Sơn Tuyên Giám

2- Bảo Phong Hoà thượng

*

https://thuviensach.vn

6. THIỀN SƯ NGHĨA HUYỀN ở Lâm Tế, khai Tổ tông Lâm Tế - (? -867)

Sư hiệu Nghĩa Huyền họ Hình quê ở Nam Hoa thuộc Tào Châu. Thuở nhỏ, Sư đã có chí xuất trần, đến lớn xuất gia thọ giới cụ túc. Thường dừng các nơi giảng pháp, nghiên cứu tinh tường giới luật, thâm hiểu kinh luận, Sư than rằng: Đây là phương thuốc cứu đời, chưa phải yếu chỉ của giáo ngoại biệt truyền. Sư liền đi du phương.

*

Trước nhất, Sư đến hội Hoàng Bá. Ở đây, Sư oai nghi nghiêm chỉnh đức hạnh chu toàn. Thủ tọa (Trần Tôn Túc) thấy khen rằng: Tuy là hậu sanh cùng chúng chẳng giống.

Thủ tọa bèn hỏi: - Thượng tọa ở đây được bao lâu?

Sư thưa:- Ba năm.

- Từng tham vấn chưa?

- Chưa từng tham vấn, cũng chẳng biết tham vấn cái gì?

- Sao Thầy không đến hỏi Hòa thượng Đường đầu, thế nào là đại ý Phật pháp.

Sư liền đến hỏi, chưa dứt lời, Hoàng Bá liền đánh, Sư trở xuống, Thủ tọa hỏi:

- Hỏi thế nào?

Sư thưa:

- Tôi hỏi lời chưa dứt, Hòa thượng liền đánh, tôi chẳng hội.

- Nên đi hỏi nữa.

https://thuviensach.vn

Sư lại đến hỏi, Hoàng Bá lại đánh. Như thế ba phen hỏi, bị ba lần đánh.

Sư đến bạch Thủ tọa:

- Nhờ lòng từ bi của Thầy dạy tôi đến thưa hỏi Hòa thượng, ba phen hỏi bị ba lần đánh, tôi tự buồn chướng duyên che đậy không lãnh hội được thâm chỉ.

Nay xin từ giã ra đi.

- Nếu khi Thầy đi nên đến giã từ Hòa thượng rồi sẽ đi.

Sư lễ bái trở về phòng. Thủ tọa đến thất Hòa thượng trước, thưa:

- Người đến thưa hỏi ấy, thật là đúng pháp, nếu khi đến từ, Hòa thượng dùng phương tiện tiếp y, về sau đục đẽo sẽ thành một gốc đại thọ che mát người trong thiên hạ.

Sư đến từ, Hoàng Bá bảo:

- Chẳng nên đi chỗ nào khác, ngươi đi thẳng đến Cao An chỗ Thiền sư Đại Ngu, ông ấy sẽ vì ngươi nói.

*

Sư đến Đại Ngu. Đại Ngu hỏi:- Ở chỗ nào đến?

Sư thưa:- Ở Hoàng Bá đến.

- Hoàng Bá có dạy lời gì?

- Con ba phen hỏi đại ý Phật pháp, ba lần bị đánh. Chẳng biết con có lỗi hay không lỗi?

- Bà già Hoàng Bá đã vì ngươi chỉ chỗ tột khổ, lại đến trong ấy hỏi có lỗi không lỗi?

Ngay câu nói ấy, Sư đại ngộ, thưa:

- Xưa nay Phật pháp của Hoàng Bá không nhiều.

https://thuviensach.vn

Đại Ngu nắm đứng lại, bảo:

- Con quỉ đái dưới sàng, vừa nói có lỗi không lỗi, giờ lại nói Phật pháp của Hoàng Bá không nhiều. Ngươi thấy đạo lý gì, nói mau! nói mau!

Sư liền cho vào hông Đại Ngu ba thoi. Đại Ngu buông ra, nói:

- Thầy của ngươi là Hoàng Bá, chẳng can hệ gì việc của ta. Sư từ tạ Đại Ngu trở về Hoàng Bá.

*

Hoàng Bá thấy Sư về, liền bảo: - Kẻ này đến đến đi đi, biết bao giờ liễu ngộ.

Sư thưa:

- Chỉ vì tâm lão bà quá thiết tha, nên nhân sự đã xong, đứng hầu.

- Đến đâu về?

- Hôm trước vâng lời dạy của Hòa thượng đến tham vấn Đại Ngu trở về.

- Đại Ngu có lời dạy gì?

Sư liền thuật lại việc trước. Hoàng Bá bảo:

- Lão Đại Ngu này đã buông lời, đợi đến đây ta cho ăn đòn.

Sư tiếp:- Nói gì đợi đến, ngay bây giờ cho ăn.

Sư liền bước tới sau lưng Hoàng Bá tát một tát. Hoàng Bá bảo:

- Gã phong điên này lại đến trong ấy nhổ râu cọp.

Sư liền hét. Hoàng Bá gọi:

- Thị giả! dẫn gã phong điên này lại nhà thiền.

*

Sư trồng tùng, Hoàng Bá hỏi:- Trong núi sâu trồng tùng làm gì? Sư thưa:

https://thuviensach.vn

- Một cho sơn môn làm cảnh trí, một cho người sau làm tiêu bảng.

Nói xong, Sư trở đầu cuốc đánh xuống đất ba cái. Hoàng Bá bảo:

- Tuy nhiên như thế, con đã ăn ba mươi gậy của ta rồi.

Sư lại dùng đầu cuốc đánh xuống đất ba cái, cất tiếng hư! hư! Hoàng Bá bảo:

- Tông của ta đến con rất hưng thạnh ở đời.

*

Một hôm, Sư ngồi trước Tăng đường, thấy Hoàng Bá đến, liền nhắm mắt lại. Hoàng Bá làm thế sợ, liền trở về phương trượng. Sư theo đến phương trượng lễ tạ. Thủ tọa đứng hầu ở đó, Hoàng Bá bảo:

- Vị Tăng đây tuy là hậu sanh lại biết có việc này.

Thủ tọa thưa:

- Hòa thượng già dưới gót chân chẳng dính đất, lại chứng cứ kẻ hậu sanh.

Hoàng Bá liền vả trên miệng một cái. Thủ tọa thưa:

- Biết là được.

*

Sư ngủ trong Tăng đường, Hoàng Bá đến thấy, lấy gậy đánh bảng một tiếng. Sư ngóc đầu xem thấy Hoàng Bá liền nhắm mắt. Hoàng Bá lại đánh bảng một tiếng, lại đi đến gian trên thấy Thủ tọa ngồi thiền. Hoàng Bá bảo:

- Gian dưới hậu sanh lại ngồi thiền, ông trong đây vọng tưởng làm gì?

Thủ tọa nói:- Ông già làm gì?

Hoàng Bá đánh bảng một tiếng, liền đi ra.

*

https://thuviensach.vn

Một hôm, ngày công tác công cộng, Sư đi sau. Hoàng Bá ngó ngoái lại thấy Sư đi tay không bèn hỏi:- Cuốc đâu? Sư thưa:- Có người đem đi rồi.

Hoàng Bá gọi:- Lại gần đây cùng ngươi bàn luận một việc.

Sư lại gần. Hoàng Bá dựng đứng cây cuốc bảo:

- Chỉ cái này, mọi người nắm bắt chẳng được.

Sư chụp tay giựt lấy cây cuốc, đưa lên nói:

- Tại sao lại ở trong tay của con?

Hoàng Bá nói:- Ngày nay đã có người thay công tác.

Hoàng Bá trở về viện.

*

Công tác công cộng cuốc đất, thấy Hoàng Bá đến, Sư bèn dựng cuốc đứng. Hoàng Bá hỏi: - Gã này mệt sao?

Sư thưa:- Cuốc vẫn chưa giở, mệt cái gì?

Hoàng Bá liền đánh. Sư chụp cây gậy, cho một đạp té nhào. Hoàng Bá gọi: Duy-na! Duy-na! đỡ ta dậy. Duy-na chạy lại đỡ dậy nói: Hòa thượng đâu dung được gã phong điên này! Hoàng Bá vừa đứng dậy, liền đánh Duy-na.

Sư cuốc đất nói:

- Các nơi thì hỏa táng, còn tôi một lúc chôn sống.

*

Sư mang thơ Hoàng Bá đến Qui Sơn. Khi ấy Ngưỡng Sơn Huệ Tịch làm Tri khách, tiếp được thơ liền hỏi:

- Cái này là của Hoàng Bá, cái kia là của người đem thơ.

Sư liền tát. Ngưỡng Sơn nắm đứng nói:

https://thuviensach.vn

- Lão huynh biết việc ấy?

Sư liền thôi, hai người đồng đến Qui Sơn. Qui Sơn hỏi:

- Sư huynh Hoàng Bá có chúng nhiều ít?

Sư thưa:- Bảy trăm (700) chúng.

- Người nào dẫn đầu?

- Vừa đem thơ xong.

Sư lại hỏi Qui Sơn:

- Khoảng này Hòa thượng được bao nhiêu chúng?

Qui Sơn đáp:

- Một ngàn năm trăm (1500) chúng.

- Thật nhiều thay!

- Sư huynh Hoàng Bá cũng chẳng ít.

Sư từ Qui Sơn, Ngưỡng Sơn đưa ra cửa nói:

- Chỉ đi, về sau có một người phụ tá Lão huynh, người này có đầu không đuôi, có thủy không chung [Sau, Sư đến Trấn Châu, Phổ Hóa đã có ở trước đấy. Sư khai đường giáo hóa, Phổ Hóa phụ giúp. Sư trụ chưa bao lâu, Phổ Hóa toàn thân đều thoát.]

*

Sư giữa hạ đến Hoàng Bá, thấy Hòa thượng xem kinh. Sư nói: - Tôi sẽ bảo người ấy, xưa nay là Hòa thượng già đâm đậu đen.

Sư ở lại mấy hôm, bèn từ đi. Hoàng Bá bảo:

- Ngươi phá hạ đến, sao chẳng trọn hạ rồi đi?

Sư thưa:- Con tạm đến lễ bái Hòa thượng.

https://thuviensach.vn

Hoàng Bá bèn đánh đuổi đi. Sư đi được mấy dặm, nghĩ việc này liền trở lại ở trọn hạ.

Một hôm, Sư từ Hoàng Bá. Hoàng Bá hỏi:- Đi đâu?

Sư thưa:- Chẳng phải Hà Nam là về Hà Bắc.

Hoàng Bá liền đánh. Sư nắm đứng, cho một tát. Hoàng Bá cười to, gọi:

- Thị giả! đem thiền bảng kỷ án của Tiên sư Bá Trượng ra đây.

Sư gọi:- Thị giả! đem lửa lại.

Hoàng Bá bảo:

- Tuy nhiên như thế, con vẫn đem đi; về sau ở đâu sẽ dẹp sạch ngôn ngữ của mọi người.

*

Sư đến Hòa thượng Bình ở Tam Phong. Bình hỏi:- Ở đâu đến?

Sư đáp:- Ở Hoàng Bá đến.

- Hoàng Bá có dạy lời gì?

- Đêm qua trâu vàng gặp đất tro, thẳng đến hôm nay chẳng thấy dấu.

(Kim ngưu tạc dạ tao đồ thán, trực chí như kim bất kiến trung.)

- Gió vàng thổi sáo ngọc, cái gì là tri âm. (Kim phong suy ngọc quản, na cá thị tri âm.)

- Suốt thẳng muôn lớp cổng, chẳng dừng trong giữa đêm. (Trực thấu vạn trùng quan, bất trụ thanh tiêu nội.)

- Một câu hỏi của ngươi cao tột trời xanh.

- Rồng sanh con phụng vàng, vọt nát vách lưu ly. (Long sanh kim phụng tử, xung phá bích lưu ly.)

https://thuviensach.vn

Bình bảo: hãy ngồi uống trà, lại hỏi: Vừa ở đâu đến? Sư thưa:

Long Quang. Bình hỏi: Long Quang gần đây thế nào? Sư liền ra đi.

*

Sư đến Phụng Lâm, Lâm hỏi: - Có việc đem hỏi nhau được chăng?

Sư đáp:

- Đâu được khoét thịt làm thương tích.

- Trăng biển đã không bóng, cá lội đâu thể lầm? (Hải nguyệt ký vô bóng, du ngư hà đắc mê.)

- Xem gió biết sóng dậy, nhìn nước đoán buồm bay. (Quán phong tri lãng khởi, ngoạn thủy dã phàm phiêu.)

- Một vầng riêng chiếu non sông lặng, chợt cười một tiếng đất trời kinh.

(Cô luân độc chiếu giang sơn tịnh, tự tiếu nhất thanh thiên địa kinh.)

- Mặc đem ba tấc soi trời đất, một câu hợp lý thử bàn xem. (Nhậm tương tam thốn huy thiên địa, nhất cú lâm cơ thức đạo khan.)

- Gặp tay kiếm khách nên trình kiếm, chẳng phải nhà thơ chớ hiến thơ.

(Lộ phùng kiếm khách tu trình kiếm, bất thị thi nhân mạc hiến thi.) Phụng Lâm liền thôi. Sư để bài tụng:

Đại đạo tuyệt đồng

Đại đạo hẳn đồng

Nhậm hướng tây đông

Mặc hướng tây đông

Thạch hỏa mạc cập

Đá lửa chẳng kịp

https://thuviensach.vn

Điển quang võng thông

Lằn chớp không thông.

*

Đã được Hoàng Bá ấn khả, Sư tìm đến Hà Bắc ở góc nam thành Đông Trấn Châu, gần sông Hô Đà đất Lâm Tế trụ trì một viện nhỏ. Nơi đây Phổ Hóa đã ở trước.

Một hôm, Sư gọi Phổ Hóa, Khắc Phù đến bảo: Ta muốn ở đây dựng lập Tông chỉ Hoàng Bá, hai ông hãy giúp đỡ ta. Hai vị trân trọng lui ra. Ba ngày sau, Phổ Hóa đến hỏi: Ba ngày trước Hòa thượng nói gì? Sư liền đánh. Ba ngày sau, Khắc Phù lại lên hỏi: Ba ngày trước Hòa thượng đánh Phổ Hóa là sao? Sư cũng đánh.

*

Phủ chủ Vương Thường Thị cùng các quan thỉnh Sư đăng tòa. Sư thượng đường bảo: - Hôm nay sự bất đắc dĩ, Sơn tăng chiều theo nhân tình mới lên tòa này.

Nếu nhằm dưới cửa Tổ tông, khen ngợi việc lớn, hẳn là mở miệng chẳng đặng, không có chỗ các ông để chân. Hôm nay, do Thường Thị cố thỉnh, Sơn tăng tạm ẩn cương tông. Trong đây nếu có tác gia (bậc minh sư) chiến tướng liền xổ cờ bày trận đi! đối chúng chứng cứ xem.

Tăng hỏi:- Thế nào là đại ý Phật pháp?

Sư liền hét! Tăng lễ bái.

Sư bảo:- Ông Thầy này lại nên bàn luận.

- Thầy tuyên dương gia khúc tông phong ai? nối pháp vị nào?

- Ta ở chỗ Hoàng Bá ba phen thưa hỏi ba lần bị đánh. Vị Tăng suy nghĩ, Sư liền hét! và theo sau đánh, nói:

- Không thể đến trong hư không mà đóng đinh.

https://thuviensach.vn

*

Có Tọa chủ hỏi: - Ba thừa và mười hai phần giáo đâu chẳng phải chỉ rõ Phật tánh?

Sư đáp:- Cỏ hoang chưa từng cuốc.

- Phật đâu dối người?

- Phật ở chỗ nào?

Tọa chủ không đáp được. Sư tiếp:

- Ở trước Thường Thị định làm mờ Lão tăng, lui mau! lui mau! làm chướng ngại người khác thưa hỏi.

Hôm nay pháp hội vì một đại sự, lại có người thưa hỏi chăng? mau đến hỏi đi. Ông vừa mở miệng đã chẳng dính dáng. Vì sao như thế? Đâu chẳng nghe Thích Tôn nói: Pháp lìa văn tự, vì chẳng thuộc nhân chẳng ở duyên.

Bởi các ông tin chẳng đến, cho nên ngày nay mới dùng phương tiện (cát đẳng) sợ e Thường Thị cùng các quan viên lầm Phật tánh ấy, chi bằng hãy lui.

Sư hét một tiếng! nói tiếp: Người gốc tin kém, trọn không có ngày xong, đứng lâu, trân trọng!

*

Sư thượng đường bảo:

- Trên cục thịt đỏ có vô vị chân nhân, thường từ cửa mặt các ông ra vào.

Người chưa được chứng cứ hãy xem! xem!

Có vị Tăng ra hỏi:

- Thế nào là vô vị chân nhân?

https://thuviensach.vn

Sư bước xuống tòa nắm đứng bảo: Nói! nói! Vị Tăng ấy suy nghĩ. Sư liền buông ra, nói:

- Vô vị chân nhân là cái gì, cục cứt khô.

Sư liền trở về phương trượng.

*

Tham vấn buổi chiều, Sư dạy chúng: - Có khi đoạt nhân chăúng đoạt cảnh. Có khi đoạt cảnh chẳng đoạt nhân.

Có khi nhân cảnh đều đoạt. Có khi nhân cảnh đều chẳng đoạt.

Tăng hỏi:- Thế nào là đoạt nhân chăúng đoạt cảnh?

Sư đáp:

- Ngày ấm nẩy sanh gấm trải đất, trẻ con rủ tóc trắng như tơ. (Hú nhật phát sanh phô địa cẩm, anh hài thùy phát bạch như ty.)

- Thế nào đoạt cảnh chẳng đoạt nhân?

- Lệnh vua vừa xuống khắp thiên hạ, tướng quân biên ngoại khói mù tan.

(Vương lệnh dĩ hành thiên hạ biến, tướng quân tắc ngoại tuyệt yên trần.)

- Thế nào nhân cảnh đều đoạt?

- Bặt tin Tịnh Phần, riêng ở một chỗ. (Tịnh Phần tuyệt tín, độc xử nhất phương.)

- Thế nào nhân cảnh đều chẳng đoạt?

- Vua lên điện báu, lão quê hát ca. (Vương đăng bảo điện, dã lão âu ca.) Sư lại bảo:

- Thời nay người học Phật pháp cần yếu có kiến giải chân chánh. Nếu được kiến giải chân chánh thì sanh tử chẳng nhiễm, đi đứng tự do chẳng cần cầu thù thắng mà thù thắng tự đến. Đạo lưu! (đồng đạo, chỉ chúng Tăng) các bậc

https://thuviensach.vn

tiên đức từ xưa đều có con đường đưa người, như Sơn tăng chỉ chỗ cho người. Cốt các ông đừng bị người gạt, cần dùng liền dùng, lại chớ ôm ngờ vực.

Hiện nay học giả chẳng được, bệnh tại chỗ nào? Bệnh tại chỗ chẳng tin. Các ông nếu tự tin chẳng đến, là rộn ràng theo tất cả cảnh chuyển, bị muôn cảnh lôi, lại chẳng được tự do. Các ông nếu hay bặt được tâm luôn luôn chạy tìm, liền cùng Phật, Tổ chẳng khác. Các ông muốn biết được Phật, Tổ chăng? Chính trước mặt các ông hiện nghe pháp ấy vậy. Học nhân tin chẳng đến, liền chạy tìm ra ngoài. Dù có tìm được, cũng chỉ là tướng thù thắng của văn tự, trọn chăúng đặng ý của Phật Tổ sống. Chớ lầm!

*

Chư Thiền đức! Thời nay chẳng gặp, muôn kiếp ngàn đời luân hồi tam giới, chạy theo cảnh thích rồi phải sanh trong bụng trâu bụng lừa Đạo lưu!

Nhằm chỗ thấy của Sơn tăng cùng Thích-ca không khác. Hiện nay nhiều chỗ ứng dụng, kém thiếu cái gì? Sáu đường thần quang chưa từng cách dứt. Nếu hay thấy được như thế, chỉ một đời làm người vô sự.

*

Đại đức! Ba cõi không yên như trong nhà lửa, đây không phải là chỗ các ông dừng ở lâu, quỉ vô thường giết người trong khoảng chớp mắt chẳng lựa người sang kẻ hèn, người già kẻ trẻ. Các ông muốn cùng Phật Tổ chẳng khác, chỉ chớ tìm kiếm bên ngoài. Trên một tâm niệm thanh tịnh sáng suốt của ông là ngôi nhà Phật pháp thân của ông. Trên một tâm niệm vô phân biệt sáng suốt của ông là ngôi nhà Phật báo thân của ông. Trên một tâm niệm vô sai biệt sáng suốt là ngôi nhà Phật hóa thân của ông. Ba thứ thân này là người hiện nay ở trước mắt nghe pháp của ông. Chỉ không tìm kiếm bên ngoài, liền có công dụng này. Theo các nhà Kinh Luận lấy ba thân này làm nguyên tắc tột cùng. Nhằm chỗ thấy của Sơn tăng thì chẳng phải vậy. Ba thân này là danh ngôn, cũng là ba thứ y. Người xưa nói: Thân y nghĩa lập,

https://thuviensach.vn

cõi cứ thế bàn. Pháp tánh thân, pháp tánh độ biết rõ là quang ảnh (bóng sáng).

Đại đức! Các ông hãy nhận biết người đùa quang ảnh, là nguồn gốc tất cả chỗ của chư Phật, là chỗ các ông về nhà. Xác thân tứ đại của các ông không biết thuyết pháp, nghe pháp. Gan mật dạ dày ruột không biết thuyết pháp, nghe pháp. Hư không chẳng biết thuyết pháp, nghe pháp? Là một cái riêng sáng hiện bày rõ ràng ở trước mắt ông, nó biết thuyết pháp, nghe pháp. Nếu thấy được như thế đã cùng Phật, Tổ không khác, chỉ trong tất cả thời đừng cho gián đoạn, chạm mắt đều phải. Chỉ vì tình sanh trí cách, tưởng dấy thể sai. Do đó, luân hồi trong tam giới, chịu các thứ khổ. Nếu nhằm chỗ thấy của Sơn tăng thật là rất sâu, thật là giải thoát.

*

Đạo lưu! Tâm pháp không hình thông suốt mười phương, ở mắt gọi thấy, ở tai gọi nghe, ở mũi gọi ngửi, ở miệng nói bàn, ở tay nắm bắt, ở chân đi chạy, vốn là một tinh minh phân làm sáu hòa hợp. Một tâm đã không, tùy chỗ giải thoát. Sơn tăng nói thế ấy, ý ở chỗ nào? Chỉ vì tất cả các ông chạy tìm tâm không thể dừng, leo lên cơ cảnh nhàn của cổ nhân. Các ông nhận được chỗ thấy của Sơn tăng, ngồi chặt đầu Phật Báo, Hóa. Hằng mãn tâm thập địa ví như nhận khách làm con. Bậc Đẳng giác là kẻ mang gông xiềng. La-hán, Bích-chi ví như xí uế. Bồ-đề Niết-bàn như cọc cột lừa. Vì sao như thế? Chỉ vì các ông không thấu được ba kỳ kiếp là không, nên có chướng ngại này. Nếu là đạo nhân chân chánh trọn chẳng như thế, chỉ tùy duyên tiêu nghiệp cũ, hồn nhiên mặc áo xiêm, cần đi thì đi, cần ngồi thì ngồi, tâm không một niệm mong cầu quả Phật. Bởi đâu như thế? Cổ nhân nói: Nếu muốn làm việc cầu Phật, Phật là điềm lớn sanh tử.

*

Đại đức! thời giờ đáng tiếc, chỉ tính đến nhà bên lăng xăng học thiền học đạo, nhận danh nhận cú, cầu Phật cầu Tổ, cầu Thiện tri thức độ. Chớ lầm! Các ông sẵn có một cha mẹ, lại cầu vật gì? Các ông tự phản chiếu xem! Cổ nhân nói: Diễn-nhã-đạt-đa quên mất đầu, tâm cầu dứt sạch liền vô sự.

https://thuviensach.vn

Đại đức! cần yếu bình thường chớ tạo hình thức. Có một bọn tớ trọc chẳng biết tốt xấu, thấy thần thấy quỉ, chỉ đông vẽ tây, thích mưa thích tạnh.

Bọn như thế đáng quở trách, có ngày đến trước lão Diêm vương bị nuốt hoàn sắt nóng. Kẻ nam nữ tốt tại gia bị bọn tinh mị dã hồ này mê hoặc, liền tác quái; có ngày quên mất hết những điều cần yếu trong cuộc sống thanh bạch của mình.

*

Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là chân Phật, chân pháp, chân đạo xin Thầy chỉ dạy?

Sư đáp:

- Phật là tâm thanh tịnh, Pháp là tâm sáng suốt, Đạo là mỗi chỗ không ngại. Tịnh, sáng tuy ba mà một, đều là danh từ suông không thật có. Người chân chánh đạo nhân niệm niệm tâm không gián đoạn. Đại sư Đạt-ma từ phương Tây đến, chỉ tìm cái người chẳng bị người gạt. Nhị Tổ một câu nói liền liễu ngộ, mới biết từ trước uổng dụng công phu. Hiện nay Sơn tăng chỗ thấy cùng Phật Tổ không khác. Nếu trong đệ nhất cú tiến được, kham cùng Phật Tổ làm thầy. Nếu trong đệ nhị cú tiến được, kham cùng trời người làm thầy. Nếu trong đệ tam cú tiến được, tự cứu chẳng xong.

Tăng hỏi:- Thế nào là đệ nhất cú?

Sư đáp:

- Tam yếu ấn khai điểm son hẹp, chưa cho nghĩ nghị chủ khách phân.

(Tam yếu ấn khai chu điểm trách, vị dung nghĩ nghị chủ tân phân.)

- Thế nào là đệ nhị cú?

- Diệu giải đâu cho không đến hỏi, bọt tan nào dễ chặn dòng sông.

(Điệu giải khởi dung vô trước vấn, âu hòa tranh phụ tiệt lưu cơ.)

- Thế nào là đệ tam cú?

https://thuviensach.vn

- Chỉ xem tượng gỗ đùa trên gác, lôi kéo toàn nhờ người ẩn trong.

Sư lại bảo:

- Phàm người diễn xướng tông thừa trong một câu phải đủ ba huyền môn, mỗi huyền môn phải đủ tam yếu. Có quyền có thật, có chiếu có dụng. Các ông làm sao được hội?

*

Sư dạy chúng: - Đạo lưu (đồng đạo)! Cốt tìm lấy kiến giải chân chánh, dọc ngang trong thiên hạ, khỏi bị bọn yêu tinh hoặc loạn, vô sự là người quí, chớ tạo tác, chỉ là bình thường. Các ông nghĩ hướng nhà bên cầu vượt qua, tìm ngón tay gót chân, lầm rồi! Chỉ nghĩ cầu Phật, Phật là danh cú. Các ông lại biết chạy tìm chăng?

Ba đời mười phương Phật Tổ ra đời cũng chỉ vì cầu Pháp. Như Đạo lưu hiện nay tham học cũng chỉ vì cầu Pháp, được pháp mới xong, chưa được vẫn như trước luân hồi trong năm đường.

Thế nào là PHÁP? Pháp là tâm pháp, tâm pháp không hình thông suốt mười phương, hiện dụng trước mắt. Người tin không đến, bèn nhận danh nhận cú, hướng trong danh tự cầu, ý suy xét Phật pháp, cách xa trời đất.

Đạo lưu! Sơn tăng nói pháp, là nói pháp gì? Nói pháp tâm địa, hay vào phàm vào thánh, vào tịnh vào uế, vào chân vào tục. Hẳn chẳng phải các ông là chân tục phàm thánh, mà hay cùng chân tục phàm thánh an bài danh tự. Chân tục phàm thánh cùng người này an bài danh tự chẳng được.

Đạo lưu! Nắm được liền dùng chẳng mắc danh tự, gọi đó là HUYỀN CHỈ. Sơn tăng nói pháp cùng mọi người khác. Như có Văn-thù, Phổ Hiền xuất hiện trước mắt, mỗi vị hiện một thân hỏi pháp, vừa nói: thưa Hòa thượng, tôi đã biết rõ. Lão tăng ngồi yên, lại có đạo lưu đến thấy nhau, tôi trọn hiểu rành.

Tại sao như thế? Chỉ vì chỗ thấy của tôi khác, ngoài chẳng nhận phàm thánh, trong chẳng trụ căn bản, thấy suốt chẳng còn nghi lầm.

https://thuviensach.vn

*

Sư dạy chúng: - Đạo lưu! Phật pháp không có chỗ dụng công, chỉ bình thường vô sự. Đi đại đi tiểu, mặc áo ăn cơm, nhọc đến thì nằm, người ngu cười ta, kẻ trí biết ta.

Người xưa nói: Làm công phu bên ngoài, thảy là kẻ ngu si. Các ngươi phải tùy thời làm chủ, ngay đó đều chân, cảnh đến lôi kéo chẳng được, dù có tập khí nghiệp địa ngục vô gián, tự chuyển thành biển lớn giải thoát.

Học giả thời nay hoàn toàn không biết pháp, ví như nắm mũi con dê để đồ vào miệng nó, không biện kẻ tớ người sang, chẳng rành chủ khách. Bọn như thế tâm tà vào đạo. Chỗ ồn vào chẳng được, gọi là người chân xuất gia, chính là người chân tại gia.

Người xuất gia phải biện được kiến giải chân chánh bình thường, biết Phật biết ma, rành chân rành ngụy, rõ phàm rõ thánh. Nếu biện được như thế, gọi là chân xuất gia. Nếu ma Phật không biết, chính là xuất gia này vào gia kia, gọi là chúng sanh tạo nghiệp chưa được gọi là người chân xuất gia.

Hiện nay có cái ma Phật đồng thể chẳng phân, như nước với sữa hợp.

Chỉ có con ngỗng chúa mới biết uống sữa chừa nước. Hàng đạo lưu mắt sáng ma Phật đều đánh. Các người nếu mến Phật ghét phàm, thì phải trôi nổi trong biển sanh tử.

*

Hỏi:- Thế nào là Phật là ma? Sư đáp:

- Ngươi vừa khởi một niệm tâm nghi ấy là ma. Nếu ngươi đạt được muôn pháp không sanh, tâm như huyễn hóa, không có một hạt bụi, một pháp, ngay đó liền thanh tịnh là Phật. Song Phật cùng ma là hai cảnh nhiễm tịnh. Nếu chỗ thấy của Sơn tăng, không Phật không chúng sanh, không xưa không nay, được liền đó được, chẳng trải qua thời tiết, không tu không chứng, không được không mất, trong tất cả thời lại không có một pháp riêng. Dù là một pháp vượt hơn cái này, ta nói như mộng như hóa.

https://thuviensach.vn

Sơn tăng nói ra đều phải, hiện nay trước mắt đạo lưu riêng sáng rỡ lắng nghe. Người này nơi nơi chẳng kẹt, thấu suốt mười phương, tự tại trong tam giới, vào tất cả cảnh sai biệt không thể lôi kéo, trong khoảng sát-na vào tột pháp giới, gặp Phật nói Phật, gặp Tổ nói Tổ, gặp La-hán nói La-hán, gặp ngạ quỉ nói ngạ quỉ, đi tất cả chỗ dạo các cõi nước, giáo hóa chúng sanh, mà chưa từng lìa một niệm, tùy chỗ thanh tịnh, ánh sáng thấu mười phương, muôn pháp nhất như.

Đạo lưu! Kẻ đại trượng phu hiện đây mới biết xưa nay vô sự. Chỉ vì các ngươi chẳng tin đến, niệm niệm tìm cầu, bỏ đầu tìm đầu, tự không thể thôi, như các vị Bồ-tát viên đốn mà vào trong pháp giới hiện thân. Nhằm trong tịnh độ chán phàm mến thánh, bọn người như thế chưa quên bỏ lấy, tâm nhiễm tịnh vẫn còn.

Kiến giải Thiền tông chẳng phải như vậy, thẳng trong hiện tại lại không thời tiết.

Sơn tăng nói ra đều là một lúc thuốc trị bệnh nhau, trọn không có pháp thật. Nếu thấy được như vậy là người chân xuất gia, mỗi ngày tiêu muôn lượng vàng cũng được.

Đạo lưu! Chớ chấp lấy, sẽ bị các bậc Lão sư đập bể cửa mặt. Nói rằng ta hiểu thiền hiểu đạo, biện luận thao thao như nước chảy, đều là người tạo nghiệp địa ngục. Nếu là người chân chánh học đạo, chẳng tìm lỗi của thế gian, cấp bách cầu kiến giải chân chánh, mới mong tròn sáng xong xuôi.

*

Hỏi:- Thế nào là kiến giải chân chánh? Sư đáp:

- Ngươi chỉ tất cả vào phàm vào thánh, vào nhiễm vào tịnh, vào cõi nước chư Phật, vào lầu các đức Di-lặc, vào pháp giới Tỳ-lô-giá-na, chỗ chỗ đều hiện; cõi nước thành trụ hoại không, Phật ra đời chuyển đại pháp luân lại nhập Niết-bàn, chẳng thấy có tướng mạo đi lại, tìm cái sanh tử của Ngài trọn không thể được, liền vào pháp giới vô sanh; nơi nơi dạo qua các cõi nước, vào thế giới Hoa tạng, trọn thấy các pháp không tướng, đều không Phật

https://thuviensach.vn

pháp, chỉ có Đạo nhân vô y (không chỗ nương) nghe pháp. Đó là mẹ chư Phật, bởi vì chư Phật đều từ vô y (không chỗ nương) sanh. Nếu ngộ vô y (không chỗ nương), Phật cũng không thể được. Nếu người thấy được như thế, là kiến giải chân chánh.

Người học không hiểu chấp danh cú, bị danh phàm thánh làm ngại. Do đó, chướng ngại đạo nhãn không được phân minh. Mười hai phần giáo nói ra đều cốt biểu hiển lẽ này, học giả không hội, bèn nhằm trên danh cú biểu hiển sanh hiểu, đều là nương tựa rơi tại nhân quả, chưa khỏi sanh tử trong tam giới.

Các ngươi nếu muốn trong sanh tử đi đứng tự do, tới lui tự tại thì, hiện nay nên biết người nghe pháp này. Y không hình không tướng, không cội không gốc, không chỗ ở, mà hoạt bát rõ ràng, ứng hiện muôn thứ hành động, chỗ dùng chỉ là không chỗ. Bởi đó, càng tìm càng xa, cầu đó thì trái, gọi đó là bí mật.

Đạo lưu! Các ngươi chớ nhận lấy kẻ bạn mộng huyễn, trong khoảng sớm chiều sẽ trở về vô thường. Các ngươi đến trong thế giới này tìm vật gì làm giải thoát? Tìm lấy một bữa cơm mà ăn, mặc áo vá qua ngày, chỉ cốt phỏng tầm tri thức. Chớ theo đuổi thú vui, ngày giờ đáng tiếc, niệm niệm vô thường, nếu thô thì bị bốn thứ đất nước lửa gió ép ngặt, tế thì bị sanh trụ dị diệt bức bách.

Đạo lưu! Thời nay cần biết bốn cảnh vô tướng, mới khỏi bị cảnh kéo lôi.

*

Hỏi:- Thế nào là bốn cảnh vô tướng? Sư đáp:

- Các ngươi một niệm tâm nghi bị đất làm ngại. Các ngươi một niệm tâm ái bị nước nhận chìm. Các ngươi một niệm tâm sân bị lửa đốt cháy. Các ngươi một niệm tâm hỉ bị gió thổi bay. Nếu khéo biện được như thế chẳng bị cảnh chuyển. Nơi nơi dùng được cảnh, vọt bên đông lặn bên tây, vọt bên nam lặn bên bắc, vọt ở giữa lặn ở bên, vọt ở bên lặn ở giữa, đi trên nước như đất, đi trên đất như nước. Bởi sao được như vậy? Vì đạt bốn đại như mộng huyễn.

https://thuviensach.vn

Đạo lưu! Các ngươi hiện nay biết nghe pháp, chẳng phải tứ đại của các ngươi, cái biết ấy hay dùng được tứ đại. Nếu khéo thấy được như thế, là đi đứng tự do. Chỗ thấy của Sơn tăng chẳng ngờ pháp ấy. Các ngươi nếu mến Thánh thì, Thánh chỉ là tên Thánh. Có một nhóm người học đạo nhằm trong Ngũ Đài Sơn tìm Văn-thù, trọn đã lầm vậy. Trong Ngũ Đài Sơn không có Văn-thù. Các ngươi muốn biết Văn-thù chăng? Chỉ cái dùng trước mắt các ngươi trước sau chẳng khác, nơi nơi chẳng nghi, cái ấy là Văn-thù sống. Các ngươi một tâm niệm sáng không sai biệt, nơi nơi thảy là chân Phổ Hiền. Các ngươi một tâm niệm tự hay mở trói, tùy chỗ giải thoát, đây là Quan Thế Am. Ba pháp lẫn nhau làm chủ bạn, ra thì đồng thời ra, một tức ba, ba tức một. Hiểu được như thế, mới nên xem kinh.

Hỏi:- Ý Tổ sư từ phương tây sang thế nào?

Sư đáp:- Nếu có ý tự cứu chẳng xong.

Hỏi:- Đã không ý làm sao Nhị Tổ được pháp?

Sư đáp:- Được đó là chẳng được.

- Nếu đã chẳng được, thế nào là ý chẳng được?

- Vì nhằm tất cả chỗ tìm kiếm tâm không thể thôi.

Do đó, Tổ Sư nói: Dốt thay! Đại trượng phu đem đầu tìm đầu. Ngươi ngay lời nói này liền tự hồi quang phản chiếu, chẳng cầu cái gì khác, biết thân tâm cùng Phật Tổ chẳng khác, liền đó vô sự mới gọi là được pháp.

Đại đức! Sơn tăng hôm nay sự bất đắc dĩ nói ra khá nhiều điều vụng về.

Các ngươi chớ nhận lầm. Theo chỗ thấy của tôi, thật không chấp nhận các thứ đạo lý nhiều như thế, cần dùng liền dùng, chẳng dùng liền thôi. Các nơi nói lục độ vạn hạnh cho là Phật pháp. Tôi nói đó là cửa trang nghiêm, cửa Phật sự, chẳng phải là Phật pháp. Cho đến, trì trai giữ giới như bưng dầu chẳng nghiêng, nếu đạo nhãn chẳng sáng trọn có ngày phải đền lại nợ cơm tiền. Vì sao như thế?

https://thuviensach.vn

Vì, học đạo chẳng thông lý, đem thân đền tín thí, trưởng giả tuổi tám mốt, cây kia chẳng sanh nhĩ. Nhẫn đến ở trên chót núi, một ngày ăn một bữa, thường ngồi chẳng nằm, sáu thời hành đạo, vẫn là người tạo nghiệp. Hoặc đem đầu mắt tủy não, vợ con đất nước, voi ngựa bảy báu hoàn toàn thí xả; hành động như thế đều là làm khổ thân tâm, lại chuốc quả khổ. Đâu bằng vô sự thuần nhất không tạp. Những hàng Bồ-tát thập địa mãn tâm muốn tìm dấu vết của vị này trọn không thể được. Do đó, chư thiên vui mừng, địa thần nâng chân, chư Phật mười phương thảy đều khen ngợi. Bởi sao như thế? - Vì đạo nhân hiện nghe pháp, chỗ dùng không dấu vết vậy.

*

Một hôm Sư cùng Hà Dương, Trưởng lão Mộc Tháp đồng ở tại Tăng đường ngồi quanh lò lửa. Nhân nói chuyện Phổ Hóa mỗi ngày ở ngoài đường chợ chụp gió chụp đầu, biết y là phàm là thánh? Nói chưa xong, Phổ Hóa vào chúng đi đến. Sư liền hỏi: Ngươi là phàm là thánh? Phổ Hóa nói: Ong hãy nói tôi là phàm là thánh? Sư liền hét! Phổ Hóa lấy tay chỉ nói: Hà Dương kẻ tân phụ [Tân phụ là cô gái mới có chồng.] Mộc Tháp thiền Lão bà, Lâm Tế đứa tớ nhỏ, lại đủ một con mắt. Sư bảo: Kẻ giặc. Phổ Hóa nói: giặc, giặc, liền đi ra. Vương Thường Thị đến thưa hỏi Sư, theo Sư đến trước Tăng đường, xem xong liền hỏi:

- Tăng cả nhà này có xem kinh chăng?

Sư đáp:- Chẳng xem kinh.

Thị hỏi:- Lại học thiền chăng?

Sư đáp:- Chẳng học thiền.

Thị nói:- Kinh đã chẳng xem, thiền lại chẳng học, cứu kính làm cái gì?

Sư đáp:- Thảy dạy y làm Phật tác Tổ.

Thị nói:- Mạt vàng tuy quí, rơi vào con mắt thành bệnh, lại làm sao?

Sư bảo:- Sẽ bảo ông là kẻ thế tục.

https://thuviensach.vn

*

Một hôm, Phổ Hóa ở trong chợ đến mọi người xin chiếc áo dài, mọi người đều cho, Phổ Hóa đều chẳng nhận. Sư dạy Viện chủ mua một quan tài. Phổ Hóa về đến, Sư bảo: Tôi đã vì ông sắm chiếc áo dài rồi. Phổ Hóa liền tự vác đi. Phổ Hóa đi quanh đường chợ rao: Lâm Tế cho tôi chiếc áo dài rồi, tôi sang cửa đông tịch. Người trong chợ đua nhau đến xem. Phổ Hóa bảo: Tôi ngày nay chưa tịch, ngày mai sang cửa nam mới tịch. Như thế đến ba ngày, mọi người đều chẳng tin. Đến ngày thứ tư, không ai theo xem, một mình Phổ Hóa tự chun vào quan tài, nhờ người đi đường đậy nắp lại. Tin truyền đi mọi người trong chợ đua nhau đến giở quan tài xem, không thấy thi hài Phổ Hóa, chỉ nghe trong hư không tiếng mõ xa dần rồi mất.

*

Sư sắp tịch ngồi yên bảo: Sau khi ta tịch, chẳng được diệt mất chánh pháp nhãn tạng của ta. Tam Thánh Huệ Nhiên thưa: Đâu dám diệt mất chánh pháp nhãn tạng của Hòa thượng. Sư bảo: Về sau có người hỏi, ngươi đáp thế nào? Tam Thánh liền hét! Sư bảo: Ai biết, chánh pháp nhãn tạng của ta đến bên con lừa mù diệt mất. Sư nói kệ truyền pháp:

Diên lưu bất chỉ vấn như hà

Chân chiếu vô biên thuyết tợ tha

Ly tướng ly danh như bất bẩm

Xuy mao dụng liễu cấp tu ma

(Theo dòng chẳng dứt hỏi thế nào

Chân chiếu khôn ngăn nói giống ai.

Lìa tướng lìa danh như chẳng nhận

Gươm bén dùng rồi gấp phải mài.)

https://thuviensach.vn

Nói xong, Sư ngồi an nhiên thị tịch. Nhằm niên hiệu Hàm Thông năm thứ tám (868), ngày 10 tháng giêng năm Đinh Hợi.

Vua ban thụy là Huệ Chiếu Thiền sư tháp hiệu Trừng Linh.

*

https://thuviensach.vn

7. TRẦN TÔN TÚC hiệu Đạo Minh - (?-?)

Sư quê ở Giang Nam họ Trần. Thuở bé, Sư dung nhan kỳ đặc, nhân đến chùa Khai Nguyên lễ Phật, thấy Tăng như đã quen trước. Về, Sư xin phép cha mẹ xuất gia, cha mẹ đồng ý cho.

Sau khi làm Tăng, Sư giữ giới tinh nghiêm học thông ba tạng. Đi du phương, Sư thâm ngộ nơi Tổ Hoàng Bá. Được mọi nơi kính trọng gọi là Tôn Túc nên thành danh Trần Tôn Túc.

Về sau, Sư về ở chùa Khai Nguyên thường dùng cỏ bồ đan giày bán nuôi mẹ. Do đó, cũng có tên là Trần Bồ Hài. Tăng chúng mến trọng Sư, lần lượt tìm đến tham vấn. Lời lẽ đối đáp của Sư rất bí hiểm khó người nhận nổi. Thế nên, những kẻ căn cơ thô thiển đều chẳng thích. Chỉ những bậc tánh sáng am hiểu huyền học, mới khâm phục.

*

Tham vấn buổi chiều, Sư bảo chúng: - Các ngươi lại được chỗ bước vào chưa? Nếu chưa được chỗ bước vào, cần được chỗ bước vào, nếu đã được chỗ bước vào, về sau chớ cô phụ Lão tăng.

Có một vị Tăng bước ra lễ bái thưa:

- Con trọn chẳng dám cô phụ Hòa thượng.

Sư bảo:- Ngươi trước đã cô phụ ta rồi.

Sư bảo:

- Ta đã nói rõ với ngươi, ngươi còn chẳng hội, huống là che đậy mai sau.

Sư lại bảo:

- Lão tăng trụ trì ở đây chẳng từng thấy một người vô sự đi đến. Các ngươi sao chẳng lại gần?

https://thuviensach.vn

Có một vị Tăng mới bước lại gần.

Sư bảo:

- Duy-na chẳng có ở đây, ngươi tự lãnh hai mươi (20) gậy đi ra ngoài ba cửa.

Tăng thưa:- Con lỗi ở chỗ nào?

Sư bảo:- Đã đeo còng lại mang gông.

*

Bình thường, Sư thấy Tăng đến liền đóng cửa. Hoặc thấy Giảng sư đến, Sư gọi: Tọa chủ! Tọa chủ: dạ! Sư bảo: Kẻ vác bảng. Hoặc bảo: trong ấy có thùng cho tôi gánh nước.

Một hôm, Sư đứng ngoài hành lang, có vị Tăng đến hỏi: Phòng Trần Tôn Túc ở chỗ nào? Sư liền cởi giày, đè đầu vị Tăng ấy đập. Vị Tăng ấy chạy.

Sư gọi: Đại đức! Tăng xoay đầu nhìn lại. Sư chỉ bảo: Đi bên này.

*

Có vị sứ thần đến viếng. Sứ thần hỏi: Ba cửa đều mở, từ cửa nào vào? Sư gọi: Thượng thơ Sứ thần ứng thanh: dạ! Sư bảo: từ cửa tín vào. Sứ thần nhìn lên vách thấy tượng vẽ, hỏi: Hai tôn giả đối mặt luận việc gì? Sư gõ cây cột nói: Trong ba thân cái nào chẳng nói pháp?

*

Tăng hỏi: Thế nào là ý Tào Khê? Sư bảo: Lão tăng ưa sân chẳng ưa hỉ. Tăng hỏi: vì sao như thế? Sư đáp: gặp tay kiếm khách nên trình kiếm, chẳng phải nhà thơ chớ nói thơ (lộ phùng kiếm khách tu trình kiếm, bất thị thi nhân mạc thuyết thi.)

*

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: Giáo ý Tổ ý là đồng là khác? Sư bảo: Núi xanh tự núi xanh, mây trắng tự mây trắng. Tăng hỏi: Thế nào là núi xanh? Sư bảo: Trả một hạt mưa cho ta. Tăng thưa: Nói chẳng được, thỉnh Thầy nói. Sư bảo: Pháp Hoa xông trước trận, Niết-bàn câu chót thâu.

*

Sư xem kinh, Thượng thơ Trần Tháo đến hỏi: Hòa thượng xem kinh gì? Sư bảo: Kinh Kim Cang. Tháo bảo: Lục triều phiên dịch, đây là thứ mấy dịch?

Sư đưa quyển kinh lên bảo: Tất cả pháp hữu vi như mộng huyễn bào ảnh.

*

Sư xem kinh Niết-bàn, có vị Tăng hỏi: Hòa thượng xem kinh gì? Sư đưa quyển kinh lên bảo: cái này là phẩm trà-tỳ rốt sau.

*

Vị Tăng mới đến lễ bái Sư, Sư quở: Xà-lê tại sao trộm trái cây của Thường trụ ăn? Tăng thưa: Con vừa mới đến, vì sao Hòa thượng nói trộm trái cây? Sư bảo: tang vật vẫn còn.

*

Có vị Đại đức được vua ban tử y đến lễ bái. Sư cầm cái mũ lên, hỏi: Cái này gọi là gì? Đại đức đáp: Mũ triều thiên. Sư bảo: Thế ấy thì Lão tăng chẳng đội. Sư lại hỏi: Nói thế nào? Đại đức đáp: Tam giới duy tâm, vạn pháp duy thức. Sư chỉ cánh cửa hỏi: Cái ấy là gì? Đại đức đáp: Sắc pháp. Sư bảo: Trước rèm ban tử y, đối vua thuyết pháp, tại sao không giữ năm giới? Đại đức không đáp được.

*

Sư thượng đường: Xé tan ra cũng là ta, gom nhóp lại cũng là ta. Có vị Tăng ra hỏi: Thế nào là xé tan ra? Sư bảo: ba lần chín là hai mươi bảy, Bồ-đề Niết-bàn chân như giải thoát tức tâm tức Phật. Ta đã nói thế ấy, ngươi lại nói thế nào? Tăng thưa: con chẳng nói thế ấy. Sư bảo: cái chén đánh rơi xuống

https://thuviensach.vn

đất, cái dĩa bể thành bảy miếng. Tăng hỏi thế nào là gom nhóp lại? Sư bèn ngồi khoanh tay.

*

Sư dạy chúng: - Việc lớn chưa sáng như đưa ma mẹ, việc lớn đã sáng như đưa ma mẹ.

Lại dạy:

- Ta thấy Tổ Bá Trượng không biết tốt xấu, đại chúng vừa họp lấy gậy đồng thời đánh đuổi, lại gọi *đại chúng*, chúng xoay đầu lại, bèn bảo *ấy cái gì, có chỗ nào cùng nói*. Lại Hòa thượng Hoàng Bá cũng vậy, đánh chúng chạy, lại gọi*đại chúng*, chúng xoay đầu lại, bèn bảo *trăng tợ cung loan mưa ít gió nhiều.*

*

Sư sắp tịch gọi môn đồ lại nói: Nơi đây hết duyên, ta sẽ đi vậy, rồi ngồi kiết già thị tịch, thọ chín mươi tám tuổi được bảy mươi sáu tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

8. NGƯỠNG SƠN HUỆ TỊCH Tổ thứ hai Tông Qui Ngưỡng - (804-899)

Thiền sư Huệ Tịch quê ở Hoài Hóa, Thiều Châu, con nhà họ Diệp. Năm mười lăm tuổi, Sư muốn xuất gia, cha mẹ không cho. Đến năm mười bảy tuổi, Sư chặt hai ngón tay, đến trước cha mẹ quì thệ cầu chánh pháp để báo ân sanh thành dưỡng dục. Cha mẹ mới cho xuất gia.

Sư đến chùa Nam Hoa xin xuất gia với Thiền sư Thông. Chưa được thọ giới cụ túc, Sư đã đi du phương.

*

Sư đến yết kiến Đam Nguyên, nhân đây được huyền chỉ. Đam Nguyên bảo:

- Quốc sư lúc đương thời được sáu đời Tổ sư truyền cho chín mươi bảy viên tướng (tướng tròn), Ngài trao cho Lão tăng dặn rằng: Sau khi ta tịch diệt ba mươi năm, có ông Sa-di từ phương nam đến, sẽ làm hưng thạnh giáo này, ngươi nên thứ lớp truyền trao chớ để đoạn dứt. Nay ta trao cho con, con phải vâng giữ.

Nói xong, Đam Nguyên trao bản ấy qua cho Sư. Sư nhận được, xem qua một lượt, bèn đem đốt.

Hôm khác, Đam Nguyên hỏi Sư:

- Những tướng ta trao cho hôm trước cần phải quí trọng giữ kín.

Sư thưa:- Hôm ấy xem xong, con đốt quách rồi.

Đam Nguyên bảo:

- Pháp môn này của ta không người hội được, chỉ có thầy ta và các bậc Tổ sư Đại thánh mới hiểu hết, sao con lại đốt đi?

Sư thưa:

https://thuviensach.vn

- Con một phen xem qua đã biết ý chỉ trong đó, ứng dụng được chẳng cần cầm bản.

Đam Nguyên bảo:

- Tuy như thế, nơi con thì được, người sau làm sao tin đến được?

Sư thưa:

- Hòa thượng nếu cần, con chép lại chẳng khó.

Sư liền chép hết lại thành một tập chẳng sót một điều, trình lên. Đam Nguyên khen là đúng.

Sư giặt y, Đam Nguyên hỏi: Chính bây giờ làm gì? Sư đáp: Chính bây giờ nhằm chỗ nào thấy?

Sư còn Sa-di đến tham vấn Qui Sơn Linh Hựu.

Qui Sơn hỏi:- Ngươi là Sa-di có chủ hay Sa-di không chủ?

Sư thưa:- Có chủ.

- Chủ ở chỗ nào?

Sư từ bên đông sang bên tây đứng. Qui Sơn biết con người kỳ lạ nên cố tâm chỉ dạy.

Sư hỏi:- Thế nào là chỗ ở của chân Phật?

Qui Sơn đáp:

- Dùng cái diệu tư (nghĩ nhớ) mà không tư (nghĩ nhớ) xoay cái tư tinh anh sáng suốt vô cùng, tư hết trở về nguồn, tánh tướng thường trụ, sự lý không hai, chân Phật như như.

Ngay câu nói ấy, Sư đốn ngộ, dừng lại đây hầu hạ Qui Sơn.

*

https://thuviensach.vn

Sư sang Giang Lăng thọ giới ở lại một hạ để học luật. Sau đó, Sư đến tham vấn Nham Đầu. Nham Đầu thấy Sư liền giở phất tử lên. Sư trải tọa cụ. Nham Đầu đưa phất tử lại sau lưng. Sư vác tọa cụ lên vai đi ra. Nham Đầu bảo:

Ta chẳng nhận ông buông, chỉ nhận ông thâu.

*

Sư đến tham vấn Thạch Thất, hỏi:

- Phật với đạo cách nhau bao nhiêu?

Thạch Thất đáp:- Đạo như xè tay, Phật như nắm tay.

Sư từ Thạch Thất, Thạch Thất tiễn ra tới cổng bảo rằng:

- Ngươi chớ một bề đi, về sau ở lại bên ta.

*

Vi Trụ đến Qui Sơn xin một bài kệ. Qui Sơn bảo: - Thấy mặt trình nhau vẫn là kẻ độn, huống là bày trên giấy mực.

Vi Trụ đến xin Sư. Sư vẽ trên giấy một tướng tròn, chú rằng: Nghĩ mà biết là rơi vào đầu thứ hai, chẳng nghĩ mà biết là rơi vào đầu thứ ba.

*

Một hôm, Thượng Tọa ở Qui Sơn đưa phất tử lên bảo: - Nếu người nào làm được đạo lý liền cho phất tử.

Sư thưa:- Tôi làm được đạo lý, lại được chăng?

Thượng Tọa bảo:- Chỉ làm được đạo lý liền được.

Sư bèn chụp tay giựt cây phất tử đi.

*

https://thuviensach.vn

Qui Sơn cùng Sư du hành, bỗng chim tha quả hôàng chín đánh rơi trước mặt. Qui Sơn vội lượm quả hồng đưa Sư. Sư nhận quả hồng đi lại nước rửa, rửa xong, Sư dâng Qui Sơn. Qui Sơn bảo: Ở chỗ nào con được quả này? Sư thưa: Đây là đạo đức của Hòa thượng cảm nên. Qui Sơn nói: con đâu phải không có, liền bẻ nửa quả hồng cho Sư.

*

Sư đến phiên chăn trâu dưới sườn núi, thấy một vị Tăng lên núi không bao lâu lại xuống. Sư bèn hỏi: Thượng tọa sao không lưu lại trong núi? Tăng nói: Chỉ vì nhân duyên chẳng hợp. Sư hỏi: Có nhân duyên gì thử nói xem. Tăng nói: Hòa thượng hỏi tôi tên gì, tôi đáp Qui Chân. Hòa thượng hỏi Qui Chân ở đâu, tôi đáp không được. Sư bảo: Thượng tọa trở lên thưa với Hòa thượng con nói được, Hòa thượng hỏi nói thế nào, chỉ đáp 'trong mắt, trong tai, trong mũi'. Vị Tăng trở lại nói đúng như Sư dạy. Qui Sơn quở: Kẻ nói suông vô ích, đây là lời thiện tri thức của năm trăm người.

*

Sư nằm mộng thấy vào nội viện của đức Di-lặc, trong nhà Tăng các tòa đều có người ngồi, chỉ có tòa thứ hai trống, Sư liền lên tòa ngồi. Có vị Tôn giả bạch chùy (khai kiểng) rằng: Hôm nay tòa thứ hai nói pháp. Sư đứng dậy bạch chùy rằng: Pháp Đại thừa ly tứ cú, tuyệt bách phi, lắng nghe! lắng nghe! chúng giải tán đi.

Sư thức giấc đem việc ấy thuật lại Qui Sơn. Qui Sơn bảo: Con đã vào vị thánh. Sư lễ tạ.

*

Sư vẫn theo Qui Sơn ngót mười lăm năm. Đươc Qui Sơn mật ấn, Sư lãnh chúng ở núi Vương Mãng. Hóa duyên ở đây không hợp, Sư dời đến Ngưỡng Sơn, học chúng đua nhau đến đấy rất đông.

Sư thượng đường dạy chúng:

https://thuviensach.vn

- Hết thảy các ngươi! mỗi người tự hồi quang phản quán, chớ ghi ngôn ngữ của ta. Các ngươi từ kiếp vô thủy đến giờ trái sáng hợp tối, gốc vọng tưởng quá sâu khó nhổ mau được. Do đó, giả lập phương tiện dẹp thức thô của các ngươi, như đem lá vàng dỗ con nít khóc, có cái gì là phải. Như người đem các thứ hàng hóa cùng vàng lập phố bán, bán hàng hóa chỉ nghĩ thích hợp với người mua. Vì thế, nói Thạch Đầu là phố chân kim, chỗ ta là phố tạp hóa. Có người đến tìm phẩn chuột ta cũng bết cho, kẻ khác đến cầu chân kim ta cũng trao cho.

Tăng hỏi:- Chẳng cần phẩn chuột, xin Hòa thượng cho chân kim?

Sư bảo:- Răng nhọn nghỉ mở miệng, năm lừa cũng chẳng hội.

Tăng không đáp được.

Sư tiếp:

- Tìm hỏi thì có trao đổi, chẳng tìm hỏi thì không ta. Nếu nói bên thân Thiền tông cần một người làm bạn cũng không, huống là có năm bảy trăm chúng? Nếu ta nói đông nói tây, ắt giành nhau lượm lặt, như đem nắm tay không để gạt con nít, trọn không có thật. Nay ta nói rõ với các ngươi việc bên cạnh thánh, chớ đem tâm nghĩ tính, chỉ nhằm vào biển tánh của chính mình mà tu hành như thật. Chẳng cần tam minh lục thông. Vì sao? Vì đây là việc bên chót của thánh. Hiện nay cần thức tâm đạt bản, cốt được cái gốc chẳng lo cái ngọn. Sau này, khi khác sẽ tự đầy đủ. Nếu chưa được gốc, dầu cho đem tâm học y cũng chẳng được. Các ngươi đâu chẳng nghe Hòa thượng Qui Sơn nói:

tình phàm thánh hết, bày hiện chân thường, sự lý chẳng hai, tức như như Phật.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là ý Tổ sư? Sư lấy tay vẽ vòng tròn trong hư không, giữa vòng tròn viết chữ Phật.

Tăng không đáp được. Sư gọi đệ nhất tọa bảo:

https://thuviensach.vn

- Chẳng nghĩ thiện chẳng nghĩ ác, chính khi ấy là làm gì?

Đệ nhất tọa đáp:- Chính khi ấy là chỗ buông thân mạng của con.

Sư bảo:- Sao không hỏi Lão tăng?

Đệ nhất tọa đáp:- Chính khi ấy chẳng thấy có Hòa thượng.

Sư bảo:- Đỡ tông giáo của ta chẳng đứng.

*

Sư về Qui Sơn thăm, Linh Hựu hỏi:

- Con đã xưng là thiện tri thức, có biện được những người các nơi đến; biết có chẳng biết có, đã kế thừa thầy hay không kế thừa thầy, là nghĩa học là huyền học, con thử nói xem.

Sư thưa:

- Con có chỗ kinh nghiệm, khi thấy Tăng các nơi đến liền dựng phất tử dậy, hỏi y: các nơi lại nói cái này hay chẳng nói. Lại bảo, ý lão túc các nơi thế nào.

Linh Hựu khen:- Đây là nanh vuốt trong Tông môn từ trước!

Linh Hựu lại hỏi:

- Chúng sanh trên quả đất nghiệp thức mênh mang không gốc có thể tựa, con làm sao biết họ có cùng chẳng có?

Sư thưa:

- Con có chỗ kinh nghiệm, lúc ấy có vị Tăng đi qua trước mặt, Sư gọi:

Xà lê! Vị Tăng xoay đầu lại. Sư thưa: Bạch Hòa thượng cái này là nghiệp thức mênh mang không gốc có thể tựa.

Linh Hựu bảo:- Đây là một giọt sữa sư tử, làm tan sáu đấu sữa lừa.

*

https://thuviensach.vn

Có vị Tăng người Ấn từ hư không đến, Sư hỏi: Vừa rồi ở đâu đến? Tăng thưa: Ở Tây thiên. Sư hỏi: Rời Tây thiên lúc nào? Tăng thưa: Sớm mai. Sư bảo: Sao mà chậm lắm vậy? Tăng thưa: Vì còn dạo núi xem nước. Sư bảo: Thần thông du hí thì chẳng không, Phật pháp của Xà-lê cần trao lại cho Lão tăng mới được? Tăng thưa: định sang Đông độ lễ Văn-thù, lại gặp Tiểu Thích-ca, bèn đem sách chữ Phạn bằng lá bối trao cho Sư, làm lễ rồi nương hư không mà đi.

Từ đây Sư có hiệu là Tiểu Thích-ca.

*

Qui Sơn niêm một mặt gương gởi cho Sư. Sư thượng đường đưa lên bảo: Chúng hãy nói, là gương Qui Sơn hay gương Ngưỡng Sơn? Có người nói được thì không đập nát. Toàn chúng đều không nói được. Sư liền đập nát.

*

Sư hỏi Song Phong: Gần đây chỗ thấy của Sư đệ thế nào? Song Phong đáp: Cứ chỗ thấy của tôi, thật không một pháp có thể xứng tình. Sư bảo: Ngươi hiểu vẫn còn tại cảnh. Song Phong hỏi: Tôi chỉ hiểu như thế, Sư huynh thế nào? Sư đáp: Ngươi đâu chẳng biết, không một pháp có thể xứng tình.

Qui Sơn nghe khen:

- Một câu của Huệ Tịch nghi chết người trong thiên hạ.

*

Sư cùng một vị Tăng nói đạo, bên cạnh có vị Tăng thưa: Nói đó là Văn-thù, nín đó là Duy-ma. Sư bảo: Chẳng nói chẳêng nín đó, đâu chẳng phải là ngươi? Tăng lăëng thinh. Sư bảo: Sao chẳng hiện thần thông? Tăng thưa:

Chẳng từ hiện thần thông, chỉ ngại Hòa thượng bắt vào dạy. Sư bảo: Xét rõ chỗ đến của ngươi chưa có con mắt giáo ngoại biệt truyền.

*

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi:- Ý vào cửa Thiền tông đốn ngộ thế nào? Sư bảo:

- Ý này khó tột. Nếu người thượng căn thượng trí trong tông môn của Tổ

phải một nghe ngàn ngộ được đại tổng trì. Căn cơ bậc này thật khó có. Còn hàng căn trí kém nhỏ, như Cổ đức nói nếu chẳng an thiền tịnh lự đến trong đó trọn không biết gì cả.

Tăng thưa:

- Trừ ngoài bậc đặc cách này, lại riêng có phương tiện khiến kẻ học được vào chăng?

Sư bảo:

- Riêng có riêng không khiến tâm ngươi chẳng an. Ngươi là người xứ nào?

Tăng thưa:- Người U Châu.

Sư bảo:- Ngươi có nhớ xứ ấy chăng?

- Thường nhớ.

- Xứ ấy lầu đài vườn rừng người ngựa rộn ràng, ngươi thử nhớ lại xem cái nhớ có nhiều thứ chăng?

- Con đến chỗ ấy tất cả đều chẳng thấy có.

- Ngươi hiểu còn ở cảnh, tín vị thì phải, nhân vị thì chẳng phải.

Căn cứ chỗ hiểu của ngươi chỉ được một huyền, được ngồi mặc y, về sau tự xem.

Vị Tăng ấy lễ tạ lui ra.

*

Sư trước ở Ngưỡng Sơn, sau dời về Quan Am chỉ dạy Tăng chúng làm tiêu chuẩn cho Thiền tông. Còn vài năm tịch, Sư có làm bài kệ:

Niên mãn thất thập thất

https://thuviensach.vn

Lão khứ thị kim nhật

Nhậm tánh tự phù trầm

Lưỡng thủ phan quật tất.

(Năm đầy bảy mươi bảy

Chính là ngày tôi đi

Mặc tánh tự chìm nổi

Hai tay ngồi bó gối.)

*

Khi Sư sắp tịch ở tại núi Đông Bình, có vài vị Tăng đứng hầu, Sư nói kệ:

Nhất nhị nhị tam tử

Bình mục phục ngưỡng thị

Lưỡng khẩu nhất vô thiệt

Thư thị ngô tông chỉ.

(Một hai hai ba con

Mắt thường lại ngước xem

Hai miệng một không lưỡi

Đây là tông chỉ ta.)

Nói xong, Sư ngồi hai tay bó gối tịch, thọ bảy mươi bảy tuổi. Vua ban thụy Trí Thông Thiền sư, tháp hiệu Diệu Quang.

https://thuviensach.vn

9. HƯƠNG NGHIÊM TRÍ NHÀN (724-814)

Sư quê ở Thanh Châu, chán tục xuất gia, đi tham vấn các nơi. Khi ở chỗ Tổ Bá Trượng, Sư tánh thức minh mẫn, tham thiền chẳng ngộ. Đến Tổ Bá Trượng tịch, Sư theo tham học với Qui Sơn Linh Hựu.

Một hôm Qui Sơn bảo:

- Ta nghe ngươi ở chỗ Tiên sư Bá Trượng hỏi một đáp mười, hỏi mười đáp trăm, đó là ngươi thông minh lanh lợi, ý hiểu thức tưởng là cội gốc sanh tử.

Giờ đây thử nói một câu khi cha mẹ chưa sanh xem?

Sư bị một câu hỏi này mờ mịt không đáp được. Trở về liêu, Sư soạn hết sách vở đã học qua, tìm một câu đáp trọn không thể có. Sư than:

Bánh vẽ chẳng no bụng đói. Đến cầu xin Qui Sơn nói phá. Qui Sơn bảo:

- Nếu ta nói cho ngươi, về sau ngươi sẽ chửi ta; ta nói là việc của ta đâu can hệ gì đến ngươi?

Sư bèn đem những sách vở đã thu thập được đồng thời đốt hết. Sư nói:

Đời này chẳng học Phật pháp nữa, chỉ làm Tăng thường làm việc cơm cháo, khỏi nhọc tâm thần. Sư khóc từ giã Qui Sơn ra đi.

*

Thẳng đến Nam Dương chỗ di tích Quốc sư Huệ Trung. Sư trụ tại đây. Một hôm nhân cuốc cỏ trên núi, lượm hòn gạch ném trúng cây tre vang tiếng, Sư chợt tỉnh ngộ phá lên cười. Sư trở về tắm gội thắp hương nhắm hướng Qui Sơn đảnh lễ, ca tụng rằng: Hòa thượng từ bi ơn như cha mẹ, khi trước nếu vì con nói rồi thì làm gì có ngày nay. Sư làm bài tụng:

Nhất kích vong sở tri

https://thuviensach.vn

Cách bất giả tu trì.

Động dung dương cổ lộ

Bất đọa thiểu (tiểu) nhiên ki (cơ).

Xứ xứ vô tung tích

Thanh sắc ngoại oai nghi.

Chư nhân đạt đạo giả

Hàm ngôn thượng thượng ki (cơ).

(Một tiếng quên sở tri

Chẳng cần phải tu trì.

Đổi sắc bày đường xưa

Chẳng rơi cơ lặng yên.

Nơi nơi không dấu vết

Oai nghi ngoài sắc thanh.

Những người bậc đạt đạo

Đều gọi thượng thượng cơ.)

*

Qui Sơn nghe được, nói với Ngưỡng Sơn: Kẻ này đã triệt ngộ. Ngưỡng Sơn thưa: Đây là máy tâm ý thức trước thuật được, đợi con đến nơi khám phá mới chắc. Ngưỡng Sơn đến thăm Sư, bảo:

- Hòa thượng khen ngợi Sư đệ đã phát minh đại sự, thử nói tôi nghe?

Sư đọc bài tụng trước cho Ngưỡng Sơn nghe. Ngưỡng Sơn bảo:

https://thuviensach.vn

- Đó là do trước kia học tập ghi nhớ mà thành, nếu thật chánh ngộ hãy làm bài tụng khác.

Sư nói tụng:

Khứ niên bần vị thị bần

Kim niên bần thủy thị bần

Khứ niên bần du hữu trác chùy chi địa

Kim niên bần chùy dã vô.

(Năm xưa nghèo chưa thật nghèo

Năm nay nghèo mới thật nghèo

Năm xưa nghèo vẫn còn có đất cắm dùi

Năm nay nghèo dùi cũng không.)

Ngưỡng Sơn bảo:- Sư đệ ngộ Như Lai thiền mà chưa ngộ Tổ sư thiền.

Sư lại nói bài tụng:

Ngã hữu nhất ki (cơ)

Ta có một ki (cơ)

Thuấn mục thị y

Chớp mắt chỉ y

Nhược nhân bất hội

Nếu người chẳng hội

Biệt hoán Sa-di

Riêng gọi Sa-di.

https://thuviensach.vn

Ngưỡng Sơn gật đầu và về thưa lại Qui Sơn:

- Đáng mừng! Sư đệ Trí Nhàn đã ngộ Tổ sư thiền.

*

Sau, Sư về trụ tại Hương Nghiêm, Tăng chúng nghe danh kéo nhau đến tham vấn. Sư thượng đường:

- Đạo do ngộ mà đạt, chẳng tại ngữ ngôn, huống là thấy miên mật rỡ rỡ chưa từng cách rời, chẳng nhọc tâm ý. Tạm nhờ hồi quang phản chiếu, hằng ngày công dụng trọn vẹn, kẻ mê thì tự trái.

*

Tăng hỏi: - Khi chẳng mộ chư thánh, chẳng trọng tánh linh mình thì thế nào?

Sư đáp:- Muôn cơ thôi bỏ, ngàn thánh chẳng đeo.

Khi ấy có Sơ Sơn ở trong chúng phát tiếng ụa, hỏi:

- Ấy là tiếng gì?

Sư hỏi:- Ai đó?

Chúng thưa:- Sư thúc.

Sư hỏi:- Chẳng bằng lòng Lão tăng sao?

Sơ Sơn bước ra nói:- Phải.

Sư hỏi:- Ngươi nói được chăng?

Sơ Sơn nói:- Nói được.

- Ngươi thử nói xem.

- Nếu bảo tôi nói cần phải đáp lại lễ thầy trò mới được.

https://thuviensach.vn

Sư liền bước xuống tòa lễ bái, hỏi lại câu trước.

Sơ Sơn nói:

- Sao chẳng nói, khẳng (nhận) trọng chẳng được toàn.

Sư bảo:

- Ngươi nói thế ấy, ba mươi năm tiêu ngược, dù ở núi không có củi đốt, ở gần nước không có nước uống. Rõ ràng nhớ lấy!

(Sau Sơ Sơn bị bệnh mửa hai mươi bảy năm mới bớt, còn ba năm sau mỗi khi ăn xong cũng lấy tay móc cho mửa ra. Đúng như lời Hương Nghiêm thọ ký.)

Tăng hỏi: Thế nào là đạo? Sư đáp: Rồng ngâm trong cây khô. -

Con chẳng hội. Sư bảo: Tròng con mắt trong đầu lâu. Hỏi: Ly tứ cú tuyệt bách phi, thỉnh Hòa thượng nói? Sư đáp: Trước thợ săn chẳng được nói giới của Bổn sư.

*

Sư bảo chúng: Ví như người leo lên cây cao, dưới là vực thẳm ngàn thước. Người ấy miệng ngậm cành cây, chân không đạp chỗ nào, tay không bám vào đâu. Chợt có người đến hỏi ý Tổ sư từ Ấn Độ sang. Nếu mở miệng đáp thì mất mạng nát thân, bằng chẳng đáp thì phụ lòng người hỏi. Chính khi ấy phải làm sao?

Khi ấy có Thượng tọa Chiêu bước ra thưa:

- Chẳng hỏi khi đã leo lên cây, lúc chưa leo lên cây thì thế nào?

Sư cười rồi thôi.

*

Có vị Tăng từ Qui Sơn đến, Sư hỏi: Những ngày gần đây Hòa thượng có dạy những câu gì? Tăng thưa: Có người hỏi thế nào là ý Tổ sư từ Ấn Độ sang,

https://thuviensach.vn

Hòa thượng liền dựng đứng phất tử. Sư hỏi tiếp: Trong ấy huynh đệ hiểu ý Hòa thượng thế nào? Tăng thưa: Trong ấy bàn với nhau rằng 'chính nơi sắc mà rõ được tâm, gá nơi vật mà hiển được lý'. Sư bảo: Hội thì liền hội, chẳng hội mắc kẹt nơi ấy chết gấp. Tăng lại hỏi Sư: Ý Thầy thế nào? Sư liền giở phất tử lên. Sư có làm bài kệ:

Tử thốt mẫu trác

Con kêu mẹ mổ

Tử giác mẫu xác

Con biết mẹ vỏ

Tử mẫu câu vong

Con mẹ đều quên

Ứng duyên bất thát

Hợp duyên chẳng lố.

Sư tùy cơ dạy chúng những lời đơn giản, và có làm trên hai trăm bài tụng đối cơ ứng dụng không theo qui luật, các nơi truyền bá rất thạnh.

*

https://thuviensach.vn

10. THIỀN SƯ THƯỜNG THÔNG ở núi Tuyết Đậu - (834-905)

Sư họ Lý quê ở Hình Châu, vào núi Thước xuất gia. Năm hai mươi tuổi, Sư trở về chùa Khai Nguyên ở bổn Châu thọ giới, ở đây học kinh luật bảy năm.

Sư tự than: Ma-đằng sang Hán dịch ra văn này, Đạt-ma đến Lương nói rõ việc gì? Sư bèn cất bước du phương, đến tham vấn Hòa thượng Trường Sa.

Trường Sa hỏi:- Ngươi người ở xứ nào?

Sư thưa:- Ở Hình Châu.

- Ta bảo chẳng phải từ kia đến.

- Hòa thượng đã từng ở đây chăng?

Trường Sa chấp nhận, cho vào thất.

Sau, Sư đến Động Sơn, Thạch Sương thấy pháp không có vị khác. Đến niên hiệu Hàm Thông, Sư dạo Tuyên Thành, Quận thú lập Thiền uyển nơi núi Ta Tiên để hiệu Đoàn Thành Viện thỉnh Sư trụ trì. Tăng chúng tìm đến tham vấn

*

Tăng hỏi: Thế nào là mật thất? Sư đáp: Chẳng thông gió. Tăng hỏi: Thế nào là người trong mật thất? Sư đáp: Các thánh tiên xem chẳng thấy.

Lại nói: Ngàn Phật không thể nghĩ, muôn thánh chẳng thể bàn, càn khôn hoại mà không hoại, hư không bao mà chẳng bao, tất cả so sánh không bằng, ba đời xướng mà chẳng khởi.

*

Khoảng niên hiệu Quang Khải (883-885) giặc cướp nổi loạn, Sư đem đồ chúng đến Tứ Minh. Đến niên hiệu Đại Thuận năm thứ hai (891), Quận thú

https://thuviensach.vn

thỉnh Sư ở núi Tuyết Đậu, ở đây sự giáo hóa được hưng thạnh.

*

Niên hiệu Thiên Hựu năm thứ hai (905) tháng bảy, Sư có chút ít bệnh, nhóm chúng thắp hương phó chúc xong, chấp tay thị tịch, thọ bảy mươi hai tuổi.

https://thuviensach.vn

11. NI LIỄU NHIÊN Ở MẠT SƠN (?_?)

Hòa thượng Quán Khê Nhàn đi du phương đến núi này, tự nói: Nếu tương đương thì ở, chẳng vậy thì xô ngã giường thiền. Nhàn vừa vào Tăng đường, Liễu Nhiên sai thị giả đến hỏi: Thượng tọa du phương đến? hay vì Phật pháp đến? Nhàn đáp: Vì Phật pháp đến. Liễu Nhiên lên tòa, Nhàn đến tham. Liễu Nhiên hỏi: Hôm nay Thượng tọa rời ở đâu đến? Nhàn đáp: Rời cửa đường đến. Liễu Nhiên bảo: Sao chẳng đậy lại? Nhàn không đáp được, mới lễ bái hỏi: Thế nào là Mạt Sơn? Liễu Nhiên đáp: Chẳng bày đảnh.

Nhàn hỏi: Thế nào chủ Mạt Sơn? Nhiên đáp: Chẳng phải tướng nam nữ.

Nhàn nạt rằng: Sao chẳng biến đi? Nhiên đáp: Chẳng phải thần, chẳng phải quỉ, biến cái gì? Nhàn mới kính phục, ở lại làm Tri viên ba năm.

*

Có vị Tăng đến tham vấn, Nhiên bảo: Rất lam lũ vậy? Tăng đáp: Tuy nhiên như thế vẫn là sư tử con. Nhiên bảo: Đã là sư tử con, vì sao bị Văn-thù cỡi? Tăng không đáp được. Tăng hỏi: Thế nào là tâm cổ Phật?

Nhiên đáp: Thế giới nghiêng đổ?

Tăng hỏi: Thế giới vì sao nghiêng đổ? Nhiên đáp: Trọn không thân ta.

*

https://thuviensach.vn

12. ĐỨC SƠN TUYEN GIÁM (780-865)

Sư họ Chu quê ở Kiếm Nam, Giản Châu, xuất gia lúc hai mươi tuổi, cũng năm ấy thọ giới cụ túc. Sư nghiên cứu tinh thâm Luật tạng, thông suốt chỉ thú các kinh thuộc Tánh tông và Tướng tông. Vì thường giảng kinh Kim Cang Bát-nhã, nên thời nhân gọi Sư là Chu Kim Cang. Sư thường nói với đồng học:

Một sợi lông nuốt bể cả, tánh bể không thiếu; hạt cải nhỏ ném trên mũi nhọn, mũi nhọn chẳng động, học cùng không học chỉ có ta biết thôi.

Nghe phương Nam Thiền tông thạnh hành, Sư bất bình nói: Kẻ xuất gia muôn kiếp học oai nghi của Phật, vạn kiếp học tế hạnh của Phật, chẳng còn được thành Phật. Những kẻ ma ở phương Nam dám nói 'trực chỉ nhân tâm kiến tánh thành Phật'. Ta phải ruồng tận hang ổ của chúng, diệt hết những giống ấy để đền ơn Phật. Sư bèn khăn gói lên đường mang theo bộ Thanh Long sớ sao, ra khỏi đất Thục, nhắm Lễ Dương tiến bước.

Trên đường, Sư gặp một bà già bán bánh, bèn dừng nghỉ chân và bảo bà lấy ít cái bánh điểm tâm. Bà già chỉ gánh của Sư hỏi: Gói ấy là sách vở gì?

Sư bảo: Thanh Long sớ sao. Bà hỏi: Thầy thường giảng kinh gì? Sư đáp:

Kinh Kim Cang. Bà nói: Tôi có một câu hỏi, nếu Thầy đáp được, tôi xin cúng dường bánh điểm tâm. Bằng đáp chẳng được, mời Thầy đi nơi khác? Sư chịu. Bà hỏi: Kinh Kim Cang nói 'quá khứ tâm bất khả đắc, hiện tại tâm bất khả đắc, vị lai tâm bất khả đắc', xin hỏi Thượng tọa điểm tâm nào? Sư đáp không được, bèn hỏi đường lên Long Đàm.

*

Đến Pháp đường (nhà nói pháp) gặp Long Đàm, Sư nói: Lâu nay nghe danh Long Đàm, đi đến nơi Đàm (đầm) chẳng thấy, mà Long (rồng) cũng không

https://thuviensach.vn

hiện. Sùng Tín bảo: Ngươi đã gần đến Long Đàm. Sư không đáp được, liền dừng lại đây.

*

Một đêm, Sư đứng hầu. Sùng Tín bảo: Đêm khuya sao chẳng xuống? Sư kính chào bước ra, lại trở vào, thưa: Bên ngoài tối đen. Sùng Tín thắp đèn cầy đưa Sư. Sư toan tiếp lấy, Sùng Tín liền thổi tắt. Ngay đó, Sư đại ngộ, liền lễ bái. Sùng Tín hỏi: Ngươi thấy cái gì? Sư thưa: Từ nay về sau chẳng còn nghi lời nói chư lão Hòa thượng trong thiên hạ.

Hôm sau, Sùng Tín lên tòa bảo chúng:

- Trong chúng đây có một gã răng như kiếm bén, miệng tợ chậu máu, đánh một gậy chẳng ngó lại, khi khác y lên ngọn núi cao vót dựng lập đạo của ta.

*

Sư đem bộ sớ sao chất đống trước pháp đường (nhà nói pháp) nổi lửa đốt, nói: - Tột cùng các biện luận siêu huyền như một sợi lông ném trong hư không; hết sạch các trọng yếu ở đời in một nhỏ nước gieo trong hồ lớn. Sư lễ từ Sùng Tín đi du phương.

*

Đến Qui Sơn, Sư vào pháp đường từ phía tây đi qua phía đông, lại từ phía đông sang phía tây, hỏi: Có chăng? Có chăng? Qui Sơn ngồi lặng lẽ không ngó tới. Sư nói: không, không, liền đi thẳng ra cửa tự nói: Tuy nhiên như thế cũng chẳng đặng thô xuất. Sư bèn đầy đủ oai nghi đi trở vào. Vừa bước ra cửa, Sư đưa tọa cụ lên, gọi: Hòa- thượng, Qui Sơn toan nắm phất tử, Sư liền hét, phủi áo ra đi. Chiều, Qui Sơn hỏi Thủ tọa: Vị Tăng mới đến khi sáng còn ở chăng?

Thủ tọa thưa: Ngay khi đó, y trở ra pháp đường mang giày cỏ đi luôn. Qui Sơn bảo: Gã ấy về sau, lên tận ngọn núi cao, cất am cỏ ở, để rồi quở Phật mắng Tổ.

https://thuviensach.vn

Sư dừng lại Lễ Dương 30 năm. Gặp lúc Đường Võ Tôn phế giáo, Sư tị nạn ở một mình trong thạch thất tại Phù Sơn. Đến thời Đại Trung năm đầu (847), Thái thú tên Tiết Đình Vọng tái trùng tu tịnh xá Đức Sơn để hiệu là Cổ đức Thiền viện, tìm kiếm những vị đạo hạnh trụ trì. Nghe tiếng Sư, Đình Vọng nhiều phen đến thỉnh, Sư chẳng chịu xuống núi. Đình Vọng lập kế, lấy trà, muối đến phao vu Sư phạm cấm pháp, điệu Sư về Châu chiêm lễ. Đình Vọng cố thỉnh cho được Sư ở Đức Sơn. Sau cùng Sư chấp nhận. Ở đây, Sư xiển dương Tông phong rất thạnh.

*

Sư thượng đường bảo chúng: - Nơi mình vô sự thì chớ vọng cầu, vọng cầu mà được cũng chẳng phải được. Các ông chỉ vô sự nơi tâm, vô tâm nơi sự thì hư (rỗng) mà linh (lanh lẹ), không mà diệu.

Nếu có nói gốc ngọn chừng đầu mảy lông đều là tự dối. Còn có mảy may nghĩ nhớ, là nghiệp nhân tam đồ. Bất chợt sanh tình (vọng khởi) là muôn kiếp bị khóa kín (địa ngục). Danh thánh hiệu phàm trọn là tiếng rỗng, tướng đặc biệt hình xấu xa đều là sắc huyễn. Các ông muốn cầu đó, mà không bị lụy sao? Và các ông chán đó, lại thành bệnh lớn? Cả hai đều là vô ích.

*

Sư thượng đường bảo:

- Hôm nay tối không được thưa hỏi, ai thưa hỏi sẽ ăn ba mươi gậy. Khi ấy có một vị Tăng bước ra lễ bái, Sư liền đánh. Tăng ấy thưa:

- Con chưa thốt ra lời hỏi, vì sao Hòa thượng đánh con?

Sư hỏi:- Ong là người xứ nào?

- Con người Tân La (Triều Tiên).

Sư bảo:- Ong khi chưa xuống thuyền đã đáng ăn ba mươi gậy rồi.

*

https://thuviensach.vn

Long Nha hỏi: - Khi con cầm kiếm Mạc Da toan chặt đầu Thầy thì sao?

Sư đưa cổ đến trước. Long Nha nói: Rơi. Sư cuời hả! hả! Sau, Long Nha đến Động Sơn, thuật lại việc ấy. Động Sơn hỏi: Đức Sơn nói thế nào?

Long Nha thưa: Đức Sơn không nói. Động Sơn bảo: Chớ nói Đức Sơn không nói, hãy đem đầu Đức Sơn trình Lão tăng xem? Long Nha biết lỗi xin sám hối.

Có người đem việc ấy thuật lại Sư, Sư bảo: Ong già Động Sơn không biết tốt xấu, gã ấy đã chết được bao lâu, cứu được chỗ dụng gì?

*

Sư thượng đường bảo: Hỏi tức có lỗi, chẳng hỏi lại trái. Có vị Tăng bước ra lễ bái. Sư liền đánh. Tăng thưa: Con mới lễ bái vì sao Hòa thượng đánh? Sư bảo: Đợi ngươi mở miệng làm gì kịp.

*

Sư sai thị giả gọi Nghĩa Tồn, Nghĩa Tồn đến, Sư bảo: Ta bảo kêu Nghĩa Tồn, ngươi đến làm gì? Nghĩa Tồn không đáp được.

*

Sư thấy vị Tăng đến, liền đóng cửa. Vị Tăng gõ cửa. Sư hỏi: ai Tăng thưa: sư tử con. Sư mở cửa. Tăng lễ bái. Sư liền leo lên cổ cỡi, nói: Súc sanh này từ xứ nào đến?

*

Tuyết Phong Nghĩa Tồn hỏi: Tông thừa từ trước, riêng con có phần chăng? Sư đánh một gậy, bảo: Nói gì? Nghĩa Tồn thưa: Chẳng hội. Hôm sau, giờ thưa hỏi, Sư nói: Tông của ta không cầu lời, thật không có một pháp dạy người. Tuyết Phong nhân câu này được tỉnh.

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy chúng: - Các ông từ sáng đến chiều có việc gì? chẳng cần trình môi lừa, mỏ ngựa hỏi Lão già Đức Sơn sao? Ta chẳng sợ các ông, chưa biết các ông có những nghi vấn gì?

Gần đây trong thời kỳ mạt pháp, có rất nhiều bọn quỉ thần ở nhà bên nói rằng ta là Thiền sư. Chẳng biết học được bao nhiêu thiền đạo, nói tương tợ cho Lão tăng nghe? Các ông! Những lão trọc ở mọi nơi dạy các ông tu hành thành Phật, chạy bên ngoài thành được bao nhiêu ông Phật? Các ông nếu không thể học, lại chạy tìm cái gì? Nếu có học các ông thử đem cái học được trình cho Lão tăng xem? Một câu chẳng tương đương phải ăn một gậy đau điếng mới được.

Các ông bị những lão trọc mọi nơi dùng ma mị làm bệnh, nói ta là người tu hành, làm ra hình thức in tuồng bộ mặt người đắc đạo. Chớ có nhận dụng tâm như thế, muôn kiếp ngàn đời luân hồi trong tam giới đều là Có tâm. Vì cớ sao? Vì tâm sanh thì các thứ pháp sanh. Nếu khéo một niệm chẳng sanh thì hằng thoát khỏi sanh tử, chẳng bị sanh tử trói buộc, cần đi thì đi, cần ngồi thì ngồi, lại còn có việc gì?

*

Nhân giả! ta thấy các ông phát tâm đến trong hội những lão trọc học Phật pháp, gánh vác chẳng tiếc thân mạng, rốt cuộc các ông đều bị đâm đui mắt, đoạn đứt mạng căn. Có vài ba trăm kẻ tương tợ dâm nữ, nói: ta làm hóa chủ dựng lập pháp tràng, vì người sau mở mắt cho họ. Kẻ ấy tự cứu được chăng? Nhân giả! nói tu hành như thế, các ông đâu chẳng nghe Lão Hồ (ông già Ấn Độ, chỉ Phật) trải ba kiếp A-tăng-kỳ tu hành mà nay còn đâu? Sau tám mươi (80) năm chết mất, cùng các ông có khác gì?

Các ông chớ cuồng! Khuyên các ông không gì hơn THÔI HẾT đi, VÔ SỰ đi. Tâm vừa khởi một niệm tức là quyến thuộc nhà ma, là kẻ tục phá giới.

Các ông thấy Đức Sơn ra đời năm năm, mười năm, đồng nghĩ tụ họp nhau đến nạn vấn, mong ta đớ lưỡi không lời. Các ông thật là bọn lâu la. Sao nay

https://thuviensach.vn

chẳng để cây dùi xoi phủng đãy đựng, xuất đầu hay chẳng xuất đầu là tốt, ta cần hỏi thật các ông , chớ lầm.

*

Nhân giả! Các ông chạy lăng xăng bên nhà ngoài, nói ta hiểu thiền, hiểu đạo; chỉ ngực, chỉ sườn, khen ngợi, trịnh trọng. Những cái ấy cần phải mửa hết mới được Vô Sự. Các ông chỉ cần ngoài không mắc thanh sắc, trong không hiểu biết năng sở. Vì thể không phàm thánh, lại học cái gì? Dù học được trăm ngàn diệu nghĩa, chỉ là con quỉ ăn ghẻ bướu, thảy đều là tinh mị. Ta trong ấy rỗng thênh, nói có chẳng phải có, nói không chẳng phải không, nói phàm chẳng phàm, nói thánh chẳng thánh, tất cả chỗ để y chẳng được, mà làm thầy muôn pháp, cái ấy ta chẳng dám chê y.

Sở dĩ Lão Hồ (Phật) mửa ra bao nhiêu phương tiện đàm dãi dạy các ông VO SỰ đi, chớ nhằm bên ngoài tìm. Các ông lại chẳng nhận, muốn được gom góp những ngôn cú thù thắng, dồn trong hông trong ngực, nói lời khéo léo, lấy đầu lưỡi biện đến quần vải, cốt mong cho người biết, nói ta là Thiền sư, mong có chỗ xuất đầu lộ diện. Nếu có kiến giải như thế là con quỉ ở xương trôn, có ngày sẽ vào địa ngục Bạt thiệt. Đến đó rồi, tìm người nói ta là Thiền sư đi!

Kẻ khách trong nhà thiền vừa bị người hỏi đến việc bổn phận, miệng in cây cọc, liền trở lại nói với họ Bồ-đề Niết-bàn chân như giải thoát, dẫn rộng trong ba tạng, nói giáo là thiền là đạo, dối gạt người chung quanh, có gì là dính dáng, chê bai tiên Tổ của ta.

Chỗ thấy của lão Đức Sơn này chẳng phải thế, trong ấy Phật cũng không, pháp cũng không; Đạt-ma là ông già Hồ tanh hôi, Bồ-tát thập địa là kẻ gánh phẩn, Đẳng giác Diệu giác là kẻ phàm phu phá giới, Bồ-đề Niết-bàn là cây cọc cột lừa, mười hai phần giáo là bộ sổ của quỉ thần là giấy lau ghẻ, Tứ quả Tam hiền Sơ tâm Thập địa là quỉ giữ mồ xưa, tự cứu được chăng? Phật là cục phân của ông già Hồ (Ấn).

*

https://thuviensach.vn

Nhân giả! chớ lầm thân mặc áo ghẻ bướu, học việc gì? Ăn cơm no rồi, nói chân như Niết-bàn, ngoài da lại có máu chăng? Cần phải có ý khí trượng phu mới được. Các ông chớ mến thánh, thánh là danh từ rỗng. Đến tam giới mười phương thế gian, nếu có một hạt bụi, một pháp thật để cho các ông nhận lấy, sanh hiểu gìn giữ quí trọng, trọn rơi vào thiên ma ngoại đạo, ấy là có học được, cũng là bọn tinh mị dã hồ nương cỏ dựa cây.

Các ông! khoảng này không có một pháp cho các ông giải hội, tự mình cũng chẳng hội thiền. Ta cũng chẳng phải thiện tri thức, mọi việc đều không hiểu, chỉ biết đi ỉa đi đái, ăn cơm mặc áo, còn có việc gì?

Lão Đức Sơn này khuyên các ông chi bằng giữ bổn phận đi, sớm thôi dứt đi, chớ học cuồng loạn, mỗi người gánh tử thi một cách linh hoạt đi. Các lão trọc trong miệng ưa ăn đàm dãi của người, nói ta là người vào tam giới tu hạnh uẩn tích, nuôi lớn thai thánh, nguyện thành quả Phật. Những bọn như thế, Lão Đức Sơn này thấy như tên độc bắn vào tim, kim châm vào mắt, đã cô phụ tiên Tổ, làm lụy Tông đồ của ta. Họ nói ta là kẻ xuất gia, như thế ăn tiêu của thí chủ mười phương, thật sự một giọt nước cũng chẳng tiêu đặng, còn chẳng dám đi trên đất quốc vương, cha mẹ không nuôi món ngon vật lạ, đâu phải là không việc. Chớ lầm dụng tâm, vua Diêm-la sẽ thăm hỏi ngươi, sẽ xỏ mũi ngươi trói vào cột trụ để đền lại nợ trước. Chớ bảo Lão tăng chẳng nói.

Các ông thật là có phước gặp Đức Sơn ra đời, vì các ông cổi dây trói buộc, thoát khỏi lồng giam, gỡ khỏi lưng ngựa, được làm người tốt, tam giới lục đạo bắt ông chẳng được. Lại không có pháp khác. Cái sáng rỡ rỗng rang không ngại tự tại ấy, chẳng phải vật do các ông trang nghiêm được. Từ Phật đến Tổ đều truyền pháp này mà được xuất ly. Một Đại tạng kinh chỉ là chỉnh lý các ông hiện thời.

Các ông chớ nhằm chỗ khác tìm kiếm, cho đến Đạt-ma _ vị Tăng nước Hồ con mắt xanh nhỏ_ đến xứ này cũng chỉ dạy các ông Vô Sự đi, dạy các ông chớ tạo tác, mặc áo ăn cơm, đi ỉa đi đái, lại không có sanh tử đáng sợ, cũng

https://thuviensach.vn

không Niết-bàn nên được, không Bồ-đề để chứng, chỉ là tầm thường một người Vô Sự.

Nhất là, chớ khoanh tay làm Thiền sư, tìm chỗ xuất đầu, dùng lời khéo léo lừa gạt kẻ hậu sanh, muốn được người gọi mình là Trưởng lão, trên phần của chính mình không chút dính dáng, vẫn là tâm thức lăng xăng ngày đêm tác quái chẳng dừng, tán thán trịnh trọng ta là tông đồ của Mã Đại sư ở Giang Tây.

Lão Đức Sơn này chẳng phải thế.

Này hết thảy các ông! ta thấy Hòa thượng Thạch Đầu ông già không biết tốt xấu, sở dĩ măéng các đồ đệ: các ngươi chớ mắc nơi thanh sắc, danh ngôn, cú nghĩa, cảnh trí, cơ quan, đạo lý thiện ác, phàm thánh, thủ xả, phan duyên, nhiễm tịnh, minh ám, hữu vô, trong các cái đáng nghĩ, được thế mới phải là người Vô Sự. Phật cũng chẳng bằng ngươi, Tổ cũng chẳng bằng ngươi.

*

Nhân giả! chớ chạy mòn gót chân các ông, không có thiền đạo nào khác có thể học. Nếu có học được, tức là hai đầu ba cổ, là kiến giải của ngoại đạo. Cũng không có thần thông biến hóa thật. Nếu ông nói thần thông là thánh thì chư thiên, long thần, tiên, ngoại đạo được ngũ thần thông và tu-la cũng có thần thông lý ưng là Phật sao?

Ở trên đảnh núi một mình, ngày ăn một bữa, ngồi mãi chẳng nằm, sáu thời lễ tụng, vẫn còn hồ nghi sanh tử. Lão Hồ (Phật) có nói: các hạnh vô thường là pháp sanh diệt. Nếu nói nhập định ngưng thần tịnh lự mà được, bọn Ni-kiền-tử v.v các thầy ngoại đạo cũng nhập được đại định tám muôn kiếp, đâu chẳng phải là Phật ư? Phải biết rõ tà kiến tinh mị.

*

Nhân giả! Lão Hồ chẳng phải Thánh. Phật là cục cứt của Lão Hồ. Cần thiết nhân giả biện rành tốt xấu, chớ mắc nhân ngã thì khỏi bị chư thánh cột, Bồ-

https://thuviensach.vn

đề cột, giải thoát, thù thắng, danh ngôn, diệu nghĩa nhận chìm, trói buộc. Vì cớ sao? - Vì một niệm vọng tâm chẳng sạch tức là sanh tử tiếp nối.

Nhân giả! thời giờ chẳng đợi người, chớ để trôi qua tháng ngày, thời gian đáng tiếc. Lão tăng chẳng mong các ông làm kẻ tớ gánh vác ruộng nhà.

Nếu các ông chấp nhận thì tin lấy, nếu chẳng chấp nhận thì mỗi người có một cái bát mang lên vai mà đi. Lão tăng cũng chẳng cần các ông.

Các lão trọc ở mọi nơi, một người chiếm cứ một xứ, nói thiền nói đạo, các ông mau đi học lấy chép lấy. Ta trong đây không có một pháp cho các ông.

Nhân giả! hỏi lấy học lấy để làm tri giải, Lão tăng không thể vào địa ngục Bạt thiệt. Nếu có một hạt bụi, một pháp chỉ dạy cho người, nói rằng có Phật có pháp, có tam giới để ra, đều là dã hồ tinh mị.

*

Chư nhân giả! muốn được biết chăng? Chỉ là cái rỗng không, còn không có một mảy bụi có thể được, nơi nơi thanh tịnh, sáng rỡ rỗng suốt, trong ngoài đều sáng suốt, vô sự, vô y, không chỗ nương gá thì có việc gì? Lão tăng từ sanh đến tử chỉ là Lão tỳ-kheo, tuy sanh trong tam giới mà không cấu nhiễm, còn muốn được ra khỏi chỗ nào? Dù có chỗ đi, cũng là lồng bẫy, ma sẽ có cơ hội thuận tiện. Nhân giả! chớ dụng thân tâm, vì không thể được, chỉ cần trong tất cả thời chớ kẹt nơi thanh sắc, cốt phải những hành lý từ trước một lúc ném hết, chóng thoát xiềng xích, hằng lìa cái (ngũ cái) triền (thập triền). Một niệm không sanh thì mé trước mé sau dứt, không nghĩ không nhớ, không một pháp hợp tình.

*

Nhân giả! làm sao cắm mỏ xuống, các ông nhiều tri giải, đã từng biết mặt mày y chăng? Kẻ xuất gia, cho đến bậc Bồ-tát thập địa mãn tâm tìm dấu vết của y cũng chẳng được. Do đó, chư thiên hoan hỉ, địa thần đỡ chân, mười phương chư Phật khen ngợi, ma vương khóc lóc. Vì cớ sao? Bởi cái rỗng

https://thuviensach.vn

không này hoạt bát rạng ngời, không cội gốc, không chỗ nơi. Nếu người đến được trong ấy, con mắt đứng chớp đều không liên hệ.

*

Nhân giả! chớ cầu Phật, Phật là kẻ giặc đại sát nhân lừa bao nhiêu người rơi vào hầm ma dâm. Chớ cầu Văn-thù Phổ Hiền, là kẻ tớ ruộng nhà. Đáng tiếc, là bậc trượng phu đường đường mà uống thuốc độc của người. Bèn toan làm Thiền sư, trước mặt thấy thần thấy quỉ, về sau cuồng loạn chạy sang nhà bên tìm Sư bà đập ngói bói cho. Bị các lão trọc vô tri, xủ quẻ bảo lễ quỉ Tổ sư, quỉ Phật, quỉ Bồ-đề Niết-bàn. Kẻ dâm nữ nhỏ ấy chẳng hội, liền hỏi thế nào là ý Tổ sư từ tây sang, lão trọc kia liền đánh giường thiền làm cảnh, hoặc dựng phất tử, bảo trời trong tốt, mưa tốt, lồng đèn tốt, lời lẽ khéo léo gượng làm tiết mục, có huyền lộ, điểu đạo, xè tay. Nếu nhận những lời nói như thế, khác nào đem bát báu đựng đồ dơ, như đem phẩn làm hương chiên-đàn.

*

Nhân giả! kia đã là trượng phu, ta cũng vậy, khiếp nhược với ai? Mà trọn ngày đến các lão trọc mọi nơi nhận lấy đàm dãi của họ, trọn không biết hổ thẹn, khổ thay! khổ thay! làm cuồng loạn ngươi, nhân quả rõ ràng sẽ làm thân trâu kéo cày mang bừa.

Hoặc kẻ tròng mắt chợt hiện, khí lực chẳng thêm, dùng gậy to đập xương sống ông, ăn cướp áo cơm của Phật, nói ta tu hành xong.

*

Sư dạy chúng: - Có khi cỡi đầu cọp nắm đuôi cọp, câu thứ nhất rõ tông chỉ, khi không nói thấy bày cơ phong, như đồng điện chớp.

*

Sư có bệnh, Tăng hỏi: Lại có cái chẳng bệnh chăng? Sư đáp: Có. Tăng hỏi: Thế nào là cái chẳng bệnh? Sư bảo: Oi da! Oi da!

Sư lại bảo chúng:

https://thuviensach.vn

- Chụp không tìm tiếng luống nhọc tâm thần các ngươi; mộng tỉnh, tỉnh rồi trọn không có việc gì.

Nói xong, Sư ngồi yên mà tịch. Nhằm đời Đường niên hiệu Hàm Thông năm thứ sáu (865), ngày mùng ba tháng chạp năm Ất Dậu. Sư thọ tám mươi sáu tuổi. Vua sắc thụy Kiến Tánh Đại sư.

*

LỜI DỊCH GIẢ Chúng tôi cố tránh né không dám lạm bàn những ngôn ngữ và hành động của chư Thiền đức. Bởi lẽ không muốn độc giả nhai lại những bã xác mía khô, để mỗi độc giả tự thưởng thức vị cam lồ của chính mình phát minh.

Nhưng, qua ngôn ngữ của ngài Đức Sơn, nếu chúng tôi không bàn e có nhiều độc giả hiểu lệch lạc, khiến bản nguyện của chúng tôi không đạt được, mà có thể trái lại là khác. Do đó, chúng tôi có ít lời bình như sau: Đức Sơn là một ngôi sao sáng trong Thiền môn vào thời Đường mạt.

Những Thiền sinh đến tham vấn đa số được Ngài cho ăn gậy. Mỗi khi thượng đường dạy chúng, Ngài thường dùng những ngôn ngữ táo bạo, mà người ta gọi là mắng Phật mạ Tổ.

Vì sao Đức Sơn có hành động ngôn ngữ ấy? Bởi lẽ, Ngài quá NHIỆT TÌNH, nói theo danh từ nhà Thiền có tâm lão bà. Chúng ta thấy, khi Ngài cất gánh kinh lên vai sang phương Nam, không vì tìm hiểu thiền, mà cốt tiêu diệt chúng ma quái (Thiền tông) để báo ân Phật. Tâm niệm ấy, đã nói lên Ngài là sứ giả của Luật, Giáo. Luật, Giáo là lý tưởng tối thượng đời Ngài phải phụng thờ. Như vậy, Ngài sang phương Nam với NHIỆT TÌNH hộ pháp tồi tà phụ chánh (dẹp tà giúp chánh).

Sau khi gặp Long Đàm, lý tưởng tối thượng của Ngài tôn thờ đã trở thành hình ảnh chết, là cặn bã của người xưa. Chí nguyện tồi tà phụ chánhcủa Ngài đã tan biến như mây khói, hay ngược lại chính Ngài tự thấy mình là người phụ tà tồi chánh (giúp tà dẹp chánh). Đột biến bất thần ấy, khiến Ngài mang gánh kinh ra trước pháp đường thiêu sạch.

https://thuviensach.vn

Có ngồi nhà giam mới biết thương những người bị giam, đó là NHIỆT TÌNH của Đức Sơn qua giai đoạn hai.

Thiền, Đạo là cái linh minh hiện hữu nơi mình. Song vừa khởi tâm tìm nó liền mất, mong thấy nó đã chẳng hiện. Nó không phải những văn tự khô cằn, cũng không phải ngôn ngữ sanh diệt. Bám vào văn tự, vào ngôn ngữ để cầu Thiền cầu Đạo thật là đại sai lầm. Bỏ mình đi cầu Thiền cầu Đạo nơi người, thật là việc cỡi trâu tìm trâu, bính đinh cầu hỏa.

Nhưng, nhà giam văn tự ngôn ngữ, dây xiềng cầu cạnh bên ngoài đã và đang giam giữ xiềng xích bao nhiêu người có thiện chí học đạo. Do đó, với NHIỆT TÌNH của Đức Sơn phải đập tan nó bằng gậy, mạt sát chúng bằng lời, hầu mong cổi trói cho mọi người. Đúng như lời bình của Vân Môn sau này chỉ có Đức Sơn mới hay khen ngợi Phật, Tổ.

Phật, Tổ cố lập mọi phương tiện để phá chấp cho chúng ta. Chúng ta không mượn phương tiện ấy để gột sạch vọng chấp của mình, trái lại bám lấy phương tiện cho là cứu kính, thật là tự lấy dây trói mình. Khi đã bị trói rồi, chạy cầu người khác mở trói. Đó là từ sai lầm này sang sai lầm khác, cả đời lẩn quẩn làm sao thoát được!

Ai đã có tâm lão bà trông thấy thế mà chẳng thương? Huống nữa Đức Sơn là một nạn nhân vừa thoát nạn, trông thấy bạn đồng hành của mình đang bị bao vây, làm sao không có những cái đánh tóe lửa, những lời mắng tét tai, lấy làm phương tiện cứu cấp.

Cho nên, đọc Đức Sơn, chúng ta đừng khó chịu bởi ngôn ngữ và hành động của Ngài, vì biết đó là phương tiện cấp bách, cũng đừng bắt chước ngôn ngữ ấy để phỉ báng Tam Bảo mà phải đọa địa ngục. Chúng ta cần phải học NHIỆT TÌNH của Đức Sơn, và cốt nhận ra chỗ chí yếu mà Ngài muốn chỉ dạy.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ SÁU SAU LỤC TỔ

I. TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ HAI:

Có cả thảy 26 vị

1.- Tào Sơn Bổn Tịch Thiền sư

2.- Vân Cư Sơn Đạo Ưng Thiền sư

II. TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ HAI: có 22 vị

1.- Hưng Hóa Tồn Tương Thiền sư

2.- Tam Thánh Huệ Nhiên

3.- Thiền sư Đại Giác

III. TONG QUI NGƯỠNG ĐỜI THỨ BA: có 10 vị

1.- Vô Trước Văn Hỷ Thiền sư

2.- Ngưỡng Sơn Nam Tháp Quang Dũng

IV. NỐI PHÁP ĐỨC SƠN: có 9 vị

1.- Nham Đầu Toàn Khoát Thiền sư

2.- Tuyết Phong Nghĩa Tồn

*

https://thuviensach.vn

13. TÀO SƠN BỔN TỊCH THIỀN SƯ Tổ thứ hai Tông Tào Động - (840-901)

Sư họ Huỳnh hiệu Bổn Tịch, quê ở Bồ Điền Tuyền Châu (nay là tỉnh Phước Kiến huyện Bồ Điền). Lúc nhỏ, Sư chuyên học Nho. Năm mười chín tuổi, Sư lên núi Linh Thạch ở huyện Phước Đường xuất gia, đến hai mươi lăm tuổi thọ giới cụ túc. Khoảng niên hiệu Hàm Thông (860-874), Sư đi tham vấn Thiền tông. Trước, Sư đến Động Sơn (nay là tỉnh Giang Tây huyện Cao An) tham vấn Thiền sư Lương Giới.

*

Động Sơn hỏi: Xà-lê tên gì? Sư thưa: Bổn Tịch. Động Sơn bảo: Lại nói lên trên? Sư thưa: Chẳng nói. Động Sơn hỏi: Vì sao chẳng nói? Sư thưa:Chẳng tên Bổn Tịch. Động Sơn gật đầu. Từ đây, Sư vào nhập chúng.

*

Sư theo hầu Động Sơn mấy năm. Một hôm, Sư đến từ tạ đi nơi khác. Động Sơn mật truyền Tông chỉ, lại hỏi: Ngươi đi đến chỗ nào? Sư thưa: Đến chỗ không biến dị. Động Sơn bảo: Chỗ không biến dị lại có đến sao? Sư thưa: Đến cũng chẳng biến dị.

*

Sư đi đến Tào Khê lễ tháp Tổ, trở về Cát Thủy. Chúng nghe danh Sư tìm đến thỉnh khai pháp. Vì ngưỡng mộ Lục Tổ, Sư đặt tên núi là Tào Sơn. Thời gian sau bị giặc loạn, Sư dời về huyện Nghi Huỳnh. Có người cư sĩ cúng sở nhà Hà Vương cho Sư trụ trì. Sư đổi tên Hà Vương ra Hà Ngọc. Nơi đây giáo hóa hưng thạnh, học giả các nơi đua nhau kéo đến, Tông chỉ Động Sơn được rực rỡ.

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy chúng: - Tình phàm kiến Thánh là khóa kín đường huyền, hẳn phải hồi hỗ.

Người lấy chánh mạng thật phải đủ ba thứ đọa: Một là phi mao đới giác.

Hai là bất đoạn thanh sắc. Ba là bất thọ thực.

Khi ấy, Trù Bố Nạp hỏi:- Phi mao đới gác là cái gì đọa?

Sư đáp:- Là loại đọa (bản xưa chép Sa-môn đọa).

- Bất đoạn thanh sắc là cái gì đọa?

- Là tùy đọa (tùy loại đọa).

- Bất thọ thực là cái gì đọa?

- Là tôn quí đọa.

*

Nhân Tăng hỏi Ngũ vị quân thần chỉ quyết, Sư giải thích: - Chánh vị là không giới xưa nay không vật. Thiên vị là sắc giới có hình vạn tượng. Chánh trung thiên là trái lý theo sự. Thiên trung chánh là bỏ sự vào lý. Kiêm đới là thầm ứng chánh duyên chẳng rơi vào các hữu, chẳng nhiễm chẳng tịnh, chẳng chánh chẳng thiên. Cho nên nói: Đại đạo hư huyền không mắc chân tông, Tiên đức từ trước suy xét một vị này rất diệu rất huyền, phải xét kỹ biện rõ.

Quân là chánh vị, Thần là thiên vị. Thần hướng quân là Thiên trung chánh. Quân thị thần là Chánh trung thiên. Quân thần đạo hiệp là Kiêm đới.

Tăng hỏi:- Thế nào là quân?

Sư đáp:

- Đức diệu trên hoàn vũ, cao sáng khắp bầu trời (diệu đức tôn hoàn vũ, cao minh lãng thái hư).

- Thế nào là thần?

https://thuviensach.vn

- Máy linh hoằng đạo thánh, trí chân lợi quần sanh (linh cơ hoằng thánh đạo, chân trí lợi quần sanh).

- Thế nào là thần hướng quân?

- Không rơi những đường khác, lắng tình nhìn mặt vua (bất đọa chư dị thú, ngưng tình vọng thánh dung).

- Thế nào là quân thị thần?

- Dáng điệu tuy chẳng động, đuốc sáng vẫn không thiên (diệu dung tuy bất động, quang chúc bản vô thiên).

- Thế nào là quân thần đạo hiệp?

- Hồn nhiên không trong ngoài, dung hòa trên dưới yên (hồn nhiên vô nội ngoại, hòa dung thượng hạ bình).

Sư lại bảo:

- Lấy quân thần thiên chánh mà nói, chẳng cho phạm ở giữa. Cho nên thần khen vua, không dám có lời chê bai ấy vậy. Đây là Tông yếu pháp của ta.

Kệ rằng:

Học giả tiên tu thức tự tông

Mạc tương chân tế tạp ngoan không

Diệu minh thể tận tri thương xúc

Lực tại phùng duyên bất tá trung.

Xuất ngữ trực giao thiêu bất trước

Tiềm hành tu dữ cổ nhân đồng

Vô thân hữu sự siêu kì lộ

Vô sự vô thân lạc thủy chung.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Học giả trước cần hiểu tự tông

Chớ đem chân tế lẫn ngoan không.

Tột thể diệu minh biết xúc chạm

Sức tại phùng duyên chẳng mượn trung.

Thốt lời cần phải thiêu chẳng đến

Thầm đi nên với cổ nhân đồng.

Không thân có việc siêu đường tẻ

Không việc không thân lạc thủy chung.

Vân Môn hỏi:- Thế nào là hạnh Sa-môn?

Sư đáp:- Ăn lúa mạ của thường trụ ấy vậy.

- Liền khi ấy đi thì sao?

- Ngươi lại chứa được chăng?

- Chứa được.

- Ngươi làm sao chứa?

- Mặc y ăn cơm có cái gì khó.

- Sao chẳng nói mang lông đội sừng?

Vân Môn lễ bái.

*

Sư bảo chúng: - Các ông trọn giữ cách thức, sao chẳng cùng y nói một chuyển ngữ, khiến y chẳng nghi đi?

https://thuviensach.vn

Vân Môn ở trong chúng bước ra hỏi:

- Chỗ mật mật (thầm kín) vì sao chẳng biết có?

Sư đáp:- Chỉ vì mật mật nên chẳng biết có.

- Người này làm sao thân cận?

- Chớ nhằm chỗ mật mật thân cận.

- Khi chẳng nhằm chỗ mật mật thì sao?

- Mới giỏi thân cận.

Vân Môn: dạ! dạ!

*

Tăng Nhuệ thưa:- Con nghèo cùng xin Thầy cứu giúp.

Sư bảo:- Xà-lê Nhuệ lại gần đây!

Thanh Nhuệ lại gần.

Sư bảo:

- Kẻ nhà nghèo ở Tuyền Châu uống xong ba chén rượu, vẫn nói chưa dính môi.

*

Chỉ Y đạo giả đến tham vấn, Sư hỏi: - Đâu chẳng phải Chỉ Y đạo giả ư?

Đạo giả thưa:- Chả dám.

- Thế nào là việc của Chỉ Y?

- Chiếc áo cừu vừa khoác vào thân, muôn pháp thảy đều như.

- Thế nào là dụng của Chỉ Y?

Đạo giả lại gần: dạ! liền đứng tịch.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Ngươi chỉ giỏi đi thế ấy, sao chẳng giỏi đến thế ấy?

Đạo giả chợt mở mắt hỏi:

- Một chân tánh linh khi chẳng nương bào thai thì thế nào?

Sư bảo:- Chưa phải diệu.

- Thế nào là diệu?

- Chẳng mượn! mượn!

Đạo giả trân trọng liền tịch.

Sư dạy bài tụng:

Giác tánh viên minh vô tướng thân

Mạc tương tri kiến vọng sơ thân.

Niệm dị tiện ư huyền thể muội

Tâm sai bất dữ đạo vi lân.

Tình phân vạn pháp trầm tiền cảnh

Thức giám đa đoan tán bản chân.

Như thị cú trung toàn hiểu hội

Liễu nhiên vô sự tích thời nhân.

Dịch:

Tánh giác viên minh không tướng thân

Chớ đem thấy biết dối xa gần.

Niệm khác bèn lầm huyền thể ấy

Tâm sai sao được đạo chung thân.

https://thuviensach.vn

Tình phân muôn pháp chìm cảnh trước

Thức biện lăng xăng mất bản chân.

Trong câu như thế toàn lãnh hội

Rõ ràng vô sự tích thời nhân.

*

Tăng hỏi:- Sa-môn đâu không phải là người đủ lòng đại từ bi? Sư đáp:- Phải.

- Chợt gặp lục tặc đến phải làm thế nào?

- Cũng phải đủ đại từ bi.

- Thế nào là đủ đại từ bi?

- Dùng một cây kiếm dẹp sạch.

- Sau khi dẹp sạch thế nào?

- Mới được hòa đồng.

*

Tăng hỏi:- Mày với mắt cùng biết nhau chăng? Sư đáp:- Chẳng biết nhau.

- Vì sao chẳng biết nhau?

- Vì đồng tại một chỗ.

- Thế ấy là chẳng phân?

- Mày chẳng phải là mắt, mắt chẳng phải là mày.

- Thế nào là mắt?

- Quả nhiên rồi.

- Thế nào là mày?

- Tào Sơn lại nghi.

https://thuviensach.vn

- Tại sao Hòa thượng lại nghi?

- Nếu chẳng nghi tức quả nhiên rồi.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là kiếm không mũi? Sư đáp:- Chẳng do rèn luyện mà thành.

- Dụng nó thế nào?

- Người gặp đều chết.

- Người chẳng gặp thì sao?

- Cũng phải rơi đầu.

- Người gặp đều chết là cố nhiên, người chẳng gặp vì sao lại rơi đầu?

- Ông chẳng thấy nói hay sạch tất cả sao?

- Sau khi sạch hết thế nào?

- Mới biết có cây kiếm này.

*

Tăng hỏi:- Huyễn vốn nào chân? Sư đáp:- Huyễn vốn nguyên chân.

- Chính khi huyễn làm sao hiển bày?

- Tức huyễn liền hiển.

- Thế ấy thì trước sau chẳng lìa nơi huyễn?

- Tìm huyễn tướng không thể được.

*

Sư hỏi vị Tăng: Làm gì? Tăng thưa: Quét đất. Sư hỏi: Trước Phật quét hay sau Phật quét? Tăng thưa: Trước sau đồng thời quét. Sư bảo: Đem đôi giày qua cho Tào Sơn.

https://thuviensach.vn

*

Tăng hỏi Hương Nghiêm: Thế nào là đạo? Hương Nghiêm đáp: Khô mộc lý long ngâm. (trong cây khô có rồng ngâm) Tăng hỏi: Thế nào người trong đạo? Hương Nghiêm đáp: Độc lâu lý nhãn tình. (trong đầu lâu có tròng con mắt) Tăng không lãnh hội, đến hỏi Thạch Sương: Thế nào là khô mộc lý long ngâm? Thạch Sương đáp: Vẫn còn đeo cái hỉ. Tăng hỏi: Thế nào độc lâu lý nhãn tình? Thạch Sương đáp: Vẫn còn đeo thức. Tăng không lãnh hội đến trình với Sư. Sư bảo: - Thạch Sương ông già Thanh văn khởi cái kiến giải.

Sư làm bài tụng:

Khô mộc long ngâm chân kiến đạo

Độc lâu vô thức nhãn sơ minh.

Hỉ thức tận thời tiêu tức tận

Đương nhân na biện trọc trung thanh.

Dịch:

Cây khô rồng ngâm thật thấy đạo

Đầu lâu không thức mắt rạng ngời.

Hỉ thức hết thời tin tức lặng

Người này đâu biện đục trong trong.

Tăng lại hỏi Sư:- Thế nào khô mộc lý long ngâm?

Sư đáp:- Huyết mạch chẳng đoạn.

- Thế nào độc lâu lý nhãn tình?

- Khô chẳng hết.

https://thuviensach.vn

- Lại có người được nghe chăng?

- Trọn người trên đại địa chưa có một người chẳng nghe.

- Khô mộc lý long ngâm là chương cú gì?

- Chẳng biết chương cú gì, người nghe đều mất.

*

Sư dạy chúng: - Chư Tăng ở đây cốt dưới y áo hội thông được việc hướng thượng, chớ có rảnh rang qua ngày. Nếu chỗ thừa đương đã rõ ràng, liền chuyển được chư thánh về sau lưng mình, mới là tự do. Nếu chuyển chẳng đặng, hẳn phải học được thập thành, lại cần đến sau lưng các ngài khoanh tay nói đại thoại gì? Nếu chuyển được chính mình thì tất cả cảnh thô trọng đến đều làm chủ được. Ví như đi trong chỗ lầy trợt té cũng làm chủ được. Như có vị Tăng hỏi ngài Dược Sơn:

Trong giáo lý tam thừa lại có Tổ ý chăng? Dược Sơn đáp: Có. Tăng thưa:

Đã có, Tổ Đạt-ma lại đến làm gì? Dược Sơn bảo: Chỉ vì có cho nên đến.

Thế là đâu không phải làm chủ được chuyển được về nơi mình sao?

Kinh nói: Phật Đại Thông Trí Thắng, mười kiếp ngồi đạo tràng, Phật pháp chẳng hiện trước, chẳng đặng thành Phật đạo. Nói kiếp là đới (kẹt) vậy, gọi đó là thập thành, cũng gọi là đoạn sấm lậu (rỉ chảy). Chỉ là đầu mười đường đã bặt, chẳng quên đại quả, nên nói thủ trụ đam trước, gọi là thủ thứ thừa đương không phân quí tiện.

Ta thường thấy trong tùng lâm thích bàn một thứ hai thứ, lại hay thành lập được sự chăng? Những cái ấy chỉ nhằm việc đã qua hiển bày. Các ông chẳng thấy ngài Nam Tuyền nói: Cho ông thập thành, so với Vương lão sư vẫn còn một đường tuyến. Rất khó! việc đến đây cần phải chín chắn mới được minh bạch tự tại. Bất luận thiên đường địa ngục ngạ quỉ súc sanh, chỉ là tất cả chỗ chẳng dời đổi, nguyên là người thuở xưa, cốt yếu chẳng đi con đường xưa.

https://thuviensach.vn

Nếu có tâm vui mừng thành đới trước nếu thoát được giản trạch là sao? Cổ đức nói: Chỉ e chẳng được luân hồi.

Các ông nói phải làm sao? Như người hiện nay nói có chỗ tịnh khiết, thích hướng về việc ấy. Đây là bệnh thật khó trị. Nếu việc thô trọng ở thế gian lại là nhẹ, bệnh tịnh khiết thật là nặng. Như pháp vị Phật, pháp vị Tổ trọn là đới trước. Tiên sư nói: Tâm nghĩ là phạm giới, nếu được Pháp vị là phá trai.

Hãy bảo thế nào là được vị? Chỉ là pháp vị Phật, pháp vị Tổ, vừa có tâm vui mừng là phạm giới. Như hiện nay nói phá trai phá giới là khi làm phép ba phen yết-ma, ấy sớm đã phá rồi. Nếu là bệnh tham sân si thô trọng, tuy khó dứt mà lại nhẹ, còn bệnh vô vi vô sự tịnh khiết lại nặng không có gì thêm được. Tổ sư ra đời cũng chỉ vì cái ấy, chẳng riêng vì các ông. Hiện nay làm kẻ rảnh rang qua ngày, làm con chồn, con trâu tu hành lại thích, chẳng phải có thiền có đạo.

Như các ông mỗi thứ tìm kiếm, tìm Phật tìm Tổ, cho đến Bồ-đề Niết-bàn, đến bao giờ thôi dứt xong xuôi ư? Đều là tâm sanh diệt. Do đó chẳng giống như con chồn, con trâu ngơ ngơ không biết, chẳng biết Phật, chẳng biết Tổ, cho đến Bồ-đề Niết-bàn và nhân quả thiện ác. Chỉ đói đến là ăn cỏ, khát đến thì uống nước.

Nếu được thế ấy, chẳng lo chẳng xong xuôi. Đâu chẳng nghe nói: Tính toán chẳng thành ấy là biết có (Tâm), mới hay mang lông đội sừng kéo cày mang bừa. Được cái tiện nghi này, mới là đạm bạc. Đâu chẳng thấy đức Di-lặc, A-súc và những thế giới Diệu Hỉ v.v vẫn bị thượng nhân kia (Duy-ma-cật) gọi là Bồ-tát giải đãi không hổ thẹn. Cũng nói là biến dịch sanh tử, vẫn e còn phần nhỏ giải đãi.

Nơi việc bổn phận phải nên làm sao? Cần phải chín chắn mới được. Mỗi người đều có một chỗ để ngồi, dù Phật ra đời xâm phạm chỗ ấy cũng không được. Thể hội cái ấy tu hành chẳng là thích thú lắm ư! Muốn biết việc này, chính nó khiến ta thành Phật thành Tổ, cũng chính nó khiến ta rơi trong tam đồ lục đạo. Tuy nhiên như thế, vẫn không có chỗ dụng, mà lìa y cũng chẳng được, cốt cùng y làm chủ tể mới được. Nếu làm chủ tể được tức là không

https://thuviensach.vn

còn biến dịch. Nếu làm chủ tể không được tức là biến dịch. Ngài Vĩnh Gia nói: Phóng đãng lăng xăng chuốc họa ương.

Tăng hỏi:- Thế nào là phóng đãng lăng xăng chuốc họa ương?

Sư đáp:- Chỉ là cái ấy.

- Làm sao khỏi được?

- Biết có (Tâm) liền được, dùng khỏi làm gì? chỉ là Bồ-đề Niết-bàn phiền não vô minh v.v thảy đều chẳng cần khỏi, cho đến việc thô trọng ở thế gian cũng thế. Miễn biết có (Tâm) là được chẳng cần khỏi, khỏi tức đồng biến dịch rồi. Cho đến thành Phật thành Tổ, Bồ-đề Niết-bàn, những cái ấy đều họa ương chẳng nhỏ. Tại sao như vậy? Bởi vì biến dịch. Nếu không biến dịch, cần phải chạm việc tự do mới được.

Nam Châu Soái Nam bình Chung Vương nghe danh Sư cho sứ đi thỉnh.

Sư chẳng đến, chỉ biên bài tụng của Đại Mai để đáp:

Tồi tàn khô mộc ỷ hàn lâm

Kỷ độ phùng xuân bất biến tâm

Tiều khách ngộ chi du bất cố

Dĩnh nhân na đắc khổ truy tầm.

Dịch:

Cây khô gãy mục tựa rừng xanh

Mấy độ xuân về tâm chẳng sanh

Lão tiều trông thấy nào đoái nghĩ

Dĩnh khách thôi thì chớ hỏi phanh.

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy chúng kệ rằng:

Tùng duyên tiến đắc tương ưng tật

Tựu thể tiêu đình đắc lực trì

Miết khởi bản lai vô xứ sở

Ngô sư tạm thuyết bất tư nghì.

Dịch:

Từ duyên tiến được tương ưng nhanh

Đến thể lặng dừng đắc lực chậm

Chợt khởi từ xưa không chỗ nơi

Thầy ta tạm nói không nghĩ nghị.

*

Sư thượng đường, có vị Tăng bước ra hỏi: Thế nào là người đại xiển-đề? Sư đáp: Chẳng sợ nghiệp. Tăng hỏi:

Thế nào là người vô minh? Sư đáp: Trước sau chẳng giác ngộ. Tăng hỏi:

Hai người này ai ở trước? Sư đáp: Người vô minh. Tăng hỏi: Người xiển-đề vì sao ở sau? Sư đáp: Người hướng đi. Tăng thưa: Thế ấy thì người vô minh chẳng từ ngày nay đi. Sư đáp: Phải. Tăng thưa: Đã chẳng từ ngày nay đi, vô minh từ chỗ nào đến? Sư đáp: Chỗ sáng chẳng dám vào. Tăng thưa: Đâu chẳêng phải chẳng minh chẳng ám. Sư bảo: Phải. Tăng thưa:

Chính khi ấy thế nào? Sư bảo: Chẳng cho chạm. Sư lại bảo:

- Xiển-đề có nhiều thứ: 1- Giết cha giết mẹ, làm thân Phật ra máu, phá hòa hợp Tăng, hủy hoại già-lam, đây quyết định thật báo chịu các thứ khổ. 2- Cũng làm như trước, nhưng mà giết cha vô minh mẹ tham ái, chẳng tin có Phật Pháp Tăng có thể phá, có già-lam có thể hoại, cho là nghiệp từ tâm mà

https://thuviensach.vn

thành, nên đọa cũng chịu các thứ quả hư vọng. Hai loại này lên xuống chẳng đồng. 3-Biết chính mình có việc bản lai, gọi là cha mẹ, chẳng nhân bên ngoài mà được, không tu không chứng, phi nhân phi quả, chẳng do thấy được, chẳng từ chứng mà thành. Chỗ được, chẳng khởi chấp cha, gọi là giết, chẳng khởi chấp mẹ, gọi là hại, tức là tất cả việc bổn phận chẳng giữ chẳng còn, nên gọi là giết hại.

Vừa có mảy may kính trọng, được ý vị thì chẳng thành, chỉ biết có việc chính mình, nên gọi là đại xiển-đề. Do đây dấy lên diệu lực tức là thể hội tông thừa từ trước, thừa kế việc nhà, cần cắt đường huyền, phá các cong vạy, như Lão nhân Tân Phong khéo chỉ.

*

Đời Đường niên hiệu Thiên Phục (901) mùa hạ năm Tân Sửu ban đêm, Sư hỏi Tri sự: - Hôm nay là ngày mấy tháng mấy?

Tri sự thưa:- Ngày rằm tháng sáu.

Sư bảo:

- Tào Sơn bình sanh đi hành khước đến nơi chỉ biết chín mươi ngày là một hạ, sáng mai giờ thìn ta đi hành khước.

Hôm sau, đúng giờ thìn thắp hương, Sư ngồi yên lặng mà hóa, thọ sáu mươi hai tuổi, ba mươi bảy tuổi hạ. Vua ban thụy là Nguyên Chứng Thiền sư, tháp hiệu Phước Viên.

*

https://thuviensach.vn

14. THIỀN SƯ ĐẠO ƯNG ở Vân Cư - (?-902)

Sư họ Vương người ở Ngọc Điền U Châu. Thuở bé, Sư đã xuất gia theo thầy học đạo. Năm hai mươi lăm tuổi, Sư thọ giới cụ túc tại chùa Diên Thọ ở Phạm Dương. Bổn sư bắt Sư học kinh luật Thanh văn (Tiểu thừa). Sư than: Kẻ đại trượng phu đâu thể chịu luật nghi còng trói ư? Sư bèn đến núi Thúy Vi hỏi đạo và ở lại đây ba năm.

*

Một hôm, có du Tăng từ Dự Chương đến khen ngợi pháp hội ở Động Sơn, Sư liền từ tạ, đến Động Sơn. Động Sơn hỏi:- Từ đâu đến?

Sư thưa:- Từ Thúy Vi đến.

- Thúy Vi có lời gì dạy đồ chúng?

- Thúy Vi cúng dường La-hán, con hỏi: cúng dường La-hán, La-hán có đến chăng, Thúy Vi hỏi con: mỗi ngày ông ăn cái gì.

- Thật có lời này chăng?

- Có.

- Chẳng uổng tham kiến bậc tác gia (đạt đạo).

- Xà-lê tên gì?

- Tên Đạo Ưng.

- Lại nói lên trên?

- Nói lên trên tức chẳng tên Đạo Ưng.

- Ngươi đáp tương tợ với ta lúc đến Vân Nham.

*

https://thuviensach.vn

Sư hỏi:- Thế nào là ý Tổ sư? Động Sơn đáp:

- Sau này Xà-lê có nơi chốn ở yên, chợt có người đến hỏi như thế, phải đáp làm sao?

- Đạo Ưng tội lỗi.

*

Động Sơn hỏi:

- Ta nghe Hòa thượng Tư Đại sanh làm vua nước Nhật là thật giả?

Sư thưa:

- Nếu là Tư Đại, Phật còn chẳng làm, huống là làm vua.

Động Sơn gật đầu.

Một hôm, Động Sơn hỏi:- Từ đâu đến?

Sư thưa:- Đạp núi đến.

- Quả núi nào nên ở?

- Có quả núi nào chẳng nên ở.

- Thế ấy là cả nước đều bị Xà-lê chiếm hết.

- Chẳng phải.

- Thế ấy là ngươi đã được đường vào?

- Không đường.

- Nếu không đường làm sao được cùng Lão tăng gặp nhau?

- Nếu có đường thì cùng Hòa thượng cách núi vậy.

- Kẻ này về sau ngàn muôn người nắm chẳng đứng.

*

https://thuviensach.vn

Sư theo Động Sơn lội qua suối. Động Sơn hỏi: Nước cạn sâu? Sư thưa: Chẳng ướt. Động Sơn bảo: Kẻ thô. Sư thưa: Thỉnh Thầy nói. Động Sơn nói: Chẳng khô.

*

Sư làm tương, Động Sơn hỏi: Làm gì? Sư thưa: Làm tương. Động Sơn hỏi: Dùng muối nhiều ít? Sư thưa: Xoay vào. Động Sơn hỏi: Làm thành vị gì? Sư thưa: Đắc.

*

Động Sơn hỏi Sư: - Người đại xiển-đề giết cha hại mẹ, làm thân Phật chảy máu, phá hòa hợp Tăng, các việc như thế hiếu dưỡng đâu còn?

Sư thưa:- Mới được hiếu dưỡng.

Từ đây Động Sơn giao Sư làm lãnh tụ trong chúng.

*

Sư cất thảo am nơi Tam Phong, trải qua tuần nhật không xuống trai đường. Động Sơn thấy lạ hỏi: - Mấy ngày nay sao ngươi không đến thọ trai?

Sư thưa:- Mỗi ngày có thiên thần cúng dường.

Động Sơn bảo:

- Ta bảo ngươi là kẻ vẫn còn kiến giải. Ngươi rảnh chiều lại.

Chiều, Sư đến. Động Sơn gọi:- Ưng am chủ!

Sư ứng thanh: Dạ!

Động Sơn bảo:- Chẳng nghĩ thiện chẳng nghĩ ác là cái gì?

Sư trở về am ngồi yên lặng lẽ, thiên thần tìm mãi không thấy, trải ba ngày như thế mới thôi cúng dường.

*

https://thuviensach.vn

Sư đến trụ ở núi Vân Cư, tứ chúng đua nhau tìm đến, pháp hội nơi đây rất thạnh hành. Sư dạy chúng:

- Phật pháp đâu có nhiều việc, hành được là phải. Chỉ biết tâm là Phật, chớ cho Phật chẳng biết nói. Muốn được việc như thế phải là người như thế.

Nếu là người như thế thì còn lo cái gì? Nếu nói việc như thế là khó, thì các bậc tiên đức từ xưa thuần phác chân thật, vốn không khôn khéo. Giả sử có người đến hỏi thế nào là đạo, hoặc khi các ngài đáp ngói gạch gốc cây làm gì

đều chú trọng việc căn bản ở dưới gót chân lâu nay đã sẵn có. Nếu thật hữu lực, là người bất tư nghì, nắm đất biến thành vàng. Nếu không có việc như thế, dù ông nói được như hoa như gấm, nói ta phóng quang động địa thế gian không ai hơn, nói tột hết, mà mọi người vẫn không tin nhận. Bởi lâu nay việc dưới chân nhà mình vẫn rỗng không, chẳng có một chút khí lực.

Các ông! Ví như con chó săn chỉ biết đuổi theo dấu chân thôi. Nếu khi gặp con linh dương mọc sừng thì chẳng những không thấy dấu chân, mà hơi hám cũng không biết.

Tăng hỏi:- Con linh dương khi mọc sừng thì sao?

Sư đáp:- Sáu lần sáu là ba mươi sáu. Hội chăng?

Tăng thưa:- Chẳng hội.

Sư bảo:- Chẳng thấy nói không dấu chân sao?

*

Có một vị Tăng ở trong phòng tụng kinh. Sư ở ngoài cửa hỏi: Xà-lê tụng đó là kinh gì? Tăng thưa: Kinh Duy-ma. Sư bảo: Chẳng hỏi kinh Duy-ma người tụng là kinh gì? Vị Tăng này nhân đó được ngộ.

*

https://thuviensach.vn

Có vị quan liêu đến cúng dường, hỏi: Thế Tôn có mật ngữ, Ca-diếp chẳng phú tàng, thế nào là Thế Tôn mật ngữ? Sư gọi: Thượng thơ! Vị quan ấy: dạ! Sư hỏi: Hội chăng? Vị quan thưa: Chẳng hội. Sư bảo: Ong nếu chẳng hội thì Thế Tôn có mật ngữ. Nếu ông hội thì Ca-diếp chẳng phú tàng.

*

Sư dạy chúng:

- Các ông dù học được việc bên Phật, vẫn là dụng tâm sai lầm rồi. Các ông đâu không thấy cổ nhân giảng được chư thiên rải hoa cúng dường, đá gật đầu, còn chẳng can hệ việc chính mình, ngoài ra còn có nghĩa gì? Như hiện nay toan đem thân tâm hữu hạn nhằm trong vô hạn mà dùng thì có giao thiệp gì?

Như đem khúc cây vuông tra vào lỗ tròn thì sự sai ngoa nhiều ít? Nếu không hợp việc ấy, dù ông nói tươi như hoa đẹp như gấm vẫn là vô dụng, vì chưa rời tình thức vậy. Nếu tất cả việc đều hướng trong ấy đến sạch hết mới được không lỗi, mới được xuất thân. Nếu một sợi lông một mảy tóc đẹp chẳng hết liền bị trần lụy, huống là quá nhiều, sai chừng hào ly phạm lỗi bằng quả núi. Cổ nhân nói: Chỗ học chẳng sạch hết, ấy là kẻ thế gian; việc trong khuê các bỏ chẳng đặng, đều là rỉ chảy. Phải nhằm trong ấy nhận lấy, trong mọi hành động đều dẹp sạch tất cả việc, mới được không lỗi. Như người sự sự đều liễu, vật vật đều thông, chỉ gọi là người liễu sự, chẳng gọi là tôn quí. Nên biết tôn quí tự có đường riêng, là vật thế gian rất trọng rất quý. Chẳng được sau này hướng bên tôn quí. Nên biết không thể nghĩ bàn, chẳng xứng tâm mong muốn. Do đó cổ nhân nói: Ví như hai gương sáng, ánh sáng đối nhau, ánh sáng soi nhau, không thiếu không dư. Đâu chẳng phải là một loại, vậy mà vẫn còn gọi việc bên ảnh tượng. Như khi mặt trời mọc lên, ánh sáng soi khắp thế gian là một nửa, một nửa này gọi là gì? Như hiện nay người chưa nhận được việc thô thiển bóng sáng ở ngoài cửa, mà muốn làm việc trong nhà thì làm sao làm được?

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy: - Người được chẳng nhẹ nhỏ, người sáng chẳng dùng hèn, người biết không than thở, người hiểu không chán xấu. Từ trời rơi xuống là bần cùng, từ đất vọt lên là phú quí, trong cửa ra thân là dễ, trong thân ra cửa là khó. Động thì chôn thân ngàn thước, chẳng động thì liền đó mọc mầm. Một câu nói siêu thoát cứu được người đương thời. Nói bàn chăúng cần nhiều, nói nhiều ắt là vô dụng.

Tăng hỏi:- Thế nào từ trời rơi xuống là bần cùng?

Sư đáp:- Chẳng quí mà được.

- Thế nào từ đất vọt lên là phú quí?

- Trong không mà được có.

*

Sư dạy: - Liễu không thật có, được thì không chỗ mong, nói không lẽ phải, hành không chỗ nương, tâm không chỗ gá, đến tột mới được không lỗi. Ở chỗ đông như không người, ở chỗ không người như đông, nơi thân như không thân, ở thế như không thế, đâu chẳng phải đức vô nhiễu, vượt hơn muôn loài, thoát khỏi tất cả trói buộc. Ngàn người muôn người được, còn nói chẳng bằng mình. Như hiện nay được cọng khởi một loại bạn đầu, cổ nhân nói: thể hội được việc bên nây, lại sang giẫm đạp bên kia. Bên nây có việc gì? Bên kia lại giẫm đạp gì? Sở dĩ nói có cũng chớ đem đến, nói không cũng chớ đem đi, hiện tại đây là việc nhà ai?

*

Sư dạy: - Muốn thể hội việc này phải như người thở ra không hít vào, mới cùng người này tương ưng. Nếu thể hội được ý người ấy mới cho ít phần nói bàn, mới có ít phần hành lý. Tạm thời chẳng hiện như đồng người chết, huống là như nay bàn năm luận tháng? Như người thường hiện thì lo gì việc nhà chẳng xong, muốn biết việc lâu xa chỉ như việc hiện nay, hiện nay nếu được lâu xa cũng được. Như người ở viễn phương về nhà, đi đến là phải, phải thì tất cả đều phải, chẳng phải thì tất cả đều chẳng phải. Cần được lửa

https://thuviensach.vn

sáng trên đầu phát, cũng chẳng phải hay làm tất cả, tất cả chẳng làm. Nên nói: trọn ngày tham việc trước mặt, quên mất việc sau lưng. Nếu thấy việc sau lưng, quên mất việc trước mặt. Như người chẳng trước sau thì có việc gì?

*

Sư dạy: - Như xem vật trong lòng bàn tay, quyết định quyết định, mới có thể tùy duyên. Nếu một như thế thì ngàn muôn cũng vậy, trong ngàn muôn khó làm một hai, một hai không thể được. Đâu chẳng nghe nói: Người hiển chiếu là dễ được, người hiển chiếu rồi thì khó được, chẳng nói hoàn toàn không, mới là hi hữu. Nếu không được như thế chẳng cho gắng làm, gắng làm tức sanh não, sanh não tức lui sụt đạo, lui sụt đạo thì tột đến trên thân, là thấy chẳng được, nói gì là đại thoại.

Các ông xuất gia như kẻ tội ra khỏi khám đường, nên ít muốn biết đủ, chớ tham danh lợi ở đời, nhịn đói nhịn khát chí cầu vô vi, được ở trong Phật pháp mười phần sống chín phần chết, chớ trái với Phật pháp nhổ đinh cắt sắt, chớ mang nhiều việc Như Lai, nên phải ít. Mỗi người tự liễu lấy, có việc thì lại gần đây, không việc hãy lui đi.

*

Sư trụ trì ba mươi năm tại Vân Cư đạo truyền khắp thiên hạ. Chúng hiện có mặt đến một ngàn năm trăm vị. Nam Xương vương tôn Sư làm thầy, nguyện kính làm thầy đời đời. Đời Đường niên hiệu Thiên Phục năm đầu (902) mùa Thu, Sư có chút ít bệnh, đến ngày hai mươi tám tháng chạp, vì chúng nói pháp lần chót. Sau đó, Sư từ biệt chúng, chúng đều thương mến. Lưu lại đến ngày mùng ba tháng giêng năm sau, Sư hỏi thị giả: Hôm nay ngày mấy? Thị giả thưa: mùng ba. Sư bảo: ba mươi năm sau, chỉ nói là cái ấy. Sư ngồi ngay thẳng từ chúng tịch.

https://thuviensach.vn

15. HƯNG HÓA TỒN TƯƠNG THIỀN SƯ (?-924)

Sư làm thị giả Lâm Tế, Lạc Phổ đến tham vấn. Lâm Tế hỏi: Ở đâu đến?

Lạc Phổ thưa: Ở Loan Thành đến. Lâm Tế bảo: Có việc đem hỏi được chăng?

Lạc Phổ thưa: Mới thọ giới chẳng hội. Lâm Tế bảo: Đập tan nước Đại Đường tìm cái người chẳng hội cũng không, đến nhà tham thiền đi. Sư đi theo sau Lâm Tế, thưa: Vị Tăng vừa mới đến là thành phá y hay chẳng thành phá y? Lâm Tế bảo: Ta nào có quản, ngươi thành phá hay chẳng thành phá? Sư thưa: Hòa thượng chỉ giỏi đem con chim sẻ chết để dưới đất bắn, mà chẳng giỏi đem chuyển ngữ che đậy người. Lâm Tế hỏi: Ngươi lại làm sao? Sư thưa: Thỉnh Hòa thượng làm Tăng mới đến. Lâm Tế bèn nói: Mới thọ giới chẳng hội. Sư thưa: Lại là tội lỗi của Lão tăng. Lâm Tế bảo: Lời của ngươi giấu kín mũi nhọn. Sư suy nghĩ, Lâm Tế liền đánh.

Chiều Lâm Tế lại hỏi: Hôm nay ta hỏi Tăng mới đến là đem chim sẻ chết để dưới đất bắn, hay đến trong ổ đập? Đến ngươi thốt được lời, lại hét khởi xong. Nhằm trong mây xanh đập. Sư thưa: Giặc cỏ đại bại. Lâm Tế liền đánh.

*

Ở hội của Tam Thánh Huệ Nhiên, Sư làm Thủ tọa, thường nói: - Ta nhằm phương nam đi hành khước, một phen gặp được đầu gậy, mà chẳng từng tìm ra một người hội Phật pháp.

Tam Thánh nghe được hỏi:

- Ngươi đủ con mắt gì mà nói thế ấy?

Sư liền hét. Tam Thánh nói: phải là ngươi mới được.

https://thuviensach.vn

Sau, Đại Giác nghe thuật lại, bèn nói: Làm sao được gió thổi gã đến trong cửa Đại Giác này.

*

Sư đến hội Đại Giác làm Viện chủ. Một hôm, Đại Giác gọi: - Viện chủ! Ta nghe ông nói: nhắm phương nam đi hành khước, một phen gặp được đầu gậy, mà chẳng từng tìm ra một người hội Phật pháp, ông cứ y vào đạo lý gì mà nói như thế?

Sư liền hét! Đại Giác liền đánh. Sư lại hét! Đại Giác lại đánh.

Hôm sau, Sư đi ngang qua pháp đường, Đại Giác gọi: Viện chủ! Ta vẫn còn nghi hai tiếng hét của ông hôm qua. Sư lại hét! Đại Giác lại đánh. Sư lại hét! Đại Giác lại đánh. Sư nói:

- Tôi ở chỗ Sư huynh Tam Thánh học được câu khách chủ, nay bị Sư huynh bẻ gãy rồi, xin cho tôi pháp môn an lạc.

Đại Giác bảo:

- Cái gã mù, đến trong ấy đã chịu thua, cổi áo nạp ra đánh đòn một trận.

Ngay lời nói này, Sư hiểu được đạo lý Tiên sư Lâm Tế ở chỗ Tổ Hoàng Bá ăn gậy.

*

Sư khai đường, niệm hương: - Một cây hương này vốn vì Sư huynh Tam Thánh, Tam Thánh đối với ta rất ít oi; vốn vì Sư huynh Đại Giác, Đại Giác đối với ta rất dư dật; chẳng bằng cúng dường Tiên sư Lâm Tế.

*

Tăng hỏi:- Khi bốn phương tám hướng đến làm sao? Sư bảo:- Đánh khoảng giữa.

Tăng liền lễ bái.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:

- Hôm qua đi phó trai giữa đường gặp một trận gió lớn mưa to, phải đến trong cổ miếu ẩn mình mới qua.

Sư hỏi vị Tăng mới đến:- Ở chỗ nào đến?

Tăng thưa:- Ở chỗ Thiền sư Thôi đến.

- Có đem được cái hét của Thiền sư Thôi chăng?

- Chẳng đem đến được.

- Thế ấy chẳng phải ở chỗ Thiền sư Thôi đến. Tăng liền hét. Sư bèn đánh.

*

Sư dạy chúng: - Ta chỉ nghe ngoài hành lang hét, ở giá sau cũng hét. Các ông chớ có hét mù, hét loạn, dù cho hét được Hưng Hóa bay đến trụ trong giữa trời, lại phải rơi xuống tắt thở, đợi Hưng Hóa tỉnh lại sẽ bảo ông chưa hiện tại. Vì cớ sao? Ta chưa từng nhằm trong màn lụa đỏ để chân châu, với những người các ông hét loạn trong hư không để làm gì?

*

Vua Đường Trang Tông đi Hà Bắc trở về đến Ngụy Phủ dừng lại Hành Cung, cho sứ mời Sư. Sư đến, Vua hỏi:

- Trẫm thâu Trung Nguyên nhận được hòn ngọc quí, chưa từng có người trả giá.

Sư nói:- Xin Bệ hạ cho xem.

Vua lấy hai tay vuốt từ đầu đến chân.

Sư nói:- Ngọc quí của quân vương ai dám trả giá.

Trang Tông rất vui, ban cho Sư tử y và hiệu, Sư đều từ chối chẳng nhận.

Vua bèn tặng ngựa, Sư nhận.

https://thuviensach.vn

*

Sư cỡi ngựa, chợt bị ngựa quăng té gãy chân. Sư gọi: Viện chủ! chuốt cho ta một cái chân cây. Viện chủ chuốt xong đem đến cho Sư. Sư cặp vào đi khấp khểnh chung quanh viện, hỏi Tăng chúng: - Các ngươi biết Lão tăng chăng?

Chúng Tăng đáp:- Làm sao mà không biết Hòa thượng.

Sư bảo:- Pháp sư què nói được đi chẳng được.

Sư đi đến pháp đường sai Duy-na đánh chuông họp chúng. Chúng tụ họp, Sư bảo:

- Lại biết Lão tăng chăng?

Chúng không đáp. Sư ném chân cây, ngồi ngay thẳng thị tịch.

https://thuviensach.vn

16. VIỆN TAM THÁNH - THIỀN SƯ HUỆ NHIEN

Sau khi được Lâm Tế truyền tâm pháp, Sư dạo khắp các tùng lâm. Đến Ngưỡng Sơn, Ngưỡng Sơn hỏi:- Ngươi tên gì?

Sư thưa:- Huệ Tịch.

Ngưỡng Sơn bảo:- Huệ Tịch là tên của ta.

- Huệ Nhiên.

Ngưỡng Sơn cười to.

*

Nhân có vị quan đến hỏi đạo, Ngưỡng Sơn hỏi: Quan ở vị nào? Quan thưa: Thôi quan. Ngưỡng Sơn dựng đứng phất tử hỏi: Lại Thôi được cái này chăng? Quan không đối được. Ngưỡng Sơn dạy chúng đáp; nhiều người đáp mà không hợp. Sư bệnh nằm tại nhà niết-bàn, Ngưỡng Sơn sai thị giả đến thỉnh Sư đáp. Sư bảo thị giả: Chỉ nói với Hòa thượng ngày nay có việc. Ngưỡng Sơn lại sai thị giả đến hỏi: Chưa biết có việc gì? Sư đáp: Tái phạm chẳng tha.

*

Sư đến Hương Nghiêm, Hương Nghiêm hỏi:- Ở đâu đến? Sư thưa:- Ở Lâm Tế đến.

- Đem được thanh kiếm của Lâm Tế đến chăng?

Sư lấy tọa cụ che miệng, đánh rồi đi.

*

Đến Đức Sơn, Sư vừa trải tọa cụ, Đức Sơn bảo: - Chớ trải cái khăn phủi bụi, trong đây không có canh cặn cơm thừa.

https://thuviensach.vn

Sư thưa:- Dù có cũng không có chỗ đổ.

Đức Sơn liền đánh, Sư chụp gậy đẩy thẳng đến giường thiền. Đức Sơn cười to. Sư khóc nói: trời xanh! rồi xuống nhà tham thiền.

*

Sư ở hội Tuyết Phong, Tuyết Phong nói: - Mỗi người tự có tấm gương xưa một mặt, con khỉ con vượn cũng có tấm gương xưa một mặt.

Sư ra hỏi:

- Bao nhiêu kiếp không tên, tại sao Hòa thượng lập tên gương xưa?

Tuyết Phong nói:- Bị vết tích.

Sư quở:- Lão Hòa thượng này câu thoại đầu cũng chẳng biết.

Tuyết Phong nói:- Lão tăng tội lỗi, bởi trụ trì nhiều việc.

*

Gặp Hòa thượng Bảo Thọ khai đường (mở hội tham thiền), Sư đẩy một vị Tăng ra trước Bảo Thọ. Bảo Thọ liền đánh vị Tăng ấy. Sư nói: Trưởng lão vì người thế ấy, làm mù mắt hết nhân dân trong thành Trấn Châu.

*

Ở Viện Tam Thánh, Sư thượng đường: - Ta gặp người liền ra, ra thì chẳng vì người.

Liền xuống tòa.

*

https://thuviensach.vn

17. HÒA THƯỢNG ĐẠI GIÁC

Lời Sư tham Lâm Tế và tiếp Hưng Hóa đã nói trong hai vị ấy. Khi sắp lâm chung, Sư gọi chúng bảo:

- Ta có một mũi tên cần trao cho ngươi.

Có vị Tăng bước ra thưa:- Con xin mũi tên của Hoà thượng.

Sư hỏi:- Ngươi nói thế nào là mũi tên?

Vị Tăng ấy liền hét! Sư đánh mấy gậy, rồi lui về phương trượng. Sư gọi vị Tăng ấy vào hỏi:- Ngươi hội chăng?

Tăng đáp:- Chẳng hội.

Sư lại đánh mấy gậy xong, ném gậy nói:

- Về sau gặp người sáng mắt thuật lại rõ ràng.

Sư liền từ giã chúng thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

18. THIỀN SƯ VĂN HỶ (820-899)

Sư họ Chu quê ở Ngữ Khê Gia Hòa, xuất gia hồi bảy tuổi.

Niên hiệu Khai Thành năm thứ hai (837), Sư đến Triệu Quận thọ giới cụ túc, học tập luật Tứ phần. Đến niên hiệu Hội Xương (841-846) phế giáo, Sư trở lại thế gian giấu kín chí xuất trần. Sang niên hiệu Đại Trung (847) sùng tu Tam Bảo, Sư đến chùa Tề Phong ở Diêm Quan tiếp tục tu hành.

Sau, Sư đến yết kiến Thiền sư Tánh Không ở núi Đại Từ. Tánh Không bảo: Ngươi sao không đi tham vấn các nơi?

Sư đi thẳng lên núi Ngũ Đài ở chùa Hoa Nghiêm, sang lễ bái hang Kim Cang, gặp một ông già dắt trâu đi, mời Sư vào chùa. Đến chùa, ông gọi: Quân Đề! Có đồng tử: dạ! ra đón. Ông già thả trâu, dẫn Sư vào trong, Sư nhìn thấy nhà cửa đều hiện sắc vàng. Ông già ngồi trên giường, chỉ cái đôn bảo Sư ngồi.

Ông già hỏi:- Vừa ở đâu đến?

Sư thưa:- Ở phương nam đến.

- Phương nam Phật pháp trụ trì thế nào?

- Đời mạt pháp Tỳ-kheo ít giữ giới luật.

- Chúng nhiều ít?

- Hoặc ba trăm, hoặc năm trăm.

Sư hỏi lại:- Ở đây Phật pháp trụ trì thế nào?

- Rắn rồng lẫn lộn, phàm thánh chung ở.

- Chúng nhiều ít?

https://thuviensach.vn

- Trước ba ba, sau ba ba. (Tiền tam tam, hậu tam tam.) Đồng tử dâng trà và tô lạc, Sư dùng vào cảm thấy tâm ý sảng khoái.

Ông già đưa chung pha lê lên hỏi Sư:- Phương nam lại có cái này chăng?

Sư thưa:- Không.

- Hằng ngày lấy cái gì uống trà?

Sư không đáp được. Thấy bóng mặt trời xế chiều, Sư hỏi:

- Tôi xin nghỉ lại một đêm ở đây được chăng?

Ông già bảo:- Ong còn chấp tâm chẳng được nghỉ.

- Tôi đâu có chấp tâm.

- Ngươi đã thọ giới chưa?

- Thọ giới đã lâu.

- Ngươi nếu không chấp tâm đâu cần thọ giới.

Sư từ tạ trở xuống. Ông già sai đồng tử tiễn chân.

Sư hỏi đồng tử:- Trước ba ba sau ba ba, là nhiều ít?

Đồng tử gọi: Đại đức! Sư ứng thanh: Dạ! Đồng tử bảo: Ấy nhiều ít?

Sư lại hỏi:- Đây là chỗ gì?

Đồng tử đáp:- Đây là chùa Bát-nhã trong hang Kim Cang.

Sư buồn bã, biết ông già đó là Văn-thù mà không thế nào gặp lại được.

Sư đảnh lễ Đồng tử xin một câu khi từ biệt. Đồng tử nói kệ:

Diện thượng vô sân cúng dường cụ

Khẩu lý vô sân thổ diệâu hương

Tâm lý vô sân thị trân bảo

https://thuviensach.vn

Vô cấu vô nhiễm thị chân thường.

Dịch:

Trên mặt không sân đồ cúng dường

Trong miệng không sân xuất diệu hương

Trong tâm không sân là trân bảo

Không nhơ không nhiễm là chân thường.

Nói xong, Quân Đề và chùa đều ẩn, chỉ thấy trong mây năm sắc Văn-thù cỡi kim mao sư tử qua lại, chợt có cụm mây trắng từ phương đông bay qua che lấp.

*

Niên hiệu Hàm Thông năm thứ ba (862), Sư đến Hồng Châu lại viện Quan Am yết kiến Ngưỡng Sơn. Qua câu nói, Sư liền khế ngộ bản tâm. Ngưỡng Sơn cử Sư xung chức Điển tọa.

*

Sư nấu cháo, thường thấy Văn-thù hiện trên nồi cháo. Sư lấy cây giầm quậy cháo đập, nói:- Văn-thù tự Văn-thù, Văn Hỷ tự Văn Hỷ. Văn-thù nói kệ:

Khổ hồ liên căn khổ

Điềm qua triệt đới điềm

Tu hành tam đại kiếp

Khước bị lão tăng hiềm.

(Dưa đắng gốc vẫn đắng

Dưa ngọt rễ cũng ngon

https://thuviensach.vn

Tu hành ba đại kiếp

Lại bị lão tăng đòn.)

*

Một hôm, có một vị Tăng lạ đến xin một bữa cơm, Sư bớt phần ăn của mình cúng dường. Ngưỡng Sơn dự biết hỏi:

- Vừa rồi có người đã vào quả vị đến, ngươi có cấp phần ăn chăng?

Sư thưa:- Bớt phần của con cúng dường.

Ngưỡng Sơn bảo:- Ngươi được lợi ích lớn.

*

Niên hiệu Quang Khải năm thứ ba (887), Tiền Vương thỉnh Sư trụ Long Tuyền Giải thự (nay là viện Từ Quang).

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là tướng Niết-bàn?

Sư đáp:- Chỗ khói hương hết, nghiệm.

- Thế nào là đại ý Phật pháp?

Sư gọi Viện chủ đến! ông thầy này bị bệnh điên.

- Thế nào là tự mình?

Sư lặng thinh.

Vị Tăng ấy mờ mịt, lại hỏi câu trên.

Sư bảo:- Trời trong bụi mù, chẳng nhằm bên mặt trăng bay.

*

Niên hiệu Quang Hóa năm thứ hai (899), Sư có chút bệnh. Đến ngày hai mươi bảy tháng mười vào lúc giờ tý giữa đêm, Sư bảo chúng: - Tâm tam giới hết tức là Niết-bàn.

https://thuviensach.vn

Nói xong, Sư ngồi kiết già thị tịch, thọ tám mươi tuổi, sáu mươi tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

19. THIỀN SƯ QUANG DŨNG ở Nam Tháp

Sư họ Chương quê ở Phong Thành - Dự Chương. Khi mẹ sanh Sư, có thần quang soi sáng khắp sân, ngựa trong chuồng đều kinh hoảng, nhân đó đặt tên Sư là Quang Dũng. Thuở nhỏ Sư rất thông minh, theo Ngưỡng Sơn xuất gia.

Sư sang miền Bắc yết kiến Lâm Tế, lại trở về hầu Ngưỡng Sơn. Ngưỡng Sơn hỏi:- Ngươi đến làm gì?

Sư thưa:- Đảnh lễ ra mắt Hòa thượng.

- Thấy Hòa thượng chăng?

- Dạ thấy.

- Hòa thượng sao giống in lừa?

- Con thấy Hòa thượng cũng chẳng giống Phật.

- Nếu chẳng giống Phật thì giống cái gì?

- Nếu có chỗ giống thì cùng lừa khác gì?

Ngưỡng Sơn ngạc nhiên nói:

- Phàm thánh cả hai đều quên, tình hết, thể hiện bày, ta lấy đây nghiệm xét người, hai mươi năm không ngờ vực. Con nên gìn giữ đó.

Ngưỡng Sơn thường chỉ Sư bảo với người:

- Kẻ này là nhục thân Phật.

*

Sau, Sư kế vị ở Ngưỡng Sơn tháp phía nam. Có vị Tăng hỏi: - Văn-thù là thầy bảy đức Phật, Văn-thù có thầy chăng?

https://thuviensach.vn

Sư đáp:- Gặp duyên liền có.

- Thế nào là thầy Văn-thù?

Sư dựng đứng cây phất tử chỉ đó.

Tăng thưa:- Cái ấy là phải sao?

Sư ném cây phất tử khoanh tay.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là diệu dụng một câu? Sư đáp:- Nước đến thành hồ.

- Chân Phật ở tại chỗ nào?

- Nói ra không tướng, cũng chẳng tại nơi khác.

Không rõ Sư tịch lúc nào và ở đâu.

*

https://thuviensach.vn

20. THIỀN SƯ TOÀN KHOÁT ở Nham Đầu - (828-887)

Sư họ Kha quê ở Tuyền Châu. Thuở thiếu thời, Sư theo Nghị Cộng ở Thanh Nguyên xuất gia. Sau Sư đến Trường An ở chùa Bảo Thọ thọ giới cụ túc và học tập các bộ kinh luật.

Sư dạo khắp các thiền uyển, kết bạn cùng Tuyết Phong Nghĩa Tồn, Khâm Sơn Văn Thúy. Từ núi Đại Từ sang Lâm Tế, Lâm Tế đã qui tịch, đến yết kiến Ngưỡng Sơn.

Vừa vào cửa, Sư đưa cao tọa cụ, thưa: Hòa thượng. Ngưỡng Sơn cầm phất tử toan giở lên. Sư thưa: Chẳng ngại tay khéo.

*

Đến tham yết Đức Sơn, Sư cầm tọa cụ lên pháp đường nhìn xem. Đức Sơn hỏi: Làm gì? Sư quát tháo. Đức Sơn hỏi: Lão tăng có lỗi gì? Sư thưa: Lưỡng trùng công án. Sư trở xuống nhà tham thiền. Đức Sơn nói: Cái ông thầy in tuồng người hành khước. Hôm sau lên thưa hỏi, Đức Sơn hỏi: Xà-lê phải vị Tăng mới đến hôm qua chăng? Sư thưa: Phải. Đức Sơn bảo: Ở đâu học được cái rỗng ấy? Sư thưa: Toàn Khoát trọn chẳng tự dối. Đức Sơn bảo: Về sau chẳng được cô phụ Lão tăng.

Hôm khác đến tham, Sư vào cửa phương trượng đứng nghiêng mình hỏi: Là phàm là thánh? Đức Sơn hét! Sư lễ bái.

Có người đem việc ấy thuật lại cho Động Sơn nghe. Động Sơn nói: Nếu chẳng phải Thượng tọa Khoát rất khó thừa đương. Sư nghe được lời này bèn nói: Ong già Động Sơn chẳng biết tốt xấu lầm buông lời, ta đương thời một tay đưa lên một tay bắt.

*

https://thuviensach.vn

Tuyết Phong ở Đức Sơn làm phạn đầu (trưởng ban trai phạn). Một hôm cơm trễ, Đức Sơn ôm bát đến pháp đường. Tuyết Phong phơi khăn lau, trông thấy Đức Sơn bèn nói: Ong già này, chuông chưa kêu trống chưa đánh mà ôm bát đi đâu? Đức Sơn trở về phương trượng. Tuyết Phong thuật việc này cho Sư nghe.

Sư bảo: Cả thảy Đức Sơn chẳng hội câu rốt sau.

Đức Sơn nghe, sai thị giả gọi Sư đến phương trượng, hỏi: Ông chẳng chấp nhận Lão tăng sao? Sư thưa nhỏ ý ấy.

Đến hôm sau, Đức Sơn thượng đường có vẻ khác thường. Sư đến trước nhà tăng vỗ tay cười to, nói: Rất mừng! ông già Đường đầu hội được câu rốt sau, người trong thiên hạ không bì được ông, tuy nhiên cũng chỉ sống được ba năm (quả nhiên ba năm sau Đức Sơn tịch).

*

Một hôm, Sư cùng Tuyết Phong, Khâm Sơn ba người họp nhau, bỗng dưng Tuyết Phong chỉ một chén nước. Khâm Sơn nói: Nước trong, trăng hiện. Tuyết Phong nói: Nước trong, trăng chẳng hiện. Sư đá chén nước rồi đi.

Từ đó về sau, Khâm Sơn đến Động Sơn.

Sư và Tuyết Phong nối pháp Đức Sơn.

*

Sư cùng Tuyết Phong đến từ Đức Sơn. Đức Sơn hỏi: Đi về đâu? Sư thưa: Tạm từ Hòa thượng hạ sơn. Đức Sơn hỏi: Con về sau làm gì? Sư thưa: Chẳng quên. Đức Sơn hỏi: Con nương vào đâu nói lời này? Sư thưa: Đâu chẳng nghe trí vượt hơn thầy mới kham truyền trao, trí ngang băèng thầy kém thầy nửa đức. Đức Sơn bảo: Đúng thế! đúng thế! phải khéo hộ trì. Hai vị lễ bái rồi lui.

Tuyết Phong về Mân Xuyên ở gộp Tuyết Phong trên núi Tượng Cốt. Sư cất am ở núi Ngọa Long Động Đình. Đồ chúng tấp nập kéo đến.

https://thuviensach.vn

*

Tăng hỏi:- Không thầy lại có chỗ xuất thân chăng? Sư đáp:- Trước tiếng lông xưa nát.

- Kẻ đường đường đến thì sao?

- Đâm lủng con mắt.

- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn sang?

- Dời ngọn núi Lô đi, ta sẽ vì ông nói.

*

Sư cùng La Sơn đi xem nền tháp. Đi giữa đường La Sơn gọi: Hòa thượng! Sư xoay đầu hỏi: Làm gì? La Sơn đưa tay chỉ nói: Trong ấy có miếng đất tốt.

Sư quở: Kẻ bán dưa ở Qua Châu. Lại đi khoảng ít dặm, La Sơn lễ bái hỏi: Hòa thượng đâu chẳng phải ở Động Sơn ba mươi năm mà chẳng chấp nhận Động Sơn ư? Sư đáp: Phải. La Sơn lại hỏi: Hòa thượng đâu chẳng phải nối pháp Đức Sơn mà chẳng chấp nhận Đức Sơn chăng? Sư đáp: Phải. La Sơn hỏi tiếp: Chẳng chấp nhận Đức Sơn thì miễn hỏi, còn Động Sơn có khuyết điểm gì? Sư làm thinh giây lâu đáp: Động Sơn là ông Phật đẹp, chỉ là không hào quang.

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến:- Ở đâu đến? Tăng thưa:- Ở Tây Kinh đến.

- Sau trận giặc Hoàng Sào lại lượm được kiếm chăng?

- Lượm được.

Sư đưa cổ làm thế nhận chặt. Tăng nói: Đầu thầy rơi. Sư cười to.

*

Sư dạy chúng: - Phàm việc trong đại tổng cương tông phải biết cú. Nếu chẳng biết cú khó hội được câu nói. Cái gì là cú? Khi trăm việc chẳng suy

https://thuviensach.vn

nghĩ, gọi là chánh cú, cũng gọi là cư đảnh (ở trên đảnh), là được trụ, là rõ ràng, là tỉnh tỉnh, là chắc thật, là khi Phật chưa sanh, là đắc địa, là cùng khi ấy sẽ cùng khi ấy v.v

Phá tất cả thị phi mới cùng tiện, chẳng cùng tiện lăn trùng trục dưới đất. Nếu nhìn chẳng thấu liền bị người đâm đui mắt. Chỗ con mắt nhìn lờ mờ in tuồng con dê bị giết mà chưa chết. Cổ nhân nói hôn trầm chăúng tốt, cần chuyển được mới nên. Chạm đến liền chuyển mới cùng tiện, chẳng cùng tiện. Thị cú cũng chặt phi cú cũng chặt, tự nhiên lăn trùng trục, tự nhiên trước mắt hiện rõ ràng, no tràn hông. Chẳng hiểu chối bỏ, chẳng hiểu nhai nát. Đâu chẳng nghe nói chối bỏ vật là trên, theo vật là dưới. Vừa khởi tí xíu tình liền rơi xuống đất. Nếu là nhai nát thì heo chó mắt đỏ ngầu.

Nếu có người hỏi thế nào là thiền, nên đáp với y: bịt lỗ đít lại, mới có ít phần hơi hám, mới biết cạn sâu lớp lớp

Huynh đệ! thấy cùng chăng? nói thế hội chăng? Chớ có trọn ngày rầm rĩ, sẽ không có ngày xong. Muốn được dễ hội cần biết ở trước thanh sắc chẳng bị muôn cảnh làm hoặc loạn, tự nhiên hiện rõ ràng, tự nhiên vô sự. Tiến tới trước thanh sắc mà vẫn thản nhiên, in tuồng một đống lửa lớn, chạm đến liền cháy, lại còn có việc gì? Đâu không nghe nói chẳng phải trần chẳng xâm phạm ta, mà khi ta vô tâm nó cháy.

*

Sau này có người hoặc hỏi Phật, hỏi pháp, hỏi đạo, hỏi thiền, Sư đều hư lên một tiếng. Sư thường bảo chúng: Khi Lão già này đi, sẽ rống lên một tiếng rồi đi.

*

Đời Đường sau thời Quang Khải, Trung Nguyên giặc cướp dấy lên, chúng Tăng đều đi tránh nơi khác. Sư vẫn an nhiên ở đây. Một hôm giặc đến, chúng trách Sư không có gì dâng biếu, bèn đâm Sư. Sư thần sắc không đổi, chỉ rống lên một tiếng rồi chết. Tiếng ấy vang xa đến mười dặm. Sư tịch nhằm năm Quang Khải thứ ba (887) ngày mùng tám tháng tư.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

21. THIỀN SƯ NGHĨA TỒN ở Tuyết Phong - (822-908)

Sư họ Tăng người Nam An Tuyền Châu. Sư sanh trong gia đình thờ Phật, thuở nhỏ đã không chịu ăn thịt cá. Còn trong nôi mà Sư nghe tiếng chuông, hoặc thấy tràng phan, hoa hương, tượng Phật Bồ-tát liền cười.

Năm mười hai tuổi. Sư theo cha đến chùa Ngọc Gián ở Bồ Điền, thấy Luật sư Khánh Huyền bèn đảnh lễ nói: thầy con! rồi ở lại đây luôn. Đến mười bảy tuổi, Sư được cạo tóc. Sau, Sư đến chùa Bảo Sát ở U Khê thọ giới cụ túc.

Sư thường dạo qua các thiền hoäi.

*

Tại Động Sơn, Sư làm Phạn đầu (trưởng ban trai phạn) đang đãi gạo. Khâm Sơn hỏi: Đãi cát bỏ gạo hay đãi gạo bỏ cát? Sư đáp: Gạo cát đồng thời bỏ. Khâm Sơn hỏi: Đại chúng lấy gì ăn? Sư bèn lật úp thau đãi gạo. Khâm Sơn nói: Cứ theo nhân duyên này, huynh hợp ở Đức Sơn.

*

Một hôm, Động Sơn hỏi: Làm gì đây? Sư thưa: Đẽo máng. Động Sơn hỏi: Đẽo mấy búa được thành? Sư thưa: Một búa đẽo thành. Động Sơn bảo: Vẫn là việc bên này, việc bên kia thì sao? Sư thưa: Hẳn được không chỗ hạ thủ. Động Sơn bảo: Vẫn là việc bên này, việc bên kia thì sao? Sư im lặng.

*

Sư đến tạm biệt Động Sơn, Động Sơn hỏi: Ngươi đi đâu? Sư thưa: Đi về trong đảnh núi. Động Sơn hỏi: Đương thời từ đường nào ra? Sư thưa: Từ đường vượn bay đảnh núi ra. Động Sơn hỏi: Nay quay lại đường mà đi? Sư thưa: Từ đường vượn bay đảnh núi đi. Động Sơn bảo: Có người chẳng từ đường vượn bay đảnh núi đi, ngươi biết chăng? Sư thưa: Chẳng biết. Động

https://thuviensach.vn

Sơn hỏi: Tại sao chẳng biết? Sư thưa: Y không mặt mày. Động Sơn bảo: Ngươi đã chẳng biết, sao biết không mặt mày? Sư không đáp được.

*

Đến Đức Sơn, Sư hỏi: Tông thừa từ trước, con có phần cùng chăng? Đức Sơn đánh một gậy, bảo: Nói cái gì? Sư thưa: Chẳng hội.

Hôm sau, giờ thưa hỏi, Đức Sơn bảo chúng: Tông của ta không ngữ cú, thật không một pháp cho người. Sư nhân đó có tỉnh.

*

Sư cùng Nham Đầu đi đến Ngao Sơn ở Lễ Châu gặp trở tuyết (tuyết xuống quá nhiều) dừng lại, Nham Đầu mỗi ngày cứ ngủ, Sư một bề ngồi thiền. Một hôm, Sư gọi: Sư huynh! Sư huynh! hãy dậy.

Nham Đầu hỏi:- Làm cái gì?

Sư nói:

- Đời nay chẳng giải quyết xong, lão Văn Thúy đi hành khước đến nơi chốn, bị y chê cười, từ ngày đến đây sao chỉ lo ngủ?

Nham Đầu nạt:

- Ngủ đi! mỗi ngày ngồi trên giường giống như thổ địa, ngày sau bọn ma quỉ nam nữ vẫn còn.

Sư chỉ trong ngực nói:- Tôi trong ấy còn chưa ổn, không dám tự dối.

- Tôi bảo ông sau này lên trên chót núi cất thảo am xiển dương đại giáo, sẽ nói câu ấy.

- Tôi thật còn chưa ổn.

- Nếu ông thật như thế, cứ chỗ thấy của ông mỗi mỗi thông qua, chỗ phải tôi sẽ chứng minh cho ông, chỗ chẳng phải tôi sẽ vì ông đuổi dẹp.

https://thuviensach.vn

- Khi tôi mới đến Diêm Quan thấy thượng đường nói nghĩa sắc không liền được chỗ vào.

- Từ đây đến ba mươi năm rất kỵ không nên nói đến.

- Tôi thấy bài kệ của Động Sơn qua sông: Thiết kỵ tùng tha mít, điều điều dữ ngã sơ, cừ kim chánh thị ngã, ngã kim bất thị cừ.

- Nếu cùng ấy tự cứu cũng chưa tột.

Sau, hỏi Đức Sơn: việc trong tông thừa từ trước con có phần chăng, Đức Sơn đánh một gậy hỏi: nói cái gì, tôi khi đó giống như thùng lủng đáy.

Nham Đầu nạt:

- Ông chẳng nghe nói từ cửa vào chăúng phải của báu trong nhà?

- Về sau làm thế nào mới phải?

- Về sau, nếu muốn xiển dương Đại giáo, mỗi mỗi từ trong hông ngực mình lưu xuất, sau này cùng ta che trời che đất đi!

Sư nhân câu ấy đại ngộ liền đảnh lễ, đứng dậy kêu luôn: Sư huynh! ngày nay mới là thành đạo ở Ngao Sơn.

*

Tăng hỏi:- Hòa thượng thấy Đức Sơn được cái gì liền thôi? Sư đáp:- Ta đi tay không, về tay không.

*

Có hai vị Tăng đến, Sư lấy tay chặn cửa am, nhảy vọt ra, nói: Ấy cái gì? Tăng cũng nói: Ấy cái gì? Sư cúi đầu vào am. Tăng từ Sư đi nơi khác. Sư hỏi: Đi nơi nào? Tăng thưa: Hồ nam. Sư bảo: Ta có người bạn đồng hành ở Nham Đầu, gởi ông một lá thơ đưa hộ. Thơ viết: Tôi gởi thơ lên Sư huynh, từ ngày tôi thành đạo ở Ngao Sơn về sau cho đến ngày nay vẫn còn no chẳng đói.

https://thuviensach.vn

Tăng đến Nham Đầu, Nham Đầu hỏi: Từ nơi nào đến? Tăng thưa: Tuyết Phong đến, có thơ dâng lên Hòa thượng. Nham Đầu tiếp thơ xong hỏi: Có ngôn cú gì khác chăng? Tăng bèn thuật lại lời trước. Nham Đầu hỏi: Ong ấy nói sao?

Tăng thưa: Không nói, chỉ cúi đầu vào am. Nham Đầu nói: Oi! ta hối hận lúc đầu chẳng nói với y câu rốt sau. Nếu nói với y thì người trong thiên hạ không làm gì được lão Tuyết.

*

Tăng ở lại đến cuối hạ mới lên thưa hỏi câu ấy. Nham Đầu bảo: Sao chẳng hỏi sớm? Tăng thưa: Chưa dám dễ dàng. Nham Đầu bảo: Tuyết Phong tuy cùng ta đồng điều sanh, mà chẳng cùng ta đồng điều tử. Cần biết câu rốt sau chỉ là thế.

*

Vị Tăng hỏi Hòa thượng Tây Sơn: Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn sang? Tây Sơn đưa cây phất tử lên chỉ đó. Tăng không chấp nhận. Sau, vị Tăng ấy đến tham vấn Sư. Sư hỏi: Ở nơi nào đến? Tăng thưa: Ở

Chiết Trung đến. Sư hỏi: Hạ năm nay ở tại đâu? Tăng thưa: Ở Tây Sơn Tô Châu. Sư hỏi: Hòa thượng an ổn chăng? Tăng thưa: Khi đến thấy Ngài được muôn phước. Sư hỏi: Sao không ở đó tu học? Tăng thưa: Phật pháp chẳng sáng.

Sư hỏi: Có việc gì? Tăng thuật lại việc trước. Sư hỏi: Tại sao ông chẳng chấp nhận Ngài? Tăng thưa: Ấy là cảnh. Sư bảo: Ong thấy kẻ nam nữ ở Tô Châu chăng? Tăng thưa: Thấy. Sư hỏi: Ong thấy cây cối trên đường chăng? Tăng thưa: Thấy. Sư bảo: Phàm thấy nam nữ đất cát suối rừng thảy đều là cảnh, ông chấp nhận những cái ấy chăng? Tăng thưa: Chấp nhận. Sư bảo: Tại sao giờ phất tử ông không chấp nhận? Tăng lễ bái thưa: Con chấp bướng nói bừa, xin Hòa thượng từ bi. Sư hỏi: Tột càn khôn là con mắt, ông tìm chỗ nào ngồi xổm.

https://thuviensach.vn

Tăng không đáp được.

*

Có một vị Tăng ở dưới núi cất thảo am, nhiều năm không cạo tóc, dùng một ống cây dài ra bên suối múc nước. Vị Tăng khác thấy hỏi: Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn sang? Am chủ đáp: Suối sâu ống cây dài.

Sư nghe việc này, nói: rất là kỳ quái. Một hôm Sư cùng thị giả đem dao cạo theo đến am. Vừa gặp mặt, Sư dẫn lời nói trước hỏi, phải lời am chủ chăng?

Am chủ nói: Phải. Sư bảo: Nếu nói được chẳng cạo tóc ông. Am chủ liền đi gội đầu, quì gối trước Sư, Sư liền cạo tóc cho.

*

Tam Thánh Huệ Nhiên hỏi:- Cá vàng vượt khỏi lưới lấy gì ăn? Sư bảo:- Đợi ông vượt khỏi lưới sẽ vì ông nói.

Tam Thánh nói:

- Là thiện tri thức của một ngàn năm trăm người, mà câu thoại đầu cũng chẳng biết.

Sư bảo:- Lão tăng trụ trì nhiều việc.

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến: Vừa rời chỗ nào đến? Tăng thưa: Phú Thuyền (Thiền sư Hồng Tiến) đến. Sư hỏi: Biển sanh tử chưa qua, vì sao lại Phú Thuyền (úp thuyền)? Tăng không đáp được, bèn trở về thuật lại Phú Thuyền. Phú Thuyền bảo: Sao không nói y không sanh tử. Tăng trở lại nói lời này. Sư bảo: Đây không phải lời của ông. Tăng thưa: Phú Thuyền nói thế ấy. Sư bảo: Ta có hai mươi gậy gởi cho Phú Thuyền, còn ta tự ăn hai mươi gậy, chẳng can hệ gì việc Xà-lê.

*

https://thuviensach.vn

Huyền Sa Sư Bị thưa:- Hiện nay có đại dụng, Hòa thượng phải làm sao? Sư đem ba trái cầu gỗ đồng thời ném ra. Huyền Sa ra bộ chẻ bia.

Sư bảo:- Người hiện ở Linh Sơn mới được như vậy.

Huyền Sa thưa:- Cũng là việc nhà mình.

*

Một hôm, Sư ở trong nhà tăng đóng cửa trước cửa sau nổi lửa đốt, lại kêu: Cứu lửa! Cứu lửa! Huyền Sa đem một thanh củi từ cửa sổ ném vào trong. Sư bèn mở cửa.

*

Sư thượng đường: - Núi Nam có một con rắn mũi to, hết thảy các ông đều phải khéo xem.

Trường Khánh bước ra thưa:

- Hôm nay trong nhà này có người tán thân mất mạng.

Vân Môn lấy cây gậy ném trước Sư rồi ra bộ sợ.

Có người đem việc này thuật lại Huyền Sa. Huyền Sa nói:

- Phải là huynh Lăng mới được. Tuy nhiên như thế, nếu ta thì chẳng vậy.

Tăng hỏi:- Hòa thượng làm thế nào?

Huyền Sa nói:- Dùng núi Nam làm gì.

*

Một hôm, Sư bảo Huệ Lăng (Trường Khánh): - Ta thấy Qui Sơn hỏi Ngưỡng Sơn chư thánh đi chỗ nào, Ngưỡng Sơn đáp: hoặc ở trên trời, hoặc ở nhân gian. Ngươi nói ý Ngưỡng Sơn thế nào?

Huệ Lăng thưa:

- Nếu hỏi chỗ ra vào của chư thánh mà nói thế ấy thì không được.

https://thuviensach.vn

Sư bảo:

- Ngươi đều không chấp nhận, chợt có người hỏi ngươi đáp thế nào?

- Chỉ nói lầm.

- Là ngươi chẳng lầm.

- Đâu khác với lầm.

*

Sư sắp thị tịch, Sư tự chế tháp và làm bài minh, tựa rằng: - Phàm từ duyên mà có là trước sau thành hoại, chẳng từ duyên mà được muôn kiếp thường vững; Vững thì hằng còn, hoại thì tổn giảm. Tuy nhiên ly tán chưa đến, ngại gì dự bị sắp đặt? Sở dĩ, chất đá làm nhà, cưa cây đóng hòm, bưng đất đổ đống làm khám. Các việc đã đủ, đầu xây hướng nam, chân về hướng bắc, nằm ngang qua núi.

Chỉ mong đến giờ, đồng đạo chớ trái ý ta. Người biết tâm ta, thì chẳng đổi chí ta, dặn sâu! lại dặn!

Sư trụ Mân Xuyên hơn bốn mươi năm, học giả mùa Đông mùa Hạ chẳng dưới số một ngàn năm trăm người.

Đời Lương niên hiệu Khai Bình năm thứ hai (908) vào tháng ba, Sư có chút ít bệnh. Mân Soái sai lương y đến xem mạch. Sư bảo: Ta chẳng phải bệnh, trọn chẳng uống thuốc. Sư để kệ và trao pháp xong, ngày mùng hai tháng năm, sáng đi dạo Lam Điền, chiều về tắm rửa, nửa đêm nhập diệt. Sư thọ tám mươi bảy tuổi, năm mươi chín tuổi hạ.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ BẢY SAU LỤC TỔ

I.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ BA : có 14 vị

1- Thiền sư Quang Huệ ở Hà Ngọc

2- Thiền sư Tùng Chí ở Kim Phong

3- Thiền sư Xử Chơn ở Lộc Môn

II.- TÔNG LAM TẾ ĐỜI THỨ BA

A- Nối pháp Hưng Hóa Tồn Tương:

Thiền sư Bảo Ứng hay Nam Viện Ngung

III.- TÔNG QUI NGƯỠNG ĐỜI THỨ TƯ

A- Nối pháp Thiền sư Quang Dũng: có 5 vị

1- Thiền sư Toàn Phó ở Thanh Hóa

2- Thiền sư Huệ Thanh ở Ba Tiêu

IV.- NỐI PHÁP ĐỨC SƠN ĐỜI THỨ HAI

A- Nối pháp Nham Đầu Toàn Khoát: có 9 vị

1- Thiền sư Sư Nhan ở Đoan Nham

B- Nối pháp Tuyết Phong Nghĩa Tồn: có 56 vị

1- Thiền sư Sư Bị ở Huyền Sa

2- Thiền sư Huệ Lăng ở Trường Khánh

3- Thiền sư Văn Yển ở Vân Môn khai Tổ tông Vân Môn

*

https://thuviensach.vn

22. THIỀN SƯ HUYỀN NGỘ Hiệu Quang Huệ ở Hà Ngọc

Ban đầu Sư ở Long Tuyền thượng đường dạy chúng:

- Hòa thượng Tuyết Phong vì người như chim đại bàng cánh vàng bắt rồng ăn.

Có vị Tăng ra hỏi:- Hòa thượng thì thế nào?

Sư bảo:- Ở nơi nào đi đến?

- Thế nào ý Tổ sư từ Ấn sang?

- Sao chẳng lễ bái đợi chừng nào?

- Thế nào là mật truyền tâm?

Sư lặng thinh giây lâu.

Tăng thưa:- Thế ấy luống nhọc lắng tai.

Sư gọi thị giả bảo:- Đem lửa đến.

*

Tăng hỏi:

- Cổ nhân nói: nếu nhớ một câu luận, một kiếp làm dã hồ tinh, chẳng biết ý cổ nhân thế nào?

Sư bảo:- Nhà tăng Long Tuyền chưa từng khóa.

- Hòa thượng thế nào?

- Gió thổi bên tai.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là một câu trước tiếng? Sư đáp:- In tuồng chẳng nói.

https://thuviensach.vn

- Cổ nhân nói: như một hạt tuyết trên lò lửa, ý chỉ thế nào?

- Khéo tiếc giữ lông mày.

- Chỉ dạy thế nào liền chẳng lầm trong thời gian?

- Không thể trên tuyết lại thêm sương.

- Thế ấy là toàn nhân nơi Hòa thượng?

- Nhân cái gì?

*

Có khi Sư đưa gậy lên chỉ chúng: - Từ trước vẫn lưu lại một đường phương tiện này để tiếp người.

Vị Tăng ra hỏi:- Hòa thượng lại đứng đầu đường vậy.

- Tạ nhau xong.

Tăng hỏi:- Thế nào và Văn-thù?

Sư đáp:- Không có mặt trăng thứ hai.

- Việc hiện giờ thế nào?

- Chính là mặt trăng thứ hai.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là lời Như Lai? Sư đáp:- Gió mạnh có dây trói.

- Thế nào là diệu minh chân tánh?

- Rộng rãi chớ bóp hẹp.

*

Sư thượng đường giây lâu. Có vị Tăng bước ra hỏi: - Vị chúng kiệt lực, họa ra cửa tư, chưa biết tha lỗi, chẳng tha lỗi?

https://thuviensach.vn

Sư vẫn lặêng thinh.

*

https://thuviensach.vn

23. THIỀN SƯ TÙNG CHÍ hiệu Huyền Minh ở Kim Phong

Thượng tọa Tiến hỏi:- Thế nào là chánh chủ Kim Phong?

Sư đáp:- Đây cách trấn huyện chẳng xa, Xà-lê chớ thứ lớp.

- Sao chẳng nói?

- Miệng như bàn đá.

- Ngàn phong muôn phong, thế nào là Kim Phong?

Sư bèn vạch trán rồi thôi.

*

Sư đưa chiếc gối chỉ Tăng bảo: - Tất cả người gọi là chiếc gối, Kim Phong nói chẳng phải.

Tăng thưa:- Chẳng biết Hòa thượng gọi là gì?

Sư cầm chiếc gối đưa lên.

Tăng thưa:- Như thế thì y đó mà hành?

Sư hỏi:- Ngươi kêu là gì?

- Chiếc gối.

-Rơi trong hang Kim Phong.

*

Tăng hỏi:- Thân này vô tri như cây đất ngói đá, cái này thế nào? Sư bước xuống giường thiền lại nắm lỗ tai vị Tăng ấy vặn. Tăng đau quá la lên.

Sư bảo:- Ngày nay mới nắm được cái vô tri.

https://thuviensach.vn

Tăng lễ bái đi ra. Sư gọi: Xà-lê! Tăng xoay đầu lại. Sư bảo: Nếu vào nhà tăng không được nói lại. Tăng hỏi: Vì sao? Sư bảo: Sẽ có nhiều người cười Kim Phong tâm lão bà.

*

Sư thượng đường: - Việc còn giấu kín, hợp lý nên lấy tên nhọn chống. Có người nói được chăng? Nếu có người nói được, Kim Phong sẽ chia nửa Viện cho ở.

Có vị Tăng bước ra làm lễ.

Sư bảo:- Thấy nhau dễ được, ở chung tốt đẹp khó, vì người.

Sư bèn xuống tòa.

Sư hỏi Tăng: Ra đi từ đâu? Tăng thưa: Từ Triệu Châu. Sư hỏi: Triệu Châu nối pháp ai? Tăng thưa: Nam Tuyền. Sư bảo: Ong đâu phải từ Triệu Châu đi? Tăng thưa: Chẳng biết tôn ý Hòa thượng thế nào? Sư bảo: Triệu Châu thật nối pháp Nam Tuyền.

Đến chiều giờ thưa thỉnh, Tăng thưa: Sáng này nhờ ơn Hòa thượng từ bi mà con chưa hội, thỉnh Hòa thượng chỉ dạy. Sư bảo: Nếu đến chỗ khác, chớ nói câu sau của Kim Phong. Tăng hỏi: Vì sao thế? Sư bảo: E làm nhục Triệu Châu.

Tăng hỏi:- Thế nào là gia phong của Hòa thượng?

Sư đáp:- Trước cửa Kim Phong không có tấm bảng năm dặm.

*

Về sau Sư trụ tại viện Báo An ở Kim Lăng và tịch tại đây.

Vua phong thụy là Viên Quảng Thiền sư tháp hiệu Qui Tịch.

*

https://thuviensach.vn

24. THIỀN SƯ XỬ CHƠN ở Lộc Môn

Sư trụ trì tại viện Hoa Nghiêm ở núi Lộc Môn.

Có vị Tăng hỏi: Thế nào là gia phong của Hòa thượng? Sư đáp: Có muối không giấm. Tăng hỏi: Thế nào là đạo nhân? Sư đáp: Có miệng giống hệt lỗ mũi. Tăng hỏi: Chợt gặp khách đến đem cái gì đối đáp? Sư bảo: Cổng gỗ cửa lá cảm ơn ông đi qua.

*

Tăng hỏi: Tổ Tổ tương truyền, truyền vật gì? Sư bảo: Ca-sa Kim Lan. Tăng hỏi: Thế nào là Bát-nhã trong rương? Sư bảo: Trong điện Phật để sáu trăm quyển.

Tăng hỏi: Sau khi Hòa thượng trăm tuổi sẽ đi về đâu? Sư đáp: Làm con trâu nhà họ Lý ở dưới núi. Tăng thưa: Cho con cùng đi theo được chăng? Sư bảo: Nếu ông đi theo chớ giống đầu mọc sừng. Tăng đáp: Dạ! Sư hỏi: Nên đến chỗ nào? Tăng thưa: Con mắt Phật biện còn chẳng được. Sư bảo: Nếu chẳng bỏ qua cũng là mờ mờ.

*

Tăng hỏi: Thế nào là Thiền? Sư đáp: Loan phụng vào lồng gà. Tăng hỏi: Thế nào là đạo? Sư đáp: Chỉ sen cột voi lớn. Tăng hỏi: Khi kiếp hoại cái này có hoại chăng? Sư đáp: Đến bờ nhìn mắt cọp, khắp nơi một trường sầu. Tăng hỏi: Thế nào là chỗ Hòa thượng chuyển thân? Sư đáp: Canh ba đêm qua rơi mất chiếc gối. Sư có làm bài kệ dạy chúng:

Nhất phiến ngưng nhiên quang xán lạn

Nghĩ ý truy tầm tốt nan kiến

Bỉnh nhiên trịch trước khoát nhân tình

https://thuviensach.vn

Đại sự phân minh giai tổng biện.

Thị khoái hoạt vô hệ bạn

Vạn lượng huỳnh kim chung bất hoán

Nhậm tha thiên thánh xuất đầu lai

Tùng thị hướng cừ ảnh trung hiện.

Dịch:

Một mảnh lóng trong sáng khắp trời

Để lòng tìm kiếm cách xa vời

Rõ ràng ném đến nhân tình rỗng

Việc lớn phân minh thảy biện rồi.

Mới là vui sống không buộc ràng

Muôn lượng vàng ròng đổi chẳng màng

Mặc tình ngàn thánh hiện ở thế

Từ ấy theo y trong bóng vàng.

*

https://thuviensach.vn

25. THIỀN SƯ HUỆ NGUNG hiệu Bảo Ứng ở Nam Viện

Sư trụ trì Nam Viện nên gọi là Nam Viện Huệ Ngung, cũng hiệu Bảo Ứng nên gọi Bảo Ứng Hòa thượng ở Nhữ Châu.

Sư thượng đường dạy chúng:- Trên cục thịt đỏ vách đứng ngàn nhẫn.

Có vị Tăng hỏi:

- Trên cục thịt đỏ vách đứng ngàn nhẫn, đâu chẳng phải lời của Hòa thượng?

Sư đáp:- Phải.

Vị Tăng ấy liền giở giường thiền. Sư bảo: con lừa mù, liền đánh.

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến: Vừa rời nơi nào đến? Tăng thưa: Vừa rời Trường Thủy. Sư bảo: Đi dòng đông hay dòng tây? Tăng thưa: Thảy không thế ấy. Sư hỏi: Làm sao? Tăng trân trọng. Sư liền đánh, đuổi xuống pháp đường.

*

Sư hỏi Tăng: Vừa rời nơi nào đến? Tăng thưa: Vừa rời Nhượng Châu. Sư hỏi: Đến làm gì? Tăng thưa: Riêng đến lễ bái Hòa thượng. Sư bảo: Dường như lão Ngung Bảo Ứng chẳng ở đây. Tăng liền hét! Sư bảo: Đã nói với ông chẳng có ở đây, lại hét cái gì? Tăng lại hét! Sư liền đánh. Tăng lễ bái. Sư bảo: Gậy này bổn phận ngươi đánh ta, mà ta lại đánh ngươi, ba gậy năm gậy cốt lời này.

*

Hòa thượng Tư Minh khi chưa trụ Tây Viện đến tham vấn Sư, lễ bái xong, hỏi: - Không có vật gì tốt khác, từ Hứa Châu mua được dao cạo Nhất Khẩu Giang Tây đến hiến Hòa thượng.

https://thuviensach.vn

Sư hỏi:- Ong từ Hứa Châu đến, nơi nào mua được dao cạo Giang Tây?

Tư Minh nắm tay Sư, bấm một cái.

Sư bảo:- Thị giả nhận lấy.

Tư Minh phủi áo ra đi.

Sư nói:- A thích thích.

*

Sư thượng đường nói: - Các nơi chỉ đủ con mắt thốt trác đồng thời, mà chẳng đủ dụng thốt trác đồng thời.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là dụng thốt trác đồng thời?

Sư đáp:

- Tác gia (bậc đạt đạo) thấy nhau chẳng thốt trác thì thốt trác đồng thời mất.

Tăng thưa:- Đây vẫn chưa phải chỗ con hỏi.

Sư hỏi:- Chỗ ngươi hỏi thế nào?

Tăng thưa:- Mất.

Sư liền đánh. Vị Tăng ấy chẳng chấp nhận.

*

Sau vị Tăng ấy ở trong hội Vân Môn nghe hai vị Tăng nhắc lại nhân duyên này. Một vị Tăng nói: đương thời Nam Viện đánh gãy Tăng kia. Ông nghe lời nói này hốt nhiên đại ngộ. Chừng đó, ông mới thấy chỗ đáp của Nam Viện. Ông bèn trở về Nhữ Châu yết kiến Sư, Sư đã qui tịch. Ông đến thưa hỏi Phong Huyệt. Phong Huyệt nhận ra liền hỏi: Thượng tọa khi xưa hỏi Tiên sư câu thốt trác đồng thời đây chăng? Ông thưa: Phải. Phong Huyệt hỏi: Hội chưa? Ông đáp: Hội. Phong Huyệt hỏi: Ông khi ấy hội thế nào? Ông nói: Tôi khi ấy in tuồng đi trong bóng đèn. Phong Huyệt nói: Ông hội.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

26. THIỀN SƯ TOÀN PHÓ hiệu Thanh Hóa - (882-947)

Sư quê ở Côn Sơn quận Ngô, cha làm nghề mua bán. Sư theo cha đến Dự Chương nghe các thiền hội thạnh hành, liền xin xuất gia.

Sư đến Giang Hạ yết kiến Đại sư Thanh Bình. Thanh Bình hỏi: Ngươi đến cầu cái gì? Sư thưa: Cầu pháp. Thanh Bình cho là lạ, chấp nhận vào chúng.

Sư được thọ giới, thờ thầy rất thuần cẩn.

Một hôm, Sư tự bảo: Ong thầy học vô thường, đâu nên bày biện phiền như vầy? Sư liền từ tạ thầy đi du phương.

Đến Nghi Xuân, Sư yết kiến Thiền sư Quang Dũng. Quang Dũng hỏi: Từ đâu đến? Sư thưa: Từ Ngạc Châu đến. Quang Dũng hỏi: Sứ quân Ngạc Châu tên gì? Sư thưa: Ở đất Hóa chẳng dám xúc phạm. Quang Dũng bảo: Ở đây chẳng sợ. Sư thưa: Đại trượng phu cần gì biết nhau. Quang Dũng ngạc nhiên cười to.

Sư dừng lại đây và thâm ngộ tông chỉ, được Quang Dũng ấn khả.

*

Sau, Sư dạo Lô Lăng, quan huyện An Phước lập Thiền uyển Ứng Quốc thỉnh Sư trụ trì. Học chúng đua nhau đến tham vấn, ở đây trở thành thiền hội hưng thạnh. Nhà vua nghe tiếng ban cho Sư hiệu Thanh Hóa.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là chỗ Hòa thượng cấp thiết vì người? Sư đáp:- Sáng nhìn đông nam, chiều nhìn tây bắc.

- Chẳng hội.

- Khách luống qua Đông Dương mà không biết vật báu Đông Dương.

https://thuviensach.vn

- Thế nào là chánh pháp nhãn?

- Không thể ban ngày mà đái trên giường.

*

Về sau, có vị Tăng đồng hương khuyên Sư trở về cố hương. Văn Mục Vương đặc biệt quí trọng Sư. Nhà Tấn niên hiệu Thiên Phước năm thứ hai (937), Văn Mục Vương khai phá ngọn núi Vân Phong lập thiền viện cũng để Thanh Hóa, thỉnh Sư trụ trì. Nơi đây pháp lữ đông vầy.

*

Tăng hỏi:- Hòa thượng được bao nhiêu tuổi? Sư đáp:- Mới thấy năm rồi chín tháng chín, hiện nay lại thấy lá thu vàng.

- Thế ấy tức là vô số?

- Hỏi lấy lá vàng.

- Cứu kính việc thế nào?

- Sáu chiếc đầu tử đầy bồn đỏ.

*

Tăng hỏi:- Tăng chết sẽ đi đến đâu? Sư đáp:- Sông dài không gián đoạn, hòn bọt mặc gió trôi.

- Lại nhận sự cúng kiến chăng?

- Cúng kiến chẳng không.

- Thế nào là cúng kiến?

- Lão chài giở chèo hát, trong hang nghe tiếng vang.

*

Đến Trung Hiến Vương ban cho Sư tử y phương bào, Sư từ chối chẳng nhận. Sư nói: Tôi không thích dùng, sợ e người sau bắt chước tôi mà muốn

https://thuviensach.vn

như thế. Niên hiệu Khai Vận năm thứ tư (947) tháng bảy năm Đinh Mùi, Sư có chút bệnh, ngồi an nhiên thị tịch, thọ sáu mươi sáu tuổi.

https://thuviensach.vn

27. THIỀN SƯ HUỆ THANH ở núi Ba Tiêu

Sư người Tân La (Triều Tiên) năm hai mươi tám tuổi đến Ngưỡng Sơn yết kiến Nam Tháp Quang Dũng, nhân đây được ngộ đạo.

Sư trụ trì tại núi Ba Tiêu đồ chúng đến tham vấn rất đông.

Có vị Tăng hỏi: Thế nào là nước Ba Tiêu (cây chuối)? Sư đáp: Mùa đông ấm mùa hạ mát. Tăng hỏi: Thế nào là kiếm thổi lông (kiếm bén thổi sợi lông qua liền đứt)? Sư tiến ba bước. Thế nào là Hòa thượng một câu vì người?

Sư đáp: Chỉ e Xà-lê chẳng hỏi.

*

Sư thượng đường cầm gậy đưa lên bảo chúng: - Các ông có cây gậy thì ta cho các ông cây gậy, các ông không có gậy thì ta cướp cây gậy các ông.

Sư chống gậy đứng, rồi bước xuống tòa.

*

Tăng hỏi:- Giặc đến cần đánh, khách đến cần xem, chợt gặp khách giặc đồng thời đến thì làm sao? Sư bảo:- Trong thất có một đôi giày cỏ rách.

- Chỉ như đôi giày cỏ rách lại kham thọ dụng chăng?

- Ông nếu đem đi, trước hung sau chẳng kiết.

Tăng hỏi:- Quang, cảnh đều quên lại là vật gì? Sư đáp:- Tri.

- Tri cái gì?

- Kiến Châu cửu Lang.

Tăng hỏi: - Chẳng hỏi hai đầu ba cổ, thỉnh Thầy chỉ thẳng bản lai diện mục?

Sư ngồi thẳng lặng thinh.

https://thuviensach.vn

28. THIỀN SƯ SƯ NHAN ở Đoan Nham

Sư họ Hứa quê ở Mân Việt, xuất gia từ nhỏ, giữ giới luật đầy đủ. Đi du phương, trước nhất Sư đến Nham Đầu.

Sư hỏi Nham Đầu: Thế nào là lý bản thường? Nham Đầu đáp: Động. Sư thưa: Khi động thế nào? Nham Đầu bảo: Chẳng phải lý bản thường. Sư trầm ngâm giây lâu. Nham Đầu bảo: Chấp nhận tức chưa khỏi căn trần, chẳng chấp nhận tức hằng chìm sanh tử. Sư liền lãnh hội, thân tâm sáng suốt.

*

Sư đến yết kiến Giáp Sơn Thiện Hội. Thiện Hội hỏi: Ở nơi nào đến? Sư thưa: Ở Ngọa Long. Thiện Hội hỏi: Khi đến Ngọa Long dậy chưa? Sư bèn nhìn qua ngó lại. Thiện Hội bảo: Trên vết thương lại để bổi đốt. Sư thưa: Hòa thượng lại khổ như thế để làm gì? Thiện Hội bèn thôi. Sư tìm đến Đan Khưu, suốt ngày ngồi trên thạch bàn như kẻ ngu, thỉnh thoảng tự gọi: ông chủ nhân, lại ứng thanh: dạ, bèn bảo: tỉnh tỉnh lấy về sau chớ bị người gạt. Bốn chúng ngưỡng mộ đức của Sư, thỉnh Sư trụ trì tại Đoan Nham, học lữ nghe danh đua nhau kéo đến.

*

Cảnh Thanh hỏi:- Trời không thể che, đất không thể chở, đâu chẳng phải? Sư đáp:- Nếu phải tức bị che chở.

- Nếu chẳng phải Đoan Nham vừa gặp?

Sư tự xưng: Sư Nhan.

*

Có ba vị Tăng người Ấn, thân xanh mắt đỏ như luồng điện, so vai đồng bước đến lễ Sư. Sư hỏi: Các ông từ đâu đến? Ba vị ấy thưa: Ở Thiên Trúc đến. Sư hỏi: Khởi đi lúc nào? Họ đáp: Sáng đi vừa đến. Sư hỏi: Được chẳng

https://thuviensach.vn

nhọc chăng? Họ đáp: Vì pháp quên nhọc. Sư nhìn kỹ thấy chân họ chẳng dính đất, Sư bảo: Vào nhà tăng an nghỉ. Sáng hôm sau chẳng thấy ba vị ấy.

*

Tăng hỏi: Thế nào là Phật? Sư đáp: Trâu đá. Hỏi: Thế nào là pháp? Sư đáp: Con trâu đá. Hỏi: Thế ấy là chẳng đồng? Sư đáp: Hiệp không được. Hỏi: Tại sao hiệp chẳng được? Sư đáp: Không có cái đồng có thể đồng thì hiệp cái gì?

*

Tăng hỏi: Làm sao thương lượng được chẳng rơi vào giai cấp? Sư đáp: Đuổi chẳng đi. Hỏi: Vì sao đuổi chẳng đi? Sư đáp: Vì y từ trước không giai cấp. Hỏi: Chẳng biết ở vị nào? Sư đáp: Chẳng ngồi điện Phổ Quang. Hỏi: Lại lý hóa cùng chăng? Sư đáp: Tiếng vang ba cõi trọng, chỗ nào chẳng về chầu.

*

Một hôm, có bà lão trong thôn đến đảnh lễ Sư. Sư bảo: Bà về mau để cứu mấy ngàn sanh mạng. Bà lão về gấp đến nhà, thấy con dâu xách một giỏ ốc từ ngoài đồng đem về. Bà liền tiếp lấy đem xuống hồ thả hết.

*

Đến khi Sư tịch làm lễ trà-tỳ, có con rắn lớn từ trên cây gieo mình xuống đống lửa. Sau khi lửa tắt, xá-lợi bay tung, gió thổi cỏ cây ngã rạp.

*

https://thuviensach.vn

29. THIỀN SƯ TÔNG NHẤT Pháp danh Sư Bị ở Huyền Sa - (835-908)

Sư họ Tạ quê ở huyện Mân, Phước Châu. Thuở nhỏ thích câu cá, Sư sắm một chiếc thuyền nhỏ thường thả câu trên sông Nam Đài.

Đến năm ba mươi tuổi, nhằm niên hiệu Hàm Thông năm đầu (860), Sư chợt phát tâm cầu giải thoát. Liền bỏ thuyền câu, Sư lên núi Phù Dung theo Thiền sư Linh Huấn xuất gia, đến chùa Khai Nguyên ở Dự Chương thọ giới cụ túc với Luật sư Đạo Huyền. Sau đó, Sư chỉ mặc áo gai đi giày cỏ, ăn vừa đủ sống, suốt ngày ngồi yên lặng. Trong chúng thấy đều kinh dị.

Đối với Tuyết Phong Nghĩa Tồn, Sư là đàn em trong đạo, mà gần gũi kính thờ như thầy trò. Tuyết Phong thấy Sư khổ hạnh nên gọi là Đầu-đà.

Một hôm, Tuyết Phong hỏi: Cái gì là Đầu-đà Bị? Sư đáp: Trọn chẳng dám dối người. Hôm khác, Tuyết Phong gọi: Đầu-đà Bị! tại sao chẳng đi tham vấn các nơi? Sư thưa: Đạt-ma chẳng đến Đông độ, Nhị Tổ chẳng sang Tây thiên. Tuyết Phong gật đầu.

*

Tuyết Phong lên núi Tượng Cốt hoằng hóa, Sư cùng góp sức đắc lực. Học lữ các nơi tụ họp thật đông.

Sư nhập thất quên mất sớm chiều, lại xem kinh Lăng Nghiêm phát minh tâm địa. Do đó, Sư ứng đối lẹ làng cùng kinh điển phù hợp. Những vị huyền học ở các nơi chưa giải quyết nghi ngờ đều đến cầu Sư chỉ dạy. Đến như Tuyết Phong gạn hỏi đối đáp cũng tương đương chẳng nhượng. Tuyết Phong bảo:

Đầu-đà Bị là người tái sanh.

*

Tuyết Phong thượng đường nói: - Cần hỏi được việc này, ví như gương xưa hiện ở trên đài, Hồ đến thì hiện Hồ, Hán đến thì hiện Hán.

https://thuviensach.vn

Sư thưa:- Chợt gặp gương sáng đến thì thế nào?

Tuyết Phong bảo:- Hồ Hán đều ẩn.

Sư thưa:- Lão Hòa thượng gót chân chưa dính đất.

*

Trưởng lão Nam Tế đến Tuyết Phong, Tuyết Phong dạy đến hỏi Sư: Sư hỏi:

- Cổ nhân nói: việc này chỉ ta hay biết, ý kiến Trưởng lão thế nào?

Nam Tế thưa:- Nên biết có người chẳng cầu biết.

Sư bảo:- Hòa thượng ở trên chót núi chịu bao nhiêu thứ khổ sở để làm gì?

*

Tuyết Phong nói: - Thế giới rộng một thước gương xưa rộng một thước; thế giới rộng một trượng gương xưa rộng một trượng.

Sư chỉ lò lửa hỏi:- Lò lửa rộng bao nhiêu?

- Như gương xưa rộng.

- Lão Hòa thượng gót chân chưa dính đất.

*

Sư từ biệt Tuyết Phong rằng: - Thưa Hòa thượng! mỗi người có tự do tự tại, hôm nay tôi xin xuống núi.

Tuyết Phong hỏi:- Lời ai nói thế ấy?

- Lời Hòa thượng nói thế ấy.

- Còn ông thì sao?

- Chẳng tự do tự tại.

- Biết.

https://thuviensach.vn

Lúc đầu, Sư được thỉnh trụ viện Phổ Ứng tại trường Mai Khê. Kế đó, Sư dời trụ tại núi Huyền Sa. Từ đây chúng tăng khắp nơi đua nhau đến tham vấn.

Học chúng hằng ngày trên số tám trăm vị. Mân soái Vương Công thỉnh Sư diễn Vô thượng thừa và kính Sư làm thầy.

*

Sư thượng đường im lặng giây lâu, bảo chúng: - Tôi đã vì các ông triệt khốn (thống thiết), lại hội chăng?

Có vị Tăng thưa:- Khi lặng lẽ không nói là sao?

- Nói mớ làm gì? [Mớ là tiếng nói trong giấc mộng.]

- Thỉnh Thầy nói việc bổn phận?

- Ngủ mê làm gì?

- Học nhân tức ngủ mê, còn Thầy thì sao?

- Đâu được thế ấy, chẳng biết ngứa ngáy.

Sư lại nói:

Đáng tiếc! Sư tăng đông như thế, đi hành khước ngàn dặm muôn dặm đến đây, mà chẳng tiêu cái ngủ mê nói mớ, bèn thối lui.

*

Vi Giám Quân đến yết kiến Sư, thưa: Hòa thượng Tào Sơn rất kỳ quái. Sư hỏi: Vũ Châu cách Tào Sơn mấy dặm? Vi Giám chỉ vị Tăng bên cạnh hỏi: Thượng tọa từng đến Tào Sơn chăng? Vị Tăng ấy nói: Đã từng đến. Vi Giám hỏi: Vũ Châu cách Tào Sơn mấy dặm? Tăng nói: Một trăm hai mươi (120) dặm.

Vi Giám bảo: Thế ấy là Thượng tọa chưa đến Tào Sơn. Vi Giám đứng dậy đảnh lễ Sư, Sư bảo: Giám Quân nên lễ vị Tăng này, vị Tăng này đầy đủ hổ thẹn.

https://thuviensach.vn

*

Sư dạy chúng: - Chư thiền đức! các ông du phương hành khước đến đây, nói rằng ta tham thiền học đạo, là có chỗ kỳ đặc, hay chỉ hỏi đông hỏi tây? Nếu có chỗ kỳ đặc hãy thông qua, tôi sẽ vì các ông chứng minh là phải hay chẳng phải. Tôi trọn biết hết, lại có kỳ đặc chăng? Nếu không có kỳ đặc, chỉ là người đuổi theo tiếng. Các ông đã đến trong đây, giờ đây tôi xin hỏi: các ông là người có mắt chăng? Nếu có thì hiện đây liền nhận biết được, mà các ông có biết được chăng? Nếu các ông chẳng biết, bị tôi gọi kẻ mù từ nhỏ, kẻ điếc từ nhỏ, có phải chăng? chấp nhận lời nói như thế chăng?

Chư thiền đức! cũng chớ tự khi mà lui sụt, cái chân thật của các ông đâu từng là người mù điếc. Chư Phật mười phương nắm các ông để trên đầu, chẳng dám lầm lẫn một phần tử, chỉ nói việc này duy ta hay biết, hội chăng? Như hiện nay thừa kế, trọn nói là thừa kế Thích-ca. Tôi nói: Thích-ca cùng tôi đồng tham cứu. Các ông nói tham cứu cái gì? hội chăng? Thật không phải dễ dàng biết, phải là người đại ngộ mới có thể biết được. Nếu cái sở ngộ chừng bực cũng không thể gặp. Các ông lại biết đại ngộ chăng? Không phải là nhận cái chiếu soi trên đầu các ông, không phải cái các ông nói không, nói rỗng, nói bên nây bên kia, nói có pháp thế gian, nói có một cái chẳng phải pháp thế gian.

Hòa thượng con! hư không vẫn từ mê vọng huyễn sanh. Hiện nay nếu đại ngộ thì còn có chỗ nào để nói năng? Còn không có hư không thì chỗ nào có tam giới? nghiệp dẫn, cha mẹ làm duyên sanh ra ta thành lập trước sau? Hiện nay nói không vẫn là lừa dối, huống là nói có. Biết chăng? Các ông đi hành khước đã lâu, tự nói có việc giác ngộ. Nay tôi hỏi ông: ví như chót núi bờ vực chỗ không có dấu vết người, lại có Phật pháp chăng? biện được rành rẽ chăng?

Nếu biện chẳng được thật là chưa có.

Tôi thường nói: trước mặt vị Tăng chết tức là chạm mắt Bồ-đề, thần quang muôn dặm là tướng sau đảnh. Nếu người gặp được, chẳng ngại ra ngoài ấm giới, thoát khỏi ý tưởng trên đầu ông, xưa nay chỉ là thể người chân thật của

https://thuviensach.vn

ông. Chỗ nào còn có một pháp khác che đậy? Các ông biết chăng? tin chăng? hiểu thừa đương được chăng? Rất cần nỗ lực!

*

Có vị Tăng hỏi:

- Nhân nghe Hòa thượng nói tột mười phương thế giới là một hòn minh châu, con làm sao được hội?

Sư đáp:

- Tột mười phương thế giới là một hòn minh châu, dùng hội để làm gì?

Vị Tăng ấy bèn thôi.

Sư hỏi lại:

-Tột mười phương thế giới là một hòn minh châu, ngươi làm sao hội?

Tăng thưa:

- Tột mười phương thế giới là một hòn minh châu, dùng hội làm gì?

Sư bảo:- Biết ngươi nhằm trong hang quỉ tìm kế sống.

*

Sư dạy chúng:

- Nay tôi hỏi các ông đã thừa đương được việc gì? tại thế giới nào an thân lập mạng? biện biệt được chăng? Nếu biện chẳng được in tuồng ấn mắt thấy hoa đốm, thấy việc đã sai, biết chăng? Hiện nay thấy núi sông đồng nội sắc không tối sáng bao nhiêu sự vật đều là tướng hoa đốm cuồng nhọc sanh ra, gọi là tri kiến điên đảo. Phàm người xuất gia phải Thức tâm đạt bản, nên hiệu là Sa-môn. Nay các ông đã cạo tóc đắp y làm tướng Sa-môn, thì phải có phần tự lợi lợi tha. Mà nay xem thấy đầu đen kịt tối tăm như dầu hắc, tự cứu còn chẳng được, làm sao giải cứu cho người.

https://thuviensach.vn

Nhân giả! nhân duyên Phật pháp là việc lớn, chớ nên thong thả dụm đầu nói bậy nói loạn theo tiếng qua ngày, thì giờ khó được, đáng tiếc, kẻ đại trượng phu sao chẳng tự tỉnh xét, xem là vật gì? Về tông phong từ trước là dòng chư Phật đảnh, các ông đã thừa đương chẳng được. Do đó, tôi phương tiện khuyên các ông nên từ cửa Ca-diếp tiếp tục chóng vượt qua đi. Một cửa này vượt khỏi nhân quả phàm thánh, vượt cả biển thế giới diệu trang nghiêm của Tỳ-lô, vượt luôn cửa phương tiện của đức Thích-ca, thẳng đây vĩnh kiếp chẳng dạy có mộât vật để ông trông thấy. Sao ông chẳng mau mau tham cứu lấy? Không nên nói ta hãy đợi hai đời, ba đời, gom chứa tịnh nghiệp lâu xa mới được.

Nhân giả! tông thừa của các ông là việc gì? Không thể do thâm tâm ông dụng công trang nghiêm mà được, không thể do tha tâm túc mạng mà được, hội chăng? Như đức Thích-ca ra đời làm rất nhiều việc, nói mười hai phần giáo, tạo thành một trường Phật sự cho ông. Nhưng, trong cửa này dùng một điểm chẳng được, dùng một đầu sợi lông lượng xét chẳng được. Biết chăng? Như việc trong mộng, cũng như ngủ mớ. Sa-môn chẳng chịu hiện ra là chẳng đồng việc mộng, bởi vì biết được, hiểu chăng? Biết được tức là đại giải thoát, người thấu triệt.

Do đó, mà siêu phàm vượt thánh, dứt sanh lìa tử, rời nhân xa quả, siêu Tỳ-lô, vượt Thích-ca, chẳng bị nhân quả phàm thánh lừa, tất cả chỗ không người biết được ông, biết chăng? Chớ hằng mắc trong lưới ái sanh tử, bị nghiệp thiện ác trói buộc lôi đi, không có phần tự do. Dù ông luyện được thân tâm đồng hư không, dù ông được đến chỗ tinh minh lặng lẽ chẳng động, vẫn không ra khỏi thức ấm. Cổ nhân gọi nó như thác nước. Vì nó chảy nhanh nên chăúng biết vọng, cho là lặng lẽ. Tu hành thế ấy trọn chẳng ra khỏi mé luân hồi, vẫn như trước bị luân chuyển. Cho nên nói các hạnh vô thường, hẳn là công quả của tam thừa. Như thế, thật đáng sợ. Nếu không có đạo nhãn cũng chẳng được cứu kính. Sao bằng hiện nay là phàm phu chay chẳng dùng một mảy công phu liền được chóng siêu xuất. Hiểu sức tĩnh tâm chăng? Lại mong thích chăng?

https://thuviensach.vn

Khuyên các ông, như tôi hiện giờ đứng thẳng đợi các ông nhìn thấy, chẳng dạy các ông dụng công luyện hạnh. Hiện nay chẳng thế ấy, lại đợi khi nào? lại chấp nhận chăng?

*

Sư dạy chúng: - Này các ông! giống như người ngồi trong biển cả nước ngập lút đầu, mà đưa tay hỏi người xin nước uống. Hội chăng? Phàm người học Bát-nhã Bồ-tát phải đại căn khí có đại trí tuệ mới được. Nếu người có trí tuệ thì hiện nay được siêu thoát. Nếu người căn cơ trì độn cần phải siêng năng khổ nhọc nhẫn nại, ngày đêm bỏ ăn quên mệt, giống hệt người đưa đám ma mẹ vậy. Cấp thiết thế ấy đến trọn một đời, lại được người dìu dắt cần phải ghi xương thật cứu, chẳng ngại gì cũng sẽ được gặp. Huống là, hiện nay ai là người kham chịu thọ học?

Nhân giả! chớ có nhớ câu ghi lời, giống hệt người niệm thần chú, cất bước đi đến trong miệng đọc đa đa hòa hòa, bị người nắm đứng hỏi, liền quên mất hết, liền nổi sân nói: Hòa thượng chẳng vì con đáp thoại. Việc học thế ấy là đại khổ, biết chăng?

Có một bọn Hòa thượng ngồi trên giường thiền xưng là thiện tri thức, bị người hỏi liền động thân, động tay, chỉ mắt, le lưỡi, trợn mắt. Lại có một bọn bèn nói: sáng rỡ linh thông trí tánh linh đài hay thấy hay nghe, nhằm trong thửa ruộng thân năm uẩn làm chủ tể. Thiện tri thức! Thế ấy là quá dối người. Biết chăng? Nay tôi hỏi các ông: nếu nhận cái sáng rỡ linh thông ấy là ông chân thật, tại sao khi ngủ mê lại không có sáng rỡ linh thông? Nếu khi ngủ mê chẳng phải, thì tại sao có khi sáng rỡ? Các ông hội chăng? Cái ấy gọi là nhận giặc làm con, là cội gốc sanh tử, duyên khí vọng tưởng. Các ông muốn biết căn do này chăng? tôi nói với ông: cái sáng rỡ linh thông của ông chỉ nhân pháp sắc thanh hương vị của tiền trần mà có phân biệt, bèn nói đây là sáng rỡ linh thông. Nếu không có tiền trần thì cái sáng rỡ linh thông của ông đồng với lông rùa sừng thỏ.

Nhân giả! Chân thật ở chỗ nào? Nay ông muốn ra khỏi cái chủ tể của thửa ruộng thân năm uẩn, chỉ biết nhận lấy thể kim cang bí mật. Cổ nhân đã nói

https://thuviensach.vn

với các ông viên thành chánh kiến khắp giáp sa giới. Nay tôi lấy ít phần nói thí dụ, các ông có trí do đó có thể biết: Các ông thấy mặt trời nơi thế giới này chăng? Người thế gian tạo tác sanh hoạt, bao nhiêu việc tâm hành tạo nghiệp đều nhờ ánh sáng mặt trời mà có. Song mặt trời có nhiều thứ đến tâm hành chăng? lại có chỗ chẳng khắp giáp chăng? Muốn biết thể kim cang này cũng như thế. Hiện nay núi sông đất bằng, mười phương cõi nước sắc không sáng tối và thân tâm ông, đều nhờ cái oai quang viên thành của ông mà hiện.

Cả thảy trời người các loài quần sanh tạo nghiệp thọ quả báo có tánh không tánh, đều nhờ cái oai quang của ông. Cho đến, chư Phật thành đạo thành quả tiếp vật lợi sanh, đều trọn nhờ cái oai quang của ông. Nhưng thể kim cang lại có phàm phu chư Phật chăng? có tâm hành của ông chăng? Không thể nói không là đúng được. Biết chăng? Ong đã có cái kỳ đặc như thế, bày hiện chỗ xuất thân, sao chẳng phát minh lấy? Lại theo người nhằm trong thửa ruộng thân năm ấm, trong cõi quỉ mà tìm kế sống. Hắn là tự dối mất vậy. Chợt gặp quỉ vô thường đến, mắt trợn miệng méo thân kiến mạng kiến khi thế ấy thật khó chống chọi được. Giống như lột vỏ con rùa sống, thật khổ!

*

Nhân giả! chớ bám lấy kiến giải ngủ mê, cần phải dẹp đi. Chưa giải che đậy bao nhiêu đầu sợi lông? Ong lại biết chăng? Tam giới không yên ví như nhà lửa, vả lại ông vẫn là người chưa được an ổn, chỉ kết thành đoàn can phạm việc thế nhân, bên này bên kia bay chạy in tuồng con nai rừng chỉ biết tìm ăn tìm mặc. Nếu thế ấy, đâu thể hành vương đạo. Biết chăng? Quốc vương đại thần chẳng bắt buộc ông, cha mẹ cho ông đi xuất gia, mười phương thí chủ cúng dường ông áo mặc cơm ăn, thổ địa long thần ủng hộ ông, cần phải đầy đủ hổ thẹn biết ân mới được. Chớ cô phụ lòng tốt của người. Khi bệnh nằm liệt trên giường, lăn lộn dưới đất, nói là an lạc thì chẳng có, đều là nhờ cơm cháo nuôi dưỡng. Ong đến khi thân hư hoại như trái dưa gang chẳng khác, rồi đem chôn vùi dưới đất, nghiệp thức mờ mờ không chỗ để nương. Sa-môn vì sao lại đến thế ấy? Chỉ vì như côn trùng trên đất, tôi gọi là tạo nghiệp ở trong địa ngục. Hiện nay nếu chẳng liễu ngộ, sáng sớm hôm nào sẽ

https://thuviensach.vn

thấy vào trong thai lừa bụng ngựa, mang ách kéo cày hàm sắt dây yên, cối đá xay nghiền nước lửa thiêu nấu, thật chẳng dễ dàng, chịu những điều rất kinh sợ. Hoàn toàn tại ông tự tạo khổ lụy, biết chăng?

Nếu là liễu ngộ, liền đó muôn kiếp chẳng từng dạy ông có những dấu hiệu ấy. Nếu chẳng liễu ngộ thì nhân duyên phiền não ác nghiệp này, chưa phải là một kiếp hai kiếp được hết. Hẳn là cùng với cái kim cang của ông đồng tuổi thọ, hiểu chăng?

*

Sư dạy chúng: - Chân tông cổ Phật thường tùy vật hiện ứng dụng rành rành nơi nơi sáng rỡ, ẩn hiện thản nhiên, thấp cao đều chiếu. Thế nên, Sa-môn Thượng sĩ duy đạo nhãn là trước, hợp bản minh tâm mới là cứu kính. Vạn tượng sum la một thể đồng nguồn, rỗng suốt không ngằn, ai luận có kẹt, việc trong trần kiếp hiện ở trước mắt. Người đời cách xa lâu đời, nên trái với thể thường, quên tâm nhận vật, mà ngược với chân tông, chấp có kẹt không, chẳng gặp thầy lành bạn tốt, chỉ tự nhận hiểu riêng mình. Dù họ có bàn luận, lẫn lộn trong ý so tính. Cho đến, tìm đến chỗ lý tột vẫn không phân biệât chánh tà. Huống là bình sanh chưa từng mò bắt.

Nếu là bậc cổ đức tiên hiền, khi được biết liền khắc kỷ thật hành công phu, ở am tranh hoặc thất đá trên chót núi. Cổ đức nói: tình phàm lượng thánh vẫn rơi trong pháp trần, kiến giải của mình chưa quên bèn thành rỉ chảy.

Không thể nói: trì trai giữ giới, ngồi mãi chẳng nằm, dừng ý quán không, kềm tâm vào định, là đã đúng. Thế ấy, vẫn không có gì giao thiệp. Vì ngoại đạo ở Ấn Độ nhập định được tám muôn kiếp, lắng thần lặng lẽ, nhắm mắt che tròng, thân bặt trí dứt, sau khi số kiếp mãn vẫn không khỏi luân hồi. Bởi vì đạo nhãn chẳng sáng, nguồn gốc sanh tử không phá vậy.

Phàm là kẻ xuất gia thì chẳng thế, không nên đồng với ngoại đạo. Nếu là người chân thật minh đạt, đủ đại tri kiến, hay cùng chư Phật cùng tột, tịch chiếu quên biết, rỗng trùm vạn tượng. Như hiện nay, chỗ nào chẳng phải là

https://thuviensach.vn

ông? chỗ nào chẳng rõ ràng? chỗ nào chẳng bày hiện? sao chẳng cùng nó hội đi?

Nếu khi không có thửa ruộng này thì đâu khỏi các thứ rỉ chảy, thảy thành hư vọng, cái gì là chỗ đắc lực lúc bình sanh?

Nếu ông thật chưa phát minh, cần phải đặt trong thời gian cấp thiết, quên ăn bỏ ngủ, dường như cứu lửa cháy đầu, như thân mạng sắp chết, tâm thầm tự cứu, bỏ hết các duyên rảnh rỗi, đuổi sạch tâm thức, mới có ít phần gần gũi. Nếu không như thế, một hôm nào đó trọn bị thức tình lôi đi, có được phần nào tự do?

*

Sư lo đại pháp khó dạy, ít gặp bậc thượng căn, học giả y lời sanh hiểu, theo chiếu mất tông, bèn dạy ba câu cương tông: Câu thứ nhất. - Hãy tự đảm nhận, hiện hành đầy đủ, tột mười phương thế giới không có gì khác, chỉ là các ngươi, lại dạy cái gì thấy, cái gì nghe? Toàn là tâm vương của ông làm ra, trọn thành trí bất động. Chỉ thiết đảm nhận, nên mới khai cửa phương tiện, khiến các ngươi tin có một phần chân thường lưu trú. Cùng xưa tột nay chưa có chẳng thị (phải), chưa có chẳng phi (sai). Song câu này thành pháp bình đẳng. Tại sao? Chỉ vì dùng lời để dẹp lời, lấy lý để đuổi lý, bình thường tánh tướng, tiếp vật lợi sanh mà thôi. Chính nơi tông chỉ vẫn còn sáng phía trước tối phía sau, gọi là một vị bình thật, là cái lượng chứng từng phần pháp thân, chưa có câu xuất cách, chết tại câu sau, chưa có phần tự do. Nếu biết cái lượng xuất cách, chẳng bị tâm ma sai khiến, vào trong tay liền chuyển đổi lăn trùng trục dưới đất, nói là thông đại đạo, chẳng rơi vào kiến giải bình thường trong lòng.

Câu thứ hai.- Xoay nhân về quả, chẳng mắc nơi lý bình thường nhất như.

Phương tiện gọi là vị chuyển, hợp cơ sanh sát, tự tại buông thâu, tùy nghi vào sanh ra tử, rộng làm lợi ích tất cả, ra khỏi sắc dục và cảnh ái kiến. Phương tiện gọi là Phật tánh đốn siêu tam giới. Đây gọi là hai lý cùng sáng, hai nghĩa đồng chiếu, không bị hai bên làm động, diệu dụng hiện tiền.

https://thuviensach.vn

Câu thứ ba.- Biết có cái gốc tánh tướng đại trí, kiến giải vượt bực, tối sáng rỗng suốt, thênh thang khắp sa giới, một thể tánh chân thật, đại dụng hiện trước, ứng hóa khôn ngăn, toàn dùng toàn chẳng dùng, toàn sanh toàn chẳng sanh. Phương tiện gọi là cái cửa từ định.

*

Sư có kệ:

Vạn lý thần quang đảnh hậu tướng

Một đảnh chi thời hà xứ vọng

Sự dĩ thành ý diệc hưu

Thử cá lai tung xúc xứ chu

Trí giả liêu trước tiện đề thủ

Mạc đãi tu du thất khước đầu.

Dịch:

Thần quang muôn dặm tướng sau đảnh

Khi chìm mất đảnh chỗ nào trông

Việc đã thành, ý cũng thôi

Cái ấy lâu nay chạm đến khắp

Người trí nắm được liền đưa lên

Chớ đợi phút giây quên mất đầu.

*

Huyền Sa du cảnh biệt

https://thuviensach.vn

Thời nhân thiệt tu trì

Tam đông dương khí thạnh

Lục ngoạt giáng sương thì.

Hữu ngữ phi quan thiệt

Vô ngôn thiết yếu từ

Hội ngã tối hậu cú

Xuất thế thiểu nhân tri.

Dịch:

Huyền Sa đường tắt riêng

Người đời cần nên biết

Ba đông khí dương thạnh

Tháng sáu sương xuống nhiều.

Có lời không hệ lưỡi

Không nói rất cần câu

Hiểu ta câu rốt sau

Ra đời ít người biết.

*

Sư ứng cơ tiếp vật ngót ba mươi năm, chúng thường có mặt trong hội nghe không dưới tám trăm vị. Đến đời Lương niên hiệu Khai Bình năm thứ hai (908), ngày hai mươi bảy tháng mười một năm Mậu Thìn, Sư có chút bệnh rồi tịch. Sư thọ bảy mươi bốn tuổi, được bốn mươi tuổi hạ.

https://thuviensach.vn

30. THIỀN SƯ HUỆ LĂNG ở Trường Khánh - (854-932)

Sư họ Tôn quê ở Diêm Quan Hàn Châu. Thuở nhỏ, Sư bẩm tánh thuần đạm. Năm mười ba tuổi, Sư đến chùa Thông Huyền ở Tô Châu xuất gia thọ giới. Sau đó, Sư đi tham vấn khắp các thiền hội.

Niên hiệu Càn Phù năm thứ năm (878), Sư vào xứ Mân yết kiến Tây Viện, thưa hỏi Linh Vân. Nơi Linh Vân, Sư hỏi:

- Thế nào là đại ý Phật pháp?

Linh Vân đáp:- Việc lừa chưa đi, việc ngựa lại đến.

Sư không khế hội.

*

Sư đến Tuyết Phong cũng đề khởi câu hỏi trên. Tuyết Phong đáp: Ong đâu chẳng phải người Tô Châu? Sư thưa: Con đâu chẳng biết là người Tô Châu. Tuyết Phong dạy yết kiến Huyền Sa. Đến Huyền Sa, Sư cũng hỏi câu ấy.

Huyền Sa bảo: Ông là Lăng đạo giả tại sao chẳng hội. Sư thưa: Chẳng biết Linh Vân nói thế ấy là ý tại chỗ nào? Huyền Sa bảo: Chỉ là Lăng đạo giả, không thể tìm bên ngoài

Như thế, nơi Tuyết Phong Sư qua lại thưa hỏi ngót hai mươi năm, ngồi rách bảy cái bồ đoàn mà không sáng việc này.

*

Một hôm, Sư cuốn rèm bỗng nhiên đại ngộ, bèn làm bài tụng:

Đại sai dã đại sai

Quyện khởi liêm lai kiến thiên hạ

Hữu nhân vấn ngã thị hà tông

https://thuviensach.vn

Niêm khởi phất tử phách khẩu đả.

(Rất sai cũng rất sai

Vừa cuốn rèm lên thấy thiên hạ

Có người hỏi ta là tông gì?

Cầm cây phất tử nhằm miệng đánh.)

*

Tuyết Phong nói với Huyền Sa: Kẻ này đã triệt ngộ. Huyền Sa thưa: Chưa được, đây là ý thức làm ra, đợi khám phá ra mới tin chắc. Chiều đến, chúng tăng vào pháp đường thưa hỏi. Tuyết Phong nói với Sư: Đầu-đà Bị chưa chấp nhận ông, thật có chánh ngộ ở trước chúng nói ra xem. Sư liền nói bài tụng:

Vạn tượng chi trung độc lộ thân

Duy nhân tự khẳng nãi vi thân

Tích thời mậu hướng đồ trung mích

Kim nhật khán như hỏa lý băng.

Dịch:

Chính trong vạn tượng hiện toàn thân

Chỉ người tự nhận mới là gần

Thuở xưa lầm nhắm ngoài đường kiếm

Ngày nay xem lại băng trong lò.

Tuyết Phong nhìn Huyền Sa nói: Không thể là ý thức làm ra.

https://thuviensach.vn

*

Sư hỏi Tuyết Phong: Một đường từ trước chư thánh truyền trao thỉnh Thầy chỉ dạy? Tuyết Phong lặng thinh. Sư lễ bái rồi lui. Tuyết Phong mỉm cười.

*

Sư vào phương trượng tham vấn Tuyết Phong. Tuyết Phong hỏi: Là cái gì? Sư thưa: Ngày nay trời trong phơi bắp là tốt.

*

Sư xẩn bẩn ở Tuyết Phong hai mươi chín năm. Đến niên hiệu Thiên Hựu năm thứ ba (906), Sư nhận lời thỉnh cầu của Vương Diên Bân Thích sử Tuyền Châu đến trụ trì tại Chiêu Khánh.

Sau, Mân soái thỉnh Sư sang Tây Viện phủ Trường Lạc, để hiệu là Trường Khánh.

*

Sư thượng đường im lặng giây lâu, bảo chúng: - Lại có người biết nhau chăng? Nếu chẳng biết nhau là lừa dối huynh đệ, hiện nay có việc gì? Chớ có bít lấp, lại là việc trong nhà của ai? không chịu đảm nhận lại đợi đến bao giờ? Nếu là kẻ lợi căn tham học chẳng cần đến trong ấy, lại hiểu chăng? Hiện nay có một nhóm người hành khước, lỗ tai chứa đầy dẫy, dù cho thâu thập được, lại có phù hợp việc các người đi hành khước chăng?

Có vị Tăng hỏi:- Việc hành khước làm sao học?

Sư đáp:- Chỉ biết đến người đòi lấy.

- Thế nào là một con đường riêng?

- Đâu phiền đến hỏi.

- Về danh ngôn diệu nghĩa trong kinh đã nói, chẳng mắc ba bực thỉnh Thầy nói thẳng?

https://thuviensach.vn

- Trân trọng!

*

Sư dạy chúng: - Ca ngâm rõ ràng, các ông còn chẳng hội, chợt gặp việc mờ tối đến, các ông làm sao?

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là việc mờ tối đến?

Sư bảo:- Uống trà đi.

Trung Tháp thưa:- Xin thỉnh Hòa thượng cùng uống có bạn.

*

Sư dạy chúng: - Nếu ta thuần nêu xướng tông thừa, nên đóng kín cửa pháp đường, bởi do tột pháp thì không dân.

Có vị Tăng hỏi:- Chẳng sợ không dân, thỉnh Thầy tột pháp?

Sư bảo:- Lại bỏ rơi chỗ nào?

*

Sư khai pháp hai nơi đồ chúng có đến một ngàn năm trăm vị. Sự giáo hóa của Sư trong hai xứ Mân Việt ngót hai mươi bảy năm. Đến đời Hậu Đường niên hiệu Trường Hưng năm thứ ba (932), ngày mười bảy tháng năm, Sư qui tịch. Sư thọ bảy mươi chín tuổi, được sáu mươi tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

31. THIỀN SƯ VĂN YỂN Ở VÂN MÔN Khai Tổ tông Vân Môn - (? -949)

Sư họ Trương quê ở Gia Hưng Cô Tô. Thuở nhỏ, Sư theo Luật sư Chí Trừng ở chùa Không Vương xuất gia, ý chí cao siêu trí tuệ mẫn tiệp. Đến lớn, Sư thọ giới cụ túc tại giới đàn Tỳ Lăng. Sư hầu thầy mấy năm, học thông luật bộ, tự thấy việc mình chưa sáng, nên xin đi du phương hành khước.

Trước Sư đến Mục Châu tham vấn Trần Tôn Túc. Vừa thấy Sư đến, Tôn Túc liền đóng cửa. Sư gõ cửa. Tôn Túc hỏi: Ai? Sư thưa: Con. Tôn Túc hỏi: Làm gì? Sư thưa: Việc mình chưa sáng xin Thầy chỉ dạy. Tôn Túc mở cửa, trông thấy Sư liền đóng cửa lại. Như thế, liên tiếp đến ba ngày. Ngày thứ ba, Tôn Túc mở cửa, Sư liền chen vào. Tôn Túc nắm đứng bảo: nói! nói! Sư suy nghĩ. Tôn Túc liền xô ra, nói: Đời Tần dùi xoay lăn. Rồi đóng sầm cửa lại, kẹp nát bàn chân Sư. Cái đau thấu xương ấy khiến Sư ngộ nhập. Tôn Túc chỉ Sư đến yết kiến Tuyết Phong.

*

Sư đến Trang sở của Tuyết Phong, thấy một vị Tăng, bèn hỏi: Hôm nay Thượng tọa lên núi chăng? Tăng đáp: Lên. Sư nói: Có một nhân duyên nhờ hỏi Hòa thượng Đường đầu mà không được nói với ai, được chăng? Tăng bảo: Được. Sư nói: Thượng tọa lên núi thấy Hòa thượng thượng đường, chúng vừa nhóm họp, liền đi ra đứng nắm cổ tay, nói: ông già! trên cổ mang gông sao chẳng cởi đi. Vị Tăng ấy làm đúng như lời Sư dặn. Tuyết Phong bước xuống tòa, thộập ngực ông ta, bảo: Nói mau! nói mau! Vị Tăng nói không được. Tuyết Phong buông ra, bảo: Chẳng phải lời của ngươi. Vị Tăng thưa: Lời của con. Tuyết Phong gọi: Thị giả! đem dây gậy lại đây. Vị Tăng thưa: Chẳng phải lời của con, là lời của một Thượng tọa ở Chiết Trung đang ngụ tại Trang sở dạy con nói như thế. Tuyết Phong bảo: Đại chúng! đến Trang sở rước vị Thiện tri thức của năm trăm người lên.

https://thuviensach.vn

Hôm sau, Sư lên Tuyết Phong. Tuyết Phong vừa thấy liền hỏi: Nhân sao được đến chỗ ấy? Sư bèn cúi đầu. Từ đây khế hợp ôn nghiên tích lũy. Tuyết Phong thầm trao Tông ấn cho Sư.

*

Có vị Tăng hỏi Tuyết Phong: Thế nào là chạm mắt chẳng hội đạo, dở chân đâu biết đường? Tuyết Phong nói: Trời xanh! trời xanh! Vị Tăng ấy đến hỏi Sư: Trời xanh là ý chỉ thế nào? Sư đáp: Ba cân gai một xấp vải. Tăng thưa: Chẳng hội. Sư bảo: Lại dâng ba thước tre. Tuyết Phong nghe vui vẻ nói với chúng: Ta thường nghi ông thầy này.

*

Sư từ giã Tuyết Phong, đi hành khước khắp nơi.

Đến Động Nham, Nham hỏi: Đến làm gì? Sư đáp: Đến thân cận. Nham bảo: Chạy loạn làm gì? Sư đáp: Tạm thời chăúng còn. Nham bảo: Biết lỗi là được. Sư đáp: Chạy loạn làm gì?

*

Đến Sơ Sơn Thiền sư Nhơn, Nhơn hỏi: Chỗ đắc lực nói cho một câu? Sư bảo: Mời hỏi to lên. Nhơn liền lớn tiếng hỏi. Sư cười nói: Hôm nay ăn cơm cháo chưa? Nhơn nói: Ăn cơm cháo rồi. Sư bảo: Kêu rùm để làm gì?

*

Đến Ngọa Long, Sư hỏi: Người rõ được mình lại thấy có mình chăng? Ngọa Long đáp: Chẳng thấy có mình mới rõ được mình. Sư hỏi: Nằm dài trên giường mà học được là cơ thứ mấy? Ngọa Long đáp: Cơ thứ hai. Sư hỏi: Thế nào là cơ thứ nhất? Ngọa Long bảo: Mang giầy cỏ gấp.

*

Đến Giang Châu gặp Trần thượng thơ thỉnh thọ trai. Vừa thấy Sư, ông hỏi: Trong sách nho thì chẳng hỏi, ba thừa mười hai phần giáo đã có những vị Pháp sư, thế nào là việc của Nạp tăng (Thiền sư) hành khước? Sư bảo: Đã

https://thuviensach.vn

hỏi bao nhiêu người rồi? Trần thưa: Hiện giờ hỏi Thượng tọa. Sư bảo: Việc đó hãy gác qua, thế nào là ý kinh? Trần đáp: Quyển vàng gáy đỏ. Sư bảo: Cái đó là văn tự ngữ ngôn, thế nào là ý kinh? Trần thưa: Miệng muốn nói mà lời mất, tâm muốn duyên mà lự quên. Sư bảo: Miệng muốn nói mà lời mất, là đối có lời; tâm muốn duyên mà lự quên, là đối vọng tưởng; thế nào là ý kinh? Trần không đáp được. Sư hỏi: Nghe nói Thượng thơ xem kinh Pháp Hoa phải chăng? Trần đáp: Phải. Sư bảo: Trong kinh nói: trị sanh sản nghiệp đều cùng thật tướng không trái nhau, hãy nói cõi trời Phi phi tưởng có bao nhiêu người thoái vị? Trần không đáp được. Sư bảo: Thượng thơ chớ thao thao ba kinh năm luận, sư tăng ném hết đi vào tòng lâm mười năm hai mươi năm còn chẳng xong thay, Thượng thơ làm sao hội được? Trần lễ bái thưa: Tôi tội lỗi.

*

Sư đến Linh Thọ, Thiền sư Tri Thánh (trụ trì Linh Thọ) dự biết trước, sai chúng đánh ba hồi chuông trống ra trước cửa rước Thủ tọa. Nơi đây, Sư sung chức Thủ tọa. Quảng chủ họ Lưu muốn cử binh, đích thân vào viện thỉnh Linh Thọ tiên tri kiết hung thế nào? Linh Thọ biết trước, từ giã chúng vui vẻ ngồi an nhiên thị tịch. Quảng chủ hỏi Tri sự: Hòa thượng bệnh bao lâu? Tri sự đáp: Chẳng từng có bệnh. Hòa thượng có để lại một phong thơ xin trình Đại vương. Quảng chủ mở thơ ra xem, thấy nói: con mắt của nhân thiên là Thủ tọa trong chùa này.

Ông hiểu ý chỉ của Linh Thọ bèn dừng binh và thỉnh Sư trụ trì Linh Thọ. Sư khai pháp ở đây không được bao lâu, lại dời đến chùa Quang Thới tại Vân Môn.

*

Sư nhân bàn chân mang tật nên thường chống gậy. Một hôm, chống gậy đi thấy chúng làm công tác công cộng, Sư đưa gậy lên bảo: - Xem! xem! người Uất Đơn Việt thấy các ông bửa củi khó khăn ở giữa sân họ dọn đồ cúng dường các ông, lại vì các ông tụng kinh Bát-nhã: Nhất thiết trí trí thanh tịnh, không hai không hai phần, vì không khác không dứt.

https://thuviensach.vn

Chúng vây quanh Sư khá lâu không giải tán, Sư lại bảo:

- Hết thảy các ông vô cớ chạy đến trong đây để tìm cái gì? Lão tăng chỉ biết ăn cơm, đi ỉa, hiểu riêng làm gì? Các ông ở mọi nơi đi hành khước tham thiền hỏi đạo, tôi hỏi các ông việc tham được thế nào? hãy nêu ra xem?

Khi ấy, Sư bất đắc dĩ tụng bài kệ của Tam Bình rằng:

Tức thử kiến văn phi kiến văn

(Tức thấy nghe này chẳng thấy nghe)

Sư xoay lại nhìn Tăng bảo: Gọi cái gì là thấy nghe? Sư lại tiếp:

Vô dư thanh sắc khả trình quân

(Không thừa thanh sắc đáng trình ngươi)

Sư bảo Tăng: Có bao nhiêu thanh sắc ở đầu môi? Sư tiếp:

Cá trung nhược liễu toàn vô sự

(Trong đây nếu liễu toàn vô sự)

Sư bảo Tăng: Có sự gì? Sư tiếp:

Thể dụng hà phòng phân bất phân

(Thể dụng ngại gì phân chẳng phân)

Sư bảo: Nói là thể, thể là nói. Lại đưa gậy lên bảo: Gậy là thể lồng bàn là dụng, là phân hay chẳng phân? Đâu chẳng thấy nói Nhất thiết trí trí thanh tịnh.

*

Sư nghe đánh trống thọ trai, nói với chúng: Tiếng trống nhai nát ta bảy phần. Sư lại chỉ vị Tăng bảo: Ôm con mèo lại! Giây lâu, Sư bảo: Hãy nói cái trống nhân gì được thành? Chúng không đáp được. Sư tiếp: Nhân đa được thành. Bình thường ta nói:

https://thuviensach.vn

- Tất cả tiếng là tiếng Phật, tất cả sắc là sắc Phật, tột đại địa là pháp thân, luống tạo thành cái tri kiến Phật pháp. Hiện nay cây gậy chỉ gọi là cây gậy, cái nhà chỉ gọi là cái nhà.

*

Sư đưa cây gậy lên bảo chúng:

- Phàm phu gọi nó là thật, Nhị thừa phân tích gọi nó là không, Viên giác gọi nó là huyễn có, Bồ-tát thì đương thể tức không, Thiền gia thì thấy cây gậy gọi là cây gậy, đi chỉ đi, ngồi chỉ ngồi không được động đến.

*

Tăng hỏi: - Một đời chứa ác chẳng biết thiện, một đời chứa thiện chẳng biết ác, ý này thế nào?

Sư đáp:- Đuốc!

*

Tăng hỏi: - Giết cha giết mẹ đến trước Phật sám hối, giết Phật giết Tổ, đến chỗ nào sám hối?

Sư đáp:- Bày!

*

Tăng hỏi:- Trong mười hai giờ làm sao được chẳng luống qua? Sư hỏi:- Nhằm chỗ nào hỏi câu này?

Tăng thưa:- Con chẳng hội thỉnh Thầy dạy.

Sư bảo:- Đem bút mực lại.

Tăng đem bút mực đến. Sư làm bài tụng:

Cử bất cố

Nêu chẳng đoái

https://thuviensach.vn

Tức sai hỗ

Liền sai lẫn,

Nghĩ tư lương

Toan nghĩ suy

Hà kiếp ngộ

Kiếp nào ngộ

*

Tăng hỏi:- Thế nào là lời nói siêu Phật vượt Tổ? Sư đáp:- Hồ bỉnh (bánh hồ)

*

Sư nói: - Từ xưa nhẫn lại, các bậc lão túc đều vì lòng từ bi nên có lối nói rơi trên cỏ, tùy lời nói biết được người. Nếu lối nói vạch cỏ chun ra thì không cùng ấy.

Cùng ấy là có câu nói lặp lại rồi hội được lời. Đâu không thấy Hòa thượng Ngưỡng Sơn hỏi vị Tăng: vừa rời ở đâu đến, Tăng thưa: Lô Sơn, Ngài hỏi: từng dạo Ngũ Lão Phong chăng, Tăng thưa: chẳng từng, Ngài bảo: Xà-lê chẳng từng dạo núi. Đây là vì lòng từ bi có lối nói rơi trên cỏ.

*

Sư bảo: - Chẳng dám mong các ông có khả năng sóng ngược nước, chỉ cần có ý thuận dòng cũng khó được. Xưa Lương Toại đến tham vấn với Ma Cốc. Ma Cốc thấy đến liền bỏ đi cuốc cỏ. Lương Toại đến chỗ cuốc cỏ. Ma Cốc trọn chẳng thèm nhìn, trở vào phương trượng đóng kín cửa lại. Lương Toại liên tiếp ba ngày đến gõ cửa. Ngày thứ ba vừa gõ cửa, Ma Cốc hỏi: ai, Lương Toại thưa:

Hòa thượng chớ lừa Lương Toại. Nếu chẳng đến lễ bái Hòa thượng sẽ bị kinh luận gạt, qua mất một đời. Đây là lối sóng ngược nước. Hiện nay được vào đều là ý thuận dòng, cũng gọi là song phong thời tiết.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: - Tôi sự bất đắc dĩ nói với các ông liền đó vô sự, ấy đã chôn vùi nhau rồi. Các ông lại nghĩ tiến bộ, nhằm trước tìm lời theo câu cầu mong được giải hội. Ngàn khôn muôn khéo lập bày vấn nạn, chỉ là tạo được một trường luận suông, cách đạo càng xa, có khi nào được thôi dứt. Cái việc này, nếu ở trên ngôn ngữ thì, ba thừa mười hai phần giáo không phải không ngôn ngữ, tại sao lại nói giáo ngoại biệt truyền? Nếu từ học hiểu trí khéo mà được thì, tại sao hàng thánh nhân Thập địa nói pháp như mây như mưa, vẫn còn bị quở trách đối với thấy tánh như cách một lớp lụa? Do đây nên biết, tất cả hữu tâm cách xa như trời đất.

Tuy nhiên như thế, nếu là người đắc, nói lửa không thể bị cháy miệng, trọn ngày nói việc mà chẳng từng động môi lưỡi, chưa từng nói đến một chữ, trọn ngày mặc áo ăn cơm mà chưa từng chạm đến một hạt cơm, mang một mảnh vải. Mặc dù như vậy, vẫn là lời nói trong môn đình, cần phải thật đắc mới được thế ấy. Nếu nhằm dưới cửa Nạp tăng (Thiền sinh) trong câu lộ bày chỗ khéo léo vẫn luống nhọc suy nghĩ. Dù là dưới một câu đảm đang được, vẫn là kẻ ngủ gật.

*

Sư bảo chúng: - Đề ra một câu nói, dạy các ông thẳng đó đảm đang, là đã tung phẩn trên đầu các ông, dầu cho nhổ một sợi lông mà cả đại địa một lúc sáng rực, cũng là khoét thịt thành thương tích. Tuy nhiên như thế, các ông cần phải thật đến thửa ruộng ấy mới được. Nếu chưa được gần, chẳng được ôm cái rỗng; phải trở lui nhằm dưới gót chân của chính mình suy tầm xem, ấy là đạo lý gì? Thật không có một mảnh tơ sợi tóc cho các ông giải hội, cho các ông nghi ngờ. Tất cả mọi người các ông một phần việc đại dụng hiện tiền, chẳng nhọc khí lực của các ông chừng bằng sợi tóc, liền cùng Phật, Tổ không khác.

Tự vì các ông gốc tin cạn mỏng nghiệp ác sâu dầy, đột nhiên mọc quá nhiều sừng trên đầu, quảy đãy bát đi ngàn dặm muôn dặm chịu khuất phục người. Vả lại các ông có chỗ nào chẳng đủ? Kẻ trượng phu ai mà vô phần?

https://thuviensach.vn

Chạm mắt đảm đang được vẫn là chẳng được tiện, huống là chịu người lừa dối, nhận sự trừng phạt của người. Vừa thấy Hòa thượng già mở miệng, liền khéo ôm đá lấp miệng lại. Thế mà, như bầy lằng xanh giành nhau trên đống phẩn, ba người năm người dụm đầu thương lượng. Khổ thay!

Huynh đệ! các bậc Cổ đức một thời vì các ông không phải thế, sở dĩ phương tiện buông một lời nửa câu là khai thông cho các ông thấy đường vào.

Bao nhiêu việc bên nây đều gom ném một bên, riêng tự đem hết khí lực chú mục vào, thì đâu chẳng được ít phần tương thân. Thích thay! thích thay! Thời giờ chẳng đợi người, hơi thở ra chẳng bảo đảm hít vào, thử hỏi thân tâm còn dùng vào chỗ rảnh rỗi nào khác? Cần phải chú ý! chú ý! trân trọng.

*

Tăng hỏi: Thế nào là đạo? Sư đáp: Đi. Tăng thưa: Con chẳng hội thỉnh Thầy nói? Sư bảo: Xà-lê công bằng phân minh đâu được trùng phán.

*

Sư thượng đường nói: - Cho biết thời vậïn xui xẻo sanh nhằm thời xui Tượng quí (cuối thời Tượng pháp), Sư tăng bắc lễ Văn-thù, nam du Hành Nhạc. Nếu đi hành khước như thế, là danh tự Tỳ-kheo ăn tiêu của tín thí, khổ thay! khổ thay! Nếu có ai hỏi đến thì đen tợ dầu hắc, chỉ cần giữ hình thức qua ngày. Giả sử có hiểu hai cái ba cái, cũng luống học đa văn ghi nhớ ngôn ngữ. Đến nơi chỉ tìm những lời nói tương tợ của bậc lão túc ấn khả, quên lửng thượng lưu làm nghiệp bạc phước. Hôm nào đó, vua Diêm-la bắt đóng đinh ông, chớ bảo không người vì tôi nói.

Nếu là kẻ sơ tâm hậu học phải cần đem hết tinh thần, chớ ghi suông lời người nói, nhiều rỗng chẳng bằng ít thật, về sau chỉ là tự gạt, có việc gì gần gũi.

*

Sư thượng đường nói: - Các Hòa thượng con! dù ông nói có việc gì vẫn là trên đầu thêm đầu, trên tuyết thêm sương, trong quan tài trợn mắt, trên vết

https://thuviensach.vn

phỏng để bổi đốt, cái ấy một trường bừa bãi chẳng phải việc nhỏ. Các ông phải làm sao mỗi người tự tìm lấy chỗ thác sanh của mình; tốt nhất, chớ dạo suông châu huyện nắm bắt những lời nói rỗng. Đợi Hòa thượng già mở miệng liền hỏi Thiền, hỏi đạo, hướng thượng hướng hạ, làm sao thế nào, ghi chép thành quyển sách to nhét trong đãy da để suy gẫm. Đến bên lò lửa ba người năm người dụm đầu, miệng đọc lẩm nhẩm, lại nói: cái ấy là lời công tài, cái ấy là lời từ lý đạo xuất, cái ấy là lời đến trên việc nói, cái ấy là nói thể. Ong già bà già trong thất ông ăn cơm xong chỉ cần nói mộng, nói ta hội Phật pháp xong. Sẽ biết rằng ông đi hành khước đến năm lừa mới được thôi dứt.

Lại có một bọn vừa nghe người nói chỗ thôi dứt, liền nhắm trong ấm, giới khép mi nhắm mắt, ở trong hang chuột già tìm kế sống, dưới hắc sơn ngồi trong cõi quỉ, thế mà liền nói được con đường vào. Mộng thấy chăng? Bọn như thế, dù giết một muôn người có tội lỗi gì? Bảo là hạ thủ công phu mà chẳng gặp bậc tác gia (minh sư), đến rốt chỉ là kẻ ôm hư không.

Các ông nếu thật có chỗ thấy, thử đem lại xem, sẽ cùng các ông thương lượng. Chớ rỗng, không biết tốt xấu, ngơ ngáo, dụm đầu nói những câu công án suông. Chẳng khéo lão già này thấy được kéo lôi ra khám phá, chẳng tương đương sẽ bị đánh bể ống chân. Chớ bảo rằng chẳng nói.

Trong da các ông có máu chăng? Sư cầm gậy đồng thời đuổi hết.

*

Sư mỗi khi nhìn thấy Tăng liền nói: giám (xét). Tăng muốn đáp lại, Sư nói: di (chao).

*

Sư có làm một bài kệ:

Vân Môn tủng tuấn bạch vân đê

Thủy cấp du ngư bất cảm thê

https://thuviensach.vn

Nhập hộ dĩ tri lai kiến giải

Hà phiền tái cử lịch trung nê.

Dịch:

Vân Môn chót vót khỏi lùm mây

Cá lội không dừng nước chảy bay

Vào cửa đã rành trình kiến giải

Đâu phiền lại nói gạch trong lầy.

*

Đến niên hiệu Càn Hòa năm thứ bảy (955) nhà Hán, ngày mùng mười tháng tư, Sư ngồi ngay thẳng thị tịch. Sau này, nhằm niên hiệu Càn Đức năm đầu (963) nhà Tống, Tống triều cho mở cửa tháp thấy nhục thân Sư vẫn nguyên vẹn, râu tóc vẫn ra dài. Quan quân thỉnh nhục thân Sư về kinh đô cúng dường hơn một tháng, mới nghinh về nhập tháp.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ TÁM SAU LỤC TỔ

1.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ TƯ

A.- Nối pháp Thiền sư Xử Chơn. Có 6 vị

1.- Thiền sư Trí Tịnh Ngộ Không ở Cốc Ẩn

2.- Thiền sư Hành Nhơn ở Phật Thủ Nham Lô Sơn

2.- TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ TƯ

A.- Nối pháp Thiền sư Bảo Ứng Nam Viện Ngung. Có 1 vị

1.- Thiền sư Diên Chiểu ở Phong Huyệt

3.- TÔNG QUI NGƯỠNG ĐỜI THỨ NĂM

A.- Nối pháp Thiền sư Huệ Thanh ở Ba Tiêu. Có 4 vị

1.- Thiền sư Thanh Nhượng ở Hưng Dương

2.- Thiền sư Pháp Mãn ở núi U Cốc

4.- NỐI PHÁP ĐỨC SƠN ĐỜI THỨ BA

A.- Nối pháp Huyền Sa Sư Bị. Có 13 vị

1.- Thiền sư Quế Sâm ở Viện La-hán

2.- Thiền sư Huệ Cầu ở Viện An Quốc

5.- TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ HAI. Có 61 vị

https://thuviensach.vn

1.- Bạch Vân Tường Hòa thượng

2.- Thiền sư Trừng Viễn ở Viện Hương Lâm

3.- Thiền sư Tông Huệ ở Thủ Sơ Động Sơn

*

https://thuviensach.vn

32. THIỀN SƯ TRÍ TỊNH NGỘ KHÔNG ở Cốc Ẩn

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là chỗ Hòa thượng chuyển thân?

Sư đáp:- Kẻ nằm riêng.

- Thế nào là đạo?

- Phụng lâm quan.

- Con chẳng hội.

- Thẳng đến Kinh Nam.

- Thế nào là đường chỉ qui?

- Chớ dụng y.

- Lại cho con đến cùng chăng?

- Chỗ nào để được ngươi.

- Một hội Linh Sơn đâu khác hiện giờ?

- Chẳng khác hiện nay.

- Việc chẳng khác là thế nào?

- Như Lai mật chỉ, Ca-diếp chẳng truyền.

*

https://thuviensach.vn

33. THIỀN SƯ HÀNH NHƠN ở Lô Sơn Phật Thủ Nham

Sư người ở Nhạn Môn, không biết tên họ gì, chỉ biết thuở nhỏ học Nho.

Một hôm, Sư xả tục xuất gia, chí cầu đạt đạo. Sư du phương, trước đến yết kiến Thiền sư Xử Chơn, thầy trò khế hợp.

Sau Sư tìm đến sông Hoài lên ngọn Lô Sơn. Phía bắc hòn núi này có đảnh như năm ngón tay, dưới đó có thất đá sâu hơn ba trượng, Sư ở yên tại đây.

Nhân đó, Sư được hiệu là Hòa thượng Phật Thủ Nham.

Sư không thâu đệ tử, có vị Tăng am ở gần thường tới lui giúp đỡ. Quanh thất Sư thường có con nai lạ mình như đãy gấm và chim chóc đoanh vây. Quốc chủ Giang Nam là Lý Thị nghe danh Sư rất ngưỡng mộ, ba phen sai sứ đi thỉnh mà Sư chẳng chịu đến. Ong cố tình thỉnh cho được, buộc lòng Sư phải đến chùa Thê Hiền khai pháp hội.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là đối hiện sắc thân?

Sư đưa một ngón tay lên.

Ở đây chưa đầy một tháng, Sư lén trốn về núi lại.

*

Một hôm, Sư có chút bệnh, bảo vị Tăng am bên cạnh rằng: Trời đúng ngọ, ta đi vậy. Vừa đúng ngọ vị Tăng ấy thưa cho Sư hay. Sư liền bước xuống giường đi ít bước đứng sững mà tịch. Sư thọ hơn bảy mươi tuổi. Trên ngọn núi có một gốc tùng trong ngày Sư tịch nó cũng khô héo. Quốc chủ sai họa hình Sư, dùng những cây thơm hỏa táng, xây tháp nơi đảnh núi này thờ linh cốt của Sư.

*

https://thuviensach.vn

34. THIỀN SƯ DIÊN CHIỂU ở Phong Huyệt - (896 - 973)

Sư họ Lưu, quê ở Dư Hàn, thuở nhỏ đã tỏ ra lỗi lạc có chí khí anh tài.

Các sách vở đời, Sư đều xem qua, mà không có ý kinh bang tế thế. Cha và anh cố ép Sư đi thi làm quan. Đi đến kinh đô, Sư sang chùa Khai Nguyên xin xuất gia với Luật sư Trí Cung. Sau khi thọ giới cụ túc, Sư dạo qua các nơi giảng kinh luận, chuyên nghiền ngẫm bộ kinh Pháp Hoa Huyền Nghĩa, tập tu chỉ quán định tuệ. Sư phát chí du phương hành khước.

Trước đến Việt Châu yết kiến Thiền sư Cảnh Thanh. Cảnh Thanh hỏi: Vừa rời nơi nào? Sư thưa: Từ Chiết Đông đến. Cảnh Thanh hỏi: Có qua sông nhỏ chăng? Sư thưa: Thuyền to riêng bay bổng, sông bé chở được nào? Cảnh Thanh bảo: Nước cảnh núi Thái chim bay chẳng qua, ngươi chớ nói lời nghe lóm. Sư thưa: Biển cả còn kinh sức thuyền chiến, vượt Hán buồm bay khỏi Ngũ hồ. Cảnh Thanh dựng đứng phất tử hỏi: Cái này là sao? Sư thưa: Cái này là cái gì? Cảnh Thanh bảo: Quả nhiên chẳng biết. Sư thưa: Ra vào cuộn duỗi cùng Thầy đồng dụng. Cảnh Thanh bảo: Chiếc muỗng nghe tiếng rỗng, ngủ say mặc nói xàm. Sư thưa: Đầm rộng chứa núi, lý hay dẹp cọp. Cảnh Thanh bảo: Tha tội bỏ lỗi hãy mau đi ra. Sư thưa: Ra đi tức mất. Sư ra đến pháp đường, liền nghĩ: phàm người hành khước nhân duyên chưa tột chỗ cứu kính, không thể bèn thôi đi. Sư liền trở lại thưa: Con vừa rồi trình bày chỗ cạn hẹp có xúc chạm đến Thầy, mong Thầy từ bi tha thứ cho. Cảnh Thanh bảo: Vừa rồi ông nói từ Đông đến, đâu không phải từ Thúy Nham đến? Sư thưa: Tuyết Đậu tạm dừng đông Bảo cái. Cảnh Thanh bảo: Chẳng theo dê mất cuồng giải hết, trở lại trong ấy nhớ Chương thiên. Sư thưa: Gặp tay kiếm khách nên trình kiếm, chẳng phải nhà thơ chớ hiến thơ. Cảnh Thanh bảo: Thơ nên cất, tạm mượn kiếm xem? Sư thưa: Cúi đầu người sành mang gươm đi. Cảnh Thanh bảo: Chẳng những chạm phong hóa cũng tự bày lầm lẫn. Sư thưa: Nếu chẳng chạm phong hóa đâu thấy được tâm cổ Phật? Sư thưa: Lại hứa thật với Thầy, nay có gì? Cảnh Thanh bảo: Nạp tử (Thiền

https://thuviensach.vn

sinh) phương Đông đến chẳng rành đậu bắp, chỉ nghe chẳng thôi mà thôi, đâu được hay thôi mà thôi. Sư thưa: Sóng to vọt ngàn tầm, nước trong đâu rời biển. Cảnh Thanh bảo: Một câu bặt dòng muôn cơ nghĩ sạch. Sư liền lễ bái. Cảnh Thanh bảo: Nạp Tử trổi thay!

*

Sư đến Hoa Nghiêm, Hoa Nghiêm bảo: Ta có làm bài ca chăn trâu, mời Xà-lê hòa. Sư thưa: Nhịp trống huơ roi trâu cọp chạy, xa dồn cây biển mỏm thành nhà. Dừng lại Hoa Nghiêm, Sư làm Duy-na. Nhân có thị giả Khoách từ Nam Viện đến, Sư nhận được những đặc điểm nên kết làm bạn và thầm ngộ được chỉ yếu tam huyền. Sư than: Chỗ dùng của Lâm Tế như thế ư? Thị giả Khoách bảo Sư đến yết kiến Nam Viện.

*

Đến Nam Viện vừa gặp, Sư không lễ bái. Nam Viện bảo: Vào cửa phải rành chủ. Sư thưa: Quả nhiên thỉnh Thầy phân. Nam Viện lấy tay vỗ gối trái một cái. Sư liền hét. Nam Viện vỗ gối mặt một cái. Sư lại hét. Nam Viện bảo: Vỗ bên trái gác lại, vỗ bên mặt là sao? Sư thưa: Mù. Nam Viện liền nắm gậy. Sư thưa: Chớ gông mù gậy tối. Giựt gậy đập Hòa thượng, chớ bảo chẳng nói.

Nam Viện ném gậy, nói: Ba mươi năm làm trụ trì, hôm nay bị gã Chiết mặt vàng vào cửa hãm lại. Sư thưa: Hòa thượng in tuồng ôm bát chẳng được, nói gạt là chẳng đói. Nam Viện hỏi: Xà-lê từng đến Nam Viện lúc nào? Sư thưa: Là lời nói gì? Nam Viện bảo: Lão tăng hỏi ông rõ ràng. Sư thưa: Cũng chẳng được bỏ qua. Nam Viện bảo: Hãy ngồi uống trà.

Sư uống nhà tăng xong, trở lên đảnh lễ tạ lỗi. Nam Viện hỏi: Xà-lê đã từng gặp người nào rồi đến đây? Sư thưa: Ở Nhượng Châu chùa Hoa Nghiêm cùng nhập hạ với Thị giả Khoách. Nam Viện bảo: Gần kẻ tác gia. Nam Viện lại hỏi: Phương Nam một gậy thương lượng thế nào? Sư thưa: Thương lượng rất kỳ đặc. Sư lại hỏi: Hòa thượng ở đây một gậy thương lượng thế nào? Nam Viện cầm gậy lên bảo: Dưới gậy vô sanh nhẫn, gặp cơ chẳng thấy Thầy. Ngay câu nói này Sư triệt ngộ, Sư ở lại đây sáu năm.

https://thuviensach.vn

*

Một hôm, Nam Viện gọi Sư bảo: Ngươi nương nguyện lực đến gánh vác đại pháp, chẳng phải ngẫu nhiên. Lại hỏi: Ngươi nghe Lâm Tế khi sắp tịch nói chăng? Sư thưa: Nghe. Nam Viện bảo: Lâm Tế nói ai biết chánh pháp nhãn tạng của ta đến bên con lừa mù diệt. Lại, Ngài lúc bình sanh như con sư tử thấy liền giết người, đến khi sắp tịch cớ sao lại bó gối xuôi đuôi như vậy? Sư thưa: Mật phó sắp tịch, toàn chủ tức mật. Nam Việt lại hỏi: Tại sao Tam Thánh Huệ Nhiên cũng không nói? Sư thưa: Con thật đã gần gũi nhận lãnh vào thất, chẳng đồng với người đi ngoài cửa. Nam Viện gật đầu, lại hỏi: Ngươi nói bốn thứ liệu giản là liệu giản pháp gì? Sư thưa: Phàm nói ra chẳng kẹt nơi phàm tình liền rơi vào thánh giải, là bệnh lớn của học giả. Bậc thánh trước vì thương xót mở bày phương tiện như lấy chốt tháo chốt. Sư hỏi: Thế nào là đọat nhân chẳng đoạt cảnh?

Nam Viện đáp: Cung vàng vừa ra khỏi lò hồng, bắn bể Xà-lê da mặt sắt (tân xuất hồng lô kim đàn tử, sứu phá xà-lê thiết diện bì).

- Thế nào đọat cảnh chẳng đoạt nhân?

- Cắt cỏ chợt chia đầu sọ tét, mây dồn mới tụ bóng vẫn còn (sô thảo tạt phân đầu não liệt, loạn vân sơ trán ảnh du tồn).

- Thế nào nhân cảnh đều đoạt?

- Bước nhẹ tiến lên cần gấp gấp, nắm roi cầm cương chớ chậm chậm (niếp túc tiến tiền tu cấp cấp, tróc tiên đương ưởng mạc trì trì).

- Thế nào nhân cảnh đều chẳng đoạt?

- Thường nhớ Giang Nam trong tháng ba, vườn hoa thơm ngát chá cô hót (thường ức Giang Nam tam ngoạt lý, chá cô đề xứ bách hoa hương).

*

Đến niên hiệu Trường Hưng năm thứ hai (931) hậu Đường, Sư sang Nhữ Thủy ở chùa Phong Huyệt. Ngôi chùa này hiện đang hư hoại chỉ còn mấy

https://thuviensach.vn

tấm tranh che kèo cột. Sư dừng ở đây một mình ban ngày lượm trái rụng ăn, tối lại đốt dầu thông, suốt bảy năm tròn như thế. Sau này, đàn việt biết được, góp công chung sức cất thành ngôi chùa mới, liền trở thành ngôi đại tùng lâm. Niên hiệu Thiên Phúc năm thứ hai (937) Ngụy Tấn, ngày rằm tháng giêng Sư khai pháp.

*

Sư thượng đường bảo chúng: - Phàm con mắt người tham học gặp cơ liền phải đại dụng hiện tiền, chớ tự ràng buộc nơi tiết nhỏ. Giả sử lời nói trước tiến được, vẫn còn kẹt vỏ dính niệm, dù là dưới câu liền được tinh thông, chưa khỏi chạm đến lại là thấy cuồng. Xem thấy hết thảy các ông đều là nhằm đến nương người tìm hiểu, sáng tối hai lối vì các ông một lúc quét sạch, dạy thẳng mỗi người các ông như sư tử con gầm gừ rống lên một tiếng, đứng thẳng như vách cao ngàn nhẫn, ai dám để mắt nhìn đến, nhìn đến là mù mắt y.

*

Sư đến Dỉnh Châu ở trong Nha môn lên tòa dạy chúng:

- Tâm ấn của Phật Tổ in tuồng như máy trâu sắt, đi liền ấn đứng, đứng liền ấn phá, chỉ như chẳng đi chẳng đứng ấn tức là phải hay chẳng ấn tức là phải? lại có người nói được chăng?

Khi ấy, có Trưởng lão Lô Pha bước ra hỏi:

- Học nhân có máy trâu sắt, thỉnh Thầy chẳng ấn vào?

Sư bảo:

- Quen câu kình nghê dầm trong rộng, lại than ếch nhảy ngựa lăn bùn (quán điếu kình nghê trừng thủy tẩm, khước nha oa bộ triển nê sa).

Lô Pha trầm ngâm, Sư hét rằng: Trưởng lão sao chẳng nói lên? Lô Pha suy nghĩ. Sư đánh một phất tử, nói: Lại nhớ được thoại đầu chăng thử nêu lên xem? Lô Pha vừa mở miệng, Sư lại đánh một phất tử.

https://thuviensach.vn

Mục chủ nói: mới biết Phật pháp cùng Vương pháp một loại. Sư hỏi: Thấy đạo lý gì? Mục chủ nói: Đương cơ chẳng đoạn, lại chuốc loạn kia. Sư xuống tòa.

*

Sư thượng đường. Có vị Tăng hỏi:

- Thầy xướng gia khúc tông phong ai? Nối pháp người nào?

Sư đáp:

- Siêu nhiên vượt khỏi ngoài Oai Am, kiễng chân luống nhọc khen đất cát.

- Hát xưa không âm vận, thế nào hòa được bằng?

- Gà gỗ gáy nửa đêm, chó rơm sủa hừng sáng.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là Phật?

Sư đáp:- Thế nào chẳng phải Phật?

- Chưa hiểu huyền ngôn, thỉnh Thầy chỉ thẳng?

- Nhà ở châu Hải Môn, Phù Tang (Nhật Bản) chiếu trước nhất.

*

Tăng hỏi:- Gương xưa khi chưa lau thì thế nào? Sư đáp:- Thiên ma bể mật.

- Sau khi lau thì thế nào?

- Huỳnh đế không đạo?

*

Tăng hỏi: - Phàm có hỏi ra đều là niết quái, thỉnh Thầy chặt thẳng cội nguồn?

Sư đáp:- Ít gặp người tai phủng, thường thấy kẻ khắc thuyền.

https://thuviensach.vn

- Chính khi ấy thì làm sao?

- Rùa mù gặp bộng (cây) tuy an ổn, cây khô trổ hoa vật ngoại xuân.

*

Tăng hỏi:- Khi một niệm muôn năm thì thế nào? Sư đáp:- Áo tiên lau đá rách.

- Hồng chung khi chưa đánh thì thế nào?

- Đầy dẫy đại thiên đều âm vận, diệu hợp thầm thông đâu hay phân.

- Sau khi đánh thì thế nào?

- Vách đá núi sông đâu chướng ngại, mù tiêu thông suốt mong thầm nghe.

*

Nhà Tống niên hiệu Khai Bảo năm thứ sáu (973) ngày mùng một tháng tám, Sư lên tòa nói kệ:

Đạo tại thừa thời tu tế vật

Viễn phương lai mộ tự đằng đằng

Tha niên hữu tẩu tình tương tợ

Nhật nhật hương yên dạ dạ đăng.

Dịch:

Phải thời truyền đạo lợi quần sanh

Chẳng quản phương xa tự vươn lên

Năm khác có người dòng giống đó

Ngày ngày hương khói đêm đêm đèn.

https://thuviensach.vn

Đến ngày rằm, Sư ngồi kiết già thị tịch, thọ bảy mươi tám tuổi, năm mươi chín tuổi hạ. Trước đó một ngày, Sư viết thơ từ giã đàn việt.

*

https://thuviensach.vn

35. THIỀN SƯ THANH NHƯỢNG ở núi Hưng Dương

Có vị Tăng hỏi Sư:

- Phật Đại Thông Trí Thắng mười kiếp ngồi đạo tràng, Phật pháp chẳng hiện tiền chẳng được thành Phật đạo, khi ấy thế nào?

Sư đáp:- Lời hỏi này rất thích đáng.

Tăng hỏi:- Đã là ngồi đạo tràng, vì sao chẳng được thành Phật đạo.

Sư đáp:- Vì y chẳng thành Phật.

*

https://thuviensach.vn

36. THIỀN SƯ PHÁP MÃN Núi U Cốc

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là đạo?

Sư lặng thinh giây lâu, hỏi:- Hội chăng?

Tăng thưa:- Học nhân chẳng hội.

Sư bảo:- Nói đạo dưới lời không thinh,

Nêu cao áo chỉ đinh ninh,

Thiền cốt như nay hội lấy,

Chẳng cần riêng sau mất dừng.

*

https://thuviensach.vn

37. THIỀN SƯ QUẾ SAM ở viện La-hán - (867-928)

Sư họ Lý quê ở Thường Sơn, thuở bé mỗi ngày chỉ ăn một bữa cơm chay, nói ra những lời lạ thường. Đến lớn, Sư xin cha mẹ theo Đại sư Vô Tướng ở chùa Vạn Tuế tại bản phủ xuất gia. Sau khi thọ giới cụ túc, Sư chuyên học luật.

Một hôm, vì chúng lên tòa nói giới bản Bồ-tát xong, Sư nói: Trì phạm chỉ giữ thân mà thôi, chẳng phải chân giải thoát; y văn sanh hiểu đâu thể phát thánh trí?

Sư phát chí tham vấn Thiền tông. Trước, Sư đến Vân Cư, Tuyết Phong thưa hỏi rất cần mẫn, nhưng vẫn chưa thâm đạt. Sau, Sư đến Huyền Sa yết kiến Đại sư Tông Nhất, vừa nghe một câu khai phát liền rỗng suốt không ngờ.

Huyền Sa hỏi Sư: Tam giới duy tâm, ngươi hội thế nào? Sư chỉ cái ghế dựa, hỏi: Hòa thượng kêu cái ấy là gì? Huyền Sa đáp: Ghế dựa. Sư thưa: Hòa thượng không hội tam giới duy tâm. Huyền Sa bảo: Ta gọi cái ấy là tre gỗ, ngươi kêu là gì? Sư thưa: Con cũng gọi là tre gỗ. Huyền Sa bảo: Tận đại địa tìm một người hội Phật pháp cũng không có. Sư do đây càng được khích lệ thêm.

*

Sư hầu Huyền Sa nơi phương trượng nói thoại đêm quá khuya, thị giả đóng cửa hết. Huyền Sa nói: Cửa đã đóng hết, ngươi làm sao ra được? Sư thưa: Gọi cái gì là cửa?

*

Huyền Sa dạy bảo chúng, có những người sắp được chánh định đều nhờ Sư trợ phát. Sư tuy tàng ẩn trong chúng, nhưng tiếng tăm vang xa.

*

https://thuviensach.vn

Mục Vương Công ở Chương Châu có xây cất một tịnh xá tên Địa Tạng trên Thạch Sơn phía tây thành Mân, thỉnh Sư trụ trì. Sư ở đây được khoảng mười năm, sau dời đến ở viện La-hán. Nơi đây, xiển dương huyền yếu, học chúng tấp nập kéo đến. Đang cấy lúa ngoài ruộng, thấy Tăng đến, Sư hỏi: Ở đâu đến? Tăng thưa: Nam Châu đến. Sư hỏi: Trong ấy Phật pháp thế nào? Tăng thưa: Bàn tán lăng xăng. Sư bảo: Đâu như ở đây, ta chỉ cấy lúa, nấu cơm ăn. Tăng hỏi: Thế nào là tam giới? Sư bảo: Gọi cái gì là tam giới?

*

Sư hỏi vị Tăng mới đến: Ở đâu đến? Tăng thưa: Phương nam đến. Sư hỏi: Các bậc tri thức phương nam có lời gì dạy chúng? Tăng thưa: Các Ngài nói: mạt vàng tuy quí dính trong con mắt cũng chẳng được. Sư bảo: Ta nói núi Tu-di ở trong con mắt của ông.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là một câu của La-hán? Sư đáp:- Ta nói với ngươi, liền thành hai câu.

*

Sư thượng đường: - Tông môn huyền diệu chỉ là thế ấy sao? hay riêng có chỗ kỳ đặc? Nếu riêng có chỗ kỳ đặc, các ông hãy nên xem cái gì? Nếu không, chẳng nên đem hai chữ bèn cho là tông thừa. Thế nào là hai chữ? Nghĩa là Tông thừa và Giáo thừa. Các ông vừa nói đến Tông thừa liền thành Tông thừa, nói đến Giáo thừa liền thành Giáo thừa.

Chư Thiền đức! Phật pháp tông thừa nguyên lai do miệng các ông an lập danh tự, làm lấy nói lấy bèn thành. Lẽ ấy cần phải nhằm trong đó nói bình nói thật nói viên nói thường.

Thiền đức! các ông gọi cái gì là bình thật? nắm cái gì làm viên thường?

Kẻ hành khước nhà bên cần phải biện rành, chớ để chôn vùi; được một ít thanh sắc danh tự chứa trong đầu tâm, nói ta hội giải khéo hay giản biện. Các ông hội cái gì? ghi nhớ được danh tự ấy, giản biện được thanh sắc ấy.

https://thuviensach.vn

Nếu chẳng phải thanh sắc danh tự, các ông làm sao ghi nhớ giản biện? Gió thổi thông reo cũng là thanh, tiếng nhái ếch chim quạ kêu cũng là thanh, sao chẳng trong ấy lắng nghe để giản trạch đi. Nếu trong ấy có hình thức ý tứ thì, cũng như trong miệng các thầy già, có bao nhiêu ý tứ cùng các Thượng tọa. Chớ lầm! hiện nay thanh sắc dẫy đầy, là đến nhau hay chẳng đến nhau? Nếu đến nhau, thì linh tánh kim cang bí mật của ông nên có hoại diệt. Vì sao có như thế? Vì thanh xỏ lủng lỗ tai ông, sắc đâm đui con mắt ông, duyên thì lấp mất huyễn vọng của ông, càng chẳng dễ dàng vậy. Nếu chẳng đến nhau, thì chỗ nào được thanh sắc? Hội chăng? Đến nhau, chẳng đến nhau thử biện rành xem!

Sư dừng giây phút, lại nói: Viên thường bình thật ấy là người gì? nói thế nào? Chưa phải là kẻ ở trong thôn Hoàng Di thì biết nói thế nào? Đó là các vị Thánh xưa bày chút ít giúp đỡ hiển phát. Thời nay không hiểu phải quấy liền cho là toàn thật, nói ta riêng có tông phong huyền diệu. Phật Thích-ca không chót lưỡi, chẳng giống với các ông có chút ít bèn chỉ hông chỉ ngực. Nếu luận về tội sát, đạo, dâm, tuy nặng mà vẫn còn nhẹ, vì có khi hết. Kẻ này chê bai Bát-nhã làm mù mắt chúng sanh, vào địa ngục A-tỳ, nuốt hoàn sắt nóng chớ bảo là thong thả. Do đó, cổ nhân nói: lỗi tại hóa chủ, chẳng can hệ việc ông.

Trân trọng!

*

Sư thượng đường nói: - Chư Thượng tọa! Chẳng cần cúi đầu suy nghĩ, suy nghĩ chẳng đến bèn nói chẳng dùng giản trạch, đến được chỗ buông lời chăng? Các ông nhằm chỗ nào buông lời, thử nói xem! Lại có một pháp gần được ông, lại có một pháp xa được ông chăng? đồng với ông khác với ông chăng? Đã như thế, tại sao lại thật gian nan?

*

Sư cùng Trường Khánh, Bảo Phước vào Châu thấy một đóa hoa mẫu đơn. Bảo Phước nói: Một đóa hoa mẫu đơn đẹp. Trường Khánh bảo: Chớ để con

https://thuviensach.vn

mắt sanh hoa. Sư bảo: Đáng tiếc một đóa hoa.

*

Sư có bài kệ minh đạo:

Chí đạo uyên quảng

Vật dĩ ngôn thuyên

Ngôn thuyên phi chỉ

Thục vân hữu thị?

Xúc xứ giai cừ

Khởi dụ chân hư

Chân hư thiết biện

Như cảnh trung hiện,

Hữu vô tuy chướng

Tại xứ vô ngụy

Vô ngụy vô tại.

Hà câu hà ngại?

Bất dã công thành

Tương hà pháp nhỉ

Pháp nhỉ bất nhỉ

Câu vi thần xỉ.

Nhược dĩ tư trần

Mai một tông chỉ

Tông phi ý trần

https://thuviensach.vn

Vô dĩ kiến văn.

Kiến văn bất thoát

Như thủy trung nguyệt

Ư thử bất minh

Phiên thành thắng pháp.

Nhất pháp hữu hình

Ế như nhãn tình

Nhãn tình bất minh

Thế giới tranh vanh.

Ngã tông kỳ đặc

Đương dương hiển hách

Phật cập chúng sanh

Giai thừa ân lực.

Bất tại đê đầu

Tư lương nan đắc

Tạt phá diện môn

Cái phú càn khôn.

Quyết tu tiến thủ

Thoát khước căn trần

Kỳ như bất hiểu

Mạn thuyết như kim.

https://thuviensach.vn

dịch:

Chí đạo sâu rộng

Chớ dùng lời bàn

Lời bàn phi chỉ

Ai rằng có phải?

Chạm đến đều y

Đâu dụ giả thật

Giả thật lập bày

Như bóng trong gương,

Có không tuy hiện

Tại chỗ không dối

Không dối không tại

Nào câu nào ngại?

Chẳng nhờ công thành

Đem gì pháp nhỉ

Pháp nhỉ chẳng nhỉ

Đều là môi răng.

Nếu lấy đây bày

Chôn vùi tông chỉ

Tông không ý bày

Không dùng thấy nghe.

Thấy nghe chẳng thoát

https://thuviensach.vn

Như trăng đáy nước

Nơi đây chẳng rõ

Trở thành thắng pháp.

Một pháp có hình

Che đậy mắt mình

Mắt mình chẳng sáng

Thế giới lăng xăng.

Tông ta kỳ đặc

Nêu bày hiển hách

Phật và chúng sanh

Đều nhờ ân lực.

Chẳng ở cúi đầu

Suy nghĩ khó được

Vạch tét cửa mặt

Che đậy càn khôn.

Hẳn phải tiến lấy

Vượt khỏi căn trần

Nếu mà chẳng hiểu

Dối nói như nay.

*

Đời hậu Đường niên hiệu Thiên Thành năm thứ ba (928) mùa thu, Sư trở về thành Mân ở chùa xưa, đi thăm hết các chùa chung quanh thành. Sau đó, Sư

https://thuviensach.vn

bệnh ít hôm rồi tắm gội, từ giã chúng, ngồi ngay thẳng thị tịch. Sư thọ sáu mươi hai tuổi, bốn mươi tuổi hạ. Vua sắc thụy là Chơn Ứng Đại sư.

*

https://thuviensach.vn

38. THIỀN SƯ HUỆ CẦU ở viện An Quốc núi Ngọa Long - (? - 915)

Sư quê ở Bồ Điền, xuất gia trên núi Qui Dương. Ở tại hội Huyền Sa, Sư là người đứng đầu. Nhân Sư hỏi Huyền Sa: Thế nào là mặt trăng thứ nhất?

Huyền Sa bảo: Dùng mặt trăng của ngươi làm gì? Sư nhân đó ngộ nhập.

Nhà Lương niên hiệu Khai Bình năm thứ hai (908), Huyền Sa sắp thị tịch, Mân soái họ Vương sai con đến thăm bệnh, đồng thời hỏi kín ai là người kế thừa sau này. Huyền Sa nói: Huệ Cầu.

Sau khi Huyền Sa tịch, đến ngày khai giảng, quan liêu tăng lữ câu hội tại pháp tòa, họ Vương chợt hỏi chúng: Ai là Thượng tọa Huệ Cầu? Chúng chỉ Sư ra. Họ Vương liền thỉnh Sư đăng tòa.

Sư lên tòa im lặng giây lâu nói:

- Chớ hiềm lặng lẽ, chớ nói chẳng kham, chưa rành bờ mé làm sao luận bàn? Sở dĩ bình thường dùng tiếng vang ấy, nhờ vạch một hai cái giúp người phát minh đạo lý. Tột mười phương thế giới tìm một người làm bạn không thể có.

Tăng hỏi:- Đại ý Phật pháp từ phương tiện gì chóng vào?

Sư đáp:- Vào là phương tiện.

- Mây từ núi nào dậy, gió từ khe nào sanh?

- Tận lực lập bày chẳng rời Trung Tháp (chỉ chỗ Sư trụ).

Sư thượng đường bảo chúng:

- Ta khoảng này do nhân duyên cơm cháo vì huynh đệ nếu xướng trọn là bất thường. Nếu muốn được chỗ tỉnh yếu thì núi sông đất liền vì các ông phát minh. Đạo ấy đã thường cũng là cứu kính. Nếu từ cửa Văn-thù vào, tất cả cây cối đất cát ngói gạch giúp ông phát minh. Nếu từ cửa Quan Am vào, tất cả tiếng vang ếch nhái ve dế giúp ông phát minh. Nếu từ cửa Phổ Hiền vào,

https://thuviensach.vn

chẳng dở chân bước mà đến. Ta dùng ba cửa phương tiện này chỉ bày các ông, như lấy một chiếc đũa bếp khuấy nước biển cả, khiến cá rồng kia biết nước là mạng sống. Hội chăng? Nếu không có con mắt trí mà xét kỹ đó, dù ông trăm ngàn thứ xảo diệu cũng chẳng phải là cứu kính.

*

Tăng hỏi:- Con mới vào tùng lâm chẳng rõ việc mình, xin Thầy chỉ dạy?

Sư lấy gậy chỉ, hỏi:- Hội chăng?

- Chẳng hội.

- Ta thế ấy là vì ông trở thành người co cúi, lại biết chăng? Nếu nhằm trên phần của người hiện tại, việc từ xưa đến giờ chẳng nói mới vào tùng lâm, đến chư Phật thuở quá khứ cũng chưa từng thiếu sót. Như nước biển cả, tất cả cá rồng từ mới sanh đến già chết, thọ dụng nước thảy đều bình đẳng.

*

Sư thượng đường bảo chúng: - Các người! Nếu cần thương lượng đến xương sọ tìm lấy tin tức đem lại cùng nhau thương lượng, trong ấy chẳng từng chướng ánh sáng của người.

*

Sư hỏi Viện chủ Liễu: - Tiên sư nói tột mười phương thế giới là thể người chân thật, ông hiện thấy nhà tăng chăng?

Liễu đáp:- Hòa thượng chớ để con mắt sanh hoa.

Sư bảo:- Tiên sư đã thiên hóa mà thịt vẫn còn ấm.

*

Nhà Lương niên hiệu Càn Hóa năm thứ ba (915), nhằm năm Quí Dậu ngày mười bảy tháng tám, Sư không bệnh liền tịch.

https://thuviensach.vn

39. Bạch Vân Tường Hòa thượng Thật Tánh Đại sư

Ban đầu Sư trụ Viện Từ Quang, Quảng chủ họ Lưu thỉnh vào phủ thuyết pháp.

Có vị Tăng hỏi:

- Giác Hoa vừa định khắp nơi bừng sáng, chẳng lầm tông phong xin Thầy phương tiện?

Sư đáp:- Vua ta có lệnh.

- Giáo ý Tổ ý là đồng hay khác?

- Chẳng khác.

- Thế ấy tức đồng?

- Chẳng ngại lãnh thoại.

- Chư Phật chưa ra đời, khắp giáp đại thiên một hội bạch vân là thế nào?

- Gạt bao nhiêu người đến?

- Thế ấy thì bốn chúng nương vào đâu?

- Chớ giao thiệp.

- Tức tâm tức Phật là lời chỉ dạy, chẳng dính những lời trước chỉ dạy thế nào?

- Đông tây gác lại, nam bắc thế nào?

- Thế nào là gia phong Hòa thượng?

- Cầu đá bờ này có, bên kia không hội sao?

- Chẳng hội.

https://thuviensach.vn

- Hãy làm Đinh Công ngâm.

- Y đến Lục Tổ tại sao chẳng truyền?

- Bể yên sóng lặng.

- Thế nào là một con đường Hòa thượng tiếp người?

- Đến triều liền hiến Sở vương xem.

- Tông thừa từ trước làm sao nêu cao?

- Ngày nay chưa uống trà.

*

Sư thượng đường: - Các ông hội chăng? Chỉ ở đầu đường cuối chợ, nơi người hàng thịt thái thịt, chỗ vạc dầu sôi trong địa ngục hội lấy. Nếu hội thế ấy mới kham vì người làm thầy làm mẫu mực. Nếu nhằm trong môn đồ nạp tăng (Thiền sư) thì cách xa trời đất. Lại có một nhóm người, chỉ một bề ngồi trên giường làm người tốt.

Các ông nói hai hạng người này người nào có sở trường? Vô sự trân trọng!

*

Sư hỏi Tăng mới đến:- Ở đâu đến? Tăng thưa:- Ở Vân Môn đến.

- Trong ấy có bao nhiêu con trâu?

- Một con hai con.

- Con trâu tốt.

*

Sư hỏi Tăng:- Chẳng hoại giả danh mà bàn thật tướng là sao? Tăng thưa:- Cái ấy là ghế dựa.

Sư lấy tay vạch, nói:- Đem giày đãy đến?

https://thuviensach.vn

Tăng không đáp được.

*

Sư sắp thị tịch bạch chúng rằng: - Tôi tuy đề cao Tổ ấn mà chưa tột trong ấy. Các nhân giả! việc trong ấy là thế nào? Đâu phải chặng giữa, trong, ngoài của vô biên chăng? Hội giải như thế, tức đại địa như dãy cát phẳng, đây tức là phương khác thấy nhau.

Nói xong, Sư thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

40. THIỀN SƯ TRỪNG VIỄN ở Viện Hương Lâm

Ở Vân Môn, Sư làm thị giả mười tám năm. Vân Môn mỗi khi tiếp Sư đều gọi: Thị giả Viễn! Sư ứng: dạ! Vân Môn bảo: Ấy là gì? Như thế đến mười tám năm Sư mới ngộ. Vân Môn nói: Nay ta mới không gọi ngươi.

Một hôm, Sư từ giã Vân Môn đi nơi khác. Vân Môn bảo: Quang trùm vạn tượng, một câu nói làm sao? Sư suy nghĩ. Vân Môn buộc phải ở lại ba năm nữa.

*

Ban đầu Sư đến trụ tại Viện Thiên Vương trong chùa Nghinh Tường huyện Đạo Giang Tây Xuyên. Có vị Tăng hỏi:- Vị ngon đề-hồ vì sao biến thành độc dược?

Sư đáp:- Giấy Đạo Giang.

- Khi thấy sắc là thấy tâm thì sao?

- Vừa rồi ở đâu đi đến?

- Khi tâm cảnh đều quên thì thế nào?

- Mở mắt rồi ngủ.

- Trong Bắc Đẩu ẩn thân, ý thế nào?

- Trăng giống cung loan, mưa ít gió nhiều.

- Thế nào là tâm chư Phật?

- Trong tức trước sau trong.

- Thế nào là diệu dược của Hòa thượng?

- Chẳng lìa các vị.

https://thuviensach.vn

- Người ăn thì sao?

- Cắn ăn xem.

*

Sau, Sư dời về ở Viện Hương Lâm Thành Thanh Ích Châu. Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là một mạch suối Hương Lâm?

Sư đáp:- Niệm không gián đoán.

- Người uống thế nào?

- Cân lường tùy phương.

- Thế nào là chánh nhãn của nạp tăng?

- Chẳng phân biệt.

- Việc chiếu dụng thế nào?

- Người đi đường trật chân.

*

Sư sắp thị tịch đến từ biệt tri phủ Tống Công Đang, nói: Lão tăng đi hành khước, thông phán nói Tăng này bị cuồng phong tám mươi năm đi hành khước trong ấy. Đang thưa: Đại thiện tri thức đi ở tự do.

Trở về, Sư bảo chúng: Lão tăng bốn mươi năm mới đập thành một mảnh.

Nói xong, Sư thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

41. THIỀN SƯ TÔNG HUỆ THỦ SƠ ở Động Sơn - (?-990)

Ban đầu Sư đến tham vấn Vân Môn. Vân Môn hỏi: Vừa rời ở đâu? Sư thưa: Tra Độ. Vân Môn hỏi: Mùa hạ rồi ở đâu? Sư thưa: Ở chùa Báo Từ tại Hồ Nam. Vân Môn hỏi: Rời nơi ấy lúc nào? Sư thưa: Ngày hai mươi lăm tháng tám.

Vân Môn bảo: Tha ngươi ba gậy.

Hôm sau, Sư đến thưa: Hôm qua nhờ ơn Hòa thượng tha ba gậy, con không biết lỗi tại chỗ nào? Vân Môn bảo: Cái túi cơm! Giang Tây Hồ Nam liền thế ấy. Ngay câu nói này, Sư đại ngộ, bèn nói: Về sau nhằm chỗ không có khói người, chẳng chứa một hột gạo, chẳng trồng một cọng rau, tiếp đãi mười phương chúng Tăng qua lại, trọn vì họ nhổ đinh tháo chốt, gỡ bỏ cái khăn thịt mỡ, cởi cái áo xương thúi, dạy họ thênh thang phóng khoáng làm nạp tăng (Thiền sư) vô sự, đâu chẳng thích ư? Vân Môn bảo: Cái túi cơm! thân người bằng cây liễu mà mở miệng to như thế. Sư liền lễ bái.

*

Sau khi Sư làm trụ trì dạy chúng: - Trong lời nói có lời nói là câu chết (tử cú), trong lời nói không lời nói gọi là câu sống (hoạt cú). Chư thiền đức! Thế nào là câu sống? Đến trong ấy thật khó có người được, nếu được thì chẳng động một hạt bụi, chẳng vạch một cảnh, thấy việc liền nói đáp thoại. Trưởng lão để chân xuống, chẳng được nói đông tây nam bắc, chớ biết nhiều ít, chỉ cần được bước đi rời khỏi nước bùn, làm con mắt người sống, khen ngợi tông phong, kích dương đại sự, chẳng nói toàn không, kia đâu lại ít. Chỉ người duyên chưa đạt nguồn kia, rơi trong cảnh giới ma thứ tám, biết được cái chẳng tên chẳng vật, không thị không phi. Mỗi mỗi vật vật vẫn còn đầy đủ, mà nói ta được chỗ đất an lạc lại chẳng mong gì khác. Phàm có người đến thưa hỏi liền gõ giường thiền, dựng phất tử, lại chẳng tiếc liền lập bày, liền hành dụng, nhằm trong hầm nước nhỏ trồi lên hụp xuống, đùa giỡn

https://thuviensach.vn

với con chồn không đuôi, đến tiếng trống đêm ba mươi tháng chạp điểm, đập đánh con chồn chạy mất, tay chân thác loạn, không thành tựu được một cái gì, hối hận làm sao kịp? Nếu thật là nạp tăng (Thiền sư) dù gặp phải cái lạnh chết người, cái đói chết người trọn chẳng mặc chiếc áo xương thúi của kẻ khác.

*

Sư dạy chúng: - Lời không dính việc, nói chẳng hợp cơ, nương lời thì mất, kẹt câu là mê. Nơi đây, trong bốn câu nói thấy được rõ ràng. Làm một nạp tăng (Thiền sư) khoáng đạt, nhân một cây đòn tay, một miếng ngói, một bữa cháo, bữa cơm cũng có thể vì người làm thiện tri thức. Nơi đây, nếu chẳng rõ sẽ trở thành kẻ bướng bỉnh.

*

Sư lại dạy: - Người nêu cao tông thừa xiển dương đại giáo, phải được con mắt pháp sáng suốt, mới hay soi xét duyên thiết yếu của Tăng và tục, chân vọng một nguồn, nước sữa chung ly, đến đây thật khó phân. Đông Sơn (chỉ Sư) tầm thường dùng con mắt trong tâm xét tướng ngoài thân, xem đó lại xem, mới biện được chân ngụy. Nếu chẳng như thế làm sao gọi là thiện tri thức? Hiện nay thiên hạ cái gì là thiện tri thức? Chư Thiền đức! đã tham vấn bao nhiêu vị thiện tri thức rồi đến đây? Không nên thong thả, cần phải tham cho triệt, xem cho thấu đến chỗ ngàn thánh còn không thể chứng minh, mới bày hiện được kẻ đại trượng phu. Đâu không thấy ông già Thích-ca khi sao mai mọc lên liền hoát nhiên đại ngộ, cùng toàn thể chúng sanh trên thế giới đồng thời thành Phật không có mé trước sau, đâu không sướng thích sao? Tuy nhiên như thế, nếu gặp người mắt sáng nạp tăng cũng khéo bày xương sống liền đánh.

*

Có vị Tăng hỏi:- Khi một con đường xa xôi thì thế nào? Sư đáp:- Trời trong chẳng chịu đi, đợi đến mưa ướt đầu.

- Khi tâm chưa sanh, pháp ở chỗ nào?

https://thuviensach.vn

- Gió thổi lá cây khua quyết định có cá lội.

Sư hỏi vị Tăng mới đến: Đâu chẳng phải mới đến ư? Tăng thưa: Phải. Sư bảo: Đêm đến tìm chỗ nghỉ, sáng nay việc thế nào? Tăng thưa: Sáng nay gió thổi mạnh, đi trên lưng núi xanh. Sư bảo: Chưa phải, lại nói đi. Tăng thưa: Trân trọng. Sư liền đánh.

*

Tăng hỏi: - Trong mười hai giờ đi đứng ngồi nằm, khi tự tỉnh giác thì thế nào?

Sư đáp:- Xem người ăn cơm.

- Đâu khỏi bóng cây chẳng chênh sao?

- Lời thân ra từ miệng thân.

*

Tăng hỏi:

- Đại chúng đã nhóm họp, thỉnh Thầy tóm yếu điểm và nêu đại cương?

Sư đáp:

- Trên nước hòn bọt bày năm sắc, đáy biển cá tôm nói trăng trong.

*

Sư có làm bài tụng Con Chó Theo Trâu:

Gia hữu nhất cẩu nhi

Ngãi tiểu nhân nan kiến

Chung nhật tùy ngưu khứ

Vị tỉnh sử nhân hoán.

Kiến khách bất tác thanh

https://thuviensach.vn

Kiến nhân thiên năng thiện

Nghĩ nghị thượng môn lai

Tảo thị thâu tha tiện.

Hảo hảo báo Thiền sư

Tu trước tinh thần khán

Nhậm nhữ linh lợi nhân

Bất giác vi tử hán.

Dịch

Nhà có một con chó

Nhỏ tíu người khó thấy

Trọn ngày đi theo trâu

Chưa tỉnh khiến người gọi.

Thấy khách chẳng biết sủa

Thấy người riêng hay giỏi

Toan tính trên cửa vào

Sớm là lấy đồ người.

Khéo léo bảo Thiền sư

Cần để tinh thần xét

Dù ông người khôn lanh

Chẳng biết thành kẻ chết.

*

https://thuviensach.vn

Nhà Tống niên hiệu Thuần Hóa năm đầu (990) tháng bảy, Sư không bệnh ngồi kiết già thị tịch.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ CHÍN SAU LỤC TỔ

I.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ NĂM

A. Nối pháp Thiền sư Trí Tịnh: có 2 vị

1- Thiền sư Trí Nghiêm ở Cốc Ẩn

2- Thiền sư Pháp Hiển ở Phổ Ninh

II.- TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ NĂM

A. Nối pháp Thiền sư Diên Chiểu Phong Huyệt: có 4 vị

1- Thiền sư Tỉnh Niệm ở Thủ Sơn

2- Thiền sư Quảng Huệ Chơn

III.- TÔNG QUI NGƯỠNG ĐỜI THỨ SÁU

IV.- NỐI PHÁP ĐỨC SƠN ĐỜI THỨ TƯ

A. Nối pháp Thiền sư Quế Sâm: có 7 vị

1- Thiền sư Văn Ích hiệu Tịnh Huệ ở Thanh Lương khai Tổ tông Pháp Nhãn

2- Thiền sư Hưu Phục Ngộ Không ở Thanh Lương

3- Thiền sư Thiệu Tu ở Long Tế

V.- TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ BA

1- Thiền sư Quang Tộ ở chùa Trí Môn

2- Thiền sư Giới ở Ngũ Tổ

https://thuviensach.vn

3- Am chủ Tường ở Liên Hoa Phong

*

https://thuviensach.vn

42. THIỀN SƯ TRÍ NGHIÊM ở Cốc Ẩn

Sư quê ở Đăng Châu, xuất gia tu học tại Thước Sơn bản châu. Sau, Sư đắc pháp nơi Thiền sư Trí Tịnh trụ trì Cốc Ẩn, kế tiếp Sư trụ trì Cốc Ẩn đời thứ hai, học chúng ngưỡng mộ tìm đến khá đông.

*

Có vị Tăng hỏi:- Thầy xướng gia khúc tông phong nào? nối pháp ai? Sư đáp:- Mây trắng nam, tán cái bắc.

- Thế nào việc Ca-diếp thân nghe?

- Phải chóng làm xong.

- Thế nào chỗ chư Phật chiếu chẳng đến?

- Hỏi hang quỉ núi này làm gì?

- Sau khi chiếu đến thế nào?

- Bậy! tinh quái!

- Ngàn non muôn nước làm sao bước đi?

- Dở chân liền ngàn dặm muôn dặm.

- Khi chẳng dở chân thì thế nào?

- Cũng ngàn dặm muôn dặm.

*

https://thuviensach.vn

43. THIỀN SƯ PHÁP HIỂN ở Viện Phổ Ninh

Có vị Tăng hỏi:- Nhiều kiếp chung ở vì sao chẳng biết thân sơ?

Sư đáp:- Ai?

- Lại đợi con nói?

- Sẽ bảo chẳng lãnh thoại.

- Ngàn nước muôn non làm sao bước đi?

- Trời trong đường không cách, kẻ đến nhịp chẳng lầm.

*

https://thuviensach.vn

44. THIỀN SƯ TỈNH NIỆM ở Thủ Sơn Nhữ Châu - (925 - 993)

Sư họ Địch quê ở Lai Châu, xuất gia tại chùa Nam Thiền quận nhà. Vừa thọ xong giới cụ túc, Sư dạo khắp các thiền hội, thường thầm tụng kinh Pháp Hoa, nên được hiệu là Niệm Pháp Hoa.

Sau, Sư đến trong hội Phong Huyệt sung chức Tri khách. Một hôm, Sư đứng hầu, Phong Huyệt rơi nước mắt nói với Sư: Bất hạnh! đạo Lâm Tế đến ta sắp chìm lặng vậy. Sư thưa: Xem trong một chúng này đâu không có người kế thừa Hòa thượng? Phong Huyệt bảo: Người thông minh thì nhiều, kẻ thấy tánh rất ít. Sư thưa: Như con, Hòa thượng xem thế nào? Phong Huyệt bảo: Ta tuy trông mong ở ngươi đã lâu, vẫn e ngại đắm mến kinh này không thể buông rời.

Sư thưa: Việc này có thể làm được, mong nghe yếu chỉ ấy.

Phong Huyệt thượng đường. Nhắc lại việc Thế Tôn dùng con mắt như hoa sen xanh nhìn xem đại chúng, bèn hỏi:

- Chính khi ấy hãy bảo nói cái gì? Nếu bảo chẳng nói mà nói, lại là chôn vùi thánh trước. Hãy bảo nói cái gì?

Sư bèn phủi áo đi ra. Phong Huyệt ném cây gậy trở về phương trượng.

Thị giả chạy theo sau thưa: Niệm Pháp Hoa nhân sao chẳng đáp lời Hòa thượng?

Phong Huyệt nói: Niệm Pháp Hoa đã hội.

Một hôm, Sư cùng Huệ Chơn (Tri viên) đồng đến thưa hỏi. Phong Huyệt hỏi Huệ Chơn: Thế nào là Thế Tôn chẳng nói mà nói? Huệ Chơn thưa: Tu hú trên ngọn cây kêu. Phong Huyệt bảo: Ngươi tạo nhiều phước si làm gì? Sao không tham cứu ngôn cú? Phong Huyệt hỏi Sư: Ngươi thì sao? Sư thưa: Đổi sắc (mặt) bày đường xưa. Chẳng rơi cơ lặng yên (động dung dương cổ lộ,

https://thuviensach.vn

bất đọa tiếu nhiên cơ). Phong Huyệt bảo Huệ Chơn: Ngươi sao chẳng xem Niệm Pháp Hoa hạ ngữ?

*

Hòa thượng Sở ở Bạch Triệu đến Nhữ Châu nghỉ tại Tuyên Hóa. Phong Huyệt sai Sư đến truyền ngữ. Vừa gặp nhau, Sư đưa cao tọa cụ hỏi: Trải là phải, chẳng trải là phải? Bạch Triệu đáp: Nhà mình xem lấy. Sư liền hét! Bạch Triệu bảo: Ta từng gần gũi thiện tri thức chưa từng dám làm như thế. Sư nói: Giặc cỏ đại bại. Bạch Triệu bảo: Ngày mai gặp Hòa thượng Phong Huyệt sẽ thuật lại đầy đủ. Sư thưa: Vâng! Vâng! Không nên quên mất.

*

Sư trở về thưa lại với Phong Huyệt. Phong Huyệt bảo: Ngày nay lại bị ngươi bắt một viên giặc cỏ. Sư thưa: Tay khéo chẳng khoe danh. Hôm sau, Bạch Triệu vừa đến gặp Phong Huyệt liền thuật lại lời hôm qua. Phong Huyệt bảo: Chẳng những hôm qua, ngày nay quả tang đã thua bị bắt.

*

Ban đầu, Sư đến trụ Thủ Sơn đời thứ nhất. Ngày khai đường có Tăng hỏi: - Thầy xướng gia khúc tông phong ai? nối pháp người nào?

Sư đáp:- Thiếu Thất trước núi xem bàn tay.

- Lại thỉnh hồng âm hòa một tiếng?

- Như nay cũng cần toàn thể biết.

*

Sư bảo chúng: - Phật pháp trao cho quốc vương đại thần đàn việt có thế lực khiến đèn đèn mồi nhau tiếp tục không dứt cho đến ngày nay. Đại chúng hãy nói tiếp tục cái gì?

Sư im lặng giây lâu, lại nói:

- Ngày nay cần phải Sư huynh Ca-diếp mới được.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi:- Thế nào là gia phong của Hòa thượng?

Sư đáp:

- Một lời cắt đứt ngàn cửa sông, trước ngọn muôn trượng mới được huyền.

- Thế nào là cảnh Thủ Sơn?

- Mặc tình mọi người xem.

- Thế nào người trong cảnh?

- Ăn gậy được hay chưa?

Tăng lễ bái. Sư bảo: hãy đợi khi khác.

*

Tăng hỏi:- Người xưa dở chùy, dựng phất ý chỉ thế nào?

Sư đáp:- Đảnh riêng không khách ngủ.

- Chưa biết ý chỉ thế nào?

- Chẳng phải người ôm gốc cây.

- Thế nào là con đường bồ-đề?

- Đây cách huyện nhượng năm dặm.

- Việc hướng thượng thế nào?

- Qua lại chẳng đổi.

*

Tăng hỏi:- Chỗ chư Thánh nói chẳng tột, thỉnh Thầy nêu bày? Sư đáp:- Thần quang muôn dặm trọn một chiếu, người nào dám bằng cùng mặt trời.

- Một cây lại nở hoa không?

- Nở đã lâu rồi.

https://thuviensach.vn

- Chưa biết kết nụ chăng?

- Đêm qua đã gặp sương.

- Lâm Tế hét, Đức Sơn đánh, chưa biết để rõ việc gì?

- Ngươi thử nói xem.

Tăng liền hét! Sư bảo: Mù! Tăng lại hét! Sư bảo: Gã mù này hét loạn thế ấy để làm gì? Tăng lễ bái. Sư liền đánh.

*

Tăng hỏi:- Chúng Tăng vây quanh, Thầy nói pháp gì? Sư đáp:- Đập cỏ rắn sợ.

- Chưa biết thế nào là hạ thủ?

- Vừa rồi có bao nhiêu người nên tán thân mất mạng.

- Hai con rồng giành hạt châu, con nào được?

- Con được là mất.

- Con chẳng được thì thế nào?

- Châu ở chỗ nào?

*

Tăng hỏi:- Thế nào là tướng phạm âm? Sư đáp:- Lừa kêu chó sủa.

Sư lại bảo:

- Cần được thân thiết, nhất là đừng đem hỏi lại hỏi, hội chăng? Hỏi ở chỗ đáp, đáp ở chỗ hỏi.

Ngươi nếu đem hỏi lại hỏi thì Lão tăng ở dưới gót chân ngươi, ngươi nếu suy nghĩ thì chẳng giao thiệp.

https://thuviensach.vn

Khi ấy có vị Tăng bước ra lễ bái. Sư liền đánh. Tăng liền hỏi: Khi cặm gậy nơi núi sâu thì thế nào? Sư đáp: Lầm! Tăng nói: Lầm! Sư lại đánh.

*

Ban đêm có vị Tăng vào thất, Sư hỏi: Ai? Tăng chẳng đáp. Sư nói: Biết được ngươi rồi. Tăng cười. Sư bảo: Lại đâu phải người khác? Nhân đó, Sư làm một bài kệ:

Khinh khinh đạp địa khủng nhân tri

Ngữ tiếu phân minh cánh mạc nghi

Trí giả chỉ kim mãnh đề thủ

Mạc đãi thiên minh thất khước kê.

Dịch:

Bước chân nhè nhẹ ngại người hay

Cười nói rõ ràng có gì nghi

Kẻ trí hiện nay gắng gìn giữ

Chớ đợi sáng mai gà mất đi.

*

Sư dạy chúng: - Phật pháp không có nhiều, chỉ vì bọn các ông tự tin chẳng đến. Nếu các ông tự tin thì ngàn vị Thánh ra đời cũng không làm gì được các ông. Vì sao như thế? Vì ở chỗ trước mặt các ông không có chỗ mở miệng. Chỉ vì các ông tự tin không đến, chạy ra ngoài tìm cầu. Sở dĩ đến được trong ấy bèn là Phật Thích-ca, sẽ cho các ông ba mươi gậy. Tuy nhiên như thế, kẻ sơ cơ hậu học bằng vào đạo lý nào? Hãy hỏi các ông được cùng ấy hay chưa?

Sư im lặng giây lâu, nói tiếp:- Nếu được cùng ấy mới là vô sự.

https://thuviensach.vn

*

Sư dạy chúng:

- Chư Thượng tọa! Chẳng được hét cuồng hét loạn. Trong ấy bình thường nói với các ông. Khách thì trước sau vẫn là khách, chủ thì trước sau vẫn là chủ, khách không có hai khách, chủ không có hai chủ. Nếu có hai khách hai chủ tức là hai gã mù. Do đó, nếu khi ta đứng thì các ông phải ngồi, đứng thì cùng ông đứng. Tuy nhiên như thế, đến trong ấy phải để mắt cho lanh mới được. Trong khoảng con mắt dừng chớp là xa ngàn dặm muôn dặm. Vì sao như thế? Ví như cách cửa sổ nhìn con ngựa chạy qua, vừa suy nghĩ liền không dính dáng.

Chư Thượng tọa! đã vậy, nơi đây phải chín chắn lưu tâm, chẳng cần ôm rỗng, ngày kia giờ khác sẽ lừa phắt ông vậy. Các ngươi! nếu có việc thì lại gần đây, vô sự thì trân trọng!

*

Sư có làm bài kệ Cương Tông rằng:

Đốt tai chuyết lang quân

Xảo diệu vô nhân thức

Đả phá Phụng Lâm quan

Trước hài thủy thượng lập.

Đốt tai xảo nữ nhi

Thoán toa bất giải chức

Khán tha đấu kê nhân

Thủy ngưu dã bất thức.

Bối âm sơn tử hướng dương đa

Nam lai bắc vãng ý như hà

https://thuviensach.vn

Nhược nhân vấn ngã tây lai ý

Đông hải đông diện hữu Tân La.

Dịch:

Dốt thay chàng trai quê (vụng)

Khéo léo không người biết

Đập phá cổng Phụng Lâm

Mang giày đứng trên nước.

Dốt thay cô gái sang (khéo)

Ném thoi chẳng biết dệt.

Xem người coi đá gà

Con trâu cũng chẳng biết.

Kẻ bỏ núi âm hướng dương nhiều

Sang nam đến bắc ý thế nào?

Nếu người hỏi ta Tổ sư ý

Mặt đông biển đông có Tân La (Triều Tiên)

*

Đời Tống niên hiệu Thuần Hóa năm thứ ba (992) vào giờ ngọ ngày mùng bốn tháng chạp, Sư thượng đường nói kệ:

Kim niên lục thập thất

Lão bệnh tùy duyên thả khiển nhật

Kim niên ký khước lai niên sự

https://thuviensach.vn

Lai niên ký trước kim triêu nhật.

Dịch:

Năm nay sáu mươi bảy

Già bệnh tùy duyên hãy đuổi theo

Năm nay ghi lại việc năm đến

Năm đến ghi chắc việc ngày nay.

*

Đến năm sau đúng ngày giờ nói trước, Sư thượng đường từ biệt chúng nói kệ:

Chư tử mạn ba ba

Quá khước cơ Hằng hà

Quan Âm chỉ Di-lặc

Văn-thù bất nại hà.

Các con dối lăng xăng

Lỗi nhiều cát sông Hằng

Quan Âm chỉ Di-lặc

Văn-thù biết làm sao?

*

Sư im lặng giây lâu, nói kệ:

Bạch ngân thế giới kim sắc thân

Tình dữ phi tình cộng nhất chân

https://thuviensach.vn

Minh ám tận thời câu bất chiếu

Nhật luân ngọ hậu kiến toàn thân.

Dịch:

Thế giới bạch ngân thân sắc vàng

Tình với phi tình một tánh chân

Tối sáng hết rồi đều chẳng chiếu

Vầng ô vừa xế thấy toàn thân.

Mặt trời vừa xế, Sư ngồi yên thị tịch, thọ sáu mươi tám tuổi.

https://thuviensach.vn

45. THIỀN SƯ CHƠN ở Quảng Huệ

Phong Huyệt hỏi Sư:

- Khi Hội Xương sa thải, Hộ pháp thiện thần đi chỗ nào?

Sư thưa:- Thường ở trong thành thị, cốt là không người thấy.

Phong Huyệt bảo:- Ngươi thấu triệt rồi.

*

Sau khi trụ trì, có vị Tăng hỏi Sư: - Thế nào là cảnh Quảng Huệ?

Sư đáp:- Trước đầu chùa nhỏ sau Tư khánh.

- Thế nào là gia phong Hòa thượng?

- Cái khâu cây kích.

*

https://thuviensach.vn

46. THIỀN SƯ VĂN ÍCH - Hiệu Tịnh Huệ Khai Tổ tông Pháp Nhãn - (885 - 958)

Sư họ Lỗ quê ở Dư Hàn, lúc bảy tuổi đã theo Thiền sư Toàn Vĩ ở viện Trí Thông xuất gia. Năm hai mươi tuổi, Sư thọ giới cụ túc ở chùa Khai Nguyên tại Việt Châu. Sư chú mục vào giới luật, nghe Luật sư Hy Giác giảng dạy ở chùa Dục Vương tại Mậu Sơn Minh Châu, bèn đến đây học tập nghiên cứu chỗ ý chỉ u vi. Sư lại xem sách Nho, đến trường Văn Nhã. Hy Giác bảo: kẻ này là du hạ trong môn của ta.

*

Do huyền cơ một phen dấy lên, những việc tạp nhạp đều buông hết, Sư chống gậy sang phương nam hành khước. Đến Phước Châu ở trong hội của Trường Khánh, Sư tuy chưa phát minh đại sự, mà chúng vẫn kính nể. Sư bèn kết bạn với Thiệu Tu, Hồng Tiến ba người cùng dẫn nhau đi tham cứu. Đi đến viện Địa Tạng gặp trời trở tuyết, ba người cùng xin ngụ tại đây.

Trời lạnh, cùng vây quanh lò sưởi, Thiền sư Quế Sâm (trụ trì viện Địa Tạng) thấy hỏi: Đây là đi làm gì? Sư thưa: Đi hành khước. Quế Sâm hỏi: Việc hành khước là thế nào? Sư thưa: Chẳng biết. Quế Sâm bảo: Chẳng biết rất là thân thiết. Quế Sâm lại hỏi cả ba người: Trong Triệu Luận nói: trời đất cùng ta đồng gốc, vậy sơn hà đại địa cùng chính mình Thượng tọa là đồng hay khác?

Sư thưa: Khác. Quế Sâm đưa hai ngón tay. Sư nói: Đồng.

Quế Sâm cũng đưa hai ngón tay, rồi đứng dậy đi.

Đến tuyết tan, ba người cùng đến từ biệt đi nơi khác, Quế Sâm đưa ra đến cửa, hỏi: Bình thường Thượng tọa nói tam giới duy tâm vạn pháp duy thức, vậy phiến đá dưới sân này, là ở trong tâm hay ở ngoài tâm? Sư thưa: Ở trong tâm. Quế Sâm bảo: Người hành khước mắc cớ gì lại để phiến đá trên đầu

https://thuviensach.vn

tâm? Sư bí không có lời để đáp, bèn dẹp hành lý vào chùa, xin ở lại tham cứu.

Hơn một tháng, Sư trình kiến giải nói đạo lý, vẫn bị Quế Sâm bảo: Phật pháp không phải thế ấy. Sư thưa: Con đã hết lời cùng lý rồi. Quế Sâm bảo: Nếu luận Phật pháp thì tất cả hiện thành. Qua câu nói ấy, Sư đại ngộ.

Sau khi khai ngộ, ba huynh đệ mỗi người trụ một nơi. Riêng Sư lập am ở châu Cam Giá. Hồng Tiến và Thiệu Tu muốn dạo khắp các tòng lâm ở miền Giang Biểu nên rủ Sư đồng đi. Đi đến Lâm Xuyên, Châu Mục thỉnh Sư trụ viện Sùng Thọ. Khai đường trong ngày đầu, tiệc trà chưa xong, bốn chúng đã vây quanh pháp tòa. Vị Tăng đại diện đến bạch Sư: Bốn chúng đã vây quanh dưới pháp tòa của Hòa thượng. Sư nói: Chúng nhân đến tham chân thiện tri thức.

Chốc lát, Sư lên tòa. Chúng đảnh lễ thỉnh xong, Sư bảo:

- Chúng nhân trọn đã đến đây, Sơn tăng chẳng lẽ không nói, cùng đại chúng nhắc một phương tiện của người xưa. Trân trọng! Liền xuống tòa.

Có vị Tăng bước ra lễ bái. Sư bảo: Khéo hỏi đi. Vị Tăng trình lên ý hỏi.

Sư bảo: Trưởng lão chưa khai đường chẳng đáp thoại.

*

Thượng tọa Tử Phương từ Trường Khánh đến. Sư nhắc lại bài kệ của Hòa thượng Huệ Lăng ở Trường Khánh mà hỏi: Thế nào là ở trong vạn tượng riêng bày thân? Tử Phương dở phất tử. Sư nói: Hội thế ấy sao được? Tử Phương hỏi: Tôn ý Hòa thượng thế nào? Sư bảo: Gọi cái gì là vạn tượng? Tử Phương nói: Người xưa chẳng vạch vạn tượng. Sư bảo: Ở trong vạn tượng riêng bày thân, nói cái gì là vạch chẳng vạch? Tử Phương bỗng nhiên ngộ giải, thuật kệ đầu thành.

*

https://thuviensach.vn

Sư hỏi Thiệu Tu: Có sai hào ly cách xa trời đất, huynh hội thế nào? Thiệu Tu đáp: Có sai hào ly cách xa trời đất. Sư bảo: Hội thế ấy sao được?

Thiệu Tu hỏi: Hòa thượng thế nào? Sư đáp: Có sai hào ly cách xa trời đất.

Thiệu Tu liền lễ bái.

*

Sư thượng đường, đại chúng đứng lâu, Sư bèn bảo chúng: - Chỉ thế ấy thì giải tán đi, lại có Phật pháp hay không, thử nói xem?

Nếu không lại đến trong ấy làm gì? Nếu có, thì trong chợ chỗ nhiều người tụ hội cũng có, cần gì phải đến trong ấy?

Chư vị! mỗi người đã từng xem Hoàn Nguyên quán, Bách Môn nghĩa hải, Hoa Nghiêm luận, Niết-bàn kinh, các kinh sách rất nhiều, cái gì trong kinh có thời tiết ấy? Nếu có, thử nêu ra xem! chẳng là trong kinh thế ấy, có những lời thế ấy, đó là thời tiết chăng? Có cái gì là giao thiệp. Sở dĩ lời hay kẹt ở đầu tâm, thường làm môi trường cho duyên lự, thật tế ở ngay trước mắt, đổi làm cảnh danh tướng, lại làm sao được đổi? Nếu đã đổi rồi thì làm sao được chánh?

Hội chăng? Nếu chỉ niệm kinh sách thế ấy, có dùng vào chỗ gì?

*

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là vạch bày thì được cùng đạo tương ưng? - Khi nào ông vạch bày tức cùng đạo chẳng tương ưng.

- Khi sáu chỗ không tri âm thì thế nào?

- Nhà ông quyến thuộc một đàn.

Sư lại nói:

- Làm sao hội? Chớ nói, đến hỏi thế ấy, bèn chẳng được đạo của ông.

https://thuviensach.vn

Sáu chỗ chẳng tri âm, chỗ mắt chẳng tri âm? chỗ tai chẳng tri âm? Nếu vậy chỗ căn bản có tìm hiểu là không được. Người xưa nói: lìa thanh sắc mắc thanh sắc, lìa danh tự mắc danh tự. Do đó, cõi trời Vô tưởng tu được trải qua tám muôn đại kiếp, một hôm cũng phải thối đọa, các việc rõ ràng. Bởi vì chẳng biết căn bản chân thật, tu hành theo thứ lớp, ba đời sáu mươi kiếp, bốn đời một trăm kiếp, như thế thẳng đến ba a-tăng-kỳ quả mới tròn đầy. Người xưa vẫn nói chẳng bằng một niệm duyên khởi vô sanh, vượt khỏi cái thấy của tam thừa quyền học kia v.v... Lại nói khảy móng tay tròn thành tám vạn môn, sát-na diệt hết nghiệp ba kỳ. Phải cần thể cứu. Nếu như thế dùng khí lực bao nhiêu?

*

Quốc chủ Giang Nam quí trọng đạo đức của Sư, thỉnh Sư vào trụ thự Tịnh Huệ Thiền sư trong Báo An thiền viện. Sư thượng đường bảo chúng: - Người xưa nói ta đứng đợi ông nhìn, hôm nay Sơn tăng ngồi đợi các ông nhìn. Lại có đạo lý cùng chăng? cái nào thân, cái nào sơ? thử xét đoán xem!

*

Có vị Tăng hỏi: - Mười phương hiền thánh đều vào tông này, thế nào là tông này?

Sư đáp:- Mười phương hiền thánh đều vào.

- Thế nào là Phật, người hướng thượng?

- Phương tiện gọi là Phật.

- Hai chữ thanh sắc, người nào thấu được?

Sư lại bảo chúng:

- Chư Thượng tọa! vị Tăng này lại thấu được hay chưa? Nếu hội được chỗ hỏi này thì thấu thanh sắc chẳng khó.

*

https://thuviensach.vn

Sau, Sư dời về ở viện Thanh Lương, thượng đường dạy chúng: - Người xuất gia chỉ tùy thời và tiết, liền được lạnh thì lạnh, nóng thì nóng, muốn biết nghĩa Phật tánh phải quán thời tiết nhân duyên, xưa nay phương tiện chẳng ít. Đâu chẳng thấy Hòa thượng Thạch Đầu nhân xem Triệu Luận, trong ấy nói: hội muôn vật về nơi mình, kia chỉ là người Thánh vậy, Ngài liền nói: thánh nhân không mình, cái gì chẳng mình, liền làm mấy lời gọi là Đồng tham khế, trong ấy câu mở đầu nói: tâm đại tiên trúc độ không qua lời này vậy khoảng giữa chỉ tùy thời nói thoại.

Thượng tọa! nay muốn hội vạn vật là mình chăng? Bởi vì đại địa không có một vật có thể thấy. Ngài lại dặn dò rằng: ngày tháng chớ qua suông. Vừa rồi, nói với các Thượng tọa chỉ tùy thời và tiết liền được. Nếu là đổi thời mất hậu tức là qua suông ngày tháng, ở trong cái phi sắc khởi hiểu sắc. Thượng tọa! ở trong cái phi sắc khởi hiểu sắc tức là đổi thời mất hậu? Hãy nói sắc khởi hiểu phi sắc lại đúng chẳng đúng? Thượng tọa! nếu hội thế ấy tức là không giao thiệp, chính là si cuồng chạy theo hai đầu có dùng được chỗ gì? Thượng tọa! chỉ giữ phần tùy thời qua là tốt. Trân trọng.

*

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là gia phong của Thanh Lương? Sư đáp:- Ngươi đến chỗ khác, chỉ nói đến Thanh Lương rồi.

- Thế nào được các pháp không chống lại?

- Có pháp gì chống lại Thượng tọa?

*

Sư dạy chúng: - Thấy đạo là gốc, sáng đạo là công, liền hay được sức đại trí tuệ. Nếu chưa được như thế thì, việc đáng yêu thích trong tam giới phải dạy dẹp hết, vừa có một mảy may lại là chưa được. Như các ông khi ngủ chẳng sân bèn hỉ, đây là cảnh giới hôn loạn huân tập đã thuần thục ở trong tam giới. Không tỉnh táo thì hôn loạn, bởi duyên các ông tạp loạn gây nên. Cổ nhân gọi đó là đến vàng hóa ra mà lầm cho là vàng ròng, nó còn chẳng bằng vàng trong mỏ. Nếu nhìn thấy tột xương thấu tủy, ấy là sức siêu thoát của

https://thuviensach.vn

các ông. Nếu chưa được như thế, nên xem xét cái gì là lầu đài điện các? Chư Thánh chưa hẳn thường nắm tay ông, ông chưa hẳn nương theo mà đi, xưa nay như thế vậy.

*

Sư thượng đường bảo: - Chư Thượng tọa! thời tiết lạnh cần gì đến đây? Hãy nói đến đây là tốt hay chẳng đến đây là tốt? Hoặc có Thượng tọa nói chẳng đến đây là tốt, vì chỗ nào chẳng phải, lại cần đến đây làm gì. Hoặc có Thượng tọa nói y cũng chẳng đặng một chiều, cần đến chỗ Hòa thượng mới được. Chư Thượng tọa! hãy nói hai người ấy đối trong Phật pháp lại có tiến thú hay không? Thượng tọa! thật là chẳng được đồng, không có một tí có thể tiến thú. Người xưa gọi là chùy sắt không lỗ, mù từ bé, điếc từ bé, không khác. Nếu lại có một Thượng tọa bước ra nói hai người kia đều không được. Vì sao như thế? Vì y còn chấp trước, cho nên chẳng được.

Chư Thượng tọa! như thế thật giống hành khước như thế thật giống thương lượng, còn mong làm gì? hay là chỉ cần khua môi múa mỏ? hay là riêng có chỗ mong? Sợ e y chấp trước là chấp trước cái gì? Hay là chấp trước lý, chấp trước sự, chấp trước sắc, chấp trước không? Nếu chấp lý, lý là cái gì mà chấp?

Nếu chấp sự, sự là cái gì mà chấp? Chấp sắc chấp không cũng như thế.

Sở dĩ bình thường, Sơn tăng nói với chư Thượng tọa mười phương chư Phật, mười phương thiện tri thức luôn luôn duỗi tay; chư Thượng tọa luôn luôn nắm tay. Mười phương chư Phật luôn luôn duỗi tay, là duỗi ở chỗ nào? Chư Thượng tọa luôn luôn nắm tay, lại có chỗ hội, hội lấy là tốt. Nếu chưa hội được, chớ nói: đều phải, đồng đến, toàn lấy.

Chư Thượng tọa! người hành khước nhà bên cần phải xét kỹ, phải để hết tinh thần, không nên trông cậy vào trí tuệ chút ít, qua mất thời đẹp đẽ.

*

Sư có làm bài tụng:

https://thuviensach.vn

Lý cực vong tình vị

Như hà hữu dụ tề

Đáo sầu sương dạ nguyệt

Nhậm vận lạc tiền khê.

Quả thục kiêm viên trọng

Sơn trường tợ lộ mê

Cử đầu tàn chiếu tại

Nguyên thị trụ cư tê.

Dịch:

Lý tột quên tình nói

Làm sao có dụ bằng

Đến cùng sương đêm sáng

Dần dà rơi trước khe.

Trái chín cùng vượn nặng

Núi dài giống đường quên

Xoay đầu toàn chiếu hiện

Nguyên là ở phương tây.

*

Sư làm bài tụng tam giới duy tâm:

Tam giới duy tâm

Vạn pháp duy thức

https://thuviensach.vn

Duy thức duy tâm

Nhãn thanh nhĩ sắc.

Sắc bất đáo nhĩ

Thanh hà xúc nhãn

Nhãn sắc nhĩ thanh

Vạn pháp thành biện.

Vạn pháp phỉ duyên

Khởi quán như huyễn

Đại địa sơn hà

Thùy kiên thùy biến

Dịch:

Tam giới duy tâm

Vạn pháp duy thức

Duy thức duy tâm

Mắt thanh tai sắc.

Sắc chẳng đến tai

Thanh nào chạm mắt

Mắt sắc tai thanh

Muôn pháp thành xong.

Muôn pháp chẳng duyên

Đâu quán như huyễn

https://thuviensach.vn

Đại địa sơn hà

Gì bền gì đổi?

*

Sư làm bài tụng Hoa Nghiêm lục tướng nghĩa:

Hoa Nghiêm lục tướng nghĩa

Đồng trung hoàn hữu dị

Dị nhược dị ư đồng

Toàn phi chư Phật ý.

Chư Phật ý tổng biệt.

Hà tắng hữu đồng dị.

Nam tử thân trung nhập định thời.

Nữ tử thân trung bất lưu ý.

Bất lưu ý, tuyệt danh tự.

Vạn tượng minh minh vô lý sự.

Dịch:

Nghĩa sáu tướng Hoa Nghiêm

Trong đồng lại có dị

Dị nếu dị nơi đồng

Toàn chẳng phải ý Phật.

Ý chư Phật thảy biệt

https://thuviensach.vn

Đâu từng có đồng dị?

Trong thân kẻ nam khi vào định

Trong thân người nữ chẳng lưu ý,

Chẳng lưu ý, bặt danh tự

Vạn tượng rõ ràng không lý sự.

*

Sư ở mấy nơi, nơi nào đồ chúng theo tham vấn thường xuyên không dưới một ngàn (1000) người. Sư làm cho chánh tông của Huyền Sa hưng thạnh miền Giang Biểu. Sư theo cơ thuận vật gỡ kẹt dẹp tối, phàm nói tam-muội các nơi, hoặc nhập thất trình kiến giải, hoặc đứng ra thưa hỏi, đều theo bệnh cho thuốc, tùy căn cơ ngộ nhập không thể ghi hết.

*

Đến niên hiệu Hiển Đức năm thứ năm (993) nhà Châu, ngày mười bảy tháng bảy năm Mậu Ngọ, Sư có chút bệnh. Quốc chủ đích thân đến thăm hỏi. Ngày mùng năm tháng nhuần, Sư tắm gội xong, từ giã chúng ngồi kiết già thị tịch, nhan mạo như lúc bình thường. Sư thọ bảy mươi bốn tuổi, năm mươi bốn tuổi hạ. Vua ban sắc thụy là Đại Pháp Nhãn Thiền sư, tháp hiệu Vô Tướng.

*

https://thuviensach.vn

47. THIỀN SƯ HƯU PHỤC - Ngộ Không ở viện Thanh Lương - (? - 943)

Sư họ Vương, quê ở Bắc Hải, xuất gia lúc còn bé, đến mười chín tuổi thọ giới cụ túc. Sư thường tự nói: nếu bám vào kinh điển tức là mắc kẹt chiếc bè, toan tiến đến chỗ lóng lặng lại ngại rơi vào không, tới lui khó quyết định, bỏ hai thì không được. Sư bèn đi các nơi tham vấn các bậc Thiền đức.

*

Sư đồng kết bạn với Pháp Nhãn v.v... đến hội Thiền sư Quế Sâm. Ở đây nhiều năm mà Sư không khế ngộ. Sư mắc bệnh nằm nơi nhà niết-bàn. Một đêm, Quế Sâm đến thăm, hỏi: Thượng tọa Phục an vui chăng? Sư thưa: Con vì nhân duyên trái với Hòa thượng. Quế Sâm chỉ lồng đèn hỏi: Thấy chăng? Sư thưa: Thấy. Quế Sâm bảo: Chỉ cái ấy chẳng trái, Sư nhân câu nói ấy có tỉnh. Sau, nhân Thiệu Tu thăm hỏi Quế Sâm, nói: Con trăm kiếp ngàn đời cùng Hòa thượng trái nhau đến đây, lại gặp Hòa thượng chẳng an. Quế Sâm dựng đứng cây gậy lên nói: Chỉ cái này chẳng trái. Sư bỗng nhiên khế ngộ.

*

Sau, Sư nối tiếp Pháp Nhãn (Thiền sư Văn Ích) trụ trì chùa Sùng Thọ ở Vũ Châu. Đến khi Quốc chủ Giang Nam xây dựng Đại đạo tràng Thanh Lương thỉnh Sư đến trụ trì. Sư thượng đường dạy chúng:

- Thánh xưa vừa sanh ra liền đi khắp bảy bước, mắt nhìn bốn phương nói:

Trên trời dưới đất, chỉ ta độc tôn. Ngài có cái phương tiện kỳ đặc, còn chư Thượng tọa khi mới sanh ra có cái gì kỳ đặc, thử nêu lên xem? Nếu nói rằng

Không, tức là đối diện mà kiêng tránh. Nếu nói Có, lại làm sao thông được tin tức ấy? Lại hội chăng? Thượng tọa hân hạnh có việc kỳ đặc, nhân sao chẳng biết? Trân trọng.

https://thuviensach.vn

*

Có vị Tăng hỏi: Thế nào là Phật? Sư đáp: Ngươi là chúng sanh. Tăng thưa: Lại nhận hay không? Sư bảo: Luống bày câu hỏi này. Tăng hỏi: Thế nào là ý Tổ sư từ Tây sang? Sư bảo: Ong nói cõi này lại có chăng? Tăng hỏi: Chỗ tỉnh yếu xin Thầy một lời? Sư đáp: Trân trọng.

*

Thế nào là đạo? Sư đáp: Xưa nay không một vật, chỗ nào dính bụi bặm. Tăng lễ bái. Sư bảo: Chớ lầm hội. Tăng hỏi: Thế nào là một hạt bụi vào chánh định? Sư đáp: Sắc tức không. Tăng hỏi: Thế nào cát bụi từ tam-muội dậy? Sư đáp: Không tức sắc.

*

Tăng hỏi: Thế nào là chỗ học nhân xuất thân? Sư đáp: Ngàn thứ so chẳng kịp, muôn điều sánh chẳng bằng. Tăng thưa: Thỉnh Hòa thượng nói? Sư đáp: Xưa cũng có nay cũng có.

*

Niên hiệu Thiên Phúc năm thứ tám (943) nhà Tấn, ngày mùng một tháng mười, Sư sai Tăng đến viện Bảo An mời Pháp Nhãn đến phương trượng để dặn dò, lại biên thư từ biệt Quốc chủ. Đến ngày mùng ba nửa đêm giờ tý, Sư ngồi ngay thẳng nhắc chúng rằng: không bỏ quang ảnh; nói xong từ biệt nhập diệt.

*

https://thuviensach.vn

48. THIỀN SƯ THIỆU TU ở Long Tế cũng gọi Tu Sơn Chủ

Ban đầu Sư cùng Đại Pháp Nhãn (Văn Ích) tham vấn nơi Thiền sư Quế Sâm, cho là đã ngộ tột. Ba vị đồng từ Quế Sâm đi Kiến Dương. Trên đường cùng bàn chuyện nhau, Pháp Nhãn chợt hỏi: Người xưa nói: ở trong vạn tượng riêng bày thân, là vạch vạn tượng, hay chẳng vạch vạn tượng? Sư đáp: Chẳng vạch vạn tượng. Pháp Nhãn bảo: Nói cái gì là vạch chẳng vạch? Sư mờ mịt, trở lại viện Địa Tạng. Quế Sâm thấy Sư trở lại hỏi: Ngươi đi chưa bao lâu tại sao trở lại? Sư thưa: Có việc chưa giải quyết đâu yên leo non vượt suối. Quế Sâm bảo: Ngươi leo vượt bao nhiêu non suối, lại chẳng ưa? Sư chưa hiểu lời dạy bảo, liền hỏi: Cổ nhân nói, ở trong vạn tượng riêng bày thân, ý chỉ thế nào?

Quế Sâm đáp: Ngươi nói người xưa vạch vạn tượng hay chẳng vạch vạn tượng?

Sư thưa: Chẳng vạch. Quế Sâm bảo: Hai cái. Sư kinh hãi lặng thinh, lại hỏi: Chưa biết cổ nhân vạch vạn tượng hay chẳng vạch vạn tượng? Quế Sâm bảo: Ngươi nói cái gì là vạn tượng? Sư liền tỉnh ngộ, lại từ biệt Quế Sâm đi đến chỗ Pháp Nhãn.

*

Sau, Sư về ở núi Long Tế chẳng cần nhóm họp đồ chúng, mà chúng vẫn đua nhau tìm đến.

Sư thượng đường dạy chúng:

- Pháp đầy đủ nơi phàm phu mà phàm phu chẳng biết, pháp đầy đủ nơi thánh nhân mà thánh nhân chẳng hội. Thánh nhân nếu hội tức là phàm phu, phàm phu nếu biết tức là thánh nhân. Hai câu nói này một lý mà hai nghĩa.

Nếu người biện biệt được chẳng ngại ở trong Phật pháp có chỗ vào. Nếu người biện biệt chẳng được, chớ nói không nghi.

https://thuviensach.vn

*

Có vị Tăng hỏi: - Trong kinh nói: núi Tu-di nhét trong hạt cải, hạt cải nhét trong núi Tu-di, thế nào là núi Tu-di?

Sư đáp:- Đâm phủng tâm ông.

- Thế nào là hạt cải?

- Lấp mất mắt ông.

- Thế nào là nhét?

- Nắm núi Tu-di và hạt cải đem lại.

*

Sư dạy chúng: - Thanh sắc chẳng đến bệnh tại thấy nghe, nói năng chẳng đến lỗi tại môi lưỡi.

Có vị Tăng đứng ra hỏi:- Lìa thanh sắc thỉnh Hòa thượng nói?

Sư đáp:- Trong thanh sắc đem cái hỏi lại.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là phổ nhãn?

Sư đáp:- Mảy may xem chẳng thấy.

- Tại sao xem chẳng thấy?

- Vì y con mắt rất lớn.

- Thế nào là người đại bại hoại?

- Kiếp hoại chẳng từng dời.

- Người này lại biết có Phật pháp hay không?

- Nếu biết có Phật pháp lẫn thành điên đảo.

- Làm sao chẳng điên đảo?

https://thuviensach.vn

- Cần phải biết Phật pháp.

- Thế nào là Phật pháp?

- Đại bại hoại.

*

Sư hỏi một vị Tăng mới đến:- Ở đâu đến?

Tăng thưa:- Ở Thúy Nham.

- Thúy Nham có lời gì dạy đồ chúng?

- Bình thường nói ra cửa gặp Di-lặc, vào cửa thấy Thích-ca.

- Nói thế ấy làm sao được?

- Hòa thượng nói thế nào?

- Ra cửa thấy cái gì? vào cửa thấy cái gì?

Vị Tăng nghe xong liền tỉnh ngộ.

Sư có làm hơn sáu mươi bài kệ tụng và các bài minh, luận... còn lưu truyền ở đời.

*

https://thuviensach.vn

49. THIỀN SƯ QUANG TỘ ở chùa Trí Môn Tùy Châu

Có vị Tăng đến hỏi:

- Nhất thiết trí trí thanh tịnh lại có địa ngục hay không?

Sư đáp:- Vua Diêm La là quỉ làm ra.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Một pháp nếu có, pháp thân rơi tại phàm phu; muôn pháp nếu không, Phổ Hiền mất cảnh giới ấy. Chính khi ấy Văn-thù nhằm chỗ nào xuất đầu?

Nếu đã xuất đầu chẳng được thì con sư tử lông vàng lưng bị gãy. Hân hạnh được một bàn cơm, chớ đợi gạo gừng tiêu.

*

Sư thượng đường dạy chúng: - Sơn tăng ghi được ở trong thai mẹ một câu nói, hôm nay nêu ra, tất cả đại chúng không được khởi thương lượng hợp đạo lý. Vậy có người thương lượng được chăng? Nếu thương lượng chẳng được, ba mươi năm sau chẳng được lầm nêu lên.

*

Sư thượng đường dạy chúng:

- Trong ngày sáng rỡ có ta người, trong mây mù có từ bi, trong sương tuyết có áo vải, trong mưa đá ẩn thân, lại ẩn thân được chăng? Nếu ẩn thân được lại bị mưa đá đập nát xương sọ.

*

Sư dạy chúng: - Mấy ngày mưa luôn, hãy nói mưa từ chỗ nào lại? Nếu nói từ trời rơi xuống thì cái nào là trời? Nếu nói từ đất phun lên, gọi cái gì là

https://thuviensach.vn

đất? Nếu lại chẳng hội, do đó cổ nhân nói:

Thiên địa chi tiền kính

Thời nhân mạc cưỡng di

Cá trung sanh giải hội

Nhãn thượng cánh an chùy.

Dịch:

Lối thẳng của trời đất

Người đời chớ đổi dời

Trong ấy sanh giải hội

Trên mắt lại để chùy.

*

https://thuviensach.vn

50. THIỀN SƯ GIỚI Ở NGŨ TỔ

Lúc Sư trụ núi Ngũ Tổ, có Thiền sư Tề Nhạc kết bạn với Tuyết Đậu Trùng Hiển đi dạo Hoài Sơn, nghe danh Sư muốn đến khám nghiệm. Thiền sư Tề Nhạc đến trước, thẳng vào trượng thất. Sư thấy hỏi: Thượng nhân tên gì?

Nhạc đáp: Tề Nhạc. Sư nói: Đâu giống Thái Sơn. Nhạc không đáp được. Sư đánh đuổi ra.

Hôm sau, Nhạc lại đến. Sư hỏi: Ong làm gì? Nhạc xoay đầu, lấy tay vẽ tướng vòng tròn để trình. Sư bảo: Ấy là gì? Nhạc nói: Già già lớn lớn bánh hồ chẳng biết. Sư đáp: Tới lò bếp nóng lại mặc áo cụt. Nhạc suy nghĩ, Sư cầm gậy đánh đuổi ra cửa.

Mấy ngày sau, Nhạc lại đến bèn đưa tọa cụ lên, nói: Trải ra thì đầy đại thiên sa giới, chẳng trải thì sợi lông sợi tóc chẳng còn. Thế ấy, trải là phải hay chẳng trải là phải? Sư bước xuống giường thiền nắm đứng bảo: Đã là người thuần thục cần gì như thế? Nhạc không đáp được. Sư lại đánh đuổi ra.

Xem đó thì biết, Sư thật là một đời Long Môn vậy. Tề Nhạc ba phen tiến là ba phen bị điểm trán. Trương Vô Tận nói: Tuyết Đậu tuy máy bén thoát nhanh mà trông ngọn núi này vẫn phải lùi, được chẳng toàn vậy sao?

Về già, Sư đến núi Đại Ngu chống gậy đứng nói cười, rồi tịch.

*

https://thuviensach.vn

51. AM CHỦ TƯỜNG ở Liên Hoa Phong

Sư thượng đường dạy chúng rằng:

- Nếu là việc này rất cần gấp, phải nhận rõ mới được. Nếu nhận được trong mọi thời khỏi bị trói buộc, bèn được tùy chỗ an nhàn, cũng chẳng cần đem tâm đè bẹp, cần phải tự nhiên, hiệp với khuôn xưa mới được. Vừa đến chỗ học chừng ngắn, liền phải biện bày cái đạo lý, cho là thời có Phật pháp được tâm địa thôi hết. Thượng tọa! lại thỉnh cùng ấy an ủi nhau.

Ngày Sư thị tịch, Sư cầm gậy bảo chúng:

- Cổ nhân đến trong ấy vì sao chẳng chịu trụ?

Chúng không đáp được.

Sư nói tiếp:- Vì các ngài đường đi chẳng đắc lực. Cứu kính thế nào?

Sư cầm gậy để ngang vai, nói: Vai vác cây gậy tức lật chẳng đoái đến người, đi thẳng vào ngàn đảnh núi muôn đảnh núi.

Sư nói xong liền tịch.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI SAU LỤC TỔ

I.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ SÁU

1- Thiền sư Kỉnh Huyền ở núi Đại Dương

II.- TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ SÁU

A.- Nối pháp Thiền sư Tỉnh Niệm có 16 vị

1- Thiền sư Thiện Chiêu ở Phần Dương

2- Thiền sư Qui Tỉnh ở Diệp Huyện

3- Thiền sư Trí Tung ở viện Thừa Thiên cũng gọi là Đường Minh

III.- TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ TƯ

1- Thiền sư Trùng Hiển ở Tuyết Đậu

2- Thiền sư Hiểu Thông ở Động Sơn

3- Thiền sư Tự Bảo ở Động Sơn

IV.- TÔNG PHÁP NHÃN ĐỜI THỨ HAI có 63 vị

1- Quốc sư Đức Thiều ở núi Thiên Thai

2- Thiền sư Huệ Minh ở chùa Báo An

3- Thiền sư Pháp Đăng hiệu Thái Khâm ở viện Thanh Lương Kim Lăng

4- Thiền sư Thanh Tủng ở Linh Ẩn Hàn Châu

*

https://thuviensach.vn

52. THIỀN SƯ KỈNH HUYỀN ở núi Đại Dương -(943 - 1027)

Sư mười chín tuổi làm Đại tăng nghe kinh Viên Giác, trong hội này không ai bì kịp Sư. Sau đó, Sư đi du phương, trước đến Lương Sơn chỗ Thiền sư Duyên Quán.

Sư hỏi:- Thế nào là đạo tràng vô tướng?

Lương Sơn chỉ Bồ-tát Quan Am, nói:- Cái này là do Ngô Xứ Sĩ vẽ.

Sư suy nghĩ để tiến ngữ. Lương Sơn nhanh nhẩu nói:

- Cái này có tướng, cái kia không tướng.

Sư nhân đó tỉnh ngộ, liền lễ bái.

Lương Sơn hỏi:- Sao không nói lấy một câu?

Sư thưa:- Nói thì chẳng từ, sợ e trên giấy mực.

Lương Sơn cười, bảo:- Lời này vẫn còn ghi trên bia.

Sư dâng kệ rằng:

Ngã tích sơ cơ học đạo mê

Vạn thủy thiên sơn mích kiến tri

Minh kiêm biện cổ chung nan hội

Trực thuyết vô tâm chuyển cánh nghi.

Mong Sư điểm xuất Tần thời cảnh

Chiếu kiến phụ mẫu vị sanh thì

Như kim giác liễu hà sở đắc

Dạ phóng ô kê đới tuyết phi.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Con xưa học đạo cứ sai lầm

Muôn núi ngàn sông kiếm thấy nghe

Luận cổ bàn kim càng khó hội

Nói thẳng vô tâm lại sanh nghi.

Nhờ Thầy chỉ rõ thời Tần kính

Soi thấy cha mẹ lúc chưa sanh

Hiện nay giác ngộ đâu còn đắc

Đêm thả gà đen trong tuyết bay.

Lương Sơn bảo:- Có thể làm hưng thạnh tông Tào Động.

*

Sau, Sư đến trụ tại núi Đại Dương khai đường giáo hóa. Có vị Tăng hỏi:

- Tòng tâm bát ngát, trống pháp ầm ầm, nhằm trên tông thừa nói bày thế nào?

Sư đáp:- Y không có tin tức, đâu cho phù hợp.

- Hôm nay tông thừa đã nhờ Thầy chỉ dạy, chưa biết pháp từ ai, nối pháp người nào?

- Lương Sơn chỉ thẳng thời Tần kính, trước ngọn Trường Khánh một ngôi ngời.

- Thế nào là cảnh Đại Dương?

- Hạc côi vượn lão kêu hang dội, tùng gầy trúc lạnh tỏa khói xanh.

https://thuviensach.vn

- Thế nào là người trong cảnh?

- Làm gì? làm gì?

- Thế nào là gia phong Đại Dương?

- Bình đầy nghiêng chẳng đổ, khắp nơi chẳng người đói.

*

Sư thượng đường dạy chúng:

- Chư Thiền đức! phải rõ câu bình thường vô sanh, câu diệu huyền vô tư, câu thể minh vô tận. Câu thứ nhất thông một đường. Câu thứ hai không chủ khách. Câu thứ ba gồm kèm. Câu thứ nhất nói được là sư tử phùng mang. Câu thứ hai nói được là sư tử nhảy lồng. Câu thứ ba nói được là sư tử ngồi xổm.

Buông ra thì khắp giáp mười phương, nắm lại thì một lúc ngồi dứt. Chính khi ấy làm sao thông được tin tức? Nếu chẳng thông được tin tức thì, đến triều dâng Sở vương xem.

Tăng hỏi:- Thế nào là câu bình thường vô sanh?

Sư đáp:- Mây trắng che núi xanh, núi xanh đảnh chẳng bày.

- Thế nào là câu diệu huyền vô tư?

- Bảo điện không người chẳng đứng hầu. Không trồng ngô đồng khỏi phụng đậu.

- Thế nào là câu thể minh vô tận?

- Khi tay chỉ không trời đất chuyển, xoay đường ngựa đá khỏi lồng tơ.

- Thế nào là sư tử phùng mang?

- Trọn không ý ngó lại, đâu chịu rơi bình thường.

- Thế nào là sư tử nhảy lồng?

https://thuviensach.vn

- Xoay đi quanh lại thảy về cha, đại dụng dấy lên thể chẳng thiếu.

- Thế nào là sư tử ngồi xổm?

- Vượt bẳn máy lại qua, xưa nay không đổi khác.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là câu Đại Dương thấu pháp thân? Sư đáp:

- Đáy biển đại dương bụi hồng dấy, trên đảnh Tu-di nước chảy ngang.

*

Sư tinh thần kỳ lạ, từ bé đến lớn chỉ ngày ăn một bữa; ở tại núi Đại Dương năm mươi (50) năm mà chân không ra khỏi ranh giới, hông không dính chiếu. Nhà Tống niên hiệu Thiên Thành năm thứ năm (1027), ngày mười sáu tháng bảy, Sư từ chúng. Ba ngày sau, Sư viết bài kệ gởi Thị lang Vương Thự, lược rằng:

Ngô niên bát thập ngũ

Tu nhân chí ư thử

Vấn ngã qui hà xứ

Đảnh tướng chung nan đổ.

Dịch:

Ta tuổi tám mươi lăm

Tu nhân đến thế ấy

Hỏi ta đi về đâu

Tướng đảnh trọn khó thấy.

Sư dừng bút liền tịch.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

53. THIỀN SƯ THIỆN CHIÊU ở Phần Dương - (947 - 1024)

Sư họ Du quê ở Thái Nguyên. Thuở bé, Sư bẩm tánh thâm trầm, ít chịu trang sức, có trí tuệ lớn, tất cả văn tự không do thầy dạy mà tự thông hiểu.

Năm mười bốn tuổi, cha mẹ lần lượt qua đời, sống trong cảnh cô quả, Sư phát tâm xuất gia. Sau khi thọ giới cụ túc, Sư quảy gói du phương. Đến nơi nào, Sư dừng lại thời gian ngắn, không thích ngắm sơn ngoạn cảnh, chỉ vì mở sáng mắt đạo mà thôi. Sư đã tham vấn qua bảy mươi mốt vị tôn đức, rốt sau mới đến Thủ Sơn Thiền sư Niệm.

Thủ Sơn lên tòa. Sư ra hỏi:- Bá Trượng cuốn chiếu, ý chỉ thế nào?

Thủ Sơn đáp:- Áo rồng vừa phất toàn thể hiện.

Sư hỏi:- Ý Thầy thế nào?

Thủ Sơn đáp:- Chỗ tượng vương đi bặt dấu chồn.

Qua câu nói này, Sư đại ngộ liền đảnh lễ, rồi thưa:

- Muôn xưa đầm biếc nguyệt trong không, ba phen gạn lọc mới được biết (vạn cổ bích đàm không giới nguyệt, tái tam lao lộc thủy ưng tri). Sư dừng lại đây hầu hạ thời gian rất lâu.

*

Sau, Sư từ tạ Thủ Sơn ra đi, đến khoảng Hành Tương Thái thú Trường Sa là Trương Mậu Tông dùng đủ cách cố thỉnh được Sư ở lại. Song, Sư vẫn một bề từ chối, ban đêm lén trốn đi. Đến Tương Miện, Thái thú Lưu Công Xướng tám phen thỉnh trụ trì Động Sơn, Sư lặng lẽ chẳng đáp. Niên hiệu Thuần Hóa năm thứ tư (993) Thủ Sơn đã viên tịch, Tăng và cư sĩ ở Tây Hà họp lại hơn ngàn người đồng tâm cử Sa-môn Khế Thông đến thỉnh Sư trụ trì viện Thái Tử chùa Thái Bình ở Phần Dương. Sư đóng cửa nằm yên không tiếp, Khế Thông xô cửa vào thưa:

https://thuviensach.vn

- Phật pháp là việc lớn, lui ở yên một chỗ là giữ tiết nhỏ. Hòa thượng Phong Huyệt sợ ứng với lời sấm ký lo tông chỉ diệt mất, may còn có Tiên sư nối nắm. Nay Tiên sư đã tịch, Thầy là người có khả năng gánh vác đại pháp của Như Lai, mà cam nằm ngủ yên sao? Sư hoảng sợ, đứng dậy nắm tay Khế Thông bảo:

- Nếu không phải Thầy, tôi làm gì được nghe lời này. Chỉnh trang hành lý, tôi cùng đi vậy.

Đến nơi, Sư ở yên đến ba mươi năm không ra khỏi cổng ngoài. Thời nhân kính mộ không dám gọi tên, đồng kêu là Phần Dương.

*

Sư thượng đường:

- Dưới cửa Phần Dương có con sư tử Tây Hà ngồi xổm tại cửa. Có người đến nó liền cắn chết. Vậy có phương tiện gì vào được cửa Phần Dương, thấy được người Phần Dương. Nếu thấy được người Phần Dương kham cùng Phật, Tổ làm thầy, chẳng thấy được người Phần Dương trọn là kẻ chết đứng. Hiện nay có người vào được chăng? Cần vui vẻ vào, khỏi phải cô phụ bình sanh.

Nếu không phải là khách Long Môn, tối kỵ sẽ bị điểm trán. Cái gì là khách Long Môn một loạt chỉ ra.

Sư đưa gậy lên, nói: lui mau! lui mau! trân trọng.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là câu tiếp sơ cơ? Sư đáp:- Ngươi là Tăng đi hành khước.

- Thế nào là câu biện nạp tăng (Thiền sinh)?

- Phương Tây mặt trời mọc giờ mẹo.

- Thế nào là câu chánh lệnh hành?

https://thuviensach.vn

- Ngàn dặm đem đến trình mặt xưa.

- Thế nào là câu lập càn khôn?

- Bắc câu-lô châu hạt gạo dài, người ăn không sân không hỉ.

Sư lại nói:

- Chỉ đem bốn chuyển ngữ này nghiệm nạp tăng (Thiền sinh) trong thiên hạ, vừa thấy ngươi đi đến liền nghiệm được rồi.

*

Sư thượng đường: - Phàm một câu nói phải đủ ba huyền môn, một huyền môn phải đủ ba yếu. Cái gì là câu ba huyền ba yếu? Khéo hội là tốt, mỗi người tự suy nghĩ, lại được ổn đáng hay chưa? Cổ đức xưa đi hành khước nghe một nhân duyên mà chưa liễu ngộ, thì ăn uống không biết ngon, nằm ngủ chẳng yên, gấp rút giải quyết chớ cho là việc nhỏ. Vì vậy mà Đại Giác lão nhân vì một đại sự nhân duyên xuất hiện ra đời. Xét ra các ngài từ trước đến nay đi hành khước, chẳng phải vì du sơn ngoạn thủy, xem những vẻ đẹp của châu phủ, thọ dụng manh áo chén cơm, đều vì tâm thánh chưa thông. Do đó, mà ruổi rong hành khước, quyết trạch chỗ sâu kín truyền bá phô trương, rộng hỏi các bậc tiên tri (đã liễu ngộ) gần gũi những vị cao đức. Bởi vì muốn tiếp nối ngọn đèn Phật tâm, kế thừa chư Tổ làm rạng rỡ hạt giống thánh để tiếp dẫn kẻ hậu la, tự lợi và lợi tha vậy.

Hiện nay có người thương lượng chăng? Có thì bước ra cùng toàn thể thương lượng.

Có vị Tăng ra hỏi:- Thế nào là chỗ gắng sức của con?

Sư đáp:- Gia Châu đánh voi lớn.

- Thế nào là chỗ chuyển thân của con?

- Thiểm phủ tấm trâu sắt.

- Thế nào là chỗ thân thiết của con?

https://thuviensach.vn

- Tây Hà đùa sư tử.

Sư lại nói:

- Nếu người hội được ba câu này là đã biện được ba huyền, lại còn ba yếu ngữ cần phải tiến lấy, không thể rảnh rang, cùng đại chúng tụng ra:

Tam huyền tam yếu sự nan phân

Đắc ý vong ngôn đạo dị thân

Nhất cú minh minh cai vạn tượng

Trùng dương cửu nhật cúc hoa tân.

Dịch:

Ba huyền ba yếu việc khó phân

Được ý quên lời đạo dễ gần

Một câu rành rõ gồm vạn tượng

Trùng dương ngày chín cúc hoa tươi.

*

Vì ở Tịnh Phần quá lạnh nên Sư cho bãi giờ tham vấn ban đêm. Có vị Tăng lạ chống gậy đi đến bảo Sư rằng: Trong hội có sáu vị Đại sĩ, tại sao không nói pháp? Nói xong Tăng ấy đi mất, Sư mật ký một bài tụng:

Hồ tăng kim tích quang

Vị pháp đáo Phần Dương

Lục nhân thành đại khí

Khuyến thỉnh vị phu dương.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Tăng hồ cầm gậy vàng

Vì pháp đến Phần Dương

Sáu người thành pháp khí

Nhắc thỉnh vì tuyên dương.

*

Sư thượng đường: - Phàm một câu nói phải đủ ba huyền môn, mỗi huyền môn phải đủ ba yếu. Có chiếu có dụng, hoặc trước chiếu sau dụng, hoặc trước dụng sau chiếu, hoặc chiếu dụng đồng thời hoặc chiếu dụng chẳng đồng thời. Trước chiếu sau dụng, vẫn cần cùng ngươi thương lượng. Trước dụng sau chiếu, ngươi phải là cá nhân mới được. Chiếu dụng đồng thời ngươi làm sao ngang nhau? Chiếu dụng chẳng đồng thời, ngươi làm sao dồn lại?

*

Tăng hỏi:- Thế nào là nguồn đại đạo?

Sư đáp:- Đào đất tìm trời.

- Sao được như vậy?

- Chẳng biết u huyền.

- Thế nào là khách trong khách?

- Chấp tay trước am hỏi Thế Tôn.

- Thế nào là khách trong chủ?

- Đối diện không bạn bè.

- Thế nào chủ trong khách?

- Hàng mây ngang trên biển, tuốt kiếm quậy Long Môn.

https://thuviensach.vn

- Thế nào là chủ trong chủ?

- Ba đầu sáu tay giở trời đất, nổi giận Na Tra đập chuông vua.

*

Sư thượng đường:

Phần Dương có ba quyết,

Nạp tăng khó biện biệt.

Lại nghĩ hỏi thế nào?

Cây gậy trên đầu bổ.

Khi ấy có vị Tăng ra hỏi:- Thế nào là ba quyết?

Sư liền đập. Tăng ấy lễ bái.

Sư bảo:- Cùng ngươi một lúc tụng ra:

Đệ nhất quyết:

Tiếp dẫn vô thời tiết,

Xảo ngôn bất năng thuyên

Vân đính thanh thiên nguyệt.

Đệ nhị quyết:

Thơ quang biện hiền triết

Vấn đáp lợi sanh tâm

Bạt khước nhãn trung tiết.

Đệ tam quyết:

Tây quốc Hồ nhân thuyết

Tế thủy quá Tân La

https://thuviensach.vn

Bắc địa dụng tấn thiết.

Dịch

Thứ nhất quyết:

Tiếp dẫn không thời tiết,

Lời khéo không thể bày

Mây che trời trong nguyệt.

Thứ hai quyết:

Phóng quang biện hiền triết

Hỏi đáp tâm lợi sanh

Nhổ ra đinh trong mắt.

Thứ ba quyết:

Cõi tây người Hồ thuyết

Sông Tế sang Triều Tiên

Đất Bắc dùng sắt thép.

Sư lại hỏi:

- Lại có người hội chăng? Hội được hãy ra báo tin tức, cần biết xa gần.

Chớ ghi ngôn ghi ngữ thế ấy, thì hiện đời có gì lợi ích. Đứng lâu, trân trọng.

*

Tăng hỏi: - Người chân chánh tu hành chẳng thấy lỗi thế gian, chưa biết chẳng thấy lỗi gì?

Sư đáp:

https://thuviensach.vn

- Tuyết chôn đêm trăng sâu ba thước, trên đất thuyền đi muôn dặm trình.

- Hòa thượng là tâm hạnh gì?

- Lại là tâm hạnh của ngươi.

- Thế nào là gia phong của Hòa thượng?

- Ba huyền mở đạo chánh, một câu phá tà tông.

- Thế nào là kế sống của Hòa thượng?

- Bình thường tay chẳng nắm, cúng dường Tăng ngũ hồ.

- Chưa biết ăn cái gì?

- Cơm thiên hòa đà chưa thịnh soạn. Một vị canh ngon no liền thôi.

Sư thượng đường:

- Người thuyết pháp phải đủ mười trí Đồng chân. Nếu chẳng đủ mười trí đồng chân thì tà chánh chẳng rành, Tăng tục khó phân, không thể vì trời người làm mắt sáng để quyết đoán phải quấy. Như chim bay trong hư không mà gãy cánh, như bắn tên mà dây cung đứt. Vì dây cung đứt nên bắn không trúng đích.

Vì cánh gãy nên chim không thể bay trong không. Dây cung chắc, đôi cánh cứng thì đích và hư không đều đạt được. Thế nào là mười trí đồng chân, sẽ cùng các Thượng tọa nêu ra: một đồng nhất chất, hai đồng đại sự, ba tổng đồng tham, bốn đồng chân trí, năm đồng biến phổ, sáu đồng cụ túc, bảy đồng đắc thất, tám đồng sanh sát, chín đồng âm hẩu, mười đồng đắc nhập.

Cùng người nào đồng đắc nhập? Cùng ai đồng âm hẩu? Thế nào là đồng sanh sát? Những vật gì đồng đắc thất? Cái gì đồng cụ túc? Là cái gì đồng biến phổ? Người nào đồng chân trí? Ai hay tổng đồng tham? Cái gì đồng đại sự? Vật gì đồng nhất chất? Có người nào điểm ra được chăng? Điểm ra được thì chẳng tiếc lòng từ bi. Điểm ra chẳng được thì chưa có con mắt của kẻ

https://thuviensach.vn

tham học. Cần phải biện lấy. Cốt biết thị phi, mặt mày thấy còn chẳng được. Đứng lâu, trân trọng.

*

Phủ Long-Đức Y Lý Hầu cùng Sư có tình quen xưa, thỉnh Sư trụ trì chùa Thừa Thiên, sai sứ đi ba lần mà Sư vẫn không đến. Sứ giả bị phạt. Y Lý Hầu lại sai sứ đi một phen nữa. Sứ giả đến thưa: Quyết thỉnh Thầy đồng đi, nếu Thầy không đi tôi liều chết mà thôi. Sư cười bảo: Bởi nghiệp già bệnh không thể xuống núi, giả sử đi phải có trước sau, tại sao quyết đồng? Sứ thưa: Thầy chịu thì trước sau, tùy lựa chọn. Sư bảo chúng sửa soạn hành lý xong, Sư gọi chúng lại bảo: Lão tăng đi có người nào theo được? Có vị Tăng ra thưa: Con theo được. Sư hỏi: Một ngày ngươi đi được bao nhiêu dặm? Tăng thưa: Năm mươi dặm. Sư bảo:

Ngươi theo ta chẳng được. Lại có vị ra thưa: Con theo được. Sư hỏi: Một ngày ngươi đi được bao nhiêu dặm? Tăng thưa: Bảy mươi dặm. Sư bảo:

Ngươi theo ta cũng chẳng được. Thị giả ra thưa: Con theo được, chỉ Hòa thượng đến đâu thì con đến đó. Sư bảo: Ngươi theo Lão tăng được.

Nói xong, Sư bảo sứ giả: Ta đi trước nghe! Sư dừng lại rồi tịch. Thị giả đứng khoanh tay tịch theo, Sư thọ bảy mươi tám tuổi.

*

https://thuviensach.vn

54. THIỀN SƯ QUI TỈNH ở viện Quảng Giáo Diệp Huyện

Sư họ Cổ quê ở Ký Châu. Khi sắp thành niên, Sư đến viện Bảo Thọ ở Dịch Châu xuất gia và thọ giới cụ túc. Đi du phương, Sư đến tham vấn Thủ Sơn.

Một hôm, Thủ Sơn đưa cái lược tre lên hỏi:

- Gọi là lược tre thì xúc chạm, chẳng gọi lược tre thì trái mất, gọi là cái gì?

Sư chụp cái lược, ném xuống đất, nói:- Là cái gì?

Thủ Sơn bảo:- Mù.

Sư nhân lời này hoát nhiên đốn ngộ.

*

Sư khai đường, có vị Tăng hỏi: - Tổ Tổ tương truyền truyền Tổ ấn, nay Thầy được pháp nối người nào?

Sư đáp:- Cõi trong thiên tử, bờ ngoài tướng quân.

- Như biển một giọt nhờ Thầy chỉ, hướng thượng tông thừa việc thế nào?

- Trước điện Cao Tổ dẫn cơn giận, nên biết muôn dặm bặt khói mù.

*

Sư thượng đường:

- Tông sư huyết mạch hoặc phàm hoặc thánh, Long Thọ Mã Minh, thiên đường địa ngục, vạc dầu sôi lò than đỏ, ngưu đầu ngục tốt, sum la vạn tượng, nhật nguyệt tinh thần, phương khác cõi này, hữu tình vô tình.

Sư lấy tay vẽ một lằn, nói: Đều vào tông này. Trong tông này cũng hay giết người, cũng hay tha người. Giết người phải được đao giết người; tha người phải được câu tha người. Cái gì là đao giết người, câu tha người? Ai nói

https://thuviensach.vn

được bước ra đối chúng nói xem? Nếu nói không được là cô phụ bình sanh. Trân trọng.

*

Sư cùng một vị Tăng đi đường, nhân thấy thây người chết, Tăng hỏi: Xe ở đây mà trâu ở đâu? Sư đáp: Ngươi đã bước chân đi. Tăng thưa: Trâu cũng không mà đi cái gì? Sư bảo: Ngươi đã không trâu, tại sao đạp nát gót chân? Tăng thưa: Thế ấy là chính từ Diệp Huyện đến. Sư bảo: Chớ chạy loạn.

*

Sư thượng đường giây lâu nói: - Thiền sinh hành khước cần phải để tâm, tham học phải đủ con mắt tham học, kiến địa phải được câu kiến địa, mới có phần tương thân, không bị các cảnh làm lầm, cũng chẳng rơi vào đường ác. Cứu kính xong xuôi thế nào?

Có khi câu đến mà ý chẳng đến, quên duyên cảnh trước phân biệt việc bóng dáng. Có khi ý đến mà câu chẳng đến, như mù rờ voi mỗi người có lối nói khác.

Có ý câu đều đến, đập nát cõi hư không ánh sáng soi mười phương.

Có khi ý câu đều chẳng đến người mù chạy ngang bỗng nhiên rơi xuống hầm.

*

Có vị Tăng thưa hỏi về cây bá của Triệu Châu. Sư bảo: Ta chẳng tiếc nói với ngươi, mà ngươi có tin không? Tăng thưa: Lời nói của Hòa thượng quí trọng, con đâu dám chẳng tin. Sư bảo: Ngươi lại nghe giọt mưa rơi trước thềm chăng? Vị Tăng ấy hoát nhiên, bất giác thốt ra tiếng: Chao! Sư hỏi: Ngươi thấy đạo lý gì? Vị Tăng làm bài tụng đáp:

Thiềm đầu thủy đích

Phân minh lịch lịch

https://thuviensach.vn

Đả phá càn khôn

Đương hạ tâm tức.

Dịch:

Giọt mưa trước thềm

Rành rẽ rõ ràng

Đập nát càn khôn

Liền đó tâm dứt.

Sư vui vẻ.

*

Sư bệnh sắp tịch, vị Tăng khám bệnh đến, hỏi: Hòa thượng tứ đại vốn không, bệnh từ chỗ nào đến? Sư đáp: Từ chỗ Xà-lê hỏi đến. Tăng thưa: Khi con chẳng hỏi thì sao? Sư đáp: Xuôi tay nằm dài trong hư không. Tăng thốt: Chao! Sư liền tịch.

*

https://thuviensach.vn

55. THIỀN SƯ TRÍ TỤNG ở Tam Giao viện Thừa Thiên cũng gọi Đường Minh

Sư quê ở Phạm Dương, đến tham vấn Thủ Sơn.

Sư hỏi:- Thế nào là đại ý Phật pháp?

Thủ Sơn đáp:- Bên thành Sở Vương sông Nhữ chảy về đông.

Sư nhân đây có tỉnh, khế hợp ý Phật, bèn làm bài kệ tam huyền:

Tu dụng trực tu dụng

Tâm ý mạc định động

Tam tuế sư tử hẩu

Thập phương một hồ chủng.

Dịch:

Cần dùng thẳng cần dùng

Tâm ý chớ định động,

Ba tuổi sư tử rống

Mười phương tuyệt giống chồn.

*

Ngã hữu chân như tánh

Như đồng mạc lý ẩn

Đả phá lục môn quan

Hiển xuất Tỳ-lô ấn.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Ta có tánh chân như

In tuồng ẩn trong màng,

Đập bể cửa lục môn

Ấn Tỳ-lô bày hiện.

*

Chân cốt kim cang thể khả khoa

Lục trần nhất phất vĩnh vô già

Khoách lạc thế giới không vi thể

Thể thượng vô vi chân đáo gia.

Dịch:

Thân thể kim cang có thể bày

Sáu trần một quét mãi không che,

Rỗng rang thế giới không làm thể

Trên thể vô vi thật đến nhà.

Thủ Sơn nghe xong, mời uống trà, hỏi:

- Ba bài tụng này phải ngươi làm ra chăng?

Sư thưa:- Phải.

- Hoặc khi có người bảo ngươi hiện ba mươi hai tướng thì sao?

https://thuviensach.vn

- Con không phải là hồ tinh.

- Tiếc lấy lông mày.

- Hòa thượng rụng nhiều ít?

Thủ Sơn cầm cây lược tre đập trên đầu bảo:

- Kẻ này về sau làm loạn đây này.

*

Sư từ tạ Thủ Sơn, Thủ Sơn lấy cây gậy trao cho Sư. Sư nhận lấy, làm bài kệ:

Hòa thượng trú trượng

Chiếu phá long tượng,

Lâm Tế gia phong

Lạc tại ngã chưởng.

Dịch:

Cây gậy Hòa thượng

Soi phá long tượng,

Gia phong Lâm Tế

Rơi trong tay con.

Thủ Sơn bảo:- Chớ làm liên lụy nhau.

Sư đánh Thủ Sơn một tọa cụ.

Thủ Sơn bảo:- Quả nhiên liên lụy.

Sư thưa:- Hôm nay lôi được ông già.

https://thuviensach.vn

Thủ Sơn nói:- Lại in tuồng được tiện nghi, lại in tuồng mất tiện nghi.

*

Sau, Sư trụ trì viện Thừa Thiên, khai đường dạy chúng: - Văn-thù trượng kiếm, ngũ đài hoành hành. Đường Minh một lối, chặn đứt yêu ma. Chư Phật ba đời, chưa xuất giáo thừa. Đáy lưới cá lội, long môn khó qua. Thả câu bốn biển, chỉ câu rồng dữ. Cách ngoài nói huyền, vì cầu tri thức. Nếu là nêu cao tông chỉ, cần phải đập nát Tu-di. Nếu là nói Phật nói Tổ, nước biển liền phải khô kiệt. Khi xoay bảo kiếm hào quang muôn dặm, vạch cho các ngươi một con đường thông suốt nói thoại. Bóp nghẹt cổ họng, các ngươi chỗ nào ra hơi.

*

Tăng hỏi: - Kẻ độn căn ưa pháp nhỏ, không tự tin làm Phật, sau khi làm Phật thế nào?

Sư đáp:- Trong nước bắt kỳ lân.

- Thế ấy ắt lên cao tòa?

- Cỡi trâu lên trời tam thập tam.

*

Sư thượng đường: - Ấm mát lạnh nóng, mặc áo ăn cơm tự chẳng kém thiếu, chạy lăng xăng tìm cái gì? Chỉ vì các ngươi chẳng chịu thừa đương (đảm nhận). Hiện nay lại có người thừa đương chăng? Có thì chẳng được cô phụ sơn hà đại địa. Trân trọng!

*

Tăng hỏi:- Thế nào là đoạt nhân chẳng đoạt cảnh? Sư đáp:- Về nhà có đường không người đến.

- Thế nào là đoạt cảnh chẳng đoạt nhân?

- Ngầm truyền lệnh thiên tử, bộ hành đi trăm trình.

https://thuviensach.vn

- Thế nào nhân cảnh cả hai đều đoạt?

- Ễnh ương không đầu chân chỉ trời.

- Thế nào nhân cảnh cả hai đều chẳng đoạt?

- Cạnh nam Tấn từ (đền thờ nhà Tấn) bờ liễu dài.

*

Trịnh Công Bộ vào viện thấy pháp tòa liền hỏi: Đây là tòa của người nào? Sư đáp: Của Lão tăng. Công Bộ nói: Nhà mình đâu dám. Sư bảo: Công Bộ chớ ép người lành làm giặc. Công Bộ nói: Cái thật. Sư bảo: Chả dám. Sư bèn nắm tay dẫn vào phương trượng. Công Bộ nói: Thất này từng hiện tám pháp chưa từng có khó được, Trưởng lão lại có hay chưa? Sư lấy tay áo phất qua mặt Công Bộ. Công Bộ nói: Thế ấy thì ngày nay được mát mẻ.

Sư bảo: Hãy cùng người sau làm mô phạm.

Uống trà nói chuyện, Công Bộ nói: Thiền sư Thiện Chiêu ở Phần Dương thích xem bài kệ của tôi lắm. Sư bảo: Xin cho xem. Công Bộ đọc:

Huỳnh chỉ hưu giá nhãn

Thanh vân tự hữu âm?

Mạc tương nhàn học giải

Mai một Tổ sư tâm.

Dịch:

Giấy vàng thôi che mắt

Mây xanh tự mát rồi

Chớ đem trò học hiểu

Chôn mất tâm Tổ sư.

https://thuviensach.vn

Sư bảo: Công Bộ xâu kết được phương tiện kia. Công Bộ nói: Đây là giặc. Sư bảo: Lại chẳng tái khám.

*

Sư thượng đường:- Nhắc lại bài kệ của Pháp Nhãn:

Kiến sơn bất thị sơn

Kiến thủy hà tằng biệt

Sơn hà dữ đại địa

Đô thị nhất nguyệt luân.

Dịch:

Thấy núi chẳng phải núi

Xem nước nào khác gì

Núi sông cùng cõi đất

Trọn là một vầng trăng.

Cả thảy Pháp Nhãn chưa thấy khỏi nhà Niết-bàn. Tam Giao (chỉ Sư) thì chẳng vậy, thấy núi sông cùng cõi đất, chùy đao mỗi tự dùng. Trân trọng.

*

https://thuviensach.vn

56. THIỀN SƯ TRÙNG HIỂN ở Tuyết Đậu Minh Châu - (985 - 1058)

Sư họ Lý ở phủ Toại Ninh theo Thượng nhân Nhơn Săn ở viện Phổ An xuất gia. Sau khi thọ giới cụ túc, Sư dạo qua các nơi giảng kinh luận, nghiên cứu giáo lý tột cùng. Sư thưa hỏi lanh lẹ, biện luận thông suốt, các nơi đều nhận là pháp khí (món đồ chứa đạo pháp). Bước sang tham vấn Thiền tông, ban đầu Sư đến Trí Môn chùa Thiền sư Quang Tộ trụ trì.

Sư hỏi Trí Môn: Chẳng khởi một niệm, tại sao có lỗi? Trí Môn gọi Sư lại gần. Trí Môn cầm phất tử nhằm vào miệng Sư đánh. Sư toan mở miệng, Trí Môn lại đánh. Sư hoát nhiên khai ngộ. Sư ở lại đây năm năm, nhận tột chỗ u huyền, mới đi tham vấn khắp nơi.

*

Sư đến Thiền sư Thông ở Động Sơn, Thông hỏi: Con trâu của Qui Sơn là ý thế nào? Sư đáp: Làm tiêu bảng cho người sau. Thông toan nói, Sư lấy tọa cụ phủi một cái rồi đi. Thông gọi: Hãy đến đây Thượng tọa! Sư nói: Chưa đến nhà tham thiền.

*

Đến Đại Long, Sư làm tri khách. Một hôm, Sư hỏi: Nói đó nín đó chẳng phải, chẳng nói chẳng nín lại sai, thảy phải thảy chẳng phải, nắm lấy đại dụng hiện tiền thời nhân biết có, chưa biết Đại Long thế nào? Đại Long đáp: Ngươi có kiến giải như thế. Sư nói: Ong già này ngói bể băng tiêu. Đại Long nói: Tha ngươi ba mươi gậy. Sư lễ bái, trở lại chỗ chúng. Đại Long lại gọi: Tăng vừa hỏi thoại đến đây! Sư bèn bước ra. Đại Long hỏi: Lão tăng tại sao lại ngói bể băng tiêu? Sư thưa: Càng thấy bại khuyết. Đại Long đổi sắc, nói: Không chịu được! không chịu được!

*

https://thuviensach.vn

Sư lúc đầu trụ tại Thúy Phong, sau dời về Tuyết Đậu. Ngày khai đường, Sư đến trước pháp tòa nhìn xem đại chúng nói: - Nếu luận bổn phận thấy nhau, chẳng cần lên pháp tòa cao.

Sư bèn lấy tay vẽ một lằn, nói:

- Quí vị nhìn theo ngón tay Sơn tăng, vô lượng cõi nước chư Phật đồng thời hiện tiền, mỗi vị nên nhìn xem cho kỹ nếu là bờ mé chưa biết, chẳng khỏi mắc lầy dính nước.

Sư bèn lên tòa. Thượng thủ bạch chùy xong. Có vị Tăng mới bước ra, Sư nắm đứng lại, bảo:

- Chánh pháp nhãn tạng của Như Lai ủy thác tại ngày hôm nay. Buông đi thì ngói gạch sanh quang, nắm đứng thì chân kim mất sắc. Quyền bính ở trong tay, giết tha tại lúc này. Ai có tạo tác thì cùng nhau chứng cứ?

Có vị Tăng bước ra hỏi:

- Xa lìa Tổ tịch Thúy Phong, đến đạo tràng Tuyết Đậu, chưa biết là một là hai?

Sư đáp:- Ngựa không ngàn dặm dối đuổi gió.

- Thế ấy mây tan nhà trắng?

- Đầu rồng đuôi rắn.

Vị Tăng khác hỏi:

- Đức Sơn, Lâm Tế gậy hét đã bày, Hòa thượng vì người thế nào?

Sư đáp:- Nhảy ra một nước (nước cờ).

Tăng suy nghĩ. Sư liền hét. Tăng thưa:

- Chưa biết chỉ thế ấy hay riêng còn có?

Sư đáp:- Bắn cọp giả, luống nhọc mỏi cánh.

https://thuviensach.vn

- Thổi ốc pháp đánh trống pháp quan quân đến hội, thế nào là phải?

- Gió mát đến chưa thôi.

- Thế ấy ắt được ngộ nơi Thầy?

- Một lời đã nói bốn ngựa khó theo.

Tăng lễ bái. Sư bảo: Nhảy qua một nước (nước cờ).

Sư xem khắp đại chúng bảo:

- Trời người khắp nhóm họp, phát minh cái việc gì? Đâu thể lầm lẫn phân chủ khách đuổi theo vấn đáp là đúng tông thừa. Môn phong quảng đại oai đức tự tại, sáng vượt xưa nay, nắm đứng càn khôn, ngàn thánh chỉ nơi tự biết, năm thừa đâu thể kiến lập. Sở dĩ trước lời ngộ ý chỉ vẫn lầm mối ngoái xem, qua lời nói ngộ được tông môn còn bị lầm hiện bày của tình thức.

Quí vị cần biết tướng chân thật chăng? Chỉ là về trước không đeo dính, về sau bặt thân mình, tự nhiên tường quang hiện tiền, mỗi mỗi vách đứng ngàn nhẫn (một nhẫn hai thước tây). Lại biện minh được hay không? Chưa biện thì biện lấy, chưa minh thì minh lấy. Đã biện minh được, hay cắt đứt dòng sanh tử, đồng ở ngôi Phật Tổ, diệu viên siêu ngộ chính ở khi này, kham đền cái ơn chẳng đền, dùng giúp giáo hóa pháp vô vi.

Tăng hỏi:- Thế nào là cổi áo ngự bào mặc y nhơ xấu?

Sư đáp:- Duỗi tay chẳng duỗi tay.

- Xin Thầy phương tiện.

- Mắt trái móc gân, mắt mặt bươi thịt.

*

Sư thượng đường: - Đại chúng! Trước cùng xướng đáp, cũng cần cái ấy mới được. Nếu chưa có con mắt chạy trên nước, đi trên đao, chẳng nhọc gì phải đề ra. Do đó nên nói, như đống lửa lớn, gần chạm thấy thì đốt cháy cửa mặt,

https://thuviensach.vn

cũng như cầm cây bảo kiếm Thái A thủ thế, đi ngang qua trước liền tan thân mất mạng.

Sư lại nói: Thủ thế Thái A nhà Tổ lạnh, ngàn dặm cần nên dứt vạn đoan, chớ chờ điện lạnh ngang đầu xẹt.

Sư lại bảo: Xem! Xem! Liền xuống tòa.

*

Sư thượng đường, có vị Tăng hỏi: - Thế nào là Duy-ma một phen làm thinh?

Sư đáp:- Hàn Sơn hỏi Thập Đắc.

- Thế ấy là vào cửa bất nhị?

Sư: Hư!

Sư lại bảo:

Duy-ma đại sĩ khứ hà tùng

Thiên cổ linh nhân vọng mạc cùng

Bất nhị pháp môn hưu cánh vấn

Dạ lai minh nguyệt thướng cô phong.

Dịch:

Đại sĩ Duy-ma đi không nơi

Ngàn xưa lắm kẻ trông vời vời,

Pháp môn bất nhị thôi chớ hỏi

Đêm về trăng sáng trên đảnh đồi.

Sư thượng đường nói:

https://thuviensach.vn

Xuân sơn điệp loạn thanh

Xuân thủy dạng hư bích

Liêu liêu thiên địa gian

Độc lập vọng hà cực.

Dịch:

Núi xuân chồng chất xanh

Nước xanh lóng lánh biếc

Thênh thang bầu trời không

Đứng riêng trông nào tột.

*

Sư thượng đường: - Chỗ ruộng đất ẩn mật Phật Tổ còn chẳng dám gần, vì sao giở chân chẳng lên? Thần thông du hí quỉ thần không thể lường, vì sao để chân xuống chẳng được? Thẳng cho mười chữ tung hoành sáng đánh ba ngàn chiều đánh tám trăm.

*

Thị giả của Bảo Hoa đến tham vấn Sư. Sư hỏi Bảo Hoa có bao nhiêu chúng. Thị giả thưa: Chẳng nhọc Hòa thượng như thế. Sư bảo: Ta hỏi rành rẽ, ngươi nhảy chạy làm gì? Thị giả thưa: Cũng chẳng được bỏ qua. Sư bảo: Thật là sư tử con. Uống trà xong, Sư nắm đứng thị giả, hỏi: Vừa rồi tại sao vô lễ? Thị giả suy nghĩ, Sư cho một tát tai, bảo: Đi về thuật rõ lại cho Bảo Hoa.

*

Sư làm bài tụng Đạo Quí Như Ngu:

Vũ quá hàn vân hiểu bán khai

https://thuviensach.vn

Sổ phong như họa bích thôi ngôi

Không Sanh bất giải nham trung tọa

Mặc đắc thiên hoa động địa lai.

Dịch:

Mưa qua mây lạnh trời rạng đông

Dãy núi sắp bày cao ngất xanh

Không Sanh chẳng hiểu ngồi trong núi

Lặng lẽ bao giờ thiên hoa rơi.

[Không Sanh: chỉ cho ngài Tu-bồ-đề.}

*

Lại có bài tụng Danh Thật Vô Đương:

Ngọc chuyển châu hồi Phật Tổ ngôn

Tinh thông du thị ô tâm điền

Lão Lư chỉ giải trường xuân mễ

Hà đắc phong lưu vạn cổ truyền?

Dịch:

Chuyển ngọc xoay châu Phật Tổ bàn

Tinh thông vốn lại nhớp tâm điền

Ông Lư chỉ giỏi nghề giã gạo

Sao được danh truyền mãi muôn đời?

https://thuviensach.vn

[Ông Lư: Đức Lục Tổ khi mới đến Huỳnh Mai vẫn còn là người cư sĩ, nên gọi Ngài là Lư hành giả. Ngài chuyên giã gạo đến ngộ đạo. Vì họ thế tục của Ngài là Lư nên gọi là Ông Lư.]

Một hôm Sư dạo núi nhìn xem bốn phía, bảo thị giả: ngày nào lại đến ở đây.

Thị giả cầu xin kệ di chúc. Sư bảo: bình sanh chỉ lo nói quá nhiều.

Hôm sau, Sư đem giày dép y hậu chia cho đồ chúng, nói: ngày bảy tháng bảy lại thấy nhau.

Đúng ngày mùng bảy tháng bảy, Sư tắm gội xong, nằm đầu xây về phía bắc an nhiên thị tịch. Nhằm năm Hoàng Hựu thứ tư (1058) nhà Tống, Sư thọ bảy mươi ba tuổi, năm mươi tuổi hạ. Vua sắc thụy là Minh Giác Đại sư.

https://thuviensach.vn

57. THIỀN SƯ HIỂU THÔNG ở Động Sơn - (? - 1030)

Sư họ Đỗ quê ở Thiều Châu. Trong thời gian du phương, Sư ở Vân Cư làm hương đăng, thấy Tăng nói: đại thánh ở Thất Châu gần đây xuất hiện ở Dương Châu. Có vị Tăng lập câu hỏi đem hỏi Sư: Đã là đại thánh ở Thất Châu, vì sao lại đến Dương Châu xuất hiện? Sư đáp: Quân tử mến của lấy đó làm đạo.

Sau vị Tăng ấy thuật lại cho Am chủ Tường ở Liên Hoa Phong. Am chủ kinh hoảng nói: Con cháu Vân Môn vẫn còn. Đến nửa đêm, ông hướng về Vân Cư lễ bái.

Sư về trụ tại Động Sơn, thượng đường, có vị Tăng hỏi:

- Đạt-ma chưa truyền ấn tâm địa, Thích-ca chưa mở hạt châu trong búi tóc, khi ấy nếu hỏi ý Tổ tây sang, lại có ý Tổ tây sang chăng?

Sư đáp:

- Ngày hai tháng sáu mưa lâm râm, rộng trùm khắp cả tâm bá tánh.

- Thế ấy, mây tan nhà nhà trăng, xuân đến chốn chốn hoa.

- Gót chân dẫm đến kim cang, mé nước là bao nhiêu?

Tăng không đáp được, Sư bảo:

- Tổ sư tây sang đặc biệt đề xướng việc này tự vì Thượng tọa chẳng tiến.

Sở dĩ, từ cửa mà vào chẳng là gia trân, nhận bóng quên đầu đâu chẳng lầm lớn.

Đã là Tổ sư tây sang đặc biệt đề xướng việc này, đâu cần lại đối chúng lo đau đáu. Trân trọng.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường nói: - Bảo Sơn tăng nói cái gì mới được, xưa tức là nay, nay tức là xưa. Do đó, kinh Lăng Nghiêm nói: Tùng ngay cước cong, cò trắng quạ đen. Lại biết được chăng? Tuy nhiên như thế, chưa hẳn tùng một bề ngay, cước một bề cong, cò bèn trắng, quạ bèn đen. Động Sơn (chỉ Sư) nói trong ấy cũng có cây tùng cong, cũng có cây cước ngay, cũng có con cò đen cũng có con quạ trắng.

Đứng lâu trân trọng.

*

Sư thượng đường: - Mùa xuân lạnh nước đông lại, đêm đến có tuyết nhiều, lại thấy chăng?

Khắp đất tuyết tràn trề, gió xuân vẫn lạnh xưa, nói thiền nói đạo dễ, thành Phật thành Tổ khó. Trân trọng.

*

Sư thượng đường: - Giờ thìn gà gáy sáng, cháo xong trời rạng đông, lồng đèn vẫn còn ngủ, cột cái lại tỉnh tỉnh. Tỉnh tỉnh nói thẳng tỉnh tỉnh, rõ ràng nói thẳng rõ ràng, ngày sau tháng khác chớ nhận tớ làm thầy. Trân trọng.

*

Sư tự tay trồng cả muôn cây tùng ở trên ngọn núi phía đông. Trong khi trồng cây, Sư thường tụng kinh Kim Cang Bát-nhã. Người trong núi nhân đó đặt tên núi này là Kim Cang Phương Thực Tùng. Thiền sư Tiêu Dao hỏi:- Ngọn núi ở đây, Kim Cang ở chỗ nào?

Sư chỉ, nói:- Gốc tùng này là đích thân Lão tăng trồng.

*

Ngày mùng tám tháng sáu niên Thiên Thánh thứ tám (1030), Sư có chút bệnh, triệu tập hết Tăng tục, nói: Pháp tịch này giao cho Tự Bảo trụ trì, Sư liền lên tòa nói bài kệ Thấu Pháp Thân.

https://thuviensach.vn

Tham thiền học đạo mạc man man

Vấn thấu pháp thân bắc đẩu tàng.

Dư kim lão đáo bằng luy thậm

Kiến nhân vô lực đắc thương lượng,

Duy hữu sừ đầu tri ngã đạo

Chủng tùng thời phục thướng kim cang.

Dịch:

Tham thiền học đạo chớ mờ mờ

Hỏi tột pháp thân bắc đẩu tàng.

Nay tôi già yếu càng quá lắm

Thấy người không sức để luận bàn,

Đạo ta người hiểu chỉ cây cuốc

Những lúc trồng tùng lên kim cang.

Nói xong Sư liền thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

58. THIỀN SƯ TỰ BẢO ở Động Sơn

Sư sanh trong nhà con hát nên không có họ, tánh tình liêm khiết cẩn thận kính trọng Phật thừa, xuất gia tại chùa Giáp Thạch. Làm Tăng, Sư tu theo hạnh đầu-đà ăn cơm hẩm mặc y vá. Đến tham vấn Thiền sư Giới ở Ngũ Tổ, Sư phát minh tâm địa tiếng tăm vang lừng. Ở hội Ngũ Tổ Sư làm chủ tự.

Một hôm, Hòa thượng Giới bệnh, sai một cư sĩ đến kho lấy gừng sắc thuốc, bị Sư rầy không cho. Cư sĩ lên bạch lại Hòa thượng, Hòa thượng bảo đem tiền hoàn lại, Sư mới chịu lấy gừng trao cho. Nhân đây, Hòa thượng Giới tâm càng mến trọng. Thời nhân gọi Sư là ông thầy bán gừng.

*

Sau, Sư dạo các tòng lâm đến Động Sơn. Thiền sư Hiểu Thông trụ trì nơi đây cũng quí trọng Sư. Sau khi Hiểu Thông tịch, di chúc thỉnh Sư trụ trì. Sư khai pháp ở Động Sơn, có vị Tăng hỏi:- Thế nào là Phật?

Sư đáp:- Tương tợ đầu não. Hoặc: lưng dài chân ngắn.

- Sư xướng gia khúc tông phong ai? nối pháp người nào?

- Nói vẫn ở tai.

- Thế ấy là con Ngũ Tổ giới, là cháu Vân Môn.

- Ngày chạy năm trăm.

*

Sư dạy chúng:

- Thảy đều ở trong gió dừng sóng lặng đến, bỗng gặp sóng to nổi dậy, lượng cả ngập trời, chính khi ấy tìm kẻ thủy thủ khó được, trong chúng có người cầm lái hay không?

https://thuviensach.vn

Chúng không đáp.

Sư tiếp:- Lừa hết mọi người trong thuyền.

*

Sau, Sư dời đến trụ tại núi Qui Tông. Một hôm, Sư chống gậy xuống núi, đi giữa đường gặp lính nạt đường: tránh bên cho xe Huyện úy đi. Sư đứng qua bên trái. Con ngựa kéo xe quan Huyện úy thấy Sư liền quì mọp. Sư nói: Súc sanh này cũng biết người.

Huyện úy biết là Sư liền xuống xe đảnh lễ. Sau đó, ngựa mới chịu chạy.

*

Sư lại dời về trụ ở Vân Cư. Một đêm, Sơn thần kiệu Sư đi quanh chùa. Sư quở rằng: lên đài ở phương trượng đi. Sơn thần riu ríu đi lên đài ở phương trượng. Sư vì người gìn giữ giới pháp rất tinh nghiêm.

*

Sư có làm bài Chân Tán Tổ Sư Đạt-ma:

Tựa: Sư chân đồ mạc tam giới vô trước

Nghĩ dục an bài tri quân đại thác

Hư lao chỉ điểm hà xứ môn mô

Yếu thức Sư chân càn khôn khoách lạc.

Tán: Sư tướng hề thế sở hy

Sư my hề trận vân thùy

Sư nhãn hề điện quang huy

Sư tỷ hề tủng tu-di

Sư khẩu môn vô xỉ hề quá tại thùy

https://thuviensach.vn

Nghĩ thiệp lưu sa hề hà bất tự tri phi

Bỉ thử trượng phu hề truyền pháp dữ a thùy

Cánh trụ Thiếu Lâm hề ma la cước tây qui

Ngộ nạp tăng hề dữ nhất đốn chùy

Tuy nhiên như thị hề bất hội mạc châm chùy.

Dịch:

Tựa: Muốn vẽ chân thầy hình tít mù tam giới

Toan tính an bài, biết anh lầm lớn

Luống nhọc chỉ điểm chỗ nào mó sờ.

Cần biết tướng thầy, càn khôn thênh thang.

Tán: Tướng thầy ư đời ít có

Mày thầy ư hàng mây rủ

Mắt thầy ư làn chớp sáng

Mũi thầy ư vượt tu-di

Cửa miệng thầy không răng ư lỗi tại ai?

Toan dẫm cát sông ư sao chẳng tự biết quấy

Kia đây trượng phu ư nên truyền pháp cho ai?

Lại trụ Thiếu Lâm ư mà lê gót về tây

Gặp Thiền sinh ư liền cho một gậy

Tuy nhiên như thế ư chẳng hội chớ dùi châm.

https://thuviensach.vn

Bài tán này trong thiền môn rất được lưu hành.

https://thuviensach.vn

59. QUỐC SƯ ĐỨC THIỀU ở núi Thiên Thai - (881 - 972)

Sư quê ở Long Tuyền, Xử Châu, cha họ Trần, mẹ họ Diệp. Mẹ Sư nằm mộng thấy một luồng sáng chạm vào thân, nhân đó biết có thai. Đến khi Sư ra đời có nhiều điềm lạ.

Năm Sư mười lăm tuổi có vị Tăng lạ thấy Sư liền vỗ sau lưng nói: ông nên xuất gia, trong trần tục không phải là chỗ của ông. Năm mười bảy tuổi, Sư đến chùa Long Qui ở quê nhà xuất gia. Năm mười tám tuổi, Sư đến chùa Khai Nguyên ở Tín Châu thọ giới.

*

Khoảng niên hiệu Khai Bình (907-910) nhà Lương, Sư cất bước du phương. Trước đến núi Đầu Tử, Sư ra mắt Thiền sư Đại Đồng, đó là buổi phát tâm ban đầu.

*

Kế, Sư tham vấn Hòa thượng Tuần ở Long Nha. Sư hỏi: Bậc tôn hùng hùng vì sao gần chẳng được? Long Nha đáp: Như lửa với lửa. Sư hỏi: Chợt gặp nước đến thì sao? Long Nha bảo: Ngươi chẳng hội. Sư lại hỏi: Trời chẳng che đất chẳng chở, lý này thế nào? Long Nha đáp: Nên như thế. Sư không lãnh hội được, lại cầu xin chỉ dạy. Long Nha bảo: Đạo giả! ngươi về sau tự hội.

*

Sư đến tham vấn Sơ Sơn. Sư hỏi: Trăm vòng ngàn lớp là cảnh giới gì? Sơ Sơn đáp: Tay trái bám dây mang trói con quỉ. Sư hỏi: Chẳng rơi xưa nay thỉnh Thầy nói. Sơ Sơn bảo: Chẳng nói. Sư hỏi: Vì sao chẳng nói? Sơ Sơn đáp: Trong ấy chẳng biện có không. Sư thưa: Nay Thầy khéo nói. Sơ Sơn kinh hãi.

https://thuviensach.vn

Như thế, Sư đi tham vấn qua năm mươi bốn vị thiện tri thức, mà pháp duyên chưa hợp. Sau cùng, Sư đến Lâm Xuyên yết kiến Pháp Nhãn (Thiền sư Văn Ích).

*

Sư do đi khắp các tùng lâm nên mỏi mệt lười thưa hỏi. Ở trong hội Pháp Nhãn, Sư chỉ theo chúng mà thôi. Một hôm, Pháp Nhãn thượng đường, có vị Tăng hỏi: Thế nào là một giọt nước ở nguồn Tào? Pháp Nhãn đáp: Là giọt nước ở nguồn Tào. Vị Tăng ấy mờ mịt thối lui. Sư ngồi bên cạnh hoát nhiên khai ngộ, bình sanh những mối nghi ngờ dường như băng tiêu, cảm động đến rơi nước mắt ướt áo. Sư trình chỗ sở ngộ cho Pháp Nhãn. Pháp Nhãn bảo: Ngươi ngày sau sẽ làm thầy quốc vương, khiến ánh sáng đạo của Tổ sư càng rộng lớn, ta không sánh bằng.

*

Sư dạo núi Thiên Thai xem những di tích của Thiền sư Trí Khải dường như chỗ mình ở cũ. Sư lại đồng họ với Trí Khải. Thời nhân gọi Hậu thân Trí Khải. Ban đầu, Sư trụ tại Bạch Sa. Lúc đó, Thái tử Trung Hiến Vương trấn ở Thai Châu, nghe danh Sư thỉnh đến hỏi đạo. Sư có bảo: Ngày sau làm chủ thiên hạ nên nhớ ơn Phật pháp.

Đến niên hiệu Càn Hựu năm đầu (948) Thái tử lên ngôi, sai sứ thỉnh Sư, đối xử theo tình thầy trò.

*

Sư thượng đường nói: - Thánh xưa phương tiện nhiều như hà sa. Tổ sư nói không phải gió phan động mà tâm nhân giả động, đây là pháp môn tâm ấn vô thượng. Chúng ta là khách ở trong pháp môn của Tổ sư, nên làm sao hội được ý Tổ sư. Chớ nói gió phan chẳng động mà tâm ông vọng động. Chớ nói chẳng bác gió phan, đến gió phan nhận lấy. Chớ nói chỗ gió phan động là cái gì? Có người nói gá vật sáng tâm chẳng cầu nhận vật. Có người nói sắc tức là không. Có người nói chẳng phải gió phan động nên phải khéo hội.

https://thuviensach.vn

Giải hội như thế đối với ý chỉ Tổ sư có gì giao thiệp. Đã chẳng cho hội như thế, chư Thượng tọa liền nên biết rõ.

Nếu ở trong ấy ngộ được triệt để, có pháp môn nào mà chẳng rõ. Trăm ngàn phương tiện của chư Phật một lúc rỗng suốt, lại có chỗ nghi nào? Do đó, Cổ nhân nói: một liễu thì ngàn minh, một mê thì muôn lầm.

Chư Thượng tọa! đâu phải ngày nay hội được một, ngày mai lại chẳng hội. Đâu phải có một phần việc hướng thượng khó hội, có một phần hạ liệt phàm phu chẳng hội. Kiến giải như thế dù trải qua số kiếp như bụi, chỉ tự mỏi mệt tinh thần đâu có lẽ phải.

Sư có bài kệ dạy chúng:

Thông huyền phong đảnh

Bất thị nhân gian

Tâm ngoại vô pháp

Mãn mục thanh sơn.

Dịch:

Thấu huyền chót đảnh

Chẳng phải nhân gian

Ngoài tâm không pháp

Đầy mắt núi xanh.

Pháp Nhãn nghe được bảo: một bài kệ này có thể làm sống dậy tông của ta.

*

Sư dời trụ tại chùa Bát-nhã mở hội thuyết pháp. Hội đầu, Sư dạy chúng: Một sợi lông nuốt biển cả, tánh biển không thiếu, một hột cải ném trên mũi nhọn,

https://thuviensach.vn

mũi nhọn không động. Thấy cùng chẳng thấy, hội cùng chẳng hội, chỉ ta biết vậy. Có bài tụng:

Tạm hạ cao phong dĩ hiển dương

Bát-nhã viên thông biến thập phương

Nhân thiên hạo hạo vô sai biệt

Pháp giới tung hoành xứ xứ chương.

Dịch:

Tạm xuống cao phong đã hiển dương

Bát-nhã viên thông khắp mười phương

Người trời bát ngát không sai khác

Pháp giới dọc ngang chốn chốn chương.

Có vị Tăng hỏi:

- Người xưa nói: người thấy Bát-nhã liền bị Bát-nhã trói, người chẳng thấy Bát-nhã cũng bị Bát-nhã trói, đã thấy Bát-nhã vì sao lại bị Bát-nhã trói?

Sư đáp:- Ngươi nói Bát-nhã thấy cái gì?

- Chẳng thấy Bát-nhã vì sao cũng bị Bát-nhã trói?

- Ngươi nói Bát-nhã chỗ nào chẳng thấy?

Sư lại bảo:

- Nếu thấy Bát-nhã chẳng gọi là Bát-nhã, nếu chẳng thấy Bát-nhã cũng chẳng gọi là Bát-nhã. Hãy bảo nói cái gì là thấy chẳng thấy? Sở dĩ, cổ nhân nói nếu thiếu một pháp chẳng thành pháp thân, nếu dư một pháp cũng chẳng

https://thuviensach.vn

thành pháp thân; nếu có một pháp chẳng thành pháp thân, nếu không một pháp cũng chẳng thành pháp thân. Đây là chân tông Bát-nhã vậy.

*

Hội thứ tư, Sư thượng đường dạy chúng: - Cổ nhân nói: Thế nào là thiền? Tam giới miên miên. Thế nào là đạo? Thập phương hạo hạo. Vì sao nói tam giới miên miên? Chỗ nào là đạo lý của thập phương hạo hạo? Cần hội chăng? Bít mắt lại, bít tai, mũi, lưỡi, thân, ý lại không chỗ rỗng thiếu, không chỗ chuyển động. Thượng tọa hội chăng? Ngang cũng chẳng được, dọc cũng chẳng được, buông ra cũng chẳng được, đoạt đi cũng chẳng được, không có chỗ dụng tâm, cũng không có chỗ lập bày. Nếu hội được như thế mới là pháp môn bặt chọn lựa, tất cả ngôn ngữ dứt rỉ chảy.

*

Hội thứ sáu, Sư thượng đường dạy chúng: - Phật pháp hiện hành, tất cả đầy đủ. Người xưa nói: tròn đồng thái hư không thiếu không dư. Nếu như thế thì cái gì thiếu cái gì dư, cái gì phải cái gì quấy? Ai là người hội? Ai là người chẳng hội? Do đó nói, đi đông cũng là Thượng tọa, đi tây cũng là Thượng tọa, đi nam cũng là Thượng tọa, đi bắc cũng là Thượng tọa. Thượng tọa tại sao được thành đông tây nam bắc? Nếu hội được, tự nhiên con đường thấy nghe hiểu biết bặt dứt, tất cả các pháp hiện tiền. Vì sao như thế? Vì pháp thân không tướng, chạm mắt đều bày, Bát-nhã vô tri đối duyên liền chiếu, một lúc hội triệt để là tốt.

Chư Thượng tọa! kẻ xuất gia làm gì? Cái lý bản hữu này chưa phải là phần bên ngoài. Thức tâm đạt bản nguyên nên gọi là Sa-môn. Nếu biết rõ ràng, không còn một mảy tơ làm chướng ngại. Thượng tọa đứng lâu, trân trọng.

*

Đến niên hiệu Khai Bảo thứ tư (972), ngày hai mươi tám tháng sáu, Sư có chút bệnh, họp chúng từ biệt xong, ngồi kiết già thị tịch. Sư tịch tại Liên Hoa Phong thọ tám mươi hai tuổi, được sáu mươi lăm tuổi hạ.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

60. THIỀN SƯ HUỆ MINH ở chùa Báo Ân

Sư họ Trương, xuất gia lúc còn bé, tinh chuyên tam học, có chí tìm hiểu huyền chỉ. Sư du phương qua các nước Mân, Việt trải các thiền hội, mà chưa khế hợp bản tâm. Sau cùng, Sư đến Lâm Xuyên yết kiến Pháp Nhãn được thầy trò đạo hiệp.

*

Về sau, Sư trở về Ngân Thủy cất am trên núi Đại Mai. Một hôm có hai Thiền khách đến.

Sư hỏi:- Thượng tọa ở đâu đến?

Thiền khách đáp:- Ở đô thành.

- Thượng tọa rời đô thành đến núi này, thì ở đô thành thiếu Thượng tọa ở núi này dư Thượng tọa. Dư thì ngoài tâm có pháp, thiếu thì tâm pháp chẳng khắp. Nói được đạo lý thì ở, chẳng hội nên đi.

Cả hai đều không đáp được.

*

Sư dời về Thiên Thai cất am trên núi Bạch Sa. Có Thượng tọa Minh Nhan là người học rộng nhớ giỏi đến lý luận với Sư về Tông thừa. Sư hỏi:

- Nói nhiều cách đạo càng xa, nay có việc xin hỏi, từ trước các bậc tiên đức có ngộ hay không?

Minh Nhan đáp:- Nếu là chư thánh tiên đức đâu không có ngộ!

- Một người trở về nguồn chân, mười phương hư không thảy đều tiêu mất. Nay núi Thiên Thai y nguyên, làm sao nói tiêu mất?

Minh Nhan không chỗ bám.

https://thuviensach.vn

*

Khoảng niên hiệu Càn Hựu nhà Hán (948), Trung Hiến Vương thỉnh Sư vào cung hỏi pháp, mời ở viện Tư Sùng. Vua cho mời các bậc Thiền đức và các danh sĩ trong thành đến cùng Sư bàn đạo lý. Thiền sư Thiên Long hỏi:

- Tất cả chư Phật và Phật pháp đều từ kinh này ra, không biết kinh này từ đâu ra?

Sư hỏi:- Nói gì?

Thiên Long hỏi trở lại.

Sư bảo:- Qua rồi.

Trưởng lão Tư Nghiêm hỏi:- Thế nào là hiện tiền tam-muội?

Sư hỏi:- Lại nghe chăng?

Tư Nghiêm đáp:- Tôi không bệnh tai.

Sư bảo:- Quả nhiên là bệnh tai.

*

Sư nhắc lời Minh trên tháp của Tuyết Phong: - Phàm từ duyên mà có thì trước sau thành hoại, chẳng từ duyên mà có thì nhiều kiếp bền lâu. Bền cùng hoại gác lại, hiện giờ Tuyết Phong ở đâu?

Cả chúng đều không đáp được. Nếu có đáp cũng không đúng với ý hỏi.

Khi ấy mọi người đều kính phục, Vua rất hài lòng, thỉnh Sư ở thự Viên Thông Phổ Chiếu Thiền sư.

Sư thượng đường bảo chúng: - Các ông lại nhận được chăng? Chớ bảo, nói nín động tịnh đều là Phật sự, chớ lầm hội.

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là mặt trăng thứ hai?

Sư đáp:

https://thuviensach.vn

- Ấn mắt xem hoa, hoa lắm đóa, mắt tỏ xem cây, cây mấy cành.

https://thuviensach.vn

61. THIỀN SƯ PHÁP ĐĂNG - Hiệu Thái Khâm ở viện Thanh Lương - (? - 974)

Sư người Ngụy phủ, có trí thông minh lạ thường, biện tài vô ngại. Trong hội Pháp Nhãn, toàn chúng đều ngưỡng mộ, đồng nói: người sáng suốt mẫu mực.

Một hôm, Pháp Nhãn hỏi chúng:

- Cổ cọp mang lục lạc người nào mở được?

Toàn chúng không đáp được. Sư vừa đi đến, Pháp Nhãn hỏi Sư.

Sư thưa:- Người cột mở được.

Pháp Nhãn bảo chúng:- Các ngươi chẳng được khinh y.

*

Ban đầu, Sư nhận thỉnh trụ viện Song Lâm tại núi U Cốc Hồng Châu. Sư thượng đường chưa bước lên tòa liền nói: - Núi này trước đã có hai đời Tôn túc thuyết pháp, tòa này cao rộng bất tài làm sao lên? Người xưa nói: đảnh lễ Tu-di Đăng Vương Như Lai mới có thể ngồi. Hãy nói Tu-di Đăng Vương Như Lai hiện ở chỗ nào? Đại chúng cần thấy đồng thời đảnh lễ.

Sư bước lên tòa giây lâu nói:

- Vì đại chúng chỉ như thế, lại có chỗ hội chăng?

Tăng hỏi:- Thế nào là cảnh Song Lâm?

Sư đáp:- Vẽ cũng chẳng thành.

- Thế nào là người trong cảnh?

- Hãy đi. Cảnh vẫn chưa biết mà luận đến người.

https://thuviensach.vn

Kế, Sư trụ viện Hộ Quốc. Có vị Tăng hỏi:

- Khéo hành đạo Bồ-tát không nhiễm các pháp tướng, thế nào là đạo Bồ-tát?

Sư đáp:- Tướng các pháp.

- Thế nào được chẳng nhiễm?

- Nhiễm dính chỗ nào?

*

Sư lại đến trụ viện Long Quang ở Kim Lăng. Sư thượng đường lên tòa. Duy-na bạch chùy rằng: Chúng long tượng trong pháp hội, nên quán nghĩa đệ nhất. Sư bảo: Duy-na là nghĩa đệ nhị. Các trưởng lão hiện nay là nghĩa thứ mấy? Sư liền dở tay áo bảo chúng: Đại chúng hội chăng? Đây là núi gọi đạp múa, chớ nói năm trăm đời trước đã làm nhạc chủ, hoặc có lòng nghi xin xủ ra xem.

*

Sau cùng, Sư trụ đại đạo tràng Thanh Lương ở Kim Lăng. Đến tháng sáu niên hiệu Khai Bảo năm thứ bảy (974), Sư có chút bệnh, bảo chúng:

- Lão tăng nằm bệnh gắng lôi đến đây cùng các ngươi thấy nhau. Hiện nay đạo tràng mỗi chỗ rõ ràng là Hóa thành? Hãy nói thế nào là Hóa thành?

Đâu chẳng thấy Đạo sư xưa nói Bảo sở chẳng xa cần phải tiến tới. Khi đến thành rồi, lại nói do ta hóa ra. Nay các ngươi thử nói đạo lý xem, là Như Lai thiền, là Tổ sư thiền, quyết định được chăng? Các ngươi tuy là kẻ sanh muộn, cần biết quốc chủ của ta nơi nào thắng cảnh đều dựng lập đạo tràng, việc cần dùng chẳng thiếu, chỉ cần các ngươi mở miệng. Hiện nay không gì hơn, biết cái gì là miệng của các ngươi? Đâu cần xét đến công tứ ân tam hữu. Muốn được hội chăng? Chỉ biết cái miệng là không lỗi, nếu có lỗi tại các ngươi có ngã.

Nay gió lửa ép nhau, đi, đứng là đạo thường.

https://thuviensach.vn

Lão tăng trụ trì sắp qua một kỷ (mười hai năm) mỗi mỗi nhờ quốc chủ giúp đỡ đến mười phương thí chủ, Tăng lữ thì từ chủ sự đến chú tiểu đều hết lòng vì ta, lặng lẽ mà khó nói. Hoặc mang gai mặc vải, đây tức là thuận tục, ta nói trái với chân. Hãy nói thuận là tốt hay trái là tốt? Song thuận theo ta nói là không điên đảo.

Di hài của ta để tại núi Nam bên trái bên phải của Hòa thượng Đại Trí Tạng xin hai phần huyệt. Sự thăng trầm rất rõ ràng không nên đổi dời. Cố gắng! cố gắng! trân trọng.

Ngày hai mươi bốn tháng sáu, Sư ngồi yên thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

62. THIỀN SƯ THANH TỦNG ở Linh Ẩn Hàn Châu

Sư quê ở Thanh huyện Phước Châu. Ban đầu, Sư đến tham vấn Pháp Nhãn. Một hôm Pháp Nhãn chỉ những giọt mưa bảo: giọt giọt rơi trong con mắt của Thượng tọa. Lúc này nghe nói vẫn chưa ngộ. Sau, nhân đọc kinh Hoa Nghiêm, Sư liền cảm ngộ. Sư đến trình với Pháp Nhãn, Pháp Nhãn ấn chứng.

*

Sư về cất am trên núi Tứ Minh ở Minh Châu. Tiến đạt sứ Tiền Ức kính Sư làm thầy. Trung Hiến Vương thỉnh Sư khai pháp hai nơi Lâm An. Sau, Sư trụ ở chùa Linh Ẩn ở thự hiệu Liễu Ngộ Thiền sư. Sư thượng đường dạy chúng:

- Mười phương chư Phật thường ở trước các ngươi, lại thấy chăng? Nếu nói thấy, là đem tâm thấy hay đem mắt thấy? Do đó nên nói tất cả pháp chẳng sanh, tất cả pháp chẳng diệt; nếu hay hiểu như thế, chư Phật thường hiện tiền.

Thấy sắc là thấy tâm, hãy nói cái gì là tâm? Tướng núi sông đất ruộng, vạn tượng sum la, xanh vàng đỏ trắng, nam nữ... là tâm hay chẳng phải tâm?

Nếu là tâm, vì sao lại trở thành vật tượng? Nếu chẳng phải là tâm, sao lại nói thấy sắc là thấy tâm? Hội chăng? Chỉ vì mê cái này mà thành điên đảo các thứ chẳng đồng. Trong cái không đồng dị ép thành đồng dị. Hiện nay thẳng đó thừa đương chóng ngộ bản tâm, rõ ràng không có một vật có thể làm thấy nghe. Nếu người lìa tâm riêng cầu giải thoát, người xưa gọi là lầm sóng bàn nguồn, rất khó hiểu ngộ.

*

Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là Ma-ha Bát-nhã? Sư đáp:- Tuyết rơi lai láng.

https://thuviensach.vn

Tăng không đáp được.

Sư hỏi:- Hội chăng?

Tăng thưa:- Chẳng hội.

Sư nói:

Ma-ha Bát-nhã

Phi thủ phi xả

Nhược nhân bất hội

Phong hàn tuyết hạ.

Dịch:

Ma-ha Bát-nhã

Chẳng thủ chẳng xả

Nếu người chẳng hội

Gió lạnh tuyết rơi.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI MỘT SAU LỤC TỔ

I.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ BẢY

1- Thiền sư Nghĩa Thanh ở Đầu Tử

2- Thiền sư Thanh Phẩu ở Hưng Dương

II.- TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ BẢY

A- Nối pháp Thiền sư Thiện Chiêu: 16 vị

1- Thiền sư Từ Minh Sở Viên núi Thạch Sương

2- Thiền sư Quảng Chiếu Huệ Giác núi Lang Nha

III.- TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ NĂM

A- Nối pháp Thiền sư Trùng Hiển ở Tuyết Đậu: 84 vị
1- Thiền sư Nghĩa Hoài Thiên Y

2- Cư sĩ Tu Tuyển Tằng Hội (hai vị này đồng sư, hai vị sau khác thầy)

3- Thiền sư Ỷ Ngộ ở Pháp Xương

4- Thiền sư Phật Ấn Liễu Nguyên ở Vân Cư

IV.- TÔNG PHÁP NHÃN ĐỜI THỨ BA

A- Nối pháp Quốc sư Đức Thiều: 49 vị

1- Thiền sư Huệ Nhật Trí Giác ở chùa Vĩnh Minh Diên Thọ
2- Thiền sư Chí Phùng ở Đạo tràng Hoa Nghiêm núi Ngũ Vân
3- Thiền sư Bổn Tiên ở chùa Đoan Lộc

https://thuviensach.vn

63. THIỀN SƯ NGHĨA THANH ở Đầu Tử - (? - 1083)

Sư họ Lý quê ở Thanh Đổ, lúc bảy tuổi có nhiều điềm lạ, đến chùa Diệu Tướng xin xuất gia. Học luận Bách Pháp chưa bao lâu, Sư than: Con đường ba a-tăng-kỳ xa xôi, tự giam hãm nào có ích gì! Sư bèn vào thành Lạc nghe kinh Hoa Nghiêm. Đọc bài kệ của Chư Lâm Bồ-tát đến câu tức tâm tự tánh, Sư liền phát tỉnh, nói: Pháp lìa văn tự đâu có thể giảng ư? Sư bèn cất bước du phương qua các thiền hội.

*

Thiền sư Viên Giám ở hội Thánh Nham một đêm nằm mộng thấy có nuôi con chim ưng sắc xanh, tỉnh giấc ông cho là một điềm lành. Đến sáng ngày ấy, Sư liền đi đến. Sư lễ ra mắt, Giám nhận cho ở và dạy khán câu ngoại đạo hỏi Phật: chẳng hỏi có lời, chẳng hỏi không lời. Sư khán câu này trải qua ba năm, một hôm Giám hỏi: Ngươi ghi được thoại đầu chăng, thử nêu ra xem? Sư nghĩ đáp lại, bị Giám bụm miệng. Bỗng nhiên Sư khai ngộ, bèn đảnh lễ.

Giám bảo: Ngươi diệu ngộ huyền cơ chăng? Sư thưa: Nếu có cũng phải mửa bỏ.

Lúc đó, thị giả ở bên cạnh nói: Hoa Nghiêm Thanh ngày nay như bệnh được ra mồ hôi. Sư ngó lại, bảo: Ngậm lấy miệng chó, nếu nói lăng xăng, ta buồn nôn.

Sau đó ba năm, Giám đem tông chỉ của tông Tào Động chỉ dạy Sư đều diệu khế. Giám trao giày, y của Đại Dương Huyền và dặn dò: Ngươi thay ta nối dòng tông Tào Động, không nên ở đây lâu phải khéo hộ trì. Lại nói kệ:

Tu-di lập thái hư

Nhật nguyệt phụ nhi chuyển

Quần phong tiệm ỷ tha

https://thuviensach.vn

Bạch vân phương cải biến.

Thiếu Lâm phong khởi tùng

Tào Khê động liêm quyện

Kim phụng túc long sào

Thần đài khởi xa tiển.

Dịch:

Tu-di đứng trong không

Nhật nguyệt cạnh mà chuyển

Nhiều đảnh đều nương y

Mây trắng mới biến đổi.

Thiếu Lâm gió tòng lay

Động Tào Khê cuốn sáo

Phụng vàng đậu ổ rồng

Nhà rêu đâu xe nghiền.

Giám lại bảo Sư đến nương nơi Thiền sư Viên Thông Tú.

*

Sư đến Viên Thông không thưa hỏi gì, chỉ ăn cơm xong rồi ngủ. Tri sự thấy thế, bạch với Viên Thông: Trong Tăng đường có vị Tăng cả ngày lo ngủ, xin thực hành theo qui chế. Viên Thông hỏi: Người nào? Tri sự thưa: Thượng tọa Thanh. Viên Thông bảo: Khoan! đợi ta xét qua. Viên Thông cầm gậy đi vào Tăng đường, thấy Sư đang nằm ngủ. Viên Thông gõ vào giường, quở: Trong đây tôi không có cơm dư cho Thượng tọa ăn xong rồi ngủ. Sư thưa:

https://thuviensach.vn

Hòa thượng dạy tôi làm gì? Viên Thông bảo: Sao chẳng tham thiền? Sư thưa: Món ăn ngon không cần đối với người bụng no. Viên Thông bảo: Tại sao có nhiều người không chấp nhận Thượng tọa? Sư thưa: Đợi họ chấp nhận để làm gì? Viên Thông hỏi: Thượng tọa đã gặp ai rồi đến đây? Sư thưa: Phù Sơn. Viên Thông bảo: Lạ! được cái gì mà lười biếng. Viên Thông bèn nắm tay, hai người cười rồi trở về phương trượng.

*

Ban đầu Sư trụ tại Bạch Vân. Sau Sư dời đến Đầu Tử.

Sư thượng đường gọi đại chúng bảo:

- Nếu luận việc này như loan phụng bay giữa hư không chẳng để dấu vết, như con linh dương mọc sừng ai tìm được dấu chân, rồng vàng chẳng giữ đầm lạnh, thỏ ngọc đâu gá bóng cóc. Nếu lập chủ khách thì phải ngoài cõi Oai Am lay đầu, hỏi đáp nói bày vẫn là bên lề huyền lộ đề xướng. Nếu hay như thế vẫn còn ở giữa đường. Nếu đứng tròng (nhìn sững) chẳng nhọc thấy nhau.

*

Sư thượng đường: - Nếu đề xướng tông thừa thì phàm thánh bặt dấu. Lầu gác mở cửa nơi khác thấy nhau. Giả sử cuốn rèm được ngộ đâu khỏi bên cạnh, mùa xuân gặp hoa đào lại thêm bệnh mắt. Do đó, cổ nhân nói: một đường hướng thượng ngàn thánh chẳng truyền.

Chư nhân giả! đã là chẳng truyền, tại sao con trâu sắt chạy qua nước Tân La (Triều Tiên)? Sư bèn hét! nói: đạt giả phải biết trong tiếng sợ.

*

Có vị Tăng hỏi: - Thầy xướng gia khúc tông phong ai? và nối pháp vị nào?

Sư đáp:- Một mũi tên trước Oai Am, bắn thấu hai lớp núi.

- Thế nào là việc truyền nhau?

https://thuviensach.vn

- Toàn nhân trăng đất Hoài, chiếu soi xuân xứ Dĩnh.

- Thế ấy là vào nước thấy người dài?

- Chỉ biết kinh ngọc lạ, đâu biện tâm Sở vương.

Tăng lễ bái.

*

Niên hiệu Nguyên Phong năm thứ sáu (1083) nhà Tống, ngày mùng bốn tháng năm, Sư tắm rửa thượng đường từ biệt chúng, viết kệ:

Lưỡng xứ trụ trì

Vô khả trợ đạo

Trân trọng chư nhân

Bất tu tầm thảo.

Dịch:

Trụ trì hai nơi

Không thể giúp đạo

Trân trọng các người

Chẳng cần tìm thảo.

Sư ném bút liền tịch.

*

https://thuviensach.vn

64. THIỀN SƯ THANH PHẨU ở Hưng Dương

Sư ở Đại Dương làm Tri viên, Sư trồng dưa, Đại Dương hỏi: Dưa ngọt chừng nào mới chín? Sư thưa: Hiện nay đã chín muồi rồi. Đại Dương bảo: Bẻ dưa chín muồi đem lại. Sư hỏi: Cho người nào ăn? Đại Dương bảo: Cho người không vào vườn. Sư thưa: Chẳng biết người không vào vườn lại ăn hay chăng?

Đại Dương bảo: Ngươi biết y chăng? Sư thưa: Tuy nhiên chẳng biết mà không được chẳng cho. Đại Dương cười, rồi đi.

*

Sau khi Sư trụ ở Hưng Dương, thượng đường dạy chúng: - Đại đạo từ Tây sang, lý bặt bách phi, trong câu hợp cơ toàn trái diệu chỉ, bất đắc dĩ mà có làm cong vạy tông Tổ sư, huống là lăng xăng có lợi ích gì?

Tuy nhiên như thế, việc không phải một chiều, hãy ở trong cửa xướng giáo mở một con đường cùng toàn thể thương lượng.

Tăng hỏi:

- Rồng Ta-kiệt ra khỏi biển thì càn khôn chấn động, thấy mặt trình nhau việc thế nào?

Sư đáp:

- Chim đại bằng cánh vàng kình vũ trụ, trong ấy ai là người xuất đầu?

- Nếu khi gặp người xuất đầu thì làm sao?

- Giống như chim cắt anh không tin, trước sọ khô nghiệm mới biết thật.

- Thế thì khoanh tay bày ngực lui ba bước?

- Dưới tòa Tu-di con rùa quạ, chớ đợi điểm trán lần thứ hai.

https://thuviensach.vn

*

Sư bệnh, Đại Dương đến hỏi: - Thân này như bọt huyễn, trong bọt huyễn thành tựu. Nếu không có cái bọt huyễn thì đại sự không do đâu mà biện. Nếu cần đại sự xong, biết cái bọt huyễn này làm gì? Sư thưa: Vẫn là việc bên này. Đại Dương bảo: Việc bên kia thế nào? Sư thưa: Khắp đất vầng hồng suốt, đáy biển chẳng trồng hoa. Đại Dương cười: Là người tỉnh tỉnh chăng? Sư hét! nói: Sẽ bảo tôi mất rồi, thầy sắp tịch.

*

https://thuviensach.vn

65. THIỀN SƯ TỪ MINH SỞ VIÊN ở Thạch Sương - (987 - 1041)

Sư họ Lý quê ở Toàn Châu, lúc nhỏ làm thư sinh, đến năm hai mươi hai tuổi Sư đến chùa An Tịnh ở núi Tương xin xuất gia. Mẹ Sư có hạnh hiền đức khuyến khích du phương. Sư du phương đến khoảng Nhượng Miện kết bạn cùng Thủ Chi, Cốc Tuyền đồng vào Lạc Dương. Nghe danh Thiền sư Thiện Chiêu ở Phần Dương là tri thức bậc nhất trong thiên hạ, Sư quyết chí tìm đến. Khi ấy nhằm lúc triều đình cử đại binh đến hỏi tội Hà Đông Lộ Trạch, nhiều người khuyên Sư đừng đi. Sư bất chấp một mình vượt sông leo núi đi đến Phần Dương.

Phần Dương trông thấy Sư liền thầm chấp nhận. Sư ở đây đã hai năm mà chưa được nhập thất (thấy tánh được gọi vào trượng thất dạy riêng).

Mỗi khi Sư vào thưa hỏi, chỉ bị Phần Dương mắng chửi thậm tệ, hoặc nghe chê bai những vị khác, nếu có dạy bảo toàn dùng lời thế tục thô bỉ. Một hôm Sư trách: từ ngày đến pháp tịch này đã qua mất hai năm mà chẳng được dạy bảo, chỉ làm tăng trưởng niệm thế tục trần lao, năm tháng qua nhanh việc mình chẳng sáng, mất cái lợi của kẻ xuất gia. Sư nói chưa dứt, Phần Dương nhìn thẳng vào Sư mắng: đây là ác tri thức dám chê trách ta. Phần Dương nổi nóng cầm gậy đuổi đánh. Sư toan la cầu cứu, Phần Dương liền bụm miệng Sư.

Sư chợt đại ngộ, nói: mới biết đạo của Lâm Tế vượt ngoài thường tình. Sư ở lại đây hầu hạ bảy năm.

*

Sư đến Thiền sư Tụng ở Đường Minh dừng lại đây, Tụng bảo: Dương Đại Niên tri kiến cao minh, vào đạo chân thật, ngươi nên đến ra mắt. Sư đến ra mắt Đại Niên. Đại Niên hỏi: Đối diện chẳng biết nhau, muôn dặm lại đồng phong. Sư nói: Gần đây vâng lời thỉnh của Sơn Môn. Đại Niên nói: Thật cái thoát không. Sư nói: Tháng trước rời Đường Minh. Đại Niên nói: Vừa rồi ăn

https://thuviensach.vn

năn đã hỏi nhau. Sư nói: Tác gia (chân thiện tri thức). Đại Niên bèn hét! Sư nói: Gần phải. Đại Niên lại hét! Sư lấy tay vẽ một lằn. Đại Niên le lưỡi nói: Thật là Long tượng. Sư nói: Ấy là lời gì? Đại Niên gọi: Khách ty đem trà lại! vốn là người trong nhà. Sư nói: Cũng chẳng tiêu được.

Trà xong, Đại Niên lại hỏi: Thế nào là một câu Thượng tọa vì người? Sư đáp: Thiết! Đại Niên nói: Thế ấy thì cô gái mặc quần dài chạy trong bùn. Sư nói: Ai được giống Đại Niên. Đại Niên nói: Tác gia, tác gia. Sư nói: Tha ông hai mươi gậy, Đại Niên vỗ trên đầu nói: Trong ấy là còn cái gì? Sư vỗ tay nói: Cũng chẳng đặng bỏ qua, Đại Niên cười to.

Đại Niên lại hỏi: Nhớ được nhân duyên Đường Minh đương thời ngộ đạo chăng? Sư nói: Đường Minh hỏi Thủ Sơn thế nào là đại ý Phật pháp, Thủ Sơn đáp: bên thành vua Sở sông Nhữ chảy về đông. Đại Niên hỏi: Nói như thế ý chỉ thế nào? Sư đáp: Trên nước thả lồng đèn. Đại Niên nói: Thế ấy là cô phụ người xưa rồi. Sư nói: Đại Niên nghi thì tham vấn nơi khác. Đại Niên nói: Ba chân con ếch nhảy lên trời. Sư nói: Một mặc tình nhảy. Đại Niên cười to. Sư dừng lại nơi khách xá, sớm chiều cùng Đại Niên bàn luận.

*

Đại Niên vào triều nói với Đô úy Lý Tôn Úc: Tôi gần được một đạo nhân thật là Sư tử Tây Hà. Lý nói: Tôi bận việc không thể đến ra mắt thì sao?

Đại Niên im lặng.

Đại Niên trở về thưa với Sư: Lý công là người trong Phật pháp, nghe đạo phong của Thầy từ xa đến có tâm mong gặp, vì bận việc quốc chánh không thể cùng theo tôi đến đây.

Sư đến Lê Minh ra mắt Lý công. Lý công sai đứa bé ra thưa: nói được thì cùng Thượng tọa thấy nhau. Sư bảo: Ngày nay đặc biệt đến xem nhau. Đứa bé vào. Lý Công bảo ra nói: văn bia khắc chữ trắng, giữa đường trồng tùng xanh.

https://thuviensach.vn

Sư đáp: Chẳng bởi tiết ngày nay, hôm khác định khó gặp. Đứa bé vào thưa lại, trở ra bạch: Đô úy nói thế ấy cùng Thượng tọa thấy nhau rồi.

Lý công ra tiếp Sư, mời ngồi xong, Lý công hỏi: Tôi nghe ở Tây Hà có con sư tử lông vàng phải chăng? Sư đáp: Ở chỗ nào được tin tức ấy? Lý Công liền hét! Sư bảo: Tiếng dã can. Lý công lại hét! Sư nói: Vừa phải. Lý công cười to.

Sư tạm biệt, Lý công hỏi: Thế nào là một câu Thượng tọa sắp đi? Sư nói: Khéo sắp dứt. Lý công nói: Đâu khác các nơi. Sư hỏi: Đô úy lại làm sao? Lý công nói: Tha Thượng tọa hai mươi gậy. Sư nói: Toàn là lưu thông. Lý công hét!

Sư nói: Mù! Lý công nói: Đi vui vẻ. Sư ứng: Dạ! dạ!

Từ đây, Sư qua lại nhà họ Dương họ Lý kết làm bạn pháp.

Lúc Sư còn ở Phần Dương, nghe Phần Dương nói: ta tham vấn khắp hết con cháu Vân Môn, còn hận chưa được yết kiến Thiền sư Hiểu Thông. Sư tìm đến Động Sơn chỗ Thiền sư Hiểu Thông ở lại ba năm làm Thủ chúng.

*

Sư đến Ngưỡng Sơn, Dương Đại Niên gởi thơ cho Thái thú Nghi Xuân là Huỳnh Tông Đán thỉnh Sư trụ trì giáo hóa. Thái thú thỉnh Sư trụ tại chùa Nam Nguyên. Sau khi trụ, Sư thượng đường dạy chúng: - Tất cả chư Phật và pháp A-nậu-đa-la tam-miệu tam-bồ-đề của chư Phật đều từ kinh này ra (kinh Kim Cang).

Sư dựng đứng cây gậy, nói: Cái này là cây gậy của Nam Nguyên, cái gì là kinh?

Sư im lặng giây lâu, nói: về sau văn dài trao lại ngày khác.

Sư hét một tiếng bước xuống tòa.

*

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi:- Thế nào là Phật? Sư đáp:- Nước chảy ở cao nguyên.

- Thế nào là cảnh Nam Nguyên?

- Sông Hoàng Hà chín khúc xuất phát từ Côn Lôn.

- Thế nào là người trong cảnh?

- Theo dòng người chẳng đoái, chặt tay trông Phù Tang (Nhật Bản).

*

Sư trụ trì Nam Nguyên ba năm, giao chùa đi du phương. Đến yết kiến Thiền sư Chân ở Thần Đảnh. Thần Đảnh là cao đệ của Thủ Sơn Niệm. Các Thiền sinh ít ai dám lên núi này, vì đạo phong cao vút của Ngài. Ngài ở núi ba mươi năm, môn đệ đều ăn đứt hết các nơi. Sư để tóc dài chẳng cạo, mặc y rách nói tiếng Sở, xin vào yết kiến xưng là cháu trong Phật pháp. Toàn chúng trông thấy Sư đều cười vang, Thần Đảnh sai Đồng Tử ra hỏi: Trưởng lão nối pháp ai? Sư ngước nhìn lên nói: Chính thấy Phần Dương đến. Thần Đảnh ra xem thấy ái ngại hỏi: Phần Dương có sư tử Tây Hà phải chăng? Sư chỉ lại sau kêu to: Thất ngã! Đồng Tử chạy hoảng. Thần Đảnh xây đầu ngó lại ngơ ngác, Sư ngồi xuống đất cổi chiếc giép xem. Thần Đảnh quên lời hỏi, cũng không nhớ Sư đang ở đó. Sư từ từ đứng dậy sửa y phục ra đi, nói: nghe danh chẳng bằng thấy mặt. Thần Đảnh sai người theo tìm mà chẳng gặp, bèn than: Phần Dương lại có đứa con này sao?

*

Sa-môn Bôn Diên cùng Quận thú thỉnh Sư trụ trì Đạo Ngô. Sư thượng đường:

- Bảo Ứng nói câu thứ nhất tiến được kham cùng Phật Tổ làm thầy, câu thứ hai tiến được kham cùng người trời làm thầy, câu thứ ba tiến được tự cứu chẳng xong. Đạo Ngô thì chẳng thế, câu thứ nhất tiến được hòa bùn hợp nước, câu thứ hai tiến được không dây tự trói, câu thứ ba tiến được bốn góc dính đất.

https://thuviensach.vn

Do đó nói, ra đi thì sông trong biển lặng bộ hành tránh đường, đứng lại thì càn khôn thất sắc mặt trời mặt trăng không sáng. Các ông nhằm chỗ nào hà hơi.

Hiện nay có người nào hà hơi chăng? Nếu có, bước ra đối chúng hà hơi xem?

Nếu không, Đạo Ngô sẽ vì các ông hà hơi.

Sư bèn hư một tiếng, cầm gậy bước xuống tòa.

*

Sư thượng đường: - Đạo Ngô đánh trống bốn đại bộ châu đồng tham. Cây gậy nằm ngang, khêu động cả càn khôn đại địa. Úp bát xuống, che đậy hằng sa thế giới. Thử hỏi, các ông nhằm chỗ nào an thân lập mạng. Nếu là biết được nhằm Bắc Câu-lô Châu ăn cơm ăn cháo. Nếu là chẳng biết thì nằm dài trên giường ăn cơm ăn cháo.

*

Sau, Sư trụ ở Thạch Sương. Nhân ngày giải hạ Sư dạy chúng:

- Ngày xưa làm trẻ con, hôm nay tuổi đã già, chưa rõ ba tám chín, khó đạp đường cổ hoàng. Tay quét Hoàng Hà khô, chân đạp tu-di ngã, phù sanh thân mộng huyễn, mạng người đêm khó giữ. Thiên đường cùng địa ngục đều do tâm tạo ra, núi nam tùng ngọn bắc, ngọn bắc cỏ núi nam. Một giọt thấm vô biên, gốc mầm mạnh khô kháo, tham học vào năm hồ, chỉ hỏi hư không thảo.

Chết cổi áo trời hạ, sanh đắp mền trăng đông, rõ ràng người vô sự, đầy đất sanh phiền não.

Sư hét một tiếng, bước xuống tòa.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: - Một hét phân chủ khách, chiếu dụng đồng thời hành, cần hội ý trong ấy, giữa trưa là canh ba.

Sư hét một tiếng, nói: Hãy nói là khách là chủ. Lại có người phân rành được chăng? Nếu có người phân rành được thì sáng đánh ba ngàn, chiều đánh tám trăm. Nếu chưa có người phân rành được thì Lão tăng mất lợi.

*

Tăng hỏi:- Tổ Đạt-ma khi chưa đến thì thế nào? Sư đáp:- Trường An đêm đêm nhà nhà trăng.

- Sau khi đến thì thế nào?

- Bao chỗ nhịp ca bao chỗ buồn.

*

Sư thượng đường: - Ta có một lời, bặt nghĩ quên duyên, khéo nói chẳng được, chỉ cốt tâm truyền. Lại có một câu không lỗi thẳng nêu. Thế nào là một câu thẳng nêu?

Sư lặng thinh giây lâu, cầm gậy vẽ một đường, hét một tiếng.

*

Sư thượng đường: - Thuốc nhiều bệnh lắm, lưới dày cá đặc. Liền bước xuống tòa.

*

Sư dạy chúng, lấy gậy gõ giường thiền một tiếng, hỏi: - Đại chúng hội chăng? Đâu chẳng nghe nói:

Nhất kích vong sở tri

Cánh bất giả tu trì

Chư phương đạt đạo giả

https://thuviensach.vn

Hàm ngôn thượng thượng ky.

Dịch:

Tiếng gõ quên sở tri

Lại chẳng nhờ tu trì

Các nơi người đạt đạo

Đều gọi thượng thượng cơ.

Hương Nghiêm ngộ thế ấy là rõ ràng ngộ Như Lai thiền, Tổ sư thiền còn chưa thấy được. Hãy nói Tổ sư thiền có cái gì đặc biệt? Nếu nhằm trong lời nói mà nhận thì lừa bịp người sau. Dù cho dưới gậy lãnh lấy vẫn còn cô phụ thánh trước. Muôn pháp vốn yên lặng chỉ tự người ồn náo. Do đó, Sơn tăng ở Phước Nghiêm chỉ thấy cảnh giới Phước Nghiêm, sáng dậy sớm, tối đi ngủ. Mây nổi trên ngọn xanh, trăng lặn dưới đầm lạnh, tiếng chim kêu hót ở trước đài Bát-nhã, hương hoa Sa-la rơi khấn vái bên sườn núi. Cầm gây gậy tre ngồi trên bàn thạch, cùng Thiền sinh ngũ hồ nói lời huyền vi.

Thay đầu đổi mặt đến trụ Hưng Hóa, chỉ thấy gia phong Hưng Hóa, đón đến đưa đi, cửa liền với thành thị xe ngựa rộn ràng, ca hát tiêu tương, vượn ca Nhạc lộc, tiếng đờn ca ngâm vịnh luôn luôn vào tai. Lại cùng bậc cao nhân trong tứ hải mỗi ngày bàn thiền đạo, năm tháng quên mất.

Hãy nói ở núi sâu, trụ đô thành, lại có ưu liệt hay không? Thử nói xem.

Sư im lặng giây lâu, nói: chỗ chỗ đều Từ Thị cửa cửa thảy Thiện Tài.

*

Niên hiệu Bảo Nguyên (1040) Lý đô úy sai sứ đến thỉnh Sư, thơ viết: Bạn pháp trong nước chỉ có Thầy cùng Dương Đại Niên. Đại Niên đã bỏ tôi đi trước, năm nay tôi thấy già suy đến gấp, cái chết chực sẵn, mong được cùng

https://thuviensach.vn

Thầy hội kiến lần chót. Sư xót thương cùng thị giả xuống thuyền đến kinh đô. Thuyền đi trên sông, Sư làm kệ:

Trường giang hành bất tận

Đế lý đáo hà thời

Ký đắc lương phong tiện

Hưu tương lỗ trạo thi.

Dịch:

Sông dài đi chẳng tột

Đế đô đến bao giờ?

Đã gặp gió lành tốt

Thôi thì gác chèo chơi.

Đến kinh đô, Sư cùng Lý đô úy hội kiến, luận bàn đạo lý. Hơn tháng sau, quả nhiên Đô úy sắp tịch. Giờ phút chót, Đô úy vẽ hình tròn, và làm bài thơ tặng Sư:

Thế giới vô y

Sơn hà phỉ ngại

Đại hải vi trần

Tu-di nạp giới.

Niệm khởi phốc đầu

Giải hạ yêu đời

Nhược mít tử sanh

https://thuviensach.vn

Vấn thủ bì đại.

Dịch:

Thế giới không nương

Núi sông chẳng ngại

Đại hải vi trần

Tu-di hạt cải.

Gỡ phắt chiếc khăn

Cổi bỏ lưng thắt

Nếu tìm tử sanh

Hỏi lấy cái đãy.

Sư hỏi:- Thế nào là Phật tánh xưa nay?

Lý đáp:- Ngày nay nóng như ngày hôm qua.

Liền đó, Lý hỏi lại Sư:- Một câu sắp đi thế nào?

Sư đáp:- Xưa nay không ngăn ngại, tùy chỗ mặc vuông tròn.

Lý nói:- Chiều đến mỏi mệt không đáp thoại.

Sư bảo:- Chỗ không Phật làm Phật.

Lý công vui vẻ thị tịch.

*

Sư trở về, vua Tống Nhân Tông cho thuyền đưa Sư. Đi giữa đường, Sư bảo thị giả: ta vừa bị bệnh phong. Nhìn thấy Sư miệng bị phong giật méo qua một bên. Thị giả dậm chân xuống thuyền nói: Tại làm sao lúc bình thường

https://thuviensach.vn

quở Phật mắng Tổ, hôm nay lại thế ấy? Sư bảo: Đừng lo, ta sẽ vì ngươi sửa ngay lại. Sư lấy tay sửa lại, miệng ngay như cũ, nói: Từ nay về sau chẳng nhọc đến ngươi.

*

Năm sau (1041) Sư đến Hưng Hóa. Ngày mùng năm tháng giêng, Sư tắm gội xong, ngồi kiết già từ biệt chúng rồi tịch. Sư thọ năm mươi bốn tuổi, được ba mươi hai tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

66. THIỀN SƯ QUẢNG CHIẾU - HUỆ GIÁC Núi Lang Nha

Sư người quê Tây Lạc, cha làm Thái thú Hoành Dương mắc bệnh không bao lâu liền chết. Sư phò linh cữu trở về Tây Lạc, đến Lễ Dương tại ngôi chùa Dược Sơn, Sư nhớ như đã ở ngày xưa. Do đó, sau khi mai táng cha xong, Sư xuất gia.

Sư đi du phương tham vấn, đến Phần Dương được truyền tâm ấn, họp duyên nơi Trừ Thủy. Sư giáo hóa đồng thời với Tuyết Đậu Minh Giác, bốn phương đều gọi là hai cửa Cam lồ.

*

Sư thượng đường: - Lạ thay! Mười phương chư Phật nguyên là hoa trong con mắt. Muốn biết hoa trong con mắt, nguyên là mười phương chư Phật. Muốn biết mười phương chư Phật chẳng phải là hoa trong con mắt. Muốn biết hoa trong con mắt chẳng phải mười phương chư Phật. Nơi đây rõ được lỗi tại mười phương chư Phật. Nơi đây chưa rõ thì Thanh văn đứng múa, Độc giác hóa trang. Trân trọng.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là khách trong khách? Sư đáp:- Tay ôm sách, kiếm yết kiến minh quân.

- Thế nào là chủ trong khách?

- Cuốn rèm rồi mà không thể thấy.

- Thế nào là chủ trong khách?

- Canh ba qua bến Mạnh.

- Thế nào là chủ trong chủ?

- Ngồi riêng động đất trời.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: - Thấy nghe hiểu biết đều là nhân sanh tử. Thấy nghe hiểu biết chính là gốc giải thoát. Thí như sư tử nhào lộn không nhất định đứng ở nam bắc đông tây. Cả thảy các ngươi nếu là chẳng hội, đâu những cô phụ ông già Thích-ca.

*

Sư thượng đường: - Động nước cá đau đầu, phá rừng chim đậu sợ, hoàng hôn không đánh trống, giữa trưa là canh ba. Chư Thiền đức! đã là giữa trưa vì sao lại là canh ba?

Sư im lặng giây lâu, nói: Hôm qua thấy cành liễu xanh, ngày nay gặp lá vàng rụng.

*

Sư thượng đường: - Tiến tới trước thì tử, lùi lại sau là vong, chẳng tiến chẳng lùi lại rơi vào làng vô sự. Cớ sao? Trường An tuy vui không phải là chỗ ở lâu.

https://thuviensach.vn

67. THIỀN SƯ NGHĨA HOÀI THIEN Y

Sư họ Trần quê ở Lạc Thanh Vĩnh Gia, ông cha chuyên nghề chài lưới.

Mẹ nằm mộng thấy ngôi sao rơi trong nhà liền có thai Sư. Khi Sư sanh ra có nhiều điềm kỳ lạ. Thuở bé theo cha đánh cá Sư ngồi sau lái thuyền, cha được con cá nào trao cho Sư xỏ mang cột lại, Sư không nỡ làm thế, lén cha thả hết, cha nổi giận đánh Sư, Sư vẫn an nhiên chịu đòn. Lớn lên, Sư đến kinh đô tại chùa Cảnh Đức xuất gia làm đạo, khoảng niên hiệu Thiên Thánh (1023-1030) được thọ giới làm Tăng.

Một hôm, đang đi trong chợ có vị Tăng lạ vỗ vai Sư nói: Vân Môn Lâm Tế. Sư bèn đi đến Kim Loan yết kiến Thiền sư Thiện không khế ngộ, lại đến Diệp Huyện yết kiến Thiền sư Tỉnh cũng không khế ngộ. Sư lại sang phương Đông đến yết kiến Thiền sư Minh Giác nơi Thúy Phong.

Minh Giác hỏi: Ngươi tên gì? Sư thưa: Tên Nghĩa Hoài. Minh Giác bảo: Sao chẳng đặt Hoài Nghĩa? Sư thưa: Đương thời đến được. Minh Giác hỏi: Ai vì ngươi đặt tên? Sư thưa: Thọ giới đến giờ đã mười năm. Minh Giác hỏi: Ngươi đi hành khước đã rách bao nhiêu đôi giày? Sư thưa: Hòa thượng chớ lừa người tốt.

Minh Giác hỏi: Ta không xét tội lỗi, ngươi cũng không xét tội lỗi, ấy là sao? Sư không đáp được. Minh Giác đánh, bảo: Kẻ rỗng nói suông đi đi!

Sư vào thất, Minh Giác bảo: Thế ấy chẳng được, chẳng thế ấy cũng chẳng được, thế ấy chẳng thế ấy thảy chẳng được. Sư suy nghĩ Minh Giác lại đánh đuổi ra. Như thế đến bốn lần.

*

Sư làm trưởng ban vận thủy, một hôm nhân gánh nước, đòn gánh gãy rơi cặp thùng, Sư đại ngộ, làm bài kệ hợp cơ:

https://thuviensach.vn

Nhất nhị tam tứ ngũ lục thất

Vạn nhẫn phong đầu độc túc lập

Ly long thơ hạ đoạt minh châu

Nhất ngôn kham phá Duy-ma-cật.

Dịch:

Một hai ba bốn năm sáu bảy

Chót núi muôn nhẫn một chân đứng

Dưới hàm Ly long đoạt minh châu

Một lời phá được Duy-ma-cật.

Minh Giác nghe, vỗ bàn khen hay!

*

Sau khi Sư trụ có vị Tăng hỏi: Thế nào là Phật? Sư đáp: Trải tóc lót bùn, thân nằm ngang trên đất. Tăng hỏi: Ý chỉ thế nào? Sư đáp: Thế ấy ma-ba-tuần cũng nhíu mày. Tăng thưa: Thế ấy thì tạ ơn Thầy chỉ dạy. Sư bảo: Tây thiên cõi này.

*

Sư thượng đường: - Trên đảnh Tu-di không đánh chuông, trong ngọn Tất-bát không người nhóm họp. Sơn tăng cỡi ngựa điện Phật, các ngươi mang giày ngược, sớm dạo đàn đặt chiều đến La Phủ. Cây gậy ống kim mỗi người tự nhận lấy.

*

Sư thượng đường: - Nạp tăng (Thiền sư) nói ngang nói dọc mà chưa biết có con mắt trên đảnh.

https://thuviensach.vn

Khi ấy, có vị Tăng ra hỏi:- Thế nào là con mắt trên đảnh?

Sư đáp:- Áo rách bày xương gầy, nhà lủng thấy trăng sao.

*

Sư thượng đường: - Phàm là Tông sư (thầy trong Thiền tông) phải đoạt trâu của kẻ đi cày, cướp thức ăn của người đói, gặp nghèo thì sang, gặp sang thì nghèo, đuổi trâu của người đi cày khiến cho lúa mạ tốt tươi. Cướp thức ăn của người đói khiến họ hằng dứt đói khát. Gặp nghèo thì sang nắm đất thành vàng, gặp sang thì nghèo biến vàng thành đất.

Lão tăng cũng chẳng đuổi trâu của người cày, cũng chẳng cướp thức ăn của người đói. Sao gọi là trâu của người cày, ta nào cần dùng. Thức ăn của người đói, ta nào muốn ăn. Ta cũng chẳng nắm đất thành vàng, cũng chẳng biến vàng thành đất. Sao vậy? Vì vàng là vàng, đất là đất, ngọc là ngọc, đá là đá, Tăng là Tăng, tục là tục. Trời đất xưa nay, nhật nguyệt xưa nay, núi sông xưa nay, con người xưa nay. Tuy nhiên như thế, đập nát cái cổng mê sẽ gặp đức Đạt-ma.

*

Sư thượng đường:

Nhạn quá trường không

Ảnh trầm hàn thủy

Nhạn vô di tung chi ý

Thủy vô lưu ảnh chi tâm.

Dịch:

Nhạn bay trong không

Bóng chìm đáy nước

https://thuviensach.vn

Nhạn không có ý để dấu

Nước không có tâm giữ bóng.

Nếu hay như thế mới hiểu đến trong dị loại mà đi, chẳng cần nối chim le dứt giống hạc, dời núi lấp sông. Buông đi thì trăm xấu ngàn vụng, thâu lại thì co co nắm nắm. Dùng đó thì dám so sự giàu của tám đại Long vương, chẳng dùng thì hoàn toàn chẳng có giá trị bằng nửa phần tiền.

Tham!

Sư ở trong thất hỏi một vị Tăng:

- Người không tay hay nắm, người không lưỡi giỏi nói! Chợt người không tay đánh người không lưỡi, người không lưỡi nói cái gì?

Sư tự đáp:

Chim quốc đêm liền kêu

Cửa viên thông mở rộng.

Tú hú suốt đêm hót

Việc gì cách mây bùn.

*

Sư ở cả thảy bảy đạo tràng, giáo hóa người trong và ngoài nước rất nhiều. Về già, Sư do bệnh cất am ở Sam Sơn thuộc Trì Dương. Có đệ tử là Trí Tài ở Phật Nhật thuộc Lâm Bình thỉnh Sư về hầu hạ. Trí Tài đi thành Tô chưa về, Sư sai người gọi về gấp. Trí Tài vừa về tới cửa, Sư bảo: Giờ đến đi đây. Trí Tài thưa: Thầy có lời gì dạy đệ tử? Sư nói kệ:

Hồng nhật chiếu Phù Tang

Hàn vân phong hoa nhạc

Tam canh quá thiết vi

https://thuviensach.vn

Tạt chiết ly long giác.

Dịch:

Đất Nhật trời hồng soi

Đảnh hoa mây lạnh quến

Canh ba vượt thiết vi

Sừng ly long bẻ gãy.

Trí Tài hỏi: Tháp trứng đã thành, thế nào là việc cứu kính? Sư đưa tay nắm tay chỉ đó, bèn đến bên giường xô gối mà tịch.

*

https://thuviensach.vn

68. CƯ SĨ TUYỂN TĂNG HỘI

Thuở bé ông cùng Thiền sư Minh Giác ở chung một nhà, đến lớn lên mỗi người đi mỗi đường. Khoảng niên hiệu Thiên Hy (1017-1020), ông làm Thái thú ở Tri Châu.

Một hôm, gặp nhau ở chùa Cảnh Đức, ông bèn dẫn Trung Dung Đại Học, tham cứu Lăng Nghiêm, những chỗ phù hợp với ngữ cú Thiền tông đem ra chất vấn Minh Giác. Minh Giác nói: Cái ấy còn chẳng cùng với kinh điển hợp, huống là Trung Dung Đại Học ư? Học sĩ cần thẳng tắt lý hội việc này. Sư khảy móng tay một cái nói: Chỉ thế ấy tiến lấy. Ong ngay câu này lãnh hội ý chỉ.

Đến niên hiệu Thiên Thánh năm đầu (1023), ông làm Thái thú ở Tứ Minh biên thơ thỉnh Minh Giác trụ trì Tuyết Đậu. Minh Giác đến, ông thưa:

- Tôi gần đây cùng Trưởng lão Thanh bàn về câu Triệu Châu khám phá bà già, chưa rõ được ý chánh có khám phá hay không?

Minh Giác bảo:- Trưởng lão Thanh nói thế nào?

Ông nói:- Lại cùng ấy đi.

Minh Giác bảo:

- Trưởng lão Thanh hãy gác qua một bên. Học sĩ lại biết nạp tăng trong thiên hạ ra chẳng khỏi vòng vây bà già ấy chăng?

Ông nói:

- Trong ấy riêng có chỗ nói, Triệu Châu nếu chẳng khám phá bà già thì một đời chịu thua.

Minh Giác bảo:- Khám phá xong vậy.

Ông cười to.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

69. THIỀN SƯ Ỷ NGỘ ở Pháp Xương

Sư họ Lâm quê ở Chương Châu. Thuở nhỏ, Sư đến chùa Sùng Phước ở quận nhà xuất gia, có ý chí siêu phàm. Sau khi thọ giới cụ túc, Sư đi du phương.

Sư đến Phù Sơn yết kiến Hòa thượng Viễn, Viễn thường chỉ Sư nói với mọi người: Kẻ hậu học này sẽ làm mô phạm trong giới hành khước. Đến Bắc Thiền, Sư yết kiến Thiền sư Trí Hiền. Trí Hiền hỏi: Vừa rồi ở đâu? Sư thưa: Phước Nghiêm. Trí liền hỏi: Hòa thượng Tư Đại lỗ mũi dài bao nhiêu? Sư thưa: Cùng Hòa thượng hiện giờ thấy một loại. Trí Hiền bảo: Hãy nói Lão tăng khi thấy dài bao nhiêu? Sư thưa: Hòa thượng in tuồng chưa từng đến Phước Nghiêm. Trí Hiền cười, nói: Cái loại học ngữ. Lại hỏi: Khi ông đến đây Mã Tổ

mạnh chăng? Sư thưa: Mạnh. Trí Hiền bảo: Vừa nói với ngươi cái gì? Sư thưa: Xin Bắc Thiền chớ loạn lắm vậy. Trí Hiền bảo: Nghĩ ngươi mới đến chẳng nỡ đánh ngươi. Sư thưa: Ỷ Ngộ cũng tha lỗi Hòa thượng.

Uống trà xong, Trí Hiền lại hỏi: Quê hương ở đâu? Sư thưa: Chương Châu. Trí Hiền bảo: Tam Bình ở đó làm gì? Sư thưa: Nói thiền nói đạo. Trí Hiền hỏi: Tuổi bao nhiêu? Sư thưa: Cùng cột cái đồng tuổi. Trí Hiền bảo: Có cột cái có thể so sánh, không cột cái tuổi bao nhiêu? Sư thưa: Không cột cái một tuổi cũng chẳng ít. Trí Hiền bảo: Nửa đêm thả gà đen. Nhân đây, Sư kính trọng làm thầy và ở lại rất lâu.

*

Sau, Sư lên ngọn Song Lãnh ở Tây Sơn chọn chỗ sâu vắng cất am dừng ở ba năm với Thượng tọa Anh Thiệu Võ Thắng. Khi Sư nhận thỉnh trụ trì Pháp Xương, từ biệt nhau, Sư nói: ba năm chung họp không việc gì chẳng biết, kiểm điểm sau này ắt có rỉ chảy. Sư cầm gậy vẽ một gạch, nói: Cái ấy gác lại, việc tông phong thế nào? Anh Thắng đáp: Tu-di để trong lỗ mũi. Sư nói: Đến bờ xem mé mắt, chợt đến một trường sầu. Anh Thắng đáp: Cát sâu nổ

https://thuviensach.vn

tròng mắt. Sư nói: Sao chẳng thánh phàm không hai đường, phương tiện có nhiều cửa?

Anh Thắng đáp: Rắn sắt dùi chẳng thủng. Sư nói: Có chỗ nào chung bàn. Anh Thắng đáp: Tự duyên căn lực cạn, chớ giận mặt trời xuân. Lại vẽ một gạch nói: Tông phong gác lại, cái ấy việc thế nào? Sư cho một tát tai. Anh Thắng nắm đứng lại, nói: Cái kẻ Chương Châu này đâu không bỏ đi. Sư nói: Anh khởi một loại kiến giải ấy, chẳng đánh lại đợi khi nào. Sư lại đánh thêm một tát tai. Anh Thắng nói: Cũng là ta đến được.

*

Chùa Phước Xương ở phía bắc Phần Ninh, có cả ngàn gộp núi cả muôn cái hồ, mấy gian nhà xưa. Sư đến sống trong cảnh rất đạm bạc, trồng rau cải lấy mà ăn. Tăng chúng các nơi đến, đều không kham chịu nổi nếp sống cơ cực này. Ở đây thật là cô độc.

*

Ngày khai đường, Sư lên tòa nói: - Ngày nay Pháp Xương khai lô, Tăng hành khước chẳng có một người, chỉ có mười tám vị cao nhân ngồi vây quanh lò làm thinh. Chẳng phải là qui củ thật khó khỏi thấy các người nói lầm. Dù cho miệng giống như cân dùi, chưa khỏi bị lồng đèn khám phá. Chẳng biết đao bặt công huân luống dụng tu nhân chứng quả.

Sư hét một tiếng, nói:

- Chỉ hay một niệm hồi tâm, liền khỏi Nhị thừa ràng buộc.

*

Sư dạy chúng: - Ở thành Tỳ-da im lặng (Duy-ma-cật lặng thinh) phỏng theo tông thừa, Thứu Lãnh giở cành hoa trở thành thuốc độc, chín năm xây mặt vào vách làm ngu độn tông tổ tiên, nửa đêm truyền y là gạt kẻ hậu học, Mã Tổ tức tâm là Phật in tuồng ôm gốc cây đợi thỏ, Bàn Sơn phi tâm phi Phật có thể gọi là hòa bùn hợp nước. Những tri kiến như thế là bại hoại Tổ phong diệt dòng họ Thích.

https://thuviensach.vn

Nương nơi rỗng tiếp tiếng vang, dối thánh gạt hiền. Hậu học không tội gặp người chỉ chú. Nếu luận về việc này thì chư Phật chẳng từng ra đời, cũng không một pháp cho người. Tổ Đạt-ma chẳng Tây sang, Nhị Tổ chẳng được tủy, liền được gió lành bát ngát, lão quê gõ nhịp ca vang, tâm không chỗ tựa, hạnh không chỗ nương, nghe thiền cùng đạo dường thấy oan gia, nói sắc với tâm như gặp cọp dữ. Nhiên hậu, Pháp Xương cho ông chọn rau rừng giã gạo thái làm cơm hòa la nấu canh cốt đổng, đói thì ăn mệt thì ngủ, không do các vị mà tự sùng cao, chớ học tam thừa mà lập ra thời khóa.

*

Thiền sư Huệ Nam ở Hoàng Long nhắc lại đã dạy Đại Khanh Công khán sanh duyên. Sư nói: Sao chẳng liền đó cho y bặt dứt hết? Huệ Nam nói: Cũng từng vì rắn vẽ chân, bởi y tự chẳng nhìn tới. Sư nói: Hòa thượng vì y thế nào? Huệ Nam đáp: Nhai hết gừng hút sạch giấm. Sư nói: Ong thầy quê theo thế tục lại thế ấy. Huệ Nam hỏi: Hòa thượng làm sao? Sư cầm phất tử liền đánh. Huệ Nam nói: Cái lão già không có nhân tình.

*

Từ Công Hy lúc còn áo vải thường làm bạn với Sư. Trước một ngày sắp tịch, Sư làm kệ gởi cho ông, kệ:

Kim niên thất thập thất

Xuất hành tu trạch nhật

Tạc dạ vấn qui ca

Báo đạo kim triêu kiết.

Dịch:

Năm nay tuổi bảy bảy

Ra đi chọn ngày kiết

https://thuviensach.vn

Đêm qua hỏi quẻ rùa

Nói rằng sáng nay tốt.

Từ Hy xem xong hoảng hốt, mời Thiền sư Thanh ở Linh Nguyên cùng đến. Sư đang ngồi trong thất đem việc trong chùa dặn dò Tri sự: Ta ở núi này đã hai mươi ba năm, gìn giữ của thường trụ không cho sai sót. Nay ta đi vậy.

Các ngươi phải cố gắng tu hành.

Nói xong, Sư cầm gậy nói: Hãy nói cái này trao lại cho ai? Từ Hy cùng Linh Nguyên đều lắng lặng. Sư ném cây gậy, nằm trên giường lấy tay gối đầu liền tịch.

*

https://thuviensach.vn

70. THIỀN SƯ PHẬT ẤN - Hiệu Liễu Nguyên ở Vân Cư - (? - 1098)

Sư họ Lâm quê ở Phù Lương Nhiêu Châu. Khi Sư sanh ra hào quang xông lên, tóc móng tay đều đầy đủ, dung mạo đẹp đẽ khác thường. Lúc còn bé, Sư nói ra câu nào cũng phù hợp kinh sử, mọi người đều gọi là Thần đồng. Lớn lên, Sư thông hết sách sử không cần giở sách ra mà thông suốt cổ kim. Sư tài năng xuất chúng ý chí siêu phàm, lòng mộ Phật giáo nên phát tâm xuất gia.

Lão thông kinh luận, Sư quyết chí du phương.

Sư dạo qua các pháp tịch, mà phù hợp nơi Thiền sư Thiện Xiêm ở chùa Khai Tiên Lô Sơn.

Sau, Sư ở chín nơi đạo tràng, nơi nào chúng cũng đông đảo. Khi Sư ở chùa Kim Sơn, Tô Đông Pha gởi thơ đến hẹn gặp nhau, thơ nói: Chẳng cần xuống núi đón, như Triệu Châu tiếp người thượng đẳng. Đông Pha đến, Sư ra đón tiếp.

Đông Pha thăm hỏi Sư, Sư dùng kệ đáp:

Triệu Châu đương nhật thiếu khiêm quang

Bất xuất tam môn kiến Triệu vương

Tranh tợ Kim Sơn vô lượng tướng

Đại thiên đô thị nhất thằng sàng.

Dịch:

Triệu Châu ngày ấy thiếu khiêm nhường

Chẳng đến tam môn đón Triệu vương

Đâu giống Kim Sơn nay lắm tướng

https://thuviensach.vn

Đại thiên chung lại một chiếc giường.

Đông Pha vỗ tay khen hay.

*

Vua Thần Tông nghe danh đức của Sư ngưỡng mộ ban cho ca-sa của Cao Ly tặng và bát vàng. Sư thượng đường dạy chúng:

- Lạnh lạnh, gió gõ tiếng tre khô, nước đông cá lội rích, rừng thưa chim ngủ khó, thảy là uy thế của sương. Đâu kham hành khách áo đơn, thôi nghỉ hoa tía núi ngàn đóa, hãy vây lò lửa một phen dùi, buông đi thù du trong không cọc tre, lật ngược Ca-diếp trước cửa cột phướn.

Liền đó, Sư lại nói:

- Chẳng hội suy nghĩ càng không manh mối. Tham!

*

Một hôm, Sư và đồ chúng vào thất, cư sĩ Tô Đông Pha đến thẳng vào thất. Sư nói: - Trong này không có ghế ngồi, cư sĩ đến đây làm gì?

Đông Pha đáp:

- Tạm mượn thân tứ đại của Phật Ấn làm ghế ngồi.

- Sơn tăng có một câu hỏi, cư sĩ nếu nói được thì mời ngồi. Bằng nói chẳng được thì cổi ngọc đái để lại.

Đông Pha vui vẻ nói:- Xin hỏi.

- Vừa rồi cư sĩ nói tạm mượn thân tứ đại Sơn tăng làm ghế ngồi. Chỉ như Sơn tăng tứ đại vốn không, năm ấm chẳng có, cư sĩ đến chỗ nào ngồi? Tô Đông Pha không đáp được, phải cổi dây ngọc đái để lại.

Sư tặng lại cho Đông Pha lá y Vân Sơn.

Đông Pha làm kệ:

https://thuviensach.vn

Bách thiên đăng tác nhất đăng quang

Tận thị hằng sa diệu pháp vương

Thị cố Đông Pha bất cảm tích

Tá quân tứ đại tác thiền sàng.

Bệnh cốt nan kham ngọc đái vi

Độn căn nhưng lạc tiễn phong ki

Hội đương (dục giao) khất thực ca cơ viện

Đoạt đắc Vân Sơn cựu nạp y.

Dịch:

Đèn trăm ngàn ngọn ánh sáng đồng

Cả thảy hằng sa Diệu pháp vương

Bởi thế Đông Pha đâu dám tiếc

Mượn anh tứ đại làm giường thiền.

Bệnh xương khó chịu ngọc đái ràng

Căn độn nên rơi máy nhọn tên

Hiểu nên khất thực xa ca kỹ

Nhận lãnh Vân Sơn chiếc y xưa.

*

Lý Công Lân vì Sư viết chiếu. Sư bảo cười, Lý cười. Sư làm bài tán:

Lý công thiên thướng thạch kỳ lân

Truyền đắc Vân Cư đạo giả chân

https://thuviensach.vn

Bất vị niêm hoa minh đại sự

Đắng nhàn khai khẩu tiếu hà nhân?

Dịch:

Lân đá lên trời ấy Lý công

Truyền được Vân Cư đạo đó chân

Chẳng bởi niêm hoa rành việc lớn

Rảnh rang mở miệng cười ai đây?

*

Nê ngưu mạn hướng phong tiền khứu

Khô mộc vô đoan tuyết lý xuân

Đối hiện đường đường câu bất thức

Thái bình thời đại tự do thân.

Dịch:

Nằm dưới vũng bùn trâu ngửi gió

Không có cây khô trong tuyết tươi

Rành rành trước mắt đều chẳng biết

Vào lúc thái bình thân tự do.

*

Ngày mùng bốn tháng giêng niên hiệu Nguyên Phù năm đầu (1098) Sư đang cùng khách nói chuyện có người ngộ được tâm, Sư cười một cái rồi tịch.

*

https://thuviensach.vn

71. THIỀN SƯ HUỆ NHẬT TRÍ GIÁC ở chùa Vĩnh Minh Diên Thọ - (904 - 975)

Sư họ Vương quê ở Dư Hàng, thuở bé đã qui tâm về Phật thừa. Lúc thiếu niên Sư không ăn thịt cá, mỗi ngày chỉ ăn một bữa. Sư trì kinh Pháp Hoa vừa được sáu tuần liền được lão thông, cảm đến bầy dê quì nghe kinh.

Năm Sư hai mươi tám tuổi làm quan trấn ở Hoa Đình, gặp lúc Đại sư Thúy Nham Vĩnh Minh dời về ở chùa Long San truyền bá Thiền tông, Sư thường tới lui hỏi đạo. Vua Văn Mục Vương nước Ngô Việt biết Sư mộ đạo, bèn theo chí nguyện của Sư cho xuất gia.

Sư lễ Thúy Nham xin làm đệ tử, hằng ngày làm việc phục vụ cho chúng trọn quên mình là kẻ làm quan. Mặc chẳng cần đẹp, ăn chẳng nghĩ ngon, áo vải đơn sơ che mưa đỡ gió.

Lên núi Thiên Thai, ở ngọn Thiên Trụ tập định chín tuần, có loại chim tha cỏ làm ổ trong áo của Sư.

Sư đến yết kiến Quốc sư Đức Thiều. Vừa trông thấy Sư, Quốc sư đã chấp nhận, thầm trao huyền chỉ. Quốc sư bảo Sư: Người cùng Nguyên soái có duyên, sau này sẽ làm hưng thịnh Phật pháp.

*

Ban đầu, Sư đến Minh Châu ở núi Tuyết Đậu học chúng rất đông. Sư thượng đường dạy:

- Trong núi Tuyết Đậu này vươn lên ngàn tầm không dừng mảy thóc, dựa đảnh muôn nhẫn không có chỗ để chân. Tất cả các người nhằm chỗ nào tiến bộ?

Có vị Tăng ra hỏi:- Một lối tắt của Tuyết Đậu làm sao dẫm đi?

Sư đáp:- Bước bước hoa lạnh kết, lời lời suốt đáy băng.

https://thuviensach.vn

*

Niên hiệu Kiến Long (950), Trung Hiến Vương thỉnh Sư trụ trì chùa mới ở núi Linh Ẩn. Năm sau, lại thỉnh Sư trụ trì đại đạo tràng Vĩnh Minh. Ở đây, chúng tụ họp đến hơn hai ngàn vị. Có vị Tăng hỏi:- Thế nào là diệu chỉ của Vĩnh Minh?

Sư đáp:- Lại thêm hương đi.

- Tạ Thầy chỉ dạy.

- Hãy mừng chớ giao thiệp.

Sư làm bài kệ:

Dục thức Vĩnh Minh chỉ

Môn tiền nhất hồ thủy

Nhật chiếu quang minh sanh

Phong lai ba lãng khởi.

Dịch:

Biết diệu chỉ Vĩnh Minh

Trước cửa nước một hồ

Trời soi ánh sáng dậy

Gió sang sóng mòi sanh.

*

Tăng hỏi:- Trường Sa kệ rằng:

Học đạo chi nhân bất thức chân

https://thuviensach.vn

Chỉ vị tùng tiền nhận thức thần

Vô thủy thời lai sanh tử bản

Si nhân hoán tác bổn lai nhân

[Xem T.S.T.H. tập 1 về Thiền sư Cảnh Sầm có bản dịch.]

-Đâu chẳng phải lìa thức tánh riêng có chân tâm ư?

Sư đáp:

- Như Lai Thế Tôn trên hội Thủ Lăng Nghiêm vì ngài A-nan giản biệt rất rõ mà người vẫn cố chẳng tin. Ngài A-nan lấy cái suy xét theo đuổi làm tâm, bị Phật quở đó, cái suy xét theo đuổi ấy là thức vậy. Nếu lấy cái biết pháp, theo tướng là phiền não thì gọi thức, chẳng gọi tâm. Ý là nhớ, nhớ tưởng cảnh trước khởi vọng đều là vọng thức chẳng can gì về việc của tâm. Tâm chẳng phải có không, có không chẳng nhiễm. Tâm chẳng phải cấu tịnh, cấu tịnh chẳng nhơ. Cho đến mê ngộ phàm thánh đi đứng ngồi nằm đều là vọng thức, chẳng phải tâm vậy. Tâm xưa chẳng sanh nay cũng chẳng diệt. Nếu biết tâm mình như thế, đối chư Phật cũng vậy. Cho nên ông Duy-ma nói: trực tâm là đạo tràng, vì không có hư giả vậy.

*

Tăng hỏi: - Học nhân ở tại Vĩnh Minh đã lâu, vì sao chẳng hội gia phong Vĩnh Minh?

Sư đáp:- Chỗ chẳng hội nên hội lấy.

- Chỗ chẳng hội làm sao mà hội?

- Thai trâu sanh voi con, biển biết dấy bụi hồng.

*

Sư muốn đem giáo pháp một đời của Phật lưu truyền ở cõi này, xem qua lối phán giáo của ngài Thiên Thai, Hiền Thủ, Từ An chia các tông tánh tướng v.v... trở thành mâu thuẫn khiến khó khăn thêm cho người học đạo. Sư lấy

https://thuviensach.vn

yếu điểm của Tâm tông (Thiền tông) làm nhân chiết trung, góp các kinh Phương Đẳng v.v... sáu mươi bộ, những lời dạy của ba trăm vị Tổ ở Ấn Độ và Trung Hoa để giúp nghĩa cho Tâm tông, soạn thành bộ sách một trăm quyển tên là Tông Cảnh Lục để lưu truyền hậu thế.

*

Sư ở chùa Vĩnh Minh mười lăm năm, độ một ngàn bảy trăm đệ tử. Niên hiệu Khai Bảo năm thứ bảy (974), Sư lên núi Thiên Thai truyền giới chừng một vạn người, thường cho bảy chúng thọ giới Bồ-tát. Ban đêm cúng thí quỉ thần, ban ngày làm lễ phóng sanh không thể tính hết. Sáu thời tán hoa, hành đạo còn dư sức, Sư tụng một vạn ba ngàn (13.000) bộ kinh Pháp Hoa. Ngoài bộ Tông Cảnh Lục, Sư còn trước tác thi, kệ, phú, vịnh đến cả ngàn muôn lời.

*

Vua nước Cao Ly (Triều Tiên) xem các tác phẩm của Sư cảm mến sai sứ đem thơ sang, trong thơ tự nhận là đệ tử, dâng cúng Sư y ca-sa tía do kim tuyến dệt thành, mấy hạt châu thủy tinh, chung vàng v.v... Có ba mươi sáu vị Tăng ở Cao Ly sang học đạo với Sư đều được ấn ký, lần lượt về nước mỗi người giáo hóa mỗi nơi.

*

Đến niên hiệu Khai Bảo năm thứ tám (975) tháng chạp, Sư có chút bệnh. Ngày hai mươi sáu vào buổi sáng, Sư thắp hương từ biệt chúng, ngồi kiết già thị tịch, thọ bảy mươi hai tuổi, bốn mươi hai tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

72. THIỀN SƯ CHÍ PHÙNG ở chùa Hoa Nghiêm núi Ngũ Vân - (909 - 985)

Sư quê ở Dư Hàng, sanh ra đã không ưa thịt cá, cơ thể thơm sạch. Sư xuất gia tại viện Lãng Chiêm núi Đông Sơn, thông suốt tam học, rành rõ tánh tướng. Những khi mộng, Sư thường thấy đi lên núi Tu-di thấy ba đức Phật ngồi sắp hàng. Trước đức Phật Thích-ca, kế Phật Di-lặc, Sư đều lễ dưới chân, duy chẳng biết đức Phật thứ ba, Sư chỉ ngước nhìn mà thôi. Đức Thích-ca chỉ, nói: đây là Di-lặc bổ xứ và Phật Sư Tử Nguyệt, Sư mới chịu làm lễ. Sau khi thức, nhân xem Đại tạng kinh mới biết hợp với mộng.

*

Khoảng niên hiệu Thiên Phước (947), Sư du phương đến núi Thiên Thai ở đạo tràng Vân Cư tham với Quốc sư Đức Thiều, cơ duyên chủ khách được trùng hợp phát minh huyền chỉ.

*

Một hôm, Sư vào trong điện Phổ Hiền an tọa, chợt có một vị thần quì gối ở trước. Sư hỏi: Ong là ai? Thần đáp: Tôi là thần hộ giới. Sư hỏi: Tôi lo có những tội trước chưa sạch, ông có biết chăng? Thần đáp: Thầy có tội gì, chỉ có một lỗi nhỏ mà thôi. Sư hỏi: Lỗi gì? Thần đáp: Phàm nước rửa bát cũng là vật của thí chủ, Thầy thường đổ đi không nên vậy. Nói xong, vị thần ẩn mất. Từ đây về sau, Sư rửa bát lấy nước uống hết.

*

Vua nước Ngô Việt nghe danh đức của Sư, thỉnh vào triều ban tử y và hiệu là Phổ Giác Đại sư. Ban đầu mời ở viện Lâm An Công Thần, Tăng chúng tấp nập kéo đến. Sư thượng đường dạy:

- Chư Thượng tọa bỏ một tri thức đến tham với một tri thức, trọn học theo gương của Thiện Tài. Xin hỏi các Thượng tọa: như Thiện Tài từ biệt Văn-

https://thuviensach.vn

thù định lên núi Diệu Phong yết kiến Tỳ-kheo Đức Vân, đến đó rồi vì sao Đức Vân lại ở Biệt Phong trông thấy nhau? Phàm giáo ý Tổ ý đồng một phương tiện không có lý khác. Kia nếu rõ được thì đây cũng rành rành. Chư Thượng tọa hiện nay hiệp đoàn với Lão tăng là thấy nhau hay chẳng thấy nhau? Chỗ này là Diệu Phong hay là Biệt Phong? Nếu hay từ đây tỉnh được, có thể nói chẳng cô phụ Lão tăng, cũng thường thấy Tỳ-kheo Đức Vân, chưa từng có một sát-na xa rời nhau, lại tin đến chăng?

*

Niên hiệu Khai Bảo năm đầu (968), Trung Hiến Vương xây cất Tinh xá Phổ Môn ba phen thỉnh Sư trụ trì, lại tuyên dương pháp yếu. Sư thượng đường:

- Cổ đức vì pháp đi hành khước chẳng nệ nhọc nhằn, như Hòa thượng Tuyết Phong ba phen trở lại Đầu Tử, chín lần lên Động Sơn, xẩn vẩn qua lại còn cầu con đường vào chẳng được. Xem các ông ngày nay đi tham học, vừa bước đến cửa liền đợi Lão tăng tiếp dẫn chỉ rõ nói thiền. Các ông muốn đến đạo Huyền cực, đâu thể rảnh rang; huống là việc này ngộ phải đúng thời, gấp gáp cầu đâu được. Các ông cần biết đúng thời ngộ chăng? Hiện giờ mỗi người hãy vào nhà thiền ngồi yên lặng, đợi bao giờ ngước xem ngọn núi này gật đầu, Lão tăng sẽ vì ông nói.

*

Tăng hỏi:- Thế nào là gia phong Phổ Môn? Sư đáp:- Bao người xem chẳng đủ.

- Thế nào là cảnh Phổ Môn?

- Ngươi đến chỗ hãy hỏi gia phong rồi thôi.

*

Niên hiệu Khai Bảo năm thứ tư (971), Sư cố từ chối với Quốc chủ bởi tuổi đã già muốn tịnh dưỡng nơi chốn suối rừng. Khi ấy, Đại tướng Lăng Siêu mới tạo đạo tràng Hoa Nghiêm ở núi Ngũ Vân dâng cúng cho Sư để làm chỗ dưỡng già.

https://thuviensach.vn

*

Niên hiệu Ung Hy năm thứ hai (985) tháng mười một, Sư có chút bệnh. Đến ngày hai mươi lăm, Sư sai vị Tăng đứng hầu đi thắp hương, lấy nước xúc miệng xong, Sư ngồi kiết già giây lâu, từ biệt chúng thị tịch. Sư thọ bảy mươi bảy tuổi, được năm mươi tám tuổi hạ.

https://thuviensach.vn

73. THIỀN SƯ BỔN TIÊN ở chùa Đoan Lộc -(942 - 1008)

Sư họ Trịnh quê ở Vĩnh Gia, lúc bé xuất gia tại viện Tập Khánh, thọ giới nơi chùa Quốc Thanh ở Thiên Thai.

Sư đến tham vấn Quốc sư Đức Thiều, Quốc sư đem câu chẳng phải gió phướn động mà tâm nhân giả động, Sư liền ngộ giải.

*

Sư trụ ở chùa Đoan Lộc, chân chẳng dạo thành ấp, tay chẳng nhận tiền bạc, chẳng sắm mền nệm, không mặc tơ lụa, mỗi ngày ăn một bữa, ngồi thiền suốt ngày, trọn ba mươi năm không thay đổi ý chí. Sư dạy chúng:

- Ta lúc mới gặp Thiên Thai vừa nghe câu nói liền tiến được. Nhưng khoảng một ngàn ngày (ba năm) trong bốn oai nghi in tuồng có vật ngại nơi ngực, như đồng ở chung với kẻ thù. Một ngàn ngày về sau, một hôm vật ngại bỗng tan, không còn ở chung với kẻ thù, liền đó an vui chợt nhận ra lỗi trước.

Sư liền thuật ba bài kệ:

1. Chẳng phải gió phướn động mà tâm nhân giả động.

Phi phong phan động duy tâm động

Tự cổ tương truyền trực chí kim

Kim hậu thủy vân đồ dục hiểu

Tổ sư chân thật hảo tri âm.

Dịch:

Gió phan chẳng động riêng tâm động

Truyền nối từ xưa nhẫn đến nay,

https://thuviensach.vn

Về sau mây nước dù muốn biết

Tổ sư chân thật bạn tri âm.

2. Thấy sắc liền thấy tâm.

Nhược thị kiến sắc tiện kiến tâm

Nhân lai vấn trước phương nan đáp

Nhược cầu đạo lý thuyết đa ban

Cô phụ bình sanh tam sự nạp.

Dịch:

Nếu là thấy sắc liền thấy tâm

Người sang hỏi đến thật khó đáp

Muốn cầu đạo lý nói nhiều điều

Phũ phàng ba việc người tăng sĩ.

3. Rõ chính mình.

Khoáng đại kiếp lai chỉ như thị

Như thị đồng thiên diệc đồng địa

Đồng địa đồng thiên tác ma hình

Tác ma hình hề vô bất thị.

Dịch:

Nhiều kiếp đến nay chỉ như thế

Như thế đồng trời cũng đồng đất

https://thuviensach.vn

Đồng đất đồng trời tạo hình gì?

Tạo hình gì rồi thảy đều phải.

Sư dạy chúng: - Cả thảy các ngươi! lại thấy Trúc Lâm Lan-nhã núi nước viện xá người chúng chăng? Nếu nói thấy thì ngoài tâm có pháp. Nếu nói chẳng thấy, mà hiện tại Trúc Lâm Lan-nhã núi nước viện xá người chúng rõ ràng. Lại hội lời dạy thế ấy chăng? Nếu hội thì lanh lợi chẳng ngại, vô sự chớ đứng lâu.

*

Sư dạy chúng: - Trong Thiên Thai giáo nói ba cửa Văn-thù Quan Am, Phổ Hiền. Cửa Văn-thù là tất cả sắc. Cửa Quan Am là tất cả thanh. Cửa Phổ Hiền là chẳng dời bước. Còn ta nói cửa Văn-thù chẳng phải tất cả sắc. Cửa Quan Am chẳng phải tất cả thanh. Cửa Phổ Hiền là cái gì? Chớ bảo là khác với Thiên Thai giáo nói.

Vô sự hãy lui.

*

Sư dạy chúng: - Tất cả các ngươi! trong ban đêm ngủ mê chẳng biết tất cả. Đã chẳng biết tất cả, thử hỏi, khi ấy các ngươi có tánh xưa nay chăng? Nếu nói khi ấy có tánh xưa nay, mà khi ấy lại chẳng biết tất cả, cùng chết không khác? Nếu nói khi ấy không có tánh xưa nay, mà chợt thức giấc liền biết như xưa? Lại hội chăng? Chẳng biết tất cả cùng chết không khác, ngủ mê chợt thức giấc liền biết như xưa. Những khi như thế là cái gì? Nếu chẳng hội, mỗi người tự thể cứu lấy. Vô sự chớ đứng lâu.

*

Niên hiệu Nguyên Phù năm đầu (1008) tháng hai, bất chợt Sư bảo đệ tử lớn là Như Trú: Nên xây tháp cho ta, rằm tháng tám ta sẽ tịch. Như Trú vâng mạng xây vừa xong xuôi, khi ấy dân chúng quan liêu xa gần đua nhau đến chiêm ngưỡng. Đúng ngày rằm, vẫn tham vấn như thường, đến giờ ngọ, Sư

https://thuviensach.vn

ngồi yên ở phương trượng tay kiết bảo ấn, lại bảo Như Trú: Người xưa nói: cỡi đầu cọp nắm đuôi cọp, việc ở khoảng giữa lại thế nào? Như Trú đáp: Cũng chỉ là Như Trú. Sư bảo: Ngươi hỏi lại ta. Như Trú hỏi: Cỡi đầu cọp nắm đuôi cọp, việc khoảng giữa Hòa thượng nói thế nào? Sư đáp: Ta cũng nói chẳng ra. Nói xong, Sư an nhiên mở nhỏ một con mắt xem, rồi tịch. Sư thọ sáu mươi bảy tuổi, bốn mươi hai tuổi hạ. Sư có trước tác Trúc Lâm Tập mười quyển hơn một ngàn bài thi, ca, từ.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI HAI SAU LỤC TỔ

I.- TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ TÁM

1- Thiền sư Đạo Giai ở Phù Dung Thiên Ninh

2- Thiền sư Báo An ở núi Đại Hồng

II.- TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ TÁM

A- Nối pháp Thiền sư Từ Minh: 50 vị

1- Thiền sư Huệ Nam ở Hoàng Long

2- Thiền sư Phương Hội ở Dương Kỳ

III.- TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ SÁU

A- Nối pháp Thiền sư Nghĩa Hoài: 83 vị

1- Thiền sư Tông Bổn hiệu Viên Chiếu ở Huệ Lâm
2- Thiền sư Pháp Tú Viên Thông ở Pháp Vân

IV.- TÔNG PHÁP NHÃN ĐỜI THỨ TƯ

1- Thiền sư Duy Chánh ở viện Tịnh Độ

*

https://thuviensach.vn

74. THIỀN SƯ ĐẠO GIAI ở Phù Dung - (1043 - 1118)

Sư họ Thôi quê ở Nghi Thủy Nghi Châu, tánh tình cứng cỏi cang trực, tự lúc thiếu thời đã học đạo nhịn cơm, vào ẩn trong núi Y Dương. Sau, Sư dạo kinh đô nương nơi chùa Thuật Đài và ở đây học tập kinh điển, thọ giới cụ túc.

*

Đi du phương, Sư đến yết kiến Thiền sư Nghĩa Thanh ở chùa Hoa Nghiêm núi Đầu Tử. Sư hỏi:

- Ngôn giáo của Phật Tổ như việc cơm nước thường ngày trong nhà, lìa rời việc này riêng có chỗ vì người hay chăng?

Đầu Tử đáp:

- Ngươi nói sắc lệnh của Thiên tử trong cõi này, lại nhờ vua Võ, vua Thang, Nghiêu, Thuấn hay chăng?

Sư suy nghĩ để đáp lại. Đầu Tử lấy phất tử bịt miệng Sư, nói:

- Ngươi phát ý ra đã đáng ăn ba mươi gậy rồi.

Ngay câu nói này, Sư tỉnh ngộ, đảnh lễ, liền ra đi. Đầu Tử gọi: Xà-lê hãy lại đây. Sư chẳng ngó lại. Đầu Tử nói: Ngươi đến chỗ chẳng nghi chăng?

Sư liền bịt tai.

*

Sau, Sư coi việc nhà trù. Đầu Tử hỏi: Việc trong nhà trù không phải là dễ. Sư thưa: Chả dám. Đầu Tử hỏi: Ngươi thổi cơm ư? Nấu cháo ư? Sư thưa: Nhân công đãi gạo nhúm lửa, trị nhật nấu cháo thổi cơm. Đầu Tử hỏi: Còn ngươi làm gì? Sư thưa: Nhờ ơn Hòa thượng từ bi cho con rảnh rang.

https://thuviensach.vn

*

Một hôm, Sư theo hầu Đầu Tử đi dạo vườn trà. Đầu Tử trao cây gậy cho Sư, Sư nhận lấy liền đi theo sau Đầu Tử. Đầu Tử bảo: Lý nên thế ấy. Sư thưa: Cùng Hòa thượng xách giày cầm gậy, cũng chẳng phải việc phần ngoài. Đầu Tử bảo: Vẫn có người đồng hành. Sư thưa: Đây là một người không nhận dạy. Đầu Tử thôi hỏi.

Đến chiều, Đầu Tử bảo: Sớm mai nói thoại chưa hết. Sư thưa: Thỉnh Hòa thượng nói tiếp. Đầu Tử nói: Mẹo sanh nhật, tuất sanh nguyệt. Sư liền đốt đèn đem đến, Đầu Tử nói: Ngươi đi lên đi xuống đều không luống công. Sư thưa: Ở

bên cạnh Hòa thượng lý phải như thế. Đầu Tử nói: Kẻ tôi đòi trong nhà nào mà không có. Sư thưa: Hòa thượng tuổi cao thiếu nó không được. Đầu Tử hỏi: An cần cái gì? Sư thưa: Có phần đền ân.

*

Niên hiệu Nguyên Phong năm thứ năm (1082), Sư trở về Nghi Châu ở núi Mã An bắt đầu truyền bá đạo pháp. Ban đầu, Sư ở Tiên Động, sau dời đến chùa Long Môn. Sư lại sang trụ núi Đại Dương thuộc Dĩnh Châu và Đại Hồng ở Tùy Châu, đều do sự cung thỉnh của mọi người. Tông Tào Động được thạnh hành miền Tây Bắc.

*

Niên hiệu Sùng Ninh năm thứ ba (1104) có chiếu mời Sư trụ tại Thiền viện Thập Phương Tịnh Nhơn ở Đông Kinh. Đến niên hiệu Đại Quan năm đầu (1107), vua sai Trung sứ áp đặt Sư trụ trì ở Thiên Ninh không được từ chối. Lý Hiếu Thọ làm sớ tâu lên vua Tống Huy Tông đại lược rằng: Đạo Giai đức hạnh vượt cả tùng lâm, đáng được khen thưởng... Vua liền ban tử y tăng-già-lê và hiệu Định Chiếu Thiền sư.

Sư thắp hương tạ ơn xong, lại dâng biểu rằng:

https://thuviensach.vn

Cúi mong thánh thượng từ ân chú tâm làm sáng rỡ điều lành, nêu cao đức tốt. Ban cho thần Định Chiếu Thiền sư và một lá tử y. Thần cảm đội ân sâu, rồi liền đó thắp hương lên tòa chúc nguyện thánh thọ.

Mong Bệ hạ nghĩ đến hạnh nghiệp thô sơ, đạo lực kém mỏng của thần, thường phát nguyện chẳng thọ danh lợi, cố giữ ý này đã được nhiều năm. Như thế, ngõ hầu truyền đạo đời sau khiến người chuyên ý vào Phật pháp. Nay tuy nhờ đặc ân của Bệ hạ, nếu toại tánh hèn thì tự trái với lời nguyện lành của thần, lấy gì để dạy người. Đâu dám ngửa khen Bệ hạ để có ý sai thần trụ trì. Những y vật Bệ hạ ban cho thần không dám thọ nhận.

Cúi mong thánh thượng từ ân xét thấu nỗi lòng của thần, không dám dùng lời trau chuốt, đặc biệt ban cho theo lòng thành thật của thần, thần nguyện suốt đời hành đạo để đền đáp thiên ân.

Vua Tống Huy Tông xem xong, giao cho Lý Hiếu Thọ đích thân đi đến khuyên đừng trái ý tốt của triều đình.

Lý Hiếu Thọ đến khuyên dụ lắm lời, Sư vẫn quyết định từ chối. Lý Hiếu Thọ tâu hết lên nhà vua. Nhà vua nổi giận ra lệnh bắt giao cho quan Hữu ty (tra khảo).

Quan Hữu ty biết Sư trung thành mà trái ý vua nên hỏi: Trưởng lão thân gầy ốm vậy có bệnh chăng? Sư đáp: Bình nhật cũng có bệnh, hiện nay thì không bệnh. Hữu-ty lại nói: Nếu nói có bệnh thì đối với pháp luật khỏi hình phạt. Sư bảo: Đâu dám dối trá nói bệnh để mong khỏi tội ư! Hữu ty ngậm ngùi!

Sư điềm nhiên thọ hình phạt. Sau đó, Sư bị đày mặc áo kẻ phục dịch ra ở Tri Châu. Kẻ tăng người tục trông thấy Sư đều rơi nước mắt! Riêng Sư khí sắc vẫn nhàn hạ.

*

Đến Tri Châu, Sư thuê nhà ở. Những học giả nghe tiếng tìm đến gần gũi. Mùa Đông năm sau, nhà vua ban sắc phóng thích.

https://thuviensach.vn

Sư tự tiện cất am nơi hồ Phù Dung, có mấy trăm Tăng chúng vây quanh hằng ngày. Ở đây mỗi ngày chỉ ăn một chén cháo, những người chịu không nổi từ từ đi bớt. Số Tăng còn thường trực không dưới một trăm.

Sư dạy chúng:

- Phàm người xuất gia vì chán trần lao cầu thoát sanh tử, thôi tâm dứt niệm cắt vin theo, gặp thanh gặp sắc như hoa trồng trên đá, thấy lợi thấy danh như bụi rớt trong con mắt. Vì từ vô thủy đến giờ, những cái ấy đâu phải chẳng từng trải qua, cần gì lại nhọc nhằn tham luyến? Hiện nay chẳng dứt còn đợi chừng nào? Thời nay dứt sạch lại còn việc gì? Nếu được trong tâm vô sự, thì Phật Tổ vẫn là oan gia, tất cả thế sự tự nhiên lạnh nhạt, mới là phù hợp bên này.

Các ngươi đâu chẳng thấy, Ẩn Sơn đến chết chẳng chịu tiếp người. Triệu Châu đến chết chẳng biên thơ cho đàn việt, thà lượm trái giẻ trái lật mà ăn.

Đại Mai lấy lá sen làm áo. Chỉ Y Đạo Giả mặc y phục bằng giấy. Thượng tọa Huyền Thái chỉ mặc bằng bố. Thạch Sương nơi nhà Cây khô (chúng tọa thiền yên lặng như cây khô) cùng người ngồi nằm, chỉ cần chết hẳn tâm của các ngươi. Đầu Tử sai người nấu cơm lẫn khoai rồi đồng ăn, cốt được tỉnh việc của các ngươi.

Các bậc thánh từ trước có những gương cao đẹp như thế, nếu không có chỗ đặc biệt làm sao chịu nổi.

Chư nhân giả! Nếu hay nơi đây thể cứu thì chẳng thiếu thốn điều gì, bằng chẳng chịu thừa đương về sau e phải phí nhiều khí lực.

*

Sư dạy chúng: - Ngày nay Sơn tăng đối với các vị nói về gia môn đã là chẳng tiện. Đâu thể lại đăng đường, nhập thất, niêm chùy, dựng phất, nhướng mày, chớp mắt, đông gậy, tây hét in tuồng bệnh động kinh phát hiện. Đâu chẳng thấy Tổ Đạt-ma sang ngồi xây mặt vào vách chín năm dưới núi

https://thuviensach.vn

Thiếu Thất. Nhị Tổ đến đứng ngoài tuyết đến chặt cánh tay, có thể nói chịu tột sự gian khổ. Nhưng Tổ Đạt-ma chưa từng nói một lời. Nhị Tổ chưa từng hỏi một câu. Thế là, nói Tổ Đạt-ma chẳng vì người được chăng? Nhị Tổ chẳng cầu thầy được chăng?

*

Sư có làm năm bài kệ, thuật môn phong của mình.

Bài thứ nhất tên: Nói khéo không chạm lưỡi

Sát sát trần trần xứ xứ đàm

Bất tham thiền xứ Thiện Tài tham

Không sanh đã giải thông tiêu tức

Hoa vũ nham tiền điểu bất hàm.

Bài thứ hai: Rắn chết sợ trong bụi chui ra

Nhật chích phong suy thảo lý mai

Xúc tha độc khí hựu hoàn oai

Ảm địa nhược giao khai tử khẩu

Trường An y cựu tuyệt nhân lai.

Bài thứ ba: Giỏi châm xương khô ngâm

Tử trung hoạt đắc thị phi thường

Minh dụng tha gia biệt hữu trường

Bán dạ độc lâu ngâm nhất khúc

Băng hà hồng diệm khước thanh lương.

https://thuviensach.vn

Bài thứ tư: Cưa sắt và tam đài

Bất thị cung thương điều

Thùy nhân hòa nhất trường

Bá Nha hà sở thố

Thử khúc cựu lai trường.

Bài thứ năm: Xưa nay không cách hở

Nhất pháp nguyên vạn pháp không

Cá trung na hứa ngộ viên thông

Tương vị Thiếu Lâm tiêu tức đoạn

Đào hoa y cựu tiếu đông phong.

Dịch:

Cõi cõi nơi nơi chốn chốn bàn

Thiện Tài tham lấy chỗ không tham

Không Sanh đã hiểu rành tin tức[Không Sanh là ông Tu-bồ-đề hay Thiện Hiện là người hiểu lý không bậc nhất.]

Ngọn núi mưa hoa chim lặng câm.

Gió táp nắng phơi cỏ ẩn mình

Chạm người khí độc lại sai chinh

Thẳm sâu nếu khiến khai tử khẩu

Trường An như trước bặt người sang.

https://thuviensach.vn

Trong chết được sống việc phi thường

Phải nhận là y có sở trường

Xương sọ giữa đêm ngâm một bản

Sông băng lửa dậy lại thanh lương.

Chẳng phải đàn sáo hòa

Ai người ca một bài

Bá Nha đâu thi thố

Bản này xưa nay hay.

Một pháp nguyên không muôn pháp không

Trong đây ai nhận ngộ viên thông

Sẽ bảo Thiếu Lâm tin tức bặt

Hoa đào vẫn lại cười gió đông.

Niên hiệu Chánh Hòa năm thứ tám (1118) ngày mười bốn tháng năm, Sư đòi viết mực viết một bài kệ:

Ngô niên thất thập lục

Thế duyên kim dĩ túc

Sanh bất ái thiên đường

Tử bất phạ địa ngục

Tán thủ hoành thân tam giới ngoại

Đăng đăng nhận vận hà câu thúc.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Ta tuổi bảy mươi sáu

Duyên đời nay đã đủ

Sanh chẳng thích thiên đường

Chết chẳng sợ địa ngục

Buông tay đi ngang ngoài tam giới

Mặc tình vươn bổng nào buộc ràng.

Sau đó, liền tịch, Sư thọ bảy mươi sáu tuổi.

https://thuviensach.vn

75. THIỀN SƯ BÁO ÂN ở Núi Đại Hồng

Sư họ Lưu, ông cha là dòng Nho, chưa được hai mươi tuổi, Sư đã được các nơi đề cử ra làm quan. Sau, Sư chán cảnh trần tục đệ đơn lên triều đình xin xuất gia. Vua Tống chấp nhận theo sở nguyện.

Sư dạo qua các thiền hội, đến núi Đầu Tử ra mắt Thiền sư Nghĩa Thanh.

Ở lại đây chưa bao lâu, Sư ngộ được tâm yếu. Nghĩa Thanh nói với Sư: Ngươi là người tái sanh, phải tự gìn giữ.

*

Từ giã Nghĩa Thanh, Sư đi yết kiến các bậc cao đức để được ấn khả. Thừa tướng Hàn Công Chơn thỉnh Sư khai pháp ở chùa Thiếu Lâm tại Tây Kinh.

Sư thượng đường:

- Những lời như đây hội được ai là tri âm? Dù cho nhằm trong một câu liền ngàn mắt chợt mở, chín chắn có mấy người mê gặp Đạt-ma. Các ông cần biết Tổ sư Đạt-ma chăng? Sư liền đưa tay làm thế nắm, nói: Lỗ mũi của Đạt-ma ở trong tay của Thiếu Lâm (chỉ Sư). Nếu buông ra đi thì, từ kinh thuyết cõi này Tây Thiên nói vàng nói đen dối Hồ lừa Hán. Nếu chẳng buông ra thì, chẳng tiêu một cái nắm. Có người nào cần Tổ sư làm chủ mời ra cùng Thiếu Lâm thấy nhau, lại có chăng?

Sư im lặng giây lâu, nói: Quả nhiên.

*

Không bao lâu, nơi chùa Đại Hồng chỗ chuyên về Luật tông thay đổi thành Thiền viện thỉnh Sư trụ trì. Sư thượng đường đưa cây gậy lên, nói:

- Xem! xem! quả đất tuyết lênh láng, xuân đến khắp nơi lạnh. Linh Phong cùng Thiếu Thất, chia phân chẳng tương cang. Thôi luận Phật ý Tổ ý, chớ

https://thuviensach.vn

bàn đầu câu mối lời. Trâu sắt không dấu vết, trăng sáng hoa lan anh tự xem.

Sư đưa gậy lên bước xuống tòa.

*

Sư cùng cư sĩ Trương Vô Tận làm bạn trong đạo pháp. Cư sĩ thường biên thơ hỏi nhiều vấn đề Phật pháp và cả vấn đề đại yếu tam giáo. Sư tùy chỗ giải thích rất rành rẽ.

Không biết Sư qui tịch lúc nào? và bao nhiêu tuổi.

*

https://thuviensach.vn

76. THIỀN SƯ HUỆ NAM ở Hoàng Long khai Tổ hệ phái Hoàng Long - (1002-1069)

[Phái Hoàng Long là một chi nhánh trong tông Lâm Tế. Tông Lâm Tế đến đây chia hai phái Hoàng Long và Dương Kỳ.]

Sư họ Chương tên Huệ Nam ở Ngọc Sơn Tín Châu. Thuở bé đã có vẻ thâm trầm hiện tướng đại nhân, chẳng ăn cá thịt, không ưa hát xướng. Năm mười một tuổi, Sư theo thầy Trí Loan ở viện Định Thủy xuất gia. Đến mười chín tuổi Sư thọ giới cụ túc. Đi du phương, Sư đến chùa Qui Tông ở Lô Sơn yết kiến Thiền sư Tự Bảo. Mỗi khi họp chúng, chúng đều ngồi chỉ riêng Sư đứng dựa ghế, Tự Bảo thường nhìn Sư. Từ đây về sau, Sư ngồi thì tréo kiết già, đi thì nhìn thẳng đến trước.

*

Sư đến Thê Hiền nương nơi Thiền sư Thị. Thê Hiền dạy chúng rất có qui củ, Sư ở đây ba năm làm người mô phạm trong chúng. Từ tạ Thê Hiền, Sư sang sông Hoài đến nương Thiền sư Hoài Trừng ở Tam Giác. Hoài Trừng trông thấy Sư liền chấp nhận cho ở.

Sau, Hoài Trừng dời trụ ở Phần Đàm. Sư cũng đồng theo. Hoài Trừng chia Sư một phần nhiệm vụ trong việc tiếp độ chúng tăng. Thiền sư Văn Duyệt thấy thế, mỗi khi đến Phần Đàm trở về, than: Huệ Nam là món đồ hữu ích cho đạo, rất tiếc chưa gặp được thầy đào luyện.

Nhân dịp Sư và Văn Duyệt cùng đi Tây Sơn, ban đêm nghỉ lại, hai người đàm đạo. Văn Duyệt nói: Thiền sư Hoài Trừng tuy là con cháu Vân Môn, nhưng pháp đạo còn khác xa Vân Môn. Sư hỏi: Khác ở chỗ nào? Văn Duyệt đáp: Vân Môn như đơn sa đã chín phen luyện, để vào sắt liền biến thành vàng; Hoài Trừng như được hống ngân nhìn thấy đẹp mắt, mà để vào lò liền chảy. Sư nổi giận cầm chiếc gối ném Văn Duyệt. Sáng ra Văn Duyệt xin lỗi lại nói: Chí khí Vân Môn như vua, cam chịu tử ngữ sao? Hoài Trừng có

https://thuviensach.vn

pháp dạy người là tử ngữ. Tử ngữ mà hay làm người sống được sao? Nói xong Văn Duyệt liền bỏ đi. Sư kéo lại nói: Nếu vậy thì ai có thể hợp ý Thầy? Văn Duyệt bảo: Thạch Sương Sở Viên thủ đoạn vượt cả mọi nơi, Thầy muốn yết kiến thì không nên chậm trễ. Sư thầm nghĩ: Đây là việc lớn của người hành khước vậy, Văn Duyệt là đồ đệ Thúy Nham, mà dạy ta đến yết kiến Thạch Sương thì có liên hệ gì đến ông đâu?

Sư liền sửa soạn khăn gói sáng hôm sau lên đường. Đi đến nửa đường, Sư nghe Từ Minh mỗi việc đều lừa đảo Thiền sinh, liền thối chí không đi, không đi ở lại làng Bình nhiều ngày. Kế, Sư lên Hoành Nhạc đến chùa Phước Nghiêm yết kiến Thiền sư Hiền, Thiền sư Hiền cử Sư làm thơ ký. Chợt Thiền sư Hiền tịch, quận thú mời Từ Minh đến trụ trì. Được tin này, Sư rất hoan hỉ có cơ hội để nghiệm xét lời Văn Duyệt nói.

Từ Minh đến, Sư trông thấy thân tâm đều cung kính. Nghe Từ Minh luận nói phần nhiều chê các nơi mỗi điều đều thuộc tà giải. Chính chỗ Sư được mật chỉ nơi Phần Đàm cũng bị bác bỏ. Sư nhớ lại lời nói của Văn Duyệt lúc bình nhật rất đúng. Sư liền thay đổi quan niệm nói: đại trượng phu trong thâm tâm cứ nghi ngại hoài sao?

Sư liền vào thất Từ Minh, thưa:

- Huệ Nam do tối dốt trông đạo mà chưa thấy, giờ tham thiền khi hôm, nghe Thầy dạy như người đi lạc đường được xe chỉ nam. Cúi xin Hòa thượng đại từ bố thí pháp khiến cho con dứt hết nghi ngờ?

Từ Minh cười bảo:

- Thơ ký đã lãnh đồ chúng và du phương nổi tiếng khắp tùng lâm, nếu còn có nghi ngờ chẳng cần khổ cầu như vậy, hãy ngồi mà thương lượng.

Từ Minh liền gọi thị giả đem cái ghế mời Sư ngồi. Sư vẫn từ chối và thành khẩn tha thiết cầu chỉ dạy.

Từ Minh bảo:

https://thuviensach.vn

- Thơ ký học thiền Vân Môn ắt thông được yếu chỉ ấy. Như nói: tha Động Sơn ba gậy Động Sơn khi ấy nên đánh hay chẳng nên đánh?

Sư thưa:- Nên đánh.

Từ Minh nghiêm nghị bảo:

- Nghe tiếng ba gậy liền cho là nên ăn gậy, vậy ông từ sáng đến chiều nghe chim kêu trống đánh tiếng chuông tiếng bảng... cũng nên ăn ba gậy. Ăn gậy đến lúc nào mới thôi.

Sư chỉ nhìn sững mà thôi.

Từ Minh lại bảo:

- Tôi lúc đầu nghi không thể làm thầy ông. Giờ đây đã đủ tư cách làm thầy ông. Ông hãy lễ bái đi.

Sư lễ bái xong, đứng dậy.

Từ Minh nhắc lời trước:

- Nếu ông hội được ý chỉ Vân Môn thì, Triệu Châu thường nói bà già ở Đài Sơn bị ta khám phá, thử chỉ ra chỗ khám phá xem?

Sư mặt nóng hực mồ hôi xuất hạn không biết đáp thế nào, bị Từ Minh đuổi ra.

*

Hôm sau, Sư lại vào thất, bị Từ Minh mắng chửi. Sư hổ thẹn, nhìn những người hai bên nói:

- Chính vì chưa hiểu cầu quyết nghi, mắng chửi đâu phải qui củ từ bi thí pháp!

Từ Minh cười nói:- Đó là mắng chửi sao?

Ngay câu này, Sư đại ngộ. Làm bài tụng rằng:

https://thuviensach.vn

Kiệt xuất tùng lâm thị Triệu Châu

Lão bà khám xứ một lai do

Như kim tứ hải thanh như cảnh

Hành nhân mạc dĩ lộ vi thù.

Dịch:

Giỏi vượt tùng lâm là Triệu Châu

Lão bà nơi khám không mối manh

Hiện nay bốn biển như gương sáng

Bộ hành thôi chớ ghét con đường.

Từ Minh lấy tay chỉ ngay chữ MỘT nhìn Sư. Sư liền đổi chữ ấy thành chữ HỮU. Từ Minh gật đầu.

*

Sư dừng lại đây hơn một tháng, rồi từ tạ du phương. Năm ấy, Sư được ba mươi lăm tuổi. Đến Kim Loan, Sư gặp được Văn Duyệt. Thấy nhau, Sư cười nói: Tôi nếu chẳng nhờ Sư huynh và Cốc Tuyền thì đâu biết được Từ Minh.

*

Sau, Sư khai pháp ở Đồng An. Ngày đầu, Sư thượng đường: - Biển trí không tánh, bởi cái giác vọng nên thành phàm. Cái giác vọng vốn rỗng, tức tâm phàm mà thấy Phật, liền vậy thôi đi. Nghĩa là Đồng An (Sư) không chia hợp, tùy chỗ muốn điên đảo của các ông. Nam đẩu bảy, Bắc đẩu tám...

*

https://thuviensach.vn

Lúc Sư trụ trì tại Qui Tông, một đêm lửa cháy chùa, đại chúng đều kêu la dậy núi, mà Sư vẫn ngồi yên như bình thường. Tăng Hồng Chuẩn muốn dời Sư chạy, bị Sư quở. Chuẩn thưa: Dù Hòa thượng chán thế gian, song đạo pháp Từ Minh trông cậy vào chỗ nào? Sư mới chịu sửa áo đứng dậy. Lúc ấy lửa đã cháy ào đến cháy nám da và rụi râu tóc của Sư. Quan địa phương dẫn dân chúng đến cứu lửa. Thấy Sư vẫn vui vẻ như thường, chỉ không ăn mà thôi. Đến hai tháng sau, râu tóc mới ra lại, da thịt mới lành.

*

Sư dời về Hoàng Bá cất am bên khe suối để tên là Tích Thủy. Tăng chúng nước Mân nước Việt nghe đạo phong của Sư đua nhau tìm đến.

Sư dạy chúng:- Thiền sư Vĩnh Gia nói:

Du giang hải, thiệp sơn xuyên

Tầm sư phỏng đạo vị tham thiền

Tự tùng nhân đắc Tào Khê lộ

Liễu tri sanh tử bất tương quan.

Dịch:

Dạo sông biển, dẫm núi khe

Tìm thầy học đạo gọi tham thiền

Từ ngày nhận được Tào Khê lộ

Biết rành sanh tử chẳng tương quan.

Chư Thượng tọa! cái nào gọi là dạo núi sông? cái nào gọi là tầm sư? cái nào gọi là tham thiền? cái nào gọi là hỏi đạo? Nhằm Hoài Nam, Lưỡng Chiếc, Lô Sơn, Nam Nhạc, Vân Môn, Lâm Tế, mà cầu thầy hỏi đạo; Động Sơn, Pháp Nhãn mà tham thiền, ấy là nhằm bên ngoài tìm cầu, gọi là ngoại đạo.

https://thuviensach.vn

Nếu lấy tánh Tỳ-lô làm biển trí Bát-nhã, tịch diệt làm thiền, gọi là cầu bên trong. Nếu cầu bên ngoài thì ngươi chạy mãi; nếu dừng lại cầu bên trong năm uẩn là ngươi bị trói mãi. Thế nên, Thiền chẳng phải trong ngoài, chẳng phải có không, chẳng phải thật hư. Đâu chẳng nghe nói: thấy trong thấy ngoài đều lầm, Phật đạo ma đạo đều ác. Chợt vậy bỏ đi chừ trăng lặn núi tây, lại tìm danh sắc chừ nơi nào danh mạo?

*

Sư ở trong thất thường hỏi Tăng: - Người người trọn có sanh duyên, Thượng tọa sanh duyên tại chỗ nào?

Chính lúc vấn đáp qua lại, Sư lại duỗi tay, nói:

- Tay tôi sao giống tay Phật?

Hỏi chỗ sở đắc của Tông sư các vị đến tham thỉnh, Sư liền duỗi chân nói:

- Chân tôi sao giống chân lừa?

Hơn ba mươi năm lấy ba câu này hỏi, học giả khó khế ngộ huyền chỉ.

Khắp các tùng lâm gọi là tam quan (ba cửa). Nếu có ai đáp thì, Sư không nói phải chẳng phải, vẫn khép mắt ngồi thẳng, không ai lường được ý ấy.

Phan Hưng Từ thường hỏi lý do ấy. Sư bảo:

- Đã ra khỏi cửa thì lay tay đi thẳng, chẳng cần biết có kẻ gác cửa.

Từ người gác cửa hỏi phải chẳng phải, ấy là người chưa qua khỏi cửa vậy. Sư tự làm tụng rằng:

Sanh duyên hữu ngữ nhân giai thức

Thủy mẫu hà tăng ly đắc hà

Đản kiến nhật đầu đông bạn thượng

Thùy năng cánh khiết Triệu Châu trà.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Sanh duyên có nói người đều biết

Thủy mẫu đâu từng lìa được tôm

Chỉ thấy vầng ô bờ đông tiến

Ai hay lại uống trà Triệu Châu.

*

Ngã thủ Phật thủ tịnh cử

Thiền nhân trực hạ tiến thủ

Bất động can qua đạo xuất

Đương xứ siêu Phật việt Tổ.

Dịch:

Tay ta tay Phật đồng nêu

Thẳng đó thiền nhân tiến lấy

Chẳng khua gươm giáo nói ra

Nơi đây siêu Phật vượt Tổ.

*

Ngã cước lô cước tịnh hành

Bộ bộ đạp trước vô sanh

Trực đãi vân khai nhật hiện

Phương tri thử đạo tung hoành.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Chân ta chân lừa đồng đi

Bước bước đạp đến vô sanh

Thẳng đợi mây tan nhật hiện

Mới biết đạo này tung hoành.

*

Tổng tụng:

Sanh duyên đoạn xứ thân lô cước

Lô cước thân thời Phật thủ khai

Vị báo ngũ hồ tham học giả

Tam quan nhất nhất thấu tương lai.

Dịch:

Chỗ dứt sanh duyên bày chân lừa

Chân lừa khi hiện tay Phật hiện

Vì bảo năm hồ khách tham tầm

Ba cửa nơi nơi suốt mai hậu.

*

Sư trụ Hoàng Long hoằng hóa rất thạnh dám so bì với Mã Tổ, Bá Trượng. Đến niên hiệu Hy Ninh năm thứ hai (1069) ngày mười bảy tháng ba, Sư ngồi kiết già thị tịch. Sư thọ sáu mươi tám tuổi, được năm mươi tuổi hạ.

Sư là khai Tổ của Hệ phái Hoàng Long một chi nhánh trong tông Lâm Tế.

https://thuviensach.vn

*

https://thuviensach.vn

77. THIỀN SƯ PHƯƠNG HỘI ở Dương Kỳ - Khai Tổ hệ phái Dương Kỳ - (? - 1054)

Sư họ Lãnh quê ở Nghi Xuân Viên Châu. Thuở nhỏ, Sư tánh tình nhậm lẹ nói năng vui vẻ và lý thú. Đến lớn Sư không theo nghiệp bút nghiên. Có dịp, Sư đến Cửu Phong chợt nhớ như chỗ đã từng ở, quyến luyến không thể bỏ đi.

Sư liền xin cạo tóc xuất gia làm Tăng. Sư xem kinh nghe pháp tâm mở sáng tinh thần lãnh hội.

Đi du phương, Sư đến yết kiến Thiền sư Từ Minh ở Nam Nguyên. Sư dừng lại đây phụ tá cho Từ Minh một cách siêng năng cần khổ. Từ Minh dời sang Thạch Sương Đạo Ngô, Sư cũng dời theo. Nơi đây Sư làm Giám tự. Tuy theo Từ Minh đã lâu mà Sư chưa tỉnh ngộ.

Mỗi khi đến thưa hỏi, Từ Minh bảo: Việc trong ty khố quá nhiều hãy đi.

Hôm khác Sư đến hỏi, Từ Minh bảo: Giám tự ngày sau con cháu khắp thiên hạ cần gì vội gấp. Một hôm Từ Minh vừa đi ra chợt mưa đến, Sư rình ở con đường tắt. Từ Minh đến, Sư liền nắm đứng lại nói: Ong già này! hôm nay phải vì tôi nói, nếu không nói tôi sẽ đánh ông. Từ Minh nói: Giám tự biết là việc quanh co liền thôi. Câu nói chưa dứt, Sư đại ngộ, liền đảnh lễ ngay dưới bùn.

Hôm sau, Sư đầy đủ oai nghi đến phương trượng lễ tạ. Từ Minh quở: chưa phải.

*

Sau giờ thọ trai, Từ Minh thường lên núi đi kinh hành, có các Thiền giả đến tham vấn không biết đâu mà tìm. Sư biết Từ Minh đi chưa bao xa, liền đánh trống hợp chúng. Từ Minh giận rầy: Tiểu tùng lâm chiều mà đăng tòa từ đâu được qui củ này? Sư thưa: Phần Dương chiều vẫn tham vấn sao lại chẳng phải qui củ.

https://thuviensach.vn

*

Từ Minh thượng đường, Sư ra hỏi: Khi chim núp kêu nẩm nẩm, mây từ vào núi loạn là thế nào? Từ Minh đáp: Ta đi trong cỏ hoang, ngươi lại vào thôn sâu. Sư thưa: Quan chẳng nhận kim, lại mượn một câu hỏi. Từ Minh liền hét. Sư thưa: Hét hay. Từ Minh lại hét. Sư cũng hét. Từ Minh hét luôn hai tiếng. Sư lễ bái. Từ Minh nói: Việc này là cá nhân mới hay gánh vác. Sư phủi áo ra đi.

*

Một hôm, Từ Minh hỏi: Mã Tổ thấy Nam Nhạc liền ngộ, hãy nói cái mê lui ở chỗ nào? Sư thưa: Cần ngộ là dễ, cần mê là khó.

*

Từ Minh dời về Hưng Hóa, Sư từ tạ trở lại Cửu Phong. Tăng tục trong làng Bình Thật đồng thỉnh Sư trụ trì trên núi Dương Kỳ.

Sư dạy chúng:- Chẳng thấy một pháp là lỗi lầm lớn.

Sư đưa gậy lên nói:

- Phủng qua lỗ mũi ông già Thích-ca, làm sao nói được một câu thoát thân. Đến chỗ nước chẳng rửa nước, nói ra một câu đi!

Sư im lặng giây lâu nói:

- Đến đạo chớ đi đường dưới núi, hiện nghe vượn hú tiếng đoạn trường.

Sư lại nói:- Tất cả trí thông không chướng ngại.

Sư đưa gậy lên nói:- Cây gậy đến trước các ông trình thần thông đây.

Sư ném cây gậy, nói:

- Liền được càn khôn chấn động quả đất lung lay. Hội chăng? Đâu chẳng thấy nói nhất thiết trí trí thanh tịnh.

Sư vin tòa ngồi, nói:

https://thuviensach.vn

- Ba mươi năm sau chớ bảo Dương Kỳ đầu rồng đuôi rắn.

*

Sư hỏi Tăng mới đến:- Mây dày đường hẹp xe to từ đâu đến? Tăng thưa:- Trời không bốn vách.

- Đi rách bao nhiêu đôi giày cỏ?

Tăng liền hét.

Sư bảo:- Một hét hai hét sau lại làm gì?

- Xem ông Hòa thượng già vội vàng.

- Cây gậy không có ở đây, thôi ngồi uống trà.

*

Sư hỏi Tăng mới đến:- Lá rụng mây dồn sớm rời chỗ nào? Tăng thưa:- Quan Am.

- Dưới chân Quan Am một câu làm sao nói?

- Vừa đến thấy nhau xong.

- Việc thấy nhau là thế nào?

Tăng không đáp được.

Sư bảo:- Thượng tọa thứ hai đáp thế Thượng tọa thứ nhất xem?

Vị Tăng thứ hai cũng không đáp được.

Sư bảo:- Cả hai đều độn hết.

*

Niên hiệu Khánh Lịch năm thứ sáu (1046), Sư dời ở núi Vân Cái Đàm Châu. Sư đem Lâm Tế chánh mạch trao cho Thiền sư Thủ Đoan.

*

https://thuviensach.vn

Đến niên hiệu Hoàng Hựu cải nguyên (1054), Sư thị tịch. Tháp Sư tại núi Vân Cái.

*

https://thuviensach.vn

78. THIỀN SƯ TÔNG BỔN Hiệu Viên Chiếu ở Huệ Lâm - (? - 1099)

Sư họ Quản quê ở Vô Tích Thường Châu, dung mạo trang nghiêm tánh tình thuần hậu. Năm mười chín tuổi, Sư theo Thiền sư Đạo Thăng ở chùa Thừa Thiên Vĩnh An trên núi Cô Tô xuất gia. Sư ở đây hầu hạ gần mười năm mới được thọ giới cụ túc. Sau ba năm, Sư từ tạ xin đi du phương.

Sư đến Trì Dương yết kiến Thiên Y Nghĩa Hoài. Thiên Y dẫn câu chuyện Bồ-tát Thiên Thân theo đức Di-lặc vào nội cung, trở về. Bồ-tát Vô Trước hỏi: Ở nhân gian bốn trăm năm tại cõi trời Đâu-suất một ngày một đêm.

Đức Di-lặc trong một thời dạy xong năm trăm ức vị Thiên tử chứng pháp nhãn vô sanh, chưa biết nói pháp gì? Thiên Thân đáp: Chỉ nói pháp ấy. Thế nào là pháp ấy? Trải qua thời gian lâu, Sư mới khai ngộ.

Một hôm Thiên Y ở trong thất hỏi Sư:- Khi tức tâm tức Phật thì thế nào?

Sư thưa:- Giết người đốt nhà có gì là khó.

*

Từ đây danh tiếng Sư đồn khắp tùng lâm. Lý công thỉnh Sư khai pháp ở Đoan Quang, pháp hội rất đông đảo. Thái thú Võ Lâm Trần Công thỉnh Sư trụ trì một trong hai chùa Thừa Thiên và Hưng Giáo tùy Sư chọn lấy. Dân chúng tăng tục đất Tô đều ngăn cản, không để Sư đi, lại cố thỉnh Sư trụ trì tại chùa Tịnh Từ. Sư làm ít lời khuyến nhủ rằng: Mượn thầy ở đây ba năm vì dạy dân chúng vùng này gieo trồng phước lành, không dám chiếm lâu. Tăng tục mới ưng cho Sư đi.

*

Niên hiệu Nguyên Phong năm thứ năm (1082), vua Tống Thần Tông xuống chiếu xây cất thêm trong chùa Tướng Quốc thành sáu mươi bốn viện, chia tám phần về Thiền, hai phần về Luật. Vua ra chiếu thỉnh Sư trụ trì chùa Huệ

https://thuviensach.vn

Lâm. Sư đến nơi, Vua sai sứ đến hỏi thăm sức khỏe. Hôm sau, Vua thỉnh Sư vào điện Diên Hòa để hỏi đạo. Sư vào ngồi kiết già, Vua hỏi: Thầy xuất gia nơi chùa nào? Sư tâu: Chùa Thừa Thiên Vĩnh An Tô Châu. Vua vui vẻ mời uống trà. Sư bưng chung trà hớp từng ngụm dài, lay động tự tại. Vua hỏi: Thiền tông mới hưng thạnh nên khéo mở đường. Sư tâu: Bệ hạ biết có đạo này như mặt trời soi xuống, thần đâu dám bê trễ. Sư từ trở về, Vua lấy mắt nhìn theo và bảo tả hữu rằng: Đây là vị Tăng chân thật phước tuệ.

*

Sau, Sư lấy cớ già xin trở về rừng núi, được nhà vua chấp thuận, cho Sư tùy ý vân du châu quận không được ép trụ trì. Sư đánh trống nhóm chúng từ biệt, nói kệ:

Bản thị vô gia khách

Na kham nhậm ý du

Thuận phong da lỗ trạo

Thuyền tử hạ Dương Châu.

Dịch:

Vốn là khách không nhà

Nay được tùy ý dạo

Thuận gió thêm nhịp chèo

Dương Châu thuyền thẳng đến.

Sư ra khỏi đô thành, vua quan sĩ thứ đưa đón đầy đường. Sắp từ biệt nhau, Sư để lời nhắc rằng: Không nên vui đùa năm tháng, già chết chẳng hẹn cùng người. Chỉ nên siêng năng tu hành chớ lười trễ, ấy là thật vì nhau. Mọi người nghe đều cảm động rơi lệ!

*

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi Sư:- Thế nào là ý Tổ sư từ Ấn sang? Sư đáp:- Hàn Tín lâm triều.

- Kẻ căn cơ bậc trung và hạ làm sao lãnh hội?

- Chôn thây muôn dặm.

- Sớm biết việc ngày nay, hối hận chẳng dè dặt buổi đầu.

- Trên mồ Tam hoàng cỏ rậm ri.

*

Sư thượng đường: - Nơi đầu một sợi lông hiện cõi Bảo Vương ngồi trong hạt bụi chuyển bánh xe đại pháp.

Sư đưa gậy lên nói:

- Cái này là bụi, làm sao nói đạo lý chuyển bánh xe pháp? Sơn tăng ngày nay chẳng tiếc lông mày cùng tất cả các ngươi nói pháp đưa lên thì nước biển dậy sóng, núi Tu-di lung lay. Buông xuống thì biển cả càn khôn yên tịnh.

Thử hỏi các ngươi, hãy nói đưa lên là phải hay hạ xuống là phải. Nên đoạn chẳng đoạn hai lớp công án.

Sư gõ tòa bước xuống.

*

Sư thượng đường: - Đầu tròn giống trời, chân vuông tợ đất, dáng xưa từng góc, ý khí trượng phu, đá ngã Tu-di, đạp nhào biển cả, Đế Thích cùng Long vương không chỗ ẩn thân.

Sư đưa cây gậy lên nói:

- Trở lui cây gậy lại tránh né, mặc ngươi thần biến hóa, cứu kính phải về trong ấy.

Sư xoay cây gậy một cái.

https://thuviensach.vn

*

Về già, Sư trụ ở Linh Nham. Đến niên hiệu Nguyên Phù năm thứ hai (1099) tháng chạp, Sư sắp tịch, tắm gội xong Sư nằm dài dưới đất. Đệ tử thấy thế đỡ Sư lên giường, thưa: Hòa thượng truyền đạo khắp thiên hạ, hôm nay không lẽ chẳng để kệ, mong gắng ngồi yên. Sư nhìn thẳng bảo: Kẻ si! ta bình thường ghét làm kệ, ngày nay cả thảy mong làm cái gì? Bình thường ta ưng nằm thì nằm, chẳng lẽ ngày nay lại chuyên ngồi? Đem bút lại! Sư cầm bút viết: Việc sau trao cho Thủ Vinh. Sư ném bút, nằm xuống tịch.

https://thuviensach.vn

79. THIỀN SƯ PHÁP TÚ Hiệu Viên Thông ở chùa Pháp Vân - (? - 1090)

Sư họ Tân quê ở Thành Lũng Tần Châu, mẹ mộng thấy ông Sư già đến ngủ nhờ, tỉnh mộng liền biết có thai. Nguyên do là ở núi Mạch Tích có vị Sư già quen cùng Hòa thượng Lỗ ở chùa Ứng Càn, muốn theo Hòa thượng Lỗ đi du phương. Hòa thượng Lỗ chê già đi không được. Vị Sư ấy nói với Lỗ: Ngày sau nên tìm tôi ở dưới ngọn Thiết Trường bên rặng tre cạnh sườn núi. Sau, Lỗ nghe quả ở chỗ ấy có sanh một đứa bé liền tìm đến xem. Đứa bé vừa thấy Lỗ liền cười. Được ba tuổi đứa bé (Sư) xin theo Lỗ về chùa.

Đến mười chín tuổi, Sư thông kinh luật thọ giới cụ túc, thích đến các hội giảng kinh, lầu thông kinh Viên Giác kinh Hoa Nghiêm. Nhân nghe trong pháp hội của Thiền sư Nghĩa Hoài thạnh hành, Sư đi thẳng đến tham vấn.

Nghĩa Hoài hỏi: Tọa chủ giảng kinh gì? Sư thưa: Kinh Hoa Nghiêm.

Nghĩa Hoài hỏi: Kinh Hoa Nghiêm lấy gì làm Tông? Sư thưa: Lấy pháp giới làm tông. Nghĩa Hoài hỏi: Pháp giới lấy gì làm tông? Sư thưa: Lấy tâm làm tông. Nghĩa Hoài hỏi: Tâm lấy gì làm tông? Sư không đáp được. Nghĩa Hoài bảo: Có sai hào ly cách xa trời đất, ông phải tự khán ắt có phát minh.

Sau, Sư nghe vị Tăng nhắc việc Bạch Triệu đến tham vấn Báo Từ: khi tình chưa sanh thì thế nào, Báo Từ nói: cách. Sư hốt nhiên đại ngộ, liền chạy thẳng đến phương trượng trình bày chỗ sở chứng. Nghĩa Hoài bảo: Ngươi thật là pháp khí tông của ta sau này đi theo ngươi vậy.

*

Ban đầu, Sư trụ ở Long Thơ tứ điện. Sau, có chiếu mời về trụ tại chùa Pháp Vân núi Trường Lô. Vua Thần Tông mời Sư đến trước Thần ngự thuyết pháp và ban hiệu là Viên Thông.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: - Theo gió điều khiển buồm chính là theo gió nương sóng, cắt đứt các dòng chưa khỏi như xưa rỉ chảy. Xét tài bổ chức đâu ngoài hay dở, mua mũ vừa đầu khó được khít khao. Dù cho trên chẳng thấy trời dưới chẳng thấy đất, đông tây chẳng chia nam bắc chẳng phân, có chỗ nào mà dùng? Dù là thép cứng do luyện sắt mà thành, cũng phải trên trán đổ mồ hôi.

Thảy chẳng thế ấy làm sao thương lượng.

Sư im lặng giây lâu, nói:

- Tâm đỏ mảnh mảnh ai biết được, cười ngất Hoàng Mai con thạch nữ.

*

Tăng hỏi: - Dương Xuân tháng hai ba, muôn vật thảy nẩy mầm, vậy mầm có tăng trưởng hay không?

Sư đáp:- Nhà mình xem lấy.

- Đâu chẳng phải là chỗ chỉ bày ư?

- Cây chuối cao bao nhiêu?

- Lửa đồng cháy chưa tắt, gió xuân thổi lại sanh?

- Cái ấy là Bạch Công, còn ngươi thì sao?

- Hãy đợi khi khác.

- Xem ngươi nói chẳng ra.

*

Sư thượng đường: - Trời lạnh mưa rúc rắc, gió thổi cát bay đá chạy cây tróc chim kêu, các ngươi thảy đều biết. Hãy nói gió có hình sắc gì? Nếu biết được chấp nhận ngươi có đủ mắt sáng, nếu chẳng biết chớ lấy làm lạ lừa nhau. Tham.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường:

- Thiếu Lâm chín năm ngồi lặng, lại bị Thần Quang ngó phủng. Hiện nay ngọc đá khó phân, chỉ được gai cột giấy gói. Lại hội chăng? Cười ta thì nhiều, nhận ta thì ít.

Niên hiệu Nguyên Hựu năm thứ năm (1090) Sư sắp tịch, bảo chúng:

- Lão tăng sáu chỗ trụ trì có phiền Tri sự Thủ tọa. Đại chúng ngày nay tứ đại chẳng chắc, gió lửa sắp tan, mỗi người nên lấy đạo tự an, không trái lời ta di chúc.

Sư bèn nói:

Lai thời vô vật khứ thời không

Nam bắc đông tây sự nhất đồng

Lục xứ trụ trì vô sở bổ

Dịch:

Khi đến không vật lúc đi không

Nam bắc đông tây việc vẫn đồng

Trụ trì sáu chỗ không ai bổ

Sư im lặng giây lâu. Giám tự Huệ Đương thưa:

- Sao Hòa thượng không nói câu rốt sau?

Sư nói:- Trân trọng! Trân trọng!

Nói xong liền tịch.

*

https://thuviensach.vn

80. THIỀN SƯ DUY CHÁNH ở viện Tịnh độ Hàn Châu

Sư giới luật tinh nghiêm, nhà Tương Thị Lang là thí chủ. Một hôm, Thị Lang thưa với Sư: Ngày mai nhà tôi có khách đông thỉnh Thầy đến rưới cam lồ.

Sư nhận chịu. Hôm sau, Thị Lang sai người đến rước. Sư lấy một bài kệ trao, kệ:

Tạc nhật tằng tương kim nhật kỳ

Xuất môn ỷ trượng hựu tư duy

Vi Tăng chỉ hợp cư nham cốc

Quốc độ diên trung thậm bất nghi.

Dịch:

Hôm qua đã hẹn đến ngày nay

Ra cửa nương gậy thầm nghĩ suy

Làm Tăng chỉ hợp nơi hang núi

Tiệc tùng thành thị chẳng nên đi.

Có vị Tăng hỏi:- Thầy lấy danh là Thiền sư sao không nói thiền?

Sư đáp:

- Ngày đêm nhờ vạn tượng diễn bày mà thôi. Ngôn ngữ có gián đoạn, mà pháp này vô tận, nên gọi là Tạo hóa vô tận tạng.

*

https://thuviensach.vn

Sư thường cỡi con trâu vàng, cho nên người tục gọi Chánh Hoàng Ngưu (Chánh Trâu Vàng).

https://thuviensach.vn

https://thuviensach.vn

THIỀN SƯ TRUNG HOA

TẬP BA

HT THÍCH THANH TỪ soạn dịch

PL.2539-1995

LỜI ĐẦU SÁCH
ĐỜI THỨ MƯỜI BA SAU LỤC TỔ
1. THIỀN SƯ PHÁP THÀNH ở Hương Sơn
2. THIỀN SƯ TỀ LIÊN ở Đại Trí
3. THIỀN SƯ TỬ THUẦN ở Đơn Hà
4. THIỀN SƯ DUY CHIẾU ở Bảo Phong
5. THIỀN SƯ TỔ TAM HỐI ĐƯỜNG HOÀNG LONG
6. THIỀN SƯ KHẮC VĂN CHƠN TỊNH ở Phần Đàm
7. THIỀN SƯ HỒNG ANH ở Phần Đàm
8. THIỀN SƯ THỦ ĐOAN ở Bạch Vân
9. THIỀN SƯ NHƠN DŨNG ở Bảo Ninh
10. THIỀN SƯ THIỆN BỔN ở Pháp Vân
11. THIỀN SƯ TU NGUNG CHỨNG NGỘ ở Đầu Tử
12. THIỀN SƯ THIỆN NINH PHÁP ẤN ở Kim Sơn
13. THIỀN SƯ DUY NHẠC PHẬT NHẬT ở Tịnh Nhơn
ĐỜI THỨ MƯỜI BỐN SAU LỤC TỔ

https://thuviensach.vn

14. THIỀN SƯ CHÁNH GIÁC hiệu HOẰNG TRÍ ở Thiên Đồng Minh Châu - (1069 - 1135)
15. THIỀN SƯ THANH LIỄU CHƠN YẾT ở Trường Lô Chơn Châu
16. THIỀN SƯ ĐỨC CHỈ CHƠN TẾ ở Viên Thông Giang Châu
17. THIỀN SƯ CẢNH THAM ở Trí Thông Hưng Quốc
18. THIỀN SƯ NGỘ TAN TỬ TAM ở Hoàng Long - (1044 - 1115)
19. THIỀN SƯ DUY THANH LINH NGUYÊN ở Hoàng Long
20. THIỀN SƯ TÙNG DUYỆT ở Đẩu Suất phủ Long Hưng - (1044 - 1091)
21. THIỀN SƯ CẢO PHẬT CHIẾU ở Pháp Vân
22. THIỀN SƯ VĂN CHUẨN ở Phần Đàm - (1061 - 1115)
23. THIỀN SƯ PHÁP DIỄN ở Ngũ Tổ
24. THIỀN SƯ TRÍ BỔN Núi Vân Cái Đàm Châu
25. THIỀN SƯ NHẬT ÍCH ở Thượng Phương
26. THIỀN SƯ BẢO ẤN SỞ MINH ở Tịnh Từ phủ Lâm An
27. THIỀN SƯ DIỆU TRẠM TƯ HUỆ ở Tuyết Phong
28. THIỀN SƯ CHÍ TUYỀN TỔ ĐĂNG ở Vân Phong
ĐỜI THỨ MƯỜI LĂM SAU LỤC TỔ
29. THIỀN SƯ TỪ TÔNG ở Tuyết Đậu Minh Châu
30. THIỀN SƯ HUỆ HUY TỰ ĐẮC ở Tịnh Từ Hàn Châu
31. THIỀN SƯ HUỆ PHƯƠNG ở Hòa Sơn
32. AM CHỦ DIỆU PHỔ TÁNH KHONG ở Hoa Đình
33. THIỀN SƯ THỦ TRÁC ở Trường Linh Thiên Ninh
34. THIỀN SƯ BỔN TÀI PHẬT TÂM ở Thượng Phong Đàm Châu
35. THIỀN SƯ KHẮC CẦN PHẬT QUẢ ở Chiêu Giác
36. THIỀN SƯ HUỆ CẦN PHẬT GIÁM ở Thái Bình
37. THIỀN SƯ THANH VIỄN PHẬT NHÃN ở Long Môn

https://thuviensach.vn

38. THIỀN SƯ ĐẠO NINH ở Khai Phước Đàm Châu
39. THIỀN SƯ NGUYÊN TĨNH ở Nam Đường Đại Tùy
40. THIỀN SƯ TÔNG THỚI ở Vô Vi Hán Châu
41. THIỀN SƯ BIỂU TỰ ở Ngũ Tổ Kỳ Châu
ĐỜI THỨ MƯỜI SÁU SAU LỤC TỔ
42. THIỀN SƯ TÔNG CẢO ĐẠI HUỆ DIỆU HỶ ở Cảnh Sơn -(1049 - 1163)
43. THIỀN SƯ THIỆU LONG ở Hổ Khưu phủ Bình Giang
44. THIỀN SƯ ĐOAN DỤ PHẬT TRÍ ở Dục Vương
45. THIỀN SƯ PHÁP THỚI PHẬT TÁNH ở Đại Qui
46. THIỀN SƯ AN DÂN MẬT ẤN ở Hoa Tạng
47. THIỀN SƯ TỔ GIÁC HOA NGHIÊM TRUNG NHAM
48. THIỀN SƯ HUỆ VIỄN HẠT ĐƯỜNG LINH ẨN Phủ Lâm An
49. THIỀN SƯ TÂM ĐẠO ở Văn-thù phủ Thường Đức
50. THIỀN SƯ TRÍ TÀI ở Long Nha
51. THIỀN SƯ THỦ TUẦN PHẬT ĐĂNG ở Hà Sơn
52. THIỀN SƯ SĨ KHUÊ TRÚC AM ở Long Tường
53. THIỀN SƯ PHÁP TRUNG MỤC AM ở Hoàng Long
54. THIỀN SƯ ĐẠO HẠNH TUYẾT ĐƯỜNG ở Ô Cự
55. THIỀN SƯ MINH BIỆN CHÁNH ĐƯỜNG ở Đạo Tràng
ĐỜI THỨ MƯỜI BẢY SAU LỤC TỔ
56. THIỀN SƯ DI QUANG HỐI AM ở Giáo Trung Tuyền Châu
57. THIỀN SƯ ĐẠO NHAN VẠN AM ở Đông Lâm
58. THIỀN SƯ ĐẢNH NHU LẠI AM ở Tây Thiền
59. THIỀN SƯ THỦ TỊNH THỬ AM ở Tây Thiền
60. THIỀN SƯ ĐỨC QUANG PHẬT CHIẾU ở Dục Vương

https://thuviensach.vn

61. THIỀN SƯ ĐÀM HOA ƯNG AM ở Thiên Đồng
62. THIỀN SƯ TRUNG AN ở Linh Nham
63. THIỀN SƯ BẢO ẤN BIỆT PHONG ở Cảnh Sơn

https://thuviensach.vn

LỜI ĐẦU SÁCH

Tập Thiền sư Trung Hoa III này là ghi lại những Thiền sư đời Tống.

Ngũ gia Tông phái đến khoảng giữa và cuối đời Tống thì tông Qui Ngưỡng, Pháp Nhãn mất dạng, Tào Động và Vân Môn thì khi tỏ khi mờ, chỉ có tông Lâm Tế là sáng rực. Dưới tông Lâm Tế lại chia hai nhánh (Hoàng Long, Dương Kỳ), riêng nhánh Dương Kỳ chói lọi hơn cả.

Thiền sư đời Tống chẳng những thống nhiếp môn đồ nhà Phật, còn gây ảnh hưởng to lớn đến đồ đệ nhà Nho. Những vị Nho nổi tiếng như: Học sĩ Tô Đông Pha, Thừa tướng Trương Vô Tận, Khu mật Từ Phủ, Quận vương Triệu Lệnh Câm, Thị lang Lý Di Tôn, Thái sử Huỳnh Đình Kiên, Bí thơ Ngô Tuần, Thị lang Trương Cửu Thành, Tham chánh Lý Bỉnh Cư, Đề hình Ngô Vĩ Minh...

đều là người được truyền tâm ấn trong Thiền gia.

Phật giáo Thiền tông đã nhiếp phục được Tống Nho và bao dung cả Lão giáo. Vì thế, thời Tống đã chủ trương Tam giáo (Phật, Lão, Khổng) đồng nguyên. Trong đây Phật giáo Thiền tông làm chủ thể, dung hợp Tam giáo.

Bởi thế, Thiền sư đời Tống là thực thể sáng chói trong lãnh vực Tông giáo, cũng như văn hóa hiện thời. Chúng ta nghiên cứu lịch sử Thiền tông không thể lờ qua phần này được.

TU VIỆN CHÂN KHÔNG

Đầu mùa đông 1981

https://thuviensach.vn

THÍCH THANH TỪ

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI BA SAU LỤC TỔ

I. TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ CHÍN.

A- NỐI PHÁP THIỀN SƯ ĐẠO GIAI Ở THIEN NINH CÓ 26 VỊ:

1. Thiền sư Pháp Thành ở Hương Sơn.

2. Thiền sư Tề Liên ở Đại Trí.

3. Thiền sư Tử Thuần ở Đơn Hà Đặng Châu.

4. Thiền sư Duy Chiếu ở Bảo Phong Hồng Châu.

II. TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ CHÍN.

A- NỐI PHÁP THIỀN SƯ HUỆ NAM Ở HOÀNG LONG CÓ 83 VỊ:

1. Thiền sư Tổ Tâm ở Hoàng Long.

2. Thiền sư Khắc Văn ở Phần Đàm.

3. Thiền sư Hồng Anh ở Phần Đàm.

B- NỐI PHÁP THIỀN SƯ PHƯƠNG HỘI Ở DƯƠNG KỲ CÓ 12 VỊ:

1. Thiền sư Thủ Đoan ở Bạch Vân.

2. Thiền sư Nhơn Dũng ở Bảo Ninh.

III. TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ SÁU.

https://thuviensach.vn

A.- NỐI PHÁP THIỀN SƯ TÔNG BỔN VIÊN CHIẾU Ở HUỆ LAM CÓ 200 VỊ:

1. Thiền sư Thiện Bổn ở Pháp Vân.

2. Thiền sư Tu Ngung ở Đầu Tử.

3. Thiền sư Thiện Ninh ở Kim Sơn.

4. Thiền sư Duy Nhạc ở Tịnh Nhơn.

*

https://thuviensach.vn

1. THIỀN SƯ PHÁP THÀNH ở Hương Sơn

Sư trụ Hương Sơn, Như Châu dạy chúng:

Người biết có Phật, Tổ hướng thượng mới có phần thuyết thoại. Chư Thiền đức! Hãy nói, cái gì là việc Phật, Tổ hướng thượng? Có kẻ con trai nhà người sáu căn chưa đủ, bảy thức chẳng toàn, là đại xiển đề không chủng tánh Phật, gặp Phật giết Phật, gặp Tổ giết Tổ, Thiên đường thâu chẳng được, địa ngục giữ không cửa, đại chúng lại biết người này chăng? Sư im lặng giây lâu nói: Đối diện chẳng tiên đà, ngủ mê mặc nói mớ. Sư lại nói: Chỉ cái này mang nặng chết người, nhận làm chính mình từ không kiếp, rõ ràng trên đầu thêm đầu, lại nói rơi tại hiện nay nào khác trên tuyết thêm sương, dù được thuần thanh tuyệt điểm vẫn là chân thường lưu chú, hoặc giả chuyển vị hồi cơ giống hệt giữa trưa trốn bóng. Vì thế nói, hai do một có, một cũng chớ giữ, một tâm chẳng sanh, muôn pháp không lỗi. Sư hét một tiếng, nói: Đây quả là tiếng của cái bát nóng, đâu chẳng nghe nói: Văn-thù khởi Phật kiến pháp kiến dày đến giữa hai núi Thiết Vi, Thiền tăng khởi Phật kiến pháp kiến sắp ở dưới ba cây đòn tay. Sư đưa cây phất tử lên nói: Phất tử đêm rồi khởi Phật kiến pháp kiến, hãy nói sáng nay phê phán thế nào? Sư gõ giường thiền nói: Phân phó Đức Sơn Lâm Tế. Sư lại nói: Máy linh riêng chiếu, trí sáng rạng ngời, chớp mắt nhướng mày đã bày dấu vết, cầm chùy dựng phất đâu khởi cấp bậc. Người ngộ đó, tâm siêu số lượng nói nín đều như, trái buông, mặt nắm trọn không nương gá. Người mê đó, vật vật khởi hiểu bỏ lấy có tâm, dù cho trọn được bên kia, chưa khỏi bên này làm ngại. Vì thế nói, trong nhà Thiền bảo là gỡ niêm mở trói tháo chốt nhổ đinh, đã là chạm bén đứt tay, lại nói thể cùng với dụng, chánh cùng với thiên, giống hệt dạy chú học trò ba nhà trong thôn chưa đọc được một quyển Thái Công gia giáo, liền nói văn chương vượt hơn Lý Bạch, Đỗ Phủ. Chư Thiền đức! Nhà y tự có đồng phong, chẳng cần mở sách vở khác.

Sư hỏi vị Tăng: - Người xứ nào?

https://thuviensach.vn

Tăng thưa: - Tây Xuyên.

Sư hỏi: - Ly hương lúc nào?

Tăng thưa: - Tháng hai năm ngoái.

Sư bảo: - Chưa lìa bản quốc nói một câu xem?

Tăng thưa: - Khắp thân đều là miệng khó vì đối đáp.

Sư bảo: - Vẫn là câu ly gia thất nghiệp.

Tăng không nói được.

Sư đánh một phất tử bảo: - Uổng đi giầy cỏ.

Sư cùng Duy Chiếu đồng kế thừa Phù Dung mà không biết nhau, nhân có Thượng Nhơn Bằng thuật lại bài tán tượng Phù Dung của Duy Chiếu cho Sư nghe.

Bài tán:

Vũ tẩy địch hồng đào ngạc nộn

Phong diêu tiên bích liễu ty khinh

Bạch vân ảnh lý quái thạch lộ

Lục thủy quang trung khô mộc thanh

Di! Nhĩ thị hà nhân?

Dịch:

Mưa rửa sạch hồng đào lá úa.

Gió đùa đi bích liễu tơ bay.

https://thuviensach.vn

Dưới bóng mây trắng đá lạ hiện.

Trong ánh nước xanh cây khô tươi.

Ôi! Ông là người nào?

Sư nói: Ngày nay mới biết ông ấy gần Thầy tôi. Bằng liền thưa hỏi ý nghĩa. Sư bảo: Há chẳng thấy Pháp Nhãn niêm lời Giáp Sơn rằng: ta ba mươi năm chỉ làm cảnh để hiểu. Bằng liền có tỉnh.

Sau Sư vâng chiếu mời trụ chùa Tịnh Nhơn ở Đông Kinh.

*

https://thuviensach.vn

2. THIỀN SƯ TỀ LIÊN ở Đại Trí

Sư họ Mâu, quê ở Trung Giang Đồng Xuyên, thuở nhỏ đã có chí thoát trần, năm mười ba tuổi xuất gia, đến Hộ Thánh thọ giới cụ túc. Năm sau sang Thành đô theo học Bách Pháp ở chùa Pháp Hoa. Sư lại thông Duy thức, đọc đến câu đây là danh pháp vô lậu giới bất tư nghì thiện thường, an lạc giải thoát, thân đại Mâu-ni, dường như có tỉnh. Vị thầy kia không thể giải thích cho thỏa mãn. Sư than rằng: Ta bỏ nhà vì việc lớn, ở đây chỉ đọc lại những lời trên giấy, ví như mặt trời mặt trăng vẽ, há có ánh sáng sao? Sư liền từ giã sang miền Nam.

Trước tiên, Sư đến tham vấn Đạo giả Đoạn Tý ở Thanh Khê. Đoạn Tý thầm nhận Sư. Sư lại tham vấn Thiền sư Diễn ở Ngũ Tổ, Thiền sư Triết ở Chơn Như, Thiền sư Túc ở Bá Trượng, Thiền sư Tâm ở Hối Đường, ngày đêm tham vấn mà chưa có tỉnh. Khi Sư ở Hối Đường, có người từ Đại Dương đến thuật lại lời dạy chúng của Phù Dung, lòng Sư vui thích, bèn đến đó tham vấn. Mới gặp Phù Dung dường như đã biết lâu rồi. Một hôm, buổi sáng nghe tiếng bảng, Sư hoát nhiên đại ngộ, chạy đến trình với Phù Dung. Phù Dung ấn khả. Phù Dung sai Sư giữ Tạng kinh và phân tòa thuyết pháp, cây dùi trong đãy trồi đầu, trong tùng lâm kính quí, danh tiếng vang xa. Chưa bao lâu, Sư trở về thăm cha mẹ.

Khi Phù Dung đến trụ chùa Tịnh Nhơn, Sư lại đến đó làm thủ chúng ở dưới tòa. Chùa Tịnh Nhơn ở chốn kinh đô mà Phù Dung vẫn giáo hóa hàng Tăng chúng. Người đến hỏi đạo có cả vạn, Sư lo phần ngoại hộ vẫn đầy đủ.

Phù Dung nói về Sư, bảo với người rằng: Thủ tọa Liên đi như trâu nhìn như cọp, cơ phong bén nhạy, ngày khác sẽ hoằng hóa đạo của ta.

Khi ấy dân chúng kiến thiết chùa Sùng Ninh, chọn người truyền pháp, Kinh lược sứ Vĩnh Hưng là Vương Công Tự, Đô chuyển vận sứ là Tiết công Thiệu Bành dùng nghi lễ thỉnh Sư. Sư nhận lời, về ở đây năm năm danh

https://thuviensach.vn

tiếng đồn khắp, xa gần kính mộ. Sau đó, dời đến chùa Phổ Ninh ở Nhượng Dương.

Đến năm đầu niên hiệu Chánh Hòa (1111), Sư trở về cố hương cất am Diệu Phong để dưỡng già. Lại bị Thiệu Bành thỉnh trụ chùa Năng Nhơn, kế sang chùa Đại Tùy, rồi Vô Vi ở Quảng Hán, Siêu Ngộ ở Thành đô, rốt sau đến chùa Đại Trí.

Lúc sư trụ chùa Đại Tùy, có tín đồ dối tố Sư tại châu. Sư vui vẻ đến ty nhận tội. Khi tra khảo Sư, trời đất tối tăm, có bầy chim bay kêu la, lại có con gieo mình xuống đất. Châu tướng kinh lạ bèn thả Sư ra. Siêu Ngộ là dãy nhà bên cạnh của chùa Đại Từ, sắp bày như cái quán hàng, Sư thường đóng cửa ngồi yên. Những người trọng giới luật thấy đều quí kính. Đạo đức của Sư càng cao, kẻ Tăng người tục muốn được biết mặt Sư, mà chỉ trông thấy lưng cổ. Khi đó, tuổi Sư đã cao, cảm thấy chán muốn bỏ đi, chúng cố mời lại mà không được. Họ bảo nhau, chùa Đại Trí ở phía Tây xa xôi rừng cây sầm uất đáng cho Sư ẩn lúc tuổi già, bèn đưa ý kiến lên quan phủ. Khi ấy Tịch Công làm Chế trí sử đến lễ thỉnh Sư. Sư hoan hỉ hứa khả.

Sư ở Đại Trí tám năm, Thiền khách các nơi tìm đến, ngôi chùa này trở thành Bảo Xã. Song từ đó, Sư ứng tiếp đơn sơ. Chợt Sư khởi bệnh. Có người thăm hỏi, Sư nói: Ta không khổ. Bỗng Sư bảo Chủ sự: Vì ta làm một cái kiệu lam, ta sẽ có chỗ cần. Hôm sau, Sư ngồi kiết già cầm bút viết kệ xong, lặng lẽ mà tịch.

Sư tịch ngày mùng bốn tháng mười một năm niên hiệu Thiệu Hưng thứ mười lăm (1146) thọ bảy mươi ba tuổi.

*

https://thuviensach.vn

3. THIỀN SƯ TỬ THUẦN ở Đơn Hà

Sư họ Cổ, quê ở Kiếm Châu, khoảng hai mươi tuổi đi xuất gia. Nơi hội Thiền sư Phù Dung, Sư được triệt ngộ. Sau Sư trụ núi Đơn Hà tại Đặng Châu.

Sư thượng đường: Trong càn khôn giữa vũ trụ, ở trong có một hòn ngọc ẩn tại hình sơn. Triệu Pháp sư nói thế ấy, chỉ khéo chỉ dấu nói vết, vẫn không thể chỉ bày cho người. Ngày nay Đơn Hà mở hoác vũ trụ đập nát hình sơn, vì mọi người chỉ ra, người đủ mắt biện lấy. Sư cầm cây gậy chao một cái nói: Lại thấy chăng? Cò trắng trên tuyết sắc vẫn khác, trăng sáng hoa lau chẳng giống nhau.

Sư thượng đường, nhắc lại Đức Sơn dạy chúng nói: tông ta không ngữ cú, không một pháp cho người. Đức Sơn nói thoại thế ấy, đáng gọi là chỉ biết vào cỏ tìm người, bất chợt toàn thân bùn nước. Chín chắn xem ra, chỉ đủ một con mắt. Nếu là Đơn Hà thì không thế. Tông ta có ngữ cú đao vàng cắt chẳng mở, sâu xa chỉ huyền diệu, ngọc nữ đêm mang thai.

Sư thượng đường: Dừng dừng đúng ngọ còn thiếu nửa, lặng lặng canh ba vẫn chửa tròn, sáu cửa chẳng từng biết hơi ấm, lại qua thường ở trước trăng trong.

Sư thượng đường: Trăng sáng chiếu soi đầm trong bày bóng, nước không có ý thấm trăng, trăng không có tâm soi nước, trăng nước cả hai đều quên mới đáng gọi là đoạn. Vì thế nói: Việc lên trời cần phải thổi mất, việc thập thành cần phải dẹp mất, ném vàng vang tiếng chẳng cần xoay nhìn. Nếu hay như thế, mới hiểu nhằm trong dị loại mà đi. Quí vị! Đến trong ấy lại thấu hiểu chăng? Sư im lặng giây lâu nói: Thường đi chẳng cất nhân gian bước, mang lông đội sừng lẫn đất bùn.

Tăng hỏi:- Ngưu Đầu khi chưa thấy Tứ Tổ thế nào?

Sư đáp:- Cúc vàng vừa nở ong đua hút.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi:- Sau khi thấy thế nào?

Sư đáp:- Mầm khô hoa rụng rõ không nương.

Đến khoảng niên hiệu Tuyên Hòa (1119-1121) vào mùa Xuân, Sư tịch, tháp của Sư ở phía nam Hồng Sơn.

https://thuviensach.vn

4. THIỀN SƯ DUY CHIẾU ở Bảo Phong

Sư họ Lý, quê ở Giản Châu, thuở nhỏ đã có tinh thần ghét tục. Một hôm đọc sách đến tánh tương cận dã, tập tương viễn dã, Sư nói: Phàm thánh vốn một thể, do tập nên sai khác, tôi biết đó rồi. Sư liền đến Thành đô làm đồ đệ Sư Thanh Thới ở Lộc Uyển. Đến năm mười chín tuổi, Sư cạo tóc thọ giới cụ túc.

Sư Thanh Thới dạy đến chùa Đại Từ học Khởi Tín Luận. Sư liền về phòng nằm, Thanh Thới hỏi lý do. Sư thưa: Đã nói chánh tín Đại thừa, há ở lời nói mà có thể rõ. Sư bèn cất bước tham thiền.

Sư đến yết kiến Phù Dung tại Đại Hồng. Mỗi đêm Sư thường ngồi thiền hành lang trên gác, gặp gió thổi tuyết mỏng tạt vào, lại nghe tiếng la ăn trộm, liền có sở đắc. Sau đó, Sư từ Phù Dung đi. Đến khoảng niên hiệu Đại Quan (1107-1111), Phù Dung mắc nạn. Sư từ Tam Ngô muốn dời đến Nghi Thủy, đứa dẫn đường đi lạc, Sư cầm gậy gõ đó, bỗng nhiên đại ngộ. Sư than: Đất này đâu không phải Ngao Sơn ư? Sư đến Nghi Thủy, Phù Dung trông thấy vui vẻ nói: Nối thạnh tông ta hẳn là bọn ngươi vậy. Nhân đây, Sư ở lại trên bờ hồ nhiều năm.

Sau Sư nhận trụ chùa Chiêu Đề, rồi dời đến Cam Lồ Tam Tổ. Đến niên hiệu Tuyên Hòa có chiếu bổ Sư trụ Viên Thông. Sau rời Viên Thông trụ ở Phần Đàm.

Sư thượng đường: Phật xưa nói khi ta mới thành Chánh giác chính thấy chúng sanh trên đại địa thảy đều thành Chánh giác. Sau Ngài lại nói sâu thẳm xa xôi không người hay đến. Kẻ không kiến thức, khéo đầu rồng đuôi rắn. Sư liền xuống tòa.

Sư thượng đường: Chư Phật quá khứ đã nhập Niết-bàn rồi, cả thảy các ngươi không nên vói nhớ; chư Phật vị lai chưa ra đời, cả thảy các ngươi không nên vọng tưởng; chính hiện ngày nay ngươi là người gì? Tham!

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Bá Di tự ải, Liễu Hạ Huệ không kính, quân tử chẳng noi theo. Khi hai bên chẳng lập, trung đạo chẳng an bày thì thế nào? Sư cầm cây gậy nói: Uyên ương thêu rõ mặc ông ngắm, chẳng nắm kim vàng trao cho người.

Sư thượng đường: Dưới cửa thái dương diệu xướng càng cao, trước nhà minh nguyệt tri âm lại ít, chẳng khỏi thuyền ngang sông lạch chèo nhịp sóng xanh, xướng khúc năm Nghiêu hòa nhạc thanh bình, báo cáo như thế khắp mời thừa đương, vừa có nghĩ nghị mây trắng bay muôn dặm.

Sư thượng đường: Xưa tự chẳng sanh nay cũng chẳng diệt, là chết chẳng được mẫu mực. Nơi đây xuất sanh chốn này diệt hết, là hàm sanh chịu qui củ.

Bậc đại trượng phu cần phải ở trong dòng sanh tử, nằm trong rừng gai góc, cúi ngước co duỗi tùy cơ lập bày, hay như thế đó là dùng vô lượng phương tiện trang nghiêm tam-muội, cửa đại giải thoát liền mở rộng thênh. Nếu chưa như thế, vô lượng phiền não tất cả trần lao đứng sựng trước mặt bít lấp đường xưa.

Sư thượng đường: Người xưa nói rơi thân thể dẹp thông minh lìa hình bỏ trí đồng với đại đạo, ngay bây giờ hãy nói là người nào san thi thơ định lễ nhạc, lại thấu hiểu chăng? Lễ rằng lễ rằng lụa ngọc là thế ư? Nhạc rằng nhạc rằng chuông trống là thế ư?

Tăng hỏi: - Nghe Thầy nói chỗ mây tối tối riêng Tú phong bày hiện, trong trăng mờ mờ ánh nước Phần Đàm sanh, đâu chẳng phải cảnh Bảo Phong?

Sư đáp: - Nếu là cảnh Bảo Phong nhờ ngươi chín chắn xem.

Tăng hỏi: - Thế nào là người trong cảnh?

Sư đáp: - Xem lấy khi lệnh hành.

Tăng hỏi: - Chỉ như nương lời cần hiểu tông chớ tự lập qui củ, thế nào là tông của Hòa thượng?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Nên biết ngoài mây trên ngàn chót, riêng có tùng linh sương lạnh mang.

Tuyết rơi, Tăng hỏi: - Tổ sư Tây sang thì không hỏi, thời tiết nhân duyên việc thế nào?

Sư đáp: - Một mảnh hai mảnh ba bốn mảnh, rơi trong con mắt vẫn không tiến.

Đến niên hiệu Kiến Viêm năm thứ hai (1128) ngày mùng bảy tháng giêng, Sư tịch.

https://thuviensach.vn

5. THIỀN SƯ TỔ TAM HỐI ĐƯỜNG HOÀNG LONG

Sư họ Ổ, quê ở Thủy Hưng Nam Hùng, thuở bé làm thơ sanh có tiếng.

Năm mười chín tuổi, Sư bị mù mắt cha mẹ nguyện cho xuất gia, con mắt Sư sáng lại. Sư đến nương với Sa-môn Huệ Toàn ở chùa Long Sơn. Năm sau thi Kinh nghiệp, Sư chỉ dâng thi liền được xuất gia. Sư tiếp trụ viện của thầy chẳng thọ giới luật.

Một hôm, Sư bỏ chùa vào tùng lâm yết kiến Thiền sư Văn Duyệt ở Vân Phong, dừng lại đây ba năm. Sư khổ vì chỗ cứng cỏi cô độc, bèn cáo từ Thiền sư Duyệt ra đi. Duyệt bảo: Hãy đến nương với Huệ Nam ở Hoàng Bá. Sư đến Hoàng Bá ở bốn năm, tuy tri hữu mà cơ chẳng phát. Sư từ giã trở lại Vân Phong, đến nơi Thiền sư Duyệt đã tịch. Nhân đó, Sư đến tựa ở Thạch Sương mà không có tham vấn. Sư thử xem Truyền Đăng đến đoạn: Tăng hỏi Thiền sư Đa Phước: Thế nào là một vườn tre của Đa Phước? Đa Phước đáp: Một cây hai cây nghiêng, Tăng thưa: Chẳng hiểu. Đa Phước nói: Ba cây bốn cây cong. Khi ấy, Sư liền giác ngộ hiểu rõ được hai Thầy. Sư liền đi thẳng đến Hoàng Bá. Vừa mới trải tọa cụ, Huệ Nam cười nói: Ngươi vào thất của ta. Sư cũng thích thú vui mừng thưa: Việc lớn xưa nay như thế, Hòa thượng cần gì dạy người khán thoại, hạ ngữ, trăm cách sưu tầm? Huệ Nam đáp: Nếu chẳng dạy ông tầm cứu như thế, đến chỗ không dụng tâm tự thấy tự nhận, là ta đã chôn vùi ngươi vậy. Sư thong thả chìm lặng ở trong chúng, thường đến thưa hỏi về cú ngữ của Vân Môn. Huệ Nam bảo: Biết là việc bên liền thôi, ông dùng nhiều công phu làm gì? Sư thưa: Chẳng thế, con còn có chút nghi, chẳng đến vô học đâu hay bảy dọc tám ngang xoay trời chuyển đất? Huệ Nam hứa nhận. Sau đó, Sư đến yết kiến Thiền sư Khả Chân ở Phong Nham. Khả Chân tiếp Sư lời nói rất lạ. Sư dừng ở đây hai năm, Khả Chân qui tịch. Sư trở lại Hoàng Bá, Huệ Nam dạy phân tòa tiếp độ Tăng chúng. Đến Huệ Nam dời trụ Hoàng Long, Sư sang yết kiến Thiền sư Hiểu Nguyệt ở Phần Đàm. Hiểu Nguyệt dùng kinh luận tinh nghĩa được nhập thần, những vị

https://thuviensach.vn

đồng hàng ở các nơi nghe thế đều cười, bảo là chủ yếu không tự hết đi, lại thả một cây cầu vào hang sâu. Sư nói: Kia cho hữu đắc mà đắc giữ trước ngừa sau, ta cho vô học mà học trăm sông về biển.

Sư do có chút bệnh dừng trụ ở Chương Giang. Chuyển vận phán quan là Hạ Ỷ Công có nhã ý học thiền, gặp Dương Kiệt Thứ Công than rằng: Tôi đến Giang Tây hận không gặp được Thiền sư Huệ Nam. Thứ Công nói: Có Thượng tọa Tổ Tâm ở Chương Giang, Công hãy đến thưa hỏi chẳng thiết gặp Huệ Nam.

Ỷ Công liền đến ra mắt Sư, cùng đàm luận tinh thần khoáng đạt, đến bàn về Triệu Luận câu hội muôn vật làm chính mình và tình cùng vô tình chung một thể. Khi ấy có con chó nằm dưới bàn hương, Sư lấy cây thước đè giấy gõ con chó, lại gõ cái bàn, nói: Con chó hữu tình nên đi, cái bàn vô tình vẫn ở, tình cùng vô tình đâu thành một thể. Ỷ Công không thể đáp được, Sư tiếp: Vừa có suy nghĩ liền thành pháp dư, đâu từng hội muôn vật làm chính mình?

Thiền sư Huệ Nam qui tịch, Sư tiếp trụ trì Hoàng Long ngót mười hai năm. Song tánh Sư thực lơ là không thích theo việc, năm phen xin nghỉ mới được rảnh việc nhàn cư. Tạ Cảnh On, Sứ trấn thú Đàm Châu thấy Qui Sơn thiếu người, đến thỉnh ba phen Sư vẫn từ chối. Sau Tạ Cảnh On thỉnh Sư đến Trường Sa gặp một lần. Sư liền đến. Cảnh On cầu xin nghe pháp yếu. Sư vì ông nói đại cương: Ba thừa mười hai phần giáo, giống như nói ăn, chỉ thức ăn cho người. Đã nhờ đó nói thức ăn, cốt nơi mình nếm lấy. Chính mình nếm được, liền rõ biết mùi vị kia là mặn lạt cay đắng. Tổ Đạt-ma từ Ấn Độ sang chỉ thẳng tâm người thấy tánh thành Phật cũng lại như thế. Chân tánh đã nhân văn tự mà bày, cốt tại chính mình thấy được. Nếu hay thấy được liền rõ biết trước mắt là chân là vọng là sanh là tử. Đã rõ biết chân vọng sanh tử, xem lại tất cả ngữ ngôn văn tự đều là lời nói hiển bày trọn không có nghĩa thật. Như nay không hiểu bệnh tại chỗ nào? Bệnh tại thấy nghe hiểu biết. Vì chẳng biết như thật chỗ đến mé chân, nhận cái thấy nghe hiểu biết này làm cái sở kiến của chính mình. Đâu chẳng biết, cái thấy nghe hiểu biết này đều nhân tiền trần mà có phân biệt. Nếu không cảnh giới tiền trần thì cái

https://thuviensach.vn

thấy nghe hiểu biết này đồng với lông rùa sừng thỏ, trọn không có chỗ nương. Tạ Cảnh Ôn nghe được điều chưa nghe.

*

Sư đáp câu hỏi của Hàn thị lang Tông Cổ rằng: Nhân nghe: khi xưa khai ngộ rỗng thênh không nghi, mà tập khí từ vô thủy đến nay không thể chóng dứt. Song ngoài tâm không dư một pháp, chẳng biết phiền não tập khí là vật gì mà muốn dứt. Nếu khởi tâm này trở thành nhận giặc làm con. Từ trước đến giờ chỉ có ngôn thuyết, cho đến theo bệnh cho thuốc. Dù có phiền não tập khí, chỉ dùng tri kiến Như Lai trị nó, đều là lời quyền biến phương tiện dẫn dạy.

Nếu là quyết định có tập khí để trị, lại là ngoài tâm có pháp, mà có thể hết ấy.

Ví như con linh qui lấy đuôi khỏa dấu, dấu lại hiện rõ, nên nói đem tâm dụng tâm laiï thấy bệnh sâu. Nếu hay sáng tâm, ngoài tâm không pháp, ngoài pháp không tâm, tâm pháp đã không, lại muốn dạy cái gì hết.

Sư dạo kinh đô, Phụ mã đô úy là Vương Công Săn thành tâm lễ đón và cất am ở ngoài Quốc môn. Sư ở đây thời gian, lại sang phương Nam dạo Lô Sơn. Bành Khí Tư trấn thú Cửu Giang gặp Sư, Khí Tư thong dong hỏi: Khi người lâm chung có chỉ quyết chăng? Sư đáp: Có. Khí Tư thưa: Xin được nghe lời này. Sư bảo: Đợi Khí Tư chết liền nói. Khí Tư đứng dậy kính trọng nói: Việc này phải là Hòa thượng mới được.

Sư thường làm bài kệ:

Bất trụ Đường triều tự

Nhàn vi Tống địa Tăng

Sanh nhai tam sự nạp

Cố cựu nhất chi đằng

Khất thực tùy duyên khứ

https://thuviensach.vn

Phùng sơn nhậm ý đăng

Tương phùng mạc tương tiếu

Bất thị Lãnh Nam Năng.

Dịch:

Chùa triều Đường chẳng trụ

Làm Tăng đất Tống nhàn

Sanh nhai ba vật chánh

Cố cựu một cây hèo

Tùy duyên đi khất thực

Gặp núi mặc tình leo

Thấy nhau chớ cười mỉm

Chẳng phải Năng Lãnh Nam.

Đọc bài thơ này khả dĩ thấy được phẩm cách của Sư.

*

Sư tuổi đã già lại dời am vào chốn rừng sâu, bặt người lui tới hơn hai mươi năm. Mỗi khi đến ngày kỵ của Thiền sư Huệ Nam, Sư làm bài kệ:

Tích nhân khứ thời thị kim nhật

Kim nhật y nhiên nhân bất lai

Kim ký bất lai tích bất vãng

Bạch vân lưu thủy phong bồi hồi

Thùy vân: Bình xích bình, trực trung hoàn hữu khúc

https://thuviensach.vn

Thùy vân: Vật lý tề, chủng ma hoàn đắc túc.

Khả lân trì trục thiên hạ nhân

Lục lục nguyên lai tam thập lục.

Dịch:

Người xưa ra đi ngày này thực

Ngày nay như cũ người chẳng về

Nay đã chẳng về xưa chẳng đến

Mây trắng nước trôi gió quẩn quanh

Ai bảo: Cân thước bằng, trong ngay lại có cong

Ai bảo: Vật lý đồng, gieo gai lại được lúa.

Đáng thương lận đận thảy mọi người

Sáu sáu xưa nay là băm sáu.

Niên hiệu Nguyên Phù năm thứ ba (1100) giữa đêm ngày mười sáu tháng mười một, Sư viên tịch, thọ bảy mươi sáu tuổi, năm mươi lăm tuổi hạ.

Vua ban hiệu là Bảo Giác.

*

https://thuviensach.vn

6. THIỀN SƯ KHẮC VĂN CHƠN TỊNH ở Phần Đàm

Sư họ Trịnh, quê ở Văn Hương Thiểm Phủ. Họ Trịnh ở thế tục phần lớn làm công khanh. Sư sanh ra có những điều quái lạ, mồ côi mẹ sớm, thờ dưỡng mẫu rất chí hiếu mà không được thương. Dưỡng mẫu hà khắc Sư một cách đau khổ, cha ông thương xót bảo đi du học bốn phương. Sư đến Bắc Tháp ở Phục Châu nghe kỳ túc Quảng Công thuyết pháp, cảm động đến rơi lệ. Sư ở lại đây thờ Quảng Công làm thầy. Quảng Công cho Sư hiệu là Khắc Văn. Đến năm hai mươi lăm tuổi thi sở học, được xuất gia thọ giới cụ túc. Sư học kinh luận đều được thấu đáo. Sư đi học các lớp giáo lý ở Kinh Lạc, nhân đi kinh hành tại hành lang điện Long Môn thấy đắp tượng một vị Tỳ-kheo con mắt như ở trong định. Bỗng nhiên Sư tự mất, bảo người bạn rằng: Chỗ ta chất chứa như Ngô Đạo Tử vẽ người vật, tuy thật là khéo mà chẳng phải sống. Khi ấy, Sư bỏ đi, nói: Ta sẽ sang phương Nam học đạo.

*

Niên hiệu Trị Bình năm thứ hai (1065), Sư an cư tại Đại Qui. Ban đầu nghe vị Tăng tụng lời Vân Môn, Tăng hỏi: Phật pháp như trăng trong nước phải chăng, Vân Môn đáp: sóng xanh không đường thoát, Sư hoát nhiên có tỉnh. Khi ấy Thiền sư Huệ Nam đang ở núi Hoàng Bá, Sư tìm đến đó, gặp Chơn Giác Duy Thắng làm Thủ tọa. Một hôm Huệ Nam nhắc lời cổ đức: niệm tán trên lầu chuông, trồng rau dưới chân giường, bảo chúng hạ ngữ. Duy Thắng nói: Cọp mạnh ngồi ngay lộ. Huệ Nam vui vẻ bèn thối viện để Duy Thắng trụ.

Thiền sư Huệ Nam về am Tích Thúy an trụ. Sư đến am ba phen mà lời nói chẳng hợp, tự nói: Lão này chỉ là Tăng tu hành không hiểu lời nói của ta. Sư ra đi, đến Thúy Nham yết kiến Thiền sư Thuận. Thuận tri kiến rất cao mà thích nói sắn bìm, nên các nơi gọi là Thuận bà già.

Thuận hỏi Sư: - Vừa rời chỗ nào?

https://thuviensach.vn

Sư thưa: - Hoàng Bá.

Thuận hỏi: - Am chủ được an vui chăng?

Sư thưa: - An vui.

Thuận hỏi: - Ông người xứ nào?

Sư thưa: - Quan Tây.

Thuận bảo: - Sao lời nói chẳng giống người Quan Tây?

Sư thưa: - Đi du học hồi nhỏ.

Thuận hỏi: - Làm Tăng tại đâu?

Sư thưa: - Xuất gia với Hòa thượng Quảng tại Bắc Tháp. Hòa thượng Quảng cùng Hòa thượng Tú đồng tham Song Tuyền Úc.

Thuận cười nói: - Thiền sư Khoảnh cùng Nột Tổ Ấn tham vấn hai vị đại lão này mà không hiểu ngữ thoại kia. Đến tôi hiện nay tham được chút ít thiền cần thấy hai vị mà đã thiên hóa. Thuận lại hỏi: Tân trụ trì Hoàng Long thế nào?

Sư thưa: - Khỏe mạnh.

Thuận nói: - Y chỉ hạ được một chuyển ngữ hay liền trụ Hoàng Long, về thiền còn chưa mộng thấy.

Sư nhân đây đại ngộ tông chỉ Lâm Tế, liền thấy chỗ dùng của Huệ Nam, Sư bèn làm mấy bài tụng gởi về. Huệ Nam đọc qua rất tán thưởng. Sư trở về tham lễ.

Huệ Nam hỏi: - Từ chỗ nào lại?

Sư thưa: - Thúy Nham.

Huệ Nam bảo: - Vừa gặp Lão tăng không ở nhà.

Sư hỏi: - Chưa biết đi đâu?

https://thuviensach.vn

Huệ Nam nói: - Phổ thỉnh ở Thiên Thai, vân du tại Nam Nhạc.

Sư thưa: - Nếu vậy học nhân cũng được đi tự tại.

Huệ Nam hỏi: - Giầy mang dưới chân được ở đâu?

Sư thưa: - Lô Sơn bảy trăm tiền mua được.

Huệ Nam bảo: - Đâu từng tự tại?

Sư chỉ thưa: - Đâu từng chẳng tự tại.

Huệ Nam kinh ngạc. Ở đây thời gian lâu, Sư từ giã đến dưới hội Thúy Nham Thuận.

*

Thiền sư Huệ Nam trụ Hoàng Long, Sư cùng đến đó.

Huệ Nam bảo: - Vừa rồi sai thị giả cuốn rèm, hỏi y: Khi cuốn rèm lên thì thế nào? Y đáp: Xem thấy thiên hạ. Hỏi: Khi buông rèm xuống thì thế nào?

Y đáp: Nước rỉ chẳng thông. Hỏi: Khi chẳng cuốn chẳng buông thì thế nào? Y đáp không được. Ngươi thử đáp thay xem?

Sư thưa: - Hòa thượng thế thị giả xuống nhà Niết-bàn mới được.

Huệ Nam gằn giọng nói: - Người Quan Tây quả không đầu não, bèn nhìn Tăng bên cạnh.

Sư chỉ vị Tăng ấy nói: - Chỉ vị Tăng này cũng chưa mộng thấy.

Huệ Nam cười to.

*

Sau khi Thiền sư Huệ Nam qui tịch, Sư dạo Hoành Nhạc, trở lại thủ chúng ở Ngưỡng Sơn. Đến niên hiệu Hy Ninh thứ năm (1072), Sư đến Cao An, Thái thú Tiền Công Dặc Tiên Hầu ra mắt Sư. Sư lại đến ra mắt Tiền Công, trong bình phong có con chó chạy ùa ra sủa, Sư đứng tránh một bên.

https://thuviensach.vn

Tiền Công giễu nói: - Thiền giả vẫn hay giáo hóa rắn cọp mà lại sợ chó sao?

Sư đáp: - Cọp trong núi dễ dẹp, rồng giữ nhà khó trừ.

Tiền Công khen rằng: - Thật danh chẳng dối.

Tiền Công mời Sư trụ Động Sơn, sau trụ Thọ Thánh.

Tại Động Sơn, Sư thượng đường dạy chúng: Dưới cửa Động Sơn có khi hòa bùn hợp nước, có khi vách đứng ngàn nhẫn. Cả thảy các ông! Nghĩ nhằm chỗ hòa bùn hợp nước thấy Động Sơn. Động Sơn chẳng ở chỗ hòa bùn hợp nước. Nghĩ nhằm chỗ vách đứng ngàn nhẫn thấy Động Sơn. Động Sơn chẳng ở chỗ vách đứng ngàn nhẫn. Nghĩ nhằm tất cả chỗ thấy Động Sơn. Động Sơn chẳng ở tất cả chỗ. Ong chẳng cần thấy dây mũi của Động Sơn. Ở trong tay Động Sơn, toan ngủ mê nắm dây mũi kéo một cái, chỉ thấy con mắt định động lại chẳng biết nhau. Lại chẳng cần biết Động Sơn, hãy biết chính mình là được.

*

Sư trụ trì được mười hai năm, chán sự ồn náo, xin nghỉ việc đi dạo Tam Ngô. Khi Sư đến Kim Lăng, Vương Kinh Công mới về hưu ở tại Định Lâm, nghe Sư đến ra nghinh đón. Ong rất vui mừng đàm đạo trọn ngày.

Công hỏi: - Các kinh ở đầu đều có nêu thời, xứ, riêng kinh Viên Giác không thấy là sao?

Sư đáp: - Giáo lý đốn ngộ diễn bày là chỉ thẳng cho chúng sanh chỗ nhật dụng hiện tiền chẳng thuộc xưa nay. Hiện nay Lão tăng cùng Tướng công đều nhập Đại Quang Minh tạng, du hí tam-muội lẫn làm chủ khách không can dự thời xứ.

Kinh Công rất vui, cùng em lập một ngôi chùa, thỉnh Sư làm Tổ khai sơn thứ nhất.

*

https://thuviensach.vn

Sư đăng tòa nói: Đại chúng! Một hội ngày nay cần biết chăng? Là tịnh duyên thời tiết thành Phật của đại chúng. Hội hôm nay là do Thừa tướng Kinh Quốc Công cùng Phán Phủ Tả thừa cúng nhà, hiến vườn rừng làm chùa, thỉnh Sơn tăng xiển dương Tổ ý. Quí vị lại hiểu chăng? Chỉ thẳng cho đại chúng tức tâm kiến tánh thành Phật. Đại chúng tin được chăng? Nếu tự tin được liền biết tánh mình xưa nay thành Phật. Dù có chưa tin cũng sẽ thành Phật. Chỉ vì mê đã lâu, chợt mới nghe nói thật khó mà tin được. Tất cả thiện tri thức trong thiên hạ xưa nay, tất cả thiền đạo, tất cả ngữ ngôn, đều là từ trong Phật tánh của thiện tri thức lưu xuất dựng lập. Song lưu xuất đó là ngọn, Phật tánh là gốc. Gần đây Phật pháp đáng thương, phần nhiều bỏ gốc theo ngọn, bội chánh hợp tà. Chỉ nhận ngôn cú của cổ nhân làm thiền làm đạo, có gì giao thiệp. Dù cho Tổ Đạt-ma Tây sang cũng không thiền có thể nói, chỉ cốt đại chúng tự chứng tự ngộ, tự thành Phật, tự dựng lập tất cả thiền đạo. Huống là thần thông biến hóa, chúng sanh vốn tự đầy đủ chẳng nhờ tìm bên ngoài. Hiện nay phần nhiều người tìm cầu bên ngoài, bởi cội gốc tự không có chỗ ngộ, một bề làm khách đếm trân bảo cho người, trọn là hư vọng chẳng khỏi trôi lăn trong sanh tử. Đại chúng!

Ngày nay hai Tướng công kiến lập đại đạo tràng này, làm đại Phật sự, đưa chúng sanh ra khỏi khổ trôi lăn sanh tử, bày hiện diệu tâm tịch diệt rộng lớn xưa nay, khai phát thần thông đại quang minh tạng xưa nay. Chỉ vì mê nên ở trong hàng phàm phu, ngộ thì chính nay là Hiền Thánh. Đại chúng! Nói nhiều ắt cách đạo càng xa, làm trò cười cho hàng đạo nhân mắt sáng, trong chúng có người mắt sáng chăng? Thời nay Phật pháp lẫn lộn cốt phân tà chánh khiến mọi người chẳng rơi vào tà kiến, làm con mắt chánh cho trời, người. Có chăng?

Có chăng? Sư im lặng giây lâu nói: Tôi trọn chẳng dám khinh các người, các người đều sẽ làm Phật. Sư xuống tòa.

*

Kinh Công rất vui. Ong kể đạo hạnh của Sư tâu về triều, vua ra chiếu ban hiệu cho Sư là Chơn Tịnh Thiền sư. Không bao lâu, Sư chán sự ồn náo trở

https://thuviensach.vn

về Cao An cất am dưới núi Cửu Phong để tên là Đầu Lão. Học giả bốn phương kéo đến. Được sáu năm, Sư lại ra trụ trì Qui Tông. Hai năm sau, Trương Thiên Giác gặp Sư ở Lô Sơn, cố thỉnh Sư trụ trì Phần Đàm. Không bao lâu, Sư lui về ở Vân Am.

*

Niên hiệu Sùng Ninh năm đầu (1102) ngày mùng một tháng mười, Sư mắc bệnh. Đến ngày rằm, bệnh Sư nhẹ. Hôm nay, Sư đem mọi dụng cụ cần thiết của Sư phân phối cho đệ tử hết. Giữa đêm mười sáu, Sư tắm gội rồi ngồi kiết già, chúng thỉnh thuyết pháp, Sư cười nói:

Năm nay bảy mươi tám

Bốn đại sắp rời rã

Gió lửa đã ly tán

Sắp đi còn gì nói.

Nói xong, Sư viên tịch, thọ bảy mươi tám tuổi.

https://thuviensach.vn

7. THIỀN SƯ HỒNG ANH ở Phần Đàm

Sư họ Trần, quê ở Thiệu Võ, lúc bé thông minh mẫn tiệp đọc sách chóng thuộc. Cha mẹ mến thương cho học làm thơ sanh, chuẩn bị thi Tiến sĩ, Sư xin xuất gia tự thệ bỏ ăn, buộc lòng cha mẹ phải cho.

*

Được làm đại Tăng, Sư đi hỏi đạo đến Tào Sơn y chỉ với Kỳ lão Nhã Công. Thời gian khá lâu, Sư từ giã lên Vân Cư. Xem thấy ở đây núi khe tuyệt đẹp, Sư định chọn làm chỗ ở trọn đời. Đọc Hoa Nghiêm Thập Minh Luận đến là chân trí tuệ không thể tánh, vì không hay tự biết không tánh là tánh của không tánh. Vì không hay tự biết không tánh, gọi là vô minh. Hoa Nghiêm Đệ Lục Địa nói vì không rõ đệ nhất nghĩa, gọi là vô minh. Nên biết chân trí tuệ vốn không tánh nên không hay tự liễu. Nếu gặp liễu duyên mà liễu thì vô minh diệt, đây là yếu môn thành Phật. Sư nguyện đem pháp môn này làm hưng thịnh Phật giáo. Song hiện nay các nơi ai có thể nói lời này, rồi tự nói: Có ông già Tích Thúy (Huệ Nam). Ngay ngày này, Sư đến Hoàng Bá yết kiến Thiền sư Huệ Nam.

Đêm ấy nói chuyện đến sáng, Huệ Nam chỉ quí mến mà chưa cho nhập thất. Sư luôn luôn trình ngữ, Huệ Nam chỉ lặng thinh. Một hôm, nhân lấy hòm kinh, sẩy tay đánh rơi tiếng vang nhẹ, Sư liền đốn ngộ, Sư chạy thẳng đến phương trượng trình bày sở ngộ.

Huệ Nam nói: - Ngươi là anh hùng trong nhà ta đủ chánh nhãn phải khéo gìn giữ.

Khi ấy trong hội nơi đây hàng long tượng lẫn lộn, mà Sư nghị luận vượt hẳn làm nghiêng cả bốn tòa, tiếng tăm vang dội.

Sư đến Song Lãnh, Thiền sư Thuận hỏi: - Lão sư trong am thích hỏi học giả dẹp hết cổ họng môi lưỡi nói lấy một câu, Thủ tọa từng nói được chăng?

https://thuviensach.vn

Sư cười rồi nói kệ: - Cha chồng nếm giấm ba tấc lưỡi, cô dâu rửa mặt rờ trúng mũi, Đạo Ngô đáp thoại dây lưng, Huyền Sa giở sách là giấy trắng.

Khi ấy, Thuận khen là kẻ sĩ danh không uổng.

Niên hiệu Hy Ninh năm đầu (1068), Sư lãnh chúng tại chùa Viên Thông Lô Sơn. Học giả qui tụ như chỗ Thiền sư Huệ Nam. Mùa xuân năm sau, Huệ Nam viên tịch, tháng mười Sư nhận lời thỉnh của bốn chúng khai pháp ở Thạch Môn.

Tăng hỏi: - Gặp trường thì đùa là sao?

Sư đáp: - Lò hồng chợt xuất con rùa sắt.

Tăng hỏi: - Hiên nhà treo trống Sư thân đánh, đầu sào trăm thước việc thế nào?

Sư đáp: - Sơn tăng chẳng tin kế sống này.

Tăng suy nghĩ. Sư bảo: - Kẻ chẳng rên rỉ.

Tăng lễ bái đứng dậy, buông góc ca-sa xuống, hỏi: - Khi cởi y lột giáp thì thế nào?

Sư đáp: - Mừng được sói nướng rồi, cung tên treo trên vách.

Tăng lại vắt góc ca-sa lên hỏi: - Khi chỉnh lại y giáp thì thế nào?

Sư đáp: - Chẳng đến bờ O Giang, biết anh chưa chịu thôi.

Tăng liền hét. Sư bảo: - Kinh ta.

Tăng vỗ một vỗ. Sư nói: - Cũng là trong chết được sống.

Tăng lễ bái. Sư nói: - Sẽ bảo tài thâu Yên phá Triệu, nguyên lai chỉ là kẻ bán muối lậu.

Sư bảo: - Thiền đức! Nếu hay một niệm hồi quang phản chiếu, nhằm dưới gót chân mình lột giày xem xét coi, đáng gọi là cửa động khe mở, lầu các lớp lớp, mười phương khắp hiện hải hội đồng bày. Bèn là phàm thánh hiền

https://thuviensach.vn

ngu núi sông quả đất dùng hải ấn tam-muội một ấn mà ấn định, lại không có mảy may rơi sót. Sơn tăng nói như thế, nếu ở trong chúng có bản sắc nạp Tăng nghe đó, liền bịt tai mà đi, kia cười vỡ miệng. Đại chúng hãy nói, dưới cửa bản sắc nạp Tăng làm sao nói một câu?

Sư im lặng giây lâu nói: - Bên trời tuyết chôn ngàn thước đá, cửa động bên đông gãy cành tùng.

Sư thượng đường giây lâu, nhìn xem đại chúng nói: Thạch Môn nguy hiểm cổng sắt chắc, đưa mắt nhìn xem muôn nhẫn cao, trâu sắt không sừng xông được vỡ, trong biển Tỳ-lô dấy ba đào. Hãy nói chẳng dính ba đào làm sao nói một câu? Sư im lặng giây lâu nói: - Một câu chẳng nghĩ Vô Trước hỏi, đến nay vẫn tạo dã bàng Tăng. Sư hạ tòa.

*

Sư trụ chưa được mấy năm, tháng sáu Tri sự tranh nhau, không thể ngăn được, Sư liền bảo chúng: - Lãnh chúng chẳng nghiêm, chánh tọa không đức, tôi có thẹn với Hoàng Long. Sư gọi Duy-na đánh chuông họp chúng, từ biệt đi hành cước dặn: - Sau khi tôi tịch hỏa thiêu rồi lấy xương để trong tháp Phổ

Thông, để thấy chết sống không rời thanh chúng. Nói xong, Sư tịch, thọ năm mươi chín tuổi.

*

https://thuviensach.vn

8. THIỀN SƯ THỦ ĐOAN ở Bạch Vân

Sư họ Cát, quê ở Hàn Dương, thuở nhỏ học Nho, đến hai mươi tuổi theo Úc sơn chủ ở Trà Lăng xuất gia. Sư đến tham vấn Dương Kỳ.

Một hôm Dương Kỳ hỏi: Bổn sư ngươi là ai?

Sư thưa: Hòa thượng Úc ở Trà Lăng.

Dương Kỳ bảo: - Ta nghe ông ấy qua cầu bị té có tỉnh, làm một bài kệ kỳ đặc, ngươi có nhớ chăng?

Sư tụng rằng:

Ngã hữu minh châu nhất khỏa,

Cửu bị trần lao quan tỏa,

Kim triệu trần tận quang sanh,

Chiếu phá sơn hà vạn đóa.

Dịch:

Ta có một viên minh châu,

Đã lâu vùi tại trần lao,

Hôm nay trần sạch sáng chiếu,

Soi tột núi sông muôn thứ.

Dương Kỳ cười liền đi. Sư ngạc nhiên suốt đêm không ngủ. Hôm sau, Sư đến thưa hỏi, gặp ngày cuối năm, Dương Kỳ hỏi:

- Ngươi thấy mấy người hát sơn đông hôm qua chăng?

https://thuviensach.vn

Sư thưa: - Thấy.

Dương Kỳ bảo: - Ngươi còn thua y một bậc.

Sư lấy làm lạ thưa: - Ý chỉ thế nào?

Dương Kỳ bảo: - Y thích người cười, ngươi sợ người cười.

Sư liền đại ngộ. Sư hầu Dương Kỳ thời gian khá lâu, mới từ đi nơi khác.

Đến Lô Phụ, Thiền sư Nột ở Viên Thông cử Sư trụ trì chùa Thừa Thiên, tiếng tăm vang dội. Kế Sư lại trụ Viên Thông, Pháp Hoa, Long Môn, Hưng Hóa, Hải Hội, nơi nào chúng cũng tụ họp rất đông.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Chảo dầu không chỗ lạnh.

Tăng hỏi: - Thế nào là đại ý Phật pháp?

Sư đáp: - Đáy nước thả trái bầu.

Tăng hỏi: - Thế nào là ý Tổ sư từ Tây sang?

Sư đáp: - Quạ bay thỏ chạy.

Tăng hỏi: - Chẳng cầu chư Thánh chẳng trọng kỷ linh, chưa phải là việc phần trên của nạp Tăng, thế nào là phần trên của nạp Tăng?

Sư đáp: - Nước chết chẳng chứa rồng.

Tăng hỏi: - Khi thế ấy đi thì sao?

Sư đáp: - Lừa chết ngươi.

Sư thượng đường: Chim có hai cánh bay chẳng xa gần, đường bay một góc đi không trước sau, hàng Tăng gia các ông tầm thường cầm muỗng buông đũa trọn nói tri hữu, đến khi leo lên núi tại sao lại thở gấp. Chẳng thấy nói: người không nghĩ xa ắt có lo gần.

https://thuviensach.vn

Sư dạy chúng: Phật đất chẳng độ nước, Phật gỗ chẳng độ lửa, Phật vàng chẳng độ lò đúc, Phật thật ngồi ở trong. Đại chúng! Ong già Triệu Châu một lúc đem mười hai phần xương tám muôn bốn ngàn lỗ chân lông dồn vào trong lòng các ông rồi. Ngày nay Viên Thông (Sư) trông thấy bất bình vì người xưa nói ra. Sư lấy tay vỗ giường thiền nói: Nên biết núi biển về minh chủ, chưa tin càn khôn lấp người lành.

Sư dạy chúng: Thân Phật đầy dẫy nơi pháp giới, khắp hiện trước tất cả quần sanh, tùy duyên cảm ứng đâu chẳng khắp, mà thường ở nơi tòa bồ-đề.

Đại chúng! Thế nào nói đạo lý tùy duyên cảm ứng? Chỉ là khoảng khảy móng tay cả đại địa hàm sanh căn cơ một lúc nên được khắp đủ, mà chưa động đến một đầu mảy lông, bèn nói là tùy duyên cảm ứng mà thường ở tòa này. Ví như Sơn tăng ngày nay nhận thỉnh đến Pháp Hoa, ngày mai cùng đại chúng từ biệt nhau, vào trong huyện khai đường rồi mới trở về viện. Hãy nói lại lìa tòa này hay không? Nếu nói lìa là việc thường thế gian. Nếu nói chẳng lìa, làm sao thấy được việc chẳng lìa ấy? Đâu chẳng phải vô biên cõi nước kia đây chẳng cách đầu mảy lông, mười đời xưa nay trước sau chẳng lìa đương niệm? Lại đâu chẳng phải tất cả vô tâm một lúc tự khắp? Nếu thế ấy chính là cầm gậy đập mặt trăng. Đến trong đây cần phải ngộ mới được. Ngộ rồi cần phải gặp người mới được. Các ông nói đã ngộ rồi thì thôi, lại đâu cần gặp người. Nếu ngộ rồi gặp người, chính khi duỗi tay phương tiện rõ ràng tự có một con đường xuất thân, chẳng làm mù con mắt học giả. Nếu chỉ ngộ được đầu cây cải khô, chẳng những làm mù con mắt học giả, chính mình cử động liền bị chạm bén đứt tay. Các ông xem! Thầy tôi là Dương Kỳ hỏi Sư ông Từ Minh: Khi chim vắng kêu chão chẹt, mây từ vào núi chùm thì thế nào? Sư ông đáp: Ta đi trong cỏ rậm, ngươi lại vào thôn sâu. Thầy tôi thưa: Quan chẳng cho lọt mũi kim, lại xin một câu hỏi. Sư ông liền hét. Thầy tôi thưa: Khéo hét. Sư ông lại hét. Thầy tôi cũng hét. Sư ông hét luôn hai tiếng. Thầy tôi liền lễ bái. Đại chúng nên biết, ngộ rồi lại gặp người là: nhằm trên đầu đường chữ thập cùng người gặp nhau, lại ở trên ngàn ngọn núi nắm tay, nhằm trên ngàn ngọn núi gặp nhau, lại ở đầu đường chữ thập nắm tay. Vì thế Sơn tăng thường có tụng chỗ ở người kia ta chẳng ở, chỗ đi người kia ta

https://thuviensach.vn

chẳng đi, chẳng phải vì người khó chung họp, trọn là Tăng tục cốt phân minh. Đây là Sơn tăng sắp đi mở toang túi vải, một lúc ném ở trước mặt mọi người rồi vậy. Người có mắt chớ lấy làm lạ. Trân trọng.

Sư thượng đường: Cổ nhân để lại một lời nửa câu, khi chưa thấu sờ đến giống hệt vách sắt, bỗng nhiên một hôm sau khi nhìn được thấu, mới biết chính mình là vách sắt. Hiện nay làm sao thấu? Sư lại nói: Vách sắt! Vách sắt!

*

Sư thượng đường: Nếu quả thật được một phen xuất hạn, liền nhằm trên một cọng cỏ hiện lầu quỳnh điện ngọc, nếu chưa quả thật được một phen xuất hạn, dù có lầu quỳnh điện ngọc lại bị một cọng cỏ che lấp, thế nào được xuất hạn? Tự có một đôi tay khéo ấy, đâu từng xem nhẹ vũ tam đài.

*

Đến niên hiệu Hy Ninh thứ năm (1072), Sư viên tịch, thọ bốn mươi tám tuổi.

*

https://thuviensach.vn

9. THIỀN SƯ NHƠN DŨNG ở Bảo Ninh

Sư họ Trúc, quê ở Tứ Minh, thuở bé dung nhan tuấn tú, còn trẻ đã làm đại Tăng, thông Thiên Thai giáo. Sư đến tham vấn Thiền sư Minh Giác ở Tuyết Đậu. Minh Giác thầm biết Sư sẽ gánh vác đại pháp, nói cợt Sư là: Tọa chủ Anh Tường. Sư nổi giận xuống núi, trông về Tuyết Đậu lễ thề: Tôi đời này đi hành cước tham thiền đạo lý chẳng bằng Tuyết Đậu thề chẳng trở về quê. Sư liền đến Phần Đàm, mấy năm mà nghi tình chưa tan.

*

Nghe tin Dương Kỳ dời đến Vân Cái khéo khai hóa học giả, Sư liền đi thẳng đến đây. Qua một câu đối đáp, Sư liền đốn sáng tâm ấn. Dương Kỳ tịch, Sư theo Thiền sư Thủ Đoan là bạn đồng học nghiên cứu cùng tột chỗ huyền áo.

Sau này, Sư trụ ở Bảo Ninh cho đến tịch. Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Gần lửa trước phỏng.

Tăng hỏi: - Thế nào là đạo?

Sư đáp: - Trong bùn có gai.

Tăng hỏi: - Thế nào là người trong đạo?

Sư đáp: - Rất kỵ đạp đến.

Tăng hỏi: - Cổ nhân nói: gió lạnh thổi lá rụng, vẫn vui cố nhân về, chưa biết ai là cố nhân?

Sư đáp: - Hòa thượng Dương Kỳ viên tịch đã lâu.

Tăng hỏi: - Chính hiện nay lại có người nào là tri âm?

Sư đáp: - Ong mù trong thôn thầm gật đầu.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Sơn tăng hơn hai mươi lăm năm quảy đãy mang bát nhằm trong hoàn hải tham thiện tri thức hơn mười vị, nhà mình trọn không có chỗ thấy, có vị tôn túc giống như đá cứng, tham vấn cũng không có chỗ hay để

lợi ích cho nhau, từ đây một đời chỉ làm người không hiểu chi cả, thật tự đáng thương. Bỗng bị gió nghiệp thổi đến phủ Giang Ninh, vô cớ bị người xô đến đầu đường chữ thập, trụ cái viện rách, làm chủ nhân cơm cháo tiếp đãi kẻ Nam người Bắc, việc bất đắc dĩ, tùy thời có muối có giấm đủ cháo đủ cơm, mặc tình qua ngày. Nếu là Phật pháp, chẳng từng mộng thấy.

Sư thượng đường: Gió thu mát, vận tùng hay, khách chưa về nhớ cố hương. Sư im lặng giây lâu nói: Nằm dài trên giường có cháo có cơm.

Sư thượng đường: Cành phụng kêu đất mưa vỡ, sáng về trên gối tiếng oanh hát, ễnh ương ếch nhái một lúc kêu, Diệu Đức Không Sanh trọn chẳng hội, ba cái thành quần, bốn cái thành đội yểu yểu điệu điệu phiêu phiêu diêu diêu, nhằm nam bắc đông tây bẻ được hoa lê, hoa lý một vòng hai vòng.

*

https://thuviensach.vn

10. THIỀN SƯ THIỆN BỔN ở Pháp Vân

Sư họ Đổng, buổi đầu quê ở thôn Trọng Thơ Thái Khương, ông cha Sư đều làm quan đất Dĩnh bèn thành người Dĩnh Châu. Mẹ Sư không con đến trước tượng Phật cầu khẩn, khấn rằng: Được con sẽ cho làm Phật sự. Sau đó bà sanh được Sư dung mạo trang nhã. Sư vừa tròn một tuổi thì mẹ mất. Đến lớn Sư học rộng chí cao, song không có ý làm quan, lại tịch cốc học đạo. Sư nhà nghèo ở ẩn nơi Bút Công, ý chí cang cường cả ngày ngồi lặng lẽ.

*

Niên hiệu Gia Hựu thứ tám (1063), Sư đến kinh đô ghi danh ở viện Địa Tạng Hiển Thánh, thi đậu làm đại Tăng. Thầy Viên Thành và Luật sư Huệ Trấp nói với người: Thiện Bổn sau này sẽ nổi danh cả nước. Nhân đó bảo Sư học Tỳ-ni và nghe Pháp Hoa. Ban đêm Sư mộng thấy một đồng tử giống như tượng vẽ Thiện Tài chắp tay nói: Nam. Đến thức, Sư nói: Chư Thánh gia bị cho ta, muốn ta đi phương Nam thưa hỏi thiện tri thức.

*

Bấy giờ, Thiền sư Viên Chiếu đang hóa đạo ở Trung Ngô. Sư đến Cô Tô yết kiến Thiền sư Viên Chiếu tại Thụy Quang. Ở đây, Sư thâm ngộ được tông chỉ, hầu hạ năm năm đạt tột chỗ huyền yếu. Trí nghiên cứu chiêm nghiệm của Sư dọc ngang tự tại, vượt khỏi qui củ tầm thường.

Đến niên hiệu Nguyên Phong thứ bảy (1084) mùa xuân, Sư dời Cửu Giang dạo Hoài Sơn lễ tháp Tổ. Mến cảnh núi rừng thanh lịch của Phù Sơn, Sư có ý ở đây trọn đời, bèn trụ tại núi Đại Tịch. Khá lâu, Sư lại bị thỉnh khai hóa ở chùa Song Lâm tại Vụ Châu. Vùng Uyên Đông đạo tục rất sùng mộ, gọi Sư là Phó Đại sĩ tái sanh. Sau Sư dời trụ chùa Phù Từ ở Tiền Đường nối tiếp Viên Chiếu. Ở đây chúng đến trên ngàn, thí chủ cung cấp vẫn đầy đủ.

*

https://thuviensach.vn

Vua Thần Tông nghe danh Sư, xuống chiếu mời trụ chùa Pháp Vân tại kinh đô, ban hiệu là Đại Thông Thiền sư. Sư thường dạy chúng: Thượng sĩ dùng thần nghe pháp, Trung sĩ dùng tâm nghe pháp, Hạ sĩ dùng tai nghe pháp. Hãy nói, lại có một người đến dùng cái gì nghe? Sư cầm cây gậy gõ giường thiền một cái nói: Cao là đến, thấp là đến, lanh lảnh viên âm thênh thang khắp, mười phương trong ngoài lại không khác, chớ dùng không dây mà tự trói. Sư lại nói: Án Sơn thuyết pháp Chủ Sơn nghe, Chủ Sơn thuyết pháp Án Sơn nghe. Án Sơn Chủ Sơn một lúc thuyết, hãy nói đem cái gì nghe? Quí vị! Nếu khéo nghe, ba đời chư Phật nói ra diệu pháp thảy đều hiện tiền. Lại có chăng? Chùy sắt không lỗ vẫn việc rỗi, cười ngất Tỳ-da cây dùi xưa. Sư lại nói: Chỗ thấy của nạp Tăng nghịch thuận khó trùm, tiêu nhiên riêng đến ứng vật lại về, hoặc cao nương thế tục mà bày, hoặc dẹp giấu nơi bụi bặm. Nắm đứng thì băng sanh mặt nước, buông đi thì trên gấm nở hoa, lão Lô chẳng biết đi đâu tá, bóng trong mây trắng cười hà hà. Sư hét một hét xuống tòa.

Sư thượng đường im lặng giây lâu nói: Hiểu chăng? Diệu chỉ của Tổ

Phật chỉ ở trước mắt, tuệ nhật trước núi, mây sanh dưới chân, hồ trong sóng lớn.

Xa tiếp trời dao, chiều hát thuyền chài, đêm dạo trăng lau, ngày vui chơi trên thuyền, nghe tiếng ty trúc. Lại nói nghe tiếng ngộ đạo, thấy sắc minh tâm, giống như ném đi trái đào ngọt, leo núi bẻ lê chua. Sư xuống tòa.

Sư từ xin trụ am ở Hồ Tây. Lúc trụ am Sư đóng cửa không cùng người thế gặp nhau ngót mười năm. Hàng sĩ đại phu quí cao phong Sư muốn yết kiến mà không được. Niên hiệu Đại Quan thứ ba (1109) tháng mười hai, Sư co ba ngón tay nói với thị giả: Chỉ có ba ngày. Đúng ba ngày sau Sư tịch.

*

https://thuviensach.vn

11. THIỀN SƯ TU NGUNG CHỨNG NGỘ ở Đầu Tử

Sư họ Lương, quê ở Triệu Thành Tấn Châu. Thuở nhỏ Sư chẳng lễ miếu thần, chẳng chịu đi học, thường nói: Sẽ làm thầy trời người, đâu ưa việc này.

Sư bèn đi dạo khắp nơi, đến pháp tịch Thiền sư Viên Chiếu ở Thụy Quang Tô Châu, thưa hỏi tông chỉ. Nhân nhắc lại Bồ-tát Vô Trước hỏi Thiên Thân: Di-lặc nói pháp gì, Thiên Thân đáp: nói pháp ấy, Sư chợt có tỉnh, từ đây sớm chiều thưa hỏi. Một hôm, đi vào nhà vệ sinh đè nhào bình nước đổ bể, Sư tỉnh ngộ, làm kệ: Một khoảng này, một khoảng này, muôn lượng vàng ròng cũng phải tiêu. Trên đầu nón, dưới lưng bao, gió lành trăng sáng đầu gậy khêu. Từ đây tiếng Sư vang dậy.

*

Ban đầu Sư trụ Tư Thọ ở Thọ Châu, kế trụ Thiếu Lâm ở Tây Kinh, rồi dời sang Chiêu Đề, sau trụ Đầu Tử ở Thơ Châu, danh đức càng rộng, trong tùng lâm đồng gọi là Ngung Hoa Nghiêm.

*

Sư đăng tòa, có vị Tăng vừa ra. Sư nói: - Lầm. Tăng thưa: - Chỗ nào là lầm?

Sư bảo: - Chẳng tin ta nói.

Tăng hỏi: - Pháp ấy bình đẳng không có cao thấp, vì sao Triệu Châu lại có ba bậc tiếp người?

Sư đáp: - Vào nước thấy người dài.

Tăng thưa: - Tại sao học nhân chưa hội?

Sư bảo: - Gọi chẳng xoay đầu là sao?

Tăng hỏi: - Thế nào là tâm Tổ Tổ truyền nhau?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Mấy sao quanh cung nguyệt.

Tăng hỏi: - Khi liền thế ấy đi thì sao?

Sư đáp: - Bá Nhạc tạm buông roi, ngựa gầy khoe tám giỏi.

Tăng hỏi: - Thế nào là đệ nhất nghĩa?

Sư đáp: - Trăm tạp nhạp.

Sư lại nói: - Chót núi Lăng-già ai hay gá bước, trước non Thiếu Thất nước rỉ chẳng thông, chính khi ấy ông già đầu vàng mở được miệng, Tăng Hồ mắt biếc mở được mắt. Tuy nhiên như thế, việc không một bề, tiên thánh may có nghĩa môn thứ hai, đủ cùng các người nói Đông nói Tây. Vì thế nói: - Xuân xanh hạ trưởng thu rụng đông khô, bốn mùa thay đổi luân chuyển đường dài.

Ngươi ngu tâm sanh kia đây, người đạt một vị không khác. Sư im lặng giây lâu nói: - Thiểm Phủ trâu sắt nuốt voi lớn, Gia Châu Phật nhằm ẩn tơ sen. Sư lại nói: - Gió xuân cây xưa gõ, mù sớm phủ sông hàn, mỗi mỗi đều bày hiện, bày hiện cũng sai lầm, xem xem ngay đây là gì? Làm gì kẻ mắt sáng không hang ổ, nhả chẳng được, nhai chẳng bể. Sư hét một tiếng xuống tòa.

*

Sư đăng tòa nói: Vòi vọi Thiếu Thất hằng chấn quần phong, có khi trong mây bày ra, có khi mù đậy không dấu, có khi chợt hiện ở trước, có miệng nói chẳng được, bị người gọi là Tăng Hồ nhìn vách. Các nhân giả! Làm sao khỏi được lỗi này, thôi thôi chẳng bằng giữ khóa. Sư lại nói: - Giọt sương sàn cỏ, tiếng gió cây xưa, trăng sáng rọi ngàn núi sắc hàn, sông trong trôi muôn khoảnh sóng mòi, nơi đây tiến được cùng quí vị cắt đứt các dòng. Nếu chưa như thế, chẳng khỏi theo mòi đuổi sóng. Thí như nước trong sông, chảy xiết đua nhau qua, mỗi mỗi chẳng biết nhau, các pháp cũng như thế. Sư cầm cây gậy nói: - Cây gậy là các pháp, là biết nhau chẳng biết nhau? Nếu biết nhau sớm đã bị biết trói, nếu chẳng biết nhau nương đâu chỉ chú. Sư lia

https://thuviensach.vn

cây gậy một cái nói: - Một chữ BIẾT là cửa các thứ diệu. Lại nói: Lầm! Sư xuống tòa.

*

Phú Trịnh Công mỗi khi đàm luận với Sư, Sư liền cho là phi, mà Trịnh Công nói lý không thôi. Một hôm, Sư bảo Trịnh Công: Đợi được Sơn tăng gật đầu là phải. Từ đây Trịnh Công nói ra, Sư đều lắc đầu chưa từng có đáp. Chợt một hôm giữa đêm Trịnh Công chợt tỉnh, thẳng đến gõ cửa. Sư đã đóng cửa ngủ, nghe tiếng liền gọi: - Tướng công đáng mừng việc lớn đã xong, đêm khuya lại chẳng mở cửa sáng sớm gặp nhau. Đến sáng gặp nhau, Sư thấy ở xa, chưa nói một câu đã gật đầu. Trịnh Công rất vui.

*

https://thuviensach.vn

12. THIỀN SƯ THIỆN NINH PHÁP ẤN ở Kim Sơn

Sư người Giang Châu, xuất gia với Hòa thượng trụ trì chùa Cam Lồ. Sư đến pháp hội Viên Chiếu thầy trò cơ cảm duyên hợp từ xưa. Trước tiên, Sư trụ chùa Vạn Thọ pháp tắc rất nghiêm chỉnh, lấy mình làm mẫu mực, chúng đều kính phục.

*

Sư thượng đường, có vị Tăng ra hỏi: - Thiên Hoàng nói thế ấy, Long Đàm nói thế ấy, chưa biết Hòa thượng nói thế nào?

Sư nói: - Tay cầm roi bạch ngọc, ly châu trọn đập nát.

Tăng thưa: - Thối thân có phần.

Sư bảo: - Biết lỗi ắt cải.

Tăng hỏi: - Thế nào là ý Tổ sư Tây sang?

Sư bảo: - Đuôi cân không quả.

Tăng hỏi: - Ý này thế nào?

Sư đáp: - Đấu vuông có đáy.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Mày như trăng khuyết, mắt tợ sao băng.

Tăng hỏi: - Thế nào là Pháp?

Sư đáp: - Nghĩa liệt chen nhau, sao chia đồng rộng.

Tăng hỏi: - Thế nào là Tăng?

Sư đáp: - Dáng xưa oai vệ ý khí trượng phu.

Tăng hỏi: - Gậy tre tùy thân gặp trường thì đùa, ngày nay mở trường thi Phật, thỉnh Thầy phương tiện?

https://thuviensach.vn

Sư bảo: - Văn chẳng thêm điểm.

Tăng thưa: - Đáng gọi xưa nay ít nghe.

Sư bảo: - Là đề mục gì?

Tăng suy nghĩ. Sư liền đánh, bèn nhìn tả hữu nói: - Tại mắt nói thấy, tại tai nói nghe, tại mũi nói ngửi, tại lưỡi luận bàn, tại thân chạm biết, tại ý phan duyên, tuy nhiên như thế, chỉ thấy đầu dùi bén, chẳng thấy đầu xuống lụt. Nếu là Vạn Thọ thì chẳng thế, có mắt nhìn chẳng thấy, có tai lắng chẳng nghe, có mũi chẳng biết mùi, có lưỡi không đàm luận, có thân chẳng chạm biết, có ý chẳng phan duyên, một niệm tương ưng sáu căn giải thoát. Dám hỏi chư Thiền đức! Hãy nói cùng trước là đồng hay khác? Nếu có nạp Tăng đủ mắt ra đây thông tin tức, nếu không lại vì mọi người lớp lớp chú phá: Buông ra thì xe ngựa lại qua, nắm lại thì dưới trên chẳng có, nếu là hàng tác gia thạo chiến, mặc tình phải quấy đè lột.

Sư nói: Nắm máy huyền ở trong tay, treo gương xưa ở trước đài, có yêu nghiệt gì dám chống cự, đáng gọi sáng ngời pháp giới tự tha mà cảnh trí toàn thâu, rỡ rỡ chân nguyên kia đây mà thánh phàm đều vắng. Do đây mà suy, Tăng đường Phật điện đối sắc hiện thân, kho trù ba cửa cùng bày việc ấy, chỉ mời bẻ gãy cây gậy nhằm trước mắt tham lấy.

*

Sư nói: Nếu là bàn thiền nói đạo, liền thấy có sanh diệt, lại nhắc việc xưa nay, giống hệt chẳng xem thời tiết, đêm qua gió táp mưa sa, sáng nay chóng trừ nóng bức, đến đây khéo hay tham tỏ, Đạt-ma mê là chẳng khác.

*

Sư nói: Cả đại địa chưa từng có một người chân chánh nêu bày tông giáo. Nếu có một người nêu bày tông giáo, người cả đại địa đều phải cột chặt đầu lưỡi. Đâu phải bảo quí vị bặt dứt thấy nghe khế hợp đạo này hay sao? Nếu kiến giải như thế thí như dùng lửa đom đóm đốt núi Tu-di, trải qua trần sa kiếp trọn không thể được. Đâu chẳng biết Thánh xưa chỉ dạy, cốt yếu người

https://thuviensach.vn

sau thấy đúng, người đạt thấy đúng xưa nay ít nghe, thấu trước tột sau. Buông đi, lời lời thấy thật, câu câu sáng tông; nắm lại, mắt mắt tùy phương, sáng ngời riêng đứng, nhằm chỗ nào thấy cổ nhân? Sư im lặng giây lâu nói: Phải biết biển núi về minh chủ, chưa tin càn khôn riêng có trời.

https://thuviensach.vn

13. THIỀN SƯ DUY NHẠC PHẬT NHẬT ở Tịnh Nhơn

Sư họ Trần, quê ở Trường Khê Phước Châu, lúc bảy tuổi theo Thượng nhân Triệt ở viện Tây Lâm xuất gia. Đến lớn, Sư đi tham vấn thiện tri thức, đến pháp hội Viên Chiếu dừng lại đây. Sư đứng hầu nghe nhắc lại nhân duyên kiếp hỏa đổng nhiên, hoát nhiên có tỉnh. Sư ở đây hầu hạ khá lâu. Sau Sư đến trụ chùa Thừa Thiên ở Thường Châu, kế đến chùa Hoa Nghiêm ở Đông Kinh, sau cùng chùa Tịnh Nhơn ở Đông Kinh.

Ngày khai đường, vua Triết Tông sai Trung sứ niêm hương. Sư lên tòa vấn đáp xong, bèn nói: Pháp môn này chẳng ở dò bẫy, đâu can hệ vấn đáp, dù cho tột mười phương cõi nước nghiền làm vi trần, mỗi mỗi vi trần đều làm nạp Tăng, mỗi vị như ngài Xá-lợi-phất, Mãn Từ Tử biện luận thấu trời bặt máy trần thế, đến trong ấy một điểm dùng cũng chẳng được. Vì cớ sao? Chúng sanh cùng Phật viên dung tự hay bình đẳng, mỗi người lỗ mũi thấu trời, mỗi mỗi vách đứng ngàn nhẫn. Bởi chẳng biết chân theo vọng chuyển, pháp đuổi duyên dời, tự mê linh quang luống gieo vào đường khác. Vì thế, vua Pháp phá hữu vận lòng từ vô duyên, tạo thuyền chèo ba thừa vớt năm tánh lăn lộn trong sóng vỗ, bóng trăng ở đầm trong, tiếng chuông trong đêm vắng, cho nên có trâu đất Hoài ăn lúa, giá gạo Lô Lăng mắc. Lại chẳng khỏi nhọc Sơ tổ Đạt-ma đến nước này, giáo ngoại hoa lăng, chẳng mài gạch làm gương, trong áo có châu ly, chẳng đếm châu báu cho người, chưa treo buồm xưa, thấy thành công án. Do đó, ngộ lấy diện mục không ngộ, mê là chẳng mê cổng làng, ba đời chẳng riêng mười phương đồng bày, đất ruộng nhà mình cây khô sanh cành, lò hương miếu cổ tro lạnh lại phát lửa. Đâu chẳng tất cả ngữ ngôn văn tự, tư sanh sản nghiệp cùng thật tướng chẳng trái nhau. Nếu vậy, dưới cây không bóng nên đồng thuyền ngư ông đánh trống múa hát, giữa có vàng ròng đầy một nước.

Lão già âu ca đồng vui thăng bình, đồng lên cõi thọ, tự là trời dài đất sâu biển lặng sông trong. Hãy nói cùng vui thăng bình một câu làm sao nói? Sư

https://thuviensach.vn

im lặng giây lâu nói: La Phù đánh trống Thiều Châu múa. Đứng lâu trân trọng.

Vua rất hài lòng ban hiệu là Phật Nhật Thiền sư.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI BỐN SAU LỤC TỔ

I. TÔNG TÀO ĐỘNG ĐỜI THỨ MƯỜI

A. NỐI PHÁP THIỀN SƯ TỬ THUẦN CÓ 9 VỊ:

1. Thiền sư Chánh Giác ở Thiên Đồng

2. Thiền sư Thanh Liễu ở Trường Lô

B. NỐI PHÁP THIỀN SƯ DUY CHIẾU CÓ 9 VỊ:

1. Thiền sư Đức Chỉ ở Viên Thông

2. Thiền sư Cảnh Thâm Trí Thông

II. TÔNG LÂM TẾ ĐỜI THỨ MƯỜI

A. PHÁI HOÀNG LONG

a- NỐI PHÁP THIỀN SƯ TỔ TAM CÓ 47 VỊ:

1. Thiền sư Ngộ Tân ở Hoàng Long

2. Thiền sư Duy Thanh ở Linh Nguyên Hoàng Long

b- NỐI PHÁP THIỀN SƯ KHẮC VĂN CÓ 38 VỊ:

1. Thiền sư Tùng Duyệt ở Đẩu Suất

2. Thiền sư Hạo Phật Chiếu ở Pháp Vân

3. Thiền sư Văn Chuẩn ở Phần Đàm

https://thuviensach.vn

B. PHÁI DƯƠNG KỲ

a- NỐI PHÁP THIỀN SƯ THỦ ĐOAN CÓ 12 VỊ:

1. Thiền sư Pháp Diễn ở Ngũ Tổ

2. Thiền sư Trí Bổn ở Vân Cái

b- NỐI PHÁP THIỀN SƯ NHƠN DŨNG CÓ 12 VỊ:

1. Thiền sư Nhật Ích ở Thượng Phương

III. TÔNG VÂN MÔN ĐỜI THỨ BẢY

A. NỐI PHÁP THIỀN SƯ THIỆN BỔN CÓ 69 VỊ:

1. Thiền sư Sở Minh ở Tịnh Từ

2. Thiền sư Diệu Trạm Tư Huệ ở Tuyết Phong

3. Thiền sư Chí Tuyền ở Vân Phong

*

https://thuviensach.vn

14. THIỀN SƯ CHÁNH GIÁC hiệu HOẰNG TRÍ ở Thiên Đồng Minh Châu - (1069 - 1135)

Sư họ Lý, quê ở Thấp Châu, mẹ Sư mộng thấy một vị Tăng ở Ngũ Đài cởi chiếc vòng mang vào cánh tay mặt bà. Sau đó, bà thọ thai Sư. Trong lúc mang thai, bà gìn giữ trai giới cẩn mật. Sư sanh ra, cánh tay mặt nổi quầng giống chiếc vòng. Ong nội và cha Sư tham thiền với Thiền sư Phật-đà Tôn đã lâu. Phật-đà chỉ Sư nói với cha Sư rằng: Đứa bé này đạo vận rất tốt, chẳng phải là người ở trong trần ai. Nếu xuất gia ắt làm pháp khí. Năm mười một tuổi, Sư được độ ở Tịnh Minh Bổn Tông. Năm mười bốn tuổi, Sư thọ giới cụ túc. Năm mười tám tuổi, Sư đi du phương. Khi sắp ra đi, Sư thưa với ông nội rằng: Nếu con không phát minh việc lớn, thề không trở về.

Sư đến Hương Sơn chùa Tịnh Nhơn của Thiền sư Thành. Thiền sư Thành một phen trông thấy Sư liền hứa nhận. Một hôm, Sư nghe vị Tăng tụng kinh Pháp Hoa đến câu con mắt do cha mẹ sanh hẳn thấy ba ngàn thế giới, bỗng nhiên có tỉnh. Sư liền đến trượng thất trình bày chỗ ngộ. Thiền sư Thành chỉ hương trên đài hỏi: - Trong đây là vật gì?

Sư thưa: - Là tâm hạnh gì?

Thiền sư Thành hỏi: - Chỗ ngộ của ngươi lại thế nào?

Sư lấy tay vẽ một tướng tròn để trình, lại ném ra phía sau.

Thiền sư Thành nói: - Kẻ đùa hòn đất có giới hạn gì?

Sư thưa: - Lầm!

Thiền sư Thành bảo: - Phải thấy người khác mới được.

Sư thưa: - Vâng! Vâng!

*

https://thuviensach.vn

Sư đến Thiền sư Tử Thuần Đơn Hà. Đơn Hà hỏi: - Thế nào là chính mình trước không kiếp?

Sư thưa: - Con ếch nuốt trăng nằm đáy giếng, canh ba chẳng mượn cuốn rèm lên.

Đơn Hà bảo: - Chưa phải, nói lại.

Sư suy nghĩ. Đơn Hà đánh một phất tử, nói:

- Lại nói chẳng mượn?

Sư ngay lời nói đó đại ngộ, liền đảnh lễ.

Đơn Hà bảo: - Sao chẳng nói lấy một câu?

Sư thưa: - Ngày nay con mất tiền bị tội.

Đơn Hà bảo: - Chưa rảnh để làm xong, ngươi hãy đi.

Đơn Hà nhận trụ chùa Đại Hồng, cử Sư giữ chức Thư ký. Sau Đơn Hà sai Sư thủ chúng, số người đắc pháp khá đông. Được bốn năm, Sư dời đến Viên Thông. Khi ấy, Thiền sư Chơn Yết mời đến trụ Trường Lô, sai Tăng đi rước Sư.

Sư đến, chúng ra nghênh đón, trông thấy y phục của Sư rách rưới đều lấy làm lạ. Chơn Yết sai thị giả đổi giày mới cho Sư. Sư bảo: - Tôi vì giày mà đến sao?

Cả chúng nghe nói hết lòng kính phục cầu thỉnh thuyết pháp. Sư ở lại đây làm Đệ nhất tọa sáu năm.

Sư ra trụ trì chùa Phổ Chiếu ở Thất Châu kế bổ trụ chùa Viên Thông, chùa Năng Nhơn ở Thái Bình. Sau cùng đến Thiên Đồng ở Trường Lô. Nơi đây chật hẹp, Sư sửa sang khoáng đạt, Tăng chúng đua nhau đến tham vấn rất đông.

Sư thượng đường: Gác vàng rèm sổ ai truyền tin nhà, màn đỏ phủ tối ném chân châu, chính khi ấy thấy nghe có chỗ chẳng đến, nói năng có chỗ chẳng

https://thuviensach.vn

kịp, làm sao thông được tin tức? Mộng về đêm tối mờ mờ sáng, cười chỉ gia phong rực rỡ xuân.

Sư thượng đường: Tâm không thể duyên miệng không thể luận, dù cho lui bước gánh vác, tối kỵ đương đầu chạm húy. Gió mát trăng trong bến đò xưa, thuyền đêm chèo chuyển lưu ly dấy.

Sư thượng đường: Không kiếp có chân tông, trước tiếng hỏi chính mình, đỏ cùng kế sống mới, trong trắng gia phong xưa, quả thật ngoài tam thừa, lặng lẽ trong một ấn, trở lại đi dị loại, muôn dòng tự về đông.

Sư thượng đường: Hôm nay là ngày đức Thích-ca đản sanh, Trường Lô chẳng biết nói thiền cùng quí vị vẽ hình tướng, chỉ như khi còn ở trong thai bà Ma-da thì sao? Sư lấy phất tử vẽ tướng này ( ), nói: Chỉ như khi lấy nước trong tắm sắc thân lại thế nào? Sư lại vẽ tướng này ( ), nói: Khi đi bảy bước, mắt nhìn bốn phương, tay chỉ trời tay chỉ đất, thành đạo thuyết pháp thần thông biến hóa, trí tuệ biện tài bốn mươi chín năm hơn ba trăm hội, nói xanh luận vàng chỉ Đông vẽ Tây, khi nhập Niết-bàn lại là sao? Sư vẽ tướng này ( ), lại nói: Nếu là kẻ Thiền tăng đủ mắt ắt là nhận nhau, kia nếu chưa được thế, mỗi mỗi trải qua mới được.

Sư thượng đường, Tăng ra hỏi: - Thế nào là người nhằm đi?

Sư đáp: - Mây trắng gieo khe mất, núi xanh tựa không cao.

Tăng thưa: - Thế nào là người trở lại?

Sư đáp: - Tóc bạc đầy đầu lìa hang núi, đêm tối xuyên mây vào xóm làng.

Tăng thưa: - Thế nào là người không đi không lại?

Sư đáp: - Gái đá kêu về mộng tam giới, người gỗ ngồi bặt sáu cửa an.

Sư lại nói: - Trong câu sáng tông thì dễ, trong tông biện thấu ắt khó. Sư im lặng giây lâu nói: Lại hiểu chăng? Gà sương chưa gáy Gia Lâm sáng, thầm lặng hành nhân qua Tuyết Sơn.

Tăng hỏi: - Khi một mảy tơ chẳng mắc thì thế nào?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Hợp nhau thuyền khách thảy gay chèo.

Tăng hỏi: - Trong kia việc thế nào?

Sư đáp: - Đao bén búa bén chẻ chẳng vào.

Tăng hỏi: - Khi miệng đãy mở thì thế nào?

Sư đáp: - Mặc tình chận khe lấp suối.

Tăng hỏi: - Khi lý thanh hư cứu kính không thân thì thế nào?

Sư đáp: - Vân màu dấu chưa bày, tin tức khó truyền đến.

Tăng thưa: - Một bước thầm dời huyền lộ chuyển, khắp thân buông thõng kiếp hồ không.

Sư đáp: - Khi đản sanh đến cha toàn thân không sót chiếu.

Tăng thưa: - Lý đã như thế sự lại thế nào?

Sư đáp: - Rành rẽ kéo về việc phân hóa, mây ứng mười phương lại ngại gì.

Tăng thưa: - Thế ấy thì bụi bụi đều hiện thân bản lai rồi vậy?

Sư đáp: - Thấu tất cả sắc, siêu tất cả tâm.

Tăng thưa: - Như lý như sự lại là thế nào?

Sư đáp: - Rắn chết trên đường thôi chớ đập, chiếc giỏ không đáy bỏ mang về.

Tăng thưa: - Vào chợ khéo thổi dài, về nhà mặc áo ngắn.

Sư đáp: - Người gỗ trên núi ca, gái đá bên khe múa.

Sư thượng đường: - Chư Thiền đức! Người nuốt hết Phật ba đời, vì sao lại mở miệng chẳng được? Người soi thấu bốn thiên hạ, vì sao nhắm mắt chẳng được? Bảo người nhiều bệnh hoạn cùng ông đồng thời niêm xong vậy. Hãy

https://thuviensach.vn

làm sao được thập thành thấu suốt đi. Lại hiểu chăng? Chẻ bể Hoa Sơn sắc nối nhau, khai thấu Hoàng Hà tiến đến biển.

Sư trụ trì được cúng không mừng, cho ra không chán, gặp những năm khó khăn lương thực cạn mà vẫn nuôi hơn vạn chúng. Sư thường quá ngọ không ăn.

Đến niên hiệu Thiệu Hưng (1135) tháng chín năm Đinh Sửu, Sư đi ra mắt quan liêu và đàn việt trong quận, kế đến ra mắt Việt soái Triệu Công để lời từ biệt, ngày bảy tháng mười về núi. Hôm sau, Sư tắm gội mặc y phục ngồi ngay thẳng nói chuyện với chúng. Sư nhìn vị Tăng hầu đòi bút viết thơ, để lại cho Thiền sư Đại Huệ ở Dục Vương việc thỉnh người kế thừa.

Thơ kệ rằng:

Mộng huyễn không hoa,

Sáu mươi bảy năm,

Chim trắng khói lặn,

Nước thu tiếp trời.

Sư ném bút liền tịch. Sư thọ sáu mươi bảy tuổi, vua sắc thụy là Hoằng Trí, tháp hiệu Diệu Quang.

*

https://thuviensach.vn

15. THIỀN SƯ THANH LIỄU CHƠN YẾT ở Trường Lô Chơn Châu

Sư họ Ung, quê ở Tả Miên. Lúc còn bồng nách cha mẹ đem vào chùa thấy tượng Phật, Sư vui mừng chớp mắt nhướng mày. Đến mười tám tuổi, Sư thi kinh Pháp Hoa được độ làm Tăng. Sư đến Thành đô chùa Đại Từ học tập kinh luận, lãnh hội được đại ý. Sư ra đất Thục đến Miến Hán vào thất Thiền sư Tử Thuần ở Đơn Hà.

Đơn Hà hỏi: - Thế nào là chính mình trước không kiếp?

Sư suy nghĩ để đáp. Đơn Hà bảo: - Ngươi còn ồn hãy đi.

Một hôm, Sư lên ngọn Bát Vu bỗng nhiên khế ngộ, thẳng về đứng hầu.

Đơn Hà tát bảo: - Sẽ bảo ông biết có. Sư vui vẻ lễ bái.

Hôm sau, Đơn Hà thượng đường nói: - Nhật soi Cô Phong biếc, nguyệt đến nước khe trong, Tổ sư huyền diệu quyết, chớ hướng tất lòng an. Liền xuống tòa.

Sư tiến đến trước thưa: - Ngày nay đăng tòa lại chẳng lừa được con.

Đơn Hà hỏi: - Ngươi thử nhắc lại ngày nay ta đăng tòa xem? Sư im lặng giây lâu.

Đơn Hà bảo: - Sẽ nói ông khắp đất.

Sư liền đi ra.

*

Sau Sư đi dạo Ngũ Đài Sơn, Kinh Sư, Phù Biện, thẳng đến Trường Lô yết kiến Tổ Chiếu, qua một lời nói khế hợp. Tổ Chiếu cho làm thị giả, qua một năm liền chia phần giáo hóa, không bao lâu Tổ cáo bệnh dưỡng già, giao phần giáo hóa lại Sư. Học giả qui tụ như trước. Đến cuối niên hiệu Kiến Viêm (1127), Sư đến Tứ Minh, trụ Phổ Đà, Thiên Phong ở Thai Châu, Tuyết

https://thuviensach.vn

Phong ở Mân. Vua ra chiếu mời Sư trụ trì chùa Dục Vương, kế chùa Long Tường ở On Châu, chùa Từ Ninh Cảnh Sơn ở Hàn Châu. Hoàng thái hậu mời khai sơn chùa Sùng Tiên ở Cao Ninh.

*

Sư thượng đường: Tôi ở chỗ Tiên sư ngay một tát so sánh đều dứt, tìm chỗ mở miệng không thể được. Hiện nay lại có người sống vui chẳng cùng thế ấy chăng? Nếu không, hàm sắt mang yên mỗi người tự đeo.

Sư thượng đường: Trên đảnh Cô Phong qua cây cầu độc mộc, đi thẳng thế ấy vẫn là chỗ chân cao chân thấp của thời nhân. Nếu thấy được triệt chẳng ra khỏi cửa mà thâu khắp mười phương, chưa vào cửa mà thường ở trong thất.

Nếu kia chưa như thế, nhân trời mát bửa một gốc củi.

*

Sư thượng đường: Bên khóe miệng lên meo trắng, mới được vào cửa; khắp chân thối nát đi, mới biết có việc trong cửa. Lại phải biết có cái chẳng ra cửa. Sư bảo: - Gọi cái gì là cửa?

Có vị Tăng hỏi: - Chư Phật ba đời nhằm trong đống lửa xoay bánh xe đại pháp, lại quả thật đấy chăng?

Sư cười to bảo: - Tôi lại nghi đấy.

Tăng thưa: - Hòa thượng vì sao lại nghi?

Sư đáp: - Hoa đồng thơm đầy đất, chim rừng chẳng biết thơm.

Tăng thưa: - Chẳng rơi phong thể lại nhận chuyển thân hay không?

Sư đáp: - Chỗ đi người đá chẳng đồng công.

Tăng thưa: - Hướng thượng việc thế nào?

Sư đáp: - Diệu ở trước hòn bọt, há che mắt ngàn thánh. Tăng lễ bái.

*

https://thuviensach.vn

Một hôm, Sư vào nhà trù xem làm bún, chợt thùng thông lủng đáy.

Chúng đều la hoảng: - Uổng lắm!

Sư bảo: - Thùng thông lủng đáy tự nên vui mừng, vì sao lại phiền não?

Chúng thưa: - Hòa thượng thì được.

Sư nói: - Quả thật đáng tiếc một thùng bún.

*

Sư thượng đường: Rêu phong lối cũ chẳng rơi hư ngưng, mù phủ rừng xanh nhận bày phong yếu, kim móc kín đáo, ai bảo ông chài về tổ, chỉ thế thừa đương, chính là bình thường sống thích lại có người đủ con mắt thấu cổng chăng? Sư im lặng giây lâu nói: - Dù cho sớm nghe liền trở về, đâu bằng từ lâu chẳng ra cửa.

*

Sư thượng đường: Chợt mưa chợt tạnh chợt lạnh chợt nóng, cái của Sơn tăng thì Sơn tăng tự biết, cái của quí vị thì quí vị tự nói. Hãy nói miệng của Tuyết Phong (Sư) trừ ngoài ăn cơm cần làm gì?

*

Sư hỏi vị Tăng: - Trên điện Lưu-ly Ngọc nữ phóng thoi để rõ bên việc gì?

Tăng thưa: - Hồi hỗ chẳng đương cơ.

Sư bảo: - Lại có đứt nối hay không?

Tăng thưa: - Xưa nay chưa từng gián đoạn.

Sư bảo: - Chính khi chẳng từng gián đoạn là sao?

Tăng trân trọng rồi đi ra.

*

Sư thượng đường: Thân không huyễn hóa tức pháp thân. Sư múa bảo: -

https://thuviensach.vn

Thấy chăng? Thấy chăng? Thế ấy thấy được qua cầu thôn rượu quí. Sư múa bảo: - Thấy chăng? Thấy chăng? Thế ấy chẳng thấy cách bờ hoa rừng thơm.

*

Sư thượng đường: Lại có người không bị huyền diệu ô nhiễm chăng? Sư im lặng giây lâu nói: - Một điểm này nghiêng nước bốn biển, đã là rửa đi chẳng rơi.

Tăng hỏi: - Thế nào là chính mình trước không kiếp?

Sư đáp: - Ngựa trắng vào hoa lau.

*

Sư thượng đường: Tột nhiệm tan gốc, thể diệu mất tông, một câu đứt dòng, sâu huyền cùng tột, bởi vì chỗ kín kim vàng chẳng bày sáng nhọn chỉ ngọc xuyên qua thầm bày sắc lạ. Tuy nhiên như thế vẫn là xen lẫn hai sáng, hãy nói chỗ khéo vụng chẳng đến làm sao hiểu nhau? Sư im lặng giây lâu nói:

- Mây thưa soi thấu xanh mờ nhạt, cây núi thấp cao khóa biếc sâu.

Sư thượng đường: Chuyển công đến vị là người nhằm đi, ngọc ẩn Kinh Sơn quí. Chuyển vị đến công là người trở lại, lò hồng mảnh tuyết xuân. Công vị đều chuyển, khắp thân chẳng kẹt, buông tay quên áo, gái đá đêm lên máy, thất kín không người quét. Chính khi ấy bặt khí tức một câu làm sao hiểu nhau? Sư im lặng giây lâu nói: - Về cội gió rơi lá, soi tột trăng đầm không.

Sư tịch tại chùa Sùng Tiên ở Cao Ninh. Vua sắc thụy là Ngộ Không.

*

https://thuviensach.vn

16. THIỀN SƯ ĐỨC CHỈ CHƠN TẾ ở Viên Thông Giang Châu

Sư họ Lý, là con Kim Tử Từ Hoành, gia thế sang trọng, đôi mắt Sư trông xanh biếc sáng lóng lánh. Năm mười tuổi, Sư chưa biết học chỉ thích ngủ, cha Sư gọi là bé u mê. Đến khôn lớn, Sư nhớ giỏi học tài. Khoảng hai mươi tuổi, Sư mộng thấy vị Tăng lạ trao cho bốn câu kệ và bức tượng của Nham chủ Nam An, bên cạnh có ghi bài kệ Thông Minh. Từ đây Sư trì niệm chẳng quên. Sau năm năm, Sư theo Kim Tử đến Tây Lạc, một đêm chợt đại ngộ, làm luôn mấy bài kệ. Một bài rằng: Chẳng bởi ngôn cú chẳng bởi người, chẳng bởi vật sắc chẳng bởi tiếng, đêm tối thổi đèn bèn đến gối, bỗng nhiên trong ấy đã sáng rồi. Mỗi bài ca đều như thế, mọi người đều không hiểu. Sư cố xin xuất gia cha chẳng cho muốn nối tiếp làm quan. Sư thưa: Con sắp thoát khỏi lưới đời chẳng mắc trong tam giới, há lại vùi đầu trong danh lợi sao? Sư xin theo anh là Giác, rồi thế phát xuất gia thọ giới cụ túc. Sư tu chưa mấy năm mà đã nổi tiếng ở Kinh sư. Niên hiệu Tuyên Hòa thứ ba (1121) vào mùa xuân, vua Huy Tông ban hiệu là Chơn Tế. Sư nương với Thiền sư Duy Chiếu ở Viên Thông.

*

Sư thượng đường: Sơn tăng hai mươi năm về trước hai mắt đều mù không thấy chi cả, chỉ là nghe người nói đạo, trên bầu trời trong có mặt nhật to, soi thấu tam thiên đại thiên thế giới, không chỗ nào mà chẳng khắp, bởi sách vở muôn thứ trọn không thể thấy. Sau hai mươi năm mắt sáng từ từ mở, lại gặp màu trời mờ tối mây dầy nổi dậy, xem xét bốn phương trên dưới suy cùng, khi thấy mây bay liền theo chỗ đi mà suy tính, khi thấy mây dừng liền ở chỗ dừng làm hang ổ. Chính trong khoảng ấy, chợt gặp được người biết nhiều, hỏi rằng: Có phải cần thấy mặt trời chăng? Sao chẳng nhìn trên đảnh núi cao đi? Sơn tăng lại hỏi kia rằng: Chỗ nào là đảnh núi cao? Kia đáp: Chỗ hồng trần chẳng đến. Chư nhân giả! Tin tức này rất chính xác. Lại hiểu chăng? Nằm dài trên bàn Phật Đà Gia.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: Đêm qua ngài Cù-đàm đem tam thiên đại thiên thế giới đến, một hớp nuốt hết, như người uống nước nóng dấu vết chẳng còn liền đó tiêu tan. Chính khi ấy chư vị đại Bồ-tát, Thanh văn, La-hán và tất cả chúng sanh thảy đều chẳng hay chẳng biết. Chỉ có ngài Văn-thù, Phổ Hiền bỗng nhiên thấy được. Tuy nhiên thấy được mênh mông mênh mông dường như nhìn trên biển cả chợt nổi chợt chìm. Quí vị hãy nói, là tin tức gì? Nếu kiểm điểm được vỡ, nhận quí vị trên đảnh môn đủ một con mắt.

*

Sư thị tịch trà-tỳ được xá-lợi rất nhiều, xây tháp thờ tại núi Tư Không.

*

https://thuviensach.vn

17. THIỀN SƯ CẢNH THAM ở Trí Thông Hưng Quốc

Sư họ Vương, quê ở Thai Châu, từ nhỏ Sư đã xuất chúng. Năm mười tám tuổi, Sư theo ngài Đức Chỉ ở viện Quảng Độ xuất gia. Trước Sư đến yết kiến Thiền sư Tượng ở Tịnh Từ. Một hôm nghe Tượng nói: Nghĩ mà biết, suy mà hiểu đều là kế sống nhà quỉ, dấy lên không thể tự ngăn. Sư đến Bảo Phong chỗ Thiền sư Duy Chiếu xin vào thất. Bảo Phong bảo: Cần phải dứt niệm khởi diệt, nhằm trước không kiếp quét sạch huyền lộ, chẳng dính Chánh, Thiên dẹp sạch hiện nay, toàn thân buông hết, buông hết lại buông mới có phần tự do. Sư nghe qua liền đốn ngộ huyền chỉ. Bảo Phong đánh trống bảo chúng: Cảnh Thâm được đạo Xiển đề đại tử, kẻ hậu học nên nương y. Nhân đây, Sư được hiệu Đại Tử Ong.

Đến niên hiệu Kiến Viêm (1127), Sư khai pháp ở Trí Thông. Sư thượng đường: Lại chẳng vào cổng, đi chẳng ra cửa, đi lại không vết làm sao đề xướng.

Dù được cổ lộ rêu phong, dê nai bặt dấu; ngô đồng trăng phủ phụng đỏ chẳng đậu. Vì thế nói: Chỗ ẩn thân không dấu vết, chỗ không dấu vết chớ ẩn thân.

Nếu hay như thế, đi đứng không nương trọn không hướng bối, lại thông cảm chăng? Mà nay phân tán như mây hạc, anh tôi đều mất chỗ chạm huyền.

*

Tăng hỏi: - Thế nào là Chánh trung thiên?

Sư đáp: - Bà lão mặt đen mặc lụa trắng.

Tăng hỏi: - Thế nào Thiên trung chánh?

Sư đáp: - Ong già đầu bạc mặc áo đen.

Tăng hỏi: - Thế nào là Chánh trung lai?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Trong phân bèn nhảy nhào.

Tăng hỏi: - Thế nào là Kiêm trung chí?

Sư đáp: - Đao tuyết thân lồng chẳng tự đứt.

Tăng hỏi: - Thế nào là Kiêm trung đáo?

Sư đáp: - Côn Lôn trong đêm đi.

Tăng hỏi: - Hướng thượng lại có việc hay không?

Sư đáp: - Bắt được rùa đen gọi là trạnh.

Tăng thưa: - Xin Thầy lại bày phương tiện.

Sư đáp: - Vào núi gặp cọp nằm, ra hang quỉ lại dẫn.

Tăng thưa: - Đâu được chiến tranh đãi nhau.

Sư đáp: - Ba lượng chỉ, một cân gai.

Niên hiệu Thiệu Hưng năm đầu (1131), Sư về trụ tại Bảo tàng Nham.

Đến năm Nhâm Thân, Sư có chút ít bệnh, nói: Thế duyên hết vậy. Đến ngày mười ba tháng ba, Sư vì chúng tiểu tham, nói kệ:

Chẳng cần cạo tóc,

Nào phiền tắm gội,

Một đống lửa đỏ,

Ngàn chân muôn chân.

Tuy nhiên như thế, hướng thượng lại có việc hay không?

Sư liền nhắm mắt mà tịch.

*

https://thuviensach.vn

18. THIỀN SƯ NGỘ TAN TỬ TAM ở Hoàng Long - (1044 - 1115)

Sư họ Vương, quê ở Khúc Giang Thiều Châu, dáng người cao lớn mặt đen giống như vị Tăng Ấn Độ. Sư xuất gia tại viện Phật-đà, khí tiết xuất chúng tư cách hơn người.

*

Ban đầu Sư đến yết kiến Tú Thiết Diện ở Thê Hiền. Tú hỏi: - Thượng tọa người xứ nào?

Sư thưa: - Quảng Nam Thiều Châu.

Tú hỏi: - Từng đến Vân Môn chăng?

Sư thưa: - Từng đến.

Tú hỏi: - Từng đến Linh Thọ chăng?

Sư thưa: - Từng đến.

Tú hỏi: - Thế nào là cành lá Linh Thọ?

Sư thưa: - Dài tự dài, ngắn tự ngắn.

Tú bảo: - Kẻ Mán ở Quảng Nam chớ nói loạn.

Sư thưa: - Đến Bắc Lô chỉ thế ấy.

Sư liền phủi áo ra đi. Tú thừa nhận, mà Sư không lưu ý.

Sư đến Hoàng Long yết kiến Thiền sư Bảo Giác, đàm luận không có chỗ ngộ. Bảo Giác bảo: - Nếu tài năng chỉ thế, nói ăn đâu hay no bụng người?

Sư bế tắc không lời nói được, bình thản bạch:

- Con đến đây cung gãy tên hết, cúi mong Hòa thượng từ bi chỉ chỗ an lạc.

https://thuviensach.vn

Bảo Giác bảo: - Một hạt bụi bay hay che trời, một hạt cải rơi hay phủ đất, chỗ an lạc tối kỵ Thượng tọa có bao nhiêu thứ tạp nhạp. Cần phải chết toàn tâm từ vô thủy kiếp đến nay mới nên vậy.

Sư ra đi. Một hôm Sư ngồi lặng lẽ dưới tấm bảng, chợt gặp Tri sự đánh cư sĩ, Sư nghe tiếng roi bỗng nhiên đại ngộ. Đứng dậy quên mang giày chạy đến phương trượng thấy Bảo Giác, Sư tự khen: - Người trong thiên hạ thảy là học được, con đã ngộ được rồi.

Bảo Giác cười bảo: - Tuyển Phật được người đứng đầu bảng, ai dám đương.

Từ đây Sư được hiệu là ông già Tử Tâm, bảng chỗ Sư ở để là Tử Tâm thất. Sư ở lại đây thời gian lâu.

*

Kế đến, Sư đi dạo Tương Tây. Khi ấy Thiền sư Triết lãnh Nhạc Lộc, Sư đến ra mắt.

Triết hỏi: - Là phàm là thánh?

Sư đáp: - Phi phàm phi thánh.

Triết hỏi: - Là cái gì?

Sư đáp: - Đưa mắt nhìn lên.

Triết bảo: - Thế ấy là núi nam khởi mây núi bắc rơi mưa.

Sư đáp: - Hãy nói là phàm là thánh?

Triết bảo: - Tại sao trên đầu mênh mang dưới chân mênh mang?

Sư ngước nhìn trên thất thốt ra tiếng hư.

Triết bảo: - Hơi gấp giết người.

Sư đáp: - Dường phải. Phủi áo liền đi.

Sư đến yết kiến Thiền sư Ngộ ở Pháp Xướng. Ngộ hỏi: - Vừa rời chỗ nào?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Tôi từ Hoàng Long lại.

Ngộ hỏi: - Lại thấy Thiền sư Tổ Tâm chăng?

Sư đáp: - Thấy.

Ngộ hỏi: - Thấy ở chỗ nào?

Sư đáp: - Thấy ở chỗ ăn cơm ăn cháo.

Ngộ cầm đũa gắp lửa đẩy trong lò nói: - Cái này lại là sao?

Sư lôi đũa gắp lửa ra, rồi đi.

*

Sư ban đầu trụ Vân Nham, kế dời trụ Thúy Nham. Tại Thúy Nham xưa có miếu Thần, dân trong làng cúng kính rượu thịt liên miên. Sư sai Tri sự phá miếu. Tri sự từ không dám chuốc họa. Sư bảo: Nếu hay tác họa, ta tự làm đó.

Đích thân Sư đến phá hủy cái miếu. Chợt thấy một con rắn to nằm khoanh đưa đầu như muốn mổ. Sư quở nó, nó bò đi. Sư về nghỉ an ổn. Không bao lâu, Sư trở lại trụ Vân Nham. Dựng lập Kinh tàng, Thứ sử Huỳnh Công Đình Kiên làm lời ký. Ong có đem lời ghi mộ của người thân khắc bên cạnh cái bia. Sư không bằng lòng nói: - Cái mộ mà xem thường không sợ họa sao? Sư nói chưa dứt, bỗng làn điện chớp sấm nổ vỡ tấm bia, song tàng ký vẫn an nhiên không tổn hại.

*

Về già, Sư trụ Hoàng Long học giả tụ họp rất đông. Sư mắc bệnh lui về ở Hối Đường. Dạ tham, Sư đưa cây phất tử lên nói: Xem! Xem! Phất tử bệnh hay Tử Tâm bệnh? Phất tử an hay Tử Tâm an? Phất tử xỏ thấu Tử Tâm, Tử Tâm xỏ thấu phất tử. Chính ngay khi này gọi phất tử lại là Tử Tâm, gọi Tử Tâm lại là phất tử, cứu kính phải nói thế nào? Sư im lặng giây lâu nói: Chớ đem phải quấy đến ta biện, phù sanh xuyên tạc chẳng can nhau. Có vị Tăng hỏi câu rốt sau. Sư nói kệ:

https://thuviensach.vn

Một câu ở rốt sau,

Cần phải đường tâm dứt,

Cửa sáu căn đã không,

Muôn pháp không sanh diệt,

Nơi đây thấu được nguồn,

Chẳng cần cầu giải thoát,

Bình sanh thích mắng người,

Chỉ vì thường ưa sống.

Niên hiệu Chánh Hòa thứ năm (1115) tháng mười hai ngày mười ba, buổi chiều Tiểu tham, Sư nói kệ xong. Đến ngày mười lăm, Sư an nhiên thị tịch, thọ bảy mươi hai tuổi, bốn mươi lăm tuổi hạ. Tháp Sư ở sau Hối Đường.

*

https://thuviensach.vn

19. THIỀN SƯ DUY THANH LINH NGUYÊN ở Hoàng Long

Sư họ Trần ở Bổn Châu, được tâm ấn nơi Hối Đường Tổ Tâm. Mỗi khi vì người, Sư bảo: Học giả thời nay chưa thoát sanh tử, bệnh tại chỗ nào? Lỗi tại tâm trộm chưa chết. Song không phải tội tại họ, mà tội ở thầy. Như Hán Cao Đế giết Hàn Tín. Hàn Tín tuy chết mà tâm kia thật chết ư? Học giả thời xưa ngay một lời nói liền thoát sanh tử, công hiệu tại chỗ nào? Tại tâm trộm đã chết, song không phải học giả tự hay như thế, thật là do thầy rèn luyện diệu mật. Như Lương Võ Đế ngự ở đại điện thấy Hầu Cảnh chẳng đổi sắc mặt, mà tâm Hầu Cảnh đã khô kiệt không còn. Các nơi nói ra đâu không có mỹ lệ, cốt như Triệu Xương vẽ hoa, hoa tuy giống như thật mà chẳng phải hoa thật.

*

Sư thượng đường: Tiếng trống vừa đánh đại chúng tụ hội, máy trời vô hạn một lúc tiết lộ. Chẳng cõi chánh nhãn liền nên qui đường, lại đợi lắm lời chôn vùi tông chỉ. Dù bảo: Thích-ca chẳng xuất thế, bốn chín năm thuyết pháp, Đạt-ma chẳng Tây sang, Thiếu Lâm có diệu quyết. Tu Sơn Chủ cũng giống như ở chỗ cao trông về quê nhà. Lại nói: Người nào biết Phật Tổ, ngay đây liền siêu việt. Dù cho thế ấy ngộ nhập thân thiết, lại có một con đường chuyển thân. Khám qua rồi vậy, Sư lấy phất tử gõ giường thiền xuống tòa.

Sư thượng đường: Gió thổi tùng, trăng rọi sông, canh khuya đêm vắng lại là ai? Sương mù mây ráng che chẳng được, trong đây dù nói chẳng bằng về. Lại về đâu? Lá sen tròn tròn tròn giống gương, góc ấu nhọn nhọn nhọn như dùi.

*

Sư thượng đường: Chư Phật ba đời chẳng tri hữu, ân không nặng đáp.

https://thuviensach.vn

Mèo hoang trâu trắng lại tri hữu, công chẳng uổng bày, rõ đại dụng hiểu toàn cơ, bặt dấu vết chẳng nghĩ nghì, về đi tốt, không người biết, vọt thấu bầu trời tùng ngàn thước, cắt đứt hồng trần nước một khe.

*

Sư thượng đường: Chí đạo không khó, chỉ hiềm giản trạch, chớ có yêu ghét, rõ ràng minh bạch. Tổ sư nói thoại thế ấy làm mù hết con mắt người trong thiên hạ. Thiền tăng biết phải quấy rành Tăng tục, đến trong đây làm sao biện minh. Nước cùng chỗ ấy chưa hay đến, khó bảo ngồi xem khi mây bay.

*

https://thuviensach.vn

20. THIỀN SƯ TÙNG DUYỆT ở Đẩu Suất phủ Long Hưng - (1044 - 1091)

Sư họ Hùng, quê ở Cám Châu. Buổi đầu Thủ chúng ở Đạo Ngô, lãnh một số chúng đến yết kiến Hòa thượng Trí ở Vân Cái. Trí đàm luận với Sư chưa bao nhiêu đã biết chỗ uẩn tích, bèn cười bảo: - Xem Thủ tọa khí chất phi phàm, tại sao thốt ra lời dường như kẻ say?

Sư đỏ mặt xuất mồ hôi thưa: - Cúi mong Hòa thượng chẳng tiếc từ bi.

Trí lại dùng lời châm chích thêm. Sư mờ mịt, liền xin nhập thất. Trí hỏi:

- Từng thấy Hòa thượng Ngộ ở Pháp Xướng chăng?

Sư thưa: - Từng xem Ngữ lục của Ngài, tự hiểu rõ cũng không mong thấy.

Trí hỏi: - Từng thấy Hòa thượng Văn ở Động Sơn chăng?

Sư thưa: - Người Quan Tây không đầu não, mang một cái quần vải khai nước đái, có chỗ nào hay?

Trí bảo: - Ông chỉ đến chỗ khai nước đái tham lấy.

Sư theo lời dạy đến yết kiến Hòa thượng Văn thâm nhận được áo chỉ.

Sư trở lại yết kiến Hòa thượng Trí. Trí hỏi: - Sau khi thấy người Quan Tây đại sự thế nào?

Sư thưa: - Nếu chẳng được Hòa thượng chỉ dạy đã luống qua một đời.

Sư bèn lễ tạ. Sư trở lại yết kiến Chơn Tịnh.

*

Sau Sư khai pháp ở chùa Lộc Uyển, có Thiền sư Thanh Tố là người đã tham vấn lâu nơi Từ Minh, tạm ở một cái thất chưa cùng Sư giao tiếp. Sư nhân ăn

https://thuviensach.vn

trái vải, gặp Thanh Tố qua cửa. Sư gọi: - Này ông già! Đây là hương quả mời cùng ăn.

Tố nói: - Sau khi Tiên sư tịch đã lâu không được ăn thứ này.

Sư hỏi: - Tiên sư là ai?

Tố nói: - Từ Minh, tôi hầu hạ người mười ba năm.

Sư nghi sợ nói: - Mười ba năm kham nhẫn hầu hạ, chẳng được đạo kia là sao?

Từ đây nhân ăn quả, Sư thường thường thân cận. Tố hỏi: - Thầy đã thấy người nào?

Sư thưa: - Động Sơn Văn.

Tố hỏi: - Văn thấy người nào?

Sư thưa: - Hoàng Long Nam.

Tố bảo: - Nam tấm biển thấy Tiên sư chẳng lâu, pháp đạo chấn hưng như thế.

Sư càng nghi sợ, bèn sắm hương đèn đến lễ Tố. Tố đứng tránh nói: - Tôi do phước mỏng Tiên sư thọ ký chẳng cho vì người.

Sư càng thêm cung kính. Tố bảo: - Vì thương lòng thành của ông, trái lời ký của Tiên sư. Ong bình sanh sở đắc thử nói ta xem?

Sư thưa đủ sở kiến.

Tố bảo: - Khả dĩ vào Phật mà không thể vào ma.

Sư thưa: - Vì sao vậy?

Tố bảo: - Há chẳng thấy cổ nhân nói một câu rốt sau mới đến lao quan.

Như thế mấy tháng, Tố mới ấn khả, bèn răn rằng: - Văn dạy ông đều là chánh tri chánh kiến, song ông lìa Văn quá sớm nên không thể tột chỗ diệu

https://thuviensach.vn

kia.

Nay tôi vì ông điểm phá, khiến ông thọ dụng được đại tự tại, ngày khác chớ có nối pháp tôi.

Sau Sư nối pháp Chơn Tịnh.

*

Tăng hỏi: - Cầm binh khiển tướng phải nhờ hổ phù của vua, lãnh chúng dạy đồ thầm mang Tổ sư tâm ấn, thế nào là Tổ sư tâm ấn?

Sư đáp: - Đầy miệng nói chẳng được.

Tăng hỏi: - Chỉ cái này hay lại có cái khác?

Sư đáp: - Chớ đem hạc chạy trốn, gọi là ngỗng cầm quân.

Tăng hỏi: - Thế nào là cảnh Đẩu Suất?

Sư đáp: - Một nước nổi màu lam, ngàn núi gọt ngọc biếc.

Tăng hỏi: - Thế nào là người trong cảnh?

Sư đáp: - Bảy trũng tám gò không người thấy, trăm tay ngàn đầu chỉ tự biết.

*

Sư thượng đường: Tai mắt một bề trong, ở yên trong hang vắng, gió thu vào cổ tùng, trăng thu sanh sông biếc. Thiền tăng khi ấy lại cầu chân, hai con khỉ đột bốn đuôi duỗi. Sư hét một tiếng.

*

Sư thượng đường: Đẩu Suất trọn không biện biệt, lại kêu rùa đen là trạnh, không thể nói diệu bàn huyền, chỉ biết khua môi động lưỡi, khiến cho Thiền tăng trong thiên hạ xem thấy trong mắt một giọt máu, chớ có đổi sân làm hỉ người tiếu ngạo Yên Hà đó chăng? Sư im lặng giây lâu nói: Thổi lên một bản thăng bình nhạc, mong được sanh bình chưa hết sầu.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Mới thấy tân xuân lại sang đầu hạ, bốn mùa dường tên sáng tối như thoi, bỗng chợt mặt hồng trở thành đầu bạc, cần phải nỗ lực riêng dụng tinh thần, cày lấy vườn ruộng của mình, chớ phạm lúa mạ của người, tuy nhiên như thế kéo cày mang bừa, phải là con trâu trắng ở núi Tuyết mới được. Hãy nói lỗ mũi ở chỗ nào? Sư im lặng giây lâu nói: - Bậy! Bậy!

Sư thượng đường: Thường cư vật ngoại qua thời rỗi, cầm ngang ống sáo thổi lưng trâu, một bản tự yên núi tự biếc, tình này chẳng với mây trắng bay.

Rất thích, chư Thiền đức! Nhớ lại Phạm Lãi dối vượt sóng to, nhân nghĩ Trần Đoàn ngủ rỗng trên ngọn Thái Hoa, đâu từng mộng thấy luống được cao danh, thật chưa thần đạo nhàn du dấu quê. Tuy nhiên như thế, Thiền tăng mắt sáng chớ nói, Long An tự kỷ kia. Tốt!

*

Thượng đường: Không pháp cũng không tâm, không tâm lại gì xả, cần chân trọn thuộc chân, cần giả toàn về giả, trên đất bằng chèo thuyền, trong hư không cỡi ngựa, người chín năm nhìn vách, có miệng lại như câm. Tham!

Thượng đường: Đêm đêm ôm Phật ngủ, ngày ngày cùng Phật đi, ngồi đứng cùng theo nhau, nói nín đồng chung ở, muốn biết chỗ Phật đi, chỉ lời nói này vậy. Chư Thiền đức! Cả nhà Phó Đại sĩ chỉ biết ôm cột cầu, tắm rửa đeo dây neo thuyền trên bản in đập đem lại, trong khuôn mẫu gỡ đem đi. Đâu biết nói: Thiền tăng bản sắc lấp bít hang Phật Tổ, đập nát cửa huyền diệu, nhảy ra hầm đoạn thường, chẳng nương cảnh thanh tịnh, trọn không một vật riêng vận dụng hai nắm tay, trên biển đi ngang dựng nhà lập nước. Có một nhóm, cần nhằm trên đầu sào trăm thước ngồi yên lặng lẽ, đến lúc thân nhào bỏ mạng không được. Đâu chẳng thấy Đại sư Vân Môn nói: Biết là việc này, ném qua một bên, dù cho thôi động tinh thần mắc chút gân cốt, nhằm trước khi hỗn độn chưa phân tiến được vẫn là kẻ độn, đâu kham ở trên đầu lưỡi người nếm được mùi vị, trọn không có ngày liễu ngộ. Chư Thiền khách! Cần hội chăng? Vén đứng lông mày có khó gì, rõ ràng chẳng thấy một mảy tơ,

https://thuviensach.vn

gió thổi bầu trời mây nổi nát, trên trăng núi biếc ngọc một hòn. Sư hét một hét xuống tòa.

*

Một hôm, Tào Sử Vô Tận cư sĩ Trương Công Thương Ưởng đi thanh tra qua Phần Minh thỉnh Trưởng lão năm viện đến Vân Nham thuyết pháp. Sư đăng tòa rốt sau, cầm ngang cây gậy nói: Chư thiện tri thức mới đến, nắm ngang buông dọc, đứng thẳng ném xiên, đổi bước dời thân dấu đầu bày sừng, đã ở trước mặt học sĩ mỗi vị nhận bại quyết, chưa khỏi ăn gậy đau trong tay Đẩu Suất (Sư), đến trong đây chẳng do ngọt cho ngọt. Cớ sao? Vì thấy sự bất bình đâu nhẫn được. Thiền tăng chánh lệnh tự phải hành, chao cây gậy xuống tòa.

*

Trong thất Sư dùng ba câu nói để nghiệm học giả: 1. Vạch cỏ xem gió chỉ mong thấy tánh, chính nay Thượng tọa tánh ở chỗ nào?

2. Biết được tự tánh mới thoát sanh tử, khi chết rồi làm sao thoát?

3. Thoát được sanh tử liền biết chỗ đi, bốn đại phân ly nhằm chỗ nào đi?

*

Niên hiệu Nguyên Hựu thứ sáu (1091) vào mùa đông, Sư tắm gội xong, họp chúng nói kệ:

Bốn mươi tám năm,

Thánh phàm giết sạch,

Chẳng phải anh hùng,

Long An đường trơn.

Sư ngồi yên thị tịch, thọ bốn mươi tám tuổi. Vua sắc phong Chơn Tịnh Thiền sư.

https://thuviensach.vn

21. THIỀN SƯ CẢO PHẬT CHIẾU ở Pháp Vân

Sư thuở thiếu niên đi du phương, yết kiến Thiền sư Cơ ở Viên Thông. Sư vào thất, Cơ nhắc lại Tăng hỏi Đầu Tử: người đại tử khi sống lại thì thế nào, Tử đáp: chẳng cho đi đêm đợi sáng sẽ đến, ý thế nào?

Sư đáp: - An lớn khó đền. Cơ rất vui bèn sai thủ chúng. Đến chiều vì chúng cầm phất tử, cơ chậm lại vụng, chúng đều cười, Sư đỏ mặt. Hôm khác nơi Tăng đường, Sư pha trà nhân chạm bình trà rơi xuống đất, thấy cái bình nhào liền được ứng cơ tam-muội.

Sau Sư nương Chơn Tịnh, nhân đọc bài kệ của Tổ:

Tâm đồng cõi hư không.

Hiện đồng pháp hư không,

Khi chứng được hư không,

Không pháp phải pháp quấy.

Sư hoát nhiên đại ngộ. Mỗi khi nói chuyện với người Sư bảo: Tôi ở Thiệu Thánh thứ ba ngày hai mươi mốt tháng mười một ngộ được thiền tấc vuông.

Sư trụ Qui Tông, sau chiếu dời về Cư Tịnh. Có vị Tăng hỏi:- Đạt-ma Tây sang truyền cái gì?

Sư đáp:- Châu, Tần, Hán, Ngụy.

Tăng hỏi:- Xưa Tăng hỏi Vân Môn thế nào là câu thấu pháp thân, Vân Môn đáp: trong Bắc Đẩu tàng thân, ý chỉ thế nào?

Sư đáp:- Lòng son mảnh mảnh.

Tăng thưa:- Nếu là con thì chẳng thế.

https://thuviensach.vn

Sư hỏi:- Ong lại làm sao?

Tăng thưa:- Đêm qua ngưỡng đầu xem Bắc Đẩu, dường như lại giống nhân bánh trong.

Sư bảo:- Chỉ nhớ nước cỏ, ngoài ra không biết gì.

Sư thượng đường: Tây sang ý Tổ giáo ngoại biệt truyền, chẳng phải bậc đại căn khó bề chứng nhập, người chứng nhập chẳng bị văn tự ngữ ngôn xoay chuyển, thanh sắc phải quấy làm mê, cũng không có khác Vân Môn, Lâm Tế, có lạ Triệu Châu, Đức Sơn. Vì thế nói đạo phải rõ trong có lời là không lời, trong không lời là có lời. Nếu nhằm trong ấy tiến được, đáng gọi trọn ngày mặc áo mà chưa từng mang một sợi tơ, trọn ngày ăn cơm mà chưa từng nhai một hạt gạo. Như thế quở Phật mắng Tổ có lỗi lầm gì? Tuy nhiên như thế, muốn được chẳng chuốc nghiệp vô gián, chớ chê chánh pháp của Như Lai. Sư hét một tiếng xuống tòa.

*

Sư thượng đường cầm cây gậy nói: Qui Tông biết chém rắn, Hòa Sơn giỏi đánh trống, vạn tượng cùng sum la đều từ trong đây đi. Sư ném cây gậy nói: Về nhà uống trà.

*

Sư thường nói với chúng: Lão tăng niên hiệu Hy Ninh thứ tám (1075) chăn màn tại phủ Phụng Tường cung kính, năm này nhào núi Hoa Sơn bốn mươi dặm, đè sập nhà người tám mươi thôn, bọn các ông hậu sanh trái cà trái dưa bao giờ biết được. Có người hỏi: - Trên tòa Bảo Hoa Vương vì sao một bề thế đế? Sư đáp: - Kẻ si! Phật tánh há có hai thứ sao?.

*

https://thuviensach.vn

22. THIỀN SƯ VĂN CHUẨN ở Phần Đàm - (1061 - 1115)

Sư họ Lương, quê ở Đường Cố phủ Hưng Nguyên. Thuở trong nôi thấy tượng Phật, Sư liền cười, đến đồng tử Sư chẳng ưa nghe rượu thịt. Sa-môn Hư Phổ ở chùa Kim Sơn đến nhà khất thực, Sư ở trước cửa ứng đối như người lớn.

Lúc bấy giờ mới tám tuổi, Sư xin từ cha mẹ theo Hư Phổ về chùa.

*

Kinh lược Thiểm Tây là Phạm Công đến chùa Hư Phổ, Phổ tuổi già ứng đối lơ là. Sư đứng hầu bên cạnh giải thích rõ ràng tới lui có qui củ, Phạm Công muốn dẫn Sư về Thiểm Tây, Sư từ rằng: Lên núi để cầu ngọc vào biển để tìm châu, mỗi người có chí của mình. Người học đạo có bản hạnh, việc đẹp ở đời không phải là chỗ tâm thích. Phạm Công thầm khen lời này, liền cho xuất gia làm Tăng.

Sư đến nương Thiền sư Thừa ở Lương Sơn. Thừa quở rằng: Khu ô chưa thọ giới dám học Phật thừa. Sư vòng tay thưa: - Đàn tràng là giới chăng? Xà-lê phạm hạnh và ba phen yết-ma là giới chăng?

Thừa kinh ngạc. Sư cười thưa: - Tuy nhiên đâu dám không vâng lời dạy.

Sư bèn đến Luật sư Đường An thọ giới cụ túc. Sư dạo khắp các nơi giảng dạy tại Thành đô. Pháp sư Đàm Diễn thích chỗ anh tài của Sư vỗ về bảo: Ong là pháp thuyền sau này. Phương Nam có các bậc khai sĩ như Chơn Như ở Đại Qui, Chơn Tịnh ở Cửu Phong, nên đến đó cầu đạo. Sư lễ bái vâng dạy, cùng đồng học đến Đại Qui, trụ tại đây khá lâu mà không khế ngộ.

Sư đến Cửu Phong yết kiến Chơn Tịnh. Chơn Tịnh hỏi: - Ở đâu đến?

Sư thưa:- Hưng Nguyên phủ đến.

Chơn Tịnh hỏi:- Vừa rời chỗ nào?

https://thuviensach.vn

Sư thưa:- Đại Qui.

Chơn Tịnh hỏi:- Hạ ở đâu?

Sư thưa:- Qui Sơn.

Chơn Tịnh xòe tay nói:- Tay ta sao giống tay Phật.

Sư mờ mịt không biết. Chơn Tịnh quở: - Mới đến câu câu không sai lầm một mảy tơ linh minh thiên chân, vừa nói đến tay Phật liền thành cách ngại, bệnh tại chỗ nào?

Sư thưa:- Chẳng hiểu.

Chơn Tịnh bảo:- Tất cả hiện thành lại bảo ai hiểu?

Sư ở đây hầu hạ hơn mười năm. Một hôm Sư cầm cây gậy vạch mặt hồ cho trống giặt y, nhân đây đại ngộ, chạy đến Chơn Tịnh thuật sở ngộ.

Chơn Tịnh quở:- Trong đây lại dám dùng gai sậy ư?

Từ đây, Sư càng ẩn giấu mà danh càng bày.

Tiết chế Lý Cảnh Chơn thú Dự Chương mến đức Sư thỉnh khai pháp ở Vân Nham. Chưa bao lâu, Phạm Công mời Sư đến Phần Đàm. Sư lời lẽ như tên bay nước lũ, cơ phong như điện chớp, Thiền tăng sợ mà kính. Dưới sự hướng dẫn của Sư có cả ngàn người. Sư tự hiệu là Trạm Đường.

Có vị Tăng mới đến yết kiến liền trải tọa cụ. Sư bảo:- Chưa hỏi việc người, Thượng tọa vừa rời chỗ nào?

Tăng thưa:- Qui Tông ở Lô Sơn.

Sư hỏi:- Qui Tông chỗ nào?

Tăng thưa:- Hạ!

Sư bảo:- Trong hang ếch làm kế sống.

Tăng thưa:- Hòa thượng sao không lãnh thoại?

https://thuviensach.vn

Sư bảo:- Ong đâu chẳng phải từ Qui Tông lại.

Tăng thưa:- Phải.

Sư bảo:- Kẻ trước lừa sau ngựa.

Sư hỏi đệ nhị tòa:- Vừa ở chỗ nào đến?

Tăng thưa:- Viên Châu.

Sư hỏi:- Hạ ở đâu?

Tăng thưa:- Ngưỡng Sơn.

Sư hỏi:- Lại thấy tiểu Thích-ca chăng?

Tăng thưa:- Thấy.

Sư hỏi:- Lỗ mũi dài hay ngắn?

Tăng suy nghĩ.

Sư bảo: - Ông thầy quê, lời nói đã rơi.

*

Sư hỏi vị Tăng: - Ông đến làm gì?

Tăng thưa: - Con đến vấn an Hòa thượng.

Sư bảo: - Mây bay đầu núi nhàn biết mấy, nước chảy dưới khe rất nhộn nhàng.

Tăng thưa: - Hòa thượng chớ lừa người.

Sư bảo: - Mã Đại sư vì sao từ gót chân ông đi qua?

Tăng không đáp được. Sư bảo: - Lại là Xà-lê lừa lão Tăng.

*

https://thuviensach.vn

Sư ở Phần Ninh gặp Hòa thượng Tử Tâm, Tử Tâm hỏi:- Ông trở về trong núi này chăng?

Sư thưa: - Cần đến lễ bái Sư huynh.

Tử Tâm bảo: - Khi ông đến khéo xem phương tiện.

Sư thưa: - Cớ sao?

Tử Tâm bảo: - Con đường Hoàng Long ta trơn.

Sư hỏi: - Đã té nhào bao nhiêu người?

Tử Tâm bảo: - Ong chưa đến Hoàng Long gót chân trước đã rít.

Sư thưa: - Hòa thượng đâu được đóng cửa tiếp nhau.

Tử Tâm lại hỏi: - Lão Chuẩn nuôi nhiều Tăng thế này chỉ là tụ đầu cãi lẽ rồi ăn cơm, ông cứu kính đem cái gì vì người?

Sư thưa: - Nhân gió thổi lửa.

Tử Tâm bảo: - Nhiễu loạn làm gì?

Sư thưa: - Từ đây có chút ít.

Sư hỏi lại: - Trong núi Hòa thượng nuôi bao nhiêu chúng?

Tử Tâm nói: - Bốn trăm người toàn là Thiền tăng tinh xảo.

Sư thưa: - Trong hang sư tử không thú khác.

Tử Tâm bảo: - Khi ông đến cũng phải chiếu cố.

Sư thưa: - Cũng đợi khi đến.

Tử Tâm hỏi: - Khi đến làm sao?

Sư thưa: - Kêu lại rửa chân.

Tử Tâm bảo: - Ong thầy đất Xuyên mở miệng to thế.

https://thuviensach.vn

Sư thưa: - Thượng tọa Chuẩn từ lâu như thế.

Tử Tâm nói: - Ba mươi năm đùa cỡi ngựa.

Thấy Tăng xem kinh, Sư hỏi: - Xem kinh gì?

Tăng thưa: - Kinh Kim Cang.

Sư bảo: - Trong kinh nói Pháp ấy bình đẳng không có cao thấp phải chăng?

Tăng thưa: - Phải.

Sư bảo: - Tại sao núi Vân Cư cao, núi Bảo Phong thấp?

Tăng thưa: - Pháp ấy bình đẳng không có cao thấp.

Sư bảo: - Ong chỉ làm được kẻ tôi tớ Tọa chủ.

Tăng thưa: - Hòa thượng lại thế nào?

Sư bảo: - Hãy buông lỗ mũi ông để thở.

*

Sư hỏi vị Tăng: - An vui chăng?

Tăng thưa: - Vô sự.

Sư bảo: - Ong còn có việc lớn.

Tăng hỏi: - Chưa biết con còn có việc gì?

Sư bảo: - Gần đây Kim Cang ở Thượng Lam cùng Thổ Địa ở Thiên Ninh đánh nhau.

Tăng không nói được. Sư bảo: - Nguyên lai vô sự.

*

Một hôm Sư thượng đường: Bảo Phong một đêm ngủ không suy tính, ngày nay thượng đường moi bụng móc ngực thảy suy nghĩ chẳng ra, mà nay đến giờ việc bức ngặt phải ra cửa gấp, liền đưa cây gậy nói: Thượng tọa Chuẩn

https://thuviensach.vn

gần đây làm được cán cây phất tử, hãy tạm đem cúng dường đại chúng, bèn ném xuống nói: Gốc tre lá móc dây gai cột, dạng tựa thiên nhiên riêng một nhà.

*

Niên hiệu Chánh Hòa thứ năm (1115) mùa hạ tháng sáu, Sư bị bệnh.

Thủ tọa đến hỏi thăm: - Ngày gần đây thân thể Hòa thượng thế nào?

Sư bảo: - Lừa què leo vách.

Thủ tọa thưa: - Hòa thượng cũng nên uống thuốc.

Sư bảo: - Cây mục bắc cầu.

Thủ tọa thưa: - Cũng biết Hòa thượng chẳng chịu kiêng miệng.

Sư hỏi: - Ông làm sao?

Thủ tọa suy nghĩ để nói.

Sư bảo: - Ông cũng cần phải uống thuốc.

Đến ngày hai mươi hai tháng bảy, Sư nói kệ rồi tịch, thọ năm mươi lăm tuổi, ba mươi lăm tuổi hạ.

Thừa tướng Trương Vô Tận làm lời bia, Giản Nghị Hồng Câu phụ chép Ngữ lục.

*

https://thuviensach.vn

23. THIỀN SƯ PHÁP DIỄN ở Ngũ Tổ

Sư họ Đặng, quê ở Miên Châu, đến ba mươi lăm tuổi mới thế phát xuất gia. Sư thọ giới cụ túc xong đến Thành đô học tập luận Bách Pháp, Duy Thức.

Sư nhân nghe Bồ-tát khi vào kiến đạo, trí cùng lý hợp, cảnh cùng thần hội, chẳng phân năng chứng sở chứng. Ngoại đạo ở Ấn Độ thường nạn Tỳ-kheo rằng: Đã chẳng phân năng chứng sở chứng, lại lấy cái gì làm chứng? Tỳ-kheo không đáp được. Ngoại đạo chê bai không đánh chuông trống, chúng lại mặc ca-sa. Pháp sư Huyền Trang sang Ấn Độ cứu được nghĩa này rằng: Như người uống nước lạnh nóng tự biết. Từ đây mới giải được cái nạn này. Sư nói: Lạnh nóng ắt là biết vậy, thế nào là việc tự biết? Sư liền chất vấn thầy dạy: Chẳng biết lý tự biết như thế nào? Giảng sư cũng không giải được, chỉ khuyên rằng: Ngươi muốn rõ lẽ này nên đến phương Nam hỏi những vị truyền Phật Tâm tông. Sư liền mang gói sang phương Nam.

Sư gặp các bậc tôn túc đều hỏi câu này, chỗ nghi trọn chẳng phá được.

Khi đến Thiền sư Bổn ở Viên Chiếu thì những nhân duyên xưa nay đều hiểu hết. Chỉ hiểu chỗ: Tăng hỏi Hưng Hóa: - Khi bốn phương tám mặt đến thì thế nào? Hưng Hóa đáp: - Đánh ở giữa đi. Tăng làm lễ. Hưng Hóa nói: - Hôm qua ta đi phó trai trong thôn đi đường gặp một trận gió to mưa lớn, lại nhằm trong miếu cổ tránh được qua. Sư đem điều này hỏi Thiền sư Bổn. Bổn đáp: - Đây là nhân duyên dưới tông Lâm Tế, phải hỏi con cháu trong nhà ấy mới được.

Sư liền đến yết kiến Thiền sư Viễn ở Phù Sơn thưa hỏi điều này. Viễn bảo: - Ta có một thí dụ nói tương tợ cho ông. Ong giống như kẻ bán củi trong ba thôn, gánh một gánh đến chữ thập (+) đầu đường đứng hỏi người, ở trong nhà ngày nay thương lượng việc gì?

Sư thầm nghĩ rằng: Nếu như thế vẫn chưa phải. Một hôm, Viễn bảo: -

https://thuviensach.vn

Ta già rồi e qua mất thì giờ của ông, nên đến nương với Bạch Vân, lão này tuy hậu sanh ta chưa biết mặt, chỉ thấy bài tụng ba gậy của Lâm Tế có chỗ hơn người, ắt hay làm xong việc lớn cho ông. Sư thầm lặng lễ từ.

Đến Bạch Vân, Sư nhắc vị Tăng hỏi Nam Tuyền về châu ma-ni để thưa hỏi. Bạch Vân liền nạt. Sư lãnh ngộ dâng bài kệ đầu cơ:

Sơn tiền nhất phiến nhàn điền địa

Xoa thủ đinh ninh vấn Tổ ông

Kỷ độ mãi lai hoàn tự mại

Vị lân tùng trúc dẫn thanh phong.

Dịch:

Trước non một mảnh nhàn điền địa

Tay chấp tận tình hỏi Tổ ông

Mấy độ bán ra rồi mua lại

Vì thương tùng trúc dẫn gió lành.

Bạch Vân ấn khả, sai coi việc trồng gai. Chưa bao lâu, Bạch Vân đến bảo Sư: - Có một số Thiền khách từ Lô Sơn đến đều có chỗ ngộ nhập, bảo y nói cũng nói được rõ ràng, cử nhân duyên hỏi y cũng hiểu được, bảo y hạ ngữ cũng hạ được, chỉ là chưa hiện tiền.

Khi ấy Sư rất nghi, thầm nghĩ: Đã ngộ rồi nói cũng nói được, rõ cũng rõ được, tại sao chưa hiện tiền? Sư bèn nghiên cứu luôn nhiều ngày, bỗng nhiên tỉnh ngộ, của báu từ trước buông hết, chạy đến yết kiến Bạch Vân. Bạch Vân dùng tay múa chân đạp. Sư chỉ một cái cười mà thôi. Sau Sư nói: - Tôi nhân đây khắp thân xuất mồ hôi, liền rõ được dưới chỗ gió lành.

https://thuviensach.vn

Một hôm Bạch Vân dạy chúng: - Người xưa nói như gương đúc tượng, sau khi tượng thành gương ở chỗ nào? Chúng hạ ngữ đều chẳng khế hợp. Bạch Vân hỏi Sư, Sư lại gần thăm hỏi nói: - Cũng chẳng so sánh nhiều.

Bạch Vân cười bảo: - Phải là Đạo giả mới được.

Ban đầu Sư ra trụ trì chùa Tứ Diện, kế dời về Bạch Vân. Về già đến trụ Đông Sơn núi Ngũ Tổ.

Tăng hỏi:- Cầm gậy lãnh chúng Tổ lệnh đang hành, ngồi cắt yếu tân, ý Sư thế nào?

Sư đáp:- Gió thu thổi sông Vị, lá rụng đầy Trường An.

Tăng thưa:- Tứ Diện không cửa núi non đẹp, ngày nay mới được chủ nhân về.

Sư bảo: - Ong nói đầu đường ở chỗ nào?

Tăng thưa: - Tại sao đối diện chẳng biết nhau?

Sư bảo: - Đáng mừng đến rồi.

Tăng hỏi: - Thế nào là một giọt nước Bạch Vân?

Sư đáp: - Giã gạo đập gai.

Tăng hỏi: - Người uống thì sao?

Sư đáp: - Bảo ông không chỗ để mắt.

Tăng hỏi: - Đầu lưỡi người trong thiên hạ bị Bạch Vân ngồi cắt, đầu lưỡi Bạch Vân người nào ngồi cắt?

Sư đáp: - Thôn đông ông Vương Đại.

Sư thượng đường: Cổ nhân nói: Nếu ta vì ông nói liền dứt mất lưỡi của ta, nếu chẳng nói với ông liền câm mất miệng của ta, hãy nói lại có chỗ vì người hay chăng? Tứ Diện có khi nghĩ vì ông nuốt mất, chỉ bị răng trước

https://thuviensach.vn

cửa làm ngại, nghĩ vì ông mửa hết, lại bị cổ họng nhỏ, hãy nói lại có chỗ vì người hay không? Sư bèn nói: - Tứ Diện tự đến Liễu Hạ Huệ.

Sư thượng đường: Bạch Vân chẳng biết nói thiền, ba cửa mở qua hai bên, có người động đến cây chốt, hai cánh quạt đông quạt tây.

Sư thượng đường: Một bề thế ấy đi, lộ vắng người thưa, một bề thế ấy đi, cô phụ thánh trước, bỏ hai lối này Tổ Phật không thể gần, giả sử cùng Bạch Vân đồng sanh đồng tử cũng chưa xứng bình sanh. Sao vậy? Phụng Hoàng chẳng phải phàm phu vật, chẳng được ngô đồng thệ chẳng nương.

*

Tiểu tham Sư nhắc, Đức Sơn nói: Đêm nay chẳng đáp thoại, người hỏi thoại ăn ba mươi gậy. Trong chúng thông đó rất nhiều, hiểu đó chẳng ít. Hãy nói nhằm chỗ nào thấy Đức Sơn? Có người nào chẳng tiếc tánh mạng thử ra nói xem? Nếu không, Sơn tăng vì đại chúng cùng Lão nhân Đức Sơn thấy nhau vậy.

Đợi Đức Sơn nói: đêm nay chẳng đáp thoại, người hỏi thoại ăn ba mươi gậy

chỉ nhằm Ngài nói: có thoại cũng chẳng hỏi, gậy cũng chẳng ăn. Các ông nói, lại ăn gậy Đức Sơn chăng? Đến trong đây phải là kẻ ấy mới được. Huống là ta hơn mười năm trên biển kiếm tìm, thấy mấy vị tôn túc tự cho là hiểu đúng. Khi đến trong hội Phù Sơn liền là mở miệng chẳng được. Sau đến dưới cửa Bạch Vân, nhai vỡ được một hạt đậu đá liền được trăm vị đầy đủ. Hãy nói một câu hạt đậu làm sao nói? Sư lại nói: Hoa nở màu gà my sớm thu, người nào hay nhuộm đỏ sợi tơ, có khi gió động cùng nương tựa, dường nhằm trước thềm dấu chẳng thôi.

*

Sư thượng đường: Hôm qua Sơn tăng vào thành thấy một hàng rào trong là người gỗ, liền lại gần xem, hoặc thấy đẹp đẽ kỳ lạ, hoặc thấy xấu xa vô kể, chuyển động đi ngồi xanh vàng đỏ trắng mỗi mỗi thấy rõ, khi xem kỹ vốn là miếng vải xanh bọc lại ở trong có người. Lão tăng không thể chịu nổi, bèn

https://thuviensach.vn

đến hỏi ông tên gì, kia nói: Hòa thượng già xem là xong, hỏi tên làm gì? Đại chúng!

Lão tăng bị kia hỏi một câu khiến cho không lời có thể đáp không lý có thể bày. Lại có người vì Sơn tăng nói được chăng? Hôm qua trong ấy rơi cành, ngày nay trong đây nhổ gốc.

*

Sư dạy chúng: Chân như phàm thánh đều là lời mộng, Phật và chúng sanh đều là Tăng ngữ. Hoặc có người ra nói: Lão Bàn Sơn ghê! Chỉ nói với y: Chẳng nhân Tử Bá hoa nở sớm, đâu được hoàng oanh đậu liễu tơ. Nếu lại hỏi rằng: Lão Ngũ Tổ ghê! Tự bảo: Vâng! Tỉnh tỉnh lấy.

*

Sư dạy chúng nhắc: Hòa thượng Đức Sơn nhân Tăng hỏi chư Thánh từ trước lấy pháp gì dạy người, Đức Sơn đáp: tông ta không ngữ cú, không một pháp cho người. Tuyết Phong do đây có tỉnh. Sau có vị Tăng hỏi Tuyết Phong:

Hòa thượng thấy Đức Sơn được cái gì liền thôi đi, Tuyết Phong nói: ta khi ấy đi tay không về tay không. Ngày nay Bạch Vân nói: Nhằm thấu chưa qua. Có người từ Đông Kinh lại, hỏi y: chỗ nào lại, y lại nói: Tô Châu lại, hỏi y: Tô Châu việc thế nào, y nói: tất cả tầm thường. Tuy nhiên như thế, dối Bạch Vân chẳng được. Cớ sao? Chỉ vì ngữ âm mỗi nơi có khác. Cứu kính thế nào? Tô Châu ấu, Thiệu Bá sen.

*

Ba ông Phật hầu Sư, trên một cái nhà trạm nói thoại ban đêm, đến khi trở về đèn đã tắt. Sư ở trong tối bảo: - Mỗi người hạ một chuyển ngữ.

Phật Giám thưa: - Phụng đẹp múa đêm vắng.

Phật Nhãn thưa: - Rắn sắt ngang đường xưa.

Phật Quả thưa: - Xem gót chân.

https://thuviensach.vn

Sư bảo: - Diệt tông ta là Khắc Cần vậy.

*

Niên hiệu Sùng Ninh thứ ba (1104) ngày hai mươi lăm tháng sáu, Sư thượng đường từ chúng: Hòa thượng Triệu Châu có câu rốt sau, các ông làm sao hội, thử ra nói xem? Nếu hội được chẳng ngại sống thích thú tự tại, bằng chưa được thế, việc tốt này làm sao nói? Sư im lặng giây lâu nói: Nói tức nói rồi, chỉ là các ngươi chẳng biết. Cần hiểu chăng? Giàu hiềm ngàn miệng ít, nghèo hận một thân nhiều. Trân trọng! Sư trở về trượng thất tắm gội sạch sẽ, gần sáng nằm kiết tường mà tịch.

*

https://thuviensach.vn

24. THIỀN SƯ TRÍ BỔN Núi Vân Cái Đàm Châu

Sư họ Quách, quê ở Thụy Châu.

Ngày khai đường, có vị Tăng hỏi: - Chư Phật ra đời trời mưa bốn thứ hoa, Hòa thượng ra đời có điềm lành gì?

Sư đáp: - Ngàn nghe chẳng bằng một thấy.

Tăng hỏi: - Sau khi thấy thế nào?

Sư đáp: - Mù!

Tăng hỏi: - Thế nào là pháp thân thanh tịnh?

Sư đáp: - Nhà không tớ nhỏ chẳng thành quân tử.

Tăng hỏi: - Đem tâm tìm tâm làm sao tìm được?

Sư đáp: - Người Ba Tư học tiếng Hán.

Tăng hỏi: - Thế nào là chỗ con xuất thân?

Sư đáp: - Tuyết Phong nguyên là người Lãnh Nam.

Tăng hỏi: - Nói được hành chẳng được, hành được nói chẳng được, chưa biết hành chẳng được làm sao nói?

Sư đáp: - Miệng ở dưới gót chân.

Tăng hỏi: - Nói chẳng được làm sao hành?

Sư đáp: - Đạp đến đầu lưỡi.

Tăng hỏi: - Biết Thầy đã chứa báu trong bị, ngày nay chốn này mượn tạm xem?

Sư đáp: - Vừa rồi dường bị người mượn đi.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Người đi lỗ mũi thấu trời, kẻ lại chân đạp đất thật.

Hãy nói Tổ sư ý nhằm chỗ nào? Sư im lặng giây lâu nói: Hằng giận xuân về không chỗ kiếm, chẳng hay trôi thẳng đến trong đây.

*

Sư thượng đường lớn tiếng gọi: - Thị giả!

Thị giả: - Dạ!

Sư hỏi: - Đại chúng họp hay chưa?

Thị giả thưa: - Đại chúng đã họp.

Sư bảo: - Một cái kia vì sao chẳng đến dự tham?

Thị giả câm miệng.

Sư bảo: - Đến tức chẳng điểm.

*

Sư thượng đường: Đầy miệng nói chẳng ra, câu câu rất sáng tỏ, đầy mắt xem chẳng thấy, núi núi chồng lẫn xanh, tiếng trống vẫn chẳng hiểu, hà huống là tiếng chuông. Sư hét một hét.

*

Sư thượng đường cầm ngang cây gậy nói: Răng như đao kiếm mặt tợ mắt sắt, phóng điện sáng sáng chẳng dứt, tay nắm một vạn cân tật-lê, khi rảnh gõ rơi mặt trăng bên trời. Chao một cái.

Tăng hỏi: - Thế nào là sư tử ăn thịt người?

Sư đáp: - Trước Ngũ Lão phong.

Tăng thưa: - Cái này há biết ăn thịt người.

Sư đáp: - Ngày nay lượm được tánh mạng.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Đầu đội núi Tu-di, chân đạp bốn biển cả, hít thở sấm gió ồn, động dụng sanh năm sắc, nếu hay biết được y, mặc tình năm tháng đổi.

Hãy nói người nào biết được y? Sư hét một tiếng nói: - Tớ vườn nhà.

https://thuviensach.vn

25. THIỀN SƯ NHẬT ÍCH ở Thượng Phương

Ngày khai đường Thủ tọa bạch chùy xong. Sư nói: - Trước bạch chùy quán một lại chẳng thành, sau bạch chùy quán hai lại chẳng phải, đến trong đây dù là mắt sắt tròng đồng, cũng phải vỡ trăm mảnh. Có Thiền tăng nào chẳng sợ nguy vong, thử ra xem?

Khi ấy có hai vị Tăng đồng ra. Sư nói: - Một mũi tên rơi hai chim Điêu.

Tăng thưa: - Thoại con chưa hỏi đâu được rối loạn.

Sư hỏi: - Đâu chẳng phải là tăng Tân La ư?

Tăng suy nghĩ. Sư bảo: - Kẻ đánh cây cột cái.

Tăng hỏi: - Thế nào là việc bên chưa xuất thế?

Sư đáp: - Đáy giếng con ếch nuốt mặt trăng.

Tăng hỏi: - Thế nào là việc bên xuất thế?

Sư đáp: - Con cò đạp gãy cành lau khô.

Tăng hỏi: - Bỏ hai lối này, thế nào là chỗ Hòa thượng vì người?

Sư đáp: - Kim Cang dùi ấy thật hoàn hảo, bày ở đầu đường bán cho ai.

Tăng hỏi: - Thế nào là con trâu đực nhiều năm?

Sư đáp: - Răng thưa mắt mờ.

Tăng hỏi: - Chợ ồn gặp nhau việc thế nào?

Sư đáp: - Đi đông mua tiện đi tây mua quí.

Tăng thưa: - Chợt như chẳng khởi tiện chẳng khởi quí lại làm sao?

Sư đáp: - Củ cải Trấn Châu.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Tất cả hàm linh đều có Phật tánh, đã có Phật tánh vì sao lại chun vào thai lừa bụng ngựa?

Sư đáp: - Biết mà cố phạm.

Tăng hỏi: - Chưa biết nhằm chỗ nào sám hối?

Sư đánh nói: - Hãy làm thầy ngựa chết.

Tăng hỏi: - Khi thấy mặt trình nhau thế nào?

Sư bảo: - Mắt trái nửa cân mắt phải tám lượng.

Tăng đưa tọa cụ nói: - Cái này ghê?

Sư bảo: - Chẳng nhọc đưa ra. Sư nhìn bên phải bên trái nói: Ong già mặt vàng đi khắp bảy bước, dưới gót chân chính nên một chùy, Hồ tăng mắt biếc ngồi ngó chín năm, trên đảnh môn đáng tiếc một thẻ. Đương thời nếu có Thiền tăng vì chúng kiệt lực, hạ được độc thủ này, khỏi phải niêm hoa vi tiếu uổng phá mặt mày, đứng trong tuyết đến gối, trở thành dấu xe. Từ đây đem lầm đến lầm, đem sọt đánh sọt, bèn có năm canh hương thơm ngàn đèn nối sáng, nhằm trên bàn gỗ xướng hai nói ba, nơi đầu cây gậy tức lật chỉ nam vẽ bắc, liền có nhóm tiến trước lui sau hỏi pháp hỏi tâm, có những kẻ nương cửa tựa vách tìm Phật tìm Tổ. Trước sân chỉ bá, liền gọi là ý Tổ Tây sang, trong mặt trời xem núi, lại lầm nhận tự kỷ học nhân. Đâu chẳng biết một đại sự này vốn tự linh minh, tột mé vị lai chưa từng gián đoạn, chẳng nhờ tu chứng há ở nghĩ suy. Dù Thu Tử vẫn có chỗ chẳng biết, chẳng phải hay biện của Mãn Từ.

Chẳng thấy Mã Tổ một tiếng hét, Bá Trượng tai điếc ba ngày. Bảo Thọ lệnh hành Trấn Châu, một thành mù mắt. Đại cơ đại dụng như điện chớp không thể dừng, một xướng một đề dường bờ đứt không thể đi. Chính ngay khi ấy chư Phật ba đời chỉ có thể đứng bên xem, sáu đời Tổ sư chứng minh có phần. Đại chúng hãy nói, ngày nay lại có chứng minh hay chăng? Sư im lặng giây lâu nói: Thẻ!

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Thập Đắc bửa củi, Hàn Sơn thổi lửa, chỉ có Phong Can trong núi ngồi yên. Hãy nói Phong Can có chỗ gì hay? Sư im lặng giây lâu nói: - Nhà không tớ nhỏ chẳng thành quân tử.

*

https://thuviensach.vn

26. THIỀN SƯ BẢO ẤN SỞ MINH ở Tịnh Từ phủ Lâm An

Sư họ Trương, quê ở Bách Việt.

Sư thượng đường: Tâm ấn Tổ sư chẳng dài chẳng ngắn chẳng vuông chẳng tròn chẳng trong chẳng ngoài cũng chẳng khoảng giữa. Xin hỏi đại chúng quyết định là hình mạo gì? Sư cầm gậy nói: Cổ triện chẳng thành văn, truy bạch khó đồng thể, từ trước tự phân minh, đâu cần lại chuyên tạo. Sư gõ giường thiền xuống tòa.

*

Sư thượng đường: Ra cửa thấy sông núi, vào cửa thấy điện Phật, linh quang chỗ chạm thông, các người sao chẳng tiến. Nếu chẳng tiến, Tịnh Từ ngày nay chẳng được tiện.

Sư thượng đường: Tổ sư nói: Ta xưa đến cõi này, truyền pháp cứu mê tình, một hoa nở năm cánh, kết quả tự nhiên thành. Khi ấy Tịnh Từ nếu thấy nói như thế, dùng cây gậy thông đen đập một gậy chết tốt, chôn trên đất không âm dương, khiến Ngài nhả hơi chẳng được, cớ sao nỡ để Ngài gạt người cả nước Đại Đường. Trong chúng có người vì Tổ nhả hơi chăng? Ra đây một lúc chôn hết.

*

Sư thượng đường: Nếu luận việc này như ném bảo bối, loạn gieo vàng ngọc, người quên mình tự cam nghèo cùng, người có mắt tin lấy đưa ra. Vì thế nói, Diêm-phù có báu lớn thấy ít được lại là hiếm, nếu người đem dâng ta, thành Phật chỉ trong bữa ăn. Sư cầm cây gậy nói: - Như nay một lúc trình tương tợ, khắp mời đại chúng để mắt nhìn lên. Sư ném cây gậy xuống tòa.

*

https://thuviensach.vn

27. THIỀN SƯ DIỆU TRẠM TƯ HUỆ ở Tuyết Phong

Sư con nhà họ Du, quê ở Tiền Đường.

Có vị Tăng hỏi: - Khi điện cổ không đèn thì thế nào?

Sư đáp: - Vách đông đánh vách tây.

Tăng thưa: - Thế ấy ắt chụp được cột cái.

Sư bảo: - Chưa dám nhận nhau.

Sư thượng đường: Thả lưới đại giáo bắt cá trời người, Hộ Thánh chẳng giống Lão Hồ mắc bùn dính nước, chỉ là thấy thỏ thả chim ưng, gặp nai buông tên. Sư bèn to tiếng gọi đại chúng nói: - Trúng.

*

Sư thượng đường: Ngày xưa Dược Sơn sớm chiều chẳng tham thiền trải qua cả tháng, một hôm đại chúng vừa họp, Dược Sơn bèn trở về phương trượng.

Chư Thiền đức! Khi kia Phật pháp sớm tự đạm bạc, luận ra vẫn so sánh chút ít.

Như nay mỗi ngày đánh trống đăng tòa lăng xăng lộn xộn, người hỏi vết xe, người đáp lưỡi như điển chớp, thảy tợ ngày nay huệ mạng ở Linh Sơn nguy như tơ mành, gia phong Thiếu Thất hiểm tợ trứng chồng. Lại đâu bằng Thiền tăng khái nhiên có chí đỡ đứng tông thừa bước ra hét tan đại chúng, chẳng những bên tai im cãi, sẽ khiến chánh pháp còn lâu, há chẳng phải to sao? Nếu như trên gậy chẳng thành rồng, Sơn tăng sẽ ngược hành lệnh này. Sư cầm gậy đuổi tan.

Sư thượng đường: Chân mày ngang khắp mười phương, lông mi trên thấu trời xanh dưới suốt huỳnh tuyền, hãy nói lỗ mũi ở chỗ nào. Sư im lặng giây lâu nói: - Chép.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Trên đảnh núi Diệu Cao biển mây mênh mông, trước núi Thiếu Thất tuyết sương mù mịt, đứng riêng đến gối luống tự khổ nhọc, bảy ngày chẳng gặp một trường bối rối, Biệt Phong thấy nhau rơi tại giữa đường, một chiếc giày về Tây xa lại càng xa. Sư xoay cây gậy xuống tòa.

Sư thượng đường: Đại đạo chỉ ở trước mắt, cốt là trước mắt khó thấy, muốn biết chân thể đại đạo, sáng nay ngày mười lăm tháng ba, chẳng nhọc đứng lâu.

Sư thượng đường: Tất cả pháp chẳng sai, Vân Môn bánh hồ, Triệu Châu trà, trong lầu Hoàng Hạt thổi sáo ngọc, tháng năm Giang Thành hoa mai rụng, hổ thẹn Thượng tọa Thái Nguyên Phù canh năm nghe tiếng trống, trời sáng gảy tỳ bà. Sư hét một hét.

*

Sư thượng đường: Về nam thưa hỏi chư thiện hữu đi nát giầy cỏ, tuyệt học vô vi ngồi tiêu ngày tháng, phàm tình dễ thoát thánh giải khó quên, chỉ có tơ tóc đều thành rỉ chảy, trong tốt vì nói như đất nâng núi, ứng vật hiện hình như lừa nhìn giếng, dù không so tính vết xe đã thành, nếu luận tương ưng càng không giao thiệp. Gắng, chư nhân giả! Chớ lầm dụng tâm, mỗi người tự về nhà lại cầu việc gì?

*

https://thuviensach.vn

28. THIỀN SƯ CHÍ TUYỀN TỔ ĐĂNG ở Vân Phong

Sư họ Trần, quê ở Việt Đông.

Sư thượng đường: Thôi đi hết đi, một niệm muôn năm đi, cây khô tro tàn đi, lò hương miếu cổ đi, một mảnh lụa trắng đi. Đại chúng! Cổ nhân chỗ thấy như mặt trời soi trong không, chẳng mắc hai bên há rơi ấm giới. Than ôi!

Cháu con sau này phần nhiều khởi hiểu một bên sắc. Sơn tăng tức chẳng thế, chẳng thôi đi chẳng hết đi, nghiệp thức mênh mông đi, bảy điên tám đảo đi, chữ thập (+) đầu đường ồn vang vang, trong thanh sắc nằm ngồi đi, ba nhà trong thôn bồi đường bít lộ, trong rừng gai góc dạo chơi đi, núi đao cây kiếm chĩa bụng đâm tim, vạc dầu lò lửa lủng da nát xương đi, cử xướng như thế dường như trẻ con ba tuổi đánh cầu thêu.

Sư thượng đường: Trúc ốm tùng dài nhỏ giọt hương, gió trôi trăng mỏng độ viêm lương, chẳng biết Nguyên Tây chùa ai ở, hôm sớm chày kình đuổi tịch dương.

Sư thượng đường: Chẳng phải gió động chẳng phải phan động, Thiền tăng mất đi lỗ mũi, là gió động là phan động, rõ ràng là cái thùng sơn, hai đoạn chẳng đồng mắt mờ tai điếc. Nước khe như chàm biếc, hoa núi tợ lửa hồng.

Có vị Tăng hỏi: - Vào cửa Đức Sơn liền ăn gậy, ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Bó gậy trị dân.

Tăng hỏi: - Vào cửa Lâm Tế liền bị hét, ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Chẳng nói mà giáo hóa.

Tăng hỏi: - Chẳng biết Hòa thượng vì người thế nào?

Sư đáp: - Một đao hai khúc.

Tăng thưa: - Cửa sắt vô phùng mời Thầy mở?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Tiến ba bước.

Tăng thưa: - Hướng thượng không cổng thỉnh Thầy đóng?

Sư đáp: - Lui sau một tầm.

Tăng thưa: - Chẳng mở chẳng đóng lại làm sao?

Sư nói: - Hồng hồng liền đánh.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI LĂM SAU LỤC TỔ

I. TÔNG TÀO ĐỘNG THỨ 11

NỐI PHÁP THIỀN SƯ CHÁNH GIÁC CÓ 14 VỊ:

1. Thiền sư Từ Tông ở Tuyết Đậu Minh Châu

2. Thiền sư Huệ Huy Tự Đắc ở Tịnh Từ Hàn Châu

II. TÔNG LÂM TẾ THỨ 11

A. PHÁI HOÀNG LONG

a/ NỐI PHÁP THIỀN SƯ NGỘ TAN TỬ TAM CÓ 16 VỊ:

1. Thiền sư Huệ Phương ở Hòa Sơn

2. Am chủ Diệu Phổ Tánh Không ở Hoa Đình

b/ NỐI PHÁP THIỀN SƯ DUY THANH CÓ 18 VỊ:

1. Thiền sư Thủ Trác ở Trường Linh

2. Thiền sư Bổn Tài Phật Tâm ở Thượng Phong

B. PHÁI DƯƠNG KỲ

NỐI PHÁP THIỀN SƯ PHÁP DIỄN CÓ 22 VỊ:

1. Thiền sư Khắc Cần Phật Quả ở Chiêu Giác

2. Thiền sư Huệ Cần Phật Giám ở Thái Bình

3. Thiền sư Thanh Viễn Phật Nhãn ở Long Môn

4. Thiền sư Đạo Ninh ở Khai Phước

https://thuviensach.vn

5. Thiền sư Nguyên Tỉnh ở Nam Đường Đại Tùy

6. Thiền sư Tông Thới ở Vô Vi

7. Thiền sư Biểu Tự ở Ngũ Tổ

*

https://thuviensach.vn

29. THIỀN SƯ TỪ TÔNG ở Tuyết Đậu Minh Châu

Sư họ Trần, quê ở Huy Châu, thuở nhỏ chuyên học kinh, khi thọ giới cụ túc xong, nương theo Thiền sư Huệ Diệu Trạm thưa hỏi được thích nhiên khế hợp. Thiền sư Huệ lấy phất tử phó chúc cho Sư.

*

Sau Sư đến Thiền sư Hoằng Trí nhờ ấn khả, ở đây đạo đức của Sư càng được thâm áo. Sau này Sư trụ trì các nơi như: Phổ Chiếu, Thiện Quyền, Thúy Nham, Tuyết Đậu.

*

Sư thượng đường: Mỗi người đều có cái lỗ mũi, chỉ có Thiện Quyền không lỗ mũi. Tại sao không? Vì hai mươi năm trước bị người kéo rơi rồi. Mỗi người đều có hai tròng con mắt, Chỉ có Thiện Quyền không tròng con mắt. Vì cớ sao? Vì bị người lấy cây móc rồi. Mỗi người đều có xương sọ, chỉ có Thiện Quyền không xương sọ. Vì sao không? Vì người mượn làm gáo đựng phân rồi.

Sư bèn gọi đại chúng nói: Lỗ mũi không, tròng con mắt không, xương sọ cũng không. Quí vị lại biết Thiện Quyền chăng? Nếu chẳng biết là quí vị chôn vùi Thiện Quyền. Nếu chẳng như thế, hãy nghe một bài tụng: Trâu đất đáy khe vàng phết mặt, đầu non gái đá mặc chân hồng, trên cọc cột lừa cỏ thơm ngát, chẳng phải mây che chót lò hương.

*

Sư thượng đường: - Thúy Nham chẳng phải chẳng nói, chỉ vì không có thời tiết, sáng nay thích thú mấy khi, một câu vì anh mổ xẻ, cột cái vốn là khúc cây, trái cân chỉ là sắt nguội. Quí vị nếu đến các nơi, chớ nói Sơn tăng nhiều lời.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Hoa sen khi chưa ra khỏi nước thì thế nào?

Sư đáp: - Mất đi lỗ mũi ông.

Tăng hỏi: - Sau khi ra khỏi nước thì thế nào?

Sư đáp: - Xỏ phủng tròng mắt ông.

Tăng hỏi: - Thế nào là chánh pháp nhãn?

Sư đáp: - Đậu đen.

Tăng hỏi: - Thế nào là quân?

Sư đáp: - Mài giũa kiếm ba thước, đợi chém người bất bình.

Tăng hỏi: - Thế nào là thần?

Sư đáp: - Mây trắng thật quá rảnh, dòng nước rất lăng xăng.

Tăng hỏi: - Thế nào là quân thần đạo hiệp?

Sư đáp: - Mây bay mưa rơi trăng sáng sao soi.

Tăng hỏi: - Thế nào là chánh trung thiên?

Sư đáp: - Hoa ấu chưa soi trước.

Tăng hỏi: - Thế nào là thiên trung chánh?

Sư đáp: - Sum vầy không thiếu dư.

Tăng hỏi: - Thế nào là chánh trung lai?

Sư đáp: - Khắp cõi bặt mảy trần.

Tăng hỏi: - Thế nào là kiêm trung chí?

Sư đáp: - Công cắn tên trước đùa.

Tăng hỏi: - Thế nào là kiêm trung đáo?

Sư đáp: - Mười đường chẳng lọt mảy tóc.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Thế nào là chuyển công tựu vị?

Sư đáp:-Buông tay chẳng tựa toàn thể hiện, thuyền con ngư phủ tựa hoa lau.

Tăng hỏi: - Thế nào là chuyển vị tựu công?

Sư đáp:-Đêm giữa đầu non trăng gió lặng, cây cao con vượn một tiếng kêu.

Tăng hỏi: - Thế nào là công vị tề chương?

Sư đáp: - Ra cửa chẳng đi lối trở lại, bụi bay đầy mắt dứt điểm ai.

Tăng hỏi: - Thế nào là công vị câu ẩn?

Sư đáp: - Trâu đất uống cạn trăng đầm lặng, ngựa đá ra roi chẳng ngoái đầu.

*

Sư tịch tại núi này, tháp toàn thân góc Tây Nam của chùa.

*

https://thuviensach.vn

30. THIỀN SƯ HUỆ HUY TỰ ĐẮC ở Tịnh Từ Hàn Châu

Sư họ Trương, quê ở Hội Khê, thuở nhỏ Sư nương theo thầy Đạo Ngưng ở Trừng Chiếu thế phát và thọ giới cụ túc. Năm hai mươi tuổi, Sư đến yết kiến Chơn Yết ở Trường Lô có sở chứng chút ít. Sau đó, Sư đến yết kiến Hoằng Trí.

Trí nhắc: chính trong sáng có tối, chẳng dùng tối gặp nhau, chính trong tối có sáng, chẳng dùng sáng thấy nhau để hỏi Sư. Sư chẳng khế hội. Đầu hôm, Sư định trở lại trước tượng Thánh tăng thắp hương, mà Hoằng Trí cũng vừa đến.

Sư trông thấy liền chóng rõ câu nói trước. Hôm khác, Sư vào thất. Hoằng Trí nhắc: Than ôi! Ngày trước mặt như ngọc, lại than! Xoay về râu tợ sương, để hỏi Sư. Sư đáp: - Kia vào ly, kia ra vi. Từ đây, Sư hỏi đáp không ngại.

Hoằng Trí nhận là Chân tử trong thất.

Niên hiệu Thiệu Hưng (1131), Sư khai pháp ở Phổ Đà, kế đến Vạn Thọ, Kiết Tường, Tuyết Đậu. Niên hiệu Thuần Hy thứ ba (1176), sắc vua bổ Sư trụ trì chùa Tịnh Từ.

Sư thượng đường: Tái tê gió bắc quét cây rừng, về cội lá rơi hiện mảnh tâm, muôn dòng về biển thuyền bờ đến, sáu cửa sáng ngời cải gặp kim, vốn đã hiện thành chớ kiếm tìm, đất tánh thảnh thơi xưa nay sáng, ngoài cửa tuyết tan sắc xuân đông, bốn núi lẫn làm cây long ngâm.

Sư thượng đường: Ong già Thích-ca cùng lý tận tánh miệng vàng nói ra giáo lý một đời dường thể xoay châu chuyển ngọc, vẫn bị người gọi là giấy cũ lau ghẻ. Tổ sư Đạt-ma dùng pháp Nhất thừa chỉ thẳng riêng truyền, nhìn vách chín năm chẳng lập văn tự, bị người gọi là Bà-la-môn nhìn vách. Hãy nói hành lý thế nào? Thơ bị người bên chỉ ra rồi, chăn kéo trùm đầu muôn việc thôi, khi này Sơn tăng trọn chẳng hội.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Ổ biết gió hang biết mưa, ngọt đó ngọt chừ đắng đó đắng, chẳng cần suy nghĩ lại xét lường, năm năm từ lâu là hăm lăm, muôn việc sắp đặt đến bình thường, đây là câu tùng lâm tham vấn no. Quí vị lại hiểu rõ chăng? Lão quê chẳng biết sức Nghiêu Thuấn, đùng đùng đánh trống cúng thần sông.

Sư thượng đường: Thần của hang chốt của máy, trong cho bên tham tầm xoay đường được diệu mây tuy động mà thường nhàn, trăng tuy tối mà càng chiếu, chủ khách lẫn tham chánh thiên kiêm đáo, mười châu xuân hết hoa héo tàn, rừng cây san hô nhật sáng rỡ.

Tăng hỏi: - Thế nào là chánh trung thiên?

Sư đáp: - Đêm qua canh ba sao đầy trời.

Tăng hỏi: - Thế nào là thiên trung chánh?

Sư đáp: - Mây trắng trùm đầu núi, trọn chẳng bày ngất cao.

Tăng hỏi: - Thế nào là chánh trung lai?

Sư đáp: - Chớ gọi cá kình không lông cánh, ngày nay chính từ đường chim sang.

Tăng hỏi: - Thế nào là kiêm trung chí?

Sư đáp: - Ứng không dấu dụng không vết.

Tăng hỏi: - Thế nào là kiêm trung đáo?

Sư đáp: - Người đá chiếc áo rách, quả đất không người may.

*

Sư thượng đường: Da thịt rơi rụng bặt chỗ nơi, sáng tỏ thân tâm một vật không, khéo vào đạo lớn chỗ sâu lặng, người ngọc yên ngồi xe bạch ngưu.

Điền địa diệu minh người đạt rất ít, thức tình chẳng đến chỉ chứng mới biết.

https://thuviensach.vn

Con mây trắng linh linh tự chiếu, cha núi xanh cao ngất thường còn, cơ phân sáng sau đảnh, trí hợp mắt trước kiếp. Vì thế nói, đường Tân Phong chừ vót vẫn gieo, động Tân Phong chừ lặng nhưng tươi, người đi đi chừ chẳng động diêu, người dạo dạo chừ chớ mau gấp, nhà nghỉ tuy có người đến ít, rừng suối chẳng dài cây tầm thường. Chư Thiền đức! Hướng thượng một phen đến tôn quí khó rõ, trên điện Lưu Ly chẳng xưng tôn, trước rèm phỉ thúy lại hợp bạn. Chính cùng khi ấy kim chỉ xâu suốt chân tông chẳng rơi, nên làm sao thi thiết? Tóc bạc đầy đầu lìa hang núi, giữa đêm xuyên mây vào xóm làng.

*

Sư thượng đường: Phó Đại sĩ có bài tụng Pháp thân: Tay không cán cuốc cầm, bộ hành cỡi lưng trâu, trên cầu người qua thẳng, cầu trôi nước chẳng trôi. Đại sư Vân Môn nói: Các người đông lại tây lại nam lại bắc lại, mỗi mỗi cỡi một con trâu lại. Tuy nhiên như thế, ngàn đầu muôn đầu chỉ cần biết một cái đầu này. Sư nói: Vân Môn bình thường khô khan châm dùi chẳng phủng, đến trong này cũng biết dính bùn kẹt nước. Quí vị! Hiện nay cần thấy một đầu này chăng? Khí trời hơi lạnh mỗi người tự về nhà.

*

Sư thượng đường nhắc việc phong phan, Sư nói: Chỗ phong phan động, mắt nhìn tới tức là Thượng tọa, chỗ phong phan động, mất đi con mắt tức là phong phan. Kia nếu chưa như thế, chẳng phải phong phan chẳng phải tâm, Thiền tăng luống tự gắng dùi châm, phòng núi mưa qua khói mù sạch, nằm nghe gió mát trong rừng tre.

Niên hiệu Hy Ninh thứ bảy (1074) mùa thu, Sư trở lại Tuyết Đậu. Đến Hy Ninh thứ mười (1077) giữa mùa đông, ngày hai mươi chín lúc giữa đêm, Sư tắm rửa xong liền tịch.

*

https://thuviensach.vn

31. THIỀN SƯ HUỆ PHƯƠNG ở Hòa Sơn

Sư họ Lung quê ở Lâm Giang.

Sư dạy chúng: Trước dụng sau chiếu cốt nghiệm tác gia, trước chiếu sau dụng chẳng còn hình bóng, chiếu dụng đồng thời vách đứng ngàn nhẫn, chiếu dụng chẳng đồng thời căn trần nên soi. Cổ nhân dùng bốn chuyển ngữ này để

nghiệm Thiền tăng trong thiên hạ. Nếu không phải người đủ con mắt chân chánh liễu ngộ thấu đáo khó bề nương tựa. Ngày nay vì quí vị nêu ra rõ ràng rồi vậy. Lại hiểu rõ hay chăng? Nếu hiểu rõ rồi, đáng gọi chẳng động mảy tơ chóng lên giác địa. Nếu chưa thế ấy, cần phải chín chắn. Sư lại đưa cây phất tử nói: Xem! Xem! Chỉ cái này ở Lâm Tế ắt chiếu dụng đồng hành, tại Vân Môn ắt sự lý đều đủ, ở Tào Động thì thiên chánh hiệp thông, tại Qui Ngưỡng thì ám cơ viên hiệp, tại Pháp Nhãn thì nào dừng duy tâm. Song Ngũ gia Tông phái lập bài môn đình ắt chẳng không, dù cho biện được bè nhóm rõ ràng vẫn là việc bên quang ảnh. Nếu cần chống cự với sanh tử thì trời đất xa cách. Hãy nói, một câu siêu việt sanh tử làm sao mà nói? Sư im lặng giây lâu nói: - Đã là lầm hạ chú cước.

*

https://thuviensach.vn

32. AM CHỦ DIỆU PHỔ TÁNH KHONG ở Hoa Đình

Sư người Hán Châu, nương Thiền sư Tử Tâm đã lâu được ấn chứng. Sư đi đến sông Tú theo nếp Hoa Đình Thuyền Tử, cất một chiếc am tranh ở đồng Thanh Long, thổi sáo sắt để tự vui. Sư có làm nhiều phú, vịnh, người được đều quí như của báu. Bài Sơn Cư:

Tâm pháp song vong du cách vọng

Sắc trần bất nhị thượng dư trần

Bách điểu bất lai xuân hựu quá

Bất tri thùy trị trụ am nhân.

Dịch:

Tâm pháp hai quên còn cách vọng

Sắc trần bất nhị vẫn thừa trần

Chẳng đến trăm chim xuân lại mất

Biết ai quả thật người trụ am.

Sư làm bài cảnh chúng rằng:

Học đạo du như thủ cấm thành

Trú phòng lục tặc dạ tinh tinh

Trung quân chúa tướng năng hành lệnh

Bất động can qua trị thái bình.

https://thuviensach.vn

Dịch:

Học đạo ví như giữ cấm thành

Ngày ngừa lục tặc, tối tinh tinh

Trong quân chúa tướng hay hành lệnh

Chẳng động gươm đao trị thái bình.

Niên hiệu Kiến Viêm năm đầu (1127) giặc Từ Minh làm phản đi theo con đường O Trấn mặc tình giết hại, dân chúng sợ chạy. Sư một mình cầm gậy đi đến, giặc trông thấy lấy làm lạ, nghi là ngụy phục, bèn hỏi duyên cớ. Sư đáp:

- Tôi là Thiền giả muốn đến chùa Mật Ấn. Giặc nổi giận muốn chém Sư. Sư nói: - Đại trượng phu cần đầu liền chặt lấy, cần gì phải nổi giận. Tôi hẳn phải chết, xin cho một bữa ăn để làm tống chung. Giặc dâng cá thịt, Sư dùng như ngọ trai thường, trước xuất sanh xong, bèn nói: Ai sẽ vì tôi làm bài văn để cúng?

Giặc tức cười mà không đáp. Sư đòi bút viết: Than ôi! Duy linh, nhọc ta do sanh ắt lỗi khối đất, sai ta do sống ắt quấy âm dương, thiếu ta do nghèo ắt ngũ hành chẳng chánh, khốn ta do mạng ắt ngày giờ chẳng tốt. Chao ôi! Lớn thay!

May có đạo xuất trần, ngộ được tánh của ta, cùng diệu tâm kia. Hẳn diệu tâm này ai hay làm thân, trên đồng chân hóa của chư Phật, dưới hiệp với vô minh của phàm phu, mảy bụi chẳng động vốn tự viên thành. Diệu vậy thay! Diệu vậy thay! Mặt trời mặt trăng chưa đủ là sáng, càn khôn chưa đủ là lớn, lạ lạ lùng lùng không chướng không ngại, hơn sáu mươi năm hòa quang lẫn tục, bốn mươi hai hạ tiêu dao tự tại, gặp người thì vui thấy Phật chẳng lạy. Cười vậy ư!

Cười vậy ư! Đáng tiếc chàng thiếu niên, phong lưu rất tươi đẹp, thản nhiên đi về phó gió xuân, thể dường hư không trọn chẳng hoại. Lại mời! Sư liền

https://thuviensach.vn

cầm đũa gắp ăn. Bọn giặc cười to. Sư ăn xong lại nói: Kiếp số đã gặp ly loạn, tôi là kẻ rất thích sống, hiện nay chính là giờ tốt, xin mời một đao hai khúc. Sư bèn hô to: Chém! Chém! Giặc kinh hãi cúi đầu tạ tội, khiến quân rút lui. Nhà cửa vùng O Trấn khỏi bị thiêu đốt, thật nhờ ơn đức của Sư. Kẻ đạo người tục nghe việc này càng cung kính Sư.

Có vị Tăng xem bài ca có câu: thấy Phật chẳng lạy, nghịch hỏi Sư: -

Đã thấy Phật vì sao chẳng lạy?

Sư tát tai, hỏi: - Hội chăng?

Tăng đáp: - Chẳng hội.

Sư lại tát tai, nói: - Nhà không hai chủ.

Niên hiệu Thiệu Hưng (1131) năm Canh Thân mùa Đông, Sư làm một cái bồn to mà đậy lại, biên thơ gởi cho Thiền sư Trì ở Tuyết Đậu nói: Tôi sắp thủy táng vậy. Đến năm Nhâm Tuất, Thiền sư Trì đến thăm, thấy Sư vẫn còn, bèn làm bài kệ ngạo rằng:

Dốt thay lão Tánh Không,

Chỉ thích mồi cho cá,

Đi chẳng đòi tánh đi,

Chỉ quản nhằm người nói.

Sư xem qua, cười nói: - Đợi huynh đến chứng minh.

Sư liền sai báo tin họp tứ chúng. Chúng họp xong, Sư vì chúng nói pháp yếu, bèn nói kệ:

Ngồi thoát đứng chết chẳng bằng thủy táng,

Một bớt tốn củi, hai khỏi đào đất,

Buông tay liền đi hắn là thích thú,

https://thuviensach.vn

Ai là tri âm Hòa thượng Thuyền Tử,

Cao phong khó nối trăm ngàn năm,

Một bản ông chài ít người xướng.

Sư bèn vào ngồi trong bồn xuôi nước mà đi. Chúng đều theo đến cửa biển nhìn theo đứt mắt. Sư lấy gàu múc nước bơi bồn vào, chúng nâng lên xem, không thấy vô nước. Sư lại theo dòng nước mà đi, xướng lên rằng:

Thuyền Tử đương niên phản cố hương

Một tung tích xứ diệu nan lương

Chân phong biến ký tri âm giả

Thiết địch hoành xuy tác tán trường.

Dịch:

Thuyền Tử năm này lại cố hương

Chỗ không dấu vết diệu khó lường

Chân phong khắp gởi tri âm đấy

Sáo sắt thổi ngang vĩnh biệt trường.

Tiếng sáo xa xa rồi đứt khoảng trong chốn mênh mông, thấy Sư ném chiếc sáo rồi chìm. Chúng thương xót ngậm ngùi. Ba hôm sau, người ta thấy thân Sư ngồi kiết già trên bãi cát. Tăng tục đua nhau đến đón về chùa, lưu lại năm ngày sau mới trà-tỳ. Khi trà-tỳ có hai con chim nhạn bay qua bay lại trong hư không, đến thiêu xong mới đi.

*

https://thuviensach.vn

33. THIỀN SƯ THỦ TRÁC ở Trường Linh Thiên Ninh

Sư họ Trang, quê ở Tuyền Châu.

Sư thượng đường: Ba ngàn kiếm khách riêng nhận Trang Chu, vì sao lại nhảy chẳng khỏi? Cửa thầy thuốc nhiều bệnh nhân, vì sao chẳng tiêu một cái chích. Người đã thấu quan mời biện xem.

*

Sư thượng đường: Thí như con mắt chẳng tự thấy con mắt, tánh tự bình đẳng. Người không bình đẳng liền thế ấy đi, chùy sắt không lỗ anh hãy an trí.

Dù đặng vào rừng chẳng động cỏ, vào nước chẳng động sóng, cũng là phương tiện một thời. Nếu là, tre trong giậu nhổ măng ngoài giậu, khe đông hoa nở khe tây hồng. Lại đợi khám phá qua đã.

Tăng hỏi: - Đơn Hà thiêu Phật gỗ, Viện chủ vì sao lại rụng lông mày?

Sư đáp: - Mèo con biết trèo cây.

Tăng thưa: - Sớm biết như thế trọn chẳng như thế.

Sư bảo: - Tiếc lấy lông mày.

Tăng hỏi: - Thế nào là việc của kẻ áo nạp?

Sư đáp: - Trời hạn dân sầu.

Tăng hỏi: - Khi Phật chưa xuất thế thì thế nào?

Sư đáp: - Tuyệt hào tuyệt ly.

Tăng hỏi: - Sau khi xuất thế thì sao?

Sư đáp: - Lấp hồ bít khe.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Xuất thế cùng chưa xuất thế cách nhau bao nhiêu?

Sư đáp: - Người bình chẳng nói, nước bình chẳng chảy.

*

Sư thượng đường: San cao đến thấp, đuổi giặc phá nhà, cắt sắt chặt đinh, con chồn mến hang, thảy chẳng thế ấy lại là sao? Vì thế nói, vực cao muôn nhẫn buông tay thõng, phải là người ấy. Chỉ như ôm bát vào nước Hương Tích một câu làm sao nói? Sư im lặng giây lâu nói: - Tối kỵ gió thổi trong biệt điệu.

*

Sư thượng đường: Đức Thích-ca đóng cửa thất phạm lỗi tày trời, ngậm miệng nơi Tỳ-da tự cứu chưa xong. Thế nào? Thế nào? Cửa miệng quá nhỏ.

*

Niên hiệu Tuyên Hòa thứ năm (1123) ngày hai mươi bảy tháng mười hai, Sư yên lặng thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

34. THIỀN SƯ BỔN TÀI PHẬT TÂM ở Thượng Phong Đàm Châu

Sư họ Đào, quê ở Phước Châu, thuở bé được xuất gia, thọ giới cụ túc xong đi du phương. Sư đến Đại Trung nương Thiền sư Long ở Hải Ấn thấy lão túc là Đạt Đạo xem kinh đến câu một đầu sợi lông sư tử trăm ức đầu sợi lông đồng thời hiện, Sư chỉ hỏi: - Một đầu sợi lông sư tử vì sao được trăm ức đầu sợi lông đồng thời hiện? Đạt đáp: - Ngươi mới vào tùng lâm đâu thể lý hội được việc này. Sư nhân đây sanh nghi. Sư phát tâm lãnh chức Tịnh đầu. Một hôm, Sư đến phiên quét dọn. Hải Ấn vừa đến dạ tham, đến nơi thấy sửa sang tòa liền ném cây gậy bảo: - Liễu thì đầu sợi lông nuốt bể cả, mới biết cả đại địa một hạt bụi. Sư bỗng nhiên có tỉnh.

*

Sau Sư ra xứ Mân đến Dự Chương núi Hoàng Long ở chỗ Tử Tâm mà cơ duyên không khế hợp. Sư đến tham vấn Linh Nguyên, mỗi khi vào thất ra ắt lau nước mắt nói: - Việc này ta thấy được rất rõ ràng, chỉ là lâm cơ nói chẳng ra. Nếu thế là tại sao?

Linh Nguyên biết Sư rất cần mẫn, bảo: - Phải đại triệt mới được tự tại.

Chưa bao lâu, bỗng thấy vị Tăng ở bàn bên cạnh đọc Tào Động Quảng Lục, đến Dược Sơn hái củi về có vị Tăng hỏi: - Chỗ nào lại?

Dược Sơn đáp: - Đốn củi lại.

Tăng chỉ con dao dưới lưng nói: - Khua ren ren là cái gì?

Dược Sơn rút dao làm thế chặt. Sư chợt vui mừng tát vị Tăng đang đọc một tát, vén rèm chạy tuôn ra cửa nói kệ:

Triệt! Triệt!

Đại hải càn khô hư không tịnh liệt

https://thuviensach.vn

Tứ phương bát diện tuyệt già lan

Vạn tượng sum la tề lậu tiết.

Dịch:

Triệt! Triệt!

Biển cả khô khan hư không đều nát

Bốn phương tám mặt bặt ngăn che

Vạn tượng sum la đều tiết lộ.

Về sau, Sư được chia tòa giảng dạy ở Chơn Thừa, nhận trụ ở Thượng Phong và dời trụ nhiều chùa nổi tiếng.

Khi Sư trụ ở Càn Nguyên ngày khai đường dạy chúng: Trăm ngàn môn tam-muội vô lượng tạng phước đức, buông đi cũng như mở kho thì sâm sai xen lẫn, nắm đứng cũng giống tuyết phủ hoa lau khắp thân khó biện. Khiến cho người thấy đó khêu dậy liền đi, người nghe đó một đao thẳng vào, mỗi mỗi đủ chánh nhãn ở đảnh môn, người người mang theo tay một linh phù, quét tri kiến Phật Tổ, làm họa ương ở tùng lâm. Tôi nhớ ngày khai đường của Bảo Thọ, Tam Thánh đẩy một vị Tăng ra, Bảo Thọ liền đánh, Tam Thánh nói: Thế ấy vì người là làm mù mắt người cả một thành Trấn Châu đi rồi. Vả như Càn Nguyên ngày nay khai đường, hoặc có vị Tăng ra đây, Sơn tăng cũng đánh, chẳng những thoại này đại hành, cốt yếu mở mắt người cả thành Phước Châu.

Vì sao vậy? Kiếm vì bất bình lìa giáp báu, thuốc nhân cứu bệnh ra bình vàng.

Sư thượng đường: Đức Đạt-ma trước khi chưa sang Đông Độ, người người đều ấp hạt châu Mỵ Thủy, kẻ kẻ đều ôm hòn ngọc Kinh Sơn, đáng gọi là vách đứng ngàn nhẫn. Đến khi Nhị Tổ lễ ba lạy, về sau mỗi mỗi Nam hỏi các bạn, Bắc lễ Văn-thù, rất chẳng trượng phu. Hoặc có một người nửa

https://thuviensach.vn

người chẳng cầu chư Thánh chẳng trọng kỷ linh, một ngựa một thương nhằm trong hư không đấu kiếm, thật là thích thú bình sanh. Như hiện nay có chăng? Tự là chẳng về về liền được, mây cảnh ngũ hồ có ai giành.

*

Sư thượng đường: Nhất pháp có hình gồm động thực, trăm sông chảy xiết biển đua về, sáng đâu chẳng động trời mây nhạt, tưởng tượng Tỳ- da một bệnh ông. Duy-ma bệnh ắt Thượng Phong bệnh, Thượng Phong bệnh ắt cây gậy bệnh, cây gậy bệnh ắt sum la vạn tượng bệnh, sum la vạn tượng bệnh ắt phàm cùng thánh bệnh. Quí vị lại biết chỗ bệnh trước khởi chăng? Nếu là biết được, tình cùng vô tình đồng một thể, nơi nơi đều đồng chân pháp giới. Nếu chưa như thế, dưa ngọt tột rễ ngọt, dưa đắng gốc cũng đắng.

*

https://thuviensach.vn

35. THIỀN SƯ KHẮC CẦN PHẬT QUẢ ở Chiêu Giác

Sư họ Lạc quê ở Bành Thành, gia thế theo Nho. Thuở nhỏ Sư mỗi ngày nhớ được ngàn lời. Bỗng Sư đến chùa Diệu Tịch thấy sách Phật, xem qua ba lượt buồn bã như được vật cũ. Sư nói: Ta ngờ quá khứ làm Sa-môn. Sư liền bỏ nhà nương thầy Tự Tỉnh thế phát, theo Văn Chiếu Thông học kinh, lại theo Mẫn Hạnh học kinh Lăng Nghiêm. Bỗng mang bệnh nặng, Sư than: Con đường Niết-bàn của chư Phật chẳng ở trong văn cú, tôi muốn do tiếng cầu thấy sắc, nơi kia không tử vậy.

*

Sư rời đây tìm đến pháp hội Thiền sư Thắng ở Chơn Giác. Sư Thắng chích máu nơi cánh tay chỉ dạy Sư: - Đây là một giọt nước nguồn Tào.

Sư kinh hãi giây lâu nói: - Đạo vẫn như thế ư?

Sư liền đi bộ đến đất Thục trước yết kiến Thiền sư Hạo ở Ngọc Tuyền, kế nương Thiền sư Tín ở Kim Loan, Thiền sư Triết ở Đại Qui, Thiền sư Tổ Tâm ở Hoàng Long, Thiền sư Độ Liễm ở Đông Lâm chỉ vì pháp khí. Thiền sư Tổ Tâm khen Sư rằng: - Ngày sau một tông Lâm Tế thuộc ngươi vậy.

*

Rốt sau, Sư yết kiến Thiền sư Diễn ở Ngũ Tổ. Sư trình hết cơ dụng của mình mà Diễn đều không chấp nhận. Sư nghĩ Thiền sư Diễn gắng xoay chuyển người, nói lời bừa bãi, tức giận bỏ đi. Thiền sư Diễn nói: - Đợi khi ông mắc bệnh nặng mới nghĩ đến ta.

Sư đi đến Kim Sơn mắc bệnh thương hàn rất nặng, dùng chỗ thấy bình thường thí nghiệm đều không đắc lực. Từ đây mới nhớ lại lời ngài Pháp Diễn.

https://thuviensach.vn

Sư tự thệ rằng: Bệnh tôi tạm bớt liền trở lại núi Ngũ Tổ. Khi bệnh thuyên giảm, Sư liền trở lại núi Ngũ Tổ. Thiền sư Pháp Diễn trông thấy cười dạy đến nhà tham thiền. Sư vào liêu Thị giả mới được nửa tháng, gặp Bộ Sử hưu trí trở về đất Thục đến Pháp Diễn hỏi đạo. Pháp Diễn hỏi: - Đề Hình thuở thiếu niên từng đọc Tiểu Diểm thi chăng? Có hai câu hỏi gần nhau vừa kêu Tiểu Ngọc nguyên không việc, chỉ cốt đàn lang nhận được thanh.

Đề Hình ứng: - Dạ! Dạ!

Pháp Diễn bảo: - Hãy chín chắn.

Sư vừa đến ứng hầu thưa: - Nghe Hòa thượng nhắc Tiểu Diểm thi, Đề Hình hiểu chăng?

Pháp Diễn bảo: - Kia nhận được thanh.

Sư thưa: - Chỉ cốt đàn lang nhận được thanh, kia đã nhận được thanh, vì sao lại chẳng phải?

Pháp Diễn nói: - Thế nào là ý Tổ sư từ Tây sang, cây bá trước sân, ghê?

Sư chợt có tỉnh. Sư bước ra, thấy con gà bay đậu trên lan can vỗ cánh gáy, lại tự bảo: Đây há chẳng phải là thanh. Sư bèn sắm hương đèn vào thất trình kệ:

Kim ô hương tỏa cẩm tú vi

Sảnh ca tùng lý túy phù qui

Thiếu niên nhất đoạn phong lưu sự

Chỉ hứa giai nhân độc tự tri.

Dịch:

Quạ vàng hương kín túi gấm thêu

Nhịp ca tùng rậm say dìu về

https://thuviensach.vn

Một đoạn phong lưu thuở niên thiếu

Chỉ nhận giai nhân riêng tự hay.

Pháp Diễn bảo: - Phật Tổ đại sự chẳng phải căn nhỏ cơ hèn hay đến được, tôi giúp ông vậy. Pháp Diễn liền bảo khắp cho hàng kỳ cựu trong núi rằng: Thị giả của tôi tham được thiền. Do đây, Sư đi đến đâu cũng được đưa lên làm Thủ tọa.

*

Khoảng niên hiệu Sùng Ninh (1102-1107), Sư về quê thăm cha mẹ, bốn chúng nghênh đón lễ bái. Nguyên soái ở Thành đô Hàn Lâm Quách Công Tri Chương thỉnh Sư khai pháp ở chùa Lục Tổ kế đến chùa Chiêu Giác.

*

Khoảng niên hiệu Chánh Hòa (1111-1118), Sư xin nghỉ việc lại ra núi đi dạo phương Nam. Bấy giờ cư sĩ Trương Vô Tận đang ngụ ở Kinh Nam, dùng đạo học tự ở, ít tiếp xúc với người. Sư dừng thuyền đến ra mắt ông. Luận về chỉ yếu kinh Hoa Nghiêm, Sư nói: - Cảnh giới hiện lượng kinh Hoa Nghiêm lý sự toàn chân, ban đầu không nhờ pháp. Sở dĩ tức một là muôn, rõ muôn là một.

Một lại một muôn lại muôn thênh thang không cùng, tâm Phật chúng sanh ba không sai biệt, co duỗi tự tại viên dung không ngại. Đây tuy lý tột trọn là không gió sóng ầm ầm. Khi ấy Vô Tận bất chợt nhóm giường.

Sư hỏi: - Đến đây cùng ý Tổ sư Tây sang là đồng là khác?

Vô Tận đáp: - Đồng.

Sư bảo: - Chẳng được, không dính dáng.

Vô Tận đổi sắc. Sư bảo: - Chẳng thấy Vân Môn nói: núi sông đất liền không một mảy tơ lỗi lầm vẫn là chuyển cú, thật được chẳng thấy một sắc mới là

https://thuviensach.vn

bán đề, lại phải biết có hướng thượng mới là thời tiết toàn đề, Đức Sơn, Lâm Tế há chẳng phải toàn đề ư?

Vô Tận bèn gật đầu. Hôm sau lại nói về sự pháp giới lý pháp giới, đến lý sự vô ngại pháp giới, Sư lại hỏi: - Đây đáng gọi là thiền chưa?

Vô Tận đáp: - Chính là nói thiền.

Sư cười bảo: - Chẳng phải, chính là còn trong lượng pháp giới, bởi lượng pháp giới chưa diệt, nếu đến sự sự vô ngại pháp giới thì lượng pháp giới diệt, mới là nói thiền. Thế nào là Phật? - Cục cứt khô. Thế nào là Phật? - Ba cân gai.

Thế nên Chơn Tịnh có bài kệ nói: Sự sự vô ngại, như ý tự tại, tay cầm đầu heo, miệng tụng tịnh giới, đẩy ra phòng dâm, tiền rượu chưa trả, chữ thập đầu đường, cởi mở túi vải.

Vô Tận nói: - Luận hay thay! Đâu dễ được nghe.

Khi ấy Vô Tận lễ Sư làm thầy, mời ở Bích Nham.

*

Sư lại đến Đạo Lâm, Khu mật Đặng Công Tử Thường tâu về triều xin ban tử y và hiệu. Chiếu vua mời Sư trụ Tương Sơn ở Kim Lăng, học giả tụ họp không còn chỗ để dung. Lại sắc mời trụ chùa Vạn Thọ ở Thiên Ninh. Niên hiệu Kiến Viêm năm đầu (1127) vua lại mời Sư trụ Kim Sơn. Nhà vua đến Duy Dương mời Sư vào hỏi đạo, vua ban hiệu là Viên Ngộ Thiền sư và mời trụ Vân Cư. Về sau lại mời Sư trụ Chiêu Giác.

*

Có vị Tăng hỏi: - Vân Môn nói núi Tu-di ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Đẩy chẳng đến trước, kéo chẳng lùi sau.

Tăng thưa: - Chưa biết lại có lỗi hay không?

Sư đáp: - Ngồi ở đầu lưỡi.

https://thuviensach.vn

Có vị Tăng hỏi: - Pháp chẳng riêng khởi nương cảnh mới sanh, liền đưa tọa cụ lên nói: - Cái này là cảnh, cái nào là pháp?

Sư đáp: - Lại bị Xà-lê cướp mất thương.

Sư thượng đường: Khắp thân là mắt thấy chẳng đến, khắp thân là tai nghe chẳng thấu, khắp thân là miệng nói chẳng được, khắp thân là tâm xem xét chẳng ra. Dù cho cả đại địa rõ được không sai sót một mảy tơ vẫn còn ở giữa đường, cứ lệnh toàn đề, hãy nói diễn bày thế nào? Trong không nhật nguyệt dọc ngang chống, một buổi trời trong vạn cổ xuân.

Sư thượng đường: Chót núi sóng vỗ đáy giếng bụi bay, mắt nghe dường vang sấm nổ, tai thấy tợ bày gấm vẽ, ba trăm sáu mươi lóng xương mỗi lóng hiện vô biên diệu thân, tám mươi bốn ngàn đầu sợi lông mỗi đầu lông bày biển Bảo Vương sát, chẳng phải thần thông diệu dụng, cũng phi pháp nhỉ như nhiên, dù hay ngàn mắt chóng mở, hẳn là mười phương ngồi đoạn, vả lại một câu siêu nhiên độc thoát làm sao nói. Thử ngọc cần trải qua lửa mà biết, châu chẳng rời bùn.

Sư thượng đường: Ngày mười lăm về trước ngàn trâu lôi chẳng lại, ngày mười lăm về sau chim cưu mạnh đuổi chẳng đến, chính ngày mười lăm trời bình đất bình đồng sáng đồng tối, đại thiên sa giới chẳng ngoài ngay đây. Khả dĩ ngậm nhổ mười phương, tiến một bước siêu việt bất khả thuyết biển Hương Thủy, lùi một bước ngồi đoạn ngàn lớp muôn dặm mây trắng, chẳng tiến chẳng lùi chớ nói là Xà-lê mà Lão tăng cũng không có chỗ mở miệng. Sư đưa cây phất tử nói: - Chính hiện nay thì thế nào? Có khi để ở trên ngàn đảnh, cắt đứt mây thu chẳng phóng cao.

*

Sư thượng đường: Mười phương đồng tụ hội, thân xưa nay không muội, mỗi mỗi học vô vi, trên đảnh dùng kềm búa, đây là trường thi Phật, sâu rộng khó hay lường, tâm không thi đậu về, kiếm bén chẳng bằng chùy. Bàng cư sĩ lưỡi chỏi đến Phạm Thiên miệng trùm bốn biển, có khi đem cọng cỏ làm thân

https://thuviensach.vn

vàng trượng sáu, có khi đem thân vàng trượng sáu làm cọng cỏ, rất là kỳ đặc.

Tuy nhiên như thế, cốt chẳng từng động đến cổng hướng thượng. Thế nào là cổng hướng thượng? Đúc ấn để đàn cao.

*

Sư thượng đường: Câu có câu không, siêu tông việt cách, như bìm nương cây, núi bạc vách sắt. Đến khi cây ngã bìm khô, bao nhiêu người mất đi lỗ mũi. Dù cho lượm được lại, đã là ngàn dặm muôn dặm. Chỉ như khi chưa có tin tức thế ấy là thế nào? Lại thấu được chăng? Gió ấm tiếng chim hát, nhật lên bóng hoa chồng.

Sư dạy chúng: Một lời cắt đứt tiếng ngàn thánh, một kiếm ngay đầu thây nằm ngàn dặm. Vì thế nói, có khi câu đến ý chẳng đến, có khi ý đến câu chẳng đến, câu hay cắt ý, ý hay cắt câu, câu ý lẫn đuổi lỗ mũi Thiền tăng. Nếu hay thế ấy chuyển đi, trời trong cũng phải ăn gậy. Hãy nói y cứ cái gì? Đáng thương vô hạn người đùa sóng, rốt cục lại là sóng chết chìm.

Sư dạy chúng: Bờ cao muôn nhẫn buông thõng tay, cần phải người ấy, cây nỏ ngàn quân khi ấn máy há vì chuột thỏ, Vân Môn, Mục Châu, ngay mặt lầm qua, Đức Sơn, Lâm Tế nói đùa ngoài cổng, ngoài ra lập cảnh lập cơ làm hang làm ổ, thế là diệt chủng tộc nhà Phật, một câu độc thoát phải nói làm sao?

Muôn duyên thay đổi nào còn việc, tháng năm phòng núi lạnh như băng.

Niên hiệu Thiệu Hưng thứ năm (1135) tháng tám, Sư có chút bệnh, ngồi kiết già viết kệ để lại cho chúng, ném bút thị tịch. Khi trà-tỳ lưỡi và răng không cháy hết. Tháp ở bên chùa Chiêu Giác. Vua ban thụy là Chơn Giác Thiền sư.

https://thuviensach.vn

36. THIỀN SƯ HUỆ CẦN PHẬT GIÁM ở Thái Bình

Sư họ Uông xuất gia thuở nhỏ, học thông kinh điển, mỗi khi đọc đến câu chỉ đây một sự thật còn hai thì chẳng chân, liền có tỉnh. Sư đi tham vấn các bậc tôn túc, qua lại chỗ Thiền sư Pháp Diễn mấy phen. Sư bực Pháp Diễn không ấn chứng, nên kết bạn với Viên Ngộ cùng đi. Đến khi Viên Ngộ trở lại chỗ Pháp Diễn mới được triệt ngộ. Bỗng Sư tìm đến, ý còn muốn đi nơi khác, Viên Ngộ khuyên nên ở lại. Viên Ngộ nói: - Tôi cùng huynh mới cách nhau hơn tháng, so lại khi gặp nhau lúc trước thế nào?

Sư đáp: - Chỗ tôi nghi là ở đây.

Sư liền dừng lại đây.

*

Một hôm, Sư nghe Pháp Diễn nhắc việc Tăng hỏi Triệu Châu: Thế nào là gia phong của Hòa thượng? Triệu Châu nói: - Lão tăng lãng tai hỏi to lên đi. Tăng lại hỏi to lên. Triệu Châu nói: - Ong hỏi gia phong của ta, ta lại biết gia phong của ông rồi. Sư liền hoát nhiên đại ngộ thưa: - Xin Hòa thượng chỉ bày chỗ tột?

Pháp Diễn đáp: - Sum la và vạn tượng là sở ấn của một pháp.

Sư liền lễ bái. Pháp Diễn cử Sư làm thư ký.

*

Sư cùng Viên Ngộ luận đạo bàn việc Đông Tự hỏi Ngưỡng Sơn hạt minh châu trấn hải, đến chỗ không lý có thể bày. Viên Ngộ gạn lại Sư: - Đã nói nhận được, đến khi đòi hạt châu, lại nói không lời có thể đáp không lý có thể bày là sao?

Sư không thể đáp được. Hôm sau, Sư nói với Viên Ngộ: - Đông Tự chỉ đòi một hạt châu, Ngưỡng Sơn ngay đó trút cả giỏ.

https://thuviensach.vn

Viên Ngộ thừa nhận đó, lại khuyên Sư: - Lão huynh lại nên thân cận lão Hòa thượng.

Một hôm, Sư đến phương trượng chưa kịp nói gì, bị Pháp Diễn mắng chửi thậm tệ rồi lui. Về liêu, Sư đóng cửa nằm ngủ, hận Pháp Diễn vô cùng.

Viên Ngộ đã thầm biết đến gõ cửa.

Sư hỏi: - Ai?

Viên Ngộ đáp: - Tôi.

Sư liền mở cửa. Viên Ngộ hỏi: - Huynh đến lão Hòa thượng thế nào?

Sư đáp: - Tôi vốn không đi, bị huynh lừa nhiều lần, tôi bị lão ấy mắng chửi.

Viên Ngộ cười hả! Hả! Nói: - Huynh nhớ được lời ngày trước chăng?

Sư hỏi: - Là lời gì?

Viên Ngộ nói: - Huynh lại nói, Đông Tự chỉ đòi một hạt châu, mà Ngưỡng Sơn trút cả giỏ.

Sư ngay đây liền tan vỡ. Viên Ngộ bèn hướng dẫn Sư đến phương trượng. Pháp Diễn vừa thấy Sư đến liền nói: - Huynh Cần đáng mừng đại sự xong rồi.

Năm sau, Pháp Diễn cử Sư làm Đệ nhất tọa.

*

Gặp khi Linh Nguyên về trụ Hoàng Long, thiếu người ở Thái Bình, Linh Nguyên tiến cử Sư với Thái thú Thơ Châu là Tôn Đảnh. Tôn Đảnh thỉnh Sư trụ trì Thái Bình. Khi Sư từ biệt, Pháp Diễn trao pháp y. Sư nhận và đưa lên nói với chúng: - Phật Thích-ca thuở xưa dùng ca-sa Kim Lan trượng sáu đắp thân Phật Di-lặc ngàn thước, thân Phật chẳng dài ca-sa chẳng ngắn, hiểu chăng?

Tức dạng này không dạng khác. Từ đây pháp đạo truyền rộng.

https://thuviensach.vn

*

Niên hiệu Chính Hòa năm đầu (1111), chiếu vua mời Sư trụ trì chùa Trí Hải ở Đông Đô. Sau năm năm, Sư xin trở về, lại có chiếu chỉ mời Sư trụ Tương Sơn.

Tăng hỏi: - Thế nào là ý Tổ sư Tây sang?

Sư đáp: - Ăn giấm biết chua, ăn muối biết mặn.

Tăng hỏi: - Khi tên hết cung gãy thì thế nào?

Sư đáp: - Một trường bối rối.

Tăng hỏi: - Chẳng cùng muôn pháp làm bạn là người gì?

Sư đáp: - Bổ nát cột cái.

Tăng hỏi: - Về quê không đường thì sao?

Sư đáp: - Lộ trình của vua có hạn.

Tăng hỏi: - Trước ba ba sau ba ba là sao?

Sư đáp: - Sáu lần sáu là ba mươi sáu.

Tăng hỏi: - Được nghe Hòa thượng thân thấy Ngũ Tổ Diễn phải chăng?

Sư đáp: - Trâu sắt nhai nát cỏ vàng ròng.

Tăng thưa: - Thế ấy là thân kiến Ngũ Tổ Diễn?

Sư bảo: - Ta cùng ông có oán thù gì?

Tăng hỏi: - Chỉ như Đạt-ma thấy Võ Đế ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Lời Hồ dễ biện tiếng Hán khó rành.

Tăng hỏi: - Vì sao lặng lẽ thầm qua sông?

Sư đáp: - Nhân gió giúp tiện.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Thế nào là khách trong chủ?

Sư đáp: - Tiến trước lùi sau buồn chết người.

Tăng hỏi: - Thế nào là chủ trong khách?

Sư đáp: - Lời chân thật thành vọng ngữ.

Tăng hỏi: - Thế nào là khách trong khách?

Sư đáp: - Phu Tử dạo đi ách tại Trần.

Tăng hỏi: - Thế nào là chủ trong chủ?

Sư đáp: - Trọn ngày đồng đi chẳng bạn bè.

Tăng hỏi: - Chủ khách đã nhờ Thầy chỉ dạy, việc hướng thượng trong tông thừa thế nào?

Sư đáp: - Búa lớn chặt rồi tay bóp xoa.

Tăng hỏi: - Tức tâm tức Phật thì chẳng hỏi, phi tâm phi Phật việc thế nào?

Sư đáp: - Hôm qua có Tăng hỏi, Lão tăng chẳng đáp.

Tăng hỏi: - Chưa biết cùng tức tâm tức Phật cách nhau bao nhiêu?

Sư đáp: - Gần thì ngàn muôn dặm, xa thì chẳng cách mảy tơ.

Tăng hỏi: - Bỗng bị học nhân cắt đứt hai đầu, về nhà ngồi yên lại là sao?

Sư hỏi: - Ong ở chỗ nào?

Tăng thưa: - Một thân tự do trong đại thiên sa giới.

Sư bảo: - Chưa đến nhà, nói lại.

Tăng thưa: - Học nhân đến trong đây liền được đông tây chẳng biện, nam bắc chẳng phân.

Sư bảo: - Chưa là phần ngoại.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: Chí đạo không khó, chỉ hiềm giản trạch, hoa đào hồng hoa lý bạch, ai bảo chung chung chỉ một sắc, chim yến kêu hoàng oanh hót, ai bảo đồng đồng chỉ một tiếng. Chẳng thấu được then chốt cửa Tổ sư, nhận suông núi sông làm tròng mắt.

Sư thượng đường: Nhật nhật nhật tây chìm, nhật nhật nhật đông lên, nếu muốn học Bồ-đề. Sư ném cây gậy nói: - Chỉ xem khuôn mẫu này.

Tuần giáp năm Thiền sư Pháp Diễn, Sư thượng đường: Năm trước cũng ngày này, lò hồng mảnh tuyết bay, ngày nay cũng năm trước, bọn gái đọc bia đêm. Một câu ở rốt sau, mắt Phật cũng khó thấy, sen trắng trên đảnh núi, trời đỏ nhiễu Tu-di, chim mổ cây san hô, cá kình nuốt trâu nước, Thái Bình gia nghiệp ấy, ngàn xưa noi Dương Kỳ.

Sư thượng đường cầm ngang cây gậy nói: - Trước chiếu sau dụng. Dựng đứng cây gậy nói: - Trước dụng sau chiếu. Xoay tròn cây gậy nói: - Chiếu dụng đồng thời. Đưa lên một cái nói: - Chiếu dụng bất đồng thời. Cả thảy các ông bị một cái miệng cây gậy nuốt hết rồi, chính là các ông không biết. Nếu nhằm trong ấy nói được một câu chuyển thân, khỏi thấy một trường hơi ngạt. Nếu chưa như thế, Lão tăng ngày nay thất lợi.

Sư thượng đường: Quạ vàng gấp thỏ ngọc chóng, sáng trôi gấp gấp mười tháng bảy. Du Tử không cùng chẳng về nhà, dù về chỉ ở trước cửa đứng.

Trước cửa đứng, nắm tay lôi gã chẳng chịu vào, muôn dặm xem xem tất cỏ không, hoa rơi đầy đất không người lượm. Không người lượm một lần mưa qua một lần ướt.

Sư thượng đường: Thế Tôn có mật ngữ Ca-diếp chẳng che giấu. Sư bảo:

- Ngươi bình thường nói vàng nói đen bình phẩm cổ kim, há chẳng phải mật ngữ. Ngươi bình thường bẻ quanh cúi ngước lấy muỗng cầm đũa chắp tay vái chào, là che giấu chẳng che giấu. Bỗng nhiên đầy đất đi cũng không thể biết.

https://thuviensach.vn

Cần hiểu chăng? Thế Tôn có mật ngữ, đông đến hàn thực trăm lẻ năm. Ca-diếp chẳng che giấu, nước rỉ chẳng thông đã bày tang vật. Thiền tăng lanh lợi nếu hiểu được, một lớp trên tuyết một lớp sương.

*

Sư thượng đường: Việc ngày mười lăm về trước trên gấm thêu hoa, việc ngày mười lăm về sau như biển nổi hòn bọt, chính ngày mười lăm giống hệt chiếc gương một thước soi hình tượng ngàn dặm. Tuy là chân không bặt dấu, ngại gì hải ấn phát quang, mặc tình cột cái nở hoa, nói gì mặt Phật trăm xấu.

Cớ sao? Đến nơi trăng đêm sương, dần dà rơi suối trước.

Sư thượng đường nhắc lại Tăng hỏi Triệu Châu: - Thế nào là nghĩa chẳng đổi? Triệu Châu lấy tay làm thế nước chảy. Vị Tăng có tỉnh. Lại vị Tăng hỏi Pháp Nhãn: - Chẳng thủ nơi tướng như như bất động, thế nào chẳng thủ nơi tướng thấy được như như bất động? Pháp Nhãn nói: - Trời mọc phương Đông tối lặn Tây. Tăng ấy có tỉnh. Nếu nơi đây thấy được, mới biết nói: Xoay non ngã núi xưa nay thường lặng, sông rạch đua tràn vốn tự chẳng chảy. Nếu chưa như thế, chẳng khỏi lại vì buông lời, trời xoay trái, đất xoay mặt, xưa qua nay lại trải bao phen, gà vàng bay thỏ ngọc chạy, vừa mới ra cửa biển, lại rơi sau núi xanh, sông rạch sóng ào ào, Hoài, Tế lượng ầm ầm, thẳng vào sông cái ngày đêm chảy. Sư liền lớn tiếng nói: Chư Thiền đức! Lại thấy như như bất động chăng?

*

Trong thất Sư dùng gỗ làm sáu cái đầu tử mỗi mặt đều khắc chữ công.

Tăng vừa vào, Sư liền ném nói: - Hội chăng? Tăng nghĩ hay chẳng nghĩ. Sư liền đánh đuổi ra.

*

Ngày mùng tám tháng chín, Sư thượng đường: Tâm ấn Tổ sư dáng giống máy trâu sắt, đi liền ấn đứng, đứng liền ấn phá, dù cho chẳng đi chẳng đứng

https://thuviensach.vn

cũng chưa phải là chỗ hành lý của Thiền tăng. Làm sao phải chỗ hành lý của Thiền tăng? Đợi tháng mười trước sau vì các ông chú phá.

*

Đến ngày mùng tám tháng mười, Sư tắm gội đắp y ngồi ngay thẳng, tay cầm bút viết một số thơ từ biệt bạn cũ, dừng bút Sư tịch.

*

https://thuviensach.vn

37. THIỀN SƯ THANH VIỄN PHẬT NHÃN ở Long Môn

Sư họ Lý, quê ở Lâm Ngang, dáng vẻ nghiêm chỉnh ít nói. Năm mười bốn tuổi Sư xuất gia chuyên học luật. Nhân đọc kinh Pháp Hoa đến câu pháp ấy không phải chỗ suy nghĩ phân biệt hay hiểu, Sư đem hỏi Giảng sư. Giảng sư không thể giải được, Sư than rằng: Nghĩa học danh tướng không phải nguyên nhân liễu việc lớn sanh tử. Sư bèn sửa soạn hành lý đi hành cước phương Nam.

*

Sư đến Thơ Châu ở chùa Thái Bình vào pháp hội Thiền sư Pháp Diễn.

Nhân đi quyên tới ở Lô Châu, Sư trợt chân té nhào xuống đất, phiền não dấy động. Bỗng nghe hai người chửi lộn, người can nói: - Ông vẫn tự phiền não.

Sư nhân lời này có tỉnh. Trở về chùa, Sư có hỏi lời gì, Pháp Diễn đều bảo: - Ta chẳng bằng ông, ông tự hội được thì tốt.

Hoặc nói: - Ta chẳng hội, ta chẳng bằng ông.

Sư càng nghi liền đến thưa hỏi Thủ tọa Nguyên Lễ. Lễ bèn đưa tay nắm lỗ tai Sư đi quanh lò mấy vòng, vừa đi vừa nói: - Ông tự hội được thì tốt.

Sư thưa: - Có lòng mong khai phát có phải đùa với nhau sao?

Lễ bảo: - Ong về sau ngộ rồi mới biết được việc khúc chiết ngày nay.

Pháp Diễn sắp từ Thái Bình dời đến Hải Hội. Sư tức giận nói: - Ta mang bát mới về tham vấn lại, giờ đây theo đến một viện hoang, đâu thể giải quyết được việc của mình.

Sư bèn làm kệ cáo từ đến Tương Sơn nhập hạ.

*

https://thuviensach.vn

Gặp được Thiền sư Linh Nguyên ngày càng thêm thân mật, trong khi thong thả bàn luận nhau Sư nói: - Xưa gặp một tôn túc ở Đô Hạ ngôn cú dường như có duyên.

Linh Nguyên bảo: - Diễn Công là Tông sư bậc nhất trong thiên hạ, cớ sao lại bỏ mà đi xa? Nói là có duyên đó, tức bậc thầy tri giải cùng huynh lúc sơ tâm phù hợp.

Sư nghe theo lời khuyến khích liền đi thẳng đến Hải Hội. Sau Pháp Diễn đặt Sư làm Điển tọa. Gặp lúc đêm lạnh, Sư ngồi một mình vạch trong lò thấy một đóm lửa bằng hạt đậu, bỗng nhiên tự mừng nói: - Vạch sâu sâu đóm nhỏ xíu, việc bình sanh chỉ như đây.

Sư đứng dậy đến bàn, xem bộ Truyền Đăng Lục, đến nhân duyên ngài Phá Táo Đọa, bỗng nhiên đại ngộ. Sư làm kệ:

Đao đao lâm điểu đề

Phi y chung dạ tọa

Bác hỏa ngộ bình sanh

Cung thần qui Phá Đọa.

Sự kiểu nhân tự mê

Khúc đạm thùy năng hòa

Niệm chi vĩnh bất vong

Môn khai thiểu nhân quá.

Dịch:

Vang vang rừng chim hót

Mặc áo trọn đêm ngồi

https://thuviensach.vn

Vạch lửa ngộ bình sanh

Thần tột về Phá Đọa.

Việc rõ người tự mê

Nhạc nhẹ ai hòa được

Nhớ đó mãi chẳng quên

Cửa mở ít người đến.

Viên Ngộ có việc đến liêu Sư, nhắc lại lời Thanh Lâm ban đất để nghiệm Sư, nói rằng: - Xưa nay không người ra được, huynh hiểu thế nào?

Sư đáp: - Cũng có rất khó.

Viên Ngộ nói: - Chỉ như kia nói: xe sắt thiên tử hoàn trung chỉ ý thế nào?

Sư đáp: - Tôi nói: trong cung Đế Thích thơ phòng xá.

Viên Ngộ trở về nói với người: - Đáng mừng huynh Viễn có câu sống người.

Từ đây Sư ở ẩn am Đại Trung tại Tứ Diện. Thái thú Vương Công Hoán thỉnh Sư khai pháp tại chùa Vạn Thọ. Kế đó, lại bổ Sư trụ trì chùa Long Môn.

Tiếng tăm Sư từ đó vang dội.

Sư thượng đường: Trên đường Đài Sơn khách qua rất ít, trước nhà Phá Táo cảm ân vô cùng, tuyết chôn cây bá trước sân, băng bủa đầy tràn khe suối, tuy ở phương Nam làm trưởng nhà trù, mà chẳng vào nhà trong vò tiêu ớt. Xem! Xem! Ngày ba mươi tháng chạp, bèn là đầu xuân vẫn lạnh. Cả thảy các ông, mỗi người phải nỗ lực hướng trước, tối kỵ tự sanh lui sụt.

Sư thượng đường lia cây gậy nói: Trò sáng rõ biết chẳng do tâm niệm, chấp với chết cốt nói rơi hầm lọt hố, cứu kính thế nào? Sư liền tựa cây gậy xuống

https://thuviensach.vn

tòa.

Sư thượng đường: Bào huyễn đồng không ngại, tại sao chẳng liễu ngộ?

Con ngươi trong mắt kêu người thổi, đạt pháp ở trong ấy. Chẳng phải nay cũng chẳng phải xưa, sáu chiếc đầu tử đỏ đầy bồn. Đại chúng! Thời nhân vì sao ngồi dưới đất xem bát bồn ở Dương Châu để gá vào mẫu mới, trên trâu cỡi trâu cười chết người.

*

Sư thượng đường: Triệu Châu chẳng thấy Nam Tuyền, Sơn tăng chẳng biết Ngũ Tổ (Pháp Diễn), dưa ngọt tận gốc ngọt, dưa đắng cùng rễ đắng.

*

Sư thượng đường: Một lá rụng thiên hạ xuân, không đường suy nghĩ cười chết người. Dưới là trời trên là đất, lời này chẳng nhập ý thời lưu. Nam làm Bắc Đông làm Tây, động mà dừng mừng mà buồn, đầu rắn đuôi rết một thứ đó, trong miệng cọp dữ chim sẻ sống, là lời gì? Về nhà đi.

*

Sư thượng đường: Nói ngàn nói muôn không bằng chính mặt thấy, dù chẳng nói cũng tự phân minh. Dụ đao báu vương tử, dụ đám mù rờ voi, trong thiền học việc cách sông đưa tay ngoắt, việc trông châu đình thấy nhau, việc xa bặt chỗ không người, việc chỗ núi sâu bờ cao, đây đều chính mặt thấy đó, chẳng ở nói vậy.

*

Sư thượng đường: Tô Võ chăn trâu nhục mà chẳng khuất, Lý Lăng trông Hán vui mà quên về, là ở ngoại quốc ở bản quốc? Trong nhóm đệ tử Phật, có người hai chân nhảy khỏi hầm, có người nghe đàn đứng múa, có người thân vùi đống phân, có người quở mắng thần sông, là tập khí hay diệu dụng? Đến như cầm nạn đập đất, dựng phất tử gõ giường thiền, Mục Châu một bề đóng cửa, Lỗ Tổ trọn năm ngó vách, là vì người hay chẳng vì người? Biết chắc tất

https://thuviensach.vn

cả phàm phu kho báu bị chôn vùi, sao chẳng trượng phu? Các người sao không thể gay chèo trương buồm bỏ sông qua bờ nghỉ, lại thả neo cột cọc ngày nào đến nhà? Đã làm người Tào Khê, lại là kẻ trong nhà, lại thấy việc trong nhà chăng?

Tăng hỏi: - Kiếp hỏa cháy rực Đại thiên đều hoại, chưa biết cái này hoại chẳng hoại?

Sư đáp: - Trong thùng sơn đen sắc vàng ròng.

Tăng hỏi: - Đạo xa vậy thay, chạm việc là chân, thế nào là đạo?

Sư đáp: - Trên đảnh tám thước năm.

Tăng hỏi: - Lý này thế nào?

Sư đáp: - Vuông tròn bảy tám tấc.

Tăng hỏi: - Trước kiếp hỏa Oai Âm riêng là một bầu trời, trước ngự lầu săn bắn, chẳng phải cắt tranh ruộng.

Tăng liền hét.

Sư đáp: - Cột cái chứng minh, Sư nghe tiếng bảng nói: - Cứ điều lệ kết án.

Sư thường đề ngữ trên vách nhà Diên Thọ tại Long Môn: Phật cho người có bệnh phải điều trị, cho có chỗ sắp tắt thở, trong thiền lâm có nhiều tên. Hoặc nói: Niết-bàn, thấy pháp thân thường trụ rõ pháp chẳng sanh. Hoặc nói: Tỉnh hành, biết duyên trói buộc này đều từ hành khổ. Hoặc nói: Diên Thọ, muốn được thọ mạng gìn giữ sắc thân. Kỳ thật khiến người rõ chỗ sanh tử.

Phần nhiều thấy có chút ít bệnh liền vào nhà này. Nếu không chống lại lời tôi, liền có bổ ích. Đến người mắc bệnh lâu bèn nghĩ nhớ quê hương là không tốt, phải nghĩ lui lại để diệt trừ gốc bệnh. Thánh trước nói: Bệnh là thuốc hay của chúng sanh, nếu khéo uống đều được lành bệnh vậy.

*

https://thuviensach.vn

Đến niên hiệu Tuyên Hòa năm đầu (1119), Sư do bệnh, từ nhiệm trở về nhà Đông ở Tương Sơn. Năm sau, một hôm thọ thực xong, Sư ngồi kiết già bảo đồ chúng rằng: Những bậc lão túc các nơi sắp tịch để kệ từ biệt thế gian. Thế gian có thể từ sao? Sắp đi an ổn, Sư bèn chắp tay vui vẻ thị tịch. Môn đồ xây tháp bên cạnh Linh Quang đài ở Long Môn thờ Sư.

*

https://thuviensach.vn

38. THIỀN SƯ ĐẠO NINH ở Khai Phước Đàm Châu

Sư họ Uông, quê ở Thiệp Khê, thuở tráng niên làm đạo nhân ở chùa Sùng Quả làm người lo việc nhà tắm. Một hôm muốn rửa chân, chợt tụng kinh Kim Cang đến câu nơi chương cú này hay sanh lòng tin cho là thật, liền quên mất sở tri, bỗng đẩy chân vô nồi nước sôi, phát minh việc nơi mình. Sau Sư thế phát tại Tương Sơn và nương với Thiền sư Lão Lương ở Tuyết Đậu. Ở đây được hai năm, Sư bèn dạo các tùng lâm tham vấn chư danh túc. Sau cùng, Sư đến chùa Bạch Liên nghe Thiền sư Pháp Diễn trong buổi tiểu tham nhắc lại lời Trung Quốc Sư về cổ Phật tịnh bình và Triệu Châu con chó không Phật tánh, liền thấu triệt pháp nguyên.

Khoảng niên hiệu Đại Quan (1107-1111), Đàm soái Tịch Công thỉnh Sư trụ chùa Khai Phước, Tăng lữ tụ họp tham vấn.

*

Ngày tắm Phật, Sư thượng đường: Chưa rời Đâu-suất đã giáng Vương Cung, chưa ra khỏi thai mẹ độ người đã xong. Chư Thiền đức! Ngày ngày mặt trời từ bờ Đông lên, sớm sớm gà nhằm canh năm gáy. Tuy nhiên chẳng phải đào hoa động, xuân đến hoa đào cũng đầy khe. Sư lại nói: Trong vườn Tỳ-ni giáng sanh hông mặt, khắp đi bảy bước nhìn xem bốn phương, trên trời dưới trời chỉ ta hơn hết. Giống hệt thích xem trăng trên trời, mất đi châu trong tay. Lại biết chỗ rơi chăng? Nếu biết chỗ rơi mới là con hiếu cháu hiền. Nếu chưa được như thế, chưa khỏi lập lại chú cước. Sư im lặng giây lâu nói: Trời sanh kỹ lưỡng hay kỳ quái, chưa đến xe người một trường đùa.

*

Sư dạy chúng: Trời thu sáng đầy không, sông thu tẩm màu biếc, thương thay người cửa ngoài, nơi nơi tìm Di-lặc. Trên đường chợt gặp nhau, gặp nhau mà chẳng biết. Chư Thiền đức! Đã là gặp nhau vì sao lại chẳng biết nhau? Cắt hết trước sân trúc, đến khe chẳng hóa rồng.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: Khắp cõi chẳng từng che toàn thân không ảnh tượng.

Gặp nhau chớ than rất ngu si, nhiều kiếp đến nay không kỹ lưỡng. Không kỹ lưỡng ít người hay, đại để trả kia xương thịt tốt, đâu cần đến kiếng vẽ chân mày.

*

Sư thượng đường: Chánh lệnh Ma-kiệt chưa khỏi gập ghềnh, thùy từ Thiếu Thất sớm chạm phong cốt, lưng đãy tay thương cô phụ bình sanh, luyện hạnh khôi tâm thay nhau cùn lụt. Đâu giống mưa xuân tạnh núi xuân xanh, mây trắng ba mảnh bốn mảnh, hoàng oanh một thanh hai thanh, đại bi ngàn mắt xem chẳng đủ, Vương Duy tuy khéo vẽ khó thành. Dù cho liền thế ấy, vẫn tự dính đồ trình, chẳng dính đồ trình một câu làm sao nói? Người từ Biện Châu lại, chẳng được tin Đông Kinh.

*

Tăng hỏi: - Hoa sen khi chưa ra khỏi nước thì thế nào?

Sư đáp: - Người trời chắp tay.

Tăng hỏi: - Sau khi ra khỏi nước thế nào?

Sư đáp: - Chẳng ngại qua lại xem.

Tăng hỏi: - Thế nào là câu đến mà ý chẳng đến?

Sư đáp: - Cỏ lành vốn không gốc, tin nhận nhổ đem dùng.

Tăng hỏi: - Thế nào là ý đến câu chẳng đến?

Sư đáp: - Nhận lấy ý đầu lưỡi câu, chớ chấp trái cân bàn.

Tăng hỏi: - Thế nào là ý câu đều đến?

Sư đáp: - Đại bi chẳng xòe tay, khắp thân là tròng mắt.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Thế nào là ý câu đều chẳng đến?

Sư đáp: - Anh đến Tiêu Tương tôi đến Tần.

*

Niên hiệu Chánh Hòa thứ ba (1113) ngày mùng bốn tháng mười một, Sư cạo tóc tắm gội xong. Hôm sau thọ trai rồi tiểu tham, Sư khuyến khích chúng hành đạo lời rất thiết tha. Đến giờ Dậu, Sư ngồi kiết già thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

39. THIỀN SƯ NGUYÊN TĨNH ở Nam Đường Đại Tùy

Sư là con nhà đại nho Triệu Công Ước Trọng. Lúc mười tuổi, Sư bị bệnh nặng, bà mẹ khấn vái cảm điềm mộng lạ, bèn cho xuất gia. Sư là cháu trong dòng Đại Từ Bảo Sanh Viện ở Thành đô. Niên hiệu Nguyên Hựu thứ ba (1088), Sư thông kinh được độ làm Tăng. Sư ở lại các hội giảng kinh mấy năm, mới đi dạo phương Nam.

*

Ban đầu Sư tham vấn Thiền sư An ở Vĩnh An, câu ba gậy của Lâm Tế, Sư được phát minh. Kế Sư đến các bậc danh túc, mà không có chỗ nào hợp ý.

Sư nghe Thiền sư Pháp Diễn ở núi Ngũ Tổ cơ phong cao vót, bèn muốn đến đó.

Sư liền đến núi Ngũ Tổ tham vấn. Pháp Diễn nói: - Ta trong đây chẳng sánh với chư phương, phàm ở trong thất chẳng cần ông tiến trước lùi sau, dựng ngón tay đưa nắm tay, nhiễu giường thiền làm người nữ bái, đưa tọa cụ lên, ngàn thứ kỹ lưỡng. Chỉ cần ông ngay một câu nói cho thích hợp, bèn là chỗ ông thấy.

Sư mờ mịt thối lui. Trải qua ba năm, một hôm Sư nhập thất xong, Pháp Diễn bảo: - Chỗ hạ ngữ của ông đã được mười phần, thử lại vì ta nói xem? Sư liền trình bày rành mạch. Pháp Diễn bảo: - Nói cũng nói được mười phần, lại vì ta đoạn xem.

Sư theo chỗ hỏi mà phán xét. Pháp Diễn bảo: - Hay là hay, chỉ là chưa hiểu lời nói của Lão tăng. Sau ngọ trai nên đến chỗ tháp Tổ sư vì ông mỗi mỗi xét qua mới được. Khi đến nơi, Pháp Diễn liền lấy những câu: tức tâm tức Phật, phi tâm phi Phật, Mục Châu kẻ gánh bảng, Nam Tuyền chặt con mèo, Triệu Châu con chó không Phật tánh, có Phật tánh, hỏi Sư. Sư đáp không có

https://thuviensach.vn

chỗ ngăn ngại. Đến câu con chó của Tử Hồ, Pháp Diễn nghiêm sắc mặt bảo: -

Chẳng phải.

Sư thưa: - Chẳng phải lại thế nào?

Pháp Diễn nói: - Đây chẳng phải thì những cái trước đều chẳng phải.

Sư thưa: - Mong Hòa thượng từ bi chỉ dạy.

Pháp Diễn nói: - Xem kia nói: Tử Hồ có một con chó, trên cắn đầu người, giữa cắn lưng người, dưới cắn chân người, người vào cửa xem kỹ. Vừa thấy Tăng vào cửa liền nói: - Xem chó. Nhằm chỗ Tử Hồ nói xem chó hạ một chuyển ngữ khiến Tử Hồ phải đớ lưỡi, Lão tăng phải câm họng, là chỗ ông liễu đáng.

Hôm sau vào thất, Sư thầm thưa lời kia. Pháp Diễn cười nói: - Chẳng nói ông là người thiên liễu bách đáng, lời này chỉ giống Tiên sư hạ ngữ.

Sư thưa: - Con là người gì mà được giống Hòa thượng Đoan?

Pháp Diễn nói: - Chẳng vậy, Lão tăng tùy thừa kế Tiên sư, vẫn nói lời Tiên sư vụng. Vì vậy chỉ dùng thủ đoạn Viễn Lục Công tiếp người. Được như Lão tăng cùng Viễn Lục Công bèn cùng Bá Trượng, Hoàng Bá, Nam Tuyền, Triệu Châu, nắm tay cùng đi, vừa thấy lời vụng liền không chịu.

Sư cho là không đúng bèn chống gậy qua sông. Vừa gặp lúc nước sông dâng tràn, đành phải lưu lại. Hai năm sau, Pháp Diễn mới hứa khả. Thường thương lượng cổ kim, Pháp Diễn nắm tay Sư nói: - Được ông nói, phải là ta nhắc, được ta nhắc, phải là ông nói, từ nay về sau bí yếu Phật Tổ khóa cửa các nơi không thoát khỏi tay ông.

Pháp Diễn liền lập nhà Nam để cho Sư ở. Khi ấy danh tiếng Sư đồn khắp.

*

https://thuviensach.vn

Nguyên soái Tịch Công ở Thành đô thỉnh Sư khai pháp tại Gia Hựu, chưa bao lâu lại mời đến Chiêu Giác, rồi dời lại Năng Nhơn và Đại Tùy.

Sư thượng đường: Quân vương rõ rõ tướng soái tỉnh tỉnh, một phen đắc thắng sáu nước thanh bình.

Sư thượng đường: Nhắc lời Lâm Tế tham vấn Hoàng Bá, Hòa thượng Bạch Vân Đoan tụng rằng: Một thoi thoi ngã lầu Hoàng Hạc, một đạp đạp nhào Châu Anh Võ, khi có ý khí thâm ý khí, chỗ chẳng phong lưu cũng phong lưu. Sư nói: Đại Tùy (Sư) tức chẳng vậy, tuổi đời bảy chục già lù khù, con mắt sáng ngời tai chẳng ù, bất chợt có người tỏ khinh bỉ, một thoi té ngã đến Quan Đông.

*

Sư thượng đường vấn đáp xong, bèn nói: Có Tổ đến giờ người đời lầm hiểu, chỉ đem ngôn cú dùng làm thiền đạo. Đâu chẳng biết đạo vốn không thể, nhân thể được tên, đạo vốn không tên nhân tên mà lập hiệu. Chỉ như vừa rồi Thượng tọa thế ấy ra đây, liền thế ấy về chúng. Hãy nói đủ mắt chẳng đủ mắt?

Nếu nói đủ mắt, vừa thế ấy ra đây mắt ở chỗ nào? Nếu nói chẳng đủ mắt, đâu nên liền thế ấy đi? Chư nhân giả! Nơi đây thấy được thấu suốt rõ ràng thì biết Nhị Tổ lễ bái đứng y chỗ cũ thật được tủy kia. Chỉ chút xíu này là mạng căn chư Phật ba đời, là mạng mạch sáu đời Tổ sư, là chỗ an thân lập mạng chư lão Hòa thượng trong thiên hạ. Tuy nhiên như thế, phải là thân mới đến được.

*

Sư thượng đường: Vườn ruộng chính mình mặc sức cày, móng nền tông Tổ gắng làm hay, ngộ được ngàn thánh chỗ ngồi ấy, dụng nhằm tam đồ thẳng bước ngay.

Tăng hỏi: - Tổ sư tâm ấn thỉnh Thầy chỉ thẳng?

Sư đáp: - Ong nghe nóng chăng?

https://thuviensach.vn

Tăng thưa: - Nghe.

Sư bảo: - Vả chăng nghe lạnh.

Tăng thưa: - Hòa thượng lại nghe nóng chăng?

Sư đáp: - Chẳng nghe.

Tăng hỏi: - Vì sao chẳng nghe?

Sư cầm quạt quạt nói: - Vì ta có cái này.

Tăng hỏi: - Thế nào là đoạt nhân chẳng đoạt cảnh?

Sư đáp: - Bắt sống ma vương xỏ lỗ mũi.

Tăng hỏi: - Thế nào là đoạt cảnh chẳng đoạt nhân?

Sư đáp: - Ở giữa cái cây thuộc tôi xem.

Tăng hỏi: - Thế nào là nhân cảnh cả hai đều đoạt?

Sư đáp: - Một lưỡi câu ba núi dính sáu trạnh.

Tăng hỏi: - Thế nào là nhân cảnh đều chẳng đoạt?

Sư đáp: - Ban ngày cỡi trâu qua chợ búa.

*

Tăng hỏi: - Hoa sen khi chưa ra khỏi nước thì thế nào?

Sư đáp: - Tốt.

Tăng hỏi: - Sau khi ra khỏi nước thì sao?

Sư đáp: - Tốt.

Tăng hỏi: - Thế nào là hoa sen?

Sư đáp: - Tốt.

Vị Tăng lễ bái.

https://thuviensach.vn

Sư bảo: - Cùng kia ba cái tốt, muôn việc một lúc thôi.

*

Tăng hỏi: - Thế nào là thiền trong núi?

Sư đáp: - Ngoài sân trúc ốm sanh măng trước, khe suối tùng khô cành lão dài.

Tăng hỏi: - Thế nào là thiền trong chợ?

Sư đáp: - Sáu đường chuông trống vang đùng đùng, chính chỗ bày vàng thế giới trung.

Tăng hỏi: - Thế nào là thiền trong thôn?

Sư đáp: - Trộm cắp hết rồi tằm lúa chín, vui ca múa hát nhạc thăng bình.

*

Có vị lão túc nói: Đầu đường chữ thập (+) cất một nhà cầu bằng tranh, chỉ là không cho người ỉa. Có vị Tăng đem lời này hỏi Sư. Sư bảo: Chính ông ỉa trước rồi, lại bảo người nào ỉa. Lão túc nghe thắp hương trông xa về Đại Tùy lễ bái tạ đó.

*

Niên hiệu Thiệu Hưng vào mùa thu năm Ất Mão tháng bảy mưa to trong núi tuyết có tướng lạ. Sư bảo: Hạn kỳ của ta đến vậy. Ngày mười bảy, Sư từ biệt Quận thú, ba ngày sau có chút bệnh ở Thiên Bành. Đến hai mươi bốn, Sư bảo vị Tăng thị giả: - Khi trời sáng không trăng thì thế nào? Thị giả không đáp được. Sư bảo: - Nói ngược ta vì ông châm lửa mới được. Hôm sau lại Bằng Khẩu ở Giải Viện, Sư để lời dặn dò xong, thoát nhiên thị tịch. Đệ tử thỉnh toàn thân về, trà-tỳ mùi hương khắp nơi, cái lưỡi vẫn còn nguyên.

*

https://thuviensach.vn

40. THIỀN SƯ TÔNG THỚI ở Vô Vi Hán Châu

Sư quê ở Bồi Thành, từ khi ra khỏi quê hương dạo khắp tùng lâm. Sư đến núi Ngũ Tổ yết kiến Thiền sư Pháp Diễn. Ngày cúng hương, Pháp Diễn nhắc lời Triệu Châu rửa bát đi để tham. Đến khi vào thất cũng nhắc lời này hỏi Sư rằng: - Ông nói Triệu Châu nói với y thế nào, mà vị Tăng này liền ngộ?

Sư thưa: - Rửa bát đi, ghê!

Pháp Diễn bảo:- Ông chỉ biết việc trên đường, chẳng biết mùi vị trên đường.

Sư thưa: - Đã biết việc trên đường, trên đường có mùi vị gì?

Pháp Diễn nói: - Ông chẳng biết sao?

Pháp Diễn lại hỏi: - Ông từng dạo Chiết chưa?

Sư thưa: - Chưa.

Pháp Diễn nói: - Ông vẫn chưa ngộ.

Từ đây đến năm năm Sư không thể đáp.

*

Một hôm Pháp Diễn đăng đường nhìn chúng nói: - Ông già tám mươi đánh tú cầu.

Liền xuống tòa. Sư vui vẻ ra chúng thưa: - Hòa thượng, thử đánh một cái xem?

Pháp Diễn lấy tay làm thế đánh trống, dùng âm xứ Thục xướng bài ca Miên Châu: Núi Đậu Tử đánh trống ngói, núi Dương Bình rải mưa trắng, mưa trắng rơi tận Long Nữ, dệt lụa được hai trượng ngũ, một nửa thuộc La Giang, một nửa thuộc Huyền Võ.

https://thuviensach.vn

Sư nghe đại ngộ, liền bụm miệng Pháp Diễn nói: - Chỉ nên xướng đến trong đây.

Pháp Diễn cười to rồi về.

*

Sau Sư trở về đất Thục, tứ chúng thỉnh khai pháp ở Vô Vi, rồi dời đến Chánh Pháp.

*

Sư thượng đường: Một đại sự nhân duyên này, từ Thế Tôn đưa cành hoa Ca-diếp cười chúm chím. Thế Tôn bảo: - Ta có chánh pháp nhãn tạng phân phó cho Ma-ha Ca-diếp. Về sau đèn đèn nối nhau, Tổ Tổ truyền nhau, thẳng đến ngày nay liên miên chẳng dứt, liền được khắp chỗ sanh hoa, cho nên gọi: Niết-bàn diệu tâm, cũng gọi: Bản tâm, cũng gọi: Bản tánh, Bản lai diện mục, Đệ nhất nghĩa đế, Thước-ca-la nhãn, Ma-ha đại bát-nhã. Tại nam gọi: Nam, tại nữ gọi: Nữ. Cả thảy các ông chỉ tự ngộ lấy, những lời này thảy là ngôn ngữ nhàn.

Sư cầm cây phất tử lên nói: Hội rồi bảo là thiền. Chưa ngộ quả nhiên khó khó khó, trước mắt như cách núi Tu-di. Ngộ rồi dễ dễ dễ, tin miệng nói ra đều là phải.

*

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Ai dạy ngươi hỏi thế ấy?

Tăng suy nghĩ. Sư bảo: - Xong.

*

https://thuviensach.vn

41. THIỀN SƯ BIỂU TỰ ở Ngũ Tổ Kỳ Châu

Sư quê ở Hoài An, buổi đầu nương theo Thiền sư Pháp Diễn ở Ngũ Tổ, rất lâu mà không có tỉnh. Lúc đó Viên Ngộ làm Thủ tọa, Sư đến thưa thỉnh.

Viên Ngộ bảo: - Huynh có chỗ nghi thử nói tôi xem. Sư liền nhắc lại Đức Sơn tiểu tham không đáp thoại, hỏi thoại ăn ba mươi gậy.

Viên Ngộ bảo: - Lễ bái đi ta làm thầy được ông, nhắc thoại còn chẳng hội.

Sư làm lễ xong, Viên Ngộ bảo nhắc lại thoại trước. Sư thưa: - Đức Sơn tiểu tham không đáp thoại.

Viên Ngộ bụm miệng Sư nói: - Chỉ thế ấy khán.

Sư to tiếng nói: - Bậy! Bậy! Đâu có công án, chỉ dạy người khán một câu đạo lý.

Có một vị bảo Sư: - Huynh không nên nói như thế, Thủ tọa phải có phương tiện.

Nhân đây, Sư tịnh tọa thể cứu một tuần, bỗng giải được chỗ nghi. Sư đến Viên Ngộ lễ tạ.

Viên Ngộ nói: - Huynh mới biết tôi chẳng khi huynh.

Sư lại đến phương trượng, Pháp Diễn đón Sư vui vẻ. Từ đây càng ngày Sư càng thâm nhập huyền áo. Pháp Diễn sắp qui tịch, để thơ cùng Huyện thú giới thiệu Sư trụ trì. Tăng chúng bốn phương vẫn kéo tới đông đảo.

Sư yết bảng trước cửa liêu thị giả rằng: Đông Sơn có ba câu, nếu người nói được liền đeo mang. Chư Tăng đều không nói được. Một hôm, có vị Tăng mang tọa cụ đi thẳng đến phương trượng, thưa Sư rằng: Con nói chẳng được chỉ cần đeo mang. Sư rất vui, gọi: Duy-na ở dưới cửa sổ an bày.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Khi Thế Tôn đưa cành hoa, Ca-diếp cười chúm chím, người chỉ biết đưa hoa cười chúm chím, vẫn không biết Thế Tôn.

Có vị Tăng hỏi: - Thế nào là ý Tổ sư từ Tây sang?

Sư đáp: - Trong rừng gai góc múa Chá Chi (tên bản nhạc).

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Mới sanh hài tử ném bồn vàng.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI SÁU SAU LỤC TỔ

TÔNG LÂM TẾ THỨ 12 PHÁI DƯƠNG KỲ

a/- NỐI PHÁP VIÊN NGỘ KHẮC CẦN PHẬT QUẢ CÓ 75 VỊ:

1. Thiền sư Đại Huệ Tông Cảo ở Cảnh Sơn

2. Thiền sư Thiệu Long ở Hổ Khưu

3. Thiền sư Đoan Dụ Phật Trí ở Dục Vương

4. Thiền sư Pháp Thới Phật Tánh ở Đại Qui

5. Thiền sư An Dân Mật Ấn ở Hoa Tạng

6. Thiền sư Tổ Giác ở Hoa Nghiêm

7. Thiền sư Huệ Viễn Hạt Đường ở Linh Ẩn

b/- NỐI PHÁP HUỆ CẦN PHẬT GIÁM CÓ 16 VỊ:

1. Thiền sư Tâm Đạo ở Văn-thù

2. Thiền sư Trí Tài ở Long Nha

3. Thiền sư Thủ Tuần Phật Đăng ở Hà Sơn

c/- NỐI PHÁP THANH VIỄN PHẬT NHÃN CÓ 21 VỊ:

1. Thiền sư Sĩ Khuê Trúc Am ở Long Tường

2. Thiền sư Pháp Trung Mục Am ở Hoàng Long

3. Thiền sư Đạo Hạnh Tuyết Đường ở O Cự

4. Thiền sư Minh Biện Chánh Đường ở Đạo Tràng.

*

https://thuviensach.vn

42. THIỀN SƯ TÔNG CẢO ĐẠI HUỆ DIỆU HỶ ở Cảnh Sơn -(1049 - 1163)

Sư quê ở Ninh Quốc Tuyên Châu, con nhà họ Hề. Năm mười ba tuổi, Sư mới vào học Phát Mông, học chưa được nửa tháng liền bỏ đi xuất gia. Năm mười bảy tuổi, Sư được làm Tăng thọ giới cụ túc. Tuy Sư tuổi nhỏ đã biết có việc trong tông môn. Sư xem hết các Ngữ lục, thích nhất là lời Vân Môn, Mục Châu. Sư nghi Ngũ gia tông phái buổi đầu chỉ một Tổ Đạt-ma, vì sao lại có nhiều môn đình? Song tánh Sư cao siêu không chịu ràng buộc. Cha mẹ khuyên Sư đi du phương.

*

Khi ấy ở Tuyên Châu có Thiền sư Thiệu Trình ở Minh Giáo thừa kế Thiền sư Thản ở Hưng Giáo là cháu Thiền sư Giác ở Lang Nha. Sư nghe Thiệu Trình là người bảo tham nên tận tâm thờ phụng, Sư thường thưa hỏi về niêm cổ tụng cổ của Tuyết Đậu và nhân duyên các bậc cổ túc. Thiệu Trình chỉ dạy cốt phải thẳng đó tự thấy tự nói, chẳng rảnh bàn ngôn ngữ kia. Sư thấu suốt được chỗ chỉ dạy của Tiên đức. Thiệu Trình lấy làm lạ, mỗi khi khen nói: - Cảo là người tái lai.

*

Sư lại sang Dĩnh Châu tham vấn Thủ tọa Nguyên ở Đại Tùy, Hòa thượng Vi ở Động Sơn, Thị giả Kiên. Hòa thượng Vi làm thủ chúng ở Phù Dung, Thị giả Kiên làm thị giả Phù Dung mười năm. Sư tham học với ba vị này khá lâu, hiểu rõ được tông chỉ tông Tào Động. Một hôm, thấy kia thắp hương truyền trao để tỏ là phó chúc chẳng dối, Sư bất bình nói: - Thiền có truyền trao, đâu phải pháp tự chứng tự ngộ của Phật, Tổ.

*

https://thuviensach.vn

Sư đi đến dưới tòa của Thiền sư Triết ở Chơn Như, vào thất Tạng chủ Khánh, Bồng đầu Hiền. Sư cùng Khánh đến Hoàng Long yết kiến Hối Đường, Đông Lâm, tham Chiếu Giác đều chẳng hợp. Sư lại yết kiến Thiền sư Tuần ở Tâm Ấn, Tuần là cao đệ của Tú Thiết Diện. Cùng Sư đàm đạo, Tuần lấy làm lạ, muốn lưu ở dưới hội mà Sư chẳng chịu. Tuần nhân chỉ đến Bảo Phong tham Thiền sư Chuẩn. Chuẩn tức là Trạm Đường.

*

Sư mới đến cơ biện tung hoành, Chuẩn bảo: - Lỗ mũi ông tại sao có nửa bên?

Sư thưa: - Môn hạ Bảo Phong.

Chuẩn bảo: - Thiền hòa đổ soạn.

Nhân tô vẽ lại tượng Thập Vương, Chuẩn chỉ hỏi Sư: - Quan nhân này họ gì?

Sư đáp: - Họ Lương.

Chính Chuẩn là họ Lương. Chuẩn xoa đầu tượng nói: - Tại sao họ Lương lại thiếu cái đầu trọc?

Sư thưa: - Đầu tuy chẳng đồng lỗ mũi tương tợ.

Chuẩn bảo: - Thiền hòa đổ soạn.

Nhân xem kinh Kim Cang, Chuẩn hỏi Sư: - Pháp ấy bình đẳng không có cao thấp, vì sao núi Vân Cư cao núi Bảo Phong thấp?

Sư đáp: - Pháp ấy bình đẳng không có cao thấp.

Chuẩn bảo: - Ông làm được kẻ tớ Tọa chủ.

Một hôm, Chuẩn bảo Sư: - Thượng tọa Cảo! Tôi có thiền tí xíu này, ông mỗi mỗi lý hội được chăng?

Sư thưa: - Lý hội được.

https://thuviensach.vn

Chuẩn bảo: - Dạy ông nói cũng nói được, bảo ông làm cũng làm được, niêm cổ, tụng cổ, tiểu tham, phổ thuyết thảy được, chỉ có một sự kiện chẳng phải, ông có biết chăng?

Sư thưa: - Chưa biết là sự kiện gì?

Chuẩn bảo: - Ong chỉ thiếu một cái à! Vì thế khi nói thì có, khi chẳng nói liền không, khi vào phương trượng thì có, khi ra phương trượng liền không, khi tỉnh tỉnh thì có, khi ngủ mê liền không, làm sao địch được sanh tử?

Sư thưa: - Chính là chỗ con nghi.

Chuẩn bệnh, Sư đến hỏi: - Con về sau phải thấy người nào?

Chuẩn bảo: - Có gã Cần, ta chẳng biết y, ông nên yết kiến đó, sẽ hay biện được việc của ông. Nếu ông liễu chưa xong nên tu hành xem Đại Tạng Kinh, thân sau ra đời quyết định là thiện tri thức.

Trạm Đường tịch, Sư ra mắt Thừa tướng Trương Thiên Giác nhờ làm bài minh ở tháp. Thiên Giác môn đình cao, đối với Thiền khách ít hứa nhận. Gặp Sư một phen nói chuyện là khế hợp. Thiên Giác cùng giúp Sư đến yết kiến Viên Ngộ.

*

Khi ấy, Viên Ngộ từ Tương Sơn vâng chiếu trụ chùa Thiên Ninh tại Đông Kinh. Viên Ngộ chưa đến, Sư đã đến trước tạm dừng lại tham đường rồi, Viên Ngộ nhập viện, Sư sớm chiều thưa thỉnh. Viên Ngộ nhắc, Tăng hỏi Vân Môn: thế nào là chỗ chư Phật xuất thân, Vân Môn đáp: núi đông trên nướcđibảo Sư hạ ngữ. Sư tham ngót một năm, đã hạ bốn mươi chín chuyển ngữ đều chẳng hợp.

*

Một hôm, Viên Ngộ đến phó trai nhà một ông quan, đăng tòa nhắc,

Tăng hỏi Vân Môn: thế nào là chỗ chư Phật xuất thân, Vân Môn đáp: núi đông trên nước đi. Nếu là Thiên Ninh thì không như thế. Nếu có người hỏi:

https://thuviensach.vn

thế nào là chỗ chư Phật xuất thân, chỉ nói với y: gió nam từ nam lại điện các sanh mát mẻ.

Sư nghe nhắc hoát nhiên tỉnh ngộ. Bèn đem sở ngộ trình Viên Ngộ.

Viên Ngộ xét Sư tuy mé trước sau đoạn, tướng động chẳng sanh, song ngồi ở chỗ sạch trọi trơn, bảo Sư rằng: - Chưa phải, ông tuy có đắc mà đại pháp chưa sáng.

Một hôm, Sư vào thất, Viên Ngộ bảo: - Cũng chẳng dễ, ông đến trong điền địa này, chỉ đáng tiếc chết rồi không thể sống lại được. Chẳng nghi ngôn cú ấy là bệnh lớn. Chẳng thấy nói: Bờ thẳm buông tay tự nhận thừa đương, chết rồi sống lại dối anh chẳng được. Phải biết có đạo lý này.

Sư thưa: - Con chỉ cứ như chỗ được hiện nay đã là sống thích, lại không thể lý hội được.

Viên Ngộ không nhận, bèn sai Sư làm thị giả. Mỗi ngày, Sư cùng sĩ đại phu bàn luận, vào thất đến ba bốn lần. Viên Ngộ bèn nhắc: có câu không câu như bìm nương cây, hỏi Sư. Sư vừa mở miệng, Viên Ngộ liền nói: - Chẳng phải, chẳng phải.

Như thế đến nửa năm chưa được ấn khả, niệm niệm chẳng quên nơi tâm.

Một hôm cùng các quan khách ăn cơm, Sư cầm đũa nơi tay mà quên há miệng.

Viên Ngộ cười bảo: - Kẻ này tham Huỳnh Dương mộc thiền, lại rút ngược đi.

Sư liền nói thí dụ: - Đạo lý của Hòa thượng giống như con chó nhìn chảo mỡ nóng, muốn liếm lại liếm chẳng được, muốn bỏ lại bỏ chẳng được.

Viên Ngộ bảo: - Ong dụ rất hay, chỉ cái này là chuồng Kim Cang là lùm gai lật.

Lại một hôm Sư hỏi: - Nghe nói Hòa thượng đương thời ở chỗ Ngũ Tổ cũng hỏi thoại này, chẳng biết Ngũ Tổ đáp thế nào, xin Thầy chỉ dạy? Viên Ngộ

https://thuviensach.vn

lặng thinh không nói.

Sư thưa: - Khi xưa Hòa thượng chẳng phải tự hỏi riêng, phải ở trước đại chúng hỏi, nay nói lại có ngại gì?

Viên Ngộ nói: - Ta hỏi có câu không câu như bìm nương cây là thế nào, Ngũ Tổ bảo: tả cũng tả chẳng thành, vẽ cũng vẽ chẳng được. Ta lại hỏi: chợt gặp cây ngã bìm khô thì thế nào, Ngũ Tổ bảo: theo nhau lại vậy.

Sư nghe nhắc ngay đó đại ngộ, bèn nói: - Con hội vậy.

Viên Ngộ nói: - Chỉ e ông lại thấu công án này chưa được.

Sư thưa: - Thỉnh Hòa thượng cử.

Viên Ngộ liền cử một mạch những công án của tiền bối hỏi Sư. Sư theo tiếng đối đáp không trệ ngại. Viên Ngộ vỗ tay khen hay, lại đối chúng khen rằng: - Cảo chẳng phải một đời hai đời làm thiện tri thức lại.

Từ đây Sư nói dọc ngang tự tại như ném hòn gạch xuống nước, như xoay viên đá tròn trên bàn ngàn nhẫn. Chư lão túc khó vượt qua được sự bén nhạy của Sư. Sư đã đại triệt, một số Thiền khách có nghi đến hỏi Viên Ngộ. Viên Ngộ bảo: Cái thiền của ta giống như biển cả, các ông đem được biển cả đến nghiêng lấy mới được. Nếu chỉ đem bát chậu đến chứa được chút ít bèn thôi, khí lượng của các ông chỉ như thế, bảo ta phải làm sao, được bao nhiêu cái đến điền địa của ông. Khi trước có Thượng tọa Cảo cùng các ông một loại, lại đã chết rồi. Chưa bao lâu, Viên Ngộ cử Sư làm Thủ chúng. Khi ấy, hàng sĩ đại phu thường thường tranh đến với Sư.

Viên Ngộ trở về Thục, Sư từ về ở Cổ Vân Môn, học giả đua nhau đến.

Lại chạy loạn sang Hồ Nam, qua Giang Hữu vào Mân, Sư cất am Trường Lạc ở sườn núi. Khi ấy theo Sư năm mươi ba người, chưa đầy năm mươi ngày mà đắc pháp mười ba người. Cấp sự Giang Công Thiếu Minh thỉnh Sư trụ am Vân Môn ở Tiểu Khê. Thừa tướng Trương Ngụy Công khi ở Thục nghe Viên Ngộ nói Sư thật được pháp tủy, khi về triều mời Sư trụ Cảnh Sơn phủ Lâm An. Sư đến trụ nơi đây pháp tịch hưng thạnh một thời. Những ngôi

https://thuviensach.vn

nhà chứa mấy trăm người đều không chỗ dung, phải lập lầu gác lớn chứa cả ngàn người, chúng thường có mặt trên hai ngàn.

Buổi khai pháp ban đầu, Sư đăng tòa vấn đáp chưa xong, lại có mấy vị Tăng tranh nhau ra hỏi. Sư nắm đứng lại nói: Dừng! Dừng! Giả sử quả đất có bao nhiêu cây cỏ nghiền nát làm bụi, mỗi mỗi hạt bụi có một cái miệng, mỗi mỗi cái miệng đủ vô ngại tướng lưỡi rộng dài, mỗi mỗi tướng lưỡi xuất vô lượng âm thanh sai biệt, mỗi mỗi âm thanh phát vô lượng ngôn từ sai biệt, mỗi mỗi ngôn từ có vô lượng diệu nghĩa sai biệt. Như trên, Thiền tăng bằng số bụi, mỗi mỗi đủ miệng như thế, lưỡi như thế, âm thanh như thế, ngôn từ như thế, diệu nghĩa như thế, đồng thời đặt trăm ngàn vấn nạn, mỗi vấn nạn khác nhau, mà chẳng đủ một tiếng tằng hắng của Trưởng lão Cảnh Sơn này, đồng thời đáp xong. Khi này ở trong ấy làm Phật sự vô lượng vô biên rộng lớn, mỗi mỗi Phật sự khắp cả pháp giới. Cho nên nói, một sợi lông hiện thần biến, tất cả Phật đồng nói kinh, nơi vô lượng kiếp chẳng biết bờ mé, được thế ấy náo nhiệt môn đình thì phải. Nếu dùng chánh nhãn xem đó, chính là nghiệp thức mờ mờ không gốc để y cứ, dưới cửa Tổ sư một điểm dùng cũng chẳng được. Huống là soi móc chương cú, vạch bày ngôn phong, chẳng những chôn vùi tông thừa từ trước, cũng là cười vỡ lỗ mũi của Thiền tăng. Vì thế nói, còn mảy tơ buộc niệm là nghiệp nhân tam đồ, chợt vậy tình sanh là bao vây muôn kiếp, hiệu phàm danh thánh trọn là tiếng rỗng, tướng tốt hình xấu đều là sắc huyễn, ông muốn cầu đó lại không lụy sao? Nếu là chán đó cũng thành đại hoạn. Xem Tiên đức kia nói dạy như thế, như binh khí của quốc gia bất đắc dĩ mà dùng, trên việc bổn phận cũng không có tin tức này. Ngày nay Sơn tăng cử xướng như thế, giống hệt không mộng nói mộng, thịt lành khoét thành thương tích, kiểm điểm ra nên ăn cây gậy. Hiện nay có người hạ được độc thủ hay chăng? Nếu có, kham đền cái ơn chẳng đền, cùng giúp giáo hóa vô vi. Nếu không, hành ngược lệnh này vậy. Sư cầm gậy lên nói: Ngang chân Mạc Da toàn chánh lệnh, thái bình hoàn vũ chém ngu si. Sư lia một cái, hét một hét.

Sư dạy chúng: Điên đảo tưởng sanh, sanh tử nối, điên đảo tưởng diệt, sanh tử dứt, chỗ sanh tử dứt Niết-bàn không, chỗ Niết-bàn không trong mắt bụi.

https://thuviensach.vn

Niết-bàn đã không, nói cái gì trong mắt bụi? Mây trắng chợt về che núi biếc, trăng trong khó bảo xuống trời xanh. Sư lại nói: Nước Ma-kiệt-đề vẫn ở giữa đường, trước ngọn Thiếu Thất toàn không lỗ mũi, bàn huyền nói diệu thịt lành khoét thành thương tích, nhắc xưa rõ nay ném cát chọi đất. Đâu bằng đói ăn khát uống rảnh ngồi mệt ngủ, mặc cho bốn mùa đổi dời chẳng can hệ việc của ta. Tuy nhiên như thế, cũng phải thật đến điền địa này mới được. Chỉ như thật đến điền địa này làm sao thân cận? Sư hét một hét, nói: - Châm cứu trên vết thương lại để một viên ngải cứu cháy.

Sư thượng đường hỏi đáp xong, bèn nói: Hỏi được cũng tốt chẳng hỏi lại gần. Cớ sao? Con đường trước tiếng ngàn thánh chẳng truyền, học giả nhọc hình như khỉ bắt bóng. Trong đây nếu có kẻ anh linh, thế ấy chẳng thế ấy, tai nghe nhắc đến đứng dậy liền đi, vẫn ở trong hang ổ bìm sắn. Hắn được trong không sở chứng ngoài không sở tu, giống như đất chở núi, đá ngậm ngọc, chưa phải chỗ Thiền tăng buông thân mạng. Dám hỏi đại chúng, thế nào là chỗ Thiền tăng buông thân mạng? Nếu như biết được trần trần niệm niệm đều không rỗng thiếu, xoay quanh cúi ngước trọn ở trong kia. Chính khi ấy cứu kính cái gì là trăng gia phong, lại hiểu chăng? - Ngàn Thánh nào biết đi đâu tá, Ỷ Thiên trường kiếm hiếp lạnh người. Sư xuống tòa.

Sư thùy ngữ hỏi học giả: Tôi trong đây không có pháp cho người, chỉ là cứ bản kết án. Giống như ông đem cái bình lưu ly đến tiếc giữ, giống cái gì?

Tôi một phen trông thấy liền vì ông đập bể. Ong lại đem hạt châu ma-ni đến, tôi lại vì ông cướp mất. Đợi ông chỉ thế ấy lại, tôi lại vì ông chặt đứt hai tay. Vì thế Hòa thượng Lâm Tế nói: Gặp Phật giết Phật, gặp Tổ giết Tổ, gặp La-hán giết La-hán. Đã nói là thiện tri thức vì sao lại thích giết người vậy? Hãy nói là đạo lý gì?

Những người tham thiền thỉnh Sư nói thiền bệnh. Sư bảo: Thiền có bệnh gì có thể nói. Thiền lại chẳng từng bệnh nhức đầu, chẳng từng bệnh điếc tai, chẳng từng bệnh mờ mắt, chỉ là người tham thiền tham được sai biệt, chứng được sai biệt, dụng tâm sai biệt, nương thầy sai biệt, nhân những sai biệt này nên nói là bệnh. Chẳng phải nói thiền có bệnh. Như hỏi thế nào là Phật, đáp

https://thuviensach.vn

tức tâm là Phật, có bệnh gì? Hỏi con chó có Phật tánh không, đáp không, có bệnh gì? Nếu nói bảo trúc bề (thanh tre) là chạm, chẳng bảo trúc bề là trái, có bệnh gì? Hỏi thế nào là Phật, đáp ba cân gai, có bệnh gì? Hỏi thế nào là Phật, đáp cục cứt khô, có bệnh gì? Ong chẳng thấu suốt, vừa khởi đạo lý cần thấu liền ngàn dặm muôn dặm không giao thiệp. Toan đem tâm phân biệt nó, toan đem tâm suy nghĩ nó, nhằm chỗ cử lên hiểu rõ, chỗ chọi đá nháng lửa luồng điện chớp hội, cái này mới là bệnh. Thầy thuốc thế gian đành bó tay. Song cứu kính chẳng can hệ việc thiền. Ngài Triệu Châu nói: - Cốt cùng vua Khônglàm đệ tử, chớ bảo tâm bệnh rất khó trị.

*

Bấy giờ có hai vị Trưởng lão Đàm Ý và Tôn Phác, buổi đầu hầu Viên Ngộ ở Tương Sơn có chỗ vào, sau lại đến dưới tòa Chơn Yết, tự vỗ ngực cho là hiện thời không ai qua nổi. Sư biết hai vị chưa triệt, mà đã khai pháp, sợ e làm lầm lẫn kẻ hậu học, nên viết thơ cho Đàm Ý bảo hãy tạm đến. Đàm Ý hổ thẹn chần chờ chẳng đi. Sư nhân buổi tiểu tham quở thẳng những sai lầm kia, nêu bảng ở trước cửa báo cho tứ chúng biết. Ý nghe như vậy, bất đắc dĩ phá hạ đến dưới hội Sư. Sư hỏi chỗ sở chứng kia rằng: - Ong kiến giải như thế đâu từng mộng thấy Lão nhân Viên Ngộ, thật muốn cứu kính việc này, hãy giải tán chúng đến đây.

Đàm Ý nghe lời dạy trở về, qua hạ cùng với Tôn Phác đồng đến hội Sư.

Hai vị vào thất, Sư hỏi Tôn Phác: - Tam Thánh nói ta gặp người ắt xuất, xuất ắt chẳng vì người. Hưng Hóa nói ta gặp người ắt chẳng xuất, xuất ắt vì người. Ong nói hai lão túc lại có chỗ xuất thân hay không?

Tôn Phác nhằm trên đầu gối Sư đánh một đấm.

Sư hỏi: - Một đấm này của ông vì Tam Thánh xuất khí, vì Hưng Hóa xuất khí. Nói mau! Nói mau!

Phác suy nghĩ, Sư nhằm xương sống liền đánh. Lại bảo: - Thứ nhất ông chẳng được quên một gậy này, đi ra!

https://thuviensach.vn

Đã lâu mà hai vị chưa được vào cửa. Một hôm, nhân có vị Tăng khác vào thất, hai vị nghe lỏm. Sư hỏi vị Tăng: - Đức Sơn vừa thấy Tăng vào cửa liền đánh, Lâm Tế thấy Tăng vào cửa liền hét, Tuyết Phong thấy Tăng vào cửa liền nói là cái gì, Mục Châu thấy Tăng vào cửa liền nói hiện thành công án, tha ông ba mươi gậy. Ong nói bốn vị tôn túc này lại có chỗ vì người hay không?

Tăng thưa: - Có.

Sư bảo: - Chép.

Tăng suy nghĩ. Sư liền hét đuổi ra. Tôn Phác nghe chợt có tỉnh. Đàm Ý cũng tiếp theo nơi một câu nói có tỉnh, từ trước những ác tri ác giải khi này tiêu tan. Sau hai vị đều kế thừa Sư.

Có một vị Tăng vừa vào cửa. Sư bảo: - Chẳng phải đi ra.

Vị Tăng liền ra. Sư bảo: - Không lường đại nhân, bị trong ngữ mạch chuyển.

Kế một vị Tăng vào. Sư bảo: - Chẳng phải đi ra.

Vị Tăng lại đến gần. Sư bảo: - Đã nói với ông chẳng phải, lại đến gần tìm cái gì, liền đánh đuổi ra. Lại một vị Tăng vào nói: - Vừa rồi hai vị Tăng chẳng hiểu ý Hòa thượng.

Sư liền cúi đầu hư một tiếng. Vị Tăng mờ mịt. Sư liền đánh nói: - Lại là ông hiểu ý Lão tăng.

Lại có vị Tăng vào. Sư bảo: - Ông chẳng hiểu đi ra.

Tăng cũng ra. Lại một vị Tăng vào. Sư bảo: - Vừa rồi có hai Thượng tọa một người biết nắm mà chẳng biết buông, một người biết buông mà chẳng biết nắm, ông lại biện được chăng?

Tăng thưa: - Một trạng lãnh qua.

Sư bảo: - Sau khi lãnh qua riêng có tin tức rất tốt.

Vị Tăng vỗ tay một cái liền ra. Sư bảo: - Sau ba mươi năm ngộ đi vậy.

https://thuviensach.vn

Sư hỏi một vị Tăng: Trên đường gặp người đạt đạo chẳng đem nói nín đáp là thế nào? Tăng trân trọng liền đi. Sư cười hả! Hả! Kế một vị Tăng đến, Sư bảo: - Tôi vừa hỏi vị Tăng này: trên đường gặp người đạt đạo chẳng đem nói nín đáp là sao, y trân trọng rồi đi, ông nói y hội chẳng hội? Tăng suy nghĩ thưa hỏi. Sư liền đánh đuổi ra. Lại có vị Tăng đến. Sư nói: Chẳng cùng muôn pháp làm bạn là người gì? Tăng đáp: - Kẻ không mặt mày. Sư bảo: - Vừa rồi có vị Tăng nói như thế, bị đánh đuổi ra. Tăng suy nghĩ. Sư liền đánh.

*

Sư trụ Cảnh Sơn nổi danh một thời, như Thị lang Trương Tử Thiều, Trạng nguyên Uông Thánh Tích, Thiếu khanh Bằng Tế Xuyên đồng đến hỏi đạo. Còn bao nhiêu danh sĩ đại phu đến thưa hỏi. Sư tùy cơ khai ngộ đều được thông suốt.

*

Bởi Sư đương thời giáo hóa thành lập mình, mạt sát người nên bị nạn cổi pháp phục, đày ra Hàng Châu mười năm, lại đày đến Mai Châu. Mai Châu là nơi chướng khí quê mùa, mà Thiền khách vẫn mang lương thực theo dù chết cũng không hối hận. Được tám năm, vua Cao Tông đặc ân tha cho, năm sau trả lại pháp phục. Sau vua ra chiếu mời Sư trụ chùa Dục Vương, chúng tụ họp đông vô kể. Hai năm sau, chiếu vời trụ lại Cảnh Sơn.

*

Hoàng đế Hiếu Tông khi còn làm Phổ An Quận vương nghe danh Sư, sai Nội đô giám đến Cảnh Sơn yết kiến Sư. Sư làm bài kệ dâng vua: Đại căn đại khí đại lực lượng, gánh vác đại sự chẳng tầm thường, trên đầu sợi lông thông tin tức, khắp cõi sáng ngời chẳng giấu che. Vua xem rất vui. Ở Kiến Đề nhà vua sai Nội tri khách thỉnh Sư trong núi vì chúng nói pháp. Chính tay vua viết hai chữ Diệu Hỷ to tại am Diệu Hỷ của Sư, và làm bài tán cho Sư: Sanh diệt chẳng diệt, thường trụ chẳng trụ. Viên giác sáng không, tùy vật chỗ hiện.

https://thuviensach.vn

Hai năm sau, vua lên ngôi liền ban hiệu Sư là Đại Huệ Thiền sư.

Niên hiệu Long Hưng năm đầu (1163) ngày mười tháng tám, Sư thị tịch tại Minh Nguyệt Đường ở Cảnh Sơn. Khi sắp thị tịch Thị giả xin kệ, Sư cầm bút viết:

Sanh cũng chỉ thế ấy,

Tử cũng chỉ thế ấy,

Có kệ cùng không kệ,

Là cái gì quan trọng.

Sư ném bút thị tịch, thọ bảy mươi lăm tuổi, năm mươi tám tuổi hạ.

*

https://thuviensach.vn

43. THIỀN SƯ THIỆU LONG ở Hổ Khưu phủ Bình Giang

Sư quê ở Hàm Sơn, chín tuổi đã từ cha mẹ vào viện Phật Huệ, trải sáu năm được độ làm Tăng thọ giới cụ túc. Sau năm năm, Sư đến yết kiến Tín Công ở Trường Lô được chút ít mùi vị. Có người đem lời Viên Ngộ đến cho Sư nghe. Sư than: Tưởng đến me liền chảy nước miếng, tuy chưa được nếm vào miệng nuốt vào bao tử, đã làm cho người thích thú, chỉ hận chưa được nghe tiếng ho hen thôi. Sư bèn đến Bảo Phong nương với Trạm Đường, rồi làm khách thưa hỏi Thiền sư Tử Tâm ở Hoàng Long, sau mới đến Viên Ngộ.

*

Một hôm, Sư vào thất, Viên Ngộ hỏi: - Kiến kiến chi thời, kiến phi thị kiến, kiến du ly kiến, kiến bất năng cập, Ngộ đưa nắm tay lên hỏi: - Thấy chăng?

Sư thưa: - Thấy.

Viên Ngộ bảo: - Trên đầu lại để đầu.

Sư nghe bỗng nhiên khế chứng.

Viên Ngộ quở: - Thấy cái gì?

Sư thưa: - Tre dầy chẳng ngại nước chảy qua.

Viên Ngộ thừa nhận, sai làm Tri tạng. Có người hỏi Viên Ngộ: - Tạng chủ Long mềm mại dường ấy đâu hay vì người?

Viên Ngộ đáp: - Con cọp ngủ.

Sau Sư trở về quê hương trụ tại chùa Khai Thánh. Khoảng niên hiệu Kiến Viêm (1127-1131) có loạn, Sư bèn cất am dưới chót Đồng Phong. Quận thú Lý Công Quang mời Sư trụ chùa Chương Giáo. Sau cùng, Sư đến Hổ Khưu, nơi đây chúng rất thịnh hành, đạo được hưng hóa.

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy chúng: Mở toang cửa nẻo muôn dặm chẳng dính mảnh mây, mặt trời sáng lên không, bốn phương gió mát đầy tòa, mặt hồ ánh sáng thênh thang, đồng nội sắc trong lặng sáng, vạn tượng sum la đồng bày hải ấn. Nếu được nơi nơi diệu dụng vật vật chân cơ, tâm cảnh nhất như mảy trần chẳng lập, chính thế ấy là muôn cơ thôi nghỉ, ngàn thánh chẳng mang, ngồi đoạn đảnh Tỳ-lô, chẳng trình Thích-ca Văn, xem thường Thanh văn, ngạo nghễ Bồ-tát, Đức Sơn Lâm Tế trông thấy mắt trợn miệng lẩm bẩm, có gậy có hét một điểm cũng dùng chăúng được. Hãy nói, khi chợt gặp người trong kia lại làm sao thoại hội?

Nghiêng che gặp nhau vốn cố cựu, ngại gì đến uống trà Triệu Châu.

*

Sư dạy: Trước mắt không pháp, vạn tượng rậm rạp, ý tại trước mắt, chợt hiện khó biện, chẳng phải pháp trước mắt, chạm đến gặp y chẳng phải chỗ mắt tai đến, chẳng lìa thấy nghe hiểu biết. Tuy nhiên như thế, cũng phải là kia nhằm trên cây chốt cửa mới được. Vì thế nói, lưới bủa chẳng dừng trụ, kêu gọi chẳng xoay đầu, Phật Tổ chẳng an bày, đến nay không nơi chốn. Như thế thì chẳng nhọc liễm niệm lầu các cửa mở, tấc bước chẳng dời trăm thành đều đến.

Sư cầm gậy vạch một lằn nói: Rắn chết trên đường chớ đập chết, giỏ tre không đáy bỏ mang về.

*

Sư dạy: Sáng chẳng soi cảnh cảnh cũng chẳng còn, sáng cảnh đều mất lại là vật gì? Trên đầu trăm cỏ dẹp hết binh đao thì gác lại, chợt như voi lớn Gia Châu cỡi ngược ngựa sắt Thiểm Phủ, nắm núi Tu-di một vả nát nghiến, trong nước Tân La cỡi ngựa, Nam Thiệm Bộ Châu nói thiền, lại làm sao?

Trên núi Ngũ Đài cơm mây nấu, trước thềm điện Phật chó đái trời, trên đầu cột phướn nung chùy quả, ba con khỉ vượn đêm vãi tiền.

*

https://thuviensach.vn

Sư dạy: Phàm có bày đỡ trọn rơi thời nay, chẳng bày chẳng đỡ rơi hầm rớt hố, dù cho gió thổi chẳng vào, nước rưới chẳng dính, kiểm điểm về sau tự cứu chẳng xong. Há chẳng thấy, dù giống bóng trăng đầm lạnh, tiếng chuông đêm vắng, chạm sóng to mà không tan, tùy dóng đánh vẫn không thiếu, còn là việc đầu bờ sanh tử. Sư cầm cây gậy vạch một vạch nói: Chặt sắn bìm nhiều năm của cổ nhơn, đá điểm đầu bất chợt vỗ tay cười. Hãy nói cười cái gì? Sau ót thấy má chớ cùng qua lại.

*

Khoảng niên hiệu Thiệu Hưng, Sư có chút bệnh rồi tịch. Tháp toàn thân ở góc Tây Nam chùa.

https://thuviensach.vn

44. THIỀN SƯ ĐOAN DỤ PHẬT TRÍ ở Dục Vương

Sư họ Tiền, quê phủ Thiệu Hưng. Từ khi được yếu chỉ nơi Thiền sư Viên Ngộ khắp trụ các ngôi chùa to. Ban đầu Sư phụng chiếu trụ Cảnh Sơn, vua ban hiệu Phật Trí Đại sư. Kế Sư dời trụ chùa Dục Vương.

*

Sư thường dạy chúng: Một pháp nếu có lớp lớp vách sắt núi bạc, muôn pháp nếu không chốn chốn chìm không kẹt lặng. Con mắt mình nếu chánh thấy gai nhọn cũng dẹp, một pháp chẳng rơi vào duyên trần, muôn pháp vốn không chướng ngại. Núi là núi nước là nước, tục là tục Tăng là Tăng, chẳng khác chẳng đồng. Dù cho thế ấy, vẫn là đóng cửa ráp xe, chưa phải mở cửa lắp trục.

Lại phải biết trên đảnh để một cái, làm sao rõ? Xưa nay tròn trặn không vá thiếu, sức mạnh Ma-la mở chẳng ra.

Sư dạy: Khi đi bặt dấu đi, khi nói không vết nói, đi nói nếu đến thì ụ đất sanh tên (mũi tên), đi nói chưa rõ thì tên thần cũng gãy. Dù cho nói không rỉ chảy, đi chẳng quên đường, vẫn kẹt rỉ chảy. Nếu là chim đại bàng cánh vàng bay nhanh trăm ngàn do-tuần, ngựa thần mười bóng chạy tột bốn phương tám hướng, chẳng mắc chỗ ăn uống, chẳng tùy chỗ chôn thân, thảy không có chỗ nương tựa, lại có phần dẫm đạp hay không? Cõi cõi bụi bụi là yếu tân.

Sư dạy chúng nhắc: Nam Tuyền nói: Lão tăng mười tám tuổi đã biết tạo kế sống. Triệu Châu nói: Tôi mười tám tuổi liền biết tan nhà nát cửa. Hiểu chăng? Tạo kế sống mới hiểu tan nhà nát cửa, tan nhà nát cửa mới hiểu tạo kế sống. Giả sử vàng ròng làm thành, bạc trắng làm vách, thiền duyệt làm thức ăn, giải nghĩa làm nước tương, kẻ Thiền tăng bản sắc chẳng ưng ngó lại. Sao vậy?

https://thuviensach.vn

Há chẳng thấy nói: Kẻ mắt sáng vào hang ổ, dù cho muôn dặm không vắng tanh, nên khéo một chùy đều đập nát. Hãy nói một câu chẳng rơi vào tiến tu làm sao nói? Sư im lặng giây lâu nói: Cây dong cỏ lát nếu biết mặt xưa rực rỡ, dẹp hết đầy bồn đầu tử đỏ. Sư gõ phất tử một cái.

*

Sư dạy chúng: Khi chưa thế ấy, một câu siêu Thích-ca việt Di-lặc, đến lúc rõ phá chẳng được nửa phần. Sao vậy? Chỉ vì chấp thói quen. Nếu gọt vuông được tròn như đầu cọp mọc sừng lưng rồng sanh cánh, là điềm lành điều tốt. Nếu bình thản trầm lặng, buồn ngủ thì nhắm mắt, cơm đến thì há miệng.

Hãy nói gọt vuông được tròn phải hay bình thản trầm lặng phải? Lại biện được chăng? Dù cho biện được cũng là gò chén bể.

*

Sư dạy chúng: Trọn đại địa là con mắt Sa-môn, trọn đại địa là ánh sáng chính mình, vì sao ở Đông Phất Vu Kiện đánh trống ở Tây Cù Da Ni chẳng nghe, ở Nam Thiệm Bộ Châu đốt đèn ở Bắc Uất Đơn Việt tối mò. Dù cho nhằm trong đây nói được thập toàn, vẫn là kế sống quang ảnh. Sư cầm phất tử đánh một cái nói: Trăm hỗn loạn thế nào là con đường xuất thân? Nếu thật chẳng thấy, theo đường hái hoa hướng dương.

*

Sư dạy chúng: Một chùy liền thành, chẳng phải kẻ tánh tháo, một nhảy ngàn dặm, chẳng phải con ngựa hạn huyết, mũi nhọn chẳng bày, chùy sắt không lỗ, tám mặt linh lung, nhiều rỗng ít thật. Dù được khuỷu tay treo dạ minh phù, đảnh môn đủ con mắt kim cang, tột đầu thấu đuôi sanh sát lẫn hành, mặc kia ma Phật hiện trước, liền khéo đao bén chặt hết. Hãy nói, căn cứ cái gì được như thế? Cần biết chăng? Ngọc bá nhẹ đưa núi biển tối.

*

https://thuviensach.vn

45. THIỀN SƯ PHÁP THỚI PHẬT TÁNH ở Đại Qui

Sư họ Lý, người đất Thục, thuở nhỏ chuyên nghiệp Nho, văn chương nổi tiếng. Bỗng Sư chán tục xuất gia thọ giới cụ túc. Sư dạo khắp các tùng lâm thân cận các bậc kỳ túc. Nơi Ngũ gia tông phái, Sư khéo được gia phong, riêng ở Viên Ngộ, Sư nhận được tủy. Khi Viên Ngộ ở Đạo Lâm, Tương Sơn đều cử Sư làm Thủ tọa. Sau Sư nhận khai pháp ở Đức Sơn.

*

Sư dạy chúng: Tổ Sư nói: Muốn được hiện tiền, chớ còn thuận nghịch.

Ông già Thích-ca là cái gì, giày cỏ rách; một đại tạng giáo là giấy cũ lau ghẻ.

Đạt-ma chín năm xây mặt vào vách ngủ vùi chưa tỉnh. Cả thảy các ông, trong da không máu trong mắt không gân, lại nhằm trong này tìm cái bát gì? Mời mỗi người trở về phòng đi.

Sư dạy: Dừng dừng chẳng cần nói, pháp ta diệu khó nghĩ, ông già Thích-ca vô cớ nhằm trên đất sạch mà ỉa, các người tăng thượng mạn nghe ắt chẳng kính tin, kia kia kẻ trượng phu, các người nhằm chỗ nào thấy ông già Thích-ca? Nếu là thấy, được vào cửa Đức Sơn, chưa vào thất Đức Sơn. Hãy nói thất Đức Sơn làm sao vào? Sư im lặng giây lâu nói: - Ba mươi năm sau.

Sư dạy: Có khi mở miệng quấy, có khi mở miệng phải, lời thô và ngữ tế đều về đệ nhất nghĩa. Ong già Thích-ca tiếng chim hát, Đạt-ma Tây sang mùi phân hôi, chỉ có con trâu trước núi thân phóng hào quang soi trời đất.

Sư dạy: Pháp chẳng vậy mà vậy, tối đi sáng lại, đạo chẳng thế mà thế, sấm chạy mưa bay. Liền được ngàn sông đua chảy muôn suối giành trôi, đầu núi sóng bủa ngập trời, đất bằng người cá cùng ở, chớ hỏi mầm Tăng trưởng, như nay trên đầu mênh mông. Tuy nhiên nước đến thành đầm, đâu ngờ qua vẫn chẳng đến. May thay! Mây tan mưa tạnh sóng lặng mòi yên, mặt trời

https://thuviensach.vn

sáng lên không vạn tượng đồng vui. Hãy nói, công lớn chẳng chủ một câu làm sao nói?

Lão quê chẳng biết sức Nghiêu Thuấn, đùng đùng đánh trống tế thần sông.

*

Sư dạy: Kiếm báu cầm lại liền dùng, há có nghi ngờ, lông mày dựng đứng liền đi, lại không xoay lại, tất cả chỗ vượt nay suốt xưa, tất cả chỗ cắt đứt lồng lưới, chẳng phạm mũi nhọn cũng chẳng đoái xem. Riêng vượt vật ngoại thì hãy gác, khi muôn cơ tan hết thì thế nào? Mùa thu tháng tám chỗ nào nóng?

*

Sư dạy: Thanh văn ngộ đạo chưa khỏi dính nước trong lỗ tai, thấy sắc sáng tâm cũng là ném cát trong con mắt. Dù được mảy may không chướng ngại, có không đồng là không, dưới bặt chính mình trên không vin ngưỡng, riêng xa vời bặt tình trần, cao vòi vọi lìa phân biệt, vẫn là việc bên kia. Hãy nói việc bên này lại làm sao? Thôi luyến đầm lạnh cây không bóng, hãy xem tháng sáu hoa tuyết bay.

*

Sư dạy: Động thì bóng hiện, giác thì băng sanh, chẳng động chăúng giác đất cây không khác. Thiền tăng đến trong đây phải có một con đường chuyển thân mới được. Nếu chuyển được chia ba thành sáu, xướng chín thành mười, nhét Tu-di trong hạt cải, ném Đại thiên ở phương ngoài. Nếu chuyển chẳng được, giữ hang quỉ ở núi người, chẳng khỏi là tinh linh.

*

Sư dạy: Đạt được nhân không pháp không, chưa gọi gia phong Tổ Phật, thấu được toàn dụng toàn chiếu, cũng chưa phải yếu diệu Thiền tăng. Cần phải đập phá cổng chắc biết được một lỗ hướng thượng? Thế nào là một lỗ hướng thượng? Xuân lạnh tuyết động đầu núi chết thiếu niên.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Niết-bàn không đường khác, phương tiện cửa có nhiều. Sư cầm gậy lên nói: Xem! Xem! Cây gậy của Sơn tăng, một ngụm hớp cạn nước Tây Giang. Cá lý ngư ở biển đông nhảy phóc trời Tam thập tam. Đế Thích nổi giận nắm núi Tu-di đấm một đấm tan nát, địa thần Kiên Lao chắp tay tán thán rằng: Xem kỹ pháp Pháp vương, pháp Pháp vương như thế. Sư cầm cây gậy gõ giường thiền một cái xuống tòa.

*

Sư dạy: Vào cửa Đức Sơn liền đánh, đất bằng sanh gò. Vào cửa Lâm Tế liền hét, không gió nổi sóng. Câu Chi chỉ dựng một ngón tay, chưa khỏi mập mờ. Tuyết Phong đánh ra ba chiếc cầu, trẻ con đùa thích. Đến trong đây thảy dùng chẳng được. Đâu bằng tháng sáu tam phục cam lồ khắp ướt, nước đủ đồng cao lúa xanh nam khoảnh, nông phu vỗ bụng tiêu già ca to, gia phong Cổ Phật nghiễm nhiên như còn. Nơi đây hội được cùng vui thăng bình, nếu như chưa được, chỉ biết việc đi qua trước mắt, chẳng ngờ trên đầu già đến rồi.

*

https://thuviensach.vn

46. THIỀN SƯ AN DÂN MẬT ẤN ở Hoa Tạng

Sư họ Chu quê ở phủ Gia Định. Buổi đầu Sư giảng kinh Lăng Nghiêm ở Thành đô, là bậc được trọng vọng trong hàng nghĩa học. Khi ấy Viên Ngộ ở Chiêu Giác, Sư cùng Thiền sư Thắng kết bạn cùng đi đến.

*

Sư nghe Viên Ngộ tiểu tham nhắc: - Việc Quốc sư ba phen gọi thị giả.

Triệu Châu niêm rằng: Như người viết chữ trong tối, chữ tuy chẳng thành văn thể đã bày. Trong kia chỗ nào là văn thể đã bày?

Sư tâm nghi, thắp hương vào thất. Viên Ngộ hỏi: - Tọa chủ giảng kinh gì?

Sư thưa: - Kinh Lăng Nghiêm.

Viên Ngộ hỏi: - Kinh Lăng Nghiêm có bảy chỗ hỏi tâm, biện thấy có tám hoàn, cứu kính tâm ở chỗ nào?

Sư trình nhiều kiến giải, Viên Ngộ đều chẳng nhận. Sư lại thưa thỉnh, Viên Ngộ dạy: - Tất cả chỗ dùng văn thể đã bày hội. Bỗng gặp vị Tăng thưa hỏi về Thập huyền đàm, mới nhắc hỏi tâm ấn anh nhan mạo gì? Viên Ngộ gằn giọng nói: - Văn thể đã bày.

Sư nghe liền có tỉnh, bèn cầu ấn chứng.

Viên Ngộ bảo: - Dùng bản sắc kiền chùy.

Sư lại mờ mịt. Một hôm Sư bạch Viên Ngộ: - Hòa thượng thôi nhắc thoại đợi con nói xem.

Viên Ngộ chịu. Sư thưa: - Bình thường cầm chùy dựng phất, há chẳng phải trong kinh nói, tất cả thế giới đã có các tướng đều là Bồ-đề diệu minh chân tâm.

https://thuviensach.vn

Viên Ngộ cười bảo: - Ong xưa nay ở trong đây làm kế sống.

Sư lại thưa: - Khi hét hay gõ giường thiền, há chẳng phải phản văn văn tự tánh, tánh thành vô thượng đạo.

Viên Ngộ bảo: - Ông đâu chẳng thấy trong kinh nói Diệu tánh viên minh lìa các danh tướng.

Sư ngay câu này liền thấu hiểu.

Viên Ngộ ra đất Thục trụ Giáp Sơn. Sư liền thôi giảng đi theo hầu. Viên Ngộ vì chúng dạ tham, nhắc nhân duyên buồm xưa chưa treo. Sư nghe chưa lãnh ngộ bèn cầu quyết nghi. Viên Ngộ bảo: - Ông hỏi ta.

Sư nhắc thoại trước. Viên Ngộ bảo: - Cây bá trước sân.

Sư liền thấu suốt, thưa với Viên Ngộ: - Cổ nhân nói một giọt nước gieo vào hồ to, đâu chẳng biết biển cả gieo vào giọt nước.

Viên Ngộ bảo: - Làm gì được kẻ này.

Chưa bao lâu, Viên Ngộ cử làm Đệ nhất tọa. Viên Ngộ nói bài kệ:

Thôi khoa Tứ phần bãi Lăng Nghiêm.

Dưới án đầu mày triệt để tham.

Chớ học Lương Công gần Mã Tổ.

Lại như Đức Sơn hỏi Long Đàm.

Bảy năm qua lại dạo Chiêu Giác.

Tam tải bay lên thẳng Bích Nham.

Kim nhật phiền mời đệ nhất tọa.

Hoa trắng rặng tùng hiệu Ưu-đàm.

https://thuviensach.vn

Sau Sư đến yết kiến Phật Giám ở Tương Sơn. Phật Giám hỏi: - Phật Quả có câu chẳng vì người loạn nói, từng vì ông nói chăng?

Sư thưa: - Ngậm lấy miệng chó.

Phật Giám gằn giọng nói: - Chẳng phải đạo lý này.

Sư thưa: - Không người cướp túi muối trà của Thầy, kêu to làm gì?

Phật Giám bảo: - Nếu Phật Quả chẳng nói, ta vì ông nói.

Sư thưa: - Hòa thượng nghi thì thối viện riêng tham đi.

Phật Giám cười: Hả! Hả!

*

Sư khai pháp ở Bảo Ninh, kế dời sang Hoa Tạng, xoay lại lãnh Trung Phong.

Sư thượng đường: Chúng mua hoa chừ ta mua tùng, xanh xanh nhan sắc chẳng băèng hồng, tính ra trọn chẳng cùng thời hợp, về lại đi chừ trong rừng xanh. Tức cười cổ nhân nói thế ấy, giống như trốn núi nhảy xuống hồ, tránh chìm gieo vào lửa, chi bằng tùy phần đến đầu cuốc thước tám, thước năm thảo luận một cái nửa cái. Tuy nhiên như thế, Bảo Ninh nửa cái cũng chẳng cần. Cớ sao? Giàu hiềm ngàn miệng thiếu, nghèo hận một thân nhiều.

*

Đông chí, Sư thượng đường nhắc: Hòa thượng Hạo ở Ngọc Tuyền nói: Tuyết tuyết mảnh mảnh chẳng rơi chỗ khác, đến tháng chạp lại theo, năm sau tháng giêng tháng hai tháng ba tháng tư tháng năm tháng sáu tháng bảy tháng tám tháng chín tháng mười, như trước chẳng thôi, chết lạnh chết đói, khỏi bảo nói hồ nói loạn. Sư bảo: Chẳng phải mắng người cũng chẳng tán thán, cao xuất Lâm Tế Đức Sơn, chẳng giống Vân Cư La-hán. Hãy nói, Ngọc Tuyền ý chỉ thế nào? Sư im lặng giây lâu nói: - Chỉ được tuyết tiêu đi, tự nhiên xuân lại về.

https://thuviensach.vn

*

Sau Sư thị tịch ở Bổn Sơn, trà-tỳ lưỡi và tim không cháy.

*

https://thuviensach.vn

47. THIỀN SƯ TỔ GIÁC HOA NGHIÊM TRUNG NHAM

Sư họ Dương, quê ở Gia Châu, thuở nhỏ thông minh sách sử qua mắt thành tụng, viết sách bài Phật giáo. Bỗng thấy ác cảnh hiện, Sư liền hối cải đi xuất gia. Sư nương theo Thiền sư Năng ở Huệ Mục, chưa bao lâu bị bệnh ung thư ở đầu gối, năm năm mà trị chẳng lành. Nhân Sư viết Hoa Nghiêm Hiệp Luận xong, ban đêm mộng thấy điềm lạ, sáng ra bỏ gậy đi bộ. Một hôm, Sư tụng đến phẩm Hiện Tướng nói: thân Phật không có sanh, không đứng cũng không đi, chốn chốn đều thấy Phật, Sư liền ngộ tông chỉ kinh Hoa Nghiêm.

Gặp khi Sư đăng tăng tịch, Phủ soái thỉnh giảng ở Thiên Bộ đường. Sư giảng lời lẽ khoáng đạt, cả chúng đều kính phục. Chợt Thiền sư Tỉnh ở Nam Đường đi qua cửa, bảo Sư rằng: Xem Thầy giảng nói vượt cả mọi người, rất tiếc chưa lìa tướng văn tự. Nếu đi hỏi đạo ở xứ ngoài tức là Chu Kim Cang hiện nay. Sư vui vẻ bãi giảng Nam du.

*

Sư nương Viên Ngộ ở Chung Phụ. Một hôm Sư vào thất, Viên Ngộ nhắc La Sơn nói: khi có nói, chận đầu cọp nắm đuôi cọp, dưới câu thứ nhất rõ tông chỉ; khi không nói, thấy bày máy nhọn như đồng điện chớp, làm sao hội? Sư không thể đáp, ngày đêm tham cứu bỗng nhiên có tỉnh, Sư làm kệ trình Viên Ngộ:

Nhà ở đảnh Cô Phong,

Hằng năm đóng nửa cửa,

Tự than thân đã già,

Kế sống giao con cháu.

https://thuviensach.vn

Viên Ngộ xem hứa khả. Hôm sau vào thất, Viên Ngộ lại hỏi: - Hôm qua công án thế nào?

Sư nghĩ đáp. Viên Ngộ liền hét bảo:

- Phật pháp chẳng phải đạo lý này. Sư lưu lại năm năm, lại càng mê muộn.

*

Sau Sư đến chùa Thê Hiền ở Lô Sơn xem bộ luận Tỏa Chấp của Thiền sư Viễn ở Phù Sơn đến câu: nếu nói ngộ có thân sơ, đâu có trong rừng chiên-đàn lại sanh cỏ thối, Sư hoát nhiên khế ngộ, làm kệ gởi Viên Ngộ rằng: Ra rừng như cũ vào bồng hao, lưới trời lồng lộng trốn được nào, ai tin nghiệp duyên không thể trốn, trở về chẳng sợ lời nói cao. Viên Ngộ rất vui, đem đến bảo chúng: - Giác Hoa Nghiêm đã triệt vậy.

*

Sau Sư trụ viện có vị Tăng hỏi: - Tối sơ Phật Oai Am Vương rốt sau Phật Lâu-chí, chưa biết tham thấy người nào?

Sư đáp: - Nhà ở thành Đại Lương lại hỏi đường Trường An.

Tăng hỏi: - Như Đức Sơn gánh bộ Sớ Sao đi hành cước ý ở chỗ nào?

Sư đáp: - Đè vỡ tròng mắt ông.

Tăng hỏi: - Cùng Hòa thượng ngộ tông chỉ Hoa Nghiêm cách nhau bao nhiêu?

Sư đáp: - Đồng đường chẳng đồng dấu.

Tăng nói: - Ngày xưa Đức Sơn ngày nay Hòa thượng.

Sư đáp: - Trời chiều về Tây nước chảy về Đông.

*

Sư thượng đường nhắc: Hòa thượng Thạch Sương thiên hóa, chúng thỉnh Thủ tọa nối tiếp trụ trì, thị giả Kiền hỏi công án. Sư nói: - Chỗ tông sư đi

https://thuviensach.vn

như lửa đốt băng, thấu qua cổng thị phi, toàn cơ quên, được tột đạo. Thủ tọa kẹt ở một sắc. Thị giả tri kiến vượt thầy, đáng gọi thể diệu mất tông toàn mê hướng bối. Đâu chẳng biết Thủ tọa như cò trắng đứng trong tuyết, phẩm loại chẳng đồng. Thị giả dường chim phượng bay trong không chẳng dính lưới vàng. Một người đứng trên chót vót núi cao, một người đi tận đáy biển sâu. Mỗi vị tự theo phương mà đến, đồng hội trong thành cửu trùng. Hiện nay cần biết hai người này chăng? Sư dựng đứng phất tử lên nói: - Rồng nằm đầm biếc gió ầm ầm. Sư hạ phất tử xuống nói: - Hạc về không rộng lưng mài trời.

Có vị Tăng hỏi: - Thế nào một hét như Kim Cang Vương bảo kiếm?

Sư đáp: - Máu đẫm Phạm Thiên.

Tăng hỏi: - Thế nào một hét như sư tử ngồi xổm?

Sư đáp: - Chồn hoang hoảng hốt.

Tăng hỏi: - Thế nào một hét như sào dò bóng cỏ?

Sư đáp: - Nghiệm được xương của ông.

Tăng hỏi: - Thế nào một hét chẳng có dụng một hét?

Sư đáp: - Phải nên biết rõ người cầm kim, chớ nói oan ương lông cánh tốt.

*

https://thuviensach.vn

48. THIỀN SƯ HUỆ VIỄN HẠT ĐƯỜNG LINH ẨN Phủ Lâm An

Sư họ Bành, quê ở trấn Kim Lưu My Sơn. Năm 13 tuổi, Sư theo tăng Tông Biện viện Dược Sư xuất gia. Sau đó đến Thành đô học kinh luận. Sư lại trở về Nga My tại chùa Vân Nham, là nơi Thiền sư Trưng trụ trì. Thiền sư Trưng là cháu đời thứ tư của Thiền sư Huệ Nam Hoàng Long, tri kiến khá cao.

Sư mới vào cửa gặp Trưng thọ trai xong đi dạo hành lang chùa. Vừa gặp, Sư liền để túi vải xuống hỏi: - Văn-thù là thầy bảy đức Phật, chưa biết người nào là thầy Văn-thù?

Trưng đáp: - Cát vàng bờ khe Mã Lang về.

Khi ấy có Thiết Phất Khởi làm Thủ tọa, Sư cũng đến thân cận. Khởi thường nhắc nhở Sư, trải qua hai năm mà không sở đắc. Một hôm, Sư tĩnh tọa có một vị Tăng đi một mình tự nói: - Mượn tứ đại để che đậy, duyên sáu trần mà sanh tâm, chợt gặp sáu trần liền dứt, gọi cái gì là tâm? Sư nghe bỗng dưng có tỉnh. Sư đứng dậy trình với Thủ tọa, Thủ tọa nhận đó, đến phương trượng trình với Trưng, Trưng cũng nhận đó. Ngày sau liền từ giã đi, đồng học giữ lại.

Sư không chịu nói: - Thầy tôi cho là được, mà tôi trọn chưa hài lòng.

*

Bấy giờ Viên Ngộ từ Vân Cư trở về Thục trụ ở Chiêu Giác, Sư liền đến đó. Mỗi khi hỏi thoại ý chỉ rất cao vót, Viên Ngộ thầm nhận. Một hôm Viên Ngộ phổ thuyết nhắc Bàng Cư sĩ hỏi Mã Tổ: - Chẳng cùng muôn pháp làm bạn là người gì? Mã Tổ bảo: - Đợi ông hớp một ngụm cạn nước Tây Giang liền nói với ông.

Sư nghe nói bỗng nhiên đại ngộ, ngã tại trong chúng, chúng cho là trúng gió cùng dìu dậy. Sư nói: - Tôi mộng hay thức?

https://thuviensach.vn

Đến tối Viên Ngộ tiểu tham, Sư ra hỏi: - Sạch trọi trơn rỗng không một vật, thân trần nghèo tột không một tiền, cửa nát nhà tan xin Thầy cứu giúp?

Viên Ngộ đáp: - Bảy trân tám bảo một lúc lấy.

Sư thưa: - Làm sao cướp chẳng vào nhà cẩn thận?

Viên Ngộ đáp: - Cơ chẳng rời vị rơi trong biển độc.

Sư theo tiếng liền hét. Viên Ngộ lấy cây gậy gõ giường thiền nói: - Ăn được gậy hay chưa?

Sư lại hét. Viên Ngộ hét liên tiếp hai tiếng. Sư lễ bái. Viên Ngộ rất vui làm kệ tặng Sư. Có cựu Thiết Thiệt có lời tháo chốt cửa, chúng gọi Sư là Thiết Thiệt Viễn. Từ đây cơ phong cao vót không ai chống lại.

*

Mùa xuân năm Ất Mão hiệu Thiệu Hưng, Huyện thú My Sơn mời Sư trụ núi Tượng Nhỉ, Sư chẳng nhận. Năm ấy Viên Ngộ thị tịch, Sư than: Triết nhân đã mất nối đó là ai? Sư đóng một chiếc thuyền nhỏ xuống núi. Ban đầu đến Hoài Nam, Sư trụ ở Long Bàng tám năm, kế dạo Lang Nha lại sang Phổ Tế, Định Nghiệp. Từ Sư phát minh tâm yếu liền được du hí, như gió đại tự tại tam-muội.

*

Sư khai pháp đăng tòa nói: Trời không cửa đất không vách, trên gác hồ lô trồng đông qua, hai tay kéo cày nước đến gối, nhảy chuồn vàng nuốt dạ gai lật, vỗ bản thổi sáo không lỗ, thua! Thua! Sơn tiêu một chân giỏi nhảy đôi, năm rồi mùa đông không than đốt, năm nay định là không lửa hơ, khi đói đói đến tròng mắt vàng, khi nghèo nghèo đến thân trần đứng, thua! Thua! Hãy nói thua cái gì? Tại sao Giám tự, Phó tự, Duy-na, Điển-tọa, Trực-tuế lại cùng thợ bùn nước thương lượng, thả ra chim cú hai đầu, nhai nát xương sống Phật điện.

*

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường nhắc: Hòa thượng Chơn Tịnh dạy chúng: Trời đất cùng ta đồng gốc, vạn vật cùng ta đồng thể, đầu gót chân đuôi gót chân ngang ba dọc bốn, Bắc Câu-lô Châu nổi lửa đốt lông mày Đế Thích, Đông Hải Long vương không thể nhịn được, sấm vang một tiếng ầm ầm, liền được hồ nghiêng núi ngã mây đầy không dài, chữ thập đầu đường con nhà họ Liêu họ Hồ, trong lúc ngủ mê trỗi dậy vỗ tay cười hả! Hả! Nói: Trong thành Quân Dương gần đây ít cướp. Hòa thượng cầm cây gậy nói: Cướp! Cướp! Sư nhắc xong nói: Phải thì một trường bán buôn chẳng ít, nào ngờ lỗ mũi tròng mắt mỗi người còn có chủ.

Cớ sao? Trong gò sắn bìm lấy trộm chưa phải kẻ cướp ban ngày, trước cửa quán rượu bỏ sót chẳng phải chánh cướp. Khi ấy ở đông lang đường có tiếng chó sủa, Sư liền gọi cư sĩ xem: Trước cửa có quan khách nào. Đại chúng đều xoay đầu nhìn. Sư bảo: Cần thấy chánh cướp chăng? Sư bèn huýt sáo một tiếng, chao tay xuống tòa.

*

Khi ấy Đại Huệ ở Mai Châu có người truyền kệ tụng và đề xướng của Sư đến, Đại Huệ ngạc nhiên nói: Lão sư về già có đứa con như thế ư? Nhân đây Đại Huệ biên thơ thông tin và gởi tặng pháp y của Viên Ngộ. Sư làm tụng nghênh đón, hai vị gặp nhau rất vui. Đại Huệ hết lời khen ngợi, lại đề ảnh Sư: Cái võ Xuyên này không chân không giả, một cây gậy trắng Phật đến cũng đánh, lại có một chỗ rất hay, giỏi nhằm trên bát bồn chạy ngựa.

Kế Sư dời trụ Quang Hiếu trải mười năm. An định quân vương Triệu Biểu Chi cùng Sư làm bạn ngoài đời. Thị lang Tằng Khai theo Sư thưa hỏi.

Tằng tuy là sĩ đại phu mà đã bảo tham nơi chư kỳ lão, theo Đại Huệ dạo đi rất lâu mà chưa thâm giải thoát, đến gặp Sư mới dứt các nghi.

*

Sau Sư dời đến Nam Nhạc trụ ở Nam Đài. Khi đó Thiền sư Liêu ở Long Vương, Thiền sư Phương ở Quãng Hạnh đều là cao đệ của Nguyệt Am, đạo đức nổi tiếng ở Hồ, Tương. Hai vị nói với nhau: Khoảng này vách đứng

https://thuviensach.vn

ngàn nhẫn, Viễn chỗ nào tá túc ư? Nhân thỉnh Sư đang tòa, lập hơn ba mươi câu hỏi đều là hóc búa nguy hiểm, chỗ học giả khó đến. Sư tùy cơ giải đáp lời lẽ thâm áo nghĩa luận siêu việt, mọi người rất thán phục. Liêu dẫn đồ chúng đảnh lễ nói: Gối này chẳng cúi nơi người đã lâu.

*

Sư lại sang Thiên Thai trải trụ trì ba chùa Hộ Quốc, Quốc Thanh, Hồng Phước. Khoảng niên hiệu Càn Đạo (1165-1174) Thượng thơ Trần Đức Hòa trấn thú Bình Giang do đại đạo tràng Hổ Khưu gần đây không có người, tận tâm mời Sư trụ trì. Sư đến đây hết lòng mở mang đạo pháp. Sư lại vâng chiếu trụ chùa Sùng Tiên ở núi Cao Đình. Chưa bao lâu, Sư thối viện đến trụ am Nghinh Chiếu. Sư lại vâng chiếu trụ Linh Ẩn. Ngày khai đường có Trung sứ niêm hương chúc Thánh xong. Sư niêm hương rằng: - Một cây hương này trời đất không thể che đậy, mắt Phật không thể xem lường, đưa lên diệt chủng tộc Ấn Độ, nắm lại mờ mịt giết người, lụy ta ba mươi năm, trong cỏ hoang nằm ngang, đến khiến một đời làm kẻ chẳng nghẹn ngào, tựu trung có chút sai lầm, đối chúng cũng phải nói phá. Sơn tăng hai mươi năm trước, bị gió nghiệp thổi đến dưới núi Dân Nga trong rừng gai góc, chạm đến chiếc chùy không lỗ, bị kia một đập nửa say nửa tỉnh, sẽ bảo câm miệng một đời không thể mở. Hai mươi năm sau, lại bị gió nghiệp thổi đến rửa giặt ở đầu Cẩm Giang, trong gò sắn bìm gặp được cái đuôi đỏ trăng trắng, khi ấy chính bị cắn một cái, liền không tán đảm vong hồn, mở được miệng đến nay thọ dụng chẳng hết. Hãy nói, hương này vì thiện tri thức hai mươi năm trước là phải, vì thiện tri thức hai mươi năm sau là phải? Một con hạc chẳng đậu hai cây, một người khách chẳng phiền hai nhà. Đâu chẳng thấy nói: Trước đi chẳng đến, rốt sau vượt xa. Ngày nay thân cướp đã bày tang vật hiện tại. Phụng vì Thành đô phủ Chiêu Giác tiên Viên Ngộ Thiền sư Đại Hòa thượng. Chẳng trọng Thầy đối ngự bàn không, hoành hành hải thượng, chỉ trọng Thầy trong ngực không vật trong bụng không thiền, khói nhằm trong lò dùng đều pháp nhũ.

*

https://thuviensach.vn

Khi ấy, vua Hiếu Tông để tâm về Thiền học, nhiều phen mời Sư vào triều, ban hiệu là Phật Hải Thiền sư. Vua làm bài tụng tặng Sư:

Bát bồn chạy ngựa đến thiên đình,

Quen đạp ven trời ngựa chẳng sợ,

Xoay đầu bay lại núi cao vót,

Mây trắng bao trùm đế đô xuân.

Một hôm đánh trống đăng tòa xong, Sư vẫn ngồi trong màn. Thị giả tìm Sư chẳng thấy. Sư vạch màn ra nói: - Chỉ ở trong này vì sao chẳng thấy?

Thị giả không đáp được. Sư đáp thay: - Búa lớn bửa ba cửa.

Có vị Tăng Nhật Bản tên Giác A, thông Thiên Thai giáo và các sách, hay nói các thứ tiếng. Ban đầu đến yết kiến Sư tỏ ra rất lanh lợi, Sư đem Thiền tông chỉ dạy. Giác ở ba năm liền đốn ngộ làm tụng đầu cơ trình Sư. Nhân đây có phái thiền truyền sang Nhật Bản.

Niên hiệu Thuần Hy thứ hai (1175) năm nhuần sáng tháng chín, Sư thượng đường nói kệ:

Thuần Hy thứ hai nhuần,

Cuối thu sáng tháng chín,

Chỗ ồn chớ xuất đầu,

Đất lạnh để mắt thấy

Tối sáng chẳng tương can,

Kia đây phân một nửa,

Một thứ làm người quí,

https://thuviensach.vn

Bảo ai bán củi than.

Nói với ông, không thể chê không thể khen, thể dường hư không chẳng bờ mé, gọi nhau kêu nhau về lại đi, năm tới định là tháng giêng nữa.

*

https://thuviensach.vn

49. THIỀN SƯ TÂM ĐẠO ở Văn-thù phủ Thường Đức

Sư con nhà họ Từ, quê ở My Châu. Năm ba mươi tuổi được độ làm Tăng, Sư đến Thành đô học tập Duy thức tự cho là tột cùng. Có vị Tăng đồng chùa hỏi: - Ba cõi duy tâm, muôn pháp duy thức, nay vạn tượng trước mắt rõ ràng, tâm thức ở đâu?

Sư mờ mịt không đáp được, bèn ra đi đến sông Giang sông Hoài, rồi đến chùa Thái Bình. Sư nghe Thiền sư Phật Giám dạ tham nhắc thoại cây bá trước sân của Triệu Châu, đến Giác Thiết Chùy nói: - Tiên sư không lời này, chớ chê bai Tiên sư.

Nhân đây, Sư nghi rất thiết để khởi khá lâu, một hôm bỗng nhiên khai ngộ. Sư liền chạy đến trượng thất trình sở ngộ. Phật Giám thấy Sư đến liền đóng cửa. Sư thưa: - Hòa thượng chớ lừa con.

Phật Giám bảo: - Mười phương không tường vách sao chẳng vào cửa?

Sư liền thoi phủng cửa sổ giấy. Phật Giám liền mở cửa, nắm đứng bảo: -

Nói! Nói!

Sư lấy hai tay vòng quanh đầu Phật Giám dùng miệng cạp một cái rồi đi, làm bài kệ trình:

Triệu Châu có một thoại cây bá,

Thiền khách truyền nhau khắp thiên hạ,

Phần nhiều vạch lá với tìm cành,

Không thể thẳng đến cội nguồn hiểu.

Giác Công nói rằng không lời này,

Chính là lời ác ngay mặt mắng,

https://thuviensach.vn

Thiền nhân nếu đủ thông phương mắt,

Khéo nhằm trong đây biện chân giả.

Phật Giám thâm nhận đó, mỗi khi nói chuyện khách thường khen ngợi Sư, sau lại chia tòa cùng giáo hóa.

*

Thái thú họ Tương thỉnh Sư khai pháp ở Thiên Ninh, chưa bao lâu lại cử trụ trì chùa Văn-thù.

Sư thượng đường nói: Sư tử ngáp voi chúa rống, Vân Môn trong Bắc Đẩu ẩn thân, Bạch Vân vì sao gọi tác thủ, chư Phật ba đời không thể biết, chồn hoang trâu trắng lại biết có. Hãy nói thế nào là việc kia biết có? Mưa xối hoa lê con bướm bay, gió đưa tơ liễu lông cừu chạy.

Sư thượng đường cầm gậy chỉ lên nói: Khi thế ấy đâm phủng gót chân Kiều-thi-ca. Sư lia một cái nói: Khi thế ấy lia vỡ xương đầu vua Diêm-la. Sư chỉ bờ Đông nói: Khi thế ấy xỏ qua tròng mắt cá lý ngư ở biển đông. Sư chỉ bờ Tây nói: Khi thế ấy bít mất lỗ mũi Tây Vương Mẫu. Hãy nói khi thảy không thế ấy thì sao? Năm nay mưa nước nhiều mỗi người nên phơi mắt.

Niên hiệu Tuyên Hòa (1119) Cải Nguyên ra chiếu đổi hiệu Tăng là Đức Sĩ. Sư thượng đường nói: Tây sang việc Tổ ý, ngày nay mới hoàn toàn, xưa là Tỳ-kheo tướng, nay làm hình Lão quân. Lông hạc kết áo bạc, đầu quấn khăn lá xanh, lâm tuyền khách vô sự, hai lần thọ quân ân. Sở dĩ nói: muốn biết nghĩa Phật tánh phải quán thời tiết nhân duyên. Hãy nói hiện nay là thời tiết gì? Tỳ-lô-giá-na đầu đội bảo quan, vì bày trong chân có tục, ông già Văn-thù thân mặc áo lông hạc. Cốt phải tùy thuận thời nghi, một người đã vậy đông người cũng vậy, cả đoàn thành lập tùng lâm, mừng được quần tiên tụ hội. Cùng rót rượu tiên mê, đồng xướng từ Thiệp hư, hoặc xem kinh Linh Bảo độ nhân, hoặc nói thuốc trường sanh bất tử. Đàn cầm dưới trăng, ngón tay phát ấm rất xưa, cờ bày trước hiên, diệu đến vượt ngoài thần cơ. Tiến một bước liền đến trên trời Đại La, lùi một bước lại vào trong thành Cửu U. Chỉ

https://thuviensach.vn

như không tiến không thối một câu lại làm sao nói? Dù cho lông hóa tam thanh lộ, cũng vẫn luân hồi một huyễn thân.

Năm thứ hai, Sư thượng đường nói: Chẳng đắp điều y, mặc áo lông, Lão quân hình tướng lại tương đồng, một năm rưỡi ấy tư tưởng rảnh, đại để hưng suy mỗi có thời. Phật Như Lai của ta dự biết pháp có nạn, trong kinh chép rõ thảy đều rành rành, so sánh niên đại chính là khi này, ma được tiện kia mê loạn chánh tông, Tăng đổi hình tục Phật lại danh tự, vọng sanh tà giải cắt sửa văn kinh, chuông khánh im tiếng bát bồn thêm chân, nhiều loại dối trá gạt lừa thánh quân, nhờ hoàng đế bệ hạ ta thánh đức sáng tỏ, chẳng quên dặn dò chẳng phế giáo kia, đặc tứ chấn chương ban hành khắp thiên hạ, vẫn cho Tăng Ni cạo tóc đắp y như trước. Thật là lò tàn nổi lửa cây khô lại tươi, chẳng lìa hình tục mà làm hình Tăng, chẳng ra ma giới mà vào Phật giới. Tiếng trống pháp vang lại chỉnh đốn suy đồi. Rượu tiên mê biến làm huỳnh tương cam lồ, từ Thiệp hư đổi thành bản nhạc Hoàn hương, buông đi ngàn mộc giản đưa lên Ni sư đoàn, ngày trước cúi đầu vòng tay, hôm nay hòa nam chẳng xét. Chỉ đổi tướng thời xưa chăúng đổi người thời xưa. Dám hỏi đại chúng, người thời xưa là một là hai? Sư im lặng giây lâu nói: - Gió thu cũng hiểu hiềm lan tịch, thổi hết năm này đạo giáo tro.

*

Niên hiệu Kiến Viêm năm thứ ba (1129) mùa xuân, Sư dạy chúng nhắc nhân duyên Lâm Tế sắp nhập diệt dặn dò Tam Thánh. Sư bảo: Chánh pháp nhãn tạng lừa mù diệt, Lâm Tế đâu từng có nói thế, xưa nay thời nhân đều vọng truyền, chẳng tin chỉ xem sau tam ngoạt. Đến tháng ba nhuần giặc Chung làm phản, đồ chúng muốn dời Sư chạy sang miền Nam, Sư bảo: Học đạo sở dĩ liễu sanh tử nào có chạy đi đâu. Giặc đến, Sư bảo: Chóng thấy được giết, để vui tâm ngươi. Giặc liền đưa giáo giết Sư, máu tuôn ra đều thành sữa trắng.

Bọn giặc kinh sợ lấy chiếu đậy lại rồi đi.

https://thuviensach.vn

50. THIỀN SƯ TRÍ TÀI ở Long Nha

Sư con nhà họ Thí, quê ở Thơ Châu. Còn trẻ đã hầu hạ ở pháp tịch Phật Giám, làm công tác chăúng từ khó khăn, tiếng vang cả tùng lâm.

*

Sư du phương đến Hoàng Long, gặp Thiền sư Tử Tâm ở tam môn, hỏi: -

Từ đâu đến?

Sư xưng danh, liền biết là Trang chủ Tài ở Thái Bình Thơ Châu. Hôm khác, Sư vào thất, Tử Tâm hỏi: - Hội được câu tối sơ là hội được câu rốt sau, hội được câu rốt sau liền hội được câu tối sơ. Tối sơ rốt sau cầm ném một bên, thoại Bá Trượng dã hồ làm sao hội?

Sư thưa: - Vào cửa đã rành kiến giải đến, đâu cần lại nhắc lối nghẽn bùn.

Tử Tâm nói: - Trưởng lão Tâm chết trong tay Thượng tọa.

Sư thưa: - Ngữ ngôn tuy có khác chí lý vẫn không sai.

Tử Tâm hỏi: - Thế nào là việc không sai?

Sư thưa: - Chẳng gõ sừng Hoàng Long đâu biết châu dưới hàm.

Tử Tâm liền đánh.

Buổi đầu Sư trụ Nhạc Lộc, ngày khai đường Tăng hỏi: - Đức Sơn gậy Lâm Tế hét, ngày nay thỉnh Thầy vì kéo rút.

Sư đáp: - Tố rô tố rô.

Tăng hỏi: - Tố rô tố rô lại có ý Tây lai hay không?

Sư đáp: - Tố rô tố rô.

Do đây tùng lâm gọi Sư là Tài tố rô.

https://thuviensach.vn

Sau Sư dời trụ Long Nha. Sư thượng đường khảy móng tay một cái nói: Khảy tay trọn thành tám vạn môn, sát-na diệt hết tam kỳ kiếp. Nếu cùng thấy được hành được, khỏe thì kinh hành mệt thì nghỉ. Nếu cũng chẳng hội, thêm con cồng cọc ném con trạnh.

Sư thượng đường nhắc Hòa thượng Tử Tâm tiểu tham nói: Nếu luận việc này như nhà người có ba con. Đứa thứ nhất thông minh trí tuệ hiếu dưỡng cha mẹ, tiếp đãi khách khứa coi sóc gia nghiệp. Đứa thứ hai hung hăng gian giảo say rượu mê gái, nằm bờ té bụi phá hoại gia nghiệp. Đứa thứ ba mù điếc câm ngọng, đậu bắp chẳng phân, mọi việc không rành chỉ biết ăn uống. Trong ba người này Hoàng Long cần chọn một người dùng. Lại có bốn câu: trong chết có sống, trong sống có chết, trong chết thường chết, trong sống thường sống.

Đem bốn câu này nghiệm Thiền tăng trong thiên hạ. Sư nói: Gọi cái gì là bốn câu? Ba người tên họ là gì? Nếu hay hiểu được cùng Hoàng Long nắm tay đồng đi, lại không mảy may ngăn cách. Nếu như chưa thế, chẳng khỏi mượn nước dâng hoa đi vậy. Ba người cộng thể dụng phi dụng, bốn câu đồng âm không chẳng không. Muốn biết ba người cùng bốn câu. Quạ vàng mới mọc một vầng hồng.

Sư trụ Long Nha mười ba năm, dùng thanh đạm khổ hạnh tiếp chúng, Thiền tăng đều kính quí. Sau Sư dời trụ Vân Khê được bốn năm.

Đến niên hiệu Thiệu Hưng năm Mậu Ngọ ngày rằm tháng tám, Sư họp chúng giao việc chùa, viết kệ rằng:

Ngày trung thu năm Mậu Ngọ,

Xuất gia trụ trì việc xong,

Sắp đi chính mình còn không,

Có gì hư không khá kiếm.

Sư dạy dỗ như thường.

https://thuviensach.vn

Đến ngày hai mươi ba, Sư lại họp chúng dạy: Niết-bàn sanh tử trọn là hoa đóm trong không, Phật và chúng sanh đều là Tăng ngữ. Cả thảy các ông nên phải làm sao? Chúng đều hạ ngữ mà không hợp. Sư hét rằng: Khổ! Khổ!

Lại nói: Mây trắng vọt lên, trăng sáng tại trời. Nói xong, Sư lặng yên thị tịch.

https://thuviensach.vn

51. THIỀN SƯ THỦ TUẦN PHẬT ĐĂNG ở Hà Sơn

Sư con nhà họ Thí quê ở Quận Chi. Trước đến tham vấn Thiền sư Anh ở Quảng Giám mà không khế hội, Sư sang chùa Thái Bình theo chúng thưa hỏi vẫn không có chỗ vào. Sư bèn cột cái chăn lại thệ rằng: - Đời này nếu không triệt, thề chẳng trải cái chăn này.

Khi ấy, Sư ngày ngồi, đêm đứng, như đi chôn ma mẹ. Trải qua bốn mươi chín ngày, chợt Phật Giám thượng đường nói: - Sum la cùng vạn tượng là sở ấn của một pháp.

Sư liền đốn ngộ đến yết kiến Phật Giám. Phật Giám nói: - Đáng tiếc một viên minh châu bị gã phong điên này lượm được.

Bèn hỏi Sư: - Linh Vân nói sau ngày thấy được hoa đào ấy, thẳng đến ngày nay vẫn chẳng nghi, thế nào chỗ không nghi của Linh Vân?

Sư thưa: - Chớ nói Linh Vân chăúng nghi, chính nay tìm chỗ nghi trọn không thể được.

Phật Giám bảo: - Huyền Sa nói đúng đắn rất đúng đắn, dám bảo lão huynh còn chưa triệt, trong đây chỗ nào kia chưa triệt?

Sư thưa: - Biết rõ Hòa thượng tâm lão bà tha thiết.

Phật Giám nhận đó. Sư lễ bái, đứng dậy trình kệ:

Ngày trọn ngó trời chẳng ngước đầu,

Hoa đào lả tả mới đưa tròng,

Dù anh lại có che trời lưới,

Thoát được lao quan tức liền thôi.

https://thuviensach.vn

Phật Giám dặn dò khiến hộ trì. Đêm ấy Phật Giám to tiếng nói với chúng: - Khi này Thượng tọa Tuần ẩn ngủ đi vậy.

Viên Ngộ nghe được, nghi chưa đúng, bèn nới: - Ta phải khám qua mới được. Bèn sai người mời Sư đến, cùng Sư đi dạo núi, bỗng đến một cái đầm, Viên Ngộ xô Sư té xuống nước. Viên Ngộ đứng trên hỏi: - Ngưu Đầu khi chưa thấy Tứ Tổ thì thế nào?

Sư đáp: - Đầm sâu cá tụ.

Viên Ngộ hỏi: - Sau khi thấy thế nào?

Sư đáp: - Cây cao vời gió.

Viên Ngộ hỏi: - Khi thấy cùng chưa thấy thì thế nào?

Sư đáp: - Duỗi chân ở trong rút chân.

Viên Ngộ rất khen ngợi.

Phật Giám dời đến Tương Sơn sai Sư phân tòa thuyết pháp. Kế Sư trụ Hòa Sơn ở Lô Lăng. Sư thối Hòa Sơn lui về cố hương ở ẩn. Tăng tục đón Sư ở chùa Thiên Thánh. Sau Sư trụ Hà Sơn và Thiên Ninh.

Sư thượng đường: Cây dùi xoay, chiếc búa ở núi, Phật Tổ ra đời chưa dễ cho, dù khiến đề-hồ đầy thế gian, ông không bát báu làm sao lấy. A ha! Ha!

Thần Sơn đập lưới, Đạo Ngô múa, dưa ngọt tột gốc ngọt, dưa đắng rễ cũng đắng.

Sư thượng đường nhắc thoại bà già thiêu am, Sư nói: Phò tông lập giáo phải là người kia, ông xem bà già nọ tuy là nữ nhân vẫn có tác lược trượng phu, hai mươi năm hao dầu tốn tương vẫn là khá biết, một hôm nhằm trên đầu sào trăm trượng làm cái rơi mất, dù được dùng tận bình sanh khí lực trong đầu, tự chẳng phải kẻ tục biết, cơ tưởng là khéo trọn thành vụng. Song tuy như thế, các người cần hội chăng? Sau tuyết mới biết sức tùng bá, việc khó mới thấy tâm trượng phu.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Như Lai thiền, Tổ sư đạo, tối kỵ đem tâm bên ngoài thảo, từ cửa mà được tức phi trân, hoàn toàn chôn kín trong y báu. Hàng thiền gia phải đến sớm, mở toang cây chốt của Tổ sư, giặt giũ nhiều năm chiếc áo vải, phải quấy khen chê gởi cho không, đứng rộng ngang dài lẫn nhau tôát. Anh chẳng thấy Hàn Sơn lão, trọn ngày vui cười năm dài quét, người hỏi trong kia việc thế nào? Vào ruộng hoang chẳng lựa, nắm lấy đưa ra cỏ. Tham!

Tăng hỏi: - Thế nào là khách trong khách?

Sư đáp: - Đường khách như trời dài, cửa hầu tợ biển sâu.

Tăng hỏi: - Thế nào là khách trong chủ?

Sư đáp: - Dài nhân chỗ tiễn khách, nhớ được khi nhà riêng.

Tăng hỏi: - Thế nào là chủ trong khách?

Sư đáp: - Gặp nhau chẳng thiết hỏi tiền trình.

Tăng hỏi: - Thế nào là chủ trong chủ?

Sư đáp: - Một sớm quyền Tổ lệnh, ai là người xuất đầu.

Tăng hỏi: - Khách chủ đã nhờ Thầy chỉ dạy, hướng thượng tông thừa việc thế nào?

Sư đáp: - Biển cả nếu biết đủ, trăm sông phải ngược dòng.

Tăng lễ bái. Sư nói: - Thượng tọa Tuần ba mươi năm học được đấy.

*

Sư thường bảo chúng: Huynh đệ! Như có chỗ tỉnh ngộ, chẳng nệ thời tiết nhân duyên mời đến bày cái tin tức.

Đêm tuyết có vị Tăng đến gõ cửa phương trượng, Sư dậy cầm đuốc nghiêm chỉnh nạt rằng: Tuyết dầy nửa đêm cầu giải quyết tình nghi, tại sao mà chẳng đủ oai nghi. Tăng ngoái xem chiếc áo. Sư đuổi ra khỏi viện.

https://thuviensach.vn

Mỗi khi nói với chúng, Sư nói: Tiên sư chỉ năm mươi chín, tôi năm mươi sáu vậy, ngày lại không nhiều.

Niên hiệu Thiệu Hưng năm Giáp Dần ngày giải chế, Sư thối tịch ở Thiên Ninh. Sư bảo Song Hòe cư sĩ Trịch Tích rằng: - Ngày tám tháng mười là kỵ Phật Giám, ắt tôi thời chí.

*

Sư xin về Chương Nam, ngày mùng bốn tháng mười, Trịnh Công sai em là Tăng Đạo Như đến thăm. Sư bảo: - Ông đến rất đúng lúc, trước một ngày cũng chẳng tốt, sau một ngày sai qua rồi. Tôi tuy cùng Phật Giám đồng điều sanh trọn chẳng cùng đồng điều tử. Sáng mai nên vì ta tìm một chiếc thuyền nhỏ đến.

Đạo Như hỏi: - Cần dài hay cần cao?

Sư bảo: - Cao chừng năm thước.

Qua ba ngày, lúc gà gáy sáng, Sư ngồi ngay thẳng như thường. Thị giả xin để kệ. Sư bảo: -

Chẳng từng làm được.

Nói xong, Sư tịch.

Đệ tử hỏa thiêu, chiếc lưỡi vẫn còn.

*

https://thuviensach.vn

52. THIỀN SƯ SĨ KHUÊ TRÚC AM ở Long Tường

Sư con nhà họ Sử ở Thành đô. Buổi đầu Sư nương thầy Tông Nhã ở chùa Đại Từ, tâm say Lăng Nghiêm trải qua năm năm. Sư dạo đi phương Nam yết kiến các hàng tôn túc rồi mới đến Long Môn. Sư đem chỗ bình thường sở đắc bạch Phật Nhãn. Phật Nhãn bảo: - Ong hiểu tâm đã tột, chỉ thiếu gắng sức mở mắt thôi. Sư bèn vào nhà ban chức sự.

Một hôm Sư đứng hầu hỏi rằng: - Khi tuyệt đối đãi thì thế nào?

Phật Nhãn đáp: - Giống hệt ông trong Tăng đường bạch chùy. Sư mờ mịt.

Đến chiều Phật Nhãn vào nhà ban chức sự, Sư đem thoại khi sáng hỏi. Phật Nhãn bảo: -

Ngôn ngữ nhàn.

Ngay lời này Sư đại ngộ.

Cuối niên hiệu Chánh Hòa (1116) Sư trụ trì ở Thiên Ninh, từng dời đến nhiều ngôi danh lam. Khoảng niên hiệu Thiệu Hưng (1131-1163), Sư vâng chiếu đến khai sơn chùa Năng Nhơn ở Nhạn Đãng. Khi ấy, Chơn Yết ở Giang Tâm nghe Sư đến, e duyên pháp chưa chín, đặc biệt qua sông đón Sư về phương trượng lạy chín lạy để dẫn dụ người xứ On. Do đó, dân chúng hợp nhau qui kính. Chưa xem giấy cử, đồ chúng kia sợ hành qui pháp, giữa đêm phóng lửa đốt, ngôi chùa trở thành một đống ngói gạch vụn. Sư cột chùm cây làm thất, đăng tòa dạy chúng: Thích nhàn chẳng đánh trống Cổ Sơn, dưỡng già lại xem núi Nhạn Đãng, gác đẹp lầu to toàn chẳng thấy, bên suối nhà tranh hai ba căn.

Lại có người cùng chung ra tay chăng? Sư hét một hét xuống tòa. Tín thí đến nghe pháp góp sức xây dựng chưa bao lâu thành ngôi chùa khang trang. Kế đó, Sư bị bổ đến Giang Tâm.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Muôn năm một niệm, một niệm muôn năm, hòa y trong bùn lẫn, rửa chân trên giường ngủ, việc đã trải qua chỉ như hiện nay, biển cả sóng to vỗ, tiểu nhân tấc vuông sâu. Sư cầm cây gậy lên nói: Cả thảy các ngươi chưa được lối vào, cần phải được lối vào, đã được lối vào, cần phải có con đường xuất thân mới được. Đại chúng! Thế nào là một con đường xuất thân?

Sư im lặng giây lâu nói: - Tùng hiện đáy khe tuyết khó đè, bên trời gió thổi trăng nào động. Sư chao cây gậy một cái, xuống tòa.

Sư thượng đường: Muôn cơ chẳng đến, mắt thấy sắc, tai nghe tiếng, một câu hiện bày, đầu đội trời chân đạp đất. Các ông chỉ biết ngày nay là mùng một tháng năm, đâu chẳng biết quạ vàng nửa đêm đi gấp gấp, thỏ ngọc ngày mai biển đông lên. Sư lấy phất tử gõ giường thiền một cái xuống tòa.

Sư thượng đường: Rõ ràng không ngộ, có pháp tức mê. Các người nhằm trong ấy lập chẳng được, các người nhằm trong ấy trụ chẳng được. Nếu lập thì nguy, nếu trụ thì mù. Cần phải ý chẳng dừng huyền, câu chẳng dừng ý, dụng chẳng dừng cơ. Ba điều này đã rõ, tất cả chỗ không nên bó buộc tự nhiên hiện tiền, chẳng phải chiếu cố tự nhiên minh bạch. Tuy nhiên như thế, lại phải biết có việc hướng thượng. Mưa lâu chẳng tạnh. Dốt!

Sư thượng đường: Một lá rụng thiên hạ thu muốn cùng ngàn dặm mắt, lại lên một từng lầu. Một hạt bụi dấy đại địa thâu, Gia Châu đánh voi lớn, Thiểm Phủ tắm trâu sắt. Kẻ sáng mắt nên làm sao? Sư im lặng giây lâu nói: Hạn lâu mái thềm vắng, cầu trôi nước chẳng trôi. Sư chao cây gậy xuống tòa.

Sư thượng đường: Kiến kiến chi thời kiến phi thị kiến, kiến du ly kiến kiến bất năng cập, hoa rơi có ý theo giòng nước, giòng nước vô tình luyến hoa rơi. Các cái có thể trả tự nhiên chẳng phải ông, cái chẳng bị ông trả chẳng phải ông là ai? Thường hận xuân về không chỗ kiếm, đâu ngờ chuyển nhập trong đây rồi. Sư hét một tiếng nói: Sau ba mươi năm chớ nói Năng Nhơn (chùa) dạy phá hoại nam nữ nhà người.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Thế nào là ý Tổ sư Tây sang?

Sư đáp: - Nhà đông đốt đèn nhà tây ngồi tối.

Tăng hỏi: - Chưa biết ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Ngựa nên gác yên, lừa nên cột dây.

Tăng lễ bái. Sư bảo: - Thiền tăng lanh lợi, chỉ tiêu một cái, Sư bèn nói: -

Ngựa nên gác yên, lừa nên cột dây, Thiền tăng lanh lợi chỉ tiêu một cái, dù khiến nhà đông đốt đèn sáng, chưa hẳn nhà tây ngồi trong tối, Tây sang ý chỉ hỏi thế nào, ông thầy lắm mồm tự chuốc họa.

Tăng hỏi: - Thế nào là đệ nhất nghĩa?

Sư đáp: - Ong hỏi ấy là đệ nhị nghĩa.

Tăng hỏi: - Con chó lại có Phật tánh hay không, Triệu Châu nói không, ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Một phen bị rắn cắn, sợ thấy dây giếng đứt.

Tăng hỏi: - Chim én sâu bàn thật tướng khéo nói pháp yếu, lý này thế nào?

Sư đáp: - Chẳng bằng nhạn ngậm lau.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Con rùa cửa động Hoa Dương.

Tăng hỏi: - Tổ Đạt-ma xây mặt vào vách ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Kim mộc thủy hỏa thổ, sao La Hầu Kế Đô.

Tăng hỏi: - Câu có câu không như bìm nương cây là thế nào?

Sư đáp: - Làm giặc lòng người rỗng.

Tăng hỏi: - Quốc sư ba phen gọi thị giả lại là sao?

Sư đáp: - Đánh trống khỉ đùa giỡn, trống vỡ khỉ chạy tan.

https://thuviensach.vn

*

Đến ngày mười tám tháng bảy năm Bính Dần, Sư gọi Trưởng lão Tông Phạm đến dặn dò việc sau. Hôm sau, Sư tắm gội đánh chuông họp chúng đến tòa ngồi yên thị tịch.

https://thuviensach.vn

53. THIỀN SƯ PHÁP TRUNG MỤC AM ở Hoàng Long

Sư con nhà họ Đào quê ở Tứ Minh. Năm mười chín tuổi, Sư thi kinh được độ làm Tăng. Buổi đầu, Sư tập Thiên Thai giáo ngộ được yếu chỉ Nhất tâm tam quán. Song chưa có thể mất dấu, Sư khắp tham các bậc danh túc, đến Long Môn. Sư xem xe nước xoay liền ngộ được tâm yếu. Sư thuật kệ:

Chuyển đại pháp luân,

Trước mắt bao trong,

Lại hỏi thế nào

Nước đẩy xe đá.

Sư trình Phật Nhãn. Phật Nhãn hỏi: - Trong kia việc thế nào?

Sư thưa: - Dưới khe nước thường chảy.

Phật Nhãn nói: - Ta có một câu rốt sau đợi phân phó cho ông.

Sư liền bịt tai mà đi.

Sau Sư đến Lô Sơn ở trong cây khô tại Đồng An tuyệt thực ngồi lặng lẽ.

Khoảng niên hiệu Tuyên Hòa (1119-1125) vùng Tương Đàm đại hạn dân chúng cầu đảo mà không mưa. Sư liền nhảy vào Long Uyên hô to: Nghiệp súc nên mưa một thước. Liền đó trời mưa. Sư ở Nam Nhạc mỗi khi đi cỡi cọp mà dạo. Những hàng Nho, Thích nhìn theo làn bụi mà lễ bái. Sau Sư trụ ở Hoàng Long.

Sư thượng đường: Trương Công uống rượu Lý Công say, Lý Công say tỉnh hỏi Trương Công, vừa khiến Trương Công vẻ không vui, vẻ không vui chẳng bằng về nhà ngủ.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Hôm nay nửa tháng giêng có việc gì anh đoạn, tối kỵ hai tròng mắt, bị người đốt đèn chích.

Sư thượng đường: Ta có một câu ấy, chẳng nhờ miệng chư thánh, chẳng động lưỡi chính mình, chẳng tiếng hơi ra vào, phi tình thức phân biệt. Giả sử Tịnh Danh ngậm miệng nơi Tỳ-da, Thích-ca đóng nơi thất Ma-kiệt, giống hệt bịt tai nghe linh, chưa khỏi tiết lậu thiên cơ. Dù cho Đức Sơn vào cửa liền đánh, Lâm Tế vào cửa liền hét, nếu nhằm dưới cửa Mục Am, kiểm điểm đem lại chỉ là một cây cọc. Ngàn thứ ngôn muôn cách nói, chỉ cốt dạy anh nhà mình hết.

Mặc tình đại địa hư không bảy lỗi tám lõm.

*

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Chớ nhằm bên ngoài tìm.

Tăng hỏi: - Thế nào là tâm?

Sư đáp: - Chớ nhằm bên ngoài tìm.

Tăng hỏi: - Thế nào là đạo?

Sư đáp: - Chớ nhằm bên ngoài thảo.

Tăng hỏi: - Thế nào là thiền?

Sư đáp: - Chớ nhằm bên ngoài mà truyền.

Tăng hỏi: - Cứu kính thế nào?

Sư đáp: - Chỗ lặng tát-bà-ha.

Tăng hỏi: - Đại chúng nhóm họp thỉnh Thầy cử xướng.

Sư dựng đứng cây phất tử. Tăng thưa: - Xin Thầy lại bày phương tiện.

Sư gõ giường thiền một cái.

https://thuviensach.vn

*

Sau Sư thị tịch đồ chúng xây tháp tại động Hương Nguyên.

https://thuviensach.vn

54. THIỀN SƯ ĐẠO HẠNH TUYẾT ĐƯỜNG ở Ô Cự

Sư họ Diệp quê ở Xử Châu, nương Thiền sư Anh ở Phổ Chiếu Thất Châu được độ. Sư đến tham vấn Phật Nhãn. Một hôm, Sư nghe Phật Nhãn nhắc câu chuyện Huyền Sa chạm đến ngón chân, liền đại ngộ.

*

Sau khi Sư trụ, thượng đường: Hội tức liền hội ngọc vốn không tỳ, nếu nói chẳng hội tai cối sanh hoa, thử hỏi chín năm xây mặt vào vách, sao bằng đại hội niêm hoa. Nam Minh (Sư) thương xót thế ấy, cũng là thuận gió ném cát.

Tham!

*

Sư thượng đường: Mây che đảnh núi trăm chim tiếng im, trăng ẩn đầm lạnh châu rồng tự chói. Chính khi thế ấy liền được kèo đá bỗng nhiên đại ngộ, động đá chóng vậy thôi tâm, hư không mở miệng làm chứng, khe bắc thầy đá gật đầu, mọi người thảy ở trong ấy ngủ khò, cười chết trâu sắt Thiểm Phủ.

Sư thượng đường: Phật nói ba thừa mười hai phần giáo đốn tiệm thiên viên, người si trước mặt chẳng được nói mộng. Tổ sư tây sang chỉ thẳng tâm người thấy tánh thành Phật, người si trước mặt chẳng được nói mộng. Lâm Tế tam huyền, Vân Môn tam cú, Động Sơn ngũ vị, người si trước mặt chẳng được nói mộng. Nam Minh (Sư) nói thế ấy lại khỏi bị người kiểm trách hay không?

Sở dĩ cổ nhân nói: người máy đá giống như ông, cũng biết xướng bài ca, ông nếu giống người đá, Tuyết khúc cũng nên hòa. Lại có hòa Tuyết khúc hay chăng? Nếu có kêu lại cùng Lão tăng rửa chân.

https://thuviensach.vn

*

Sư thượng đường: Khắp thân là miệng nói được phân nửa, khắp thân là mắt dùng được một cây, chỗ dùng chẳng đến nói có dư, chỗ nói không đến dùng không hết. Vì thế nói: Đang dùng không nói, đang nói không dùng, dùng nói đồng thời dùng nói chẳng đồng thời. Các người nếu có nghĩ nghị, Tây Phong dưới gót chân ông.

*

Sư đến Quốc Thanh chúng thỉnh thượng đường: Câu cũng cắt ý cũng cắt, chỗ bặt hào bặt ly như non như núi. Câu cũng đến ý cũng đến, chỗ như non như núi bặt hào bặt ly. Nếu chợt đẩy ra một lối, ý câu đều đến đều chẳng đến, đều cắt đều chẳng cắt. Dù được ngoài ba câu bặt lao quan, ngoài sáu câu không tiêu đích. Chính khi thế ấy một câu làm sao nói? Nghiêng che đồng đường chẳng đồng dấu, cùng nhau nắm tay lên đài cao.

*

Sư thượng đường nhắc Triệu Châu dạy chúng nói: Lão tăng trừ đi hai thời cơm cháo là chỗ tạp dụng tâm. Sư bảo: Hôm nay sáng tháng sáu, cư sĩ đánh trống Trưởng lão đăng đường. Cả thảy các ngươi thảy đến trong đây tạp dụng tâm.

Sư thượng đường nhắc: Tăng hỏi Vân Môn: - Thế nào là câu kinh người?

Vân Môn đáp: - Vang. Sư bảo: - Câu Vân Môn đáp vị Tăng này chẳng được liền thôi, lại hô hào cơm cháo để hợp bình sanh.

Sư thượng đường: Hoàng Mai mưa mạch thu hàn, thế ấy hội rất vô đoan, thời tiết nhân duyên nghĩa Phật tánh, cả thảy đều là đầu lâu khô.

Sư dạy chúng nhắc: Hòa thượng Cơ hỏi Tăng: Thiền lấy gì làm nghĩa?

Chúng hạ ngữ đều không hợp lý. Tăng thỉnh ích Hòa thượng Cơ. Hòa thượng Cơ thay rằng: Lấy chê bai làm nghĩa. Sư bảo: Chư Phật ba đời là chê

https://thuviensach.vn

bai, hai mươi tám vị Tổ ở Tây Thiên là chê bai, sáu vị Tổ ở Trung Hoa là chê bai, Hòa thượng khắp thiên hạ là chê bai, các người là chê bai, Sơn tăng là chê bai, trong đây lại có người chẳng chê bai hay không? Bàn huyền nói diệu hà sa số, đâu giống Song Phong chê được gần.

Sư có chút bệnh, đệ tử giáo thọ Uông Công Kiều đến thăm. Sư đem việc sau dặn dò xong, để kệ rằng:

Biết thì biết bản tâm mình,

Thấy thì thấy bản tánh mình,

Biết được bản tâm bản tánh,

Chính là tông môn đại bệnh.

Hôm sau, Sư tắm gội mặc y phục ngồi kiết già thị tịch.

*

https://thuviensach.vn

55. THIỀN SƯ MINH BIỆN CHÁNH ĐƯỜNG ở Đạo Tràng

Sư họ Du quê ở bổn quận, thuở nhỏ thờ Thiền sư Uẩn ở Báo Bổn đến được thọ giới cụ túc. Sau Sư dạo đi tham vấn các bậc tôn túc, đến Tây Kinh ở Thiếu Lâm nghe vị Tăng nhắc Phật Nhãn dùng cổ thi phát minh vua nước Kế-tân chém Tôn giả Sư Tử rằng:

Đầu sông Dương Tử, dương liễu xuân,

Hoa dương buồn chết người qua sông.

Một tiếng sáo tây lìa trạm tối.

Anh đến Tiêu Tương tôi đến Tần.

Sư thầm có chỗ khế hội. Sư liền tìm đến Long Môn xin vào thất. Phật Nhãn hỏi: - Từ trước Tổ sư nhân duyên sách vở cho ông hiểu được.

Chợt đưa nắm tay hỏi: - Cái này tại sao gọi là nắm?

Sư toan đáp. Phật Nhãn bụm miệng Sư nói: - Chẳng được khởi đạo lý.

Khi ấy Sư chóng bỏ tri kiến.

Sau khi Sư trụ, thượng đường: Bên miệng cọp mạnh lượm được, trên đầu rắn độc an bài, lại chẳng đóng cọc dời thuyền, xoay đầu riêng có sanh nhai. Bà già bị ta khám phá xong, trong viện Đại Bi có làng trai.

Sư thượng đường: Tịnh ngũ nhãn phún vàng xuân sắc chiều, đắc ngũ lực thổi rơi hoa đào biếc, duy chứng mới biết khó thể lường. Sư chao cây gậy nói: Một mảnh, người nào được truyền mười vạn nhà.

https://thuviensach.vn

Sư thượng đường: Hoa nở trên gò tơ liễu bên bờ, hoàng anh điệu đàn thúc dạ, cỏ thơm vào câu Tạ công. Nào hắn nghe tiếng ngộ đạo thấy sắc minh tâm. Chẳng những trên nước tìm bọt, đã là trong mắt dính bụi. Sư vạch ngực nói: Các ông hãy xem thân sắc vàng tía của ta đây, ngày nay ắt còn ngày mai thì không. Giống như không gió nổi sóng, toàn chẳng biết hổ thẹn. Hãy nói việc ngày nay là thế nào? Khéo kẻ mê gặp Đạt-ma, chẳng biết ai hiểu tiếp nối.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư bèn khảy móng tay ba cái. Tăng hỏi: - Nói nín kẹt ly vi, thế nào thông chẳng phạm?

Sư đáp: - Thân ngang ngoài tam giới, riêng thoát trước muôn cơ.

Tăng hỏi: - Chỉ như Phong Huyệt nói thường nhớ Giang Nam trong tháng ba, chá cô hót chốn trăm hoa ngát, lại là sao?

Sư đáp: - Nói cái gã chẳng nấc cục ấy làm gì?

Tăng hỏi: - Tre gầy gió nam lay nhè nhẹ, trăm hoa đầy đất nhặt từ từ.

Sư hỏi: - Ong nhằm chỗ nào thấy Phong Huyệt?

Tăng thưa: - Trong tai trong mắt rất thích thú.

Sư bảo: - Nghĩ lường không giao thiệp.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Không củi lửa mạnh đốt.

Tăng hỏi: - Thế nào là Pháp?

Sư đáp: - Nghèo làm trong dáng giàu.

Tăng hỏi: - Thế nào là Tăng?

Sư đáp: - Bà già bán quạt tay che trời.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Thế nào là lật cước bồng của Hòa thượng?

Sư bảo: - Chẳng đáp thoại này.

Tăng hỏi: - Vì sao chẳng đáp?

Sư cười to nói: - Nuốt chẳng vô mửa chẳng ra.

Ngày kỵ Phật Nhãn, Sư niêm hương:

Hòa thượng Long Môn Xiển đề lạo đảo, chẳng tin Phật pháp diệt trừ thiền đạo, đạp vỡ Tỳ-lô cổng tiến lên, con mèo rửa mặt tự nói tốt.

Một cây hương trầm đốt trên lò, kéo tay vạch ngực luống sầu thảm.

Sư quơ tay nói: Thôi buồn thảm! Sư lấy tọa cụ vắt lên vai làm người nữ lạy, nói: Chớ lạ trong phòng con dâu, phạm đến đại nhân tốt.

Sư làm bài tán Đạt-ma rằng:

Trước gác Thăng Nguyên bối rối,

bờ ngọn Lạc Dương trái bày,

da tủy truyền thành nói cán,

chiếc giày không đâu chôn vùi,

chẳng phải một phen xương lạnh buốt,

đâu được hoa mai ngát mùi thơm.

Sắp lâm chung, Sư đăng tòa cầm cây gậy lia bên trái một cái nói: - Ba mươi hai tướng không tướng này. Sư lia bên phải một cái nói: - Tám mươi vẻ đẹp không đẹp này. Cây viết Tăng Dao vẽ chẳng thành, Chí Công bày ra cỏ khô. Sư lại lia một cái nhìn đại chúng nói: - Chớ áo não, thẳng đây thừa kế thôi lại thảo. Sư xuống tòa về phương trượng, ngồi kiết già ngay thẳng thị tịch.

https://thuviensach.vn

ĐỜI THỨ MƯỜI BẢY SAU LỤC TỔ

TÔNG LÂM TẾ THỨ 13

A. NỐI PHÁP THIỀN SƯ TÔNG CẢO ĐẠI HUỆ 94 VỊ:

1. Thiền sư Di Quang Hối Am Giáo Trung Tuyền Châu

2. Thiền sư Đạo Nhan Vạn Am Đông Lâm Giang Châu

3. Thiền sư Đảnh Nhu Lại Am Tây Thiền Phước Châu

4. Thiền sư Thủ Tịnh Thử Am Tây Thiền Phước Châu

5. Thiền sư Đức Quang Phật Chiếu Dục Vương

B. NỐI PHÁP THIỀN SƯ THIỆU LONG HỔ KHƯU 1 VỊ:

1. Thiền sư Đàm Hoa Ưng Am Thiên Đồng Minh Châu

C. NỐI PHÁP THIỀN SƯ PHÁP THỚI PHẬT TÁNH 4 VỊ:

1. Thiền sư Trung An Linh Nham Lễ Châu

D. NỐI PHÁP THIỀN SƯ AN DAN MẬT ẤN 1 VỊ:

1. Thiền sư Bảo Ấn Biệt Phong Cảnh Sơn

*

https://thuviensach.vn

56. THIỀN SƯ DI QUANG HỐI AM ở Giáo Trung Tuyền Châu

Sư họ Lý quê ở đất Mân. Thuở nhỏ Sư ít nói cười, nghe tiếng chuông khánh thì vui. Năm mười lăm tuổi, Sư theo Thiền sư Văn Huệ ở U Nham xuất gia, mà vẫn thích xem các sách. Một hôm Sư tự trách: Đã cạo tóc mặc áo nhuộm phải hẹn ngày triệt ngộ, há say mê sách vở thế tục sao? Sư bèn xuống núi đến yết kiến Thiền sư Viên Ngộ ở Vân Cư. Kế Sư đến tham vấn Thiền sư Tường ở Hoàng Bá, Thiền sư Ngộ ở Cao Am, những lời đương cơ Sư đều khế hội. Do vùng đất Hoài đất Sở trộm cướp nổi lên, Sư trở về yết kiến Phật Tâm.

Gặp lúc Đại Huệ ngụ tại Quảng Nhơn, Sư liền theo hầu.

*

Đại Huệ bảo: - Ông ở chỗ Phật Tâm có sở đắc thử kể một hai xem?

Sư nhắc: Phật Tâm thượng đường niêm công án Phổ Hóa nói: - Phật Tâm tức chẳng vậy, khi thảy chẳng thế ấy thì thế nào? Ngay xương sống liền đánh, từ đây khắp thế giới phân thân.

Đại Huệ hỏi: - Ý ông thế nào?

Sư thưa: - Con không nhận câu chú cước ở sau.

Đại Huệ bảo: - Đây chính là lấy bệnh làm pháp.

Sư quả quyết không tin hợp ý. Đại Huệ bảo: - Ông chỉ dò tìm xem.

Sư trọn cho là chẳng đúng. Trải qua một tuần, Sư nhân chép lời niêm của Thiền sư Tín ở Hải Ấn: tiếng sấm thênh thang hạt mưa toàn không, liền hết kẹt, chạy đến trình với Đại Huệ, Đại Huệ nhắc Đạo Giả yết kiến Lang Nha, lời Huyền Sa chưa triệt hỏi Sư. Sư đáp xong. Đại Huệ cười nói: - Tuy tiến được một bước chỉ là chẳng dính sở tại, như người chặt cây ngay dưới gốc chặt một búa thì mạng căn đều dứt. Ong nhằm trên cành mà chặt làm sao

https://thuviensach.vn

đoạn được mạng căn? Ngày nay các nơi nói Thiền ào ào, chỗ thấy như thế, nào có ích gì?

Chánh truyền của Dương Kỳ chỉ ba bốn người mà thôi.

Sư nổi tức ra đi. Hôm khác, Đại Huệ hỏi: - Ông lại nghi chăng?

Sư thưa: - Không thể nghi.

Đại Huệ bảo: - Chỉ như cổ nhân khi thấy nhau chưa mở miệng đã biết hư thật, hoặc nghe lời kia liền biết sâu cạn, lý này thế nào?

Sư hoảng hốt xuất mồ hôi, nào biết chỗ đến. Đại Huệ dạy nghiên cứu

hữu cú vô cú. Đại Huệ sang am Vân Môn, Sư theo hầu. Một hôm Sư hỏi: -

Con đến trong đây không thể được triệt, bệnh tại chỗ nào?

Đại Huệ bảo: - Bệnh của ông rất nặng thế y bó tay. Sao vậy? Có người chết rồi sống chẳng được, nay ông sống rồi chưa từng chết, cốt đến chỗ đất an lạc phải là một phen chết sống lại mới được.

Sư nghi tình càng sâu. Sau Sư vào thất, Đại Huệ hỏi: - Ăn cháo xong rửa bát bồn rồi, dẹp hết thuốc kỵ nói ra một câu?

Sư thưa: - Vỡ nát.

Đại Huệ chỉnh thân hét nói: - Ông lại nói thiền.

Sư liền đại ngộ. Đại Huệ đánh trống bảo chúng: - Lông rùa nắm được cười hi hi, một dộng mở toang muôn trùng vì thỏa mãn bình sanh ở khi ấy, ai rằng ngàn dặm lừa tôi đi.

Sư cũng làm kệ trình:

Một tát đương cơ sấm giận rống,

Hoảng hốt Tu-di ẩn Bắc Đẩu,

Nước dậy mênh mông sóng ngập trời

https://thuviensach.vn

Nắm được lỗ mũi mất đi miệng.

Sau Sư trụ, thượng đường: Câu có câu không như bìm tựa cây, buông si làm gì? Đến khi cây ngã bìm khô, câu về chỗ nào? Biết rõ mọi người các ông chợt bàn chót mũi chẳng đến. Vì sao như thế? Chỉ vì rõ ràng lắm trở thành chỗ được chậm.

*

Sư thượng đường: Mộng huyễn không hoa nhọc gì nắm bắt, được mất phải quấy một lúc buông hết. Sư ném phất tử nói: Ngày nay Sơn tăng đã là buông hết rồi vậy. Mọi người các ông lại là sao? Lại bảo: Thị giả lượm cây phất tử!

Tăng hỏi: - Văn-thù vì sao khiến người nữ xuất định không được?

Sư đáp: - Ngày nay Sơn tăng nhọc.

Tăng hỏi: - Võng Minh vì sao lại khiến xuất được?

Sư đáp: - Khiến người nghi đến.

Tăng thưa: - Thế ấy thì vạch ra Hoa Nhạc ngàn ngọn đẹp, tuôn xuống Hoàng Hà một mạch trong.

Sư đáp: - Mặc tình suy tính.

*

https://thuviensach.vn

57. THIỀN SƯ ĐẠO NHAN VẠN AM ở Đông Lâm

Sư họ Tiên, quê ở Đồng Xuyên. Sư tham vấn Viên Ngộ đã lâu có chút tỉnh, Viên Ngộ trở về Thục dặn nương với Đại Huệ và biên thơ cho Đại Huệ rằng: Nhan Xuyên màu vẽ đã xong, chỉ thiếu điểm mắt tai, ngày sau nối tiếp lâu chưa thể lường. Đại Huệ ở Vân Môn và Dương Tự, Sư đều theo đó, sớm chiều thưa hỏi mới được đại ngộ.

Sư thượng đường: Một lá rụng thiên hạ thu, một bụi dấy đại địa thâu, O

Sào thổi lông vải, liền có người được ngộ. Thời nay học giả vì sao lại chẳng biết tự kỷ. Sư im lặng giây lâu nói: - Chớ lầm quái người là tốt.

Sư thượng đường: Muốn biết tâm chư Phật, chỉ nhằm trong tâm hành chúng sanh biết lấy. Muốn biết tánh thường trụ chẳng điêu tàn, chỉ nhằm chỗ thiên biến của vạn vật hội lấy. Lại biết được chăng? Muốn được chẳng chiêu nghiệp vô gián, chớ báng Như Lai chánh pháp luân.

*

Sư thượng đường: Chỗ biết mọi người Lương Toại thảy biết, chỗ biết Lương Toại mọi người chẳng biết. Thế nào là chỗ biết của Lương Toại? Sư nói: - Chim cồng cọc nói cò.

Sư thượng đường: Giữa đông lạnh lắm ba cõi không an, người giàu vui thích kẻ nghèo cơ hàn, chẳng biết huyền chỉ lầm nhận cân bàn. Sao vậy? Đầu trâu để trên đuôi, Bắc Đẩu hướng Nam xem.

Sư thượng đường: Cửa cổng Viên Thông chữ bát ( ) đã mở, nếu là từ cửa vào được chẳng nên cùng nói, phải là vào được cửa không cửa, mới đáng ngồi trong nhà kín. Vì thế nói: Chư Phật ba đời quá khứ cửa đây đã thành tựu, chư Bồ-tát hiện tại nay mỗi vị vào Viên minh, người tham học vị lai nên y pháp như thế. Chư thánh từ trước may có môn phong rộng lớn như thế, chẳng kham nối tiếp, cam tự quê mùa bỏ đi. Xuyên qua tường vách vẫn

https://thuviensach.vn

chẳng trượng phu. Dám hỏi đại chúng, cửa không cửa làm sao mà vào? Sư im lặng giây lâu nói: Chẳng riêng Quan Thế Am, tôi cũng từ trong chứng.

*

Sư thượng đường: Năm qua sau hàn thực, năm nay trước hàn thực, ngày ngày là ngày tốt, chẳng phải chánh trung thiên.

Sư thượng đường: Nhà khách ở lưu liên, gia hương tịch chiếu bên, thềm treo tháng ba mưa, nước rơi hai hồ sen. Vạc rỉ đốt đèn trản, cây sanh khói đầy bếp, đã quên nghĩ nam bắc, vào trong trọn Bình Xuyên.

Tăng hỏi: - Thoại Hương Nghiêm leo lên cây ý nghĩa thế nào?

Sư đáp: - Tả chẳng thành vẽ chẳng được.

Tăng hỏi: - Lý Lăng tuy tay khéo tại sao rơi vào Phiên?

Sư đáp: - Đi lại chỗ nào?

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Ong là trước tiên.

Tăng lại gần nói: - Dạ! Dạ!

Sư nói: - Áo lót không trôn, quần đùi không miệng.

Tăng hỏi: - Thế nào là Phật?

Sư đáp: - Hòa thượng Chí Công.

Tăng thưa: - Học nhân hỏi Phật tại sao đáp Hòa thượng Chí Công?

Sư nói: - Chí Công chẳng phải Hòa thượng Gian.

Tăng hỏi: - Thế nào là Pháp?

Sư đáp: - Lụa vàng, trẻ, đàn bà, cháu ngoại, dưa muối, cái cối.

Tăng hỏi: - Ấy là chương cú gì?

https://thuviensach.vn

Sư đáp: - Lời hay tuyệt diệu.

Tăng hỏi: - Thế nào là Tăng?

Sư đáp: - Trên thuyền câu Tạ Tam Lang.

Tăng thưa: - Sao không nói thẳng?

Sư đáp: - Hòa thượng Huyền Sa.

Tăng thưa: - Tam Bảo đã nhờ Thầy chỉ dạy, hướng thượng tông thừa việc thế nào?

Sư đáp: - Vương Kiều giả tiên được tiên.

Tăng cười to: - Hả! Hả!

Sư bèn gõ răng.

*

https://thuviensach.vn

58. THIỀN SƯ ĐẢNH NHU LẠI AM ở Tây Thiền

Sư con nhà họ Lâm tại bổn quận, thuở nhỏ thi đỗ Tiến sĩ nổi tiếng. Năm hai mươi lăm tuổi, Sư nhân đọc kinh Di Giáo, chợt nói: Bao lâu mong đội mũ nhà Nho là lầm. Sư toan bỏ nhà, mẹ Sư ngăn không cho, lấy cớ gần tới ngày làm lễ thành hôn. Sư bèn cự tuyệt nói: - Đào tươi hạnh đỏ đồng thời giao gởi gió xuân, trúc biếc hoa vàng đây hẳng làm bạn đạo. Sư theo Thiền sư Lạc ở Bảo Thọ làm Tỳ-kheo.

Sau Sư du phương nơi Hồ, Tương khắp tham các bậc danh túc pháp không có vị khác. Sư về quê cất am ở Dữu Phong tột trên đảnh, không xuống núi ba năm. Thiền sư Tài Phật Tâm lôi Sư ra làm Thủ chúng ở chùa Đại Thừa.

Khi ấy Đại Huệ cất am ở Dương Tự. Bạn Sư là Di Quang gởi thơ cho Sư nói: -

Am chủ thủ đoạn cùng chư phương có khác, mời đến thời gian ngắn xem sao?

Sư chẳng đáp. Di Quang lập kế mời Sư đến thọ trai. Sư đến phó trai, gặp Đại Huệ vì các đồ chúng vào thất. Sư cũng tùy hỉ theo. Đại Huệ nhắc Tăng hỏi Mã Tổ: thế nào là Phật, Mã Tổ đáp: tức tâm là Phật, là thế nào?

Sư liền hạ ngữ. Đại Huệ mắng: - Kiến giải ông như thế dám dối vì người làm thầy, đánh trống phổ thuyết bới bình sanh kia, trân trọng được chỗ đắc lực, bày làm tà giải.

Sư lệ tràn đôi má chẳng dám nhìn ai.

Sư lặng thinh nghĩ: Chỗ sở đắc của ta đã là chỗ bị chê bai, yếu chỉ Tây sang chẳng truyền há dừng đây ư? Sư bèn hạ tâm vào hàng đệ tử.

Một hôm, Đại Huệ hỏi: - Trong chẳng phóng ra, ngoài chẳng phóng vào, chính khi ấy làm sao?

https://thuviensach.vn

Sư toan mở miệng, bị Đại Huệ cầm trúc bề nhằm xương sống đập luôn ba cái. Sư khi đó đại ngộ, gằn giọng thưa: - Hòa thượng đã nhiều rồi.

Đại Huệ đánh thêm một cây nữa, Sư đảnh lễ. Đại Huệ cười nói: - Ngày nay mới biết tôi chẳng dối ông. Bèn ấn chứng bằng kệ:

Đảnh môn đứng kề Ma-hê nhãn,

Khuỷu tay xiên treo đoạt mạng phù,

Mù mất mắt, cổi mất phù,

Triệu Châu vách đông máng hồ lô.

Khi ấy danh Sư vang dội cả tùng lâm.

Sư thượng đường: Ý trong câu câu trong ý, Tu-di cao vót nơi sông to; câu cắt ý ý cắt câu, liệt sĩ phát nơi mũi tên cuồng. Mặc tình răng như cây kiếm bén miệng tợ chậu máu, luống trình lời nhọn rỗng bày ý khí. Vì thế, Tịnh Danh ngậm miệng sớm dính nhiều lời, đức Phật đóng cửa ở Ma-kiệt đã bày gia xứ.

Ngoài ra lão già Ngõa Quan, Đại sư Nham Đầu, nhằm trên đảnh Dữu Phong xua gió vỗ sóng quen đùa thần biến, dưới gót chân nên cho ba mươi gậy. Hãy nói lỗi tại chỗ nào? Sư im lặng giây lâu nói: Cơ quan chẳng phải Hàn Quang tạo, chớ đem hông ngực đối thảnh thơi.

Sư thượng đường: Lại Ong lười trong lười, rất lười lười nói thiền, cũng chẳng trọng tự kỷ, cũng không trọng tiên hiền, lại nào quản này đất, lại nào quản này trời, ngoại vật thảnh thơi không một việc, trời lên ba sào vẫn ngủ ngon.

Sư thượng đường nhắc: Tăng hỏi Triệu Châu: - Thế nào là lời cổ nhân?

Triệu Châu đáp: - Lắng nghe! Lắng nghe! Sư bảo: - Lắng nghe thì chẳng không, tối kỵ gọi chuông là ghè.

https://thuviensach.vn

Sư ở trong thất hỏi vị Tăng: - Muôn pháp về một, một về chỗ nào?

Tăng đáp: - Trong nước Tân La.

Sư nói: - Ta ở Thanh Châu dệt một vóc vải bố nặng bảy cân ghê!

Tăng thưa: - Ngày nay thân thấy Triệu Châu.

Sư hỏi: - Đầu trước thấy hay đầu sau thấy?

Tăng làm thế chẻ trán.

Sư hỏi: - Thượng tọa người xứ nào?

Tăng thưa: - Giang Tây.

Sư hỏi: - Tại sao lại đến trong đây nhận thua cuộc?

Tăng suy nghĩ. Sư liền đánh.

*

https://thuviensach.vn

59. THIỀN SƯ THỦ TỊNH THỬ AM ở Tây Thiền

Sư người bổn châu. Sau khi đại ngộ nơi Đại Huệ, Sư trụ trì thượng đường: Bàn huyền nói diệu ném phân ném nước tiểu, dùng đánh dùng hét đem muối dùng khát, lập chủ lập khách xé nát tông thừa, mặc dù thảy chẳng thế ấy, lại là ngồi trong hang quỉ, đến trong đây Sơn tăng đã là đánh trống lui. Hãy nói các ngươi bình thường tâm bực bội miệng ấm ức nên là sao? Chớ đem nhàn học giải, chôn vùi tâm Tổ sư.

*

Sư thượng đường: Nếu chỉ riêng sáng tự kỷ chẳng ngộ trước mắt, người này có mắt không chân. Nếu chỉ riêng ngộ trước mắt chẳng sáng tự kỷ, người này có chân không mắt. Hẳn được mắt chân giúp nhau, như xe hai bánh như chim hai cánh, chính khéo khám qua rồi.

Sư thượng đường: Chín mươi ngày trong hạ hầm hầm nóng bức người gỗ mồ hôi chảy chẳng dừng, đêm qua một trận mưa liền mát. Chớ bảo Sơn tăng chẳng nói. Sư cầm phất tử gõ giường thiền một cái xuống tòa.

*

Sư thượng đường: Đạo là đạo thường, tâm là tâm thường, mọi người các ông nghe Sơn tăng nói thế ấy, liền nói tôi hội vậy. Tháng đủ là ba mươi ngày, tháng thiếu hai mươi chín ngày, trên đầu là trời dưới chân là đất, trong lỗ tai nghe tiếng trong lỗ mũi thở hơi. Bất chợt nước bốn biển cả ở trên đầu các ông, rắn độc mổ con mắt ông, cá tôm chun vào lỗ mũi ông, lại làm sao?

*

Sư thượng đường: Người giỏi đấu chẳng đoái cái đầu, người giỏi chiến ắt được công kia, công kia đã được ngồi xem thái bình, thái bình đã đến nằm ngủ chẳng lo, chẳng cầm kiếm ba thước, thôi đùa một trương cung, ngựa về ở trời Hoa Sơn, trâu thả ở đồng Đào Lâm, gió phải thời mưa phải thời, ngư

https://thuviensach.vn

phủ ca lão tiều múa. Tuy nhiên như thế vua Nghiêu, Thuấn vẫn còn giáo hóa, đâu bằng càn khôn thâu chẳng được, Nghiêu, Thuấn chẳng biết tên, cả nhà chẳng quản việc hưng vong, chỉ thích hòa mây chiếm động đình.

*

Sư thượng đường: Ngậm lấy miệng luôn luôn nói, cắt mất lưỡi không thôi nghỉ, không thôi nghỉ rất kỳ tuyệt, rất kỳ tuyệt bụi trong mắt. Đã là kỳ tuyệt vì sao lại thành bụi trong mắt? Liễu liễu liễu thời không thể liễu, huyền huyền huyền xứ cũng nên chê.

*

Sư thượng đường: Trên đầu Phật Tổ có đại lộ phát thiên, chưa thấu cửa sanh tử, làm sao dám tiến bước? Chẳng tiến bước, đại thiên không che chở, một câu bặt nói bàn, Na Tra cầm cột sắt.

*

Ngày khai đường, niêm hương xong, Sư lên tòa. Hòa thượng Nam Đường bạch chùy rằng: - Pháp hội chúng long tượng nên quán đệ nhất nghĩa. Sư theo tiếng liền hét nói: - Đây là nghĩa thứ mấy? Tiên đức cửu tham đã rõ manh mối, hậu học có ghi chẳng ngại thưa hỏi.

Tăng hỏi: - A-nan hỏi Ca-diếp: - Thế Tôn ngoài truyền y Kim Lan còn riêng truyền vật gì? Ca-diếp gọi: - A-nan! A-nan ứng thanh: - Dạ! Chưa biết ý này thế nào?

Sư đáp: - Tối kỵ động đến.

Tăng thưa: - Chỉ như Ca-diếp nói: cột phướn trước chùa ngã, lại là sao?

Sư đáp: - Trâu đá ngang đường xưa.

Tăng hỏi: - Như Hòa thượng ở chỗ Phật Nhật lại có tin tức này hay không?

Sư đáp: - Không có tin tức này.

https://thuviensach.vn

Tăng thưa: - Nào giống Định Quang Kim Địa đưa tay ngoắt, Trí Giả Giang Lăng thầm gật đầu.

Sư đáp: - Chớ đem cạnh sân bá, khinh sánh bên đường tùng.

Tăng lễ bái. Sư bèn bảo: - Định Quang Kim Địa đưa tay ngoắt, Trí Giả Giang Lăng thầm gật đầu, đã là mây trắng ngàn muôn dặm, đâu kham nơi ấy chẳng biết thôi. Dầu cho nơi ấy biết thôi, một trường lan tịch chẳng ít. Lại có kiểm điểm được thấu hay chăng? Nếu không ngày nay Sơn tăng mất lợi.

*

Tăng hỏi: - Phật Phật trao tay Tổ Tổâ truyền nhau, chưa biết truyền cái gì?

Sư đáp: - Chóng lễ ba lạy.

Tăng hỏi: - Chẳng bày tấc kiếm thỉnh Thầy thấy nhau?

Sư đáp: - Gặp mạnh thì yếu.

Tăng hỏi: - Đâu được mai binh tác chiến.

Sư đáp: - Chỉ vì Xà-lê tấc kiếm chẳng bày.

Tăng thưa: - Chưa biết hướng thượng lại có việc hay không?

Sư đáp: - Có.

Tăng hỏi: - Thế nào là việc hướng thượng?

Sư đáp: - Bại tướng chẳng chém.

Tăng hỏi: - Trước nhà cổ Phật người nào đến trước?

Sư đáp: - Ông già không mắt trong thôn.

Tăng hỏi: - Chưa biết làm sao thú hướng?

Sư đáp: - Cây gậy tức lật vác ngang.

*

https://thuviensach.vn

60. THIỀN SƯ ĐỨC QUANG PHẬT CHIẾU ở Dục Vương

Sư con nhà họ Bành quê ở Lâm Giang. Đang tuổi đi học. Sư bèn theo Thiền sư Kiết ở chùa Quang Hóa Đông Sơn tại bản quận xuất gia. Một hôm, Sư vào thất, Kiết hỏi: - Chẳng phải tâm chẳng phải Phật chẳng phải vật là cái gì?

Sư mờ mịt, thành nghi suốt đêm không ngủ. Hôm sau đến phương trượng thưa hỏi: - Hôm qua nhờ Hòa thượng buông lời hỏi, đã chẳng phải tâm lại chẳng phải Phật, lại chẳng phải vật, cứu kính là cái gì? Mong Hòa thượng từ bi chỉ dạy.

Kiết nghiêm sắc mặt hét một tiếng nói: - Sa-di này lại cần ta vì ông chú cước.

Liền cầm gậy nhằm lưng đánh đuổi ra. Sư nơi đây có tỉnh. Sau Sư yết kiến Thiền sư Quả Nguyệt Am, Thiền sư Hoa Ưng Am, Thiền sư Chấn Bách Trượng trọn chẳng tự nhận.

Đại Huệ vừa nhận Dục Vương anh tài bốn biển đều nhóm họp, Sư cũng đến đây. Đại Huệ ở trong thất hỏi Sư: - Kêu là thanh tre (trúc bề) thì chạm, không kêu thanh tre (trúc bề) là trái, chẳng được hạ ngữ chẳng được không lời.

Sư nghĩ đáp. Đại Huệ liền đánh. Sư hoát nhiên đại ngộ, sở đắc từ trước ngói bể băng tiêu.

Ban đầu Sư trụ chùa Quang Hiếu ở Thiều Châu. Có vị Tăng hỏi: - Thênh thang trong trần làm sao biện chủ?

Sư đáp: - Khăn quấn trên đầu chót tháp nhọn.

Sư thượng đường: Lâm Tế ba phen ăn gậy đau, ngay lời nói của Đại Ngu liền biết trở về. Hưng Hóa nơi đầu gậy Đại Giác rõ được ý chỉ Hoàng Bá.

https://thuviensach.vn

Nếu nghĩ gậy hội thì vào địa ngục nhanh như tên bắn. Nếu chẳng nghĩ gậy hội vào địa ngục nhanh như tên bắn. Trong chúng thương lượng thảy nói: Lòng son mảnh mảnh ân lớn khó đền. Thảy là tình thức suy tính chưa ra khỏi ấm giới. Vả như Lâm Tế ngộ rồi, là được sức Hoàng Bá, là được sức Đại Ngu? Nếu thấy được, nhận ông đảnh môn có chánh nhãn sau khuỷu tay có phù linh. Nếu chưa được vậy, Hồng Phước lại vì các ông thông cái tin tức. Trượng phu khí vũ xông ngưu đẩu, một đạp hồng môn hai cửa toang.

*

Sư thượng đường: Bảy tay tám chân ba đầu hai mắt, tai lắng chẳng nghe, mắt nhìn chẳng thấy, khổ vui thuận nghịch nhồi thành một mảnh. Hãy nói là cái gì? Trên đường rắn chết thôi chớ giết, giỏ tre không đáy bỏ mang về.

*

Sư thượng đường: Nghe tiếng ngộ đạo rơi hai rơi ba, thấy sắc sáng tâm lầm bảy lầm tám, sanh cơ một lối vẫn ở giữa đường. Hãy nói thoát lồng Kim Cang nuốt gai lật là người nào? Áo tơi khoác đứng Thiên Phong ngoại, dẫn nước tưới rau Ngũ Lão tiều.

*

Những ngày Sư trụ Linh Ẩn, Hoàng đế Hiếu Tông thường vời vào cung hỏi đạo, lưu ở lại trong nội Quán đường đối đáp còn ghi đủ trong Ngữ lục.

Sau Sư tịch tháp toàn thân tại Đông Am ở Tư Phong.

*

https://thuviensach.vn

61. THIỀN SƯ ĐÀM HOA ƯNG AM ở Thiên Đồng

Sư con nhà họ Giang quê ở Ngạc Châu. Sư sanh ra có vẻ kỳ đặc, năm mười bảy tuổi xuất gia tại chùa Đông Thiền. Ban đầu nương Thiền sư Toại Thủy Am nếm được chút ít pháp vị. Sư dạo khắp các nơi cùng chư lão túc kích dương đều được khế hợp. Sư đến Vân Cư đảnh lễ Thiền sư Viên Ngộ, Viên Ngộ một phen thấy hết lòng thúc tiến. Viên Ngộ về Thục chỉ Sư yết kiến Chương Giáo (Thiệu Long). Chương Giáo dời về Hổ Khưu, Sư theo hầu, chưa được nửa năm liền chóng rõ đại sự.

*

Sư đến yết kiến Thử Am được phân tòa giáo hóa ở Liên Vân. Sư khai pháp ở Diệu Nghiêm. Sau Sư dời đến các ngôi danh sát. Ngày Sư trụ ở Qui Tông, Đại Huệ đang ở Mai Dương. Có vị Tăng đem lời dạy chúng của Sư đến Đại Huệ. Đại Huệ xem qua hết lời khen ngợi. Sau lại dùng kệ gởi Sư:

Ngồi đoạn kim luân đệ nhất phong,

Ngàn yêu trăm quái thảy tiềm tung,

Năm về lại được chân tiêu tức,

Thưa bảo Dương Kỳ chánh mạch thông.

Sư thượng đường: Chín năm xây mặt vào vách, hoại hết cháu con ở Đông độ; chiếc giày về Tây, cùn lụt ông già mặt vàng. Sư cầm gậy vẽ một vạch nói: Trâu đá ngang đường xưa, một ngựa sanh ba cọp.

*

Sư thượng đường: Lão Đức Chương mù trọc, từ nay không mùi vị, nắm được miệng mất đi mũi, canh ba hai tiếng xướng nhịp ca, vô cớ giựt mình

https://thuviensach.vn

Phạm Vương ngủ. Sư hét một hét nói:- Tôi đi trong cỏ hoang, ông lại vào thôn sâu.

*

Sư thượng đường: Lâm Tế khi ở chỗ Hoàng Bá, ý chỉ ba phen ăn gậy, mọi người các ông lại xem được thấu hay chưa? Dù cho một phen cắn liền đứt, cũng chưa là kẻ đại trượng phu. Chư Phật ba đời miệng treo trên vách, các Hòa thượng già trong thiên hạ lấy cái gì ăn cơm?

*

Sư thượng đường: Ngày mười lăm về trước sông dài thuyền cao, ngày mười lăm về sau đất nhiều Phật lớn, chính ngay ngày mười lăm, cá lý ngư ở biển Đông đánh một gậy mưa như cầm tĩn mà đổ, hắn được tất cả chúng sanh trong tam thiên đại thiên thế giới thảy đều hoan hỉ nói rằng: - Đánh một gậy này, quả là hợp thời hợp tiết. Báo An (Sư) khắp thân nhảy nhót, bèn làm một bài thi thuật tương tợ cho đại chúng nghe:

Chuồn chuồn thật là đẹp chuồn chuồn,

Bay đến bay đi chẳng từng ngừng,

Bị ta bắt được ngắt hai cánh,

Giống hệt cây đinh sắt khá to.

Sư thượng đường: Nếu khởi một câu thương lượng, ăn cháo ai mà chẳng hiểu. Chẳng khởi một câu thương lượng, côn trùng trong hầm phẩn cười chết Xà-lê. Sư cầm cây gậy lên nói: - Cây gậy tội phạm đầy trời, đày đến hai ngọn núi Thiết Vi. Hãy nói Tiến Phước (Sư) lại có lỗi hay không? Sư lia cây gậy nói:

- Chậm hết một khắc.

Sư thượng đường: Sáng chẳng thấy tối tối chẳng thấy sáng, sáng tối hai quên không khác ông thầy tầm thường. Dã can kêu sư tử rống, sư tử rống dã can

https://thuviensach.vn

kêu, ba nhà trong thôn xấu, con khỉ giá Tăng thập bội, hạt châu Minh Nguyệt dưới hàm Ly Long, giá trị chẳng bằng một đồng. Nếu làm lỗ mũi Thiền tăng, chỗ nào được đây. Sau ba mươi năm múa tay vạch ngực chưa là khổ sở.

Sư thượng đường: Thợ khéo chưa ra ngọc đá chẳng phân, không người khéo lọc, vàng cát lẫn lộn. Dù cho không thầy tự ngộ, nhằm dưới cửa Thiên Đồng (Sư) chính nên sáng đánh ba ngàn chiều đánh tám trăm. Sư cầm cây gậy lên nói: - Gọi là cây gậy ngọc đá chẳng phân, chẳng gọi là cây gậy vàng cát lẫn lộn. Khoảng kia một cái nửa cái khéo rành manh mối, mới đáng bước thẳng trên không. Nếu chưa như thế, Sư lia cây gậy nói: - Để mắt xem gấp.

Tăng hỏi: - Bà già hỏi Nham Đầu: Trình chèo múa nhịp thì chẳng hỏi, hãy nói đứa bé trong tay bà từ chỗ nào được? Nham Đầu gõ mạn thuyền ba cái. Ý chỉ thế nào?

Sư đáp: - Đun gạch đập đến liền thành khối.

Tăng hỏi: - Khi này nếu hỏi Hòa thượng thì đáp kia thế nào?

Sư đáp: - Một gậy đập chết.

Tăng hỏi: - Lão Hòa thượng này giống hệt bán mũ vừa đầu.

Sư bảo: - Ong nhằm chỗ nào thấy Nham Đầu?

Tăng nói: - Cháp.

Sư bảo: - Thiền hòa đổ soạn.

Tăng hỏi: - Bà sanh bảy con, sáu đứa chẳng gặp tri âm, chỉ một đứa này cũng chẳng tiêu được, bà ném xuống dòng sông, lại là sao?

Sư bảo: - Ít bán buôn.

Tăng hỏi: - Khi ấy Nham Đầu bất giác le lưỡi ý thế nào?

Sư đáp: - Vui ắt đồng vui.

https://thuviensach.vn

Tăng hỏi: - Có vị Tăng hỏi Vân Môn: - Thế nào là pháp thân thanh tịnh?

Vân Môn đáp: - Hoa thược lan. Ý này thế nào?

Sư đáp: - Cát sâu nổ tròng mắt.

Tăng hỏi: - Chỉ đây là chôn vùi tự kỷ, chỉ đây chẳng phải cô phụ tiên thánh, đẹp hai đường này chỗ hòa bùn hợp nước thỉnh Hòa thượng nói?

Sư đáp: - Gân ngọc chống miệng cọp.

Tăng hỏi: - Một lời vàng đá bàn là nặng, muôn việc lông hồng nói nhẹ nhàng.

Sư bảo: - Chớ lừa Lão tăng tốt.

Tăng hỏi: - Người đều sợ nóng bức, ta thích ngày hạ dài, gió nam từ nam lại, mát mẻ các điện đầy?

Sư đáp: - Buông gươm cổi giáp.

Ngày kỵ Hổ Khưu, Sư niêm hương: Bình sanh không khởi chụp được cái vô ý trí này, lão Hòa thượng đem hết tài năng nghĩ suy chẳng đến. Từ đây cổi hết binh khí, tùy phần mặc áo ăn cơm, hai mươi năm rồi ngồi trên giường gỗ, treo đầu dê bán thịt chó, biết kia có băèng cứ chắc. Tuy nhiên, mỗi năm một lượt đốt hương nến, thiên cổ khiến người hận thêm sâu.

Sư ở trong thất khéo rèn luyện người, thời nhân gọi Đại Huệ với chỗ Sư ở là hai cửa cam lồ. Sư thường răn đồ chúng: Hàng Tăng sĩ mang giày cỏ trụ viện, cớ sao như con rắn mến hang vậy.

Niên hiệu Long Hưng Cải Nguyên (1163) ngày mười ba tháng sáu, Sư an nhiên mà tịch.

*

https://thuviensach.vn

62. THIỀN SƯ TRUNG AN ở Linh Nham

Sư xuất gia thuở bé, lớn lên dạo qua các pháp tịch. Sau Sư đến yết kiến Viên Ngộ ở Tương Sơn. Khi ấy Phật Tánh làm Thủ tọa. Sư thưa hỏi Phật Tánh liền nhận được yếu chỉ.

*

Đến khi Phật Tánh trụ Đức Sơn, sai Sư đến Chung Phụ dâng thơ kế thừa.

Viên Ngộ hỏi: - Ngàn dặm mang lại chẳng nhục tông phong, công án hiện thành thế nào thông tin?

Sư thưa: - Thấy mặt trình nhau lại không hồi hỗ.

Viên Ngộ hỏi: - Đây là Đức Sơn, cái gì là Thượng tọa?

Sư thưa: - Há có người thứ hai.

Viên Ngộ nói: - Sau lưng ghê!

Sư trao thơ. Viên Ngộ cười nói: - Tác gia Thiền khách thiên nhiên có sẵn.

Sư thưa: - Trao cho Tương Sơn.

*

Kế đó, Sư đến Tăng đường dâng thơ thăm hỏi Thủ tọa. Thủ tọa hỏi: -

Giấy trắng Huyền Sa đây từ đâu lại?

Sư thưa: - Yếu này lặng lâu chẳng cần nói gấp, ngày nay bái trình mong một phen xem.

Thủ tọa liền hét. Sư thưa: - Tác gia Thủ tọa.

Thủ tọa lại hét. Sư lấy thơ liền đánh. Thủ tọa suy nghĩ. Sư thưa: - Chưa rõ ba tám chín, chẳng khỏi tự trầm ngâm. Sư lấy thơ lại đánh một cái nói: - Khi

https://thuviensach.vn

tiếp Viên Ngộ cùng Phật Nhãn thấy.

Viên Ngộ bảo: - Đánh Thủ tọa ta chết rồi.

Phật Nhãn bảo: - Quan coi ngựa kẻ chặt củi có bằng cứ gì?

Sư thưa: - Nói gì là quan coi ngựa kẻ chặt củi, chính là Long tượng dày xéo.

Viên Ngộ gọi Sư đến nói: - Thủ tọa năm trăm chúng của ta ông vì sao đánh y?

Sư thưa: - Hòa thượng cũng phải ăn một thoi mới được.

Viên Ngộ nhìn Phật Nhãn le lưỡi. Phật Nhãn nói: - Chưa phải.

Lại nhìn Sư nói: - Tay không cầm cây cuốc, bộ hành cỡi ngựa đi, người từ trên cầu chạy, cầu trôi nước chẳng trôi, ý thế nào?

Sư cúi mình thưa: - Chỗ cúng đều là đến thật.

Phật Nhãn cười nói: - Xưa nay là người trong thất.

*

Sư lại đến yết kiến Hòa thượng Tự ở Ngũ Tổ để trao thơ thân quyến trong đạo pháp. Tự hỏi: - Trong thơ nói cái gì?

Sư thưa: - Văn thể đã bày.

Tự hỏi: - Cứu kính nói cái gì?

Sư thưa: - Đang ngày hươi kiếm báu.

Tự hỏi: - Lại gần đấy, trong này chẳng biết bao nhiêu chữ?

Sư thưa: - Chớ giả thua.

Tự nhìn Thị giả nói: - Là Tăng ở đâu?

Thị giả thưa: - Thượng tọa từng ở dưới hội Hòa thượng.

Tự nói: - Lạ! Được đầu trơn thế ấy.

https://thuviensach.vn

Sư thưa: - Bị Hòa thượng làm cùn lụt.

Tự bèn đem thơ xông trên lò hương nói: - Nam-mô tam mãn đa một đà nẫm.

Sư lại gần khảy móng tay rồi thôi. Tự liền mở thơ xem.

Ngày Sư trở về Đức Sơn, Phật Quả, Phật Nhãn đều có kệ tống Sư. Chưa bao lâu ở Linh Nham cô quạnh, chư Tăng kính thơ thỉnh Sư trụ trì. Sư kế thừa Phật Tánh.

*

Sư thượng đường: Tham thiền chẳng cứu nguồn sâu, gặp việc trọn là lưu ngại. Vì thế, giữ nó lặng lẽ lóng lặng nhàn rỗng rơi tại biển độc, lấy yếu thắng mạnh mình phải người quấy, lập kiến lượng nhân ngã ở chỗ thiên khô. Lại đến hơn kém chẳng phân chiếu chẳng đến dụng, dụng chẳng lìa hang ổ đây là chỗ học chẳng huyền trọn là lưu tục (tầm thường). Đến trong đây phải biết có trong chết thấu thoát chỗ sống ẩn cơ, Phật không thể biết Tổ không thể lường. Do đó, cổ nhân nói: Có khi trước chiếu sau dụng, vả cần cùng ông thương lượng; có khi trước dụng sau chiếu, ông phải là kẻ ấy mới được; có khi chiếu dụng đồng thời, ông lại làm sao chống cự; có khi chiếu dụng chẳng đồng thời, ông lại nhằm chỗ nào suy tính. Lại biết chăng? Tên bắn phủng cây dương cùng câu làm kinh người, chẳng phải tạm thời học được.

*

https://thuviensach.vn

63. THIỀN SƯ BẢO ẤN BIỆT PHONG ở Cảnh Sơn

Sư họ Lý quê ở Gia Châu. Từ nhỏ Sư thông cả sáu kinh mà chán việc thế tục. Sư theo Thiền sư Thanh Tố ở Đức Sơn xuất gia thọ giới cụ túc. Sau Sư nghe kinh Hoa Nghiêm luận Khởi Tín đã thấu được lý đó. Sư bỏ đây đi theo Thiền sư Mật Ấn ở Trung Phong. Một hôm Mật Ấn nhắc: - Tăng hỏi Nham Đầu: Khi khởi diệt chẳng dừng là sao? Nham Đầu quở nói: - Là gì khởi diệt?

Sư khai ngộ liền gật đầu. Gặp lúc Viên Ngộ trở về Chiêu Giác. Mật Ấn sai Sư đến thăm. Sư nhân theo chúng vào thất. Viên Ngộ hỏi: - Từ trước chư thánh lấy cái gì tiếp người?

Sư dựng đứng nắm tay. Viên Ngộ bảo: - Đây là Lão tăng dùng.

Sư lấy nắm tay chao đó. Viên Ngộ cũng đưa nắm tay, giao nhau cười to rồi thôi.

Sau Sư đến Cảnh Sơn yết kiến Đại Huệ. Đại Huệ hỏi: - Ở đâu lại?

Sư thưa: - Tây Xuyên.

Đại Huệ bảo: - Chưa ra cổng Kiếm Môn cho ông ba mươi gậy rồi.

Sư thưa: - Chẳng nên khởi động Hòa thượng.

Đại Huệ vui vẻ quét thất mời ngồi. Đại Huệ dời về Nam, Sư trở lại Tây.

Sư tiếp tục trụ trì các ngôi chùa cổ, sau lại ra núi trụ Bảo Ninh, Kim Sơn, Tuyết Đậu, Cảnh Sơn.

Khai đường, Sư đăng tòa nói: Thế Tôn khi mới thành Chánh giác, ở trong vườn Lộc Uyển chuyển bánh xe pháp Tứ đế, Tỳ-kheo Kiều Trần Như ngộ đạo trước nhất. Sau này Thiền sư Chơn Tịnh mới trụ Động Sơn niêm rằng: Ngày nay trong động Tân Phong, chỉ chuyển cây trú trượng, bèn cầm cây gậy xoay bên trái nói: - Lại có người ngộ đạo trước nhất chăng? Nếu không,

https://thuviensach.vn

trượng phu tự có chí xung thiên, chớ nhằm chỗ Như Lai đi mà đi. Bèn hét một hét xuống tòa. Nếu là Thượng tọa Ấn thì chẳng thế, ngày nay nhằm trong núi Phụng Hoàng ban đầu không công phu chuyển bánh xe pháp Tứ đế, cũng không khí lực chuyển cây trú trượng, chỉ dạy mọi người đi nên bước chậm, nói cần nhỏ lời. Cớ sao? Muốn được không chuốc nghiệp vô gián, chớ chê chánh pháp luân Như Lai.

*

Sư thượng đường: Chư Phật ba đời dùng một câu diễn trăm ngàn muôn ức câu, thâu trăm ngàn muôn ức câu chỉ ở một câu. Dưới cửa Tổ sư nửa câu cũng không, chỉ thế ấy nên ăn bao nhiêu gậy đau. Chư nhân giả! Vả lại chư Phật phải, chư Tổ phải? Nếu nói Phật phải thì Tổ chẳng phải, Tổ phải thì Phật chẳng phải, lấy bỏ chưa quên. Nếu nói Phật Tổ đồng thời phải, Phật Tổ đồng thời chẳng phải lầm lẫn chẳng ít. Một câu cắt đứt sắn bìm làm sao nói? Con cọp gói trong mũ chỉ, đáng cười lại kinh người. Sư lại nhắc: Tăng hỏi Nham Đầu: - Trong trần thênh thang làm sao biện được chủ? Nham Đầu bảo: - Trong cái chậu đồng đựng đầy dầu. Sư nói: - Cả thảy Nham Đầu đánh mất lỗ mũi.

Chợt có người hỏi Bảo Ninh (Sư): - Trong trần thênh thang làm sao biện được chủ? Chỉ đáp kia rằng: - Trời lạnh chẳng nên cổi mũ.

Sư thượng đường: Mùng một tháng sáu mặt trời đỏ đốt không, chữ thập (+) đầu đường tuyết sâu một thước, quét dọn chẳng rảnh xoay tránh chẳng kịp, động được thôn đông con Liêu hồ, nửa đêm mang giày trên nước đứng.

Sư thượng đường: Đem tâm trừ vọng vọng khó trừ, tức vọng sáng tâm đạo càng xa, thùng thông lủng đáy không kỵ úy, thảnh thơi một bước một hoa sen.

Sư đến Cảnh Sơn, vua Hiếu Tông mời về điện Tuyển Đức hỏi đạo. Tuổi già Sư chán trụ trì tâu xin trở về am. Niên hiệu Thiệu Hy năm đầu (1190) tháng mười một, Sư đến thăm Thiền sư Trí Sách ở Giao Thừa để cùng nhau từ biệt, Trí Sách hỏi ngày đi, Sư đáp: - Nước tụ thành hồ.

https://thuviensach.vn

Khi sắp về đòi giấy viết: Đêm mùng bảy tháng mười hai khi gà gáy.

Đúng ngày này Sư tịch.

https://thuviensach.vn

Table of Contents

Thiền Sư Trung Hoa Tập 1

LỜI NÓI ĐẦU.. 3

ĐỜI THỨ NHẤT. 9

1. THIỀN SƯ HÀNH TƯ ở Núi Thanh Nguyên - (? - 740) 12

2. THIỀN SƯ HOÀI NHƯỢNG ở Nam Nhạc - (677-744) 16

3. THIỀN SƯ HUYỀN GIÁC ở Vĩnh Gia-(665 - 713) 21

4. THIỀN SƯ BỔN TỊNH (? - 761) 24

5. QUỐC SƯ HUỆ TRUNG (? - 772) 35

6. THIỀN SƯ THẦN HỘI Hà Trạch-(668 - 760) 42

ĐỜI THỨ HAI SAU LỤC TỔ.. 47

7. THIỀN SƯ HY THIÊN Thạch Đầu - (695 - 785) 49

8. THIỀN SƯ ĐẠO NHẤT Mã Tổ - (709 - 788) 56

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ.. 64

9. THIỀN SƯ DUY NGHIỄM Dược Sơn - (751-834) 66

10. THIỀN SƯ THIÊN NHIÊN Đơn Hà - (738 - 824) 73

11. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Hoàng Tự - (747 - 806) 80

12. THIỀN SƯ BẢO THÔNG (Đại Điên) 83

ĐỜI THỨ BA SAU LỤC TỔ.. 87

13. THIỀN SƯ HOÀI HẢI Bá Trượng - (724 - 814) 90

14. THIỀN SƯ PHỔ NGUYỆN Nam Tuyền - (749 - 834) 99

15. THIỀN SƯ HUỆ HẢI (Đại Châu) 109

16. THIỀN SƯ ẨN PHONG (Đặng Ẩn Phong) 119

17. THIỀN SƯ HUỆ TẠNG (Thạch Củng) 122

18. THIỀN SƯ TRÍ TẠNG Tây Đường - (735 - 814) 125

19. THIỀN SƯ TRÍ THƯỜNG (Qui Tông) 128

20. THIỀN SƯ PHÁP THƯỜNG Đại Mai - (752 - 839) 134

21. THIỀN SƯ VÔ NGHIỆP (760 - 821) 139

22. THIỀN SƯ ĐẠO NGỘ Thiên Vương Đạo Ngộ - (716 - 808) 143

23. THIỀN SƯ LINH MẶC (747 - 818) 145

https://thuviensach.vn

24. THIỀN SƯ DUY KHOAN (755 - 817) 147
25. THIỀN SƯ NHƯ HỘI (742 - 821) 150
26. THIỀN SƯ BẢO TRIỆT (Ma Cốc) 152
27. THIỀN SƯ TỀ AN.. 155
28. CƯ SĨ LONG UẨN.. 158
ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ.. 166
29. THIỀN SƯ ĐÀM THẠNH Vân Nham - (782 - 841) 168
30. THIỀN SƯ VIÊN TRÍ Đạo Ngô - (768 - 835) 173
31. THIỀN SƯ ĐỨC THÀNH (Hoa Đình Thuyền Tử) 177
32. SA-DI CAO.. 180
33. THIỀN SƯ VÔ HỌC (Thúy Vi) 183
34. THIỀN SƯ NGHĨA TRUNG (Tam Bình) 185
ĐỜI THỨ TƯ SAU LỤC TỔ.. 188
35. THIỀN SƯ LINH HỰU Qui Sơn - (771 - 853) 191
36. THIỀN SƯ HY VẬN Hoàng Bá - (? - 850) 199
37. THIỀN SƯ ĐẠI AN (? - 883) 206
38. THIỀN SƯ THẦN TÁN.. 209
39. THIỀN SƯ VÔ NGÔN THÔNG (? - 826) 211
40. THIỀN SƯ HOẰNG BIỆN.. 214
41. THIỀN SƯ TRÍ CHƠN (782 - 865) 217
42. THIỀN SƯ CẢNH SẦM (Trường Sa) 220
43. THIỀN SƯ TÙNG THẨM Triệu Châu - (778 - 897) 227
Thiền Sư Trung Hoa Tập 2
LỜI NÓI ĐẦU.. 4
ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ.. 9
1. THIỀN SƯ LƯƠNG GIỚI Động Sơn - Khai Tổ Tông Tào Động - (807-869) 11
2. THIỀN SƯ TĂNG MẬT (?-?) 37
3. THIỀN SƯ KHÁNH CHƯ Thạch Sương - (806-888) 40
4. THIỀN SƯ ĐẠI ĐỒNG Núi Đầu Tử - (819-914) 46
5. THIỀN SƯ THIỆN HỘI ở Giáp Sơn - (741-817) 51
ĐỜI THỨ NĂM SAU LỤC TỔ.. 55

https://thuviensach.vn

6. THIỀN SƯ NGHĨA HUYỀN ở Lâm Tế, khai Tổ tông Lâm Tế - (?-867) 57
7. TRẦN TÔN TÚC hiệu Đạo Minh - (?-?) 77
8. NGƯỠNG SƠN HUỆ TỊCH Tổ thứ hai Tông Qui Ngưỡng - (804-899) 81
9. HƯƠNG NGHIÊM TRÍ NHÀN (724-814) 90
10. THIỀN SƯ THƯỜNG THÔNG ở núi Tuyết Đậu - (834-905) 96
11. NI LIỄU NHIÊN Ở MẠT SƠN (? ?) 97
12. ĐỨC SƠN TUYEN GIÁM (780-865) 98
ĐỜI THỨ SÁU SAU LỤC TỔ.. 109
13. TÀO SƠN BỔN TỊCH THIỀN SƯ Tổ thứ hai Tông Tào Động - (840-901) 110
14. THIỀN SƯ ĐẠO ƯNG ở Vân Cư - (?-902) 123
15. HƯNG HÓA TỒN TƯƠNG THIỀN SƯ (?-924) 130
16. VIỆN TAM THÁNH - THIỀN SƯ HUỆ NHIEN.. 134
17. HÒA THƯỢNG ĐẠI GIÁC.. 136
18. THIỀN SƯ VĂN HỶ (820-899) 137
19. THIỀN SƯ QUANG DŨNG ở Nam Tháp. 141
20. THIỀN SƯ TOÀN KHOÁT ở Nham Đầu - (828-887) 143
21. THIỀN SƯ NGHĨA TỒN ở Tuyết Phong - (822-908) 147
ĐỜI THỨ BẢY SAU LỤC TỔ.. 154
22. THIỀN SƯ HUYỀN NGỘ Hiệu Quang Huệ ở Hà Ngọc. 155
23. THIỀN SƯ TÙNG CHÍ hiệu Huyền Minh ở Kim Phong. 157
24. THIỀN SƯ XỬ CHƠN ở Lộc Môn. 159
25. THIỀN SƯ HUỆ NGUNG hiệu Bảo Ứng ở Nam Viện. 161
26. THIỀN SƯ TOÀN PHÓ hiệu Thanh Hóa - (882-947) 163
27. THIỀN SƯ HUỆ THANH ở núi Ba Tiêu. 165
28. THIỀN SƯ SƯ NHAN ở Đoan Nham.. 166
29. THIỀN SƯ TÔNG NHẤT Pháp danh Sư Bị ở Huyền Sa - (835-908) 168
30. THIỀN SƯ HUỆ LĂNG ở Trường Khánh - (854-932) 179

https://thuviensach.vn

31. THIỀN SƯ VĂN YỂN Ở VÂN MÔN Khai Tổ tông Vân Môn - (? -949) 183
ĐỜI THỨ TÁM SAU LỤC TỔ.. 192
32. THIỀN SƯ TRÍ TỊNH NGỘ KHÔNG ở Cốc Ẩn. 194
33. THIỀN SƯ HÀNH NHƠN ở Lô Sơn Phật Thủ Nham.. 195
34. THIỀN SƯ DIÊN CHIỂU ở Phong Huyệt - (896 - 973) 196
35. THIỀN SƯ THANH NHƯỢNG ở núi Hưng Dương. 202
36. THIỀN SƯ PHÁP MÃN Núi U Cốc. 203
37. THIỀN SƯ QUẾ SAM ở viện La-hán - (867-928) 204
38. THIỀN SƯ HUỆ CẦU ở viện An Quốc núi Ngọa Long - (? - 915) 211
39. Bạch Vân Tường Hòa thượng Thật Tánh Đại sư. 213
40. THIỀN SƯ TRỪNG VIỄN ở Viện Hương Lâm.. 216
41. THIỀN SƯ TÔNG HUỆ THỦ SƠ ở Động Sơn - (?-990) 218
ĐỜI THỨ CHÍN SAU LỤC TỔ.. 222
42. THIỀN SƯ TRÍ NGHIÊM ở Cốc Ẩn. 224
43. THIỀN SƯ PHÁP HIỂN ở Viện Phổ Ninh. 225
Thiền Sư Trung Hoa Tập 3
LỜI ĐẦU SÁCH.. 4
ĐỜI THỨ MƯỜI BA SAU LỤC TỔ.. 6
1. THIỀN SƯ PHÁP THÀNH ở Hương Sơn. 8
2. THIỀN SƯ TỀ LIÊN ở Đại Trí 11
3. THIỀN SƯ TỬ THUẦN ở Đơn Hà. 13
4. THIỀN SƯ DUY CHIẾU ở Bảo Phong. 14
5. THIỀN SƯ TỔ TAM HỐI ĐƯỜNG HOÀNG LONG.. 16
6. THIỀN SƯ KHẮC VĂN CHƠN TỊNH ở Phần Đàm.. 21
7. THIỀN SƯ HỒNG ANH ở Phần Đàm.. 26
8. THIỀN SƯ THỦ ĐOAN ở Bạch Vân. 29
9. THIỀN SƯ NHƠN DŨNG ở Bảo Ninh. 33
10. THIỀN SƯ THIỆN BỔN ở Pháp Vân. 35
11. THIỀN SƯ TU NGUNG CHỨNG NGỘ ở Đầu Tử. 37
12. THIỀN SƯ THIỆN NINH PHÁP ẤN ở Kim Sơn. 40

https://thuviensach.vn

13. THIỀN SƯ DUY NHẠC PHẬT NHẬT ở Tịnh Nhơn. 42
ĐỜI THỨ MƯỜI BỐN SAU LỤC TỔ.. 43
14. THIỀN SƯ CHÁNH GIÁC hiệu HOẰNG TRÍ ở Thiên Đồng Minh Châu - (1069 - 1135) 45
15. THIỀN SƯ THANH LIỄU CHƠN YẾT ở Trường Lô Chơn Châu. 50
16. THIỀN SƯ ĐỨC CHỈ CHƠN TẾ ở Viên Thông Giang Châu. 54
17. THIỀN SƯ CẢNH THAM ở Trí Thông Hưng Quốc. 56
18. THIỀN SƯ NGỘ TAN TỬ TAM ở Hoàng Long - (1044 - 1115) 58
19. THIỀN SƯ DUY THANH LINH NGUYÊN ở Hoàng Long. 62
20. THIỀN SƯ TÙNG DUYỆT ở Đẩu Suất phủ Long Hưng - (1044 - 1091) 64
21. THIỀN SƯ CẢO PHẬT CHIẾU ở Pháp Vân. 69
22. THIỀN SƯ VĂN CHUẨN ở Phần Đàm - (1061 - 1115) 71
23. THIỀN SƯ PHÁP DIỄN ở Ngũ Tổ. 77
24. THIỀN SƯ TRÍ BỔN Núi Vân Cái Đàm Châu. 82
25. THIỀN SƯ NHẬT ÍCH ở Thượng Phương. 84
26. THIỀN SƯ BẢO ẤN SỞ MINH ở Tịnh Từ phủ Lâm An. 86
27. THIỀN SƯ DIỆU TRẠM TƯ HUỆ ở Tuyết Phong. 87
28. THIỀN SƯ CHÍ TUYỀN TỔ ĐĂNG ở Vân Phong. 89
ĐỜI THỨ MƯỜI LĂM SAU LỤC TỔ.. 91
29. THIỀN SƯ TỪ TÔNG ở Tuyết Đậu Minh Châu. 93
30. THIỀN SƯ HUỆ HUY TỰ ĐẮC ở Tịnh Từ Hàn Châu. 96
31. THIỀN SƯ HUỆ PHƯƠNG ở Hòa Sơn. 99
32. AM CHỦ DIỆU PHỔ TÁNH KHONG ở Hoa Đình. 100
33. THIỀN SƯ THỦ TRÁC ở Trường Linh Thiên Ninh. 104
34. THIỀN SƯ BỔN TÀI PHẬT TÂM ở Thượng Phong Đàm Châu. 106
35. THIỀN SƯ KHẮC CẦN PHẬT QUẢ ở Chiêu Giác. 109
36. THIỀN SƯ HUỆ CẦN PHẬT GIÁM ở Thái Bình. 115
37. THIỀN SƯ THANH VIỄN PHẬT NHÃN ở Long Môn. 121
38. THIỀN SƯ ĐẠO NINH ở Khai Phước Đàm Châu. 126

https://thuviensach.vn

39. THIỀN SƯ NGUYÊN TĨNH ở Nam Đường Đại Tùy. 129
40. THIỀN SƯ TÔNG THỚI ở Vô Vi Hán Châu. 134
41. THIỀN SƯ BIỂU TỰ ở Ngũ Tổ Kỳ Châu. 136
ĐỜI THỨ MƯỜI SÁU SAU LỤC TỔ.. 138
42. THIỀN SƯ TÔNG CẢO ĐẠI HUỆ DIỆU HỶ ở Cảnh Sơn -(1049 - 1163) 139
43. THIỀN SƯ THIỆU LONG ở Hổ Khưu phủ Bình Giang. 149
44. THIỀN SƯ ĐOAN DỤ PHẬT TRÍ ở Dục Vương. 152
45. THIỀN SƯ PHÁP THỚI PHẬT TÁNH ở Đại Qui 154

https://thuviensach.vn